

В НАЧАЛЕ БЕ СЛОВО

БЪЛГАРИ В ДРЕВНОСТТА ОТСАМ И ОТВЪД ПАМИР

АБАГАР

ISBN 978-954-427-892-2

ДИМИТЪР Д. СЪСЕЛОВ-син

БЪЛГАРИ В ДРЕВНОСТТА ОТСАМ И ОТВЪД ПАМИР

ИЗВОРИ, БИБЛИОГРАФИЯ
ПОДБРАНИ ИЗВАДКИ

Издателство АБАГАР
Велико Търново

Любезен дар от автора-съставител

Димитър Съселов-син

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

Преди всичко, смятам за свое първо задължение да споделя намеренията си за това, с което предстои да занимавам благосклонния читател. Така най-напред се опитвам да очертая приблизителния обхват на предлагания труд.

Още на пръв поглед заглавието подсказва основните рамки на темата, която ще бъде предмет на вниманието ни. И все пак, както и на друго място съм споделял, исторически период и географска територия в предварително определени за граници, на която и да е разработка, в много случаи, а също и тук, се оказват в определени отношения незадоволителни и тесни.

Това уточнение изглежда съществено, тъй като същинското начало на значителна част от процесите, свързани с развитието на различно формираните човешки общества, датират от периоди, предхождащи рамките на Античността, понякога значително повече от цяло хилядолетие.

Сериозни исторически развития и взаимносвързани с тях събития и тенденции от по-ранни – предисторически – времена не са отразени в писмени извори. Това, разбираемо, се дължи преди всичко на все още липсваща писменост в този предхождащ период. Известно е, че появата на някакъв вид писменост за различни общества и или географски региони става обикновено независимо едно от друго през различни времена и по различен начин – с използване на различни изразни средства.

При оскъдност или липса на писмени сведения, частична информация за събития и общности ни предоставят находките и резултатите на археологическото дире-

не, а също така и останки в лексиката и особено в традиционно запазена топонимия. Надеждни изводи се правят и като резултат от понякога убедителни сравнителни анализи на езикови белези. В известна степен определена възможност за приемливи предположения може да се търси и в легендарни предания.

Освен това логиката на определена приемственост в историческите процеси, а заедно с това миграцията на отделни групи или общества и възможностите за взаимни влияния налагат по-нататък да се хвърли поглед както към райони било в съседство, така и понякога сравнително далеч от Средна Азия и природно географските граници, които обуславя Памир и свързаните с него планински бариери. Оправдано е също така и припомнянето на исторически факти и събития от по-предишни времена. Това ще се опитваме да правим възможно по-пестеливо.

Памир – „Покривът на света", е известна географска структура, достатъчно позната на всекиго. Представлява трудно достъпен за човешки крак и за нормално човешко обитаване обширен куп от планински възвишения. Намира се почти еднакво отдалечен от Северния Ледовит, Тихия и донякъде Индийския океан, както и от Егейско и Черно море.

Извиращите от тези планини реки, нормална люлка за формиране на трайно и устойчиво човешко обитаване, се отправят по всички световни посоки. Като резултат на този водораздел, най-ярко се очертава природната бариера *източно и западно от Памир.*

Заедно с това, от тук – от Памир, ветрилообразно към североизток и към югоизток, тръгващи от природно обособен възел, се издигат най-високите планински вериги на нашата планета.

На нашата стара земя съществуват значителен брой природни дадености, които са били, а и продължават в различна степен да предопределят битието на отделни групи хора или общества както в исторически, така и в културен смисъл. Това са най-често препятствия за по-лесното общуване като планински вериги, морета или океани, негостоприемни пустини и други природни дадености. Такива разнообразни дадености могат да бъдат посочени в значителен брой и на различни места на земното кълбо.

Изборът ни именно на „Памир" като същност и символ на по-нататъшните разработки не е случаен, макар и явно условен. И това, уверени сме, ще проличи при следващото излагане на темата.

На това природно образование е било съдено да играе съществена роля в историята на различни човешки общества, като е дало ясен отпечатък в сравнително самостоятелно битие и формиране на специфично културно развитие на обитателите от двете страни – откъм запад и откъм изток на Памир, и свързаните с него непристъпни планински вериги като Тян-шан, Кара-корум, Хинду-куш, Хималаи и др.

За това историческо разделение достатъчно красноречиви са определени надеждни исторически факти.

Китайските хроники изобилстват със сведения от най-разнообразно естество, които разкриват точно и подробно събития датиращи от ранното второ хилядолетие преди Христа. Там обаче не можем да намерим истории, които са се случвали на запад от Памир, огромната географски и природно обособена територия често позната и наричана Трансоксиана. Няма дори откъслечни отражения за забележителните походи на персийските царе Кир и Дарий през 6-и, 5-и век преди Христа, завоеванията

на Александър Велики през последната третина на 4-и век и последвалата Гръко-бактрийска държава, които предопределят задълго историческото развитие на съдбоносни взаимоотношения ИЗТОК – ЗАПАД. Най-ранните разкази за този район – Западна Средна Азия – в китайските летописи се датират едва от 2-и век преди Христа. От своя страна, западните антични автори ни запознават с многобройни истории за драматичните събития, свързани с племенните общности и държавици в тази част на Азия, походите на перси, а след това и на Александър Велики, чиито войски достигат до Индия. Те обаче не съобщават каквото и да било за това, което съществува на изток от Памир. Очевидно контактите и познанията им са спирали до там.

Тук се изкушаваме да припомним определен факт от съвременната ни действителност (2009 г.). Западните предели на днешен Китай (провинция Xinjiang) граничат с Таджикистан, Афганистан и Пакистан. Изброените последни три страни отбелязват своето часово време +5 ч. от Гринуич, докато отвъд Памир и Кунлун (буквално на една крачка отстояние) на Китайската територия часовото време е +8 ч. от Гринуич. Необичайната на пръв поглед разлика от три часа е показателна. От този факт може да се заключи, че природното препятствие (разделителната бариера „Отсам и Отвъд Памир") продължава да е актуално, макар и вече не със същите измерения и последици.

* * *

Уточнението „Отсам и Отвъд" конкретизира регионите на две трайно разделени групи човешки поселения, обитавали на запад или на изток от тази естествена граница. В случая, дали „Отсам Памир" обозначава „Западно

от Памир", или пък „На изток от Памир" е само въпрос на гледна точка. В изложението, което ще предложим в следващите страници, географските посоки ще бъдат ясно очертани.

И все пак нашия поглед към най-съществените исторически моменти на развитието насочваме основно в периода на Античността. Това не е случайно.

Известно е, че историческото разделение, предизвикано от природната бариера на трудно проходимите планински вериги, тръгващи от Памир, постепенно затихва няколко века преди Христа.

Още към началото на второто столетие пр. Хр. се появяват най-ранните сериозни реални контакти между групите поселения отсам и отвъд Памир. По-късно, след епизодични военни походи и стълкновения, решаващата роля логично се отрежда на икономическите отношения, технология на стопанството и преди всичко на търговските връзки. Общо прието е да се смята като знаково явление експортът на коприна от Китай на запад и появата на т. н. „Път на коприната".

В работата си ще се опитаме да избегнем едностранчивия поглед върху историческите факти и тяхната интерпретация. Един от подходящите пътища за осъществяване на това намерение смятаме привличането на достатъчен и конкретен материал от разнообразни, понякога откровено противоречащи помежду си, автори, сведения, предположения и мнения. Освен всеобщо познати авторитетни съчинения, които е немислимо да бъдат пропуснати или пренебрегнати, към изворите по-нататък ще се стремим да намерят място значителен брой публикации от по-широк спектър на историографията. Някои от тези съчинения се датират от последните едно, две

десетилетия; няколко дори от последните две, три години. Освен че понякога те се опират на нова фактология и разработки, те допринасят още и за съществено обогатяване от различни гледни точки на проблематиката.

Ще се стремим към постигане на по-ясна прегледност и „визия" при неизбежното позоваване на текстове, твърдения, интерпретации, тълкувания, мнения и заключения от използваните публикации на различни автори. Задължително условие смятаме, че е точното – дословно цитиране.

Често за определени дадености или събития съществуват повече от едно обяснение, твърдение или предположение. Тогава искрено ще се опитаме да отразим различията, и то възможно най-добросъвестно.

Естествено това е важно, особено ако в случая нашето лично виждане гравитира по-силно към някое от представените становища. Трябва да бъде ясна възможността читателят да достигне сам до приемливо за него мнение.

* * *

Разработката на темата в предложения труд се базира преди всичко на съчинения, които имат определено отношение към тази проблематика. Използваните автори и техни публикации подреждаме в раздела „Извори". Най-напред намират място съчиненията, публикувани на латиница, а след тях тези на кирилица. И в двата случая се спазва азбучният ред. За всяка отделна публикация е отредено изписване на автора чрез подбран от нас символичен белег. Срещу този *„символичен белег"* в раздела „Извори" представяме възможно пълна библиографска справка. По този начин всеки заинтересован читател е в състояние да издири използваното съчинение за по-широка и по-точна информация. От друга страна в текста ще фигурира само краткият „символичен белег", включително съответната страница, на която се позоваваме. Този „символичен белег" използваме и в другия нарочен раздел „Извадки – Бележки". Вероятно ще прави впечатление сравнително голе-мият брой на включените II раздела „Извори" автори и съчинения. Трябва да отбележим, че съвсем естествено тежестта на отделните ползвани публикации далеч не е равностойно. В случая обяснението за това е стремежът ни да не пренебрегнем съществуващи в научния оборот разнообразни виждания, твърдения и изводи, което пренебрежение би могло да се тълкува като едностранчиво поддържане на предопределена теза и липса на обективност. Все пак далеч сме от претенции за *„ортодоксална обективност"*, което и при най-добро желание изглежда непостижимо.

Извадките и цитатите от някои подбрани от нас съчинения отразяваме сравнително по-разширено и по-подробно. Това наше поведение се обяснява както от значимостта на съответния труд, така и от факта, че някои от тези съчинения отдавна са библиографска рядкост и поради това са трудно достъпни. Такъв е случаят с трудовете на **De Groot**, на които придаваме особено значение.

Тук трябва да отбележим обстоятелството, че на мнозината синолози, а заедно с тях и на В. Бешевлиев, Й. Вълчев, Гумильов, П. Юхас, J. P. Mallory, V. Mair и други, на които се позоваваме в настоящата работа и които имат значителен принос в научната разработка на събитията, свързващи Китай с най-западните им съседи – държавиците от двете страни на Памир, в Таримската котловина и на север от Тиян-шан, изглежда е познат

и затова бива цитиран **само първия том на De Groot** (1921). При това, именно издаденият посмъртно **втори** том (1926) на това фундаментално съчинение (превод на древни китайски хроники и обстоен коментар на автора) съдържа огромна, най-ранната от китайска гледна точка информация за общностите и държавиците от двете страни на Памир с характерните за китайците точност и прецизност, достигаща до педантичност.

Трябва да изразим своето съжаление, че тази констатация се отнася и за трудовете на професор Веселин Бешевлиев. Няма съмнение, че той е имал на разположение само споменатия първи том на **De Groot**, от който той предоставя както дословни цитати, така и свои интерпретации и коментари. Убедени сме, че ако и вторият том му би бил достъпен, то със сигурност щеше да бъде възможно да придобием едно допълнително по-просторно виждане за идентифициране на *първобългарите* преди да поемат дългия си път към Европа.

Смятаме за изключително важно да подчертаем, че в съчиненията на авторите, на които се позоваваме, изобилства значителна както по обем, така и по богатство информация, размисли, коментари, изводи и мнения. Без всякакво съмнение това има своята висока научна стойност. Липсата на особено внимание в предлаганата от нас разработка към всички страни и достойнства на споменаваните от нас съчинения се дължи на няколко причини. От една страна, това би отежнило изложението, а от друга, би отместило до някаква степен вниманието към основната цел на нашия труд.

Използването на голям брой различни съчинения и автори, публикувани на различни езици и различни преводи, както и писани в различни времена предизвикват в

по-нататъшната разработка едни и същи исторически лица, едни и същи общества, племена или народи, едни и същи местности, географски обекти – области, планини, реки, селища и много други често да бъдат споменавани с различни имена. Това в повечето случаи се дължи на стремежа ни цитирането и позоваването на съчинения да бъде възможно най-близо до оригинала и езика на автора или на преводача.

Коректно е за илюстрация на това от сега да посоча няколко примера: Общоприетото име на Александър Велики (Alexandros Meghalos) мнозина автори заменят с Александър Македонски; Herodotos = Herodotus; Kara-Koram = Кара-Корум; Mo-Tun = Мо-Тун = Мо-Ду = Маодун = Мортур = Багатур; Hsiung-nu = Hunor = Hunnen = Hung-noch = Hung-no = Hunoch = Хуни = Хун-ну = Хунор; Lop Nor = Lob Nor = Лоп Нор = Лоб; Yueh-chi = Yueh-zhi = Юе-джи = Гоат-си и ред други.

* * *

Определеният справочен кратък начин за отправяне към конкретен автор и/или съчинение „символичен белег" в текста, обикновено представлява част от наименованието на автора. Когато от някой от авторите съществуват повече от една публикация, и те са свързани с проблематиката на този труд, към този символичен белег прибавяме още някой допълнителен знак: *или буква, или цифра или дата (година).*

За илюстрация показваме следните примери :

xxx – ЗЛАТАРСКИ – xxxx;
... xxx – МАРКО ПОЛО – xxxx;
... xxx – ANTHONY – xxxx;
... xxx – BOARDMAN-I – xxxx;
... xxx – BOARDMAN-II – xxxx .... и т.н.

За да не се отежнява текстът, цитатите подреждаме в споменатия нарочен раздел „Извадки – Бележки", вместо, както е обичайно, под линия в страницата от текста. Групирането на цитатите-извадки правим по автори и съчинения в последователен азбучен ред в единния раздел в края на книгата. Това от своя страна позволява да се разшири цитираната извадка. Убедени сме, че този подход има безспорни предимства за постигане на по-пълна аргументация и яснота. Това е различно от съществуваща най-често практика цитатите или номерацията им да се появяват на място в текста според конкретния смисъл и необходимост, във връзка с непосредствената им поддържаща задача, или под линия в съответната страница или номерирани вече в края на главата или книгата.

Във всички случаи, смятаме за най-важно пълната коректност към цитираните текстове. Това изглежда съвсем естествено и подчертаването му донякъде излишно, ако все пак не съществуваха примери за не-буквално цитиране, дори за вмъкване на авторови виждания и интерпретации към оригиналния (понякога дори изопачен) текст от позоваваното съчинение, вероятно за да бъде подчинен на една преднамерена теза.

На обособения раздел „Извадки - Бележки" отдаваме особено значение и заедно с това определени очаквания. Подробните автентични цитати-извадки, представени в „Бележките", се стремим да се превърнат в своеобразни жалони за цялостното развитие на темата в основния текст. Вместо да се „натрапват" на читателя, като в определени случаи могат да го отклонят от водещата нишка в изграждане на главната мисъл, ако бяха намерили мястото си в самия текст, цитатите ще могат да бъдат на разположение за разнообразни справки, проверки и анализи. Подчертаваме обстоятелството, че представените цитати в раздела „Бележки" са точна, непроменена извадка от съчинението, което цитираме. В случаите, когато съчинението е публикувано на друг, небългарски език (руски, немски, английски или друг), извадката-цитат е дословна на езика в оригиналната публикация. Това позволява евентуалната проверка на коректността на превода, който е заложен в разсъжденията ни при развитие на сравненията, анализите и обосновките на тезите. Възможността на читателя сам да се увери в достоверността на извадката-цитат се надяваме да постигне необходимото доверие към предлаганите разработки. Позволили сме си обаче при представяне на някои от извадките-цитати определени термини или названия да изобразим с подчертаване чрез използване на ***bold scrypt***, който е различен от оригинала. Това правим за изтъкване на предимство на съответната дума или израз и преднамерено насочване на вниманието на читателя към тях.

Нашият стремеж за максимално изчистване на изложението (по наше мнение) от отежняващи бележки в текста или под линия (като например многократното позоваване на някое съчинение чрез възприетото съкращение – op.cit) реализираме с единственото условно посочване на цитирания автор в самия текст, като отправяме вниманието за конкретни подробности и задължителната библиографска справка единствено в нарочния раздел „Извори", където използваните автори и съчинения са в последователен азбучен ред.

Очертаването на два различни *„СВЯТА"*, единия *„ОТСАМ-"*, а другия *„ОТВЪД-"* Памир, не е самоцел, а ис-

торически факт. Това напомня географското присъствие на Атлантика като задълго непреодолима бариера, когато се разглеждат различията между „Новия Свят - Америка" и „Стария на Европа", макар и седемнадесет столетия по-късно.

Конкретната причина за интереса ни към това не би могла лесно да се разкаже. Много са основанията, които предопределят значимостта на темата. При предстоящото развитие на темата, уверени сме, те ще проличат ясно. Накратко изречено стремежът ни е да се очертае възможно най-пълно картината на тези географски области в продължение на достатъчен исторически период от време. Това трябва да обхваща съществуващи „държавни" образования, организация на обществото, народностна характеристика, начин на живот, познания за Вселената – астрономически постижения, вярвания-светоглед-календар, наличие на писменост, строителни умения, способи във военното изкуство, културни постижения, степен на родова памет, вид и характер на предмети на бита: керамика, тъкани, добиване, обработка и използване на метали в ежедневието или за водене на военни действия, а също и за украса; наличие и използване на монетосечене, образни символи в украсата и други артефакти. Естествено е да не е възможно да се намерят отговори на всички тези характерни белези едновременно. Това явно не е възможно нито за всеки отделен регион, нито за всеки отделен отрязък от време. Надяваме се обаче, че и частичното очертаване на тези въпроси може да допринесе за правдоподобни изводи.

Структурата на предлаганата разработка представлява последователно насочване на погледа към поредица от теми. Подходът към всяка от подбраните теми

се състои във възможно посочване на становищата или предположенията на привлечените от нас автори. Стремежът е да се очертаят евентуалните противоположни мнения и техните обосновки. Естествено, във всички случаи ще присъства и нашият коментар. Краен извод остава право само на читателя. Тези теми вероятно ще достигнат около 30 на брой, а разработката им се отделя като самостоятелна глава.

Иска ни се да вярваме, че тези, които разгърнат страниците на предложения труд, ще се съгласят, че за резултат от всяко проучване може да се смята не само утвърдителният извод, че само един факт или само едно събитие е възможно да се случи само на едно място, само в даден район и в конкретно историческо време, заедно с установяването, че друг, и то различен факт или събитие не е могло да се случи едновременно в същия даден район, и то през същия, конкретния исторически отрязък от време. И двата противоположни възможни отговора ще имат своя важен принос в научното дирене и са в състояние да предопределят евентуалните изводи.

Струва ни се, че е необходимо да споделим принадлежността си към едно разбиране, което между другите главни движещи идеи при разработването на предлаганата работа е фундаментално решаващо. Става дума за целта и търсените резултати по принцип от основните мотиви на автора на едно научно проучване, към което се стреми всеки труд.

Тук, в съгласие с конкретната задача на този труд, ограничаваме своите по-нататъшни разсъждения, които имат връзка главно с проблеми на историографията. А всъщност мотивите ни за очертаване на реалните раз-

личия на процесите *ОТСАМ И ОТВЪД ПАМИР ПРЕЗ АНТИЧНОСТТА* могат накратко да се обяснят с убеждението ни, че именно тук е възможно да бъдат правдоподобно защитени представите ни за най-вероятната прародина на българите.

През 1918 година проф. Васил Златарски подсказва в част I от том I на своя капитален труд за Българската държава през Средновековието за далечните корени на българите, обитаващи вече районите северно от Черно море и Балканските земи край долното течение на река Дунав в Европа, и поставя подзаглавие „Епоха на хунобългарското надмощие".

Баща ми (Димитър Съсълов), посвещава своите дирения в началото на тридесетте години на XX в. именно в тази посока. Това предопределя интересите му за изясняване на забулени във времето сведения за хуните. Игра на съдбата или чиста случайност е откриването и придобиването на фундаменталния труд на J. J. M. de Groot „Die Hunnen der vorchristlichen Zeit – Chinesische Urkunden zur Geschichte Asiens", Erster Teil – 1921. Доколкото ми е известно, единствен екземпляр от тази ценна книга в България е този, който е закупен от Съсълов в Германия преди около осемдесет години. Едва значително по-късно е втори екземпляр от посочената книга успява да се сдобие и проф. Бешевлиев. Данни предимно от този труд на De Groot, а заедно с него и работите на G. Chavannes, L. de Saussure, H. Maspero, F. Krause, F. Hirth, В. Златарски, Ив. Шишманов, Й. Иванов, Г. Фехер и много други стават основата за написването на книгата „Пътя на България" (1936). В нея за прародина на българите Съсълов

убедено посочва Тарим. Таримската котловина географски се намира *отвъд* (източно) от Памир в подножията на Небесната планина – Тенгри Даг (Тиян Шан).

През последните близо двадесет години в научно обращение се появиха множина автори, които поддържат тезата за произход на българите от регион свързан също със Средна Азия. Някои от тях обаче намират основания за места, които са разположени *отсам* (западно) от Памир и западно от свързаните с Памир планински вериги.

Заедно с това, през последните две-три десетилетия се проведоха мащабни археологически работи в районите на Централна Азия и бяха постигнати забележителни резултати. Разкопаването в днешен Афганистан (антична Бактрия) на елинистичния град Ай Канум, и на погребенията в некропола Тилия тепе обогатиха световната наука с още по-пълна картина за непрекъснатата историческа съдба на Трансоксиана – районите и народите западно от Памир. Споделя се мнението, че откриването на Ай Канум като събитие напомня на разкриването на римския Помпей.

Източно от Памир – общо взето в Таримската котловина бяха открити погребения, датирани повече от едно хилядолетие преди Христа. Благодарение на специфични климатични условия и благоприятен почвен състав в сравнително голям брой от погребенията бяха открити *мумифицирани трупове*. Запазените белези на човешкото тяло като цвят на кожата, цвят на косите, цвят на очите и по-нататък форми на главата, носовата част, но също така и облекло, аксесоари към него, начин на обработката на тъканите и редица други артефакти предоставиха възможности за неоспорими изводи за индоевропейската принадлежност и културните постижения на народите там през епохата преди Христа.

Част от научните публикации, които разглеждат и интерпретират посочените резултати представляват съществен обект на внимание на предлаганата от нас разработка и по наше убеждение са в състояние да допринесат съществено за избистряне на историческите проблеми по време на `обобщено казано` Античността.

* * *

Общо прието е, изглежда, да се смята, че целта на всяко изследване е да се постигнат възможни резултати, които са в състояние да установят доколко едно очаквано явление, събитие или предположение е правдоподобен факт. Естествено е това да бъде дефинирано в ясно определен период от времето и за ясно определена географска територия. Когато това бъде достатъчно недвусмислено постигнато, обикновено трябва да се приеме, че е намерен задоволителен положителен резултат.

От друга страна, съществува възможността да се получи и негативен резултат. За подобно заключение могат да се изредят многобройни различни основания. В такъв случай и някои от тези негативни изводи, според нас също крият съществени възможности за по-нататъшните спекулации по темата. Това са предимно изводи, че в конкретен район и в даден исторически отрязък от време не може едновременно да са разположени и да съществуват реално различни поселения със свое различно име, свое развитие, различни културни постижения, участие в различни политически събития и исторически факти.

Сигурно всички ще се съгласим, че на една и съща сцена, при възможното провеждане на само един-единствен спектакъл, в един и същ момент няма място едновременно да се играят две различни пиеси – с различно съдържание, с различна сценография, с различни актьори и на различни езици.

Едната от двете постановки трябва задължително да се пренебрегне и да отпадне!

Те са реално и физически и исторически несъвместими.

* * *

Нашето старание е насочено преди всичко да представим възможно по-ясно аргументацията на различните автори. Естествено ще споделим и своята пристрастност към някои от вижданията. Това обаче не предотвратява възможността на любезния читател да определи самостоятелно своето отношение и позиция. И ако предлаганият труд постигне подобни цели, ще бъдем удовлетворени, че усилията ни не са били напразни.

Това *ВЪВЕДЕНИЕ* е подготвено, за да придружава замислената цялостна разработка на основната тема. Това намерение обаче засега претърпява една неизбежна промяна. Технологията избрана от нас за осъществяване на този труд изискваше като първа фаза да се обмислят, извлекат и подредят в писмена форма съществени извадки – цитати от съчиненията, които според нас имат важно място за осветляване на проблемите. В резултат на този подход най-рано се стигна до оформяне на очаквания *Втори дял* на съчинението ни – *приложението*. Това са изреждането на авторите, библиографският указател на тяхното съчинение, което участва в обосновката на нашата работа, както и подбраните от нас дословни извадки – цитати. Именно тази окончателно подготвена част предлагаме сега на читателя. Убедени сме, че ползата от възможността да се представи в автентичен вид този сбор от становища и постижения на голямо число съчинения е безспорна. Вярваме, че поднасяме на читателя един богат подбор на многостранна информация.

Това преработено въведение искаме да завършим, като разкажем настоящото състояние на основната част на нашата разработка. Засега в завършен вид са готови следните глави:

Географски *поглед;* ***Южната*** *дъга (Сирия, Лидия, Месопотамия, Персия, Александър Велики);* ***Бактрия*** *Гръко-Бактрия Кушанска империя;* ***Имеон****, Михаил Сирийски;* ***Евразия*** *– северния степен коридор;* ***Писменост****, книжовност;* ***По-ле****, Бор, Западното крило;* ***Болор; Куча; Бугур; Болганди*** *Курган;* ***Времечисление****, астрономия, календар.*

Предстоят още следните по-важни глави:

Китай; Федерация *на хуноrите;* ***Поминък****, номадство, уседналост, рударство, металургия, изкуство – анализ, съпоставяне;* ***Организация*** *на обществото, държавата;* ***Икономика****, парични отношения;* ***Вярвания****, светоглед, религия;* ***Тъкани****, облекло;* ***Въоръжение****, принципи за воюване;* ***Откритите*** *мумии – изводи;* ***Порода****, расова принадлежност;* ***Транспорт*** *– пътища, средства;* Държавни *ритуали.*

ТОПОГРАФСКИ ДАННИ

СРАВНИТЕЛНА СЪПОСТАВКА

Площи на общата повърхност в кв. км

Т А Р И М

От подножието на Памир до Турфан и Хами
и от Тиен Шан до Кун-лун:
Приблизително 1560 км X 820 км =
прибл. 1 279 200 кв. км

С Р Е Д Н А Е В Р О П А

Подбрани страни	официални данни
Унгария	93030 кв. км
Австрия	83858 кв. км
Чехия	78866 кв. км
Швейцария	41284 кв. км
Германия	357021 кв. км
Франция	543965 кв. км
Люксембург	2586 кв. км
Белгия	30528 кв. км
Холандия	41526 кв. км

Общо за деветте средноевропейски страни:
1 272 664 кв. км

ИЗВОРИ

СЪЧИНЕНИЯ, ПУБЛИКУВАНИ НА ЛАТИНИЦА

ADAMS–1995 Adams, Douglas, Q. "Mummies",in: "The Journal of Indo-European Studies", Vol. 23, N 3&4, Washington D.C., 1995, pp. 399-414.

ADAMS–1998 Adams, Douglas, Q. "On the History and Significance of Some Tocharian I. Agricultural Terms", in: "The Bronze Age and early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 372-378.

ANTHONY Anthony, David, W. "The Opening of the Eurasian Steppe at 2000 BCE" in: "The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 94-113.

ATLANTE Atlante Internazionale des Touring Club Italiano; Milano MDCCCCXXIX-VII; April 1929, Milano.

ATLANTE – 1956 Atlante Imternationale des Touring Club Italiano; Milano 1956.

ATLAS – 1999 [ATLAS] "The Times Archaeological World", Times Books, London 1999.

ATLAS – 2000 [ATLAS] "Barrington Atlas of Greek and Roman World", Edited by Richard, J. A. Talbert in Colleration with Michael Roaf (Mesopotamia and Beyond); Princeton University Press, 2000.

ATLAS – N.G. Atlas of the World – National Geographic, Washington – 1999.

ATLAS – 2004 [ATLAS] "Oxford – Atlas of the World"; twelfth edition; Oxford University Press, 2004.

AUSTIN Austin, Michel, "Alexander and the Macedonian Invasion of Asia: Aspects of the Historiography of War and Empire in Antiquity", in: "Alexander the Great – A Reader", edited by Jan Worthington, Routledge, London, 2003, pp.118-135.

BALKH Balkh – from Wikipedia, the free encyclopedia. Retrieved from http://en.wikipedia.org/wiki/Balkh Last modified on 4 April 2009.

BARBER, E.-1995 Barber, E. J. W. "A Weaver's View of the Second Millenium Tarim Basin Finds", in: "The Journal of Indo-European Studies" Vol. 23, N 3&4, Washington D.C. 1995, pp. 347-356.

BARBER, E-1998 Barber, E. J. W. „Bronze Age Cloth and Clothing of the Tarim Basin: The Kroran (Loulan) and Qumul (Hami) Evidence", in: "The Bronze Age and early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 647-655.

BARBER, E-1999 Barber,Elizabeth,W. "The Mumies of Urumchi ", 240 p. New-York & London, 1999.

BARBER, P. Barber, Paul, „Mummification in the Tarim Basin", in: "The Journal of Indo-European Studies", Vol 23, N 3 & 4; Washington D. C. 1995, pp.309-318

BOARDMAN-I Boardman, Sir John, „Three Monsters at Tillya Tepe"; in: "Ancient Civilizations from Scythia to Siberia"; An International Journal; Koninklijke Brill NV, Leiden 2003; pp. 133-146.

BOARDMAN-II Boardman, Sir John, „The Tillya Tepe Gold: A Closer Look", in "Ancient West & East"; Vol. 2, N 2; Brill, Leiden-Boston, 2003; pp. 348-374.

BOLL-1912 Boll, Franz,"Der Ostasiatische Tierziklus im Hellenismus", Vortrag auf dem XVI. Internat. Orientalisten Kongress, 9 April 1912.

BOLL-1950 Boll, Franz, „Kleine Schriften zur Sternkunde des Alter-tums", Leipzig, 1950.

BOSWORTH-I Bosworth,A.B. „Introduction – Some Basic Principles", In: „Alexander the Great – A Reader", edited by Jan Worthington, Routledge, London 2003, pp. 7-15.

BOSWORTH-II Bosworth, A. B. „Alexander and Iranians", in: „Alexan-der the Great – A Reader", edited by Jan Worthington, Routlege, London 2003, pp. 208-233.

BERNARD Bernard, Paul, „The Greek Colony at Ai Khanum and Hellenism in Central Asia", in „AFGHANISTAN – Hidden Treasures from National Museum, Kabul", National Geographic Society, Washington D.C. – 2008; pp. 81-130.

BREGEL Bregel, Yuri, „An Historical Atlas of Central Asia", Leiden-Boston, Brill 2003

BRENTJES Brentjes, Burchard, „Voelkerschicksale am Hindukusch: Afghanen-Belutschen-Tadshiken",Koehler&Amelang, Leipzig,1983

BROCKHAUS-2 Brockhaus Enzyclopaedie, Bd.2, Mannheim –1987

BROCKHAUS–10 Brockhaus Enzyclopaedie, . Bd.10, Mannheim-1989

BROCKHAUS–11 Brockhaus Enzyclopaedie,Bd.11, Mannheim-1990

BROCKHAUS-12 Brockhaus Enzyclopaedie, Bd.12, Mannheim-1990

BROCKHAUS–22 Brockhaus Enzyclopaedie,Bd 22, Mannheim-1993

BROOKS Brooks, Bruce E., „Textual Evidence for 04c Sino – Bactrian Contact", in The Bronze Age and Early Iron Age of Eastern Central Asia, edited by Victor Mair, The University of Pennsylvania Museum Publication, Philadelphia, 1998

BROWN Brown, Stuart, "Iran", in: Encyclopedia of Archaeology History and Discoveries, vol. 2 – 2001.

BRUNT Brunt, P. A., „The Aims of Alexander", in: „Alexander the Great – A Reader", edited by Jan Worthington, Routledge, London 2003, pp. 45-53.

BUNKER Bunker, Emma C. „Cultural Diversity in the Tarim Basin Vicinity and its Impact on Ancient Chinese Culture", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H.Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104; 1998, pp. 604-618.

CHANG Chang, Claudia & Tuortellotte, Perry A. „The Role of Agro-pastoralism in the Evolution of Steppe Culture in the Semirechie Area of Southern Kazakhstan during the Saka/ Wusun Period (600 BCE – 400 BCE) ", in; „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104; 1998.

CHIEN Chien,Chien-Wen, „Further Studies on the Racial, Cultu-ral, and Ethnic Affinities of the Yuezhi", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104; 1998, pp. 767-784.

COLARUSSO Colarusso, John, „Languages of the Dead", in: „The Bronze Age and Early

Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", Edited by Victor H. Mair, University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia,PA 19104, 1998. pp. 431-447.

CONRAD Conrad, Lawrence, „The Arabs", in: The Cambridge Ancient History, vol. XIV, Cambridge University Press, 2000.

D'AMORE D'Amore, Paola, „The Funeral Rites of Peoples of the Steppes", in: „Hidden Treasures of Antiquity", edited by Alberto Sillotti, White Star, S.p.A.13100, Vercelli, Italy 2006, pp. 278-294.

DAVIS-KIMBALL Davis-Kimball, Jeannine, „Tribal Interaction between the Early Iron Age Nomads of the Southern Ural Steppes, Semirechie,and Xinjiang" in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", The University of Pennsylvania Museum Publications edited by Victor H. Mair, volume I, Philadelphia 1998, pp. 238-263.

DE GROOT–1921 De Groot, J. J. M. (Jan Jacob Maria de Groot); „Die Hunnen d der Vorchristlichen Zeit" Chinesische Urkunden zur Geschichte Asiens "; Erster Teil; Berlin & Leipzig, 1921.

DE GROOT–1926 De Groot, J. J. M. „Chinesische Urkunden zur Geschichte Asiens"; Zweiter Teil; Die Westlande Chinas der Vorchristlichen Zeit; Berlin & Leipzig, 1926. (Jan Jacob Maria de Groot).

DIXON Dixon, Philip, „Barbarian Europe", in „The Making of the Past"; Advisory Board: John Boardman etc. Classical Archaeology University of Oxford, Oxford 1976.

DUPREE Dupree, Nancy Hatch, „An Historical Guide to Afghani-stan", Afghan Tourist Organization, Kabul, 1977.

EBERHARD Eberhard, Wolfram, „Sternkunde und Weltbild im Alten China", in: „Die Sterne", Heft 6, 1932, II. edit,Berlin, 1970.

ECSEDY Ecsedy . I. „Western Turks in Northern China in the Middle of the 7th Century"; in Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae, t. XXVIII . Fasc. 1-4; Budapest, 1983.

EDWARDS Edwards, Mike, „Siberia's Scythians – Master of Gold"; In „National Geographic", Washington DC, 2003, June.

ENCYCLOPEDIA The Encyclopedia of World History; Boston-New York, 2001.

ERDKARTE Erdkarte, Dr. Hans Ditten-Berlin, in „Lexikon der Antike" Leipzig-1971, SS.158-160.

FLEMING Fleming, Harold C. „At the Vortex of Central Asia: Mummies as Testymony to Prehistory" in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H.Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, 19104, 1998, pp. 671-682.

FRANCALACCI Francalacci, Paola, „DNA Analysis on Ancient Desiccated Corpes from Xinjiang (China): The Charchan Evidence", In: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H.Mair; The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998; pp. 537-547.

FRANCFORT Francfort, Henri-Paul, „Central Asia and Eastern Iran, I.Central Asia on the Eve of the Achaemenid Conquest", In: The Cambridge Ancient History,volume IV, Cambridge University Press -1988.

FRANKE Franke, Herbert, „Some Remarks of Yang-Yu and his Shan-Chu Hsin-Hua"; in: Journal of Oriental Studies; Hong-Kong University, 1964.

GOOD-1995 Good, Irene, „Notes on a Bronze Age Textile Fragment from Hami, Xinjiang with Comments on the Significans of Twill; in: The Journal of Indo-European Studies, Vol. 23, N 3 & 4,Washington D. C. 1995, pp. 319-346.

GOOD-1998 Good, Irene, „Bronze Age Cloth and Clothing of the Tarim Basin: The Charchan Evidence"; in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, University of Pennsylvania Museum Publications,Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 537-547.

GUENTHER Guenther, Prof. Dr. R., „Akkad (S.51)"; „Assyrien SS.72-74)"; „Babylonien (SS. 84-86)"; „Sumer SS.669-670)", in: „Weltgeschichte", Bibliographisches Institut, Leipzig 1967.

GYULA Gyula, Laszlo, „Steppenvoelker und Germanen", Budapest, 1970 .

HAMMOND-I Hammond, N. G. L. „The Language of the Macedonians" In: „Alexander the Great –A Reader", edited by Jan Worthington,Routledge,London 2003, pp. 20-21.

HAMMOND-II Hammond, N. G. L. „The Kingdom of Asia and the Persia Throne", edited by Jan Worthington, Routledge, London 2003, pp. 136-147.

HAMP Hamp, Eric P. "Whose were the Tocharians? – Linguistic Subgrouping and Diognostic Idiosyncrasy", In: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, volume I, 1998, pp. 307-346.

HAN Han,Kangxin, „The Physical Anthropology of the Ancient Populations of the Tarim Basin and Surrounding Areas" In: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H.Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, volume II, Philadelphia, 1998, pp. 558-570.

HARRINGTON Harrington, Spencer P. M., „Early Indus Script" (Seal with Unicorn Motif and Script Signs), in „ARCHAEOLOGY" a Publication of the Archaeological Institute of America, Vol. 52, number 5; September/October 1999.

HE He, Dexiu, „A Brief Report on the Mummies from the Zaghunluq Site in Charchan County", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, volume I, pp. 169-174.

HEDIN - 1936 Hedin, Sven, „Die Flucht des Grossen Pferdes". Leipzig, 1936.

HEDIN – 1937 Hedin, Sven, „Der Wandernde See", Leipzig, 1937; 7.Auflage, Leipzig, 1941.

HEDIN – 1939 Hedin, Sven, „Die Seidenstrasse", Leipzig, 1939.

HERODOTUS Herodotus, „The Histories", translator Andrea L. Purvis, Introduction Rosalind Thomas, editor Robert B. Strassler; Panteon Books, New York, 2007, 954 p.

HIEBERT–1998 Hiebert, Fredrik T. „Central Asians on the Iranian Plateau-A Model for Indo-Iranian Expansionism", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp.148-162.

HIEBERT–2008–III Hiebert, Fredrik, „The Lost Worlds of Afghanistan", in: "AFGHANISTAN – Hidden Treasures from the National Museum, Kabul", National Geographic Society, Washington DC, 2008, pp. 55-66.

HIEBERT–2008–IV Hiebert, Fredrik, „The Treasure of Teppe Fullol" Catalog – in: „AFGHANISTAN – Hidden Treasures from The National Museum, Kabul", National Geographic Society, Washington DC, 2008, pp. 78-80.

HORNBLOWER Hornblower, Simon, „Persia – II.The Achaemenid Dynasty", in: The Cambridge Ancient History, vol.VI, Cambridge University Press - 1984.

HOWARD Howard, Reid, „Mysterious Mummies in China", in: VHS-NOVA-Educational Foundation, WGBH, Boston Video 1998.

JARRING Jarring, Gunnar, „Central Asian Turkic Place-names: Lop Nor and Tarim Area: an Attemp at Classification based on Sven Hedins Diaries and published Works"; The Sven Hedin Foundation, Stockholm 1997.

JETTMAR–1980 Jettmar, Karl, "BOLOR et DARDISTAN", National Institute of Folk Heritage, Islamabad-Pakistan, 1980.

JETTMAR–1998 Jettmar, Karl, „Early Migration in Central Asia", in: „Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The Unuversity of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 215-221.

JIANJUN & SHELL Jianjun Mei & Colin Shell, „Copper and Bronze Metallurgy in Late Prehistoric Xinjiang", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104 1998, pp. 581-603 .

KEIGHTLEY Keightley, David N., „The Origins of Chinese Civilization" Preface by the Editor; University of California Press, Berkeley and Los Angeles, California, 1983.

KLENGEL Klengel, Horst, Dr.habil. „Mesopotamien"; "Semiramis", In: Lexikon der Antike, Bibliographisches Institut – Leipzig, 1971.

KUEHNERT Kuehnert, Fr. „Der Chinesische Kalendar – nach Yao's Grunglagen und die wahrscheinlichste allmaehliche Entwicklung und Vervollkommnung desselben.", in: „T'oung pao - Archives", pour servir A, Vol. II, Leide, E. J. Brill, 1891.

KUZMINA Kuzmina, E. E., „Cultural Connections of the Tarim Basin People and Pastoralists of the Asian Steppes in the Bronze Age", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publica-tions, Philadelphia, volume I, PA 19104, 1998. pp. 63-93.

LEXIKON Das Lexikon der Alten Welt, Stuttgart –1965.

LIN Lin, Meicun, „Quilian and Kunlun – The Earliest Tokharian Loan-words in Ancient Chinese", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, volume I, Philadelphia 1998.

LINDUFF Linduff, Katheryn M. „The Emergence and Demise of Bronze-Producing Cultures Outside the Central Plain of China" in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H.Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, volume II, Philadelphia 1998.

LITTLETON Littleton, C. Scott, „Were Some of the Xinjiang Mummies 'Epi-Scythians'?", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, volume II, Philadelphia 1998.

LUBOTSKY Lubotsky, Alexander, „Tocharian Loan Words in Old Chinese: Chariots, Chariot Gear, and Town Building", In: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 379-390.

MAIR–1995 Mair, Victor H., „Prehistoric Caucasoid Corpses of the Tarim Basin", in: „The Journal of Indo-European Studies" Vol. 23, N 3 & 4,Washington D. C. 1995, pp. 281-308.

MAIR–1998–I Mair, Victor H., „Priorities", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 4-44.

MAIR–1998–II Mair, Victor H., „Die Sprachamoebe: An Archaeolinguistic Parable", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp.835-856.

MAIR–1998–III Mair, Victor & Dolkun Kamberi, „Place, People and Site Names of the Uygur Region Pertinent to the Archaeology of the Bronze Age and Iron Age", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, 19104, 1998, pp. 857-864.

MAIR–2005 Mair, Victor H., „Recent Physical Anthropological Studies of the Tarim Basin Mummies and Related Population", - „Proceedings of the Sixteenth Annual UCLA Indo-European Conference", Los Angeles, November, 2004, in: Journal of Indo-European Monograph Series, No 50 -Washington D. C., 2005, pp. 1-47.

MAIR–2006 Mair, Victor H., „The Discovery and Complete Excavation of Oerdek's Necropolis", in: The Journal of Indo-European Studies, Volume 34, No 3 & 4, 2006, pp. 274- 318, Washington D.C.

MAIR–2007 Mair, Victor H., „Horse Sacrifices and Sacred Groves Among the North (west) ern Peoples of East Asia", in: „Eurasian Studies", 2007, pp. 22-53.

MALLORY–1989 Mallory, J. P. „In Search of the Indo-Europeans", Thames and Hudson Ltd. London, 1989.

MALLORY–1995 Mallory, J. P. „Speculations on the Xinjiang Mummies", in: „The Journal of Indo-European Studies", Vol. 23 N 3 & 4, Washington D.C. 1995, pp. 371-384.

MALLORY–1996 Mallory, J. P. „In Search of the Indo-Europeans", New York, 1996.

MALLORY–1998 Mallory, J. P. „An European Perspective in Indo-Euro-peans in Asia", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 175-201.

MALLORY–2000 Mallory, J. P. & Victor H. Mair, „The Tarim Mummies", Thames & Hudson, London & New York, 2000.

MARTIN Martin, Thomas R., „Ancient Greek Units of Currency, Weight, and Distance", in 'Herodotus', Panteon Books New-York, 2007, pp. 773-781.

MAU-TSAI Mau-Tsai, Liu, „Kutscha und seine Beziehungen zu China von 2. Jh.v. bis zum 6.Jh.n.Chr.", in: Asiatische Forschungen, Bd. 27.,Wiesbaden, 1969.

MEYER Meyer, Gerhard Rudolf, Mitarbeitern: Dr. L. Jacob-Rost, Dipl.-Phil. E. Brandt und Dr. H.Klengel, „Durch Viertausende Altvorderasiatische Kultur", Berlin, 1962.

MOSHREF-1 Moshref, Rameen Javid, „History of Old Balkh", in (2007) www.afghan-network.net

MOSHREF-2 Moshref, Rameen Javid, „History of Balkh (Bactria)" in (2007) www.iran-chamber.com

MURRAY Murray, Tim, „Stein, Sir (Mark) Aurel; 1862-1943", In: Encyclopedia of Archaeology, History and Discoveries, vol. 3–2001.

MUSTI Musti, Domenico, „Syria and the East", in: „The Cam-bridge Ancient History", Volume VII, Cambridge University Press – 1984

NAESMYTH Naesmyth, James, „Autobyography" ca. 1856; Chapter – The Cunieform Character. http://www.naesmuth.com/bio/jnsr.htm

NEEDHAM-1 Needham, Joseph, „Science and Civilization in China" vol. 1 – Conditions of Travel of Scientific Ideas and Techniques between China and Europe; Cambridge University Press, 1970.

NEEDHAM-2 Needham, Joseph, „Science and Civilization in China" vol.2–The Buddhist Evangelization of China; Cambridge University Press, 1991.

NEEDHAM-3 a Needham, Joseph, „Science and Civilization in China" vol. 3 – Mathematics and the Sciences of the Heavens and the Earth, Cambridge University Press, 1975.

NEEDHAM-3 b Needham, Joseph, „Science and Civilization in China" vol. 3 – Mathematics and the Sciences of the Heavens and the Earth, Cambridge University Press, 1959.

NEEDHAM-4 Needham, Joseph, „Science and Civilization in China" vol. 4, part 3 – Civil Engineering, Building, Bridges; Cambridge University Press, 1971.

NEEDHAM-5,1 Needham, Joseph, „Science and Civilization in China" vol. 5, part 1, Cambridge University Press, 1985.

NEEDHAM-5,2 Needham, Joseph, „Science and Civilization in China" vol. 5, part 2 – Cambridge University Press, 1974.

NEEDHAM-6 Needham, Joseph, „Science in Traditional China", Harvard University Press, 1981.

NIVISON Nivison, David S. „The Origin of the Chinese Lunar Lodge System", in: World Archaeoastronomy, Cambridge University Press, 1989, pp. 203-218.

NOWGORODOVA Nowgorodova, Eleonora, „Alte Kunst der Mongolei", Leipzig, 1978.

OPIE Opie, James, „Xinjiang Remains and the „Tocharian Problem", in: The Journal of Indo-European Studies, Vol. 23 N 3 & 4,Washington D.C. 1995, pp. 431-438.

OSTROGORSKY Ostrogorsky, G., „Geschichte des Byzantinischen Staates", in Byzantinische Handbuch – Bd. 2, Muenchen, MCMLXIII.

PARPOLA Parpola, Asko, „Aryan Languages, Archaeological Culture, and Sinkiang: Where did Proto-Iranian Come into Being and How did It Spread?", in : „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia,PA 19104, 1998, pp.114-147.

PENG Peng, Ke, „The Andronovo Bronze Artifacts Discovered In Toquztara County in Ili, Xinjiang", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The Univer-sity of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 573-580.

PRINGLE Pringle, Heather, „Kelp Highways", in: Discover, vol. 29, Number 6; 2008, New York, NY 10011; pp.38-43.

PTOLEMAEUS Ptolemaeus, Claudius, in: „Lexikon der Antike", Prof. Dr. habil. Hans Wussing, Leipzig, Leipzig – 1971, SS.159, 160, 452, 453.

PUETT Puett, Michael, „China in Early Eurasian History: A Brief Rewiew of Recent Scholarship on the Issue", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications -Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 699-715.

PULLEYBLANK-1983 Pulleyblank, E. G., „The Chinese and Their Neighbors in Prehistoric and Early Historic Times". In „The Origins of Chinese Civilization", edited by David N. Keightley University of California Press, Berkeley and Los Angeles, California, 1983.

PULLEYBLANK-1995 Pulleyblank, Edwin G. „Why Tocharians?" in; The Journal of Indo-European Studies, Vol. 23 N 3&4, Washington D. C.,1995, pp. 415-430.

PURI Puri, Baij Nath, „Kushana Bibliography", Indian Council of Historical Research, Calcutta 1977.

RATHMANN Rathmann, Prof. Dr. L., „Syrien", in: "Weltgeschichte", Bibliographisches Institut, Leipzig 1967.

RENFREW Renfrew, Colin, „The Tarim Basin, Tocharian and Indo-European Origins: A Wiew from the West", In: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 202-214.

RINGE Ringe, Donald, „Tocharians in Xinjiang. The Linguistic Evidence", in: The Journal of Indo-European Studies, Vol. 23 N 3&4, Washington D. C. 1995, pp. 439-444.

ROMM Romm, James, „Herodotean Geography", in 'Herodotus Panteon Books, New-York, 2007, pp. 744-748.

SARIANIDI Sarianidi, Viktor Ivanovich, „Ancient Bactria's Golden Hoard", in: „AFGHANISTAN – Hidden Treasures from the National Museum, Kabul", Washington DC 2008, pp. 211-218.

SEIBERT Seibert, Jakob, „Die Eroberung des Perserreiches durch Alexander d. Gr. auf kartographischer Grundlage", Dr. Ludwig Reichert Verlag, Wiesbaden 1985

SHAUGHNESSY Shaughnessy, Edward L. „Western Cultural Innovations in China, 1200 B. C.", in: Sino-Platonic Papers N 11, University of Pennsylvania, 1989.

SHISHLINA Shishlina, Natalia I. & Fredric T. Hiebert, „The Steppe and the Sown: Intraction between Bronze Age Eura- sian Nomads and Agriculturalists", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Piladelphia, PA 19104, 1998, pp.222-237.

SCHROT Schrot, Dr. G., „Phoenikien", in: "Weltgeschichte", Bibliographisches Institut, Leipzig – 1967, SS. 561, 562.

SILLOTTI Sillotti, Albert, „Asia and the Far East", in: „Hidden Treasures of Antiquity", edited by Albert Sillotti, White Star, S. p. A. 13100, Vercelli, Italy 2006 pp. 272-278.

SINOR Sinor, Denis, „The Mith of Languages and the Language of Mith", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104,1998, pp .729-745.

SOOTHILL Soothill, William Edward, „The Hall of Light", A Study of Early Chinese Kingship; Philosophical Library, New York, 1952.

TAO Tao, Shui, „On the Relationship between the Tarim and Fergana Basins in the Bronze Age", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 162-168.

THEODORESCU Theodorescu, Razvan, „Un Mileniu de Arta la Dunarea de Jos", Bucuresti, 1976.

THE SILK ROAD The Silk Road–Art and History, ed. Jonathan Tucker, Philip Wilson Publishers, London, 2003.

THOMAS–I Thomas, Allen B. „Xinjiang", in: National Geographic, Vol. 189, N 3, March 1996, pp. 2-43.

THOMAS–II Thomas, Allen B. „The Silk Road's Lost World", in: National Geographic, Vol. 189, N 3, March 1996, pp. 44-51.

TUITE Tuite, Kevin, „Evidence for Prehistoric Links between Caucasus and Central Asia: The Case of Burushos", In: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 448-475.

WALBANK Walbank, F. W. „The Hellenistic World –Sources for the Period ", in: The Cambridge Ancient History, vol. VII, Cambridge University Press – 1984.

WANG Wang, William S-Y. „Three Windows on the Past", in : „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelphia, PA 19104, 1998, pp. 508-536.

WENKAN Wenkan, Xu, „The Discovery of the Xinjiang Mummies and Studies of the Origin of Tocharians", in: The Journal of Indo-European Studies, Vol. 23 N 3 & 4, Washington D. C. 1995, pp. 357-370.

WHEELER – E Wheeler, Everett, L. „Herodotus and the Black Sea Region", in 'Herodotus', Panteon Books, New-York 2007, pp. 748-756.

WHEELER-F Wheeler, Everett, L. „Rivers and Peoples of Scythia", in 'Herodotus', Panteon Books, New-York, 2007, pp. 756-759.

WHEELER-G Wheeler, Everett, L. „The Continuity of Steppe Culture" in 'Herodotus', Panteon Books, New-York, 2007, pp. 759-762.

WHITEHOUSE Whitehouse, Dr. David, editor-"*Earliest writing* found" In: BBC News Online, May 4, 1999.

WIKIPEDIA Wikipedia, „Balkh" & "History of Balkh", in: 'en. wikipedia.org', (2007).

WINCHESTER Winchester, Simon, „The Man Who Loved China", Harper Perennial, New York, 2009.

*ZE*EV* Ze*ev, Rubin, „The Sasanid Monarchy" in: The Cambridge Ancient History, vol. XIV; Cambridge University Press, 2000.

ZHIMIN Zhimin, AN, „Cultural Complexes of the Bronze Age in the Tarim Basin and Surrounding Areas", in: „The Bronze Age and Early Iron Age Peoples of Eastern Central Asia", edited by Victor H. Mair, The University of Pennsylvania Museum Publications, Philadelpnia,PA 19104, 1998, pp. 45-62.

YONG-SONG Yong-Song, Li, „Der Uigurische Tierzyklus nach einem Hua-yi-yi-yu Manuscript", in: Central Asiatic Journal # 50, Harrassovitz Verlag – Wiesbaden, 2006.

ПОДБРАНИ ИЗВАДКИ ОТ СЪЧИНЕНИЯ, ПУБЛИКУВАНИ НА ЛАТИНИЦА – ЦИТИРАНИ В ТЕКСТА

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА АВТОРИТЕ В АЗБУЧЕН РЕД

ADAMS–1995

p. 400 „By the middle of the first millennium of our era in northern Xinjiang the major, though not only, language was Uighur Turkish. There are a number of Uighur glosses on TochA and B documents {though more in the former than in the latter}. These glosses guarantee that speakers of Uighur were sertainly present in northern and central Xinjiang in the first millennium AD. There is no reason, however, to suppose that there were not other linguistic groups present as well. Chinese historical records dealing with Xinjiang in the preceding centuries recognize a number of different peoples such as the Xiongnu, the Yuezhi, the Wusun. These people are described as being dependent on a pastoral economy {unlike the sedentary peoples of the Tarim basin}. The linguistic affiliation of these peoples is at best vague. In particular the Yuezhi {first mentioned by Chinese texts of the fifth century BC} have been widely, though not universally}, thougth to be Iranian in speech, and thus the farthest northeastern representatives of that far-flung linguistic group. This conclusion is based on two considerations: {1} the fact that after their long trek to western Central Asia the Yuezhi appear as the Tocharoi of classical accounts of this area and when they eventually leave written records those records are in a variety of eastern Iranian. {2}the possibly Iranian origin of (a)

several words in Ancient Chinese, (b) a number of toponyms in eastern Central Asia {including Kucha and Argi (Yenchi) Agni, the linguistic and political centers of Tocharian B and A respectively}."

p. 401 „Let us look at the ethnic question first. It is generally accepted that the Yuezhi,whose first historical location in Gansu, after a long trek to the west precipitated by a disastrous defeat at the hands of the Xiongnu in the second century BC, arrive in Transoxiana where classical authors refer to them as Tocharoi. These Tocharoi, under the leadership of the Kushanas (one of the tribal divisions of the Tocharoi), conquer Bactria and later, in the first centuries of our era, northern India. Since in this latter period they used an Iranian language for their inscriptions on coins, etc.,it has been assumed that their ancestors,the Yuezhi, were also speakers of Iranian some a half a millennium earlier. ...The Yuezhi had become linguistically indistinguishable from the Bactrians, leaving no evidence of their earlier language, whether another form of Iranian or non-Iranian language. The ethnic group retained its identity but not its original language. "

ADAMS–1998

p. 375 „4. It seems significant that both of the two words we know in Tocharian B that deal with irrigation technology have probable (*arte*) or certain (*newija*) Iranian ethymologies. The most reasonable explanation for that state affairs is that Tocharian borrowed the words along with the technology from Iranian speakers. Since agriculture in the Tarim Basin is utterly dependent on irrigation, this is an important piece of 'technology transfer' and might be presumed to bear on the relationship of the prehistoric Iranians and Tocharians. In the absence of any firm data, a number of possible scenarios concerning this relationship might be imagined. ...As the first possibility we may envision Eastern Iranians practicing irrigation agriculture as resident throughout the Tarim Basin. At some point in prehistory the (largely pastoral) people entered the basin from the north 'adopted irrigation technology and its attendant vocabulary from the Eastern Iranians, and linguistically assimilated them in the northern and eastern parts of the basin ..." „secondly, it is possible that the Tocharians entered the Tarim Basin from the north at about the time the Eastern Iranians were entering from the southwest and that they met more or less along the line where we find the historically attested division and that the Tocharians borrowed irrigation and vocabulary from the Eastern Iranians at this line of contact."

p. 376 „Thirdly, it is possible that the Eastern Iranians enterd the basin from the southwest at about the same time the Tocharians were entering from the northwest, the latter having had a previous (brief?) contact with other Eastern Iranians in what is now eastern Kazakhstan".

„Nevertheless, the first hypothesis (that the pre-Tocharians found Eastern Iranians already throughout the Tarim Basin) does not offer a good explanation as to why we find two archeologically distinct population in the Tarim Basin, a 'Proto-European' on the north and an 'Indo-Afghan' (='East Mediterranean') one on in the south. Nor does it fit well with Hiebert's observation (1996) that irrigation agriculture is known from 2200 BCE in western Central Asia and is found in Xinjiang from 2000 BCE onward, but in conjuction with an archaeological culture distinct from that found in western Central Asia. However, both the skeletal material and Hiebert's archeological data do match the third of our hypotheses whereby the pre-Tocharians enter the Tarim Basin from the northwest after a brief period of contact with Eastern Iranians in western Central Asia.

The most likely location for this interaction is perhaps the lower Ili Valley...

p. 377 „From the starting point the Ili Valley, the (pre-)Tocharians then spread to the Turfan Depression (and beyond 'all the way to Hami' if the skeletal evidence for a Proto-European population can be equated with Tocharian speakers) and throughout the land adjacent to the Tarim River, all the way to Lop-Nor where they ultimately met and mingled with Eastern Iranians who had settled along the southern margin of the Tarim Basin."

ANTHONY

p. 94 „Beginning at least as early as the Bronze Age, the people of Xinjiang were closely connected with the steppes to the west. Their physical type, fabrics, wheeledvehicle technology, and burial rituals suggest an origin in the western steppes. The steppes were not a one-way corridor leading from west to east. Instead, the steppe zone was potencially a bridge across the center of the Eurasian continent. Once that bridge was open the dynamics of historical development changed permanently, not just for the societies east of the Tien Shan, but for all peoples of Eurasia.

Before about 2000 BCE, the Eurasian steppes were occupied by a number of distinct cultures that differed in their origins, economies, technologies, mortuary rituals, and ceramic types."

p. 95 „No single factor produced the change that opened the steppe corridor at around 2000 BCE. The evolution of the Andronovo horizon was the culmination of changes that had been developing in the western steppes over the previous 3000 years. Three fundamental factors revolutionized steppe life-ways during this long period.

The first was the introduction, largely from outside the steppe zone, of the two principal domesticated grazing animals, cattle and sheep, which laid the foundation for steppe subsistence practices. The second was innovation in the means of transport – the introduction of horseback riding and of the wheeled vehicle – which together made it possible to exploit the low-energy grassland environment in a manner that was both productive and predictable. The culminating factor was a complex interplay technological and ideological changes after 2000 BCE – the spread of cattle and sheep herding east of the Urals, the development of metallurgy and mining in the steppe zone of the southern Urals and in northern Kazakhstan, the introduction of the horse-drawn chariot as an instrument of elite competition, and the diffusion of an associated Indo-Iranian ritual complex that was widely adopted by the previously diverse societies between the Urals and the Tien Shan."

p. 96 „East of the Caspian Sea before the midthird millennium BCE, economies based on domesticated animals and cereal cultivation were confined largely to the Iran-Turkmenistan borderlands, where rich river deltas at the southern edge of the deserts supported villages and later cities."

pp. 99-100 „These data indicate that the principal domesticated grazing animals, sheep and cattle, had been incorporated into steppe subsistence patterns from the Dnieper valley eastward to the Volga by 5000 BCE.

Sheep and cattle could be herded on foot, but large-scale herding was greatly facilitated by horseback riding."

p. 101 „Horseback riding is documented earliest near the western margin of the Eurasian steppe, at the Copper Age site of Dereivka on the Dnieper river in Ukraine. Dereivka is a small settlement and cemetery of the Sredni Stog culture (4500-3500 BCE)."

p. 102 „The earliest wheeled vehicles in the Eurasian steppes appeared west of the Caspian Sea in the context of the Yamnaya culture (3500-2500 BCE).

Yamnaya vehicles were slow, solid-wheeled wagons and carts, probably pulled by oxen, but they could carry enough tents and supplies to enable herders to live in distant pastures with their herds for months at the time."

p. 103 „The earliest Yamnaya wagon is dated about 2900 BCE at Bal'ki on the lower Dnieper." [Note] – 'Wagons and carts appered over a large area almost simultaneously: between about 3300 and 3100 BCE. They appeared in Mesopotamia (the evidence here is in the form of Late Uruk written symbols), in eastern Hungary (3-dimensional ceramic models in Bade graves), in southern Poland. ...and in the steppes (actual vehicle burials in graves of the Yamnaya and Novotitorovskaya cultures). It is impossible to say where they were first invented.'"

ATLANTE

pp. 97-98;	· „China„	o–4 Bolghandi kurghan; Sai – valley (mongolo) Aq Saj (White valley); myk сраВни с Яринг (JARRING-p.391) Kurghan-saj: „the valley of the fortress" u Kurghan-sajning-aghis: „the entrance of the fortress valley".
	„China „	Tash Quargan – (peka om Памир към Яркацд) Tash Quargan – (селище)
	„China„	Bugur
p. 104	„China„	Bolghandi kurgan (E77.30 N41)

ATLANTE – 1956

pp. 93-94	„China &.."	c – 4	Tash Kurgan (in Afghanistan ~ 50 km east of Mazar-i-Sharif), town b – 13 E75, N38 Tash Kurghan (town); Tash-Kurgan- -Sai (river)
pp. 97-98	„China"	f – 5	Lun-Tai (Bugur)

ATLAS – 1999

p. 134 „WRITING"

„Writing was invented to keep business accounts in the Near East in the late 4th millennium BC."

„Records of the most primitive kind come from Uruk and Nineviеh in Mesopotamia, Habuba Kabira and Tell Brak in Syria, and Susa, Choga Mish and Godin Tepe in Persia."

p. 135 „At the eastern limit of Eurasia, Chinese writing may also have been an independent invention. Though originally pictographic, the Chinese language it was used to represent was totally different from those of West Asia and the script developed along individuals lines. The nature of the Chinese script, in which each character was simultaneously phonetic and ideographic (expressing both a sound and a concept) was crucial in enabling it to unify a nation divided among many mutually unintelligible dialects."

„Inscriptions of Chinese oracle bones (used for divination) of c.1400-1200 BC are written in a fully developed script whose structural principles still underline that in use today, despite superficial variations." [Anyang]

p. 148 „THE SETTLEMENT OF THE STEPPES"

„The key site is Dereivka, a settlement and cemetery of the middle Dnieper belonging to the Sredni Stog culture (c.4400-3500 BC). Here the surprising feature is the abundance of domestic horse bones (74%, as compared with 19% cattle and only 7% sheep, goat and pigs."

„Disc-wheeled ox-drawn wagons were often among the objects placed in the grave, and the earliest known remains of wheeled vehicles. During this period in the 3rd millennium BC, a flourishing copper industry ..."

„The disc wheels of the covered wagon are a metre in diameter...

(By c. 3350 BC representations of wagons with four discs wheels had appeared in Poland)."

ATLAS-N.G.

Map „West China" J -2 Karakoram pass, alt. 5875 m
G, H -1,2 Taxkorgan (town)
F -1 Darant Kurgan (town in Kirghizistan)
F - 5 Luntai (Bugur)

ATLAS - 2000

Map 98 „MERV-BACTRIA" [1:1 000 000; 1995]
Map 98 „2 G - Bactria; Bactra Zariaspa
2 F - Tillia Tepe
[c. 90 km west of Bactra]
Map 99 „BACTRIA" [1:1 000 000 ; 1996]
Map 99 „3 A- Bactra / Zariaspa
[c. 67gr00' E, c. 36gr48' N]
2 BC - Bactria
[beyond, north of the Oxus river]
3 BC - Baktrianoi
[south of the Oxus river]

ATLAS - 2004

Map 65 „CENTRAL ASIA „ [1:4 000 000]
6 D - Bor Dobo [NW on the foots of the Pik Lenina 7134 m]

7 D - Bulung Koel [on river flowing towards Kashgar; high range on the east side - a bow of piks: 6146 m, 6760 m, Konghshan 7719 m, Muztagh Ata 7546]
7 E -Mingteke Daban (Mintaka Pass) on the Taxkorghan river [flowing towards Yarkand]

Map 91 „AFGHANISTAN AND PAKISTAN„
4 A Gorno Badakshan
Bulung Koel; Taxkorgan river
Karakoram Range; Pik 7710 m; Pass towards Baltit [Bolor ?] and Gilgit [to the great knee of the Indus river]; Nanga Parbat Pik 8126 m
2 A Balkh [region]; Balkh; Mazar-e-Sharif

AUSTIN

p. 118 „The focus of this paper is primarily historiographical rather than historical.
It seeks to relate some current views on the causes and objectives of war as presented by ancient writers to the specific case of the Macedonian invasion of Asia under Alexander.
According to Polybios, the 'causes' of the war were the march of the Ten Thousand (in 400-399) and the expedition of Agesilaos to Asia Minor (in 396-394), which convinced Philip of the weakness of the Persians and revealed their rewards to be gained. The 'pretex' was Philip,s proclaimed intention to avenge the injuries inflicted by the Persians on the Greeks."

p. 119 „Of those sources, Diodoros presents Philip as thinking of the war against the Persians already by the time of the peace of Philokrates in 346 BC.

Antipater an Parmenion urge Alexander to provide heirs to the throne before undertaking the invasion, but Alexander is anxious to make a start and argues successfully for immediate action."

p. 120 „The expedition was meant to be a panhellenic war of revenge against the Persians.

The propaganda posture was aimed clearly at the Greek world, and was no direct interest to the Macedonians themselves."

p. 121 „It was not Xenophon, Isokrates, and others who first argued the point; it is already found in essentials in Herodotos, whose Histories read like a forecast before the event of the downfall of the Persian empire over a century later."

p. 122 „In the initial stages of the invasion before Alexander took over, Parmenion did sack a small Greek city in Asia Minor, Gryneion, and sold its inhabitants into slavery."

p. 124 „In Plutarch, after Issos and the plundering of the Persin camp, Alexander decides to go and have a wash in Darius' bath."

p. 127 „In general Arrian is perfectly aware that the invasion of Asia had resulted in massive enrichment for the invaders."

p. 130 „For the Scythians in relation to Alexander, we have to turn to the account of Quintus Curtius, who makes the point explict. The Scythian envoys, whose speech Curtius promised to report accurately, are made to rebuke Alexander at great length, and with a wealth of theoretical flourishes, for his insatiable gred which leads to ever more wars; all the Scythians want to be left in peace, neither slaves nor masters of anybody...

It is interesting to contrast this highly pointed and 'thematic' presentation of the of the Scythians with Arrian's brief and neutral account of Alexander's decision to attack them."

BALKH

p. 1 „36o45'N 66o54'E"

p. 2 „**Balkh** (Persian – Bal), also known as Bactra, was once a major world city but was destroyed entirely by the Mongols.

The ancient city of **Balkh** ...was under the Greeks renamed *Bactra*, giving its name to Bactria.

Balkh is one of the oldest cities of the region and is considered to be the first city to which the Indo-Iranian tribes moved from the North of Amu Darya, approximately between 2000-1500 BCE.

Since the Indo-Iranians built their first kingdom in Balkh (Bactra,Daxia,Bukhdi) ...where they became todays Persians, Pashtuns, and Baluch. ... The period between 2500sBC-1900sBC was the most important period in the history of Balkh, its relatively short period that a kingdom is established and then the population start to disperse and the kingdom start to shrink in importance until the Median and Persian empires in 700 BC, around 1000 years later."

p. 5 „ETYMOLOGY

Some historians believe that the name *Balkh* is related to the ethnonym *Bulgar*. (R. 6,7,8) According to ancient and early medieval historiographers like Aghatias of Myrina, Theophylact Simocatta, Annania Shirakatsi, and Michael the Syrian the early homeland of the Bulgars known as Kingdom of Balhara comprised territories in the west foothills of Mount Imeon centered around the city of Balkh. Indeed, Shirakatsi shows the Bulgars ('Bulhi' in Armenian) as inhabiting that particular area on his map.

REFERENCES

...

6. Bakalov, Georgi. Little known facts of the history of ancient Bulgarians. In *Science Magazine*. Union of Scientists in Bulgaria. Vol. 15 (2005) Issue I.

7. Dimitrov, Bozhidar. *Bulgarians and Alexander of Macedon*. ...2001.

8. Dobrev, Petar. *Unknown Ancient Bulgaria*. ...2001.

BARBER,E-1995

p. 347 „The discovery of plaid woolen twills in Bronze Age cemeteries of the Tarim Basin is of great interest both of textile historians and those trying to place the Tarim remains in their proper historical context, for twill was not a common fabric in the Bronze Age.

When twill cloth first appears among our archaeological data, at Alishar in Turkey in the fourth millennium BC, the technique had already been used in matting for several millennia in the in the Near East. Its transfer after so much time to the making of cloth seems to result from technical considerations related to the use of a new fiber, wool."

p. 349 „Now we get reports of twill in eastern Turkestan, in the Uighur Autonomous Region: beautifully preserved woolen twill clothing, some of it also plaid, on corpses with strongly Caucasian features, dating from a period from about 1800-400 BC.

On the face of it, it would seem that we may be looking at the eastern end of the same diaspora of the Indo-Europeans that sent the Celts, Greeks, etc. westward. And we know that an Indo-European group ended up precisely in the Tarim Basin: the people we know as the Tocharians, who, by their dialect peculiarities, would seem to have come out of very middle of the proto-Indo-European community. I know of only one other piece of evidence for twill prior to Classical times, twill impressions on pottery from Ferghana valley, a rich but remote gateway from western to eastern Turkestan, from the period between the 11th and 4th centuries BC according to Sowiet dating. This is one of only two possible entry points into the Tarim and Djungarian Basins

from the Caucasus (Caspian side, although certainly the more difficult of the two, since the passes over the Pamirs from Ferghana to Kashgar are a staggering 18,000 feet high-passes higher than most mountain peaks!(The more northerly routes leading eastward from Lake Balkhash into the Djungarian Basin are far lower and gentler, and hence, a priori, more imaginable)."

p. 350 „What are the earliest dates that can be assigned to the Tarim twills and other patterned cloth? Those plaid twills for which I currently have data all come from sites near Hami (Qumul), from around 1100 BC, yet the earliest Tarim burials of these western-looking folk (those from Loulan) are currently dated to 1800 BC ... By 1000 BC, the Tarim inhabitants also had slit-tapestry wools, which represent another weaving tradition with a hazy history. (The earliest known tapestry-woven cloths have been found in Egypt from around 1475 BC, but they clearly spring from a rather older Syrian tradition which probably spread to Mesopotamia before it reached Egypt. Our eastward-travelling westerners could have learned the technique somewhere in the Near East centuries before arriving in the Tarim Basin)."

BARBER, E–1998

p. 647 „Analysis and inspection have shown that early Tarim textiles considered principally of sheep's wool, with nothing of plant fiber, although such fibers would survive well in the salty sand... All domestic sheep descend from the wild Persian Red Sheep, the natural habitat of which is the Zagros range and the northern 'fertile crescent' of the Near East. There we have evidence of their original domestication around 9000-7000 BCE, at the very start of the Neolithic. Surprisingly, however, these sheep are not wooly, but hairy like a deer."

p. 648 „The early Tarim inhabitants must therefore have imported their wooly sheep and their knowledge of wool-working from much farther west. Since they themselves were Caucasians, presumably they brought this technology with them. ...So even without any further tests, we know the approximate direction in which we must look for sources.

The earliest textiles that we saw in Urumchi clothed three mummies found just north of Kroran and dating to 2000 BCE or shortly after. One womam dug up at Qawrighul (Gumugou), housed at Xinjiang Institute of Archaelogy, wore a fiber-felted cap decorated on the flaps with simple stitching, and woolen plain-weave wrap subtly ornamented with heavy threads."

p. 649 „An equally coarse and narrow comb from a cave site in the Judean Desert, in Israel, has just been published however, which suggest a second use. ... It dates at about 8000 BCE, when weaving was first taking hold in the Near East. Perhaps the Kroran woman's comb, then, found at least intermittent use as a textile tool."

p. 650 „The fabrics that I most particularly wanted to analyze were the plaid twills from near Qumul (Hami), which the Chinese archeologists say date to about 1200 BCE. At that same time period, at the other end of Eurasian landmass, the proto-Celts living in Central Europe were also making quantities of plaid woolen twills' and I was curious about the degree of actual similarity between these two groups of textiles."

p. 651 „Very little cloth has survived in Europe, because of the destructive climate. But we are lucky to have a group of about 120 fragments preserved, color and all, in the salt mines at Hallstatt and Hallein, together with other gear... They date from 1300 to 400 BCE and were made by proto-Celts."

p. 653 „If the Hallstatt plaid twills and the Tarim ones directly related, the most reasonable scenario from the point of view of the history of weaving is that people bearing this technology spread both east and west out of somewhere in a broad region around the Caucasus during the third and/or second millennium BCE."

BARBER, E–1999

p. 23 „Cherchen (or Chaerchaen), on the southern rim of the Silk Road, has without doubt produced the spectacular Tarim mummies so far, and of these the most famous is the three-thousand-year-old man who occupies the gallery's dusky center.

A two-inch beard covers his face, and his light brown hair has been twisted – plied from two strands, not braided from three – into two queues that hang halfway down his chest. Here and there white hairs glint among the yellow-brown, betraying his age – comewhere past fifty."

pp. 24-25 „Passing from the face, one's eye jumps between the violently colored leggings and the purply-red-brown two piece suite that covers most of the man's body.Originally the man wore soft white deerskin boots to above his knees – the left one is still there. ...This man had a simply wound colored hanks of combed wool around his legs and feet, to pad them and insulate against frost, much as East European peasants still do. ...Where visible, the wool has been pressed together so lightly that one can hardly call it felt...

And his suit? Shirt and trousers, one would say at a glance. But the exact design of the trousers cannot be discerned because of the covering shirttails."

p. 37 „Nomads use felt not just for its convenience of manifacture. More important, it can be made so dense as to be nearly impervious to wind and water, yet it is far lighter than other waterproof materials like wood and metal.

Zipping around on horses also affected nomadic clothing. Loosely flapping drapery like that of the aincient Greeks won't keep you warm on an icy winter steppe."

BARBER, P

p. 310 „The issues of mummification cannot be divorced from their larger context, which is how, and why, people do things to bodies after death. It is helpful to start by considering an even easier method of body disposal:excarnation, the practice of exposing the body and allowing animals to remove its flesh.

Mummification is merely a more complex version of this same phenomenon."

p. 311 „It is useful to remember that 'preserving' really means destroying the environment of the agents of decay."

p. 318 „Thousnds of years ago, there were many parts of the world that fit these requirements. Probably the most we can say at the moment is that there is nothing in the funerary rites of the Tarim Basin mummies that militates against a westen origin. On the other hand, neither do the details of burial help us substantially in tacking down exactly where these Caucasian peoples had lived just before arriving in the parched wastes of Central Asia."

BERNARD

The Greek Colony at Ai Khanum and Hellenism in Central Asia

p. 2 Limestone Corinthian Capital found at Ai Khanum (picture)

p. 4 Silver plate (wheeled chariot) found at Ai Khanum (picture)

p. 80 Corinthian capital (picture)

p. 81 „With the conquest of Central Asia by Cyrus the Great (reigned 550-530 B.C.), founder of the ancient Persian Empire of the Achaemenids, Afghanistan and the neighboring lands entered the era of the great eastern empires.Alexander's conquest of the Persian Empire (334-323 B.C.) left much of the existing internal structures of this vast ensemble intact. However, the empire's integration into the newly settled Greco-Macedonian dominion led to the progressive elimination of Persian culture, which was gradually replaced by Greek culture as colonists arrivbed. Bactria, the main province of the eastern area of the empire ... exempifies the phenomenon."

p. 83 „Around 250 B.C. Bactria became independent state under the governor Diodotus. The Greco-Bactrian state was initially concentrated along the Oxus River Valley, but its territory increased enormously from the second century B.C. onward with the adoption of a policy of expansion. South of the Hindu Kush, the Greek provinces of Arachosia and Paropamisadai were lost to the Mauryan Empire, the first great empire in India (ca 321-185 B.C.), after Alexander's death. ... . Around 145 B.C. the Greeks were driven out of Ai Khanum by nomads, who in 20 years would become masters of the entire Oxus River Valley. The Greek kingdoms south of the Hindu Kush held out for another century, but by the first century A.D. the last remnants in the eastern Penjab, around modern Lahore, of what has been called the fourth great Hellenistic monarchy, had vanished, as had the Seleucids of Syria-Mesopotamia (311-64 B.C.), the Lagids in Egypt (305-33 B.C.), and the Attalids of Pergamum (283-133 B.C.)."

p. 86 Excavations in progress *Ai Khanum* – columns, basis and capitals fragments – (picture)

pp. 86-87 „The actual discovery was memorable for its unusual circumstances where luck connived with sound reasoning.. The chance element was a carved stone, shown to the Afghan King Zahir Shah by the occupants of the hamlet of Ai Khanum, close to the border of Sowjet Tajikistan, as

his hunting party crossed the game-rich marsh areas of the Oxus River one day in 1961.. But it was not by chance that the king, a real expert in his country's antiquities, reported the puzzling find to Daniel Schlumberger, then director of the DAFA."

(DAFA – Delegation Archeologique Francaise en Afghanistan)

p. 87 The Founding of the City (Ai Khanum)

„Evidence gradually accumulated that the city had been founded on the eastern border of Bactria around 300 B.C. by Seleucus I, to control an access road from the northeast leading to a fertile plain, long occupied and developed thanks to a network of irrigation canals... The surrounding countryside was inhabited by native farmers, who worked the land on behalf of the colonists and the local aristocracy. In the city, the Greeks plaid a dominant but not exclusive role,"

p. 88 The Palace ... are reminiscent of the palace of the Iranian King Darius I (reigned 522-486 B.C.) in Susa. A grandiose forecourt (107 by 108 meters), surrounded by four Corinthian colonnades of 108 pillars, greeted visitors. Opposite the entrance, the southern portico opened wide at the back to a monumental hall with 18 Corinthian columns. ..

As usual in all Greco-Bactrian architecture, walls were made of sun-dried bricks. „

p. 93 „Hermes and Heracles were the patrons of the gymnasium. Hestia and Cybele were also honored. The sandal of the surviving marble foot of the cult statue of the main temple is decorated with the images of winged lightning, signifying Zeus ..."

p. 95 „The preservation of the Greek language is further indication of the colonists' attachment to national culture. They continued to speak and write Greek in an uncontaminated form right to the end, as evidenced by inscriptions found during the excavations... One of the inscriptions on

a bowl, used as a the lid of a jar containing olive oil, is of special significance. It is dated to the year 24. which certainly refers to the reign of King Eucratides, and thus allows us to date to 145 B.C. the destruction of the treasury. In that year nomads burned the palace, and the Greek city came to an end."

pp. 96-97 „Inscriptions on stone are rare, but fortunately the few that were discovered are of great interest. The dedication of the gymnasium to Hermes and Heracles has already been mentioned, as well as the now famous inscription by Clearchos with the Delphic maxims. Also significant are a funerary epigram from the city necropolis and two other inscriptions in verse found outside Ai Khanum.

The other inscription, probably from Kandahar, is a long funerary epygram ...

...This exceptional document demonstrates how vigorously Hellenism had taken roots in the province of Arachosia, south of Hindu Kush, since Alexander the Great had left thousands of soldiers there, in 330 B.C."

pp. 98-99 Figurative Art and Traditionalism

Ai Khanum, palace bath, floor mozaic, made of river pebbles (picture)

„The traditionalism of the figurative arts in Bactria, which seemed to have fallen under the spell of a kind of late classicism, wac the result of several causes. First, a great distance separated Bactria from the major Mediterranean centers where a powerful artistic renewal was taking place. Further the politic break around 250 B.C. of Bactria from the Seleucid Empire caused to lose the royal patronage and dynamism of the Seleucid cities, one of the main actors of this cultural revolution. Lastly, a barrier, even if it was never completely hermetic, developed between Bactria and the Mediterranean world by the emergence and the expansion of the Parthian kingdom. While in the West mosaics could be found in rooms

of different function, mainly in the dinning rooms, they were limited in Bactria to the dressing rooms of the bath section.

„The Greco-Bactrian sculptors, inspired by the creation of their Seleucid colleagues, employed the Greek technique of *acroliths*, where only the undrapted parts (faces, hands, and feet) were made in stone; the remainder consisted of a timber framework, covered in fabric or modeled in clay or stucco."

p. 106 Corinthian capital – limestone; Balkh (ancient Bactra), 3rd-2nd century B.C. (picture)

p. 119 Ceremohial plate with a representation of Cybele, Ai Kanum, 3rd century B.C. (picture)

p. 121 Corinthian capital – limestone; Ai Khanum , Before 145 B.C. (picture)

BOARDMAN-I

p. 133 „The golden hoard from the 1st century AD at Tillya Tepe has been known to scolars for nearly twenty years now, thanks to Victor Sarianidi's fine publication.

This paper explores three subjects only of many ... on as wide as possible a search for kin and comparanda, from Greece to China.

I should start by saying that, following recent research into the apparent latest dates of objects in the tombs. I regard them all as being demonstrably no earlier than the middle of the 1st century AD, possibly no little later and certainly within the period of the establishment of the Kushan dynasty."

p. 134 „I start with monster fighting griffins ... I find that its very close similarity to Chinese dragons of the Han dynasty ...the only additive at Tillya Tepe is a small wing, which is not usual on the Chinese creatures, though they may have stiff back fins.

The barely sketched zigzag *mane* recalls that of any Greek griffin or *ketos*, for which it was devised early in the 5th century BC, but also a reptilian feature (lizards)."

p. 136 „As with the Greeks, seeking an image with which to define their Sphynx or Siren or Griffin, the Chinese artists sought a model to adjust or copy. And just as the Greeks turned to the arts of the Near Easr to find models for their monsters, the Chinese turned to the arts of their western neighbours, away, for a while, from the strong stylizations for monsters that are so familiar from early Chinese bronzes. As with the Greek monsters, the iconography and the literary formulae may be at variance, having different origins. Among the Hsiung-nu (Huns) on China's border, and southwards, and the nomad or semi-nomad peoples of the Ordos plateau (all outside the Great Wall), was practised a most distinctive version of the widespread Animal Style arts of the steppes. It was a style lacking some of the characteristics of the purely 'Scythian-Saka', generally shunning detached and repetitive animal parts, but ready to include human subjects...

There are traces of the 4th century BC in the adjacent Altai (Pazyryk), beside the more typical Animal Style, and here a variety of dragon-like features, notably for heads, had been devised. These tend to a corrugated muzzle for the beasts, close to that the Greeks had devised for their *ketos*. But in the eastern steppes and among the Ordos bronzes we find dragons of the type being perfected by the time of the Western Han."

p. 137 „We must now look for the connection. The Yueh-chi were southern-southwestern neighbours of the Hsiung-nu (living between Dun-Huang and the Tarim Basin), and set on the move by them from their home westward towards their later home in Central Asia in the 2nd century BC, when they displaced the Bactrian Greeks south of the river Oxus. With them they have seem to have carried much cultural baggage, yet to be properly defined, but probably including details of equestrian arms, such as the long sword and scabbard slide, which had been perfected on the borders

of China, and a propensity for art forms closer to those of the Hsiung-nu, Mongolia and China than the Altai-Saka.

p. 139 „They had themselves been courted by China for support against the Hsiung-nu, before they crossed the Oxus to evict the Greeks from Bactria. Sarianidi had identified the rulers of the site Emschi Tepe, apparently the 'home' for the Tillya Tepe tombs, as the Yueh-chi...They indicate that the eastern tradition which started in the 2nd century BC was still alive in the arts of the Yueh-chi studios of Bactria. It was long ago that Camilla Trever complained about the 'Scytho-Siberian mist' which obscured recognition of the characteristics of the Huns and other arts of the easternmost steppes and their relationship to China, and which help elucidate features at Tillya Tepe and their origins.

The closer dating of the tombs shows them to be period when one of the five invading Yueh-chi tribes had already established the Kushan dynasty in northern India, and was perhaps already (or still) in power in the north, a former home, since one of the earliest Kushan coins, an obol of 'Heraus' (possibly Kujula Kadphises, the first Kushan king), was found in one of the tombs, whether or not it had been minted locally.

Sarianidi's identification of the folk at Tillya Tepe as Yueh-chi, has been challenged by scolars who see there rather a ruler whose allegiance was to the Saka/Pahlava/Partians."

p. 140 „This would not explain the strong reminiscence of the Chinese which we have found, nor of some features of Tillya Tepe art which are closer to Greek-Bactrian than Animal Style, while in the preceding century China had been active even farther west than modern China. It is hard to set a fixed boundary, if endeed there ever was one, between the immigrant Saka from the north and the Yueh-chi, longer established in Bactria after expelling the Greeks southward... This is not to the place to discuss further what of historical

value can be deduced from Greek and Chinese sources, and coinage. But there is a second monster at the site which hat yet closer associations with early Kushan India.

A nacked goddess Aphrodite type appears on two gold plaques, in the charasteristic pose, crowned, and holding a globe (apple ?)."

p. 145 „It is easy to imagine that the Tillya Tepe figure also refers to the Oxus. So we may take the figure as Bactrian Greek creation, used as a coin device by an Indo-Greek king, adopted into the arts of the early Kushans and adapted near its probable original home by the Tillya Tepe goldsmith."

BOARDMAN–II

p. 348 „The iconography of the 1st century AD gold finds in the graves at Tillya Tepe (Bactria) are not easy either to observe or interpret...This article explores mainly the classical subjects and relationship to other Greekwork in the east, as well as subjects which, from their association with China and the Huns to the east, and with India to the south, reinforce the excavator's deduction that the occupants of the graves were Yueh-chi, proto-Kushana, rather than Saka.

The discoveries of 1978 in the tombs at Tillya Tepe are the most remarkable for their period in southern Central Asia. They have been assigned to the early years of our era, some perhaps earlier, but the latest datable objects in most of the tombs are towards the mid-1st century AD, which must be the *terminus post quem*. The burial rite seems associated with the major settle at Emschi Tepe, nearby. It lies in equivocal position between Parthia and whatever to the east, ultimately to India. In his excellent publication the excavator, V.Sarianidi, looked to the Yueh-chi/Kushans."

p. 349 „For the classical, essentially Hellenistic and sub-Hellenistic, they might be traced from pre-Parthian Seleucid rule, which had set the pattern for the classicizing

trends of Parthian art, and to the lingering effects locally of Greek Bactria and the successive Indo-Greek enclaves which survived farther to the south east into our era, and were still demonstrably influential and productive in the 1st century AD. Moreover, it is clear that this Asian Greeks, however much they have been assimilated of local culture, were by no means cut off from developments in the Mediterranean world, and that by whatever means of routes, and despite Parthian hostility, artists, Greek or local, were aware of new styles and subjects. This is apparent from the pottery and Indo-Greek coinage among other things. But this is ■ period in which Saka/Parthian interest was also active in north-west India, and must there have been open to the same styles of hellenising in the arts. Nomad art lies behind some of the work, as well as possibly something of earlier, native Bactrian origin, which Sarianidi has detected. But there are also links with India proper, and with China, where the Han empire was displaying an active interest in areas even farther to the west than modern China.„

p. 351 „It was Dionysiac art rather than the god and his worship or stories that had an impact on early Indian art, but in a Central Asia which had been long occupied by Greeks and to which the Greeks introduced more than just art, the god surely meant far more. Even Euripides knew of the god's visit to Bactria, in his day the home of Greeks deported by the Persian king and surely growing the vine."

p. 354 „There are other lion-riders at Tillya Tepe, on a set of nine discs making up a belt, a style of dress well known from China to Parthia to India...

The lion is properly prepared... The figure is taken for female by Sarianidi and the way the hair is dressed in a chignon is suggestive, but this is not impossible too for a man in the east, as also in the short dress, while long, soft boots are worn, not sandals or shoes.

So this might be at least Dionysiac, though certainly not an Artemis as Pugachenkova and Rempel suggested. Late classical maenads may ride panthers but are not so well dressed ,and Asian/Kushan goddeses (Nana) may ride lions as do others in Kushan arts. The cup is of exactly the type held by the Dionysos with Ariadne, except in one left-handed instance where it is more like the older type of Greek kantharos,and with larger loop handles, ..."

„Two fine clasp plaques present mirror images of a warrior ...But the figure probably wears soft boots,not sandals."

p. 355 „The sword has an eagle head hilt,a form with a long history in west and east, nicely shown also at Takht-I Sangin. ...This is a device that may have been invented centuries earlier in Central Asia,but which in this form was disseminated from China back to the west, probably with the Yueh-chi, and becomes a dominant type for straight swords from late Parthia to India."

p. 357 „The divine horses are unexpected since,although horses are a common sub-ject in nomad art they are not so rendered,with horns and wings,nor por-trayed as expressions of the power of a god or demon, although they occa-sionally had this role in Achaemenid art. ...One is tempted to recall impe-rial Chinese interest in the „divine" horses of Ferghana in somewhat earlier

p. 358 years, when they were dealing with Yueh-shi; even to see here an expression of equine power under oriental control." „The dolphin man poses different problems. ..." „These classical sea creatures do not, however, carry dolphins at the same time, though they may on their own,as does Poseidon. But our man has his immediate kin among the Indo-Greeks rather than the classical west. On coins of King Hippostratos (about 65-55 BC) we see him,with both oar and dolphin. Our golden version could only have been made with know-ledge of the role of the Triton among those Bactrian

Greeks who had lived long before in the Tillya Tepe area. The classicising Tritons have a long history in the east and especially in early Kushan art,generally wearing acanthoid skirts,..."

p. 359 „There are three nacked goddesses of Aphrodite type in the Tillya Tepe gold. The most elaborate has her dress around her legs,emphatically exposing her pubis which is detailed more thoroughly than of any Greek figure in such a pose. Her cross-strap jewellery is Hellenistic,of a type also affected in the east,including India. It too helps to emphasise her nackedness. She has a floral-decorated crown,wears bracelets and armlets,and holds a globe, probably an apple – all the attributes of fertility goddess who is also a go-ddess of sexuality. "

p. 361 „The goddess rests her hand on one of the beasts but is not otherwise enga- ged with them actively. They are not among the more siccessful creations of a Central Asia artist and cannot be explained in terms of the usual mixture of monster motifs in the art of Tillya Tepe or of Scythian fish iconography, which is rich. The solution can be found rather farther off,since there are surely versions of the Indian *makara*. "

p. 362 „The other Aphrodite is more svelte,also with lowered dress,leaning on a column,but with short recurved wings and an *urna* on the forehead,and a far more finely modelled and detailed body. How far these figures trully represent any local goddess is hard to say ;at best they use Greek iconographyto evoke a fertility/sex goddess,with trapping (the wings) that transcend the usual classical conception. " ...

„I wonder whether the Aphrodites did not also retain much of their identity in a Bactrian society still attuned to Greek art and religion,only possibly with new names,and with their figures imaginatively enhanced. "

p. 364 „There is another recurrent feature. The leonine head is repeatedly given a high, upturned muzzle, and a louring brow projecting above the eyes. This is a feature of the Greek sea-monster (*ketos*) which travelled east in the Hellenistic period,via Bactria, is often shown on the early palettes of the Taxila area, in early Kushan and Gandharan art,and in time affects also the appearance of the *makara* .... The acanthoid beards,flippers and tails are also a gift from the classical world."

„This is so similar to the Chinese dragon in the form adopted in the Han pe-riod,that there must be some connection,especially in the way the legs are splayed to ether side,and the hindquarters turned to be seen from above, which is a more natural view of a reptile than of a lion or wolf,and re-mained a common feature in Chinese depiction of their dragon. I show a dragon on a brick from an imperial Han tomb of the 1st century BC, and a gilt bronze terminal attributed to the same period. The genesis of the type in China has been well explored. It may owe something to neighbouring nomad styles in depicting predators,but in China was used for a quite foreign beast, the *long*,for which an image was sought. Kin can be detected among the Ordos bronzes and on the eastern steppes, home of the Hsiung-nu (Huns), and we are in the neighbourhood of the homeland of the Yuch-chi far west of the Ordos plateau (which is in the upper loop of the Yellow ri-ver) and far east of the Tarim Basin,in the year when the Han dragons were being bred. At Tillya Tepe the artists show that such Chinese elements were in their traditional repertory."

p. 367 „The few coins,from 2nd-century BC Parthian to 1st-century AD Roman and Kushan,do not date the tombs they were in,any more than does the Graeco-Persian scaraboid of the 5th/4th century BC. This was a society that was ba-rely beginning to mint its own coinage (earliest Kushan),

one to which coins were valuable curios,like the various classical to early Roman intaglios and cameos also found in the tombs."

p. 369 „Dates are mainly 1st century AD, and much seems late in the century. The Sarmatian association is apparent too from the Chinese mirrors in three of the of the Tillya Tepe tombs: Sarmatians used Chinese Han mirrors freely and in the west they even copied them." „Overall there is seen to be a strong unity of style. The one element that seems relatively subdued is the Nomad Style: a common lack of the repe-tetive subsidiary animal motifs and obsession with the curvilinear – in-stead, a certain architectonic feeling in the symmetrical groups with beasts and deities,not altogether due to classical models,and a readiness to com- pose in rectangular frames (as for belt buckles) and with ground lines. This is most readily paralleled in work associated with the Hsiung-nu, and the Ordos bronzes,east and south of the Altai with very „Scythian" and Persian arts. It is an important charasteristic of the art of that area,later permeating west and becoming a more important feature of Sarmatian art than any Saka heritage. "

„The differing degrees of iconographic influence from each quarter of the compass is determined by the subject matter, and it is not necessary to divide the material in terms of how much is Greek, how much Saka/Partian,Hun, etc., although this helps define the mixture,since much seems the product of a single workshop and the artists moved unconsciously from one iconogra-phic source to another,not deliberately. By the time the Tillya Tepe gold was made the differences of the sources were meaningless. Reinterpretation of of the subject matter is no more nor less strong than it had been centuries be-fore in the Graeko-Scythian studios in the west,but far more difficult to define or name."

„To summarise the different directions to which the

iconography points: the resudial Greek from the long and active influence of the Bactrian-Indo-Greeks is strong. What there is of Achaemenid Persia can as well be ex-plained as endemic in Central Asia even before the Achaemenids,or as well transmitted by the eastern Hellenistic kingdoms,though Achaemenid styles were certainly tenacious. There is a modified (see above) Central Asian/no- mad tradition at work everywhere,by now related to the Sarmatian, and po-

p. 370 ssibly even a far older native Bactrian one. But there are areas of association other than the northern nomad, western Parthian,or Greek, and that is with the east and south east. Previ0us studies have not made much of this except in so far as they might seem to support a Saka/Parthian interest,since they had a political presence in the Arachosia/ Taxila region to around the mid-1st century AD. Repeatedly in the previous discussion there has been cause to find parallels with the south east. ...

...as too possibly with the ivory comb from Tillya Tepe (which may in fact have more to do with Central Asia than India). And finally,towards China, for the associations of the dragons and perhaps the chariot group and more, surely drawing on an old tradition. "

„The king of Emshi Tepe who was buried at Tillya Tepe was no doubt of Yueh-chi origin – or Greek, or Bactrian,or Parthian,or Saka,or a mixture – there must have been much intermarriage and the Saka king Maues had a son with a Greek name."

p. 371 „...scattered and lacunose texts of various origins,from Greek to Indian, the best being Chinese,does not make for confidence in the chronologies and maps which we are bound to use in attempting to systematise our knowledge of relatively long period of time over enormous areas of land,where change was more the rule than stability. What we call „Parthian rule" or „Saka rule" or „Yueh-chi rule" in

the east, and think to date and localise, are rather shadowy concepts until major dynasties, like the Kushan,established themselves visibly on the ground and allusively in foreign literature, or where we can hope to identify the localised kingdoms of Indo-Greeks and Saka,betrayed mainly by their coinage. Most of our text sources for the by – then relatively settled but illiterate nomads are not of the peoples themselves but from neighbours and enemies,who needed a convenient terminology ra-ther than an accurate one,and to whom one nomad invasion might have seemed much like any other. We do not know from any primary source what the relationship of what are called Saka/Scythians was to what are called Sar-matians, except in terms dictated by foreigners. Even among the nomads there may have been less a sense of „ethnic-ity", as studied by modern scholars following an obsessive modern preoccupation, than an alle-giance to dynastic rulers who might be prone to making and breaking alliances, and might not even be of the same ethnic origin as their „people", The Great Yueh-chi were a race of five tribes, one of which moved off to found the Kushan dynasty.

„If the Tillya Tepe tombs are of one date,that must be later than the Heraus coin,possiblyinto the second half of the 1st century AD, closer then to Be-gram finds and much that,farther off,is clearly of „proto-Kushan" character and lat-er than the end of Parthian rule in the east. In other words they are of the period of the earliest Kushan kings,probably still in control in the north. In the context the Chinese and Indian connections we have uncovered in the iconography are probably the most significant, and not so easily explained in terms of the Saka/Parthian. It is enough to recall that,while still north of the Oxus,the Yueh-chi had been courted by the Chinese for their support against the Hsiung-nu,and that in the 1st century BC China had pressed even farther west, for a while to the Caspian, than has modern China. "

p. 372 „Is the Tillya Tepe gold this art in the mak-ing in the north,or it is a reflux from arts already being established in the south east in a more Indian,even still Indo-Greek,though not yet Buddhist environment? The questions re-main open,but it is difficult to escape the conclusion that we are dealing with a people as conscious of their past and continuing relations with the east,as of the new future open-ing to them in north India; this was also the excavator's view."

„Much here is speculative,but based on observation. I end with a Helle-nist,s speculation, also not without support from the finds. The woman in burial 6 had been accorded the rewgal tree-headdress. Among her jewellery were the Dio-nysos and Ariadne plaques,the most Greek of the Aphro-dites as well as the Aphrodite with the *makara*: in effect, a major share of the most Greek subjects at Tillya Tepe,apart from the Triton and Eros riding dolphins. She had earrings in the form of Erotes,a finger ring with an intaglio of a clas-sical woman,s head, and the only coloured glass cosmetic flasks of Mediterranean origin in the burials. In her left hand was a Parthian gold coin,and in her mouth a Parthian silver coin,countermarked with a Bactrian Greek helmeted head a placing unparalleled in the other burials. The coins in mouth and hand are the „Charon,s fee" of Greek burial pra-ctice, here in an environment which seems not as yet to use coinage freely. Was she an Indo-Greek princess in the royal house-hold of the King of Emshi Tepe?"

BOLL–1912

S. 699-700 „... die Frage des Zusammenhanges der Kultur des aeussersten Ostens mit der vorderasiatischen zur Diskussion gebracht. Der erste grosse Forscher universalhis-torischer Art, Jos. Just. Scaliger, hat mit vorauseilender Ge-nialitaet aus den duerftigen Nachrichten des Marco Polo und anderseits aus einem Dutzend Versen bei dem roemischen

Dichter Manilius (zur Zeit des Tiberius) das Prinzip der ostasiatischen Zeitrechnung im Bereich der alten Kultur nachgewiesen. Alexander von Humboldt und Ludwig Ideler sind ihm dann auf diesen Wegen nachgegangen. ...die ausgezeichnete, eminent klare und exakte Besprechung der chinesischen Denkmaeler dieser Art durch Edouard Chavannes, ohne die ich ueber das vor 10 Jahren Gesagte nicht haette hinauskommen koennen.

In allen Laendern des asiatischen Ostens, von Turkestan bis Japan ist ein Kreis von 12 Tieren verbreitet, der zunaechtst 12 aufeinander-folgende Jahre bezeichnet. Es sind stets die gleichen zwoelf Tiere in der gleichen Reihenfolge: Maus oder Ratte, Rind, Tiger oder Panther, Hase, Drache oder Krokodil, Schlange, Pferd, Schaf oder Ziege, Affe, Huhn, Hund, Schwein oder Eber; darnach sagt z.B. ein Chinese von sich, er sei im Jahre der Maus oder des Tigers geboren. Ueberall faengt der durch diese 12 Tiere bezeichnete Jahr-zyclus zugleich an, an was den gemeinsamen und einheitlichen Ursprung voellig sichert. Diese 12 Tiernamen bezeichnen aber auch eine auch eine aufeinanderfolgende Reihe von 12 Monaten und 12 Doppelstunden: ein Stueck aus dem Schatze der Tangdynastie gruppierte die 12 Tiere mit den 12 Stunden und hiess daher 'die Zwoelfstundentafel'."

S. 701 „Woher kommt dieser Kreis von zwoelf Tieren? Was ist er urspruenglich? Wer hat ihn gestaltet und wann ist das geschehen?

Das auf dem Aventin ausgegrabene Monument kam durch Napoleon I in den Louvre. Es zeigt neben dem uns gelaeufigen Zodiakus (Widder, Stier, Zwillinge u.s.w.) einen leider nur fragmentarisch erhaltenen Kreis von 12 Tieren. ... aus griechischen Handschriften eine Reihe literarischer Ueberlieferungen unter dem Namen Teukros des Babylonieres (etwa aus dem 1.Jahrhundert n.Chr.), des Antiochos und andere ans Licht gezogen, die den genauen Kommentar zu

jenen Bildern lieferten. Danach heist jener Kreis von 12 Tieren des Dodekaoros, d.h. der Kreis von Zwoelf Stunden; und zwar handelt es sich um Doppelstunden. Die Tiere (Katze, Hund, Schlange, Kaefer [oder Krebs], Esel, Loewe, Bock, Stier, Sperber, Affe, Ibis, Krokodil) sind zu etwa drei Vierteln die gleichen oder nahezu die gleichen wie im ostasiatischen Tierzyclus; drei aber (Katze, Kaefer, Sperber) haben keine Parallelen in jenem,..."

S. 702 „Woher kommt nun dieser Zyclus ?

Vor allem sei festgestellt, dass der Zyclus in der hellenistischen Literatur sich etwa seit dem 1.Jahrhundert vor Chr. nachweisen ist. Es ist nicht ganz ausgeschlossen, dass er noch ein oder drei Jahrhunderte frueher bekannt war; doch sind feste und sichere Spuren vorher nicht nachzuweisen. „

S. 703 „...auch in China ist, wie Chavannes festgestellt hat, kein Zeugnis vor dem 1.Jahrhundert unserer Zeitrechnung nachweisbar, und es ist nach Cavannes Bemerkung ganz unwahrscheinlich, das er dort vor dem 1. oder 2. vorchristlichen Jahrhundert bekannt war.

Sowohl fuer babylonische, wie fuer aegyptische, fuer chinesische, wie fuer tuerkische Herkunft haben sich Stimmenerhoben. Babylonischen Ursprung habe ich selbst einst, Scaliger folgend, angenommen; aber wenn ich die damals verwendeten Zeugnisse nun wieder pruefe, so muss ich gestehen, dass weitere Ueberlegungen die Gruende, die mir damals ausschlagegebend erschienen, nun zum guten Teil wieder abgeschwaecht hat.

So bleibt also die Entstehung in Aegypten zu erwaegen; freilich nicht im alten Aegypten, sondern im hellenistischen."

S. 704 „...... fuer jede Stunde eine besondere Gestalt und einen besonderen Namen beigelegt; die Gestalten aber sind die zwoelf der Dodekaoros, von der Katze bis zum Krokodil. Aber daneben begegnet noch eine anders geordnete Reihe der heiligen Tiere (mit einer Variante) auf einem an-

dern Papyrus. Und noch mehr :die heiligen Tiere der Dodekaoros stehen in einem Londoner Papyrus in einer groesseren Reihe von Tieren, die die 28 Gestalten des Mondes andeuten; der Mond verwandelt sich jeden Tag in eine neue Gestalt, d.h. er tritt jedesmal in eine neue Sterngruppe. Der zuletzt gennante Papyrus enthuellt uns auch, was diese heiligen Tiere urspruenglich waren: sie gehoerten zunaechst in die Reihe der 28 Mond-stationen, die man am Himmel sicherlich lange unterschieden hatte, ehe man die 12 Zeichen der Ekliptik, also unsere Zodiakalzeichen Widder, Stier, Zwillinge u.s.w. unterschied: denn man kann zwar an den moisten Tagen vom Monde unmittelbar feststellen, in welchem Sternbild er sich befindet, aber nicht ohne besondere Kombination von der Sonne.

Es ist nun im hoechsten Grade bedeutsam, dass diese gleiche Verwendung der 12 heiligen Tiere unter den 28 Mondstationen auch auf dem Boden von China vorkommt; das beweist Tafel VII der Abhandlung Chavannes,..."

S. 705 „Kann ihn nun aber der Osten aus dem Hellenismus empfangen haben? Nach Chavannes' Feststellungen haetten ihn die Chinesen von der Turkvoelker empfangen. Aber diese letzeren, die Bevoelkerung von Turkestan, muesste ihn, wenn nicht eine einstweilen ganz raetsehafte Einwirkung tuerkischer Voelker auf den Hellenismus angenommen warden soll, umgekehrt ihrerseits aus dem Hellenismus emfangen haben."

S. 706 „So ist in der Tat ein hoher Grad von Wahrscheinlichkeit fuer die Annahme,dass – vielleicht unter Vermittlung von Turkestan – die hellenistisch-aegyptische Mischkultur auf die chinesische eingewirkt hat."

S. 715-716 „Die Abhanlungvon Leop.de Saussure geht auf das occidentalische – wie man sieht, in schon nichts weniger als aermliche – Material nicht ein: anderseits muss ich die Pruefung der von ihm fuer China aufgestellten Annahmen

durchaus den Sinologen ueberlassen. Doch moechte ich auf einen Umstand hinweisen. De Saussure nimmt eine zweimalige Umgestaltung des chinesischen Zyclus an. In der zweten dieser drei formen war nach ihm die Reihe der letzten drei Tiere: Affe, Huhn, Drache. In der Dodekaoros des Teukros sind ebenfalls die letzten drei Tiere: Affe, Ibis, Krokodil ... Was sich fuer de Saussure's Kombinationen heraus ergibt, bin ich ausserstande festzustellen. "

BOLL-1950

S. 109 „Ist nun aber dieser ganze Tierzyclus auch auf dem Boden des hellenischen Aegyptens erst *entstanden?* Hier muessen wir notwendig gestehen, dass wir Sicheres noch nicht zu sagen vermoegen. So viel scheint allerdings gewiss, dass die einzelnen Ellemente schon vor der hellenistischen Zeit da waren: einerseits der aegyptische Tierzyclus, anderseits die Teilung des Himmels in Mondstationen, deren hohes Alter ich vorhin betont habe. Nur ist damit noch nicht gesagt, dass auch der Komplex selbst, die Vereinigung der Elemente, alt ist. Ich vermute, dass die Sache nicht anders liegen wird als bei der Planetenwoche. Alt ist an ihr im Grunde fast jede Einzelheit: babylonisch die Siebenzahl der Planeten und deren Verehrung, wenigstens die Identifizierung von Goettern mit ihnen; aegyptisch-hellenistisch ist daran die Zeiten-mystik, von der ich gleich sprechen werde; griechisch, vielleicht pythagoreisch, vielleicht juenger, die richtige Anordnung der Planeten nach der Umlaufzeit, die das eigentlich systematische, ordnende Element hier ausmacht. Aber das Ganze ist erst in hellenistischer Zeit moeglich gewesen: erst da waren alle Voraussetzungen gegeben, und ich glaube gezeigt zu haben, dass in der Tat das hoehst kuenstliche Gebilde zuerst in dem astrologisch-mystischen Buch des Nechepso-Petosiris im 2. Jahrh.v.Chr. aufgestellt war und von ihm aus die Welt erobert hat."

BOSWORTH–I

p. 7 „The earliest of our extant authorities, Diodorus, composed his work in the third quarter of the first century BC. Strabo wrote in the late Augustan period, Curtius at a still undefined date in the early empire,Plutarch and Arrian in the second century AD, and Trogus, work, composed under Augu-stus, is known through the third-century epitome of Justin. „

p. 10 „The most extensive come from Aelian of Praeneste,who excerpted several of Cleitarchus, description of the animal curiosities of India, and Strabo (probably echoing the structures of Erastosthenes) comments crittically on the geographical errors in his description of Central Asia. Indeed most of the citation are critical ...Unfortunatelly we have no easy way of testing these criticisms. "

p. 11 „Plutarch, for instance,is eclectic. He may follow the common tradition of Diodorus and Curtius but more over he uses material that is quite distinct. "

p. 12 „A recent analysis has concluded that there is not a single common source for Diodorus and Curtius but two, a baroque and sensation hungry author, hostile to Alexander and his Macedonians (Cleitarchus), and a betterinformed, more impartial historian,not prone to sensationalism and fic-tion (Diyllus ?). "

p. 13 „The importance of Arrian is now clear. His work is the most complete and the most sober account of Alexander,s reign and at the same time it provides explict information about the sources used.

The text of Arrian is often read as though it were practi-cally the same as Ptolemy,and Ptolemy/Arrian is a traditional shorthand used to characterize that part of Arrian,s narrative that is commonly believed to be based on Ptolemy. "

BOSWORTH–II

p. 208 „...J. G. Droysen,who called Alexander's mar-riage to Rhoxane as a symbol of the fusion (Verschmelzung) of Europe and Asia,which the king recognised as consequence of his victory. "

p. 210 „...Eratosthenes,who observed that Alexander ignored advice to treat the Greeks as friends and barbarians as enemies,preferring to welcome all possible men of fair repute and be their benefactor. "

p. 211 „We may begin with the assumption of Persian court ceremonial. This is most fully described by the vulgare sources,especially Diodorus who men-tions five aspects. Alex-ander introduced court chamberlains of Asiatic stock and a bodyguard of distinguished nobles including Darius brother Oxyarthes. Secondly he adopted some aspects of Persian court dress – the diadem, the white stripted tunic and the girdle. "

p. 212 „Plutarch states explicitly that Alexander first assumed mixed dress during the rest period in Parthia after the Hyrcanian expedition, that is, in autumn 330. ...Yet,even so, Alexander did not adopt Achaemenid court protocol until at least six weeks after the death of Darius. What was the importance of the period in Parthia? The answer is that Al-exander now had a rival. It was precisely at the time that he returned to Parthia that Alexander learned that Bessus had declared himself Darius, successor ..."

p. 214 „Poliaenus also indicates that Alexander reserved his Persian ceremonial re ceptions of his barbarian subjects during the campaigns in Bactria, Hyrcania and India."

p. 216 „Rhoxane married Alexander in spring 327 on the eve of his march into India. The previous two years had seen unremitting warfare caused by repeated insurrections inside Bactria/Sogdiana and invasions from the Saka nomads of the steppes. "

p. 217 „At the same time Alexander founded a network of military settlements with a nucleus of Greek mercenaries and discharged Macedonian veterans together with settlers from barbarian hinterland. ...Finally the satrapy of Bactria/Sogdiana was in the overall control of a Macedonian, Amyntas son of Nicolaus. "

p. 221 „The first unequivocal reference to use oriental troops comes in the Sogdian revolt of 328/7,when we are told that Bactrians and Sogdians fought in the satrapal forces of Amyntas. When he left Bactria for India Alexander had with him large numbers of Iranian cavalry,from Bactria, Sogdiana,Aracho-sia and Parapamisadae. There were also Saka cavalry from the northern steppes. ... There is one exception,the squadron of horse-archers which first emerges during the march on India and is mentioned repeatedly in Arrian's campaign narrative. The horse-archers are usually employed alongside Macedonian units in relatively light formations, performing the same function, it seems, as did formerly the Scouts. These horse-archers seem to have been recruited from the Dahae, who are specifically designated the horse-archers the horse-archers at the Hydaspes, and it looks ads though they formed a *corps d,elite* corresponding to the Agrianians in the infantry. "

„Arrian divides the Macedonians grievance into three parts. . . In the first place he mentions that certain Iranians,selected for their social distinction and physique,were assigned to the Companion cavalry. There were three categories, carefully marced off: first Bactrians,Sogdians and Arachosians; next Drangians, Areians and Parthyaens; and finally an obscure group of Persians termed the „Euace". ... . .it is possible that the Bactrian cavalry had been integrated with the Companions as early as the campaign in Southern India."

p. 225 „Only Curtius speaks of 8,000 *Graeci* sent to Sogdiana in 329/8 and 5,000 cavalry (*sic*) sent from Thrace in 326. "

BREGEL

p. VII „Preface" „The geographical and historical meaning of the term „Central Asia" is not so obvious as that of „Asia" or the „Indian subcontinent", and it requires a definition. Such a definition was given in the introduction to my *Bibliography of Islamic Sentral Asia*, and, since nothing new has been offered in scolarly literature since then, I will repeat it here with a slightly modified form. In geographical terms, Central Asia extends from the Caspian Sea and the Ural river basin in the west to the Altay mountains and the Turfan oasis in the east, and from the limits of the steppe (where it borders the West Siberian forest, the taiga) in the north to the Hindukush and the Kopet-Dagh mountains in the south."

p. 2 „Central Asia as defined for this publication (see the Preface) consists of two major geographical areas: the western part that includes the Turan plain east of the Caspian Seaand Kazakh Upland north of it, stretching eastward to the foot of the Tien-Shan and Pamir-Alay mountains and southward to the Kopet Dagh mountains, and the easternthat includes the high plateaus of the the Tarim basin and the Junghar basin (separetated from one another by the Tien-Shan mountans, while the Tarim basin is separated from the even higher Tibetan plateau by the Kunlun range). These two min parts of Central Asia are often conveniently called Western and Eastern Turkestan. The mountain systems that lie between the western and the eastern parts of Central Asia are formed by the ranges radiating from the Pamirs mostly on the east-west axes. The highest peaks in these mountains reach 7,496 m in the Darvaz chain (in Western Turkestan) and 7,719 m in the Konghur chain (in Eastern Turkestan). Some of this ranges made the movement of people in a longitudinal direction (especially in the Pamir-Alay) difficult, but this barriers were mostly not impenetrable."

„Most of the Central Asian plains in the desert zone have a very fertile yellow loess soil, but, because of the extremely dry climate, it can be used for agriculture only with the help of artificial irrigation."

p. 3 „Map 1. The principal geographical features and provinces"

„On C-D 4 **BOLOR**, between Hindukush and Karakoram over the great knee of the Indus river."

C-D 4 Wakhan

p. 5 „Map 2. Major Archeological Sites „

Khorezm – N 19 Tash-qala (=Gurqanj) – *both pre-islamic and islamic strata* Maravannahr and Tokharistan (Soghd) – N 62 Qurghan-tepe - *pre-islamic*

N 73 Yer Qurghan (Nakhsheb)-*pre-islamic*

N 83 Tilia tepe – *pre-islamic*

N 107 Ay-Khanum (=Antiochia on the Oxus) – *pre-islamic*

Talas - N 152 Sadir-qurghan (=Shelji) - *islamic*

p .6 „3.Central Asia at the time of Alexander the Great (4th century BC)"

„The first reliable (though still rather scanty) information on Central Asia comes from the first half of the 6th century BC, when all the regions south of the Aral Sea in the western part of Central Asia were included into the Persian Empire of the Achaemenids. By this century notable progress in the development of agriculture based on artificial irrigation had taken place in the major river valleys, and the first large cities had begun to emerge in Soghd, Bactria, Margiana, Parthia, and probably a little later, in Chorasmia (Khoresm). These regions were inhabited by sedentary peoples speaking languages that belonged to the eastern branch of the Iranian linguistic group: Soghdians, Bactrians, Parthians, and Khorezmians. The steppes were dominated by nomadic tribes whose language (or languages) belonged to the same group

and who were collectively called Scythians by the Greek authors and Sakas by the Persians. Appareрntly, the Sakas, as well as I different Indo-European people, Tocharians, known from the later period, also inhabited the eastern part of Central Asia, although there is no reliable information on Eastern Turkestan for the middle of the 1st millennium BC."

„The first Persian campaign into Central Asia took place in 550 BC under Cyrus II, who tried to subdue the Massagetae living at that time, apparently, east of the Caspian Sea, in this campaign Cyrus' army was utterly defeated and he was killed. ... but the year 530 BC is the first established date of Central Asian history. Some time after the death of Cyrus his conquests in Central Asia (and elsewhere) were lost by the Achaemenids, but were completely recovered by Darius II in 522 BC. ... After that all the sedentary regions of western Central Asia as well as some of the Saka lands remained as satrapies (provinces) of the Persian Empire. According to Herodotus (III, 92-93), Bactria formed the 12th satrapy of the empire, while the Parthians, Choresmians, Arians, and Soghdians were included into the 16th satrapy."

„The Achaemenid Empire was destroyed by Alexander the Great in the military campaigns that lasted from 334 to 327 BC."

„...Alexander settled military colonists, probably veterans, who came with him from Greece and Macedonia, in the newly established garrisons, citadels, and towns. Out of seventy of them mentioned in the sources, the following were in Central Asia: Alexandria of Margiana [later Merv] ... (some scolars doubt that such an Alexandria actually existed, because Alexander never came to Margiana), Alexandria in Ariana [later Heart]; Alexandria of Bactriana, identified with Bactra/Bahl/Balkh; Alexandria ad Caucasum...; Alexandria on the Oxus; ... Alexandria Eshatae („the Farthest"...[modern Khojend] on the Syr Darya). The main area of Greek colo-

nization in Central Asia was Bactria, and it was there that a new Hellenistic culture, based on fusion of local and Greek traditions, developed."

p. 8 „3rd-2nd centuries BC : Parthia, Bactria, and the Yuezhi"

„After the death of Alexander (323 BC) and the wars between his generals that lasted for two decades, his empire was finally devided into three separet states: one wih the center in Macedonia, another one with the center in Egypt, and the third one, with the center in Mesopotamia; the latter under Seleucus I and his descendants, included Iran and the regions of Central Asia that had been conquered by Alexander. Antiochus, the son of Seleucus and the daughter of Spitamenes became coruler with his father in charge of the eastern regions of the empire, apparently with his residence in Bactra, the capital of Bactria. During the reign of Seleucus, Bactria and Margiana apparently suffered from attacks of nomads from the north (whose origin is unknown), and Alexandria in Margiana and Alexandria Eshatae were destroyed. It is believed that the military campaigns of the Seleucid general Demodamos in Margiana (however, according the another theory, Antiochia was the first city built by the Greeks in Margiana), and Alexandria Eshatae was rebuilt as Antiochia in Scythia."

„By the middle of the 3rd century BC the governors of Parthia and Bactria seceded from the Seleucids. In Parthia the new independent ruler was soon killed as a result of an invasion from the north by the nomadic Parni, under Arsaces, who founded a new Parthian kingdom. In Bactria it was its satrap Diodotus who founded the new independent state known in the historical literature as the Greco-Bactrian kingdom. Both new kingdoms successfully withstood the attempts of the Seleucids to reconquer them. The most serious attempt was made by the Seleucid Antiochus III in 208 BC, when

he set out for an eastern campaign, defeated Parthia, and besieged the Bactrian king Euthydemus in Bactra (Zariaspa); the siege lasted for two years, and in the end Antiochus left, recognizing Bactria,s independence. After this Parthia and Greco-Bactria pursueded their own territorial expansion, Parthia mostly to the west, to Mesopotamia, and Greco-Bactria to the south, into India. ...

...The northern limits of Parthia extended up to Uzboy bed of Oxus (Amu-Darya), while in the east Parthia captured from the Greco-Bactrian kingdom the provinces of Margiana (with the city of Antiochia in Margiana) and Aria (with the city of Hare/Antiochia in Aria). The northern border of the Greco-Bactrian kingdom ran along the Oxus (Amu-Darya), probably from the latitude of the later Amul (Charjuy) up to the place west of Antiochia Tarmata (Termez), then turned north and then east along the Hisar range; the limits of its maximum expansion to the east are not quite clear, but it is assumed that the Greeks did not reach the Tarim basin.The southern expansion of Greco-Bactria, beyond the Hindukush mountains, began under king Demetrius I, around 185 BC. While Demetrius was in India, a Greek noble named Eucratides rebelled and overthrew Demetrius I, around 171 BC, after which Eucratides continued the conquests in Northern India. The Indian possessions of Greco-Bactria soon became a separate Indo-Greek kingdom that later disintegrated into a number of small principalities, the last of which survived until the first years AD."

„By the middle of the 2nd century BC there was a a growing threat of invasion of the sedentary regions by the nomads from the north. The names of these nomadic groups are know primarily from Chinese sources...

...such group was Xiongnu (in older transcription Hsiung-nu), whose chieftains united under their leadership a number of other nomadic groups and by the end of the 3rd – early 2nd

centuries BC established a polity that is usually considered the first historically attested nomadic „empire"; its center was in Inner Mongolia. Some scolars believe that the Xiongnu language (or languages) belonged to the Turkic (or at least „Altaic") family, but this is far from being proved. To the south-west of the Xiongnu, in the area later known as the Gansu corridor, and farther west, to the Tien-Shan mountains, lived a powerful nomadic group known to the Chinese as Yuezhi (in other transcription Yuech-chih). The Yuezhi are usually equated with the Tokharians of western sources, i.e. a people who spoke an Indo-European, but not Iranian language."

„The turmoil in the steppes of Central Asia began with the southwestern expansion of the Xiongnu in the 170s BC. The Yuezhi, after their defeat by the Xiongnu in about 176 BC, split into two groups, of which the smaller one, the „Lesser Yuezhi", migrated to the south-east, to the north-eastern limits of Tibet, while the Great Yuezhi attacked the Wusun, their neighbors to the west, who retreated to the Ili valley. ...

...The last king of the Greco-Bactrin kingdom, Heliocles, ruled until about 141 BC. The Yuezhi soon followed the Saka into Bactria, having passed through Fergana. In the second half of the130s BC the Great Yuezhi occupied the regions north of the Oxus (both northern Bactria and Soghdiana), while the part of Bactria south of the Oxus disintegrated into a large number of city-states recognizing the supreme authority of the Yuezhi. As distinct from Bactria, Parthia successfully withstood the nomadic attacks, and during the reign of Mithridates II (123-87 BC) it reached an unprecedented might."

p. 9 „Map 4. 3rd – 2nd centuries BC : Parthia, Bactria, and the Yuezhi „

„ C 4 Greco-Bactrian kingdom - Bactria„

p. 10 „ B-C 4 Bactra (Zariaspa) „

p. 10 „ 5. 1st century BC – 2nd century AD: Parthia, The Kushans,

The Han, and the Xiongnu"

„Some time after having established themselves in the former Bactrian territory north of the Oxus, the Yuezhi crossed the Oxus and occupied the rest of the former Greco-Bactrian kingdom. Initially, the territory captured by the Yuezhi was divided into five independent kingdoms, or principalities, each under a ruler with the title of *yabghu*. Probably at the end of the 1st century BC or in the early 1st century AD the *yabghu* of one of these principalities, which was called Kusana, or Kushana (possibly a tribal name, according to some scholars), conquered the other four, thus founding a new royal dynasty, with rulers of Yuezhi (Tokharian?) origin, known in the historical literature as that of Kushans."

„... the first king of the Kushans was Kajula Kadphises, who reigned from 30 to 78 AD. Under him the Kushan kingdom conquered the regions of Kabul and Kashmir. ...

...Kanishka I (100-126 or 120-146 AD), the most famous king of this dynasty (which is often called „the Great Kanishka"). Under him the Kushan empire reached its gteatest might, although the limits of its expansion are very debatable. The center of the empire was, probably, in Purushapura (modern Peshavar). The regions north of the Hindukush mountains, which had been included into Greco-Bactrian kingdom, retained their great importance also under the Kushans, and Bactra may have been the second capital of the empire. The northern borders of the Kushan empire are not clear. They seem to have coincided more or less with the borders of the Greco-Bactrian kingdom; ... ... In the east, the Kushan expansion into the Tarim basin collided with the expansion in the opposite direction of China, under the Han dynasty."

„In the 2nd century BC, at the time when the Xiongnu drove out the Yuezhi from Eastern Turkestan, this region was

divided among more than thirty city-states (nine of which were predominant), each occupying a separate oasis along the the northern and southern rims of Taqla-Makan desert; Chinese authors called them „Walled city-states of the Western Regions". When the Xiongnu were at the height of their power, in the early 2nd century BC, they collected tribute from these city-states. ... In 121 BC the Han established their control over the Gansu corridor – the main link between China and Eastern Turkestan. ... After continuing defeats, the Xiongnu withdrew from Eastern Turkestan, and in 60 BC the Han established the post of „Protector General of the Western Regions", an official subordinate to the central government, in charge of all the oasis states of the Tarim basin. ...
...But Han rule was indirect: the local dynasties remained in place (receiving a formal investiture from the Han emporer), and they often pursued independent policies in their relations with one another. Thus, in the first half of the 1st century AD, the principality of Sache (Yarkend) achieved hegemony in the south of the Tarim basin, while in the 60s AD Yutian (Hotan) and Loulan strengthened at the expence of Yarkend. ... .In 107-123 AD the northern part of the Tarim basin was dominated by the Northern Xiongnu."

p. 12 „6. 3rd – 6th centuries AD : The Sasanids, Kidarites, and Hephthalites „

„The Sasanids came to power in 224 or 226, when the founder of the dynasty, Ardashir I, after defeating the last Arsacid, was proclaimed king in Ctesiphon on the Tigris. He established his control over Sakastan, while Merv was ruled by a semi-independent king. Kushan rule continued in India, in the Indus valley. Under the son of Ardashir, Shapur (241-271), the Sasanid expansion in the east continued. The Sasanid tried to establish their direct authority in the former Kushan lands on the Bactrian plane and in the Kabul valley, but, being unable to do so, established Kushanshahr, a

„Kushan kingdom" (or even kingdoms) including Bactra and Merv, ruled by semi-independent kings until the end of the 4th century."

„During the period when the southern part of Central Asia and Eastern Turkestan were dominated by the Hephtalites, the nomadic population of the northern steppes continued to change. The Xianbi, who in the 1st century, contributed to the final defeat of the Northern Xiongnu (resulting in their westward migration), were replaced, around 400, by a new confederation known from the Chinese sources as Rouran (Jou-Jan in the old transcription), whose language was apparently Mongolic. To the west (or south-west) of them there was a remnant of the Xiongnu called Yuepan by the Chinese, some scholars believe that their language was Turkic."

p. 13 „Map 6. 3rd – 6th centuries AD: The Sasanids, Kidarites, and Hephtalites"

on B-C 4 - Tokharistan - Bahl (Bactra)

p. 14 „7. 6th – 7th centuries AD : The Sasanids, Soghd, and the First Tuerk Qaghanate „

„In the middle of the 6th century a new nomadic state, the Turk Qaghanate, emerged in Mongolia; it played a major role in the history of Central Asia. Its origin is usually traced back to the clan Ashina (this name is known only from Chinese sources), which was among a group of the late Xiongnu tribes that lived in the region of Turfan during the first half of the 5th century."

„After 582 the two wings of the Qaghanate, following a protracted war between them, split into two independent Qaghanates, the eastern and the western."

„During the same period the authority of the Western Qaghanate strengthened, albeit briefly ... Ton Yabghu-Qaghan (618-630) ...conquered the whole of Tokharistan, which he entrusted to his son,and then, acting as an ally

of the Byazantine Empire in the war with the Sasanids, he participated in the campaign of the emporer Heraclius in the Caucasus (627-628), where the Turk army captured Derbend and Tbilisi. His despoticrule, however, alienated the Turk tribes, and he was killed in 630. ... the Qaghanate lost all its possessions west of the Syr-Darya by 634, and after 638 it split into two kingdoms... The first Turkic alphabet used in the so called runic inscriptions of the 7th – 8th centuries was probably developed in the middle of the 7th century on the basis of the Soghdian alphabet (however, there are also other theories of its origin), and Soghdians served as interpreters and ambassadors in diplomatic missions that traveled from the Qaghanate to Iran and Byzantium."

p. 15 Map 7. 6th – 7th centuries AD: The Sasanids, Soghd, and The First Tuerk Qaghanate „

C-D 4 - Wakhan , **Little BOLOR** .

B-C 4 - Bahl (Baktra)

p. 16 „ 8. The second half of the 7th century: Early Arab raids, The Tuergesh Qaghanate, The Tang expansion, and Tibet „

„In the first half of the 7th century two formidable new powers emerged at the opposite frontiers of Central Asia: the Arab Caliphate in the west and Tang China in the east. The Tang dynasty came to pover in China in 618, and it soon began a westward expansion, taking advantage of the weakening of both Tuerk qaghanates, the eastern and the western. ... By 650 all states of the Tarim basin recognized the supreme authority of the Tang. ... Direct administrative control was established by the Tang only in the three easternmost oases of the region: Hami, Turfan (Qocho), and Bishbaliq (Beiting). In the city –states of the Tarim basin the old dynasties remained, but had to pledge allegiance to the Tang ... but were under the control of the Protector-General of the „Pacified West" (Anxi), whose seat was first in Qocho, but later beginning in 657, in Kucha."

„While China, Tibet and the Western Tuerks were fighting for domination over the Tarim basin, a new pover began to threaten their positions in Central Asia: the Arab Caliphate. The Arabs conquered Sasanid Iran ... in 651; they thus reached the Amu-Darya (Jeyhun, as they named it), which, for the next half a century, remained the border between the Caliphate and Soghdiana. At the time Soghd was divided between several idependant principalities. The largest one was that of Samarqand (its original Soghdian name was, apparently, Samarakanda, whose ruler had the title of *ikhshid*. According to Chinese sources, the supremacy of the *ikhshid* of Samarkand was recognized by the majority of smaller principalities. ... Bukhara, with the oasis of lower Zerafshan (often referred to as „Bukharan Soghd"), usually formed a separate principality; its ruler had the title *buxar xwb*, which in Islamic soutces became *bukhar-khuda* (in New Persian)."

„In 652 the Arabs conquered Bactra (Balkh), although not permanently."

p. 17 „Map 8. The second half of the 7th century; Early Arab raids, The Tuergesh

Qaghanate, The Tang expansion, And Tibet „

B-C 4 Bahl (Bactra)

C-D 4 Wakhan , **Little BOLOR**

p. 18 „ 9. The First Half of the 8th Century: The Arab conquests, Tuerks, Tang, and Tibet."

„The Eastern Tuerk Qaghanate that was reborn in the 680s is usually called in scholary literature the second Qaghanate ... and its first qaghan was Elterish. His brother Qapaghan Qaghan, succeeded him in 691, and during his rule which continued until 716, the qaghanate reached the zenith of its might, having conducted several succesful campaigns against China. ... In 708 Saqal campained against Kutcha and crushed the Chinese army in open field, although a Chinese garrison remained in the city ... In 711 the army of the

Eastern Tuerk defeated Saqal in Jungharia, and both brother were executed by order of Capaghan Qaghan; as a result, the Tuergesh Qaghanate ceased to exist for a while. The remnants of the of the Tuergesh troops, under ... Suluk, retreated southward, through Semirerech'e and across the Syr-Darya. ... appeared in Soghd in 712-713, where they took part in the fight against the Arabs on the side of the *ikhshid* of Soghd, but were defeated and in 714 retreated in Mongolia. ... ... in the 730s the Tuergesh also raided or besieged other cities in the Tarim basin and Turfan (first Kashgar and Qocho, then Beiting and Aqsu)."

„In the early 8th century the Arabs, after half a century of plundering raids across the Amu-Darya and into Tokharistan, began the systematic conquests of these region. ... In 705 Qutayba captured some regions of Tokharistan. ... After a long siege the *ikhshid* of Samarqand submitted to the Arabs, ... Soon after this, an anti-Arab coalition was formed, including the rulers of Chach and Fergana. ...In 713 Qutayba conquered the city of Chach (later Tashkent). ...In 715 he campaigned in Ferghana in alliance with the Tibetans, deposed the king of Ferghana, and installed another one in his place. ... ... In 736, and again in 737, a Tibetan army campaigned through **Little BOLOR** and captured the Pamirs, while the Tuergesh were fighting the Arabs of the Amu-Darya as far west as Juzjan."

„In 747 Tang troops, having made a quick marsh from Kashghar through the Pamirs, captured Little BOLOR from the Tibetans and established their garrison there. In 749 Wakhan submitted to the Chinese. "

p. 19 „ Map 9. The First Half of the 8th Century: The Arab Conquests, Tuerks, Tang, and Tibet „

A 1 Bulghars
Bulghar on the Itil [Volga] river
B-C 4 **Balkh**

C-D 4 Wakhan, **Little BOLOR**

p. 20 „10. From Mid-8th to the End of the 9th Century: The Early Islamic Period in the West, The Qarluqs and The Uyghurs in the East."

„In 898 the caliph granted 'Amr a patent to the rule of Mavarannahr, but when 'Amr tried to assert this right, he had to confront the Samanids, and in 900 he was defeated near Balkh by Isma'il Samani."

p. 21 „Map 10. From Mid-8th to the End of the 9th Century „The Early Islamic Period in the West, The Qaruqs, and Uyghurs in the East."

A 1 Bulghar Kingdom
Bulghar on the Itil [Volga] river
B-C 4 Balkh
C-D 4 Wakhan, **Little BOLOR**

p. 23 „Map 11. 10th century: The Samanids, Qarakhanids, Oghuz, Kimrks and Qipchaqs."

A 1 Bulghar Kingdom
Bulghar on the Itil [Volga] river
B-C 4 Balkh
C-D 4 **BOLOR**

p. 25 „Map 12. The Central Regions of Western Turkestan in the 10th Century"

D 4 **BOLOR**

p. 27 „Map 13. The Early 11th Century: The Ghaznavids, Qarakhanids, and Seljuks."

C-D 2-3 Wakhan, **BOLOR**

p. 31 „Map 15. The First Half of the 12th Century: The Seljuks, Qarakhanids, Khorezmshachs, Qara-Khitays

A 1 Bulghar Kingdom
Bulghar on the Itil [Volga] river
C-D 4 Wakhan, **BOLOR**

p. 33 „Map 16. The Second Half of the 12th Cen-

tury: The Qarakhanids, Khorezmshachs, Qara-Khitays, and the Ghurids."

A 1 Bulghar Kingdom

Bulghar on the Itil [Volga] river

C-D 4 Wakhan , **BOLOR**

p. 35 „Map 17. The Early 13th Century: The Ghurids, Khorezmshachs, Qara-Khitays, and Kuechluek"

C-D 4 Wakhan , **BOLOR**

p. 37 „Map 18. The Mongol Qonquest"

A 1 Bulghar Kingdom

Bulghar on the Itil [Volga] river

p. 39 „Map 19. The Mongol *ULUSES* in the 13th Century"

A 1 Bulghar on the Itil [Volga] river – 1236 destroyed by Batu.

p. 45 „Map 22. 1405-1468 : The Timurids, Moghuls, and Oezbeks"

C-D 4 **BOLOR**

p. 47 „Map 23. Central Asia and Iran in the Second Half of the 15th Century"

D 2-3 **BOLOR**

p. 49 „Map. 24. The Timurids, Moghuls, and Oezbeks"

C-D 4 **BOLOR**

p. 55 „Map 27. The Second Half of the 16th Century: 'Abdallah Khan, The „Arabshahids, and The Dasht-I Qipchaq."

C-D 4 **BOLOR**

p. 57 „Map 28. 17th Century: The Arshtarkhanids, Khorezm, The Qazaqs, and The Junghars."

C-D 4 **BOLOR**

p. 59 „Map 29. The First Half of the 18th Century: Nadir Shah, Bukhara, Khorezm, The Qazaqs, and The Junghars"

C-D 4 **BOLOR**

In: CENTRAL ASIATIC JOURNAL – 51 (2007) 2
Harrassovitz Verlag

S. 277 REVIEWS by Giovanni Stary

„...the autor gives the following definition of 'Cemtral Asia': ...[it] ...extends from the Caspian Sea and the Ural river basin in the West to the Altay mountains and the Turfan oasis in the East, and from the limits of the steppe belt (where it borders the West Siberian forest, the Taiga) in the North, to the Hindukush and the Kopel-Dagh mountains in the South."

„The 47 maps bear the following titles:

1.The Principal Geographical features and Provinces.
2.Major Archeological Sites.
3.Central Asia at the time of Alexander the Great (4th century BC).
4.3rd – 2nd centuries: Parthia, Bactria and the Yuezhi.
5.1st century BC – 2nd century AD : Parthia, the Kushans, the Han and the Xiongnu.
6.3rd - 6th century AD : the Sasanids, Kidarites and Hephtalites.
7.6th – 7th centuries AD : the Sasanids, Soghd, and the First Türk Qaghanate.
8.The second half of the 7th century :Early Arab Raids, the Turgesh Qaghanate, the Tang Expansion, and Tibet.
9. ... ...
10.From Mid 8th to the end of the 9th century; the early Islamic Period in the West, the
Qarluqs and Uyghurs.
11. . . ."

BRENTJES

S. 68 „Die Geschichte des Menschen beginnt in den Berglaender vor Jahrhundert-tausend. Erst in der Nachzeit kam es zu einer kontinuierlichen Besiedlung, die im 6.-5. Jahrtausend v.Chr. die Form des Ackerbaus und der Viezucht annahm. Staatliche Organizationsformen erhielt das gesell-

schaftliche Leben schon im 3.Jahrtausend v.Chr.,jedoch zerfielen sie im Ansturm neuer Staemme und Voelker,vielleicht der Indoarier."

S. 85 „Seit Jahrhunderttausenden ziehen Menschen durch die Berge Zentralasiens, und bereits vor ueber 4000 Jahren entstanden im Hochland die ersten Staedte und Staaten. Jedoch kennen wir schriftliche Berichte ueber die Regionen am Hindukusch und Tienschan erst seit der Zeit der Achaemeniden,jener Dyna-stie,deren Reichgruender Kyros II (um Mitte des 6.Jahrhunderts v.Chr.) das Land bis zum Indus und zum Syrdarja unterwarf. Griechische Historiker ne- nnen unter seinen Eroberungen Bactrien,Areia (das Gebiet um Heart),Kapisa (Begram),Gandhara (das Land noerdlich des Kabulflusses bis zum Indus), das Sattagytenland und Maka. "

„Einen ersten Bericht lieferte (um 125 v.Chr.) Chang Ch,ien ,der ein Buen- dnis Chinas mit den Juee-tschi gegen die Hunnen zustande bringen sollte." „Ausfuehrlichere Schilderungen hinterliessen erst chinesische Pilger, die nach Indien zu den Staetten Buddhas zogen,so um 400 n.Chr. Fa-hsien und um 650 Huean-tsang."

S. 87 „Amerikanische Archaeologen fuehrten 1949 eine erste Expedition nach Kandahar und Seistan,dann nach Deh Morasi Ghundai, Balch und Kara Ka-mar. Eine japanische Forschergruppe nahm 1960 die Arbeit auf, und seit 1971 wirkte in Nordafghanistan eine grosszuegig organiesierte sowjetisch- afghanische Expedition,die ueber 200 Fundorte lokalisiert und viele untersucht hat, wovon so bedeutende Plaetze wie Daschly,Emschi-Tepe und Tillja-Tepe zu nennen sind. "

S. 90 „Die Beziehungen nach Vorderasien begannen zu Ende des 4.Jahrtau- sends v.Chr." „Von letzterer sind bisher ueber hundert Siedlungen des 3.und 2.Jahrtau- sends v.Chr. bekannt,die bis ins Ferganatal,in den Tienschan und in die Karakalpakensteppe vorgeschoben sind. Ihre Bewohner

hielten Haustiere, verarbeiten Metall und bauten Getreide an. Sie waren aber auch Jaeger, die zum Teil noch ein sehr altertuemliches Geraeteinventar nahezu altpalaeolithischen Gepraeges benutzten. "

S. 110 „..die Baktrier den Persern widerstande haetten wie die Ionier,berichtet aber nichts ueber die Kriegszuege des Kyros im oestlichen Bergland. Diodor,der sich im 2.Jahrhundert v.Chr. auf den Leibarzt Artaxerxes II (404-359 v.Chr.), Ktesias,beruft,erzaehlt von einem Kriegszug der Assurer nach Baktrien. So maerchenhaft der Bericht auch ist,so koennte er doch auf einen Zug Tiglatpilesars III (745-727 v.Chr.) zurueckgehen,der auf einem Kriegszug nach Nordosten den „Biknuberg" erreicht haben will,vielleicht den Demavend, und der auf diesem Zug unter anderem von dem Koenig von Abdada-ni fast zehn Tonnen Lapislazuli erpresste,die aus Afghanistan stammen. Ein „baktrischer" Staat scheint im fruehen 1.Jahrtausend v.Chr. die Regen- feldbauzone Nordafghanistans und Ostturkmeniens vereinigt zu haben und koennte viellecht in der Jas-Depe-Keramik eine archaeologische Spur hinter-lassen haben."

„...Dareios I...Er richtete im Osten folgende Satrapien ein : 1.Areia um Heart; 2.Baktrien – mit der Hauptstadt Baktra (heute Balch),das Land suedlich des Amudarja; 3.Drangiana,das heutige Seistan; 4.Arachosien,das Gebiet von Kandahar bis zum Meer und Indus; 5.Sattagydia,Zentralafghanistan um Ka-bul, das spaeter als das Land „ueber dem Adler" – Paropamisadae – bekannt War; 6.Gandhara,das Tal von Dschalalabad,die Region von Peschavar bis Zum mittleren Indus; 7. Indus,den heutigen Pandschab und Sindh;

8.Sogdiana,das Land an den Bergen des Tienschan und 9.Choresmien,das Delta des Amudarja. "

S. 114 „Tschandragupta fuehrte die Heere des Maurya-

Reiches in die afghanischen Berge, und auch ein Gegenangriff Seleukos, I,der Mesopotamien und den Iran an sich gerissen hatte,vermochte nur das noerdlich des Hindukush liegende Baktrien und die Sogdiana zu behaupten. Fuenfhundert Kampfelefan- ten soll der Grieche von seinem indischen Gegner fuer die Provinzen suedlich der Zentralberge erhalten haben."

„Noerdlich des Hindukusch suchte Antiochios I. als Vertreter seines Vaters Seleukos das Land zu entwickeln. Seine Mutter Apamea war eine sogdishe Prinzessin, und so mag er mehr Verstaendnis fuer eine griechisch-baktrische Gemeinschaft gehabt haben als andere Griechen und auch seine Nachfolger."

„...Fundort des beruehmten Oxus Schatzes ...der 1877 gefunden wurde ... Goldplatten zeigen Anbeter in Reitertracht. Ringe in Gold sind im phantasie- vollen Tierstil der Steppen gearbeitet. Sie koennten Weihgaben sakischer Staemme gewesen sein, die in jener Zeit die Almen bis zum Pamir bewohn-ten,wie Grabungen in Tadshikistan belegen."

S. 138 „Im Westen Turkmenistan formierte sich im spaeten 3.Jahrhundert v.Chr. das Reich der Parther,dessen Oberschicht aus dem Nomadenvolk der Daher stammte. Dem Staat blieb der Name der altiranischen Bevoelkerung Westturkmeniens,der schon zur Bezeichnung der achaemenidischen Satrapie gefuehrt hatte. Seine Residenz und dazugehoerige Kultstadt sind bei Aschchabad wiedergefunden worden, Nisa und Mansur-Depe. ...Parthische grenzfestungen schuetzten Merw, eine Grossstadt parthischer Zeit und die Haendelsstation fuer die Austausch mit Baktrien und Choresmien. In den Gebieten oestlich des Aralsees bis hin zum Syrdarja sind Staedte, Pa- laeste und Grabbauten der Saken nachgewiesen worden, die im 2.Jahrhun- dert v.Chr. verlassen wurden,da die Staemme nach Sueden abzogen. Die Seleukiden hatten im Kampf mit den Ptolomaeern Aegyptens

Baktrien um 250 v.Chr. aufgeben muessen. Noch einmal versuchte Antiochos III im Jahre 206 v.Chr.,den Osten zu unterwerfen,jedoch scheiterte sein Angriff vor den gewaltigen Macht Baktras. Er musste die Unabhaengigkeit Baktrien anerkennen und abziehen. In jener Zeit (um 150 v.Chr.) muss Dilberdschin eine graecobaktrische Stadt, errichtet worden, die sowjetische Archaeologen etwa 50 Kilometer westlich von Balch entdeckt haben. "

S. 148 „Sakenvoelker zogen ueber den Pamir nach Sueden in den Pandschab,wie auch Saken die Parther angriffen,die unterdessen den Westiran und Irak be-setzt hatten. Sie siedelten sich in der Drangiana an,die seitdem Sakastan (Seistan) gennant wurde. Zu Ende des 2.Jahrhunderts v.Chr.war das heutige Afghanistan in der Hand der Nomaden. Nur im Land „ueber dem Adler", Paropamisadae,koennten griechische Herrschaftsgebiete noch laengere Zeit bestanden haben. Im fruehen 1.Jahrhundert v.Chr. regierten Sakenkoenige im Pandschab, in Gandhara,Mathura und Kapischi,und auch in Baktrien gab es sakische Fuerstentuemer. Der sowjetische Archaeologe W.Sarianidi stiess 1977/78 im „Goldhuegel" (Tillija-Tepe) bei Schibergan auf eine sakische Koenigs- nekropole,deren Residenz das nahgelegene Emschi-Tepe war,wiederum eine Rundstadt, die vielleicht schon in vorsakischer Zeit erbaut wurde... Die bisher geborgenen sechs Graeber enthielten Zehntausende Goldarbeiten, die die Maentel,Arme,Koepfe und Beine verzieren. Einige Arbeiten scheinen noch aus der sibirischen Steppenheimat der Saken zu stammen,andere zeigen den Kriegsgott Schahrevar (?) in griechischer Ruestung zwischen Saeulen aus Blueten,getragen von altpersischen Misch- wesen,Kronen schliessen teils an die Sakentradition an, die wir aus dem Issyk-Kurgan kennen – mit einer Wildschaffigur an der Spitze - ..."

S. 149 „Die Datierung des Graeberfeldes stuetzt sich auf Muenzen,eines Aureus des Tiberius (16-21 n.Chr.),eine Silbermuenze Mithridates, II (123-88 vor Chr.) und eine Muenze Phraates,IV. (37-2 v.Chr.) mit einer sakischen Umpraegung. Die Graeber fallen also in das spaete 1.Jahrhundert n.Chr. Es war die letzte Bluetezeit sakischer Herrschaft,dann kamen von Westen her die Parther."

„Die Annalen der chinesischen Han-Dynastie richten in kurzen Saetzen: „Die Juee-tschi wurden einst von den Hiung-nu unterworfen. Sie zogen ihre Wohnsitz nach Da-ha (Baktrien) hin..."

S. 152 „Reich an Funden aus der Kuschanen Zeit war auch die Stadt Dalwersin-Tepe in der Tonplastiken und Goetterfiguren in Stuck entdeckt wurden. Erzeugnisse der Kuschanen sind weithin exportiert worden. Selbst in den hunnischen Graebern von Noin-Ula in der Mongolei sind Stoffe wahrscheinlich bak-trisch-kuschanischen Ursprungs zutage getreten. Sogdien und auch Choresmien scheinen im 2. und fruehen 3.Jahrhundert von den Herren des Hochlandes abhaengig gewesen zu sein. Erst die Gruendung des persischen Sasanidenreiches draengte die Kuschanen zuruck und liess Choresmien erneut aufsteigen. Seine Hauptstadt Toprak-Kala ist zu einem grossen Teil freigelegt worden. Ihre Burg war reich mit Plastiken und Wandgemaelden geschmueckt. Eine ganze Reihe anderer Festungen und Siedlungen am unteren Amudarja erlaubt die Aussage,dass der Buddhismus kaum nach Choresmien vorgedrungen zu sein scheint. Die Choresmier sind in ihrer Kunst der iranischen Tradition verbunden. Die Kuschanen sahen sich dem staendigen Druck der Sasaniden, ihrer Nach-barn im Westen, ausgesetzt,seit Schapur I.(243-273) Seistan erobert und die Besetzung des Landes bis zum Indus als Ziel seiner Politik proklamiert hatte. Sasanidische Vizekoenige, mehrmahls die Thronfolger,residierten im Osten, vielleicht am Helmand oder in Heart, als „Kuschan-Schahs"."

S. 154 „Die Kidara zogen nach Imndien ab, und die Sasaniden stiessen unter Ba-hram V.(420-438) nochmals nach Sogdien vor. Eine Stammensgruppe der Eindringlende,die „Hunas", folgten den Kidara und terroriesierten einige Jahrzehnten Kaschmir und den Pandschab." „Die Hephtaliten unterwarfen die Vielzahl der sogddischen Kleinstaaten, draengten die Sasadinen zurueck und griffen mehrmals erfolgreich in die Thronfolgekaemphe in Persien ein. Ihre Texte, ueberwiegend Muenzum-schriften, sind in dem Ostiranisch gehalten,das auch die Kuschanen be-nutzten."

„Dann aber verfiel der Buddhismus in Baktrien und Sogdien,und der schon von den Kuschanen gepflegte Schiwaismus wie auch mystische Sekten breiteten sich,vielleicht unter dem Einfluss Tibets'aus."

„Aber der 629 bis 645 durch Zentralasiens ziehende Huen-tsang berichtet, dass die meisten Kloester verfallen und die Moenche unwissend seien und sich tantrischen (Zauber-) Praktiken zugewandt haetten."

S. 160 „Die Bluete der zentralasiatischen Staatenwelt wurden geknickt,als von Westen her die Araber die Grenzen des eroberten Sasanidenreiches erreichten. "

S. 161 „(651).Noch im gleichen Jahr erschienen sie vor Heart,das 652 mit Seistan in ihre Haende fiel. Zwoelf Jahre spaeter tauchten sie vor Kabul auf,das nach dem Bericht einer lokalen Tradition besetzt wurde."

S. 162 „Im jungen arabischen Reich tobten zu jener Zeit Machtkaempfe,weshalb die Arabischen Truppen sich in der grenzoase Merw verteidigen und den Chinesen vorerst Zentralasien ueberlassen mussten. 659 bis 661 dehnte sich „Po-see" bis zum Osten und umfasste Sogdien,Tocharistan und Seistan. Hillfe fuer die Araber kam aus Tibet,dessen Truppen 670 im Tarimbecken die Verbindungs- wege der Chinesen nach dem Westen unterbrachen.

BROCKHAUS – 2

S. 19,20 „Arabien"

„...Mohammeds Tod (632) ---Zentralregierung Medina..."

„...Unter der Omaijaden (661 – 749/50) war Damaskus Hauptstadt des Weltreiches, unter den Abbasiden (750 - 1258) Bagdad; (838 – 883 Samarra)."

S. 503 „Baktrien,griech.Baktria, altiran. Bachtrisch."

„Histor.Landschaft in Asien, zu beiden Seiten des oberen und z.T.auch des mittleren Oxus (heute Amudarja), entsprach etwa dem heutigen noerdl. Afghanistan; Grenzen bilden im SW der Fluss Margos (heute Murgab),im S der westl.Hindukusch und im NO das Hissargebirge. Hauptstadt war Baktra (Balkh). B. wurde wahrscheinlich im 8.Jh.v.Chr. von iran.Staemmen (Baktrer) besiedelt und in der 2.Haelfte des 6.Jh. von Perserkoenig Kyros II. erobert. Es blieb achaemenid. Provinz (Satrapie) bis zum Sieg Alexanders d.Gr. ueber Dareios III., der von dem letzten pers. Satrapen von B.,Bessos, ermordet wurde (etwa 330 v.Chr.) dem Tod Alexanders wurde B. Teil des Seleukidenreiches,von dem es sich in der 2.Haelfte des 3.Jh. unter der hellen. Satrapen Diodotos I. (+ um 228 v.Chr.) und v.a. unter Diodotos II.,der wie sein Vater den Koenigstitel annahm,wieder toeste. Selbststaendigkeit wurde durch ein Buendnis mit den parthischen Arsakiden abgesichert. Der durch einen Aufstand gegen Diodotos II. (nach 230?) an die Macht gekommene Euthymedes I.blieb trotz einer niederlage gegen den Seleukiden Antiochos III. im Besitz B.s und konnte sogar benachbarte Gebiete hin zu erobern Sein Sohn Demetrios I. Weitete seiner Herrschaftsbereich um 180 v.Chr. durch die Eroberung grosser Teile Nordindiens zum Hellenobaktrischen (Graecobaktrischen) Reich aus,zu dem kurzfristig sogar des Gangstal gehoerte. Innere Auseinandersetzungen fuehrten zu einer Aufsplitterung der griechisch beherrschten in einzelne kleine Koenigreiche. Um 140-130 v.Chr. eroberten nomad. Staemme, erst iran.Saken, dann Tocharer (Yueh-chih) B. und setzten der griech.Herrschaft ein Ende; nach letzteren wurde das Gebiet spaeter Tocharistan gennant. Suedlich des Hindukusch drangen Staemme unter der Fuehrung des Clans der Kuschan(a) vor; in der Folge gehoerte B. zum Kuschanreich und nahm den Buddhismus an. Mitte des 3. bis Mitte des 4.Jh.n.Chr. residierte in Baktra ein Satrap der Sasaniden. Die weitere Geschichte B.s, das um 450 den Einfall der Hephtaliten (weisse Hunnen) erlebte 567 mit Hilfe der Turkvolker von Sasanidenkoenig Chosran I.; 642 von der Arabern erobert wurde. "

S. 515 „Balkh (-c), Balch, auch Wazirabad – Stadt in N.Afghanistan, nahe Mazar-eScharif ;etwa 3000 Einwohner. B. in der Antike als Baktra (auch Zariaspa) Hauptstadt Baktriens,spaeter ort eines buddhist. Wallfahrtsheiligtums; seit dem fruehen MA Sitz eines nestorian. Erzbischofs ;gewann nach der arab. Eroberung (642) neue Bedeutung unter den Abbasiden."

BROCKHAUS – 10

S. 657 „Islam (arab. „Ergebung")."

S. 658 „Unter der Kalifen Abu-Bakr (632-634) und Omar I. (634-644) setzte eine Eroberung Welle ein,die den arab. Muslimen in weniger als zehn Jahren den groessten Teil der alten Kulturlaender des Nahen Ostens und weniger als 80 Jahren ein Gebiet vom Indus bis zum Atlantic erschloss ...

...711 drangen muslim.Armeen im Osten nach Transoxiana und Sind ..."

BROCKHAUS–11

S. 350 „ ...Kalif (Nachfolger) ..."

„ ... bes. Abd al-Malik (685-705) als Vereinheitlicher der Verwaltung und Walid I. (705-715) als Organisator der zweiten grossten Ausdehnungsbewegung des Islams (Pandschab,Transoxianien,Spanien) von Bedeutung."

S. 351 „Abd al-Malik 685-705; Walid I. 705-715; Suleiman 715-717; Omar II. 717-720; Jessid II. 720-724; Walid II. 743-744 ..."

BROCKHAUS–12

S. 644 „Kushana.Kushan-Dynastie in Zentralasien und Indien,die aus den Fuehrern eines Klans der nomad.-Tocharer (in chin. Quellen Yuozhi,Yueh-chih) hervorging. Diese,um 170 v.Chr. von den ebenfalls nomad. Xiongnu aus ihren Weidengebieten in NW China verdraengt,liessen sich um 128 v.Chr. am mittleren Oxus (Amudarja) nieder,eroberten Baktrien und teilten das Gebiet in fuenf Herrschaftsbezirke, darunter das Fuerstentum der K. Im fruehen 1.Jh.n.Chr. unterwarf Kujala Kadphises, Fuerst (Jabgdu) der K., die vier uebrigen Fuersten und schuf ein geeinstes Reich, das sich ueber den Hindukusch nach S auszudehen began ..."

„...unter Kanishka I. weite Teile Zentralasiens und N.-Indien bis in oestl. Gangstal umfasste. Es loeste sich seit dem 3.Jh. (Verlust Baktrien) unter dem Druck des Sassanidenreiches auf; lokale K.Fuersten hielten sich bis ins 5.Jahrhundert."

BROCKHAUS –22

S. 205 „Tocharer, von den Chinesen Yuezhi (Yueh-chih) gennant Staemme,die um 170 v.Chr. von den Xiongnu aus ihren Weidengebieten in NW China (Provinz Gansu) verdraengt wurden. Der groessere Teil von innenwanderte in das Siebenstromland aus, der kleinere liess sich im Tarimbecken nieder. Die groessere Gruppe ueberschritt im letzten Drittel des 2.Jh.v.Chr. den Jaxartes (heute Syrdarja) und liess sich am oberen Oxus (heute Amudarja) in den spaeter nach ihnen Tocharistan genannten Gebiet, das damals Teil des Hellenobaktr. Reiches (Baktrien) war."

BROOKS

p. 717 „1. The 05c: India

The eastern Chinese state of Lu, one of the few which is welldocumented textually in this period, seems to have been originally oriented, both economically and diplomatically, Not to the north but to the south: toward the Yangdz River states of Wu and Chu. This situation continued through the lifetime of Confucius (0549-0479) and for the rest of the 05c. Literary echoes in the *Analects* of Confucius imply contact with India, via the Yangdz River artery and the Indianized state of Dyen in what is now Ywnnan, rather than with the steppe cultures. Among the cultural artifacts ... are the crossbow,whose folk prototype is widespread from Assam to Ywnnan,and perhaps also the technique of smelting iron,which seems to have been known earlier in India than in China,and which is first developed in China in the states at the mouth of the Yangdz River. "

p. 721 „3. The late 04c : Bactria

A much more extensive pattern of reverse loans from a foreign civilization to China, exists in the case of contact with West Asia, and specifically with Bactria, celebrated in antiquity as the trade crossroads of the entire Asian world.

Needham has listed a number of parallels between Greek and Chinese culture, and concluded that they do not imply a process of transmission between west and east Asia in this period. ...They were scattered over several texts, seemingly both early and late, and seemingly at random. Some of them, Needham argued, would have required almost simultaneous transmission,such as the recurrence of a saying of Xenophon in the writings of the Mician school. Xenophon and Mwodz, notes Needham,were contemporaries. This turns out to be a red herring. The question is not whether the respective *individuals* were contemporaries,but wheter in the *texts* in question are of the same date. "

p. 723 „We may then with some cofidence conclude that the Hellenization of Bactria, the point of overlap between eastern and western trading zones, brought for the first time within reach of Chinese travelers a smattering of Greek culture,down to the period when Aristotle had served as Alexander's tutor, and that the climate of contemporary philosophical inquiry in China itself was such as to be receptive to the interest and simulation of that smattering. But I wish in conclusion to consider just one general question that naturally arises in connection with this inference of direct borrowing from Hellenized (and pre-Hellenized) Bactria. It is: Why,if there was the long-range contact between China and Bactria which these numerous and important borrowings imply, is there not a more direct mention of such contact in the texts themselves. "

p. 724 „Despite this apparent taboo in the texts, there are a number of evidences of ongoing contact with Bactria,which can only have been incidental to trade. "

BROWN

p. 674 „Iran"

„...the facts that this areas had the strongest interaction with *Mesopotamia* ;they were homeland of historically important civilizations such as Elam and Achaemenid Persia,."

p. 675 „By the end of the Sassanian period (AD 651) knowledgeof the preceding Achaemenid (550-331 BC),Hellenistic/Seleucid (331-175 BC),Partian (175 BC-AD 224), and Sassanian (AD 224-651) periods was virtually lost within Iran itself. Alexander the Great was (and still is) remembered in oral tradition and the Iranian national epic,the Shahnameh (Book of Kings) but as the half-brother of Darius III."

BRUNT

p.45 „The sense of natural antagonism between Greeks and barbarians can easily be exaggerated,and in any event to Greeks of the fourth century,even to Isocrates,Macedonians too were barbarians (though the ruling dynasty had a recognized claim to be regarded as Greek),and it was they,not Persia,whose power menaced Greek freedom. Demostenes and king Agis took Persian gold,and the Thebans in 335 called on their fellow Greeks to fight for liberty in concert with the great king."

p. 46 „But it was Aristobulus,a well-informed authority, who told how early in 333 Alexander united the Gordian knot and offered sacrifice in thanksgiving to the gods for manifesting by this sign that he was destined to rule over Asia. "

p. 49 Even on Eratosthenes, later reconstruction of the eastern hemisphere it was not seemingly so far distant from this objective when he had reached the Hyphasis."

„Whatever administrative changes in its ramshacle stucture be ascribed to Alexander, the conduct of some of his satraps during his long disappearence behind this barrier of the Hindu-Kush had shown that their independence could still,as under the Achaemenids,threaten the stability and unity of the empire."

p. 50 „He sought to turn nomads into settled,peaceful cultivators of the soil,to foster economic development and to create cities as centre of civilazation. "

BUNKER

p. 604 „Recent archeology in the Tarim Basin and the surrounding areas has yielded a surprising diversity of Bronze and Iron Age artifacts that are not reflections of Central Plains traditions which have been diffused westward. Instead,some of these unusual artifacts reflect traditions that can ultimately be traced back to cultures documented far to the north and west.

The traditions had defined Imperial China in the past can no longer be considered the result of a single homegrown cultural continuity that originated in the Central Plains region. Instead,the ancient Chinese world was continually enriched by the exploatation of technologies,artifactual types,and artistic motifs from beyond its frontiers.

Gold and silver were mayor symbols of prestidge, power and wealth in many ancient cultures. The graves of the elite in Bronze Age northwest Eurasia abound with artifacts made of gold and silver, depending upon the status of the owner.

In ancient China, this was not the case. Instead, long before the development of metalworking, jade and other natural materials had been awarded pride of place for personal adornment. By the Shang period, cast bronze had become the metal choice for ceremonial vessels and other prestigious items. "

p. 605 „Gold was first used in dynastic China during the late Shang period, but only for decorative purposes ...Gold never gained the prominence in Chinese culture achieved by jade, the symbol of excellence that had developed during the Neolithic period,or bronze, the metal of choice for ceremonial vessels and other prestigious items. "

p. 606 „A comparison between artifacts excaveted from early Bronze Age sites in the Tarim Basin vicinity and similar examples excaveted farther east provides fresh insight into the early beginnings of gold and silver metallurgy in nuclear dynastic China, and their connection with the Tarim Basin vicinity. "

p. 607 „Excavations at Huoshaogou,in northwest China Gansu near Yumen city,have yielded the earliest gold and silver artifacts discovered in present-day China from burials dated by carbon-14 to the early second millennium BCE."

p. 609 „The Huoshaogou design appears to relate to Central Asian and ancient Near Eastern designs,such as a stone macehead from Bactria."

p. 611 „A later example of cultural transmission from Xinjiang in the Tarim Basin vicinity into China is the introduction of mechanically linked chains into the Ordos region."

CHANG

p. 264 „At the northern littoral of the Tian Shan mountaines bordering the southern edge of the great Eurasian steppe, recent archeological investigations at Tuzusai, a Saka/ Wusun period settlement site indicate the development of a multiple-resource economy based on the cultivation of wheat, barley, and millet and the herding of sheep,goats,cattle,and horses."

p. 265 „Semirechye, the larger geographic area bordering the Tian Shan and Alatau Mountains on the southern edge of the Eurasian steppe, was a natural conduit for the development of complex societes based on sedentary farming-herding villages and specialized nomadism. "

p. 270 „Excavations at Tuzusai contribute to larger regional cultural-historical questions concerning the Saka/ Wusun occupation of Semirechye. The Saka of this region are known for their horse-keeping abilities,their strength as warriors,the richness of their burial kurgans and graves (thus indicating a chiefdom level society), and their skills as artisans of bronze,gold, and silver artifacts incorporating the famous „animal style".

p. 275 „In 160 BCE when the Wusun joined forces with the Xiongnu to invade the Tien Shan area they continued to be a dual dependence upon sedentary farming communities and specialized nomadic confederacies. "

CHIEN

p. 767 „In studies on the Yuezhi,the question of their racial identity is still unresolved. Generally, three theories of Caucasoid or Europoid,Turk,and Qiang (or Proto-Tibetan)

identity are most influential. ...If the Yuezhi were Europoids,it implies that the Indo – Europeans in ancient times has expanded eastward to Gansu Province in China and were not restricted to the region of Xinjiang (i.e.Chinese Turkestan) ;if theYuezhi were Turkic, this means that in ancient times Turks already inhabited the wide region from Gansu to Xinjiang. On the other hand,if the Yuezhi were really Qiang or proto-Tibetan,this suggests that neither Europoids nor Turks had ever intruded into the above region in ancient history and that contact with Europoids must have occurred only at a later age. "

p. 768 According to currently available data from physical anthropologoical studies on ancient human remains from the Xinjiang region, it is clear that the earliest known inhabitants of the ancient Tarim Basin were mainly Europoid. and the earliest known racil type in the Xinjiang region were proto-Europeans of the Bronze Age.

According to archeological materials,the people of Loulan belonged mainly to the east branch of Mediterranean Caucasoids.

According to the account given in this book,the land,climate,popular customs, letters,and laws of this state were the same as those of the state of Kucha, and the people of Kucha spoke Tokharian B. Although it might be possible that the people of the state adopted Tokharian as their language because they had submitted to the rule of Kucha for a long period It cannot be excluded that the people of the state were originally Tokharians."

p. 770 „Archeological materials show that the members of the Shajing culture subsisted mainly through animal husbandry, not nomadic pastoralism, and these scholars considered the Yuezhi and Xiongnu both to be Turkic peoples with „blue eyes plus prominent noses and beards" as mentioned above. Turks have a physical Caucasoid blood relationship,

and there are still scholars who hold the idea that the „The Xiongnu are close to Caucasoid". "

p. 771-772 „Hou Han Shu (History of the later Han)":

„Regarding theYuezhi Hu people in Huangzhong,their ancestors were a branch of the Greater Yuezhi. The king of the Yuezhi was killed by Modu,the king of Xiongnu,where upon the people dispersed to go westward and crossed over Congling (Pamir plateau). Part of the aged and weak people moved southward to escape into the mountains attaching themsefs to the Qiang for survival, and then they intermarried ...Their clothes, food drink, and language were somewhat similar to those of the Qiang. ...and that this means the Yuezhi and the Qiang had a close relationship ...If the Yuezhi were not closely related with the Qiang,why would they attach themselves to the Qiang."

„...the Lesser Yuezhi „were governed by local officials of the Han Dynasty". They blew hot and cold frequently; when following Han troops to fight against the Qiang, they often waited and watched at first,then decided to assist the stronger side" (Xi Qiang zhuan", *Hou Han shu*). „Their cavalry had two or three thousand soldiers and all these soldiers were brave and stout warriors; whenever they fought against the Qiang,their warriors often defeated a numerically superior enemy with a small force. Despite frequently submitting to Han and Qiang by turns,the Han received the benefit of their serving on the battlefield „ (Deng Xun zhuan –[Biography of Deng Xun],*Hou Han shu*). It may be seen that owing to ethnic differences with Han and Qiang,the Lesser Yuezhi were in a marginal position which led to the above conditions, otherwise the weak ethnic group would not have be able to survive continuosly. „Xi Qiang zhuan" called these people mostly Hu,not Qiang,whenever it mentioned the Lesser Yuezhi. As for the slight similarity between the language, food, drink and clothes of the Lesser Yuezhi and those of the Qiang, it was

but „the result of mutual merging together in the long course of association between the two people. "

Weishu (History of Wei) ...states: [In Nanshan, west of Dunhuang, a region several thousand *li* is 300 paces (roughly one third of a mile) from Rio Qiang to the west to Congling (the Pamirs),there were the people left over from the Yuezhi,Congci Qiang,Baima („White Horse") and Huangniu Qiang („Yellow Cattle Qiang").

It is thought by those who rely on these passage that the time of Yu Huan was exactly the period when the Greater Yuezhi (the Kushan Empire) were most powerful in Central Asia and the Greater Yuezhi were in frequent contact with China. ...In the above quotation has been read as „there were descendants of Yuezhi, Congci Qiang, Baima, and Huangnui Qiang," but it may also be read as „there were descendants of the Yuezhi, Congci Qiang, Baicong (assuming an orthographic error), and Huangniu Qiang. "As a matter of fact, the era of the Three Kingdoms in which Yu Huan lived was already about four hundred years after the westward movement of the Yuezhi. In the course of national evolution,it would not have been strange to call the Yuezhi as Qiang after such a long period of tribal mixing and merging. Accordingly, it is not acceptable to equate the Yuezhi with the Qiang – in terms of racial affiliation – based upon the results of their evolution as ethnic groupings. Moreover, according to the account of the Kushan Empire in *Nanzhou (Records of Nanzhou)*,the work of Wan Zhen of the same era of the Three Kingdoms,it is stated:

p. 773 'The cities and palaces were the same as those of Da Qin (the Roman Empire), the skin color of the people was reddish white,and they were skilled in shooting arrows and riding horses. (Quotation from a note in „Da Yuan zhuan" [Account of Fergana], Shiji [*Records of the Grand Historian]*.)=

According to the above records,we can understand that the people of the Kushan Empire were doubtless Caucasoid,and the records of Wan Zhen may be considered as powerful counterevidence against the statement of Yu Huan.

3-3. Another view is that the Yuezhi were originally Mongoloid but,after having moved to Central Asia,the people mixed with native Indo-Europeans and thus they gradually came to have a Caucasoid appearance.

We hold that the course of a people, s emergence requires time; it cannot be completed in a short period. According to the „Account of Fergana" in the *Records of the Grand Historian*, when Zhang Qian arrived among the Greater Yuezhi,the population included „one or two hundred thousand warriors who could fight a war." Based on a conservative estimate,the whole population of the Greater Yuezhi must have been four hundred thousands or so at that time. As for the population of Da Xia (Bactria),which was conquered by the Greater Yuezhi,at the time it numbered over one million. Obviously, the *Records of the Grand Historian* did not include the population of Da Xia in that of the Greater Yuezhi. Since the Greater Yuezhi quickly became a ruling power in the region after moving to Central Asia,they have been able to maintain their population to a certain degree.

The era when the Yuezhi moved westward to the Ili river in Eastern Central Asia was approximately 177-176 BCE,and the time Zhang Qian arrived among the Greater Yuezhi was 129 BCE. or so. According to the „Account of Fergana" in the *Records of the Grand Historian*,the conditions of the peoples in Central Asia at the time were as follows :

'In the west of Da Yuan (Fergana) up to Anxi (Parthia),although the languages in the state are different, their customs are roughly the same ;the people in the different states can use their respective languages to communicate with each other,and their appearance is that of having deep

eye sockets and beards. They are good at doing business and know how to make a profit. Their customs are to respect women; a husband can only make a decision after consulting with his wife. '

The position of the Greater Yuezhi was in „a place two or three thousand *li* to the west of Da Yuan" („Account of Fergana") ;.."

p. 774 „..the Greater Yuezhi people were at that time dwelling within a region where the indigenous inhabitants would have had deep eye sockets and beards. Under such sircumstances, it would have been difficult for a nation with an enormous population of nearly half a million to change from Mongoloid into Europoid in fifty years. Even if we assume that the Greater Yuezhi people were Mongoloid and intermarried with the natives immediately on their arrival,the second generation would have „grown up not to have too strong aresemblance to Hu [West Asian] people but would,on the contrary, still have resembled Chinese", *Weishu [History of Wei]*. This shows that, after the invasion of the Greater Yuezhi in Central Asia with a population of as much as four hundred thousand or more,they did not bring about any significant change in the local population structure.

Furthermore, during Zhang Qian,s first mission to Xiyu (the Western Regions), which was specifically to make contact with the Greater Yuezhi,if the Greater Yuezhi and Qiang were of the same race, we would expect Zhang Qian to comment upon this singularity. Nor did the „Xi Qiang zhuan" in the *History of the Later Han* provide any special explanation that the Yuechi and the Qiang were racially similar, and mentioning the people of the Lesser Yuezhi, they were called „Hu",not „Qiang". Further, as a rulling nation in Central Asia, it would seem to have been quite impossible for the Yuezhi to have demanded that their population of four hundred thousand meet the requirement of speaking the Indo-

European language of the natives instead of their own Qing language in such a short period.

We conclude,therefore,that the three main arguments for the theory that the Yuezhi were Qiang are also untenable.

4. The Yuezhi must have been Indo-Europeans.

In the above,we have examined the theories that the Yuezhi were Turkic or Qiang peoples and discovered that there are many doubtful points these theories which require discussion. In contrast, it is more likely that Yuezhi were Europoids who spoke an Indo-European language. The reasoning is given as follows :

In physiqque: The „Account of Fergana" ...states explicitly that the physical characteristics of the Greater Yuezhi people were the same as those of the people of Da Yuan (Fergana) and Anxi (Parthia). These allmay be characterized as Europoid with deep eye sockets and bearded faces."

p. 775 „Regarding theories about the language of the Yuezhi,there are two main schools of thought: one that they spoke an Iranian language and the other that they spoke a Tocharian language.In light of the records of „Account of Fergana",it is quite possible that the Yuezhi

p. 776 spoke Iranian,at least when they were in the region of Fergana,and the „Bactrian Inscription" excaveted in Afghanistan might possibly be written in the language of the ruler of the Kushan Empire ;this language was a kind of Iranian ....Huang Shengzhang holds that Yanqi (Qarashahar) and Quici (Kucha) were the states established by the people who stayed behind after the Greater Yuezhi left, hence Tocharian should be called the „Yuezhi language"

p. 776 „...it is quite possible that the Yuezhi spoke Iranian,at least when they were in the region of Fergana,and the „Bactrian Inscription" excavated in Afghanistan might possibly be written in the language of the ruler of the Kushan Empire; this language was a kind of Iranian. Another school holds that the Yuezhi people spoke Tockarian ..."

„...One is Lin Meicun,s discovery that both the names *Qilian* and *Kunlun* in Chinese might have derived from Tokharian *kilyom*(o) and,before moving westwards, theYuezhi inhabited the area between Dunhuang and Qilian mountains."

„Namely,before the Xiongnu became powerful and prosperous, the Yuezhi had been the most powerful force west of the Mongolian plateau."

„Information concerning the culture and daily life of the Yuezhi is scarcely to be found in the Chinese historical data. "The account of Fergana" relates that the customs of the Yuezhi people were „to migrate along with their livestock just like the Xiongnu."

p. 777 „First, in the „Account of the Western Qiang" the Lesser Yuezhi were often called „Hu" and were scarcely referred to as „Qiang". "Hu" at this time and place indicated the nomadic tribes who moved about in the northern steppes. At first,it mainly denoted Xiongnu but later the word became a common name for all northern nomadic tribes. In later eras all the peoples who possessed deep eye sockets,prominent noses,and beards – all features markedly different from those of East Asians – were called Hu. The people of Han Dynasty always called the inhabitants of the states in the Westerh Regions Hu ;for example in „Account of the Western Regions",the „Xiye" were recorded as being „different from the Hu; their race was similar to the people of the state of Di and Qiang" (i.e.,Tibeto-Burman peoples). "

p. 779 „Conclusion" „...the Yuezhi were a branch of Indo-Europeans possessing primarly Europoid or Caucasoid affinities."

COLARUSSO

p. 431 „The question of the languages of the mummies of western China is important because language is a critical component of cultural identity."

„The ancient mummies of European aspect discovered in the deserts of western China by Dolkun Kambery and others immediately suggest that they have found the bodies of Indo-Europeans from the first wave of expansion. "

p. 433 „Non-Indo-European ethnonyms first occur in abundance with the advent of the Altaic-speaking peoples,of which the Huns and the earlierXiongnu of the Chinese annals are considered to be the first example, even though many of their names are clearly non-Altaic (*Attila* is Gothic for „little father", *Bleda* looks strongly Circassian,while the Bulgar khan *Asparukh* has a transparently Iranian name, *aspa-* „horse", *rukh-* „white". "

p. 434 „...*Hephthalites*,which is transparently *hephtha-lite*,with an Iranian-looking „seven-instrumental-collective","the group (organized) by seven", a typical horde denotation as seen in Hunnic *Bulgar*, Turkic *Bashkir* ..."

p. 437 „Similarly,the Iranian toponymic suffix ' *–qand(a)* „walled town,fort",as in *Samarqand,Kokand,Yarkand,* and perhaps too *Karaganda*,does not have any obvious Indo European pedigree and probably reflects a borrowing from a language spoken in some of the cedentary centres of Central Asia which the nomads encountered in their expansion. "

CONRAD

p. 678 „The Arabs"

p. 695 „In about 552 a boy named Muhammad ibn Abd Allah was born into a minor clan of the tribe Quraysh,which is settled in and around the shrine centre of Mecca in Hijaz, about 900 km south of Syria."

D,AMORE

p. 278-294 „THE FUNERARY RITES OF PEOPLES OF THE STEPPES"

„The 'Man of Gold' in the tumulus at Issyk"

p. 290 „...along the river Irtis and along the river Bu-

chtarma (49.15 N, 84.20 E), as far as the Altai mountains. This is where the 'Royal kurgan' have been found, many of which are today known as 'frozen kurgan' ... ...the necropolis of Mayemir (oldest) [seventh / sixth century BC] ... the intermidiate period is ...Berel necropolis (fifth / fourth century BC) in which funerary chambers were built using wooden planks and horses were also interreded; and the most recent phase corresponds to Kalazorga necropolis (Third century BC) ..."

DAVIS–KIMBALL

p. 238 „The arid and very hot climate which dominates the Taklimakan Desert has preserved the remains of ancient Indo-Europoid peoples who lived during the second and first millennia BCE and inhabited the region today known as Xinjiang, China. The amazing preservation of facial features,tattoos, and textiles belonging to these populations has provided an unexpected glimpse into the unrecorded history of this region. However, these peoples did not live in isolation from similar cultural groups who were also Indo-Europoids, who spoke Indo-Iranian languages, and who controlled the lands to the north. During the first millennium BCE many cultural parallels existed between the tribes living both north and south of the Tian Shan Mountains. This fact is quite apparent when comparing burial rituals and mortuary offerings that belonged to the Early Nomads (the first nomads to begin horse riding and practice transhumance while grazing their herds) in Xinjiang,the Saka in southern Kazakhstan,and the Sauromatians and Sarmatians in the southern Ural steppes. "

p. 239 „The kurgan (mound) cemeteries are composed of burials belonging to Sauromatian and Sarmatian nomadic tribes dating between the 6th and 2nd centuries BCE. ......the so-called Scythians of the Altay,with the Saka of the Semirechiye (all dating to around the 6th-4th centuries BCE),and

with the Xiongnu (Hsiung-nu) who are noted in the Eurasian steppes until sometime after the beginning of our era. Al this time the Xiongnu made a

(*p. 240*) strong appearance in Xinjiang, are documented archeologically in the Semirechiye, and as indicated by the excavation of two Hunnic burials ...appeared in the Pokrovka region of the southern Ural steppes during the first or second centuries CE. "

p. 241 „The Sauromatians and Sarmatians belonged to the Early Iron Age nomads who also include the Scythians and Saka. ...Occupying the steppes of Eurasia from southern Russia, through southern Siberia,south to include all of Kazakhstan, and into northwestern Mongolia,the early nomads were Indo-Europoids and historical texts document that they spoke an Indo-Iranian language. At about the same time Indo-Europoids were also represented in the art of Xinjiang."

p. 249 „Cauldrons have extremely wide distribution across the entire Eurasian steppes, from the Danube in the west to south of the Amur River. Cast in bronze or copper and molded from ceramics they were also the theme of petroglyph cultic scenes ...Two general types of cualdrons were cast. Type One, associated with the Saka-Scythians tribes, has a three legs or a short stand, is bowl-shaped with a round belly, and his handles are frequently decorated with zoomorphus. Type Two, attributed to the Xiongnu, is cyndrical shaped, is often placed on conical-shaped stand, and has rectangular or upright handles that are frequently decorated with mushrooms-like projections. The Xiongnu Confederancy, which moved westwards from north of the Great Wall,are known to have had a stronghold in Xinjiang and their burials."

p. 250 „Fig. 13 Type Two bronze cauldron, vase-chaped with a conical pedestal, and three mushroom-shaped projection on each handle. Jungghar (Dzungaria) region, Xinjiang, Later Han Period (25-220 CE)."

p. 258 „The Xiongnu,a mixed Indo-Europoid-Mongoloid confederacy originating along the northern Chinese border, dispersed westward spreading their traditions from southern Siberia to Xinjiang, through the Ural steppes,into southern Russia thence to Europe"

DE GROOT -1921

S.III **„Einleitung."**

„Diese Urkunden gehoeren zu den alleraeltesten dokumentarischen Denkmaelers,welche die Welt besitzt. "

„Bis zum dritten Jahrhundert nach Chr. nimmt in den chinesischen Urkunden ueber auslaendische Voelker und Reiche eines den Hauptplatz ein,dem durchweg der Name *Hung-no* beigelegt wird,wahrscheinlich eine Transkription von **Hunor,Hungnoch, Hunoch.** " [mehr am S.1]

S. 1 „Die ***Hung-no.***

Ihr erster Stammvater war eine Nachkomme des Fuerstenhauses von Hia und hiess Sun-ui.

Kie der Hia-Dynastie hatte nicht das *Tao*,deswegen verbannte ihn *T,ang* nach *Ming-tiao*. Im dritten darauffolgenden Jahre starb er.

S. 2 „Im Reiche der Mitte nennt man sie *Hung-no.* ...

Ihr Viehbestand setzt sich groessenteils aus Pferden, Rindern und Schafen zussammen. Seltenere Haustiere sind „Sack-kamele", Esel und Maulesel."

S. 3 „Wasser und Pflanzen suchend,wandern sie hin und her. Sie haben keine ummauerten Staedte oder festen Wohnorte, noch treiben sie Ackerbau,aber dennoch besitzt jeder einen Teil des Bodens.

Eine Schrift besitzen sie nicht. Vereinbarung werden muendlich gemacht.

Die Kraft der Krieger liegt in ihrer Gewandtheit im Spannen der Bogen. Sie sind gepanzerte Reiter. ...Ihre langen Waffen sind Bogen und Pfeile,ihre kurzen Waffen Schwerter und Speere. "

S. 5 „Mehr als 300 Jahre spaeter griffen die *Dzong* und die *Tik* den Grosskoenig *Tan-fu* an. "

S. 7 „Danach verflossen mehr als 100 Jahre,dann bekriegte *Ts-ang* von *Tsou* der *Si-po* „Lehnsfuerst der Westen",die *K,ien-I.*

Mehr als zehn Jahre danach bekriegte auch Koenig Wu den (soeben erwaehnten) *Tsou* und gruendete die Nauptstadt *Lo.* "

S. 8 „Mehr als 200 Jahre spaeter geriet das *Tao* der *Tsou*-Dynastie in Verfall. Koenig *Mu* (1001-947) zuechtigte dann die *K,ien-Dzong* und erwarb sich dabei vier weisse Woelfe und vier weisse Hirsche,mit denen er heimkehrte.

Zur Zeit des Koenigs I (934-910),des Enkels des Koenigs *Mu*,geriet dessen Haus in Verfall. "

S. 10 „Vierundvierzig Jahre spaeter griffen die *Dzong* der Berge *Jen* an. Dieses Reich setzte *Ts, I* von der Drangdsal,in der er sich befand; in Kenntniss. Der Lehnsfuerst von *Ts, I, Huan* (685-642),stiess darauf nach Norden vor und bekaempfte die *Dzong* der Berge, die darauf die Flucht ergriffen. "

S. 19 [Kap.110 der *Si-ki* erzaehlt nun weiter wie folgt:]

„Als Koenig *Siang* von *Tsou* vier Jahrwe ausserhalb seines Reiches verbracht hatte, entstandte er einen Botschafter nach *Tsin,* um den Fuersten ueber seine Notlage zu benachrichtigen (635). *Wen,* der fuerst von *Tsin* ...brachte ein Heer auf, bekriegte und verjagte die *Dzong* und die *Tik* ...holte Koenig *Siang Tsou* ein, und dieser setzte sich wieder in der Stadt *Lo* nieder. Damals waren *Ts'in* und *Tsin* die maechtigsten Staaten.

[Im Kap.94 der *Ts'ien Han su* lautet diese Textstelle:]

„Fuerst *Wen* von *Tsin* fing die *Dzong* und *Tik* ein und machte

sie anssaessig am westlichen *(Huang-)ho* zwischen dem *Huan* und dem *Lo.* "

S. 20 „... auch aus diesem *Hong* klingt uns die Form *Hong-hok* des Wortes ***Hun-or*** ins Ohr. [Kap. 28 b der *Ts'ien Han su* erwaehnt *...Si-ho* -*des westlichen *Huang-ho**. Nach alledem bleibt kein Zweifel, dass der *Hun*-Fluss der O-lan ist, der dem noerdlichen Ordos entstroemt. ...Die Wahrscheinlichkeit spricht dafuer, dass sein alter Name *Hunnenfluss* bedeutete.] (срв. БЕШЕВЛИЕВ с.101)

S. 21 „Als *Mu*, der Fuerst von *Ts'in (659-620)*, ... stellten sich acht Reiche der *Dzong* des Westens unter der Herrschaft von *Ts'in.* "

S. 23 „[Die Chinesen pflegen *Tung-hu* in einer woertlichen Bedeutung von 'oestlichen *Hu*' aufzufassen,geben aber von der Bedeutung des Wortes *Hu* keine Erklaerung. In den klassischen und anderen alten Schriften kommt das Zeichen *Hu* recht oft vor, jedoch niemals als Name eines bestimmten Landes oder Volkes. Es ist offenbar die Transkription eines Fremdwortes, hoechstwahrscheinlich der ersten Silbe von Hunor. Gleichwie *Dzong* und *I*, wird es durchweg als allgemeinen Bennenung fuer die Voelker des Nordens und des Westens angewendet.]"

S. 30 „Danach verflossen mehr als hundert Jahre bis zu der Zeit, wo Fuerst *Tao* von *Tsin* (572-557) *Wei Kiang* absandte um mit den *Dzong* und den *Tik* Frieden zu schliessen. Die *Dzong* und die *Tik* erschienen mithin bei *Tsin* zur Hofaudienz. ...

...im 11.Jahre Fuerst *Tao* sagte: „Seit *Wei Kiang* im meinem Dienste steht,hat er neunmal die Lehnsfuersten zusammenkommen lassen und ein friedliches Verhaeltnis mit den *Tik* geschaffen. Das alles ist das Werk von *Wei* gewesen; ich belohne ihn dafuer mit einer Musikauffuerung."

S. 33 „Im 16.Jahre seiner Regierung (461) unterwarf Fuerst *Li-Kung* mit 20000 Kriegern *Ta-li* und die Stadt des

dortigen Koenigs ein. ...Im 13.Jahr des Fuersten *Tsao* (430) stiessen die *Gi-ku* bis suedlich vom *Wei*-Fluss vor.

Im 7.Jahre der Regierung von *Hui-wen* (331) lieferte der Fuerstensohn *Ong* den *Wei* eine Schlacht,nahm ihren Heerfuerer *Lung Kia* gefangen und schlug 80000 Koepfe ab.

S. 34 „Im 10.Jahre (328) trat *Wei* fuenfzehn Kreise der Mark *Sang* ab ...

Koenig Wu-ling (325-298) von *Tsao* aenderte die Sitten,trug die Kleidertracht der *Hu*,uebte Reiter und Bogenschuetzen ein,zog dann nach Norden,schlug *Lim-hu* und *Lou-huan* und erbaute eine „lange Mauer". "

S. 35 „[Die Textstelle der *Si ki* hat soeben die 'lange Mauer' als *Sai* bezeichnet, und ich habe dieses Zeichen mit 'Grenzbefestigung' uebersetzt. Hierzu fuehrte die Erwaegung, dass es die allgemeine Bedeutung von 'Sperre' hat, wenngleich es in den Texten haeufig da steht, wo sicherlich die Grosse 'Mauer' gemeint ist.] ...Dann zog er westwaerts und ergriff Besitz von Gebiete der *Hu* bis *Ju-tsung* und der Koenig von *Lim-hu* lieferte ihm (dazu ?) Pferde. "

S. 37 „Spaeter,zur Zeit des *Li-Mu* ,eines Generals von *Tsao*,waren die *Hung-no* nicht so verwegen,die Grenzen von *Tsao* zu ueberschreiten.

[*Li-mu* war Statthalter des noerdlichen *San-si* unter Koenig *Hiao-ts,ing* (265-244) von *Tsao*] „

S. 38 „Sobald *Li-mu* wieder am Ort und Srelle war,wurde von neuem dem frueheren Befehl gemaess verfahren,und so konnten mehrere Jahre hindurch die *Hung-no* nichts erzielen. Sie schimpften ihn aber immerfort einen Feigling.

Die an den Grenzlanden liegenden Truppen bekamen alltaeglich ihren Sold ausbezahlt, ohne zur Kriegfuerung verwendet zu werden. Sie begehrten also, wenigstens einmal draufloszuschlagen. *Li-mu* waehlte nun 1300 Wagen aus,nebst 13000 Reitern und 50000 Mann,die je einen Wert von 500

Goldstuecken im Kampf zu erbeuten imstande waren und schliesslich noch 100000 Bogenschuetzen. Waehrend diese Macht tuechtig eingeuebt wurde, liess er ueberall die Herden ins Freie gehen ... Das machte auf die *Hung-no*, die in kleinen Zahlen hereinzogen, den Eindruck,als ob sich in den noerdlichen Gegenden keine ihnen ueberlegende Macht befinde. Mit einigen tausend Mann trieben sie dort Volk und Vieh zusammen,und kaum hatte der *Tan-hu* (ihr Fuerst) davon gehoert,so machte er mit einem grossen Heere einen Einfall.

S. 39 Aber *Li-mu* hatte zahlreiche Ueberaschungslinien aufgestellt,entfaltete einen linken und einen rechten Fluegel,griff an und brachte den *Hung-no* eine schwere Niederlage bei. Mehr als 100000 ihrer Reiter wurden getoetet ;dann vernichtete er *Tam-lam*, schlug auch die *Tung-hu* und unterwarf *Lim-hu*. Der *Tan-hu* wandte sich zur Flucht. Nunmehr fehlte mehr als zehn Jahre lang den *Hung-no* der Mut,sich der Grenzmauer von *Tsao* zu naehern. "

S. 47 [Kap. 110 der *Si-ki* berichtet nunmehr wie folgt:]

„Zu dieser Zeit waren die *Tung-hu* maechtig und *Goat-si* war in voller Kraft ....

[Hier begegnet uns zum **ersten** Male der Name eines Volkes, dass in Mittelasien eine wichtige Rolle spielen sollte. Es bewohnte, wie die *Kua' ti tsi* besagen, die Bezirke *Liang, Kan, Su, Jen* und *Sa*, fass heisst die jetzigen gliechnamige Bezirke ... die den nordwestlichen Teil der Provinz *Kan-su* bilden.

Die urspruengliche Form des Namens dieses Volkes laesst sich nicht mit Sicherheit aus der chinesischen Schreibung erschliessen. Bisher ist in abendlaendischen Schriften meist nach der nordchinesischen Aussprache als *Juee-si* wiedergegeben worden. ...das betreffende Volk koennte mithin *Guarsi, Gorsi* oder *Gursi* geheissen haben.]

... Der *Tan-hu* von *Hung-no* hiess *T,o-ban*. „

[*T,o-ban* koennte eine Transcription von Dorban sein.]

S. 49 „Der *Tan-hu* hatte einen aeltesten Sohn (Thronfolger), der *Mo-tun* hiess. ...Nun verfertigte *Mo-tun* pfeifende Pfeile ..."

S. 51 „[*Mo-tun*,der zweite hunnische Herrscher,war der groesste seines Geschlechts. Was seine Namen anbetrifft,so ist,nach dem *Si ki so-jin*, das Zeichen entweder wie ueblich,also *mo* oder *bo*,auszusprechen,oder wie *bok,mok*. ...Der Gedanke liegt also nahe,dass diese Silbe mor (bor) lautete ... Die Grundform Mortur oder Bortur ist also wahrscheinlich.] Als *Mo-tun* die Regierung angetreten hatte,standen die *Tung-hu* auf dem Gipfel ihrer Macht. Als sie vernahmen, dass *Mo-tun* seinen Vater umgebracht und sich selbst auf den Thron gesetzt hatte,schickten sie ihm einen Gesandten mit der Nachricht, dass sie das Pferd haben wollten, das dem *T,o-man* gehoerte und tausend *li* zuruecklegen konnte. *Mo-tun* zog seine Minister zu Rate,und diese erklaerten,ein solches Pferd sei *Hung-no* zu kostbar, als dass man es abgeben koennte. *Mo-tun* aber sprach : 'Was ! ich soll ein Pferd hoeher einschaetzen als einen Nachbarstaat?' und er gab das Tausendmeilenpferd ab. Nunmehr war der *Tung-hu* ueberzeugt,er habe Angst vor ihm, und er schickte einen Gesandten, um ihm zu sagen,dass er auch eine Gattin des *Tan-hu* begehrte. Wiederum hielt der *Tan-hu* mit seiner Umgebung Rat ab. Wutentbrannt riefen alle: 'Der *Tung-hu* hat kein *Tao*;er fordert sogar eine Gemahlin! Wir schlagen also vor, ihn anzugreifen'. Jedoch *Mo-tun* sprach: 'Ach was,soll ich eine Frau hoeher einschaetzen als ein Nachbarreich?' und er holte seine traute Gattin und gab sie dem *Tung-hu*. "

S. 52 „Hindurch aber wurde die Anmassung des Koenigs der *Tung-hu* noch viel groesser. Er zog westwaerts und machte ein Einfall in ein vernachlaessigtes Land, das zwischen ihm und *Hung-no* lag. Dieses Land war unbewohnt und mehr als 1000 *li* gross; Jedes der beiden Voelker wohnte in der Grenzgegend und hatte dort sein *ao-t,ot*.

In spaeteren Jahrhunderten kommt o r d u durchweg vor als Bezeichnung des Lagers oder der Residenz mongolischer Fuersten; unzsweifelhaft aber bedeutete das Wort ausserdem das unmittelbar vom Fuersten selbst verwaltete Kerngebiet, im Gegensatz zu den Lehnstaaten."(срв. БЕШЕВАИЕВ с. 101)

Der *Tung-hu* schickte nun einen Gesandten, der zu *Mo-tun* sprach : 'Das verlassene,ausserhalb der ordut gelegene Land,woran dein und mein Reich grenzen, ist fuer die *Hung-no* unerreichbar; ich will es haben. 'Als *Mo-tun* seine Minister hierueber zu Rate zog, waren einige der Meinung, man koennte ihm dieses verlassene Gebiet ebensowohl abtreten als nicht abtreten. Aber da entbrannte der *Mo-tun* in Wut. 'Den Boden,die Grundlage des Reiches,wie,den sollen wir etwa abgeben?! ' so rief er aus; und allen, die dazu geraten hatten,wurde der Kopf vor die Fuesse gelegt. "

Hiermit war das ganze Gebiet von *Hung-no,* welches *Ts'in* durch *Mung T'ien* hatte erobern lassen, wieder zurueckgewonnen, nebst den Spertoren von *Han* und den alten Grenzbefestigungen, welche suedlich von *Huang-ho* lagen ..."

S. 53 „Indessen stand die Kriegmacht von *Han* gegen die von *Hiang Ju* in den Waffen. An Kriegsruestungen erschoepfte sich das Reich der Mitte, und eben deshalb konnte sich *Mo-tun* verstaerken. Er vefuegte ueber mehr als 300000 Bogen fuehrende Krieger.

Der Stammname der *Tan-hu* ist *Luan-t,e* . Das Reich nannte ihn *T,ing-li ko-t,o Tan-hu.* Die *Hung-no* nennen den Himmel *t,ing-li* und Sohn *ko-t,o*; *Tan-hu* bedeutet Breite und Groesse und drueckt aus,dass,weil er den Himmel vorstellt,er *tan-hu* (also breit und gross) ist. "

S. 54 „[Mithin fuehrte auch der *Tan-hu* den Titel „Sohn des Himmels",den die Grosskoenige von *Tsou* getragen und auch die Herrscher von *Ts,in* und *Han* angenommen hatten. ...*T,ing-li* ist offensichtlich das dingri oder tengri der spaeteren Turkvoelker.]"

S. 56 „...Wie sich spaeter zeigen wird, bestand das hunische Reich aus linken oder oestlichen und rechten oder westlichen, von Staatsgrossen verwalteten Lehnstaaten, und es ist keineswegs unwahrscheinlich, dass die Unterscheidung der Grossen in linke und rechte sich auf diese Einteilung des Reichsgebiets bezog..." (срв. БЕШЕВАИЕВ с.57; СЪСЪАОВ-1936 сс.50-52)

S. 59 „Im ersten Mond jedes Jahres findet eine kleine Versammlung der Grossen statt am Opferplatz des Hofes der *Tan-hu,* und im fuenften Mond eine grosse Versammlung am *Liong(-Long)*-Wall. Man bringt dann seinen Ahnen, dem Himmel und der Erde, den Geistern und den Goettern Opfer dar. ...

...Kap.119 der *Hou Han su* sagt: *Hung-no*'schen Sitten gemaess wurden jaehrlich drei drei „Liong-Opfer" dargebracht, und regelmaessig wurde im ersten fuenften und neunten Monat am Tage *wu* dem Himmel und den Goettern geopfert. (срв. БЕШЕВАИЕВ с.70, 74 и 75; СЪСЪАОВ-1936 с.44)

S. 60 „Was seine Bestattung anbelangt, so bekommt er einen Sarg und ein Grabgewoelbe, Gold, Silber und Gewaender; aber Grabbaeume und Trauergewaender gibt es dabei nicht. Von den Untertanen, die ihm nahestanden, und den bevorzugten Beifrauen folgen ihm bei vielen Faellen mehrere zehn oder hundert in den Tod.. . Bei Vollmond oder bei zunehmendem Mond wird angegriffen oder gekaempft, bei abnehmendem Mond aber zieht man die Streitmacht zurueck." (срв. БЕШЕВАИЕВ с.70, 98 и 103; СЪСЪАОВ-1936 сс.44-45)

S. 61 „Wer am Angriffskampf Koepfe abschlaegt oder Gefangene macht, erhaelt vom *Tan-hu* einen Becher Wein und damit die von ihm erbeuteten Gefangenen zum Geschenk. (срв. БЕШЕВАИЕВ с.106; СЪСЪАОВ-1936 с.48)

Danach wandte er sich nach Norden und unterwarf die Reiche *Hun-u, K,ut-sa,Ting -Ling, Ki-kun* und *Sin-li*. Nunmehr unterstellten sich ihm alle Adligen und Grossen von *Hung-no* und eherten *Mo-tun* den *Tan-hu* als Vortrefflichsten.

S. 62 „Nachdem er das Reich Orcho oder Orchon unter seine Herrschaft gebracht hatte, zog *Mo-tun* nach Westen,denn das Reich *K,ut-sa*,das er zunaechst eroberte, muss wohl *Ku-tsi* sein, welches in den Berichten des 96. Kapitels der *Ts, ien Han su* als das Hauptreich Nord-Turkestans findet sich weiterhin in den Vordergrund tritt und dem jetzigen Kutscha entspricht."

S. 74 „Im 3.Jahre (177), im 5.Monat, zogen die *Hung-no* in die Mark *Pe-ti*, besetzten das Land suedlich des *Huang-ho* und machten dann weitere Streifzuege.

Im 6. Monat aeusserte sie der Kaiser wie folgt: '*Han* schloss zur Zeit mit *Hung-no* einen Verbruederungsvertrag ...Aber dennoch hat der rechte *Hien*-koenig sein Reich lassen und mit seinem Kriegsvolk das uns unterstehende Gebiet suedlich von *Huang-ho* besetzt."

S. 76 „Im darauffolgenden Jahre (176) sandte der *Tan-hu* an *Han* ein Schreiben folgenden Inhalts :

'Der Grosse *Tan-hu* von *Hung-no*, den der Himmel auf den Thron erhoben hat, erkundigt sich ehrerbietigst beim Kaiser ... ...ist *Han* mir nicht friedlich gesinnt; der Nachbarstaat ist nicht mehr mit mir verbunden. Darum habe ich den rechten *Hien*-Koenig, der auf Grund des Verfahrens niederer Behoerden unseren Vertrag nichtigt gemacht hat, deswegen mit dem Auftrag bestraft, im Westen die *Goat-si* aufzusuchen und zu bekriegen. Durch den Segen des Himmels,die Streitfertigkeit der Offiziere und Mannschaften und die Kraft meiner vortrefflichen Pferde hat er *Goat-si* vertilgt,dort alles enthauptet,neidergemacht oder unterworfen. Dann hat er *Lo-lan,O-sun* und *Ho-k,ut* mit 26 anliegenden Reichen niedergeworfen ;diese sind alle zu *Hung-no*, und die Voelker,welche Bogen spannen, sind

...(S.77)... nunmehr zu einer einzigen Familie vereint. Da die Laender des Nordens jetzt fest in meiner Macht sind,verlange ich die Waffen zu strecken '..."

S. 79 „[Der Brief des *Tan-hu* ist wegen der Mitteilung, dass er abermals eine gewaltige Gebietserweiterung im Westen erkaempft hatte,ein historisches Dokument von hoher Bedeutung. Das Volk der *Goat-si*,dessen Wohnsitze auf S.47 angegeben sind, wurde jetzt zum Teil vernichtet,zum Teil unterworfen; nach Bd.II wiedergegebenen Quellenberichten wanderte ein Teil nach Westen ab und fand in Tochara ein neues Heim. Das ebenfalls eroberte Reich *Lo-lan* erstreckte sich westlich von *Goat-si* mindestens bis an den Lob-nor. Die 26 Reiche, welches dieses Geschick teilten. .als Laender Turkistans. Somit erstreckte sich das hunnische Reich bis zum *Nan-san* -, Altyn-tag-, Karakorum- und *Ts,ang-* Gebirge. Kutscha war bereits von *Mo-tun* erobert worden ;diesmal kam das Reich *O-sun* an die Reihe, das noerdlich davon auf der anderen Seite *T,ien-san* lag und sich auch suedlich des Isik-kul erstreckte,wo es im Westen an *K,ang-ki* stiess.]"

S. 80 „...aber *Tsung-hang Jue* redete ihm darueber folgendes vor : 'Die Bevoelkerungsstaerke von ganz *Hung-no* kann der einer einzelnen Mark von *Han* nicht gleichkommen ;dennoch ist es maechtiger,und zwar weil seine Kleidung und Nahrung andersartig sind, so dass es von *Han* nichts braucht. Sollte nun der *Tan-hu* die Volkssitten aendern und Sachen von *Han* haben wollen,dann wird die Erwerbung von bloss zwei Zehntel derselben schon genuegen , um *Hung-no* gaenzlich unter den Einfluss von *Han* zu bringen. Bezieht es von dort Seidenwaren, dann werden beim Reiten durch Gestruepp und Dornbusch die Jacken und Hosen zu Lumpen zerrissen; ein Beweis also,dass jene Vollkommenheit und

(S. 81) Vortrefflichkeit den bisherigen wattierten Jacken nicht gleichkommen. Bekommen die *Hung-no* von *Han* Esswaren,dann werfen sie die stets fort ;auch das beweist,dass

sie in Bekommlichkeit und Wohlgeschmack ihrem eigenen Milchbrei nachstehen. "

S. 107 „Im 2.Jahre (127) fielen im 1.Monat die *Hung-no* in *Sang-ku'* und in *Ju-jang* ein ..."

S. 108 „Im naechsten Jahre (127) rueckte *Wei Ts'ing* wieder aus *Hun-tsung* vor, zog westwaerts... Somit ergriff *Han* vom Lande suedlich des *Huang-ho* Besitz, baute *So-fang* und verbesserte die Grenzbefestigungen, welche zur Zeit der *Ts'in*-Dynastie *Mung T'ien* erbaut hat. Mithin wurde der *Huang-ho die Verteigigungslinien.* „

SS. 109-110 „Der Sohn des Himmels legte die folgende Erklaerung ab: *'Huang-ho* hat sich den Anordnungen des Himmels widersetzt ...' ... Nunmehr hat *Wei-Ts'ing,* der General der Wagen und Reiter, den westlich von ihm liegenden *Huang-ho* ueberschritten und ist bis nach *Kao-k'ue* vorgerueckt ... **Er hat *Po-le* bekriegt** und *Hu-li* geschlagen.

Von besonderer Bedeutung ist die Miteilung, dass die chinesischen Streitmacht auch mit *Po-le* die Waffen kreuzte. In dieser Schreibung wird hier zum **allerersten** Male urkundlich der Name ***Bor*** wiedergeben, der sich auf diesem Tag im Namen **Bor-kul**, 'See von *Bor*' erhalten hat, und den wir im 2.Teil dieses Werks in der Form *Po-le* antreffen werden."

S. 111 „Wei Ts'ing,s zweiter Kriegszug nach Westen: 124 v.Chr."

S. 116 „Im darauffolgenden Jahre (123), im Fruehling, sandte *Han* abermals den Generaissimus *Wei Ts'ing* mit sechs Generalen und mehr als 100,000 Reitern ins Feld.

S. 119 „Im Gefolge des Generalissimus befand sich *Tsang Kien,*der nach *Ta-ha* (Tochara) entstandt, lange in *Hung-no* festgehalten worden war. Er diente jetzt der Kriegsmacht als Fuehrer,dem die Gegenden, wo es gutes Wasser und gute Pflanzen gab, bekannt waren,und so vermochte die Armee durchzukommen, ohne an Wasser und Nahrung zu darben. Mit Ruecksicht auf die Erfolge seiner ehemaligen

Sendung nach den entlegensten Reichen erhob ihn jetzt der Kaiser zum 'Lehnsfuersten von *Po-wang.* ' „

S. 120 u 121 „Im 2.Jahre der Periode *Juan-sou* (121 v.Chr) ...' Der *P'iao-Ki* General hat die Kriegmacht ueber das *Hu-li*-Gebirrge hinaus gefuehrt ... Die scharf und energisch vorgehenden Krieger haben den Feind vernichtet... In *Hiu-t'o,* hat er das beim Himmelsopfer gebrauchte goldene Bild in Besitz genommen. ... In dieser alten Heimat der der *Goat-si* waltete seitdem als Lehnsherr der Koenig von *Hiu-t'o,* dem *Ho-K'i-* ping jetzt sein Land und seinen vergoldeten (buddhistischen ?) Abgott nahm. (cpß. БЕШЕВАИЕВ с.78; СЪСЪАОВ-1936 с.44)

S. 128 „Ueberall suedlich des Huang-ho (in Ordos) wurden in Anlehnung an die frueheren Zustaende, abhaengige Fuerstentuemer errichtet."

SS. 128-131 **„4.Feldzug von *Li Kuang* und *Tsang Kien* gegen den Koenig desOstens; 121v.Chr."** „Die uns schon bekannten Feldherren *Li Kuang* und *Tsang K'ien* spielten hier die fuehrende Rolle... Im 2. Jahre (121)...

...fielen die *Hung-no* ... wobei sie Hunderte von Menschen toeteten oder verschleppten. *Han* schickte darauf den Lehnfuersten von *Po-wang (Tsang Kien)* und den General *Li Kuang* zusammen ... gegen den linken *Hien*-Koenig von *Hung-no* ins Feld...Dieser umzingelte die etwa 4,000 Mann starke Macht von *Li Kuang*, und sie war der Vernichtung nahe... *Han* buesste einige tausend Mannschaften ein. Der Lehnsfuerst der vereinigten Reiterei, der spaeter gekommen als mit dem *P'iao-k'i*-General vereinbart war, wurde mit ihm und dem Lehnfuersten von *Po-wang* zum Tode verurteilt. Sie kauften sich aber los und wurden zu gewoehnlichen Menschen degradiert."

S. 147 „Im ersten Jahre der *Juan-fung*-Periode (110), im Winter, im 10. Monat, liess der Kaiser den folgenden Erlass ergeben...

...folgte er dem noerdlichen *Huang-ho* bergab, eine Streitmacht von 180,000 Reitern..."

SS. 152-153 „Si-ki, Kap.110 ...

...Auf dem Rueckweg ... wurde er von 80000 Reitern der *Hung-no*'schen Kriegsmacht eingekreist... das war das Zeichen zum ploetzlichen Ansturm auf seine Streitmacht. ...

Das geschah im 3.Jahre der Periode *T'ai-tsu (102)*

S. 186 „... ist nichts im Vergleich zu euerem *Tan-hu Mo-tun*, der selbst seinen Vater toetete, um sich an Stelle dessen auf den Thron zu setzen. (срв. БЕШЕВАИЕВ с.80?).

S. 188 „O-jen-t'e (85-68)"

„Zwei Jahre spaeter (83)... ...Auflehnung und Zwiespalt herrschten im Reiche, und man lebte in daurnder Furcht vor Angriffen der Streitmacht von *Han*. *Wei Lue* riet alsdann dem *Tan-hu*, Brunnen zu graben, Waelle (Festungen?) zu erbauen, Gebaeude zur Aufspeicherung von Getreide zu errichten..... Nun wurden Hunderte von Brunnen gegraben und Tausende von Nutzholzbaeumen gefaehlt; aber als dann wieder behauptet wurde, die *Hu* seien zu Verteidigung von Waellen nicht geeignet..."

S. 192 „[Dabei hatte *Hung-no* seine suedlich der Wueste liegenden Gebiete gaenzlich eingebuesst ;um seine Machtstellung im Osten seines grossen Gebietes war es nunmehr geschehen,und sein Volk verlegte, wie es der chinesische Geschichtsschreiber uns gesagt hat,seine Wohnsitze nach Nordwesten. Die Stiftung eines **westlichen Hunnenreichs** war nun in Werden begriffen; **die Abwanderung der Hunnen nach dem weiten** Westen **und Europa, die den Anstoss gab zu der grossen Voelkerwanderung,hatte ihren Anfang genommen.]**"

„2. **Krieg mit O-sun ;71 v.Chr.**"

„[Im Westen kam *Hung-no* nunmehr zuerst in feindliche Beruehrung mit *O-sun*,dem Reiche im Stromgebiet das

Narin und weiter oestlich, das von *Mo-tun* unterworfen worden war,dann aber sich der *Han*-Dynastie angenaehrt und von derselben 110 und 104 mit einer Kaisertochter als Gemahlin fuer seinen Fuersten beehrt worden war.]"

„Im 2. Jahre der Periode *Pen-si* (72) fielen die *Hung-no* mehrmals in die Grenzlaende ein und grieffen ausserdem im Westen *O-sun* an. "

„Deshalb schickten der *K,un-bi* (Fuerst) von *O-sun* und die kaiserliche Prinzessin durch Vermittlung von Reichgesandten Briefe an den Kaiser und im Herbst erfolgte eine grosse Mobilmachung. "

„Nunmehr herrschte in *Hung-no* Angst und Schrecken, denn es war ausserstande, eine Streitmacht aufzubringen. Es schickte eine Gesandtschaft nach *O-sun* und nahm die Lande *Ku-jen* (Kutscha) und *Ok-su* (Aksu) in Besitz. ...Nachdem dann Kaiser *Suen* den Thron bestiegen hatte,richtete der *Kung-bi* von *O-sun* auch an ihn ein Schreiben,und zwar folgenden Inhalts: 'Unablaessig wird mein Land von *Hung-no* angegriffen und werden Stuecke davon abgerissen. Ich,der *Kung-bi*,will die Kerntruppen des halben Reiches und ausserdem noch 50000 Reiter und Pferde ins Feld senden und mit ganzer Kraftanstrengung

(S.193) auf *Hung-no* werfen; ach,Sohn des Himmels! sende doch Deine Kriegsmacht aus! erbarme Dich der kaiserlichen Prinzessin und rette sie ! „

„[Im Reiche der Mitte war es auch gewiss schon damals nicht ueblich, den Wert einer Frau hoch anzuschlagen. Der wahre Anlass war zweifellos der Verlust von Aksu und Kutscha, zweier Hauptreiche des noerdlichen Turkistan,und die Eroberung von Ku-su oder Turfan.] Zur Zeit der Regierung des Kaisers *Tsao* richtete die Prinzessin (von O-sun) an den Kaiser ein Schreiben folgenden Inhalts: '*Hung-no* hat seine Reiterei nach *Ku-su* geschickt,um da Ackerbau zu treiben; *Ku-su* hat sich mit *Hung-no* vereint,und zusammen greifen sie *O-sun* an. "

S. 194 „Fuenf Heerfuehrer...(General von *Ki-lien*,...der General „der den *Liao* ueberschritt", ...General der Vorhut,... "General von **B o r**",...und „Tiger-zaehne-General") mit mehr als zehnmal 10,000 Reitern zogen also aus den Grenzbefestigung. ...die Mobilmachung von Truppen in *O-sun* und den Westlaendern (Turkistan) zu leiten,und der *K,un-bi* selbst an der Spitze seiner Jabgu und ihrer Untergebenen mit mehr als 50,000 Reitern vom Westen aus (in *Hung-no*) einfiel,war die Kriegsmacht mitsamt der der fuenf Generale ueber 200,000 stark. "

S. 195 „Der General, 'der den *Liao* ueberschritt', zog ausserhalb der befestigten 1200 *li* vor bis an den *Po-li-ho* (Borr)-Fluss,erbeutete mehr als 700 Koepfe und Gefangene und dazu noch ueber 10000 Pferde, Rinder und Schafe. ...Die Armee des Generals von Bor sollte sich am Bor-See (Bor-kul) mit den *O-sun* zum Angriff auf *Hung-no* zusammenfinden ;jedoch die *O-sun* waren bereits vor dem verabredeten Zeitpunkt zur Stelle und auch wieder abgezogen, und die Streitmacht von *Han* konnte sie nicht mehr einholen. Der General von Bor legte ausserhalb der befestigten Grenzen ueber 1800 *li* in westlicher Richtung zurueck bis an das *K,I-ho*-Gebirge und erbeutete mehr als 300 Koepfe und Gefangene,unter denen sich ein Beauftragter des *Tan-hu* und der Koenig von *Po-jin* (des Suedufers des *Po*- oder Bor-Flusses?) mit seinen Untergebenen befanden; ..."

„[Daneben hatte der Feldzug den Zweck,*O-sun* vom Druck des gemeinschaftlichen Feindes zu entlasten und die neuerdings verlorenen Gebiete in Nord-Turkistan zurueckzugewinnen. Deshalb zog, wie der text sagt,*Tsao-Ts,ung-kuo* aus *Tsiu-tsuan (Su-tsou)* vor, um sich beim Bor-kul mit den Streitkraeften von *O-sun* zu vereinen und so die *Hung-no*,welche suedlich von *T,ien-san* in *Ku-su*,Kutscha und Aksu operierten,von ihrer Basis zu trennen.]"

S. 196 „[Unzweifelhaft folgte der Feldherr der Strasse,welche ueber *Ngan-si* und Hami fuehrt,und zwar weil ihre Laenge zwischen der Mauer westlich von *Su-tsou* und dem Bor-kul wirklich etwa die im text erwaehnten 1800 *li* betraegt.]

S. 197 „Der Oberhauptmann *Sang Hui* zog mit der Streitmacht von *O-sun* vor bis an den Hof des rechten *Kok-le*-Koenigs ... des *Hung-no...*"

S. 199 „Aber da keiner der fuenf Generale von *Han* Erfolge erziehlt hatte, hob der Kaiser demgegenueber hervor, dass *Sang Hui* seinen Auftrag mit Sieg und Beute gekroent haette, und er bekleidete ihn wieder zurueck mit Goldbrockat fuer die jenigen der Edlen von *O-sun*, welche Erfolge errungen hatten."

S. 202 „Im darauffolgenden Jahre (67) griefen die Festungen der Westlaender (von Turkistan) zusammen mit *Han* die *Hung-no* an und eroberten das Reich *Ku-su*, dessen Koenig und Volk dabei ihnen in die Haende viel."

SS. 205-206 „Nachdem *Tsang Kien* in die Westlande eingedrungen war und *Li Kuang-li* sie mit bewaffneter Hand unterworfen hatte, wurden daselbst Oberhauptleute eingesetzt, um *Ku-li* zu kolonisieren und zu beackern. Unter Kaiser *Suen* unter *Tsing Ki* als Aufwartender Palastbeamter in *Ku-li* Aecker an, speicherte somit Getreidevorraete, griff dann mit einer Armee, welche er in den Reichen auf die Beine gebracht hatte, *Ku-su an* und schlug es (67 v.Chr.). Er wurde deswegen Marschall der Garde und mit der Beschuetzung der Suedstrasse westlich von *Sen-sen (Lo-lan)* beauftragt.

Als *Tsing Ki Ku-su* geschlagen....nahm er nunmehr auch die Strasse westlich und noerdlich von *Ku-su* unter seinen Schutz und hiess deswegen der 'Allgemeine Schirmherr'. **Die Anstellung eines Allgemeinen Schirmherrn hat mit ihm begonnen.** Der Kaiser lobte...durch folgenden Erlass: '*Tsing Ki*, Allgemeiner Schutzherr der Laender des Westens und Generalkomanndant der Reiterei, hat die Barbaren im Ausland...'.

Alsdann bestimmte *Tsing Ki* die Mitte der Westlande, errichtete dort eine Zeltresidenz und fuehrte die Verwaltung in der Festung *O-lui*."

S. 223 „ ... der *Tan-hu* nunmehr maechtig geworden war, um sich selbst zu schuetzen, und vor *Tsit-ki* keine Furcht mehr hegen ... Da es nach seinem Abzug nach Norden schwieger sein wuerden, ihn in Schach zu halten, schlossen *Han-Ts'ang* und *Tsang Mung* einen Eidvertrag ab, ... sollte *Han* oder *Hung-no* es wagen, der erste zu sein, der dieser Vertrag bricht, dann soll alles Unheil des Himmels ihn treffen!...*Han Ts'ang* und *Tsang Mung* bestiegen dann zusammen it dem *Tan-hu* mit seinen Ministern einen Berg am Osten des *Hung-no*'schen *Lok*-Flusses; dort schlachteten sie einen Schimmel; mit einem *king-lu*-Messer und mit einem *kim-liu-li* ruehrte der *Tan-hu* den Wein, und den Kopf des Koenigs von *Goat-si*, den der *Tan-hu Lo-sang* abgeschlagen hatte, als Trinkgefaess verwendend, tranken sie zusammen den Bluteid. (срв. БЕШЕВАИЕВ с.68, 74, /80 ?/ и 82; СЪСЪАОВ-1936 с.53)."

S. 225 „Zu dieser Zeit fasste der Koenig von *K,ang-ki*,der haeufig von *O-sun* hart bedraengt wurde,mit seinen Jabg den folgenden Entschluss: *Hung-no* ist ein grosses Reich,dem *O-sun* bisher botmaessig und angehoerig war; jertzt ist der *Tan-hu Tzit-ki* von ausserhalb bedroht und befaehrdet ;wir muessen ihn also herladen und in unsern oestlichen Grenzlanden ansiedeln; dann lassen wir ihn in Verein mit unserer Streitmacht *O-sun* erobern und setzen ihn daselbst als Herrscher ein; auch seines *Hung-no* wird uns dann niemals Leid widerfahren.

Aber *Tzit-ki,s* Horden, von Kaelte ueberfallen,gingen unterwegs zugrunde und nur etwa 3000 Ueberlebende erreichen *K,ang-ki*. "

(S. 225-226) „Im Herbst des 3.Jahres der *Kien-tsao*-

Periode (36) wurden durch den kommittierten Schirmherrn der Westlaender,den Generalkommandanten der Reiterei *Kan Jen-su*,und den ihm beigegebenen Oberhauptmann *Ts,en T,ang* ohne kaiserliche Ermaechtigung Offiziere und Soldaten der von Oberhauptmann des Zentrums verwalteten Militaerkolonien ins Feld gebracht sowie eine *Hu*, sche Kriegmacht aus den Westlandes (Turkistan), um den *Tan-hu Tzit-ki* zu bekriegen. "

S. 229 „Infolge der Groesse seines Reiches hielt sich der *Tan-hu Tsit-ki* fuer machtvoll, ruhmbedeckt, hochgeehert und wichtig... ...(*To-lai*-Fluss) ... Er bot Volk auf, um **Stadtmauern zu erbauen,** und durch taegliche Arbeit von 500 Mann wurden diese in zwei Jahren fertig. Auch schickte er Gesandte aus, um *Hap-so, Ta-wan* und anderen Reichen einen jaehrlichen Tribut aufzuerlegen, und diese wagten nicht, denselben unbezahlt zu lassen. [Also hatte der *Tzit-ki* seine irgendwo in den Kreisenlanden errichtete Residenz verlassen und,den Wuenschen der Machthaber von *K,ang-ki* gemaess,in den oestlichen Gebietsteilen dieses Reiches niedergelassen... wahrscheinlich im Jahre 43 stattfand. *K,ang-ki* entsprach dem jetzigen Lande von Samarkand und erstreckte sich im Osten wahrscheinlich etwa bis an den Isik-kul und stiess dort an *O-sun*,dessen Hauptstadt *Tsik-kok* im Quellengebiet des Narin,suedlich vom Isik-kul lag.

Aus unserem Text tritt klar zutage,dass *Tsit-ki* zur Zeit der maechtigste Potential Mittelasiens war. ...Durch Tributzahlung erkannten *Ta-wan* und *Hap-so* seine Oberhoheit an. *Ta-wan* entsprach Fergana. Mit *Hap-so* kann wohl kein anderes als das bei Strabon und Tacitus erwaehnte Volk der Aorsoi oder Arzoae gemeint sein, das im Norden und Osten des Kaspischen Meeres bis zum Aralsee wohnte; ...]"

S. 230 „Im 3.Jahre der Periode *Kien-tsao* (36) ...entwarf er mit *Kan Jen-sou* folgenden Plan:

'Barbaren unterwerfen sich aengstlich der groessten Voelkerschaft; das liegt in ihrer Natur. Die Westlande

(Turkistan) gehoerten anfangs zu *Hung-no*, und auch jetzt ist der Ruf der Macht des *Tan-hu Tsit-ki* daselbst weit verbreitet. *O-sun* und *Ta-wan* hat er angegriffen und uebel zugerichtet, und stets schmiedet er fuer *K,ang-ki* Plaene zur Unterwerfung dieser Reiche. Gelingt es ihm, sie beide zu erobern,und ausserdem im Norden *I-liet* zu schlagen,im Westen *An-sik* zu erobern und im Sueden den Widerstand von *Goat-si* und *San-li o-ik* zu brechen,dann werden in einigen Jahren die Reiche der Festungen (Turkistans) in der gefaehrlichsten Lage sein ! Sein Volk ist leicht beweglich und tapfer; es ist kriegerisch,hat viele Eroberungen gemacht und manchen Sieg davongetragen; schonen wir es noch laenger, dann wird sicherlich fuer die Westlande Unheil daraus erwachsen. Der *Tsit-ki* wohnt zwar weit von hier, jedoch die Barbaren besitzen (um ihm zu widerstehen) keine metallfesten Staedte mit Besatzungen,die mit starken Bogen bewaffnet sind. Bieten wir also die Offiziere und Krieger unserer Ackerbaukolonien auf,lassen wir uns von den Streitkraeften von *O-sun* begleiten,und wenden wir uns dann direkt gegen die Stadt des *Tsit-ki*..Wendet er sich zur Flucht,dann findet er nirgendwo einen einen Ausweg, und verteidigt er sich,dann wird er sich nicht halten koennen. Es wird sich also eine Unternehmung,die fuer 10000 Jahre bleibende Erfolge verbuergt,in einem Tage erledigen lassen. "

„[Es kann kein Zweifel sein,dass das erwaehnte, noerdlich von Turkistan liegende *I-liet (I-let,I-let)* das Land des *I-li*-Flusses ist. ...]"

S. 231 „...Dennoch wollte *Kan jen-sou* nicht nachgeben, aber da wurde er von einer langwierigen Krankheit betroffen, so dass *Tsen Tsang* auf eigene Faust vorgehen konnte. Er brachte die Kriegsmacht der 'Reiche mit befestigten Staedten' auf, sowie die Offiziere und Mannschaften der von den Oberhauptleuten der Mitte verwalteten Ackerbaukolonien in *Ku-su* (Turfan); jedoch *Kan Jen-sou* vernahm es,stand erstreckt auf und wollte ihm Halt gebieten."

S. 232 „[Hiermit sind die Wege,welche die beiden Armeen zogen, klar angegeben. Wie bereits auf S.206 erwaehnt, residierte der Allgemeine Schutzherr in der Stadt *O-lui*, welche ...in gleicher Entfernung von Kurli und Kutscha lag. Von *O-lui* fuehrt die Haupt strasse ueber Kutscha und Aksu.]"

S. 289-292 „**Register** „Dzong= Barbaren; Hu=Barbaren; I=Barbaren.

DE GROOT – 1926

S. 7 „[Die aeltesten urkundlichen Berichte ueber die westlich vom jetzigen China gelegenen Lande sind im ersten Teile dieses Werkes schon wiedergegeben. Wir haben mithin als eine grosse historische Wahrscheinlichkeit vorauszusetzen,dass schon in dieser Zeit das jetzige chinesische Turkistan aus zahlreichen Staaten bestand,geradeso wie wir es waehrend der *Han*-Zeit werden kenenlernen.

Fuenf Jahrhunderte lang haengt alsdann von neuem ueber diesen Landen der Schleier des absoluten Dunkels. Sind sie waehrenddessen dem Reiche *Ts,in* untertan geblieben? ...es schliesslich seinem groessten Koenig *Si-huang* gelang,mit bewaffneter Hand aller oestlich und suedoestlich gelegenen Reiche bis zum Stillen Ozean Herr zu werden und fuer alle spaeteren Zeiten zu einem einheitlichen Kaiserreich zu verschmelzen. Bald danach ging seine Dynastie zugrunde,und die von *Han* tratan ihre Stelle. Dieser fiel damit wohl *Ts,in,s* Reichshauptstadt *Hien-jang* zu,nicht aber das ganze Gebiet. Da tritt ploetzlich in den Chinesischen Quellen der Name *Goat-si* auf,der Name eines Volkes,das den Nordwesten des jetzigen *Kan-su* bewohnte.

To-ban ,der erste *Tan-hu* von *Hung-no* griff es an. Sein Sohn *Mo-tun* schlug die Streitmacht von *Goat-si* in die Flucht. Als er dann seinen grossen Feldzug zur Eroberung des weiten

Westen ausfuehrte und damit sogar die fernen Kirgisenlande unter seine Herrschaft brachte, eroberte er auch *K,ut-sa*, also vermutlich das noerdliche Turkistan ;endlich,wahrscheinlich im Jahre 176 v.Chr. wurde von ihm *Goat-si* vertilgt,und daselbst alles enthauptet, niedergemacht, unterworfen, vertrieben, dazu noch *Lo-lan* erobert, das sich zwischen *Goat-si* und dem Lob-nor erstreckte, und *O-sun* ,die jetzige Djungarei,nebst Uigur und 26 anliegenden Reichen (Turkistans ?) zu seinem Gebiet geschlagen. Somit war die grosse Strasse, welche aus dem Gebiet von *Han* durch das Revier des *Hik-(He'-)*Flusses noerdlich des *Nan-san* in Turkistan und nach dem weiteren Asien fuehrte,fest in der Hunnen Macht und fuer *Han* vollstaendig gesperrt.]"

S. 9 ***„Tsang K,ien's* Reise nach Westen und seine Berichte"**

„Die Spur von *Ta Wan* ist durch *Tsang K,ien* entdeckt worden."

„[*Tsang K,ien* war ein Man aus *Han Tsung*. In der Periode...(140-134) war er Palastbeamter.

Die Mark *Han Tsung* entsprach den suedwestlichen Teile der jetzigen Provinz *Sen-si*.]"

„*Han* war damals gerade im Begriff,sich mit der Vernichtung der *Hu* zu beschaeftigen,und fasste auf Grund dieser Mitteilungen den Entschluss, zur Anknuepfung von Beziehungen eine Gesandtschaft (nach *Goat-si)* zu entsenden. Der Weg dorthin musste quer durch *Hung-no* fuehren. ...und *K,ien*, der als Palastbeamter sish meldete,wurde nach *Goat-si* geschickt. "

S. 10 „Waehrend er so im Zentrum von *Hung-no* verweilte,erwarb er sich mehr und mehr Freiheit und benutze diese,um mit seinen Angehoerigen die Flucht zu ergreifen. Der Richtung nach *Goat-si* folgend,floh er westwaerts und erreichte nach mehrmals zehn Tagen *Ta Wan*.

In *Ta Wan* hatte man schon von den Reichtuemern und Schaetzen von *Han* gehoert und Beziehungen anknuepfen wollen,jedoch war es nicht dazu gekommen. Als man *K,ien* erblickte ...fragte ihn: 'Wo willst du hin?' Die Antwort lautete: 'Ich wurde von *Han* nach *Goat-si* entsandt,jedoch durch *Hung-no* wurde mir der Weg verlegt; jetzt bin ich auf der Flucht; o Koenig, lass mich von Deinen Leuten begleiten,auf dass ich wirklich mein Ziel erreichen kann. ' ...*Ta Wan* war einverstanden ;es liess *K,ien* weitrreisen und bot Leute auf die ihm von der einen Station nach der anderen bis nach *K,ang-ki* das Geleit haben. Und dann liess ihn *K,ang-ki* nach Gross-*Goat-si* bringen. "

„Als der Koenig von Gross-*Goat-si* durch die *Hu* umgebracht war,hatte es seinen aeltesten Sohn zum Koenig erhoben; dann hatte es *Ta-ha* (Tochara) unterworfen und sich dort unsaessig gemacht. Dieses Land war fruchtbar und reich; man wurde selten von Feinden angegriffen und suchte nur ein ruhiges und freudiges Dasein zu fuehren; man betrachtete

(*S. 11*) *Han* als weit entlegen und hegte gegen die *Hu* fast keine Rachsucht mehr. Von *Goat-si* reiste *K,ien* nach *Ta-ha*,ohne dass es ihm gelungen war,eine Entscheidung von *Goat-si* zu bekommen ...

Da starb der *Tan-hu...K'ien* wandte sich mit seiner *Hu*-Frau ....zur Flucht und kam nach *Han* zurueck. *Han* ernannte darauf *K'ien* zum „Wesir des innersten Palastes".

Die Reiche,in denen *K,ien* persoenlich gewesen ist,sind *Ta Wan*,Gross-*Goat-si*, *Ta-ha* und *K,ang-ki*, und ueber fuenf oder sechs anliegende grosse Reiche hat er Berichte uebergebracht.

In seiner (*Tsang K'ien)* Biographie in Kap.61 und Kap. 96 des *Ts'ien Han-su* – 'Berichten ueber die Lande des Westens'..."

S. 12 „1.***Ta-wan.***"

„*Ta-wan* liegt suedwestlich von *Hung-no*,und genau

westlich von *Han*,es ist etwa 10000 *Li* (etwa 4000 km) von *Han* entfernt. Die Bevoelkerung hat feste Wohnsitze, treibt Ackerbau und bepflanzt ihre Felder mit Reis und Weizen. Es gibt daselbst Traubenwein, auch viele vortreffliche Pferde,und wenn da ein Pferd Blut schwitzt, dann war sein Vorfahr das Junge eines Himmelsrosses.

Es gibt dort umwallte Staedte mit Wohnhaeuser. Die Staedte ...groessere und kleinere,sind ueber siebzig an Zahl. Das Volk mag wohl einige hunderttausend Koepfe stark sein. Die Kriegsmacht besteht aus Bogenschuetzen und Lanzenreiter.

Im Norden liegt *K,ang-ki*,im Westen Gross-*Goat-si*,im Suedwesten *Ta-ha*,im Nordosten *O-sun*. Im Osten liegen *U-bi* und *Hu-tin*.

Westlich von *Hu-tin* stroemen die Fluesse alle westwaerts und ergiessen sich in das Westmeer; die oestlich davon liegenden Gewaesser fliessen ostwaerts und ergiessen sich in einen Salzsee.

Die rechte Gegend von *Hung-no* liegt oestlich vom Salzsee und erstreckt sich bis an die Grosse Mauer von *Lung-si*; sie grenzt im Sueden an *Hong (Dsia-gong)* und sperrt die Strassen,die (vom Westen) nach *Han* fuehren, ab. „

S. 14 „2.***O-sun***."

„*O-sun* liegt nordoestlich von *Ta-wan*,etwa 2000 *Li* davon entfernt. Es ist ein Reich mit nomadischer Bevoelkerung,die hinter dem Vieh einherwandert. Die Volksart ist der von *Hung-no* gleich. Die Bogenschuetzen sind mehrere Zehntausend an Zahl und kampffertig."

S. 15 „Vorher stand es unter der Herrschaft von *Hung-no*, dann aber,zu voller Kraft gelangt, spielte es selbst eine herrschende Rolle und hat nicht mehr zu den dortigen Versammlungen am Hofe hingehen wollen. "

S. 15 „3.***K,ang-ki***."

„*K,ang-ki* liegt nordwestlich von *Ta-wan* und ist wohl

2000 *Li* davon entfernt. Es ist ein Reich mit einer wandernden Bevoelkerung, von derselben Groesse wie *Goat-si* und von der gleichen Volksart. Bogenschuetzen besitzt es acht oder neunmal zehntausend. Es ist der Nachbarstaat von *Ta-wan*. Das Reich ist klein ;der Sueden ist in der Gewalt von *Goat-si*, der Osten in der von *Hung-no*. "

S. 15 „4.**Am-ts,at** (**Matsjaka**). "

„*Am-ts,at* liegt nordwestlich von *K,ang-ki*,wohl 2000 *Li* weit. Es ist ein Land von Nomaden, von derselben Groesse wie *K,ang-ki* und von aehnlicher Volksart. Die Bogenschuetzen sind da ueber zehnmal zehntausend an Zahl."

S. 16 „5.***Gross-Goat-si.***"

„Gross-*Goat-si* liegt wohl 2-3000 *Li* westlich von *Ta-wan*. Es liegt noerdlich des *Ui*-Flusses. Suedlich liegt *Ta-ha*,im Westen *An-sik*, im Norden *K,ang-ki*.

Es ist ein Nomadenreich,wo man hinter dem Vieh herwandert. Die Volksart ist der der *Hung-no* aehnlich.

Die Bogenschuetzen sind wohl zehn- bis zwanzigmal zehntausend an Zahl. In vergangener Zeit war es so maechtig,dass es *Hung-no* gering achtete,aber als *Mo-tun* regierte,griff er *Goat-si* an und schlug es; und zur Zeit des *Tan-hu Lao-sang (Ki-ok)* von *Hung-no* brachte es den Koenig von *Goat-si* um und machte aus seinem Kopf ein Trinkgefaess. Anfaenglich wohnten die *Goat-si* zwischen *Tun-hong* und *Ki-lien*; als sie dann von *Hung-no* geschlagen waren,zogen sie ab,und zwar ueber *Wan*; dann griffen sie westlich davon *Ta-ha* an und unterwarfen es. Danach hatten sie ihre Hauptstadt noerdlich des *Ui*-Flusses; sie war der Hof ihres Koenigs. Der Ueberrest,ein kleines Volk, nicht zur Abwanderung faehig, behauptete sich im *Nan-san*, und die *K,iong* nennen es Klein-*Goat-si*."

S. 17 „6.***An-sik*** (Arsak)."

„*An-sik* liegt wohl einige tausend *Li* westlich von

Gross-*Goat-si*. Das Volk hat dort feste Wohnsitzte und treibt Ackerbau,baut Reis,Weizen und Traubenwein an.

Die Staedte sind denen von *Ta-wan* aehnlich. Einige hundert grosse und kleine

Staedte gehoeren diesem Reiche an,und sein Gebiet ist mehrere tausend *Li* gross; es ist (mithin) das allergroesste Reich.

Es liegt am *Ui*-Fluss. Es gibt da Basare. Die Kaufleute des Volkes machen mit Wagen und Schiffen Reisen von bisweilen mehreren tausend *Li* nach den anliegenden Reichen.

Man verfertigt Muenzen aus Silber,und diese gleichen dem Antlitz des Koenigs.

Man schreibt auf Haeuten (Pergament?), und zwar seitwaerts laufende (horizontale?) Zeilen,und macht daraus Buecher. "

„[Das *An-sik* gleichwie *Hap-so* den Namen Arsak der parthischen Fuerstenfamilie der Arsakiden wiedergibt, haben wir schon festgestellt.]"

S. 18 „7.***Tiao-ki.***"

„*Tiao-ki* liegt einige tausend *Li* westlich von *An-sik*,am Meer des Westens. Es ist da warm und feucht ;man treibt da Ackerbau und baut Reis auf nassen Feldern.

Die Bevoelkerung ist sehr zahlreich. Ueberall gibt es kleine Fuersten und Haeuptlinge. *An-sik* hat es geknechtet und sich angeeignet, betrachtet es jedoch als ein auslaendisches Reich.

Das Reich besitzt gewandte Gaukler. "

S. 18 „8.***Ta-ha*** (Tochara)."

„*Ta-ha* liegt mehr als 2000 *Li* suedwestlich von *Ta-wan*, suedlich von *Ui*-Fluss.

Das Volk hat da feste Wohnsitze. Es gibt umwallte Staedte mit Haeusern. Die Volksart ist dieselbe wie in *Ta-wan*.

Ein koenigliches Oberhaupt gibt es nicht,und ueberall setzen die Staedte kleine Haeuptlinge ein."

S. 19 „Die Kriegsmacht ist schwach ...Als die Gross-*Goat-si* nach Westen wanderten, griffen sie dieses Reich an und schlagen es,und sie brachten darauf *Ta-ha* gaenzlich unter ihre Botmaessigkeit.

Die Bevoelkerung von *Ta-ha* ist zahlreich,wohl ueber hundertmal zehntausend Menschen stark. Die Hauptstadt heisst die Stadt *Lam-si* es gibt da einen Basar, wo Waren gehandelt werden.

Suedoestlich liegt das Reich *Sin-tok* (Indien). "

S. 20 „**Erste Entwicklung der Beziehungen zum Westen.** "

„*K,ien* meldete folgendes :

'Als ich,Dein Untertan,in *Ta-ha* war,sah ich Bambusstaebe aus *K,iung* und Tuch aus *Su*. '

[*K,iung* entsprach dem jetzigen gleichnamigen Bezirk (*Tsou*) von *Se-tsuan* und die damalige Mark *Su* dem zentralen Hauptteil dieser Provinz.]

Auf meine Frage, woher man diese Dinge bekam,wurde mir von Leuten von *Ta* -ha folgendes mitgeteilt : 'Unsere Landleute gehen diese in *Sin-tok* kaufen. *Sin-tok* liegt wohl einige tausend Li suedoestlich von *Ta-ha*. Das Volk hat da feste Wohnsitze. Es ist von der gleichen Groesse wie *Ta-ha*,liegt aber tiefer und ist feuchter, waermer und sogar heiss. Das Volk reitet da auf Elefanten in den Krieg. Das Reich liegt an einem grossen Fluss (dem Indus)

Nach meiner Berechnung liegt *Ta-ha* 12000 Li von Han entfernt ...

...die Gebiete von *Ta-wan*,*Ta-ha* und *An-sik* grosse Reiche sind, wo es seltsame Dinge gibt, wo man feste Wohnsitze hat und ungefaehr dieselben Gewerbe wie im Reiche der Mitte ausuebt; dass die Kriegsmacht da schwach ist ..."

S. 21 „Noerdlich davon liegen die Gebiete von Gross-*Goat-si* und *K,ang-ki*, wo jedoch die Kriegsmacht stark ist. "

S. 23 „Als dann zwei Jahre spaeter (119 v.Chr.) *Han* den *Tan-hu* im Norden der Wueste geschlagen und in die Flucht getrieben hatte, erkundigte sich der Sohn des Himmels bei *Tsang K'ien* haeufiger nach *Ta-ha* und den uebrigen Laendern. *Tsang K'ien*, der damals seine lehnfuerstliche Wuerde schon verloren hatte, erstattete dann folgende Mitteilungen:..."

SS. 26-28 „Nunmehr erzaehlt Kap.123 der *Si-ki*, dass *Tsang K'ien* dem Kaiser zur Erwaegung gab ...: Jetzt ist es wirklich an der Zeit, um *O-sun* mittels reicher Geschenke und Gaben zu bewegen, mehr nach Osten zu ruecken und ihr ehemaliges Gebiet von *Hun-sa* wieder zu besetzen und mit *Han* einen Bruederbund zu schliessen. Wahrscheinlich wird es diesem Vorschlag Gehoer schenken, und *Hung-no* wird dann der rechte Arm abgeschnitten sein."

Der Kaiser ...machte *K'ien* zum Hofintendanten und General, stellte 300 Mann unter sein Befehl ...mit 10,000 Rindern und Schafen und mit Goldbrockat ... im Werte einigen tausendmal zehntausend Muenzen...

Als *K'ien* in *O-sun* angekommen war, stattete der Koenig von *O-sun* der *Kun-bok*, dem Gesandten von *Han* ein Besuch ab mit dem Zeremoniell, das fuer den *Tan-hu* gueltig war. ...

K'ien schickte nunmehr die Untergesanten in verschiedene Richtungen aus nach *Ta-wan, K'ang-ki*, Gross-*Goat-si, Ta-ha, An-sik, Sin-tok, Hu-tin, U-bi* und den anliegenden Reichen. *O-sun* stellte ihnen Fuehrer und Dolmetscher bereit und liess *K'ien* heimfuehren. ... Bei seiner Heimkehr wurde *K'ien* zum Minister fuer die Bewirtung und Behandlung der unterworfenen Barbaren ernannt....Als das Jahr vorbei war starb er...

...Als Hung-no vernahm, das Han mit O-sun Beziehungen angeknuepft hatte war es ausser sich und wollte O-sun angreifen,zumal die Gesandtschaften, welche Han nach O-sun schickte,von dortaus suedwaerts auch nach den Gebieten von Ta-wan und Gross-*Goat-si* kommen konnten. Von Furcht ergriffen, schickte O-sun nun eine Gesandschaft welche Pferde anbot und den Wunsch aeussere, der Koenig moechte einer Prinzessin von Han beehrt werden ...

Zuvor hatte der Kaiser einmal dem Buche Ji diesen Orakelspruch entnommen : 'Goettliche Rosse werden aus dem Nordwesten kommen.' Da bekam er die Pferde aus O-sun und nannte sie 'Himmelrosse'; aber als er dann auch noch aus *Ta-wan* Pferde emfing, die Blut schwitzten und noch staerker waren, veraenderte er den Namen der Pferde von O-sun in 'vom aeussersten Westen',und nannte die von *Ta-wan* 'Himmelrosse'. "

S. 31 „**Die Eroberung von Turkistan.**"

„Im Auslande hatte man die Gesandtschaften von Han bald satt. ... *Lo-lan,Ko-su* und die kleinere Reiche ueberfielen sogar Gesandtschaften von Han auf offenem Wege und pluenderten sie aus ... Auch Reiterhorden von *Hung-no* verlegten den Gesandten,die nach den westlichen Reichen zogen,haeufig den Weg und ueberfielen sie

Der Sohn des Himmels nahm aus diesen Dingen Anlass,den *Tsao-Po-nu*, den ehemaligen Lehnfuersten, der mit dem *P,iao* auszog,ins Feld zu senden,und zwar mit Reitervolk aus den angehoerigen Reichen (in Kan-su ?) und mit Kriegsvolk aus den Marken, einige zehntausend Mann,um nach dem *Hung-no*-Fluss zu ziehen und dort die Hu anzugreifen; jedoch diese zogen alle ab. Im darauffolgenden Jahre griff er *Ko-su* an. Erst aber ritt *Tsao-Po-nu* mit mehr als 700 leichten Reitern nach Lo-lan und nahm da den Koenig gefangen,danach schlug er *Ko-su*. Hindurch erhoehte er das Prestige der Streimacht so sehr, dass auch *O-sun,Ta-wan* und die anderen Reiche in Angst und Sorge gerieten „

S. 36 „Jedoch im Reich *Wan* besass man schon Dinge von Han im Ueberfluss, und man tat sich zusammen zu fol-

gendem Entschluss: 'Han liegt weit von uns ab,und am Salz-Wasser (am Lob-nor) ist es ihm haeufig recht schlecht ergangen. Rueckt es von dortaus noerldlich vor (ueber Kutscha und Kaschgar), dann hat es mit feindlichen Angriffen der Hu zu tun,und rueecktes suedlich vor (ueber Choten und Jarkand); dann mangelt es ihm an Wasser und Futter. ... Ausserdem sind die Pferde von Dsi-su die kostbarsten von Wan. Man weigerte sich also, sie dem Gesandten von Han Abzugeben. Dieser war ausser sich, erging sich in Schmaehungen,zerschlug das goldene Pferd und lief davon."

„...Weil nun der Sohn des Himmels zur Zeit den Lehnfuersten von *Tsiok-ja* gegen Lo-lan ausgeschickt hatte, und dieser dann, mit 700 Reitern vorausgeeilt, den Koenig dieses Reichs gefangen hatte ..."

„In den unterworfenen Staaten hob man jetzt 6000 Reiter aus und ausserdem in den Marken und Lehnstaaten noch verschiedene Zehntausende von verbrecherischem jugendlichen Poebel, und damit sollte er gegen Wan in den Krieg ziehen."

„Das Ziel war die Stadt Dsi-su,wo er die Prachtrosse wegholen sollte,und deshalb wurde ihm der Titel Dsi-su-General beigelegt. ... Dieses Jahr war das erste der *Tai-tsu*-Periode (104 v.Chr.). "

S. 37 „Als die Kriegsmacht des Dsi-su Generals sich nach Westen abgemacht hatte und am Salz-Wasser vorueber war, ergriff die kleinen Staaten an der Strasse eine Panik; jeder verstaerckte seine Staedte,setzte sich zur Wehr und weigerte sich Nahrungsmittel zu liefern. Die Kriegsmacht griff sie also an,konnte sie aber nicht bezwingen. ...Dennoch griff sie *Jok-sing* an, aber man brachte ihr eine schwere Niederlage bei,und aeusserst zahlreich waren die Toten und Verwundeten. Der Dsi-su-General, *Li Tse* und *Tsao Si-tsing* kamen zum Entschluss,dass wo sie, bis Jok-sing vorgerueckt,nicht einmal mehr die Kraft hatten, diese Stadt zu erobern, das um so

mehr bei der Koenigsstadt der Fall sein wuerde. Sie zogen also die Truppen zusammen und traten den Rueckweg an.

S. 39 „Also rueckte der Dsi-su zum zweiten Male ins Feld. Seine Kriegsmacht war diesmal so zahlreich, dass die kleinen Reiche,wo er hinkam,ausnahmslos ihm entgegenzogen, Nahrungsmittel herbeischafften und damit die Truppen versorgten. So erreichte er *Lun-to*. *Lun-to* unterwarf sich nicht; man stuermte es also etlicheTage lang und schlachtete dann alles ab. Von hier ab zog unbehelligt westwaerts nach der Stadt *Wan*. "

„[Das bereits oben erwaehnte *Lun-to* wird in der Biographie von *Li Kuang-li* *Lun-tai* genannt. Es lag wahrscheinlich in der Gegend von Bukur oder Pukur ...

Es kann somit kein Zweifel sein,dass man in beiden Faellen die noerdliche Strasse Turkistans via Kutscha und Aksu gezogen war. Nirgendwo wird hier O-sun erwaehnt,und deshalbscheint es ausgeschlossen, dass *Ta-wan* ueber den Bedal-Pass und das Narin-Tal erreicht wurde. Aller Wahrscheinlichkeit nach sind die Armeen ueber das jetzige Kaschgar durch das Tal des Kizil-su gezogen.]"

„Die Streitmacht von Han zaehlte bei ihrer Ankunft noch 30000 Mann. Die von Wan rueckte gegen sie vorund griff sie an,aber erlitt durch die Bogenschuetzen von Han eine Niederlage. Nun flohen die Wan in ihre Schanzen und besetzten die Mauer ihrer Stadt. "

S. 40 „Nun hielten die Grossen von Wan eine Beratung ab und sprachen: 'Han stuermt Wan nur deshalb,weil Koenig *Bu-kua* die vorzueglichen Rosse zurueckhaelt und die Gesandtschaft von Han umgebracht hat; wenn wir also Koenig *Bu-kua* toeten und die Rosse ausliefern, dann muss die Armee von Han wohl die Belagerung aufheben; tut sie aber nicht, dann wollen wir mit voller Kraft streiten,bis wir fallen. Noch ist es nicht zu spaet. '"

S. 44 „Han hatte, nachdem es Wan niedergekaempft, Boat-tsat zum Koenig von Wan gemacht und war dann ab-

gezogen. Als dann das Jahr verflossen war,hatte bei den Reichgrossen daselbst die Meinung Eingang gefunden,dass der Boat-tsat ein schlauer Intrigant sei, der das Gemetzel,welches ihr Reich betroffen, verschuldet hatte; zusammen brachten sie ihn ums Leben und setzten den Bruder des *Bu-kua*, der *Sien-hong* hiess,als Koenig von Wan ein. Dieser schickte seinen Sohn als Buergen nach Han. Han erwiderte das mit der Sendung einer Gesandtschaft mit Geschenken, um ihn unter seine Macht und seinen Einfluss zu bringen.

Ausserdem schickte Han mehr als zehn Gesandtschaften nach den auslaendischen Reichen,die westlich von Wan lagen, mit der Absicht, seltsame Waren zu bekommen; somit erstreckte sich sein Einfluss auch auf diese Reiche,und zwar als Ergebnis seiner gebieterischen Macht,welche die Zuechtigung von Wan gezeitigt hatte."

S. 45 „Von dort westlich bis zum Salzwasser (Lob-nor) standen etappenweise Wachthaeuser.

In *Lun-to* gab es mehrere hundert ackerbauende Soldaten; deshalb wurde dort ein Delegierter eingesetzt zur Verwaltung der Felder. Dieser speicherte da Getreide auf zur Versorgung der Gesandtschaften, die ins Ausland zogen. "

S. 46 „**Geographische, ethnographische und historische Uebersicht.** "

„[Klipp und klar wird also hier gesagt,dass die erste Han-Dynastie unter dem 'Westen',das ganze Tarim-Becken bis nach Tun-hong verstand, also das Land, das dem heutigen chinesischen Turkistan entspricht.]"

S. 47 „*Hu-tin* liegt am Nan-san ;sein Fluss stroemt nordwaerts und vereint sich mit den der *Tsong*-Kette ;das Wasser stroemt dann ostwaerts und ergiesst sich in den *Po-tsong-See (Lob-nor).* "

„Von Ju-men- und dem Jang-Sperrtor aus fuehren zwei Strassen nach den Westlaendern. Die, welche ueber *Sien-*

sien laengs dem Norden des Nan-san und in der Richtung des Flusses (Ho, des Tarim) westlich nach *Sa-ku* (Jarkand) fuehrt, ist die suedliche Strasse. Sie fuehrt weiter westlichueber das *Tsong*-Gebirge und laeuft dann nach Gross-*Goat*-si und nach *An-sik*. Die aber, welche vom 'vornliegenden Fuerstenhofe' von *Ku-su* (gleich *Ko-su*, Turfan) aus dem *Pe-san*, dem 'Nordgebirge', entlang und in der Richtung des Flusses westwaerts nach *So-lik* (Kaschgar) laeuft, ist die noerdliche Strasse. Diese fuehrt weiter westlich ueber das *Tsong*-Gebirge und laeuft dann nach *Ta-wan, Kang-ki, Am-sat und Jen-ki*"

S. 49 „Die Reiche des Westens haben im grossen ganzen eine sesshafte Bevoelkerung mit Festungen, Ackerbau und Viehzucht. Ihre Volksart weicht von der der Hung-no und der O-sun ab.

Ehemals standen sie alle unter der Botmaessigkeit von Hung-no und der Dzit-tok-Koenig der westlichen Grenzlande von Hung-no stellte zur Verwaltung des Westens 'Generalkommandanten fuer die Leibeigenen', an die ihre feste Residenz in *Jen-ki, Gui-su* und *Ui-li* hatten,von wo aus sie in den Reichen Steuern in Ackerbauerzeugnissen erhoben und von den Vermoegenden Beitraege einzogen. "

S. 48 „Ein Geschichtswerk aus dem dritten Jahrhundert n.Chr., das uns aus Teil I, S.62 bekannte *Wei-lio*, beschreibt diese Strassen ausfuehrlicher :

Die Strassen, welche von *Tun-hong* ... nach Westen fuehren, waren erst zwei an Zahl; gegenwaertig aber gibt es drei. Die, welche aus vom *Ju-men*-Sperrtor aus westwaerts durch *Dza-k'iong* laeuft sich dann westwaerts wendetund ueber die *Tzong*-Kette und dirch die: **haengenden Uebergaenge**" in Gross-Goat-si fuehrtq ist die Suedstrasse..."

S. 50 „Dieses Jahr war das dritte der *Sen-tsio*-Periode (59 v.Chr.). Infolgdessen wurde *Tsing Ki* auch mit der Beschuetzung der Nordstrasse beauftragt,und somit fuehrte er den Titel **Allgemeiner Schutzherr**. Diese Wuerde entstand also, als *Ts-*

ing Ki damit bekleidet wurde, und das Amt der 'Generalkommandanten fuer die Leibeigenen' war damit eingehoben... *Hung-no*, mehr und mehr geschwaecht, konntre sich dem Westen gar nicht mehr naehern. Man verlegte deshalb die Ackerbaukolonien. und der Landbau wurde nunmehr betrieben im noerdlicher liegenden *Su-kien*. Auch der Boden von *Sa-ku* (Jarkand) wurde aufgeteilt. Seitdem unterstanden dei Oberhauptleute der Landbaukolonien dem Allgemeinen Schutzherrn.... Der Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzheern war die Festung *O-lui* (Teil I, S.232), die 2738 *Li vom Jang*-Sperrtor und nicht weit von *Ku-li* lag."

S. 51 „Zur Zeit der Regierung des Kaisers Juan (48-32) wurden auch noch Oberhauptleute fuer dieses Zentrum angestellt und vorliegende Koenigshof von Ku-su mit militaerischen Landbaukolonien besiedelt. "

„Damals unterwarf sich der Hung-nosche Koenig vom oestlichen *Po-li* (Bor), namens *Tsu-lik-ki* mit ueber 1700 Personen dem Allgemeinen Schutzherrn. Dieser trennte dann vom hinter (dem Tien-san) liegenden Koenigsgebiet von *Kusu* den westlichen Teil ab, bildete daraus das Land O-tam-tsu-li, und machte sie da ansaessig.

Nach (dem Kaisern) Suen und Juan hiess der Tanhu 'Untertan in einem schuetzenden Reiche' und somit war der Westen unterworfenes Gebiet. Es folgen jetzt hier die dort liegenden Laender, Berge und Stroeme,Koenige und Lehnfuersten, die Zahl der Familien, Wegmeilen und Distanzen, genau entsprechend der Wirklichkeit. "

S. 52 **„Suedost-Turkistan."**

„1.***Dza-Kiong***. "

„[Das wort Kiong ist uns als Name der Bevoelkerung des Landes vom Kuku-nor ...]" .... „Der Koenig der *Dzakiong* fuehrt den Titel 'der die Hu verlassen hat und zum Koenig (zur Audienz) gekommen ist'.

Im Westen grenzt das Reich an *Tsia-boat*.

[Es scheint ein sehr grosses Reich gewesen zu sein, denn wir werden spaeterhin erfahren, dass es suedlichj von Choten erstreckte.].

S. 53 „Hinter dem Vieh folgend, sucht man sich Wasser und Pflanzenwuchs, Ackerbau wird nicht getrieben. . Die Berge enthalten Eisen, und man verfertigt selbst das Waffenzeug. Die Krieger haben Bogen und Lanzen und tragen einschneidige und zweischneidige Klingen und Panzer. "

S. 53 ***„Sien-sien (Tschertschen)."***

Das Reich *Sien-sien* heisst eigentlich *Lo-lan*. Die Stadt, *U-le* (U-ni), der Regierungssitz des Koenigs, liegt 1600 Li vom Jang-Sperrtor und 6100 Li von *Tsang-ngan*.

Das Reich *Sien-sien* mit der Festung, sind auf jeder der vier *U-le* als Hauptstadt ist das ehemalige Reich Lo-lan ... Die Waelle, welche die Hauptstadt umschliessen Seiten ein *Li lang*. Das Land ist zumeist sandig und salzig, und in nur wenigen Gegenden gibt es Wasser und Pflanzen. Nach Norden hin fuehrt die Strasse durch die 'Hoehen der weissen Drachen'

S. 54 „Von Sueduler *Po-tsang-Sees* (Lob-nor) westwaerts durch 'die Stadt der sieben Militaerkolonien', die in der Han–Zeit die Stadt I-siu war ;dann weiter westwaerts kommt man nach achtzig Li (vom See ?) an die Burg *Si-tsing*, 'die Steinstadt', die in der Han-Zeit das Reich (oder Reichshauptstadt) *Lo-lan* war,das auch *Sien-sien* hiess. Dreihundert Li suedlich (suedwestlich ?) vom *Po-tsang*-See baute *K,ang Jen-tien ein Burg,zum Nutzen des Verkehrs mit dem Westen.* "

S. 55 „Nordwestlich sind bis an den Verwaltungssitz des 'Allgemeinen Schutzherrn' 1785 Li,bis zum Reiche (oder zur Reichshauptstadt) *San* 1365 Li und nordwestlich bis *Kusu* 1800 Li.

Der Boden ist sandig und salzig. Es gibt also wenig Ackerbau Das Volk sucht mit den Vieherden die bewaesserten und bewachsenen Orte auf. Es gibt da Esel und Pferde

und viele Kamele. Man versteht es, Waffen anzufertigen, und diese sind denen von Dza-gong aehnlich.

Als Kaiser Wu unter der Einwirkung der Berichte von *Tsang Kien* den Verkehr mit *Ta-wan* und anderen Reichen sehnlichst wuenschte, konnten die Gesandtschaften auf der Strasse einander sehen. Oefters betrug in einem einzigen Jahre die Zahl der Karawanen mehr als zehn. In *Lo-lan* und *Ko-su* die Han,sche Gesandtschaft von Wang Kwei ueberfiel und, die an der Strasse lagen, geriet man darueber in eine so bittere Stimmung, dass man dort auspluenderte. Auch leisteten diese Reiche Hung-no oftmals Spionagedienste, so dass dessen Krieger den Gesandtschaften von Han den Weg verlegen konnten. Da nun auch die Gesandtschaften haeufig mitteilten, dass es in diesen Reichen wohl Festungen gab,jedoch die Kriegsmacht daselbst schwach war und leicht zu schlagen sein wuerde, entstandte Kaiser Wu den Lehnfuersten, der mit dem Piao-ki-General in den Krieg zog, naehmlich Tsao-Ponu, mit Reiterei aus den Nebengebieten und Kriegsvolk aus den Marken, einige Zehntausende an Zahl, zum Angriff auf *Ko-su* ins Feld."

S. 56 „Somit war *Lo-lan* unterworfen und es zahlte Tribut. Als *Hung-no* dies vernahm, schickte es Krieger aus, um es anzugreifen. *Lo-lan* sandte nun einen Sohn (des Koenigs) als Geisel nach *Hung-no* und einen als Buergen nach Han."

S. 57 „Darauf starb der Koenig. *Hung-no*, das zuerst die Nachricht davon empfing, sandte nun den Geiselsohn nach Hause, wo er auf den Thron gesetzt wurde, und *Han* schickte einen Gesandten, um dem neuen Koenig zu befehlen, sich nach dem kaiserlichen Hofe zu begeben da der Sohn des Himmels ihm eine grosse Belohnung zu geben vorhabe. Die zweite Gemahlin des Koenigs von *Lo-lan*, die Stiefmutter des Verstorbenen sprach aber zu ihm: 'Schon zwei Soehne haben die vorigen Koenige nach *Han* als Geiseln geschickt, und

keiner ist zurueckgekommen; willst du nun auch selbst noch an diesen Hof gehen?' Der Koenig befolgte diesen Rat und verabschiedete den Gesandten mit diesen Worten: 'Ich habe eben erst die Regierung angetreten, und in meinem Reiche herrscht noch keine Ruhe; ich moechte also fuer meinen Besuch an der Sohn des Himmels ein spaeteres Jahr abwarten."

S. 59 „*Ku-tsi* und *Lo-lan* hatten frueher Gesandte von *Han* umgebracht, wie in den Berichten ueber den Westen erwarhnt ist. Als nun in der *Juan-huang*-Periode *Fu Kiai-tse* als Inspizient der Prachtpferde um eine Entsendung nach *Ta-wan* bat, befahl ihm der Kaiser unterwegs die Reiche *Lo-lan und Ku-tsi* zur Rede zu stellen. „

S. 66 „***Suedwest-Turkistan***."

„***7.U-bi.***"

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches - *U bi*, die Stadt *U-bi*, liegt 9280 Li von *Tsang-ngan*.

3340 Familien, 20400 Personen, 3540 Krieger.

Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches, ein linker und ein rechter Heerfuerer; ein linker und ein rechter Generalkommandant; ein linker und ein rechter 'Reiterfuerst'; zwei Hauptdolmetscher ...

Suedlich grenzt es an *Ku-lik*, nordoestlich an *Ku-tsu*, nordwestlich an *Ko-bik*. Westlich bis Hu-tin sind es 390 Li. Gegenwaertig heisst es *Ling-bi*. "

S. 68 „8.***Ku-lik***."

„... 310 Familien, 2170 Personen, 300 Krieger."

„Oestlich stoesst es an Dzong-lo, westlich an *Dsia-gong*,noerdlich an *U-bi*."

S. 68 „9.**Hu-tin (Choten).**"

„Der Regierungsitz des Koenigs des Reiches Hu-tin, die 'westliche Stadt',liegt 9670 Li von *Tsang-ngan*..

3300 Familien, 19300 Personen, 2400 Krieger.

Ein Lehnfuerst, Stuetze des Reiches; ein linker und ein rechter Heerfuehrer; ein linker und ein rechter Reiterfuerst;

ein 'Haupt', der oestlichen und eins der westlichen Stadt ;ein Hauptdolmetscher."

S. 69 „Suedlich grenzt es an *Dza-kiong*, nordoestlich an *Ko-bik*.

Westlich von Hu-tin stroemen die Fluesse alle westwaerts und ergiessen ins Meer des Westens; die oestlich leigenden Gewaesser aber fliessen ostwaerts und muenden in den Salzsee (Lobnor)."

S. 69 „10.***Pi-san*** (Pischana)."

„Der Regierungdssitz des Koenigs des Reichs *Pi-san*,die Stadt *Pi-san*, liegt 10050 Li vonTsang. "

S.70-71 „500 Familien, 3500 Personen, 500 Krieger.

Ein linker und ein rechter Generalkommandant ;ein Reiterfuerst; ein Hauptdolmetscher. ...

Suedlich grenzt es an *Tien-tok* (Indien). Noerdlich bis *Ko-bik* sing es 1450 Li.

... Nordwestlich bis *Sa-ku* sind es 380 Li.

Das Reich Po-san ist das ehemalige Reich Pi-san.

Die Residenz der Stadt Pi,die suedlich von Choten liegt in 12000 Li Entfernung von Tai. Drei Li suedwesatlich vom Reiche (oder Reichshauptstadt liegt das 'Eisgebirge'. Spaeter gehoerte es als unterworfenes Gebiet Choten.

Es stroemen da Fluesse vom Nan-san herunter nordwaerts,und es gibt also da einen reichen, bewaesserten Pflanzenwuchs.

[...der Suedwesten von *Pi-san* die Strasse beherrschte, welche nach *Ke-pin* und *O-ik-san-li* fuehrte, d.h. zu den Laendern, welche wir in Kap.X sehen werden, Peschawar und dem suedoestlichen Afghanistan entsprachen, bietet uns die Sicherkeit, dass der Reisende nach Indien etwa hier die Suedstrasse verliess. Wahrscheinlich fuehrte ihn dann die Strasse oestlich des Kiliang-Gebirge nach dem scharfen Knick des Karakasch-darja, ueberstieg dann die Wasserscheide von Busbel, folgte dem Raskem-darja und trennte sich da beim

Aghil-Gebirge von einer Strasse, die nordwestlich nach Tasch-Kurgan und von dort nach Pamir und Wakhan fuehrt.. An jener Strasse, und zwar schon beim Raskem-darja, haben wir somit das Reich *O-to* zu lokalisieren, worueber der Text uns jetzt einige Angaben vorlegt.]"

S. 72 „**Udjana**."

„11. ***O-to.***"

„Die Regierungssitz des Koenigs des Reiches *O-to*, die Stadt *O-to*, liegt 9950 Li von *Tsang-ngan*. ... 490 Familien, 2733 Personen, 740 Krieger.

Nordoestlich bis an den Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 4892 Li.

Noerdlich grenzt es an *Tsu-hap* und *Po-li*, und westlich an *Lan-to*.

Die Bevoelkerung treibt Ackerbau zwischen den Felsen.

...Aus aufeinandergelegten Steinen baut man Haeuser. Das Volk trinkt aus den zusammengelegten Haenden.

Das Reich erzeugt Pferde, die kleine Schritte machen (Passgaenger?); auch gibt es da Esel, aber keine Rinder.

Im Westen des Reichs befindet sich die 'haengenden Uebergaenge', 5888 Li vom Jang-Sperrtore und 3200 Li vom Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn. Die haengenden Uebergaenge sind Felsberge dort, wo das Flusstal unzugaenglich ist, und wo man einander mittels Seile zu sich heranzieht, und so hinuebergelangt. "

S. 73 „[...Der Text hat uns jedoch auch versichert, dass *O-to* oder seine Hauptstadt 1340 Li von *Pi-san* ablag, und diese Zahl entspricht etwa der Indischen Strasse bis ueber den Mus-tag hinaus und das Flussgebiet des Gilghit hinein. Es laesst sich also annehmen, dass das Reich O-to bis an den Raskem-darja reichte, dass dort etwa eine koenigliche Residenz, vielleicht der Sitz eines Statthalters oder Vasallen war, die grosse Hauptstadt aber im Flussgebiet des Indus lag. Diese Auffassung vertraegt sich mit der Mitteilung unseres

Textauszugs, das *O-to* im Norden an *Tsu-hap* und *Po-li* grenzte, die, wie wir unten sehen werden, dem jetzigen Khukjar und dem Hochgebirge noerdlich und suedlich von Tasch-kurgan entsprachen; auch werden wir unten sehen, dass *Huen-tsuang* die Lage der alten Hauptstadt von Udjana in oder bei Darel erwaehnt.

Diese Bestimmung der Lage von *O-to* findet Bestaetigung in folgender Mitteilung aus dem 4. oder 5.Jahrhundert,welche wir in Kap.102 des Wei-su (Bl.6) und in Kap.97 des Pei-si (Bl.7) antreffen:]

Das Reich *Sik-ki-pan* ist das vormalige Reich *Si-ja* und heisst *Tsu-hap*. Der Koenig, welcher Koenig von *Tsu-hap* heisst, hat seinen Regierungssitz in *Ho-kien*, das westlich von Hu-tin liegt und 12970 Li von Tai entfernt ist .....Das Reich *Kuan-u-mo* ist das alte Reich *O-to*, dessen Koenig in der Stadt *O-to* wohnte. Es liegt suedwestlich von *Sik-ki*-pan, 12970 Li von Tai.

[Die dortige Lage von *O-to* ergibt sich auch aus dem 12.Buch des *Si juki*. Als *Huen-tsuang* auf seiner Heimreise *Sang-bi* oder Tschitral verlassen hatte, erreichte er das Flussgebiet von Pamir.] In dem Flussgebiet von *Po-mi-lo* liegt ein grosser Drachensee (der Tschutmaktin-kul). Es misst von Ost nach West ueber 300 Li, von Nord nach Sued ueber 50 Li, lehnt sich das Innere des *Tsong*-Gebirges und beherrscht somit das Zentrum des Djambudwipa (der Erde).

S. 74 Dieses Land ist das allerhoechste, das es gibt. Die Gewaesser sind dort rein und sauber, klar wie ein Spiegel; kein Mensch hat ihre Tiefe je ergruendet .....Westlich vom See fliesst ein grosser Strom zusammen, der westwaerts stroemt (der Wachan-darja).... Oestlich vom See fliesst ein grosser Strom zusammen, der, nordoestlich stroemend, die westlichen Grenzen des Reiches *Ki-sa* (Kasch-gar) erreicht, sich mit dem *Si-to*-Fluss vereint und dann oestlich stroemt."

Aus diesem Flusstal (von Pamir) ... bestieg ein Gebirge (Taghdumbach-Pamir) und ueberschritt Abgruende, ohne auf seinem Wege Menschen oder Gehoefte anzutreffen; es gab nur Eis- und Schneemassen. Nachdem er aber 500 Li zurueckgelegt hatte, erreichte er das Reich *Kat-pan-to* (Garband).

Dieses Reich hat einen Umfang von mehr als 2000 Li. Seine Hauptstadt liegt an einem Gebirge, das aus grossen Felsen besteht; und hat den *Si-to*-Fluss im Ruecken; sie hat einen Umkreis von mehr als 20 Li ... Nachdem er mehr als 800 Li (von Pamirtal gerechnet) zurueckgelegt hatte, trat er aus dem *Tsong*-Gebirge heraus und erreichte das Reich *O-sa*. Dieses Reich hat einen Umfang von mehr als 1000 Li und seine Hauptstadt einen von 10 Li.

Es liegt im Sueden des *Si-to*-Flusses.

[Sofort erkennen wir in der Schreibung *O-sa* den Namen Udyana wieder und finden es mithin deutlich bestaetigt, dass dieses Reich sich bis an das Aghil- und Raskem –Gebirge erstreckte.]"

[Spaetere Berichte fuer diese Gebiete von Fa-hien (S.74 u.w.); Sung-Jun (S.72-74 u.w.) – chinesische Pilgrims - '4. –6.Jahrhunderts'.]

SS. 75-76 „ [*Fa-hien*] : Fuenfzehn Tage lang reiste er in suedwestlicher Richtung an Gebirgen entlang; voller Muehen und Hindernisse war der Weg; die Bergwaende und Abhaenge waren steil und jaeh, die Berge bestanden aus lauter Felsen und ragten mauerartig tausend Klafter empor. Stand man an der Kante, dann Schwindelte der Blick, man fuehlte sich dann vorwaertsgetrieben und stuerzte hinab. Die Fuesse fanden keinen Raum um aufzutreten. Da gab es einen Fluss, der *Sin-t'o* (Sindu) hiess. In der frueheren Zeit hatte man da das Gestein ausgehauen und so einen Durchweg hergestellt; seitwaerts waren Leitern von 700 Sprossen ausgebracht, und war man diese Sprossenleitern hinaufgeklettert, dann ging es

auf hangende Kabeltauen ueber den Fluss, dessen Ufer beinahe achtzig Schritt auseinandern lagen. In neun Sprachen wird das erwaehnt. *Tsang-K'ien* und *Kan Jing* aus der *Han*-Zeit sind bis dahin nie gekommen ....

...Als er den Fluss ueberschritten hatte, war er im Reiche *O-tiang* (Udyana). Dieses Reich *O-tiang* ist der direkt im Norden gelegene Teil von *Tien-tok* (Indien).

Das Reich *O-tiang* hat im Norden das *Tsong*-Gebirge und im Sueden reicht es bis Indien. [Eine naehere Bestaetigung gibt uns auch der Reisebericht des *Sung Jun*. Da lesen wir]: Eine Strasse zieht sich vom Reiche *Po-lo-lik* (Bolor) nach *O-tiang*, in dem eiserne Ketten Bruecken bilden und, in der Luft hangend, als Uebergaenge dienen; darunter sieht man keinen Boden und auf der Seite gibt es nichts zum festhalten, so dass man in einem Augenblick zehntausend Klafter hinabstuerzen kann. Deswegen verzichten Reisende auf diesen Weg, wenn sie Wind erwarten. In den ersten zehn Tagen des 12.Monats betrat er das Reich *O-tiang*,welches im Norden an das *Tsong*-Gebirge grenzt und im Sueden sich an Indien auschliesst.

Nordoestlich von der Stadt *Mong-kat-li* zog er,bergan dem *Sin-to* Fluss folgend, ueber Berg und Tal. Gefaehrlich war der Weg, tief und dunkel waren die Bergtaeler; bald hatte er ueber Kabeltaue zu schreiten, bald an eisernen Ketten sich festzuklammern. Wege,in Bergmauern ausgehauen, lagen am leeren Luftraum; Uebergaenge, die in der Luft schwebten, fuehrten ueber gefaehrliche Wasserschluchten; auf Zwecken stieg man mit den Fuessen empor. Als er mehr als tausend Li zurueckgelegt hatte, war er im Stromgebiet von *Tat-le-lo* (Darel),wo die alte Hauptstadt des Reiches *O-tiang-no* lag...

Von hier an reiste er ostwaerts, ueberschritt ein Gebirge und ein Flusstal und zog bergan dem *Sin-to* entlang. Auf Uebergaengen, welche in der Luft schwebten,und auf in den Bergmauern ausgehauenen Wegen, laengs gefaerhrlichen Abhaengen und durch Abgruende erreichte er, nachdem er mehr als 500 Li zurueckgelegt hatte, das Reich *Po-lo-lo* (Bolor).

[Es ist somit wohl als urkundlich festgelegt zu betrachten,dass die Reich Udyana, das fuer die Verbreitung des Buddhismus nach Ostasien die Bruecke war,bereits im zweiten Jahrhundert vor der christlichen Zeitrechnung bestand. Aus der Tatsache,dass das Tien Han-su so nachdrueck-lich die 'haengende Uebergaenge' erwaehnt, laesst sich wohl schliessen, dass damals schon der Verkehr zwischen Turkistan und dem Pentschab ein reger war. Zur genauen Bestimmung der Lage dieser Hindernisse bietet das Tsien- Han-su keine genuegenden Ausgaben. Wir finden sie auch erwaehnt in Kap.102 des Wei-hu (Bl.17) und in Kap.97 des Pe-si (Bl.22)] Das Reich *O-kao-gong* liegt suedwestlich von *Su-ku* (Jarkand), 13000 Li von S.77 ...Tai. Im Westen dieses Reichs liegt das Gebirge der haengenden Uebergaenge, das 400 Li gross ist. Dort befinden sich vielfach Bergwandwege, unter denen unermaessliche Abgruende liegen, wo die Reisenden dadurch hinueberkommen dass sie einander mit Seilen festhalten; auf diesem Grunde hat man dem Gebirge seinen Namen beigelegt. "

[Die Gewaesser dieses Landes fliessen in das Pentschab und bestimmen die Richtung der Indischen Strasse nach Darel und dem Gilghit,und dass die haengende Uebergaenge in dieser Richtung zu suchen sind,wird durch die chinesischen Texte ueberaus wahrscheinlich gemacht. Wir haben auf S.75 gesehen, dass Fa-hien sie erwaehnt. Er sagt aber, dass er erst ein kleines Reich *To-lik* kam, sobald er die Grenzen des noerdlichen Indien ueberschritten hatte. Dass diese Name eine Wiedergabe von Darel ist ... ...dass nach demselben Pilger bei diesen gefahrvollen Stellen der Sindu stroemte, womit gewiss der Indus gemeint ist, und das *Huen-tsuang* (s.S.76) sie an den Indus zwischen *Mong-kat-li*, d.h. Manglavor, am Swat-Gebirge, und Darel legt, denn dass wir aus dem Namen *Tat-le-lo* Darel zu lesen haben, laesst sich nicht in Zweifel ziehen.

Eine drastische Schilderung der hangenden Uebergaenge finde wir in Kap.3. der *Kao-seng-tsuan*, 'Berichte ueber hervorragende buddhistische Geschichte',in den Notizen ueber *Tan-wu-kat* (Dharma-kara) oder *Fa-jung*,der um das Jahr 420 mit einer Schar von Glaubengenossen nach dem heiligen Lande reiste. | Sie durchreisten die Reiche *Ku-tsu* (Kutscha) und *So-lik* (gleich So-lik, Kaschgar),bestigen das *Tsong*-Gebirge und zogen ueber Schneeberge, wo (Ansicht) sperrende Nebel in tausend Schichten aufeinander-lagen, und aufgestapeltes Eis (Gletscher) sich zehntausend Li weit erstreckte. Sie hatten auch unter sich einen grossen Fluss, der pfeilschnell dahinstroemte; an die Flanken der Berge an der Ost- und Westseite waren (d) Taue gebunden,die als Bruecken dienten; zehn Personen zugleich gingen darauf hinueber und zuendeten, sobald sie jenseits angelangt waren, ein rauchendes, qualmendes Feuer an als Signal; und wenn die Zurueckgebliebenen das erblickten, wussten sie, dass die Vorangegangenen hinuebergekommen waren und sie selbst nun auch vorgehen konnten. Bemerkten sie aber nach langem Warten keinen Rauch,dann wussten sie, dass ein Sturmwind ueber die Seile gegangen war und die Menschen in den Fluss hinabgestuerzt hatte."

S. 78 „Drei Tage spaeter, nachdem sie das durchgemacht, ueberschritten sie wiederum ein grosses Schneegebirge. Hangende (senkrechte) Bergwaende standen wie Mauern da; es gab da keine Stellen, worauf man die Fuesse setzen konnte. In der Felswand befanden sich alte Loecher fuer Holzwecken in gleinen Entfernungen einander parallel gegenueber; jeder ergriff vier Zwecken, zog dann zuerst die daruntersteheden heraus und fasste eine wechselnd nacheinander. Am dritten Tag warensie ueber das Gebirge und erreichten eine Ebene, wo sie aufeinander warteten. Sie musterten dann ihre Gefaehrten, und zwoelf von ihnen wurden vermisst.

Weiter reisend, erreichten sie das Reich *Ke-pin* (Peschawur). "

S. 79 **„Das Tsong-Gebirge und Wachan."**

„ 12. Si-ja. "

„Der Koenig des Reiches *Si-ja*,der Koenig von *Tsu-hap* gennant wird, regiert im *Ho-kien*-Tal,das von *Tsang-ngan* 10250 Li entfernt ist.

350 Familien, 4000 Bewohner, 1000 Krieger.

Es grenzt oestlich an *Pi-san*, suedwestlich an *O-to*, noerdlich an *Sa-ku* und westlich an *Po-li*.

Po-li und die Reiche *I-nai* und *Bu-lui* sind von derselben Art wie *Si-ja*. *Si-ja* ist von den Hu verschieden, und seine Volksstaemme sind den *Gong* und Ti aehnlich.

Es ist ein Nomadenreich, wo man hinter dem Vieh auf der Suche nach bewaesserten und bewachsenen Orten hin und her zieht.

In Tsu-hap erzeugt der Boden Jaspisstein. "

S. 80 „ 13. Po-li."

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Po-li* ist das Tal von *Po-li*,das 9550 von *Tsang-ngan* abliegt.

650 Familien; 5000 Personen; 2000 Krieger.

Nordoestlich bis zum Regierungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 5396 Li, ostwaerts bis *Sa-ku* 540 Li, noerdlich bis *So-lik* 550 Li. Suedlich grenzt es an *Si-ja* und *Tsu-hap*. Westlich bis *Bu-lui* sind es 540 Li.

Ein Lehnsfuerst; ein Generalkommandant.

Es bezieht Landbauerzeugnisse von *Sa-ku*.

Die Staemme und ihre Sitten sind wie in *Tsu-hap*.

[In Quellen spaeterer Zeit findet man dieses Reich nicht mehr erwaehnt. Es entspricht aber wahrscheinlich dem Reiche Tik-dzok, das Kap.118 des Hou Han-su gleich nach *Si-ja* erwaehnt und als an *Tsu-hap* grenzend bezeichnet. Das *Ji-tung-tsi* (Kap.419 III) identifiziert sowohl *Po-li* wie *Tik-dzok* mit dem jetzigen *Si-el-li-ko*, und *Tik-dzok* mit *Ko-el-*

tsu, Karatsch, und schreibt: | *Si-el-li-ko* liegt im Zentrum des *Tsong*-Gebirges; es gibt da kleine Staedte, und die noerdlichen Quellen des Jarkand-Flusses durchschneiden dieses Land. *Ko-el-tsu* liegt im Zentrum des *Tsong*-Gebirges, mehr als 500 Li westlich von der Stadt Jarkand; dort gibt es Staedte. Es war in der Han-Zeit das Reich *Po li*.

Das Reich *Kat-pan-to* liegt auf der oestlichen Seite des *Tsong*-Gebirges, westlich von *Tsu-ku*-po. Der Ho (Tarim, Jarkand-darja) durchsneidet das Reich und fliesst dann nach Nordosten. Es gibt dort hohe Gebirge, auf dennen sogar im Sommer Eis und Schnee angehaeuft sind. "

S. 81 „ 14. ***I-nai oder I-ling.*** "

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches I-*nai* liegt 10150 Li von *Tsang-ngan*.

125 Familien, 670 Personen, 350 Krieger.

Nordoestlich bis an den Regierungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 2730 Li, bis *Sa-ku* 540, bis *Bu-lui* 540 Li. Noerdlichbis *So-lik* sind es 650 Li. Suedlich grenzt es an *Tsu-hap*. Die Volksart ist der dieser Reiche gleich.

Es gibt hier wenig Getreide, und man bezieht Ackerbauerzeugnisse aus *So-lik* und *Sa-ku*. [In spaeteren chinesischen Quellen finden wir *I-nai* nicht mehr erwaehnt.]". *Bu-lui* (*Bulur oder Bolor*). "

S.81-82 „ **15.Bu-lui (Bulur oder Bolor)** „

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Bu-lui* ist die Stadt *Lo*,die 9950 Li von *Tsang-ngan* liegt.

1000 Familien, 7000 Personen, 3000 Krieger.

Nordoestlich bis an den Regierungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 2465 Li, suedlich bis *Po-li* 540 Li.

Suedlich grenzt es an *O-to*, noerdlich an *Kuan-tok*, westlich an Gross *Goat-si*

Die Kleidertracht ist der von O-sun aehnlich, die Volksart der von *Tsu-hap* gleich.

[Auf S.80 haben wir aus dem Texte ersehen, dass Bu-lui 540 Li westlich von *Po-li* lag hier aber heisst es, es laege 540 Li suedlich von diesem Reiche. Lesen wir aber in der vorliegenden Textstelle nicht bis *Po-li*, sondern von *Po-li*, dann laege Bu-lui 540 Li sowohl westlich wie suedlich von *Po-li*. Dieses nun scheint den Tatsachen zu entsprechen, denn die grosse Strasse von Kaschgar, welche *Po-li* oder Saricol durchquert, laeuft ganz entschieden in suedwestlicher Richtung durch Klein-Pamir und Wachan. Messen wir auf dieser Strasse eine Strecke von 540 Li ab, also von derselben Laenge wie der Text zufolge,die Entfernung von *Po-li* bis *Sa-ku* oder Jarkand betrug, dann reicht sie bis in die Mitte des Wachantals,wo Kala-I-Pandja liegt Dortmuss also das alte *Bu-lui* gelegen haben,suedlich, gemaess vorliegenden Textauszug, an *O-to*,Udjana grenzend. Das *Ji-tung-tsi* bestaetigt das da es *Bu-lui* identifiziert mit *A-el-tsu-el* oder *A-la-tsu-lik*,dem Alitschur unserer Karte,und dazu bemereckt, dass dieses Land jenseits der westlichen Grenzen des Kaschgarischen Gebiets und 800 Li von der Stadt Kaschgar liegt.]

[Der alte Name *Bu-lui*, *Bo-lui* oder *Bo-lei* scheint wie eine Transkription von *Bulur*, *Bolor* oder *Buler*, das noch immer in der amtlichen Geographie Chinas fortlebt. Unter dem Namen *Po-lo-el* verzeichnet *Ji-tang-tsi* (Kap.420 IX) Gebietsteile, | 'die suedwestlich von Jarkand und oestlich von Badakschan liegen und durch welche sich die Tributstrasse zieht, die aus den islamischen Teilen nach Reichshauptstadt fuehrt. In der Han-zeit gehoerten sie zum Gebiet des Reiches *O-to* und unter der noerdlichen Wei-Dynastie zum Gebiet des Reiches *O-kao-gong*. ' [Ueber dieses suedwestlich von *Sa-ku* oder Jarkand liegende *O-kao-gong*, das wohl dem jetzigen Kandjut entsprochen hat ... Unmittelbar nach demselben wird ebenda ein Reich *Po-lo* erwaehnt,mit dem fokgenden Notiz:] Das Reich *Po-lo* liegt nordwestlich von O-kao-gong,13900 Li von Tai. Dieses Lnd ist feucht und heiss. Es gibt da Tok-

pferde. Das Land ist flach. Die Erzeugnisse und die Volksart des Reiches sind denen von *O-kao-gong* gleich. [Unzweidentig weist die hier angegebene Lage von *Po-li* nach Wachan, Pamir und Alitschur hin; und dass sein Name nur eine andere Schreibung von *Bo-lui* darstellt, kann wohl kreinen Zweifel unterliegen. Aber nun draengtsich auch sofort die Frage auf, ob dasselbe nicht auch mit dem Namen des auf S.80 besprochenen *Po-li* der Fall war, welchem Sarikol und Karatsch entsprachen, die oestlich an Pamir und Alitschur stossen. Eine Bejahung scheint unumgaenglich, und somit haben wir unter dem *Bu-lui* der *Han*-Zeit das ganze Zentrum des Tsong-Gebirges zu verstehen, worin die suedwestlichsten Quellen des Tarims und die oestlichen Quellen des Oxus entspringen.]

[Gewiss muss es Befremden erwecken, dass die chinesischen Quellen ihren Berichten ueber *Bu-lui*, *Po-li* und *Po-lo* eine Form geben,als ob es sich um drei verschiedene Reiche handelte. Das Befremden steigert sich noch, wenn uns noch weitere Schreibungen desselben Namens begegnen. In Kap.102 des *Wei-su* lesen wir :] Das Reich *Pot-ho* liegt westlich von *Kat-pan-to* (Garband). Das Land ist noch kaelter, so dass Menschen und Vieh zusammen in Hoehlen des Bodens wohnen. Auch da gibt es grosse Schneegebirge, die in der Entfernung Gipfeln von Silber gleichen. Man isst da nur Kuchen und geroesteten Weizen (Roggen, Gerste ?),trinkt aus Weizen hergestellten Branntwein und klreidet sich mit wollenen Jacken.

Es gibt da zwei Strassen, und zwar eine, die westlich laeuft und sich nach *Jep-tat* (Ap-tat, Ab-tal, Hephtal) wendet, und eine, welche suedwaerts ueber *O-tiang* (Udyana) fuehrt. „

S. 83 „[Diese *Po-lo* befand sich also westlich von Garband, das ...Raskem-darja lag; somit lag *Pot-ho* hoeher im Gebirge und hatte also wirklich ein kaelteres Klima. Es entsprach also dem jetzigen Asricol, das wie wir wissen, in der *Han*-Zeit das Reich *Po-li* war. Die Gleichung *Pot-ho = Po-li* steht deshalb fest, und auch *Pot-ho* gibt die Grundform *Bolor* wieder; in der Tat, da das Chinesische das b kaum und das auslautende l gar nicht kennt, ist pot ein natuerlicher Ersatz fuer bol, und ho ist gewiss nichts anderes als hor,bei dem das unaussprechliche r, gleichwie in *Bu-lui, Po-li und Po-lo* und von selbst wegfaellt. Was die im Textauszug erwaehnten Strassen betrifft, so fuehrt in der Tat die Strasse von Sarikol ueber Tasch-kurgan einerseite durch Klein-Pamir und das Tal des Wachan-darja ins ehemalige Reich, das die Hephtaliten nach ihrer Auswanderung aus dem Norden von Kukunor in Tocharistan gegruendet hatten, waehrend sie anderseits suedlich und suedwestlich, wie uns schon bekannt ist, durch Udyana nach Indien fuehrte.]

[Endlich begegnet uns noch auf demselben Blatt des *Wei-su* der Name *Bolor* in der Transkription *Po-lo-li*.] Das Reich *Po-ti* liegt suedwestlich von *Pot-ho* .....Das Reich *Sa-bi* liegt suedlich von *Po-ti* ...., und oestlich von *Sa-bi* liegt das Reich *Po-lo-li*. [Unverkennbar muss dieses *Po-ti* etwa an der Wasserscheide zwischen dem Pandsch und dem Jarkhum gelegen haben, und zwar weil, als wir in Kap. XI bei der Behandlung des Reiches Gross-*Goat*-si sehen werden, *Sa-bi* Tschitral entsprach. Die Mitteilung dass *Bolor* oestlich von diesem *Sa-bi lag*, weist auf seine damalige weite Ausdehnung nach Suedosten hin, wofuer das *Tang*-su uns ueberdies die schriftlichen Beweise bringt.]

Gross *Pu-lut*, das auch wohl *Po-lo* heisst, liegt genau westlich von *To-poan* (Tibet). An Klein-*Pu-lut* schliesst es sich im Westen an; es ist dem noerdlichen *Tien-tok* (Indien) und *O-tiang* (Udyana) benachbart.

Klein *Pu-lut* liegt mehr als 9000 Li von der Reichshauptstadt entfernt. Gegen Osten in etwas suedlicher Richtung kommt man nach 3000 Li zur Residenz des Btsanpo (Fuersten) von *To-poan*; 800 Li oestlich stoesst es an *O-tiang*, und suedoestlich liegt in 300 Li Entfernung Gross *Pu-lut*;

500 Li suedwaerts liegt *Ko-si-mit* (Kaschmir), und 500 Li noerdlich stoesst es an die Stadt *Sa-lik* (Scharik ?) von *Ho-bit*. Der Fuerst wohnt in der Stadt *Giet-to* am *Sa-l-Fluss*. In der westwaerts laufenden Gebirgskette (Hindu-kusch) liegt eine grosse Stadt, welche *Ka-po-lo* (Kabul) heisste.

[Eine vollstaendige Uebersetzung dieser historischen Blaetter ueber Gross- und Klein *Bulur* oder *Bolor* gab Chavannes ....Dieser Gelehrte lokalisiert Gross-*Bulur* in Baltistan und Klein-*Bulur* in Gilghit. Es scheint uns aber, dass Klein-*Bulur*, welches dem Reiche in seiner aelteren Form zu entsprechen scheint, das die grosse Ausdehnung ueber Indien noch nicht besass, noerdlicher zu lokalisieren ist.]"

S. 84 „[Das *Si-juki* fuehrt *Bolor* auf als *Po-lo-lo* und beseitigt hinsichtlich seiner Lage in Wachan allen Zweifel ...lesen wir :] Sein Umkreis betraegt mehr als 4000 Li; es liegt zwischen grossen Schneegebirgen und isr von Ost nach West lang, jedoch schmal von Sued nach Nord. Es gibt da viel Weizen und Erbsen, und es erzeugt Gold und Silber. ... Suedlich vom Flusstal des Pamir, ueber das Gebirge hinaus liegt das Reich *Po-lo-lo*. Dort gibt es viel Gold und Silber, und das Gold hat eine Feuerfarbe. *Huen-tsuang* reiste aus der Mitte des Stromtals in suedoestlicher Richtung bergan,an gefaehrlichen Abgruenden entlang, ohne unterwegs Mensch oder Gehoeft anzutreffen; es gab da nur viel Eis und Schnee. Nachdem er mehr als 500 Li zurueckgelegt hatte,erreichte er das Reich Garband.

Nach einer Reise von mehr als 500 Li nordoestlich durch das Gebirge kommt man nach *Sik-nok* (Schignan), das noerdlich von *Ho-bit* liegt. Suedlich liegt das Land *Sang-bi* (gleich *Sa-bi*, Tschitral), dessen Ausdehnung ueber 2000 Li betraegt ...den man durch Aufmeisselung von Felsen bekommt. Von dort 700 Li nordoestlich ueber das Gebirge erreicht man das Flusstal des *Po-mi-lo* (Pamir), das von Ost nach West 1000,von Sued nach Nord 100 Li misst. Es schneit da

im Fruehling und im Sommer. In suedlichen Teil wohnen die Volkstaemme der *Po-lo* (Bolor). Es gibt dort viel dunkelrotes Gold. Reist man dann noch 500 Li, dann ist man in Garband, und 800 Li ostwaerts,dann kommt man aus dem *Tsong*-Gebirge heraus.

[Die Gelehrten, denen die Abfassung des Ji-tang-tsi anvertraut war, haben sich durch die grosse Mannigfaltigkeit der Transkriptionen des Namens Bolor nicht gaenzlich irrefuehren lassen, sondern die Gleichheit von einigen erkannt. Das 420.Kap. nimmt jedoch an, dass sowohl *Po-lo* wie *Pu-lut* und *Po-lo* einem anderen Namen entsprechen, den es *Po-lo-ti*, Bolor schreibt und einem grossen Teil der chinesischen Gebiete westlich von Turkistan beilegt. Die grosse Staatsgeographie macht also zwischen diesem Bolor und dem auf S.82 erwaehnten *Po-lo-el* einen Unterschied,deren historisch und geographisch keinen Sinn hat. Dieses *Po-lo-ti* zerfaellt in in einen oestlichen und einen westlichen Teil; erstere erstreckt sich zwischen I-li und dem Aksu in Nordost-Pamir,waehrend der andere Teil das uebrige *Tsong*-Gebirge umfasst und bis Bochara reicht.]

S. 85 „ 16.**Lan-to**.

Die Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Lan-to* liegt 10150 Li von *Tsang-ngan*.

5000 Familien, 31000 Personen, 8000 Krieger.

Nordoestlich bis zum Regierungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind 2850 Li, westlich bis *Bu-lui* 340, suedwestlich bis *Ke-pin* 330 Li.

Im Sueden grenzt es an *Dza-gong*,im Norden an *Hiu-sun*, im Westen an Gross *Goat-si*. Man saet da die fuenf Getreidearten, pflanzt Trauben und Obst, hat Silber, Kupfer und Eisen, und verfertigt Waffen wie in den anderen Reichen.

Es gehoert *Ke-pin* an.

[...Die Texte (spaeterer Zeit) haben uns mitgeteilt, dass *O-to* im Westen an *Lan-to* stiess, und dass *Bu-lui* 9950 Li von

Tsang-ngan ablag; wenn uns jetzt ueberdies unsere Textstelle bekanntgibt, dass *Lan-to* von derselben Hauptstadt Chinas 10150 Li,also 200 Li weiter, entfernt war, so kommen wir von selbst dazu, es im mittleren Wachan, im Flusstale des Pandsch, zu suchen. Das vertraegt sich mit der obigen Mitteilung des Textes, dass es westlich an Gross-*Goat-si* grenzte; dann wir werden bei der Behandlung dieses Reichs sehen,dass die westlichen Teile des Pandschtales Gebiet von Gross-*Goat-si* waren.]

[Lokaliesieren wir somit *Lan-to* in der Mitte von Wachan, dann bewahrheitet sich auch die Mittelung unseres Textauszuges,dass es im Norden an *Hiu-sun* stiess, denn dieses Reich enrsprach, wie es sich ...heraussatellen wird,dem westlichen Pamir,wahrscheinlich einschliesslich Schignan. Als haltlos zeigt sich aber dagegen der Bericht,dass *Bu-lui* westlich von *Lan-to* lag, und gewiss ist dafuer 'noerdlich' zu lesen. Ebenso muss es ein Irrtum sein,dass *Lan-to* im Sueden an *Dza-gong* grenzte, denn hier lag offenbar das Reich *O-to*.]"

S.86 „ **Indien, Afghanistan und Persien**. "

„ 17. *Ke-pin*. "

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches Ke-pin,die Stadt *Sun-sien*, liegt 12200 Li von *Tsang-ngan* ab.

Es gehoert nicht zum Gebiet des Allgemeinen Schutzherrn. Die Zahl der Familien, Personen und Krieger ist die eines grossen Reiches. ...

...Ostwaerts bis zum Reiche (oder bis zur Reichshauptstadt) *O-to* sind es 2250 Li. .

Nordwestlich grenzt es an Gross-*Goat-si*, im Suedwesten an *O-ik-san-li* (Alexandtia).

[...In der Tat lesen wir in den Textberichten ueber *O-ik-san-li*, die weiter unten wiedergegebenen, dass dieses Land noerdlich an *Pak-tiao*, Baktria,grenzte, welches dem Gebiet von Gross-*Goat-si* entsprach. Auch lernen wir aus den Textberichten ueber Gross-*Goat-si*, die ebenfalls unten uebersetzt

sind,dass in der Han-Zeit der Sueden dieses Reiches aus Statthalterschaften bestandt, welche Tschitral,Kafiristan und Kabul umfassten. *Ke-pin* muss somit damals suedlich von diesen Laendern gelegen haben, so dass Peschawur dazu gehoert haben muss; indessen wird hierueber in chinesischen Quellen ueberhaupt nichts Bestimmtes mitgestellt.]

[Nordoestlich von *Ke-pin* lag ... das zu ihm gehoehrige *Lan-to* und oestlich das Reich *O-to* oder Udyana; ...dass *Ke-pin* sich ueber das oestliche Tschitral und ueber Kohistan erstreckte. ...Sylvain Levi und Chavannes ...sind dabei zu dem Ergebnis gelangt, dass das alte Reich weder Kabul noch Kaschmir entsprochen haben kann, sondern dass Gandhara, das moderne Peschawur in der Tang-Zeit einer seiner Gebietstelle war.]"

S. 87 „[Dass Ke-pin identisch mit *Ka-pi-si* (Kapischa), welches im ersten Kapitel des *Si-ju-ki* besprochen wird, unterliegt wohl keinem Zweifel. Kap.96 A des *Tsien Han-su* bietet uns:]

' Vorher, als *Hung-no* Gross-*Goat-si* geschlagen hatte, zog Gross-*Goat-si* wesrwaerts und sicherte sich die Herrschaft ueber *Ta-ha* (Tochara), waehrend *Sak-ong* (Sak-ke) suedwaerts zog und sich zum Herrn ueber Ke-pin machte. Das Volk der Sak bestandt aus Teilen, die zerstreut lebten und in der Regel verschiedene Reiche bildeten; und somit sind von *So-lik* (Kaschgar) an nach Nordwesten hin die Gebiete von *Hiu-sun* und *Kuan-tok* alle ehemalige Saksche Voelkerschaften. '

[...Die Mitteilung des Textes, dass *Lan-to*, also der zentrale Teil von Wachan, zu *Ke-pin* gehoerte, zeigt sich jetzt als wichtig, da sie zu der Annahme veranlasst, das auswandernde *Sak-ke*-Volk habe unterwegs *Lan-to* erobert und folglich ueber Tschitral oder auf oestlicheren Wegen *Ke-pin* erreicht.]

In *Ke-pin* ist das Land flach, das Klima warm und milde.

Das Volk ist begabt; es schnitzt Figuren (in Holz), graviert Metalle, baut Palaeste und Haeuser, webt wollene Stoffe, macht Stickereien .. hat Gold, Silber, Kupfer und Zinn und verfertigt sich daraus Gefaesse und Geraete. Es gibt dort Basare, und aus Gold und Silber verfertigt man Muenzen, deren eine Seite einen Reiter traegt, und auf deren anderen Seite ein Menschenantlitz vorkommt.

Das Land erzeugt Rinder, ...Elefanten, grosse Hunde, ... "

S. 88 „Spaeter wurde der Heeresinspizient *Tsao Te* nach *Ke-pin* entsandt....Kaiser *Hiao-juan (48-33* v.Chr.) schrieb das so aeusserst weit entlegene Land nicht (als Reichsgebiet) ein und entliess die Gesandten, aber bei den **hangenden Uebergaenge** verabschiedete man sich von ihr und drang nicht weiter vor."

S. 91 „ 18-19. ***O-ik-san-li*** (Alexandria) und ***Tiao-ki***. "

„Der Koenig von Reiche *O-ik-san-li* wohnt 12200 Li von *Tsang-ngan*.

Es gehoert nicht zum Gebiet des Allgemeinen Schutzherrn.

Oestlich grenzt es an *Ke-pin*, noerdlich an *Pok-tiao* (Baktria),westlich an *Li-kan* (Hyrkania) und *Tiao-ki*. Dieses liegt am Westmeer. ...Die Bevoelkerung ist sehr zahlreich. *An-sik* (Arsak) hat es geknechtet und zu seinem Gebiet geschlagen, betrachtet es aber dennoch als ein auslaendisches Reich. Es besitzt gewandte Gaukler.

Das Land von *O-ik-san-li* ... besitzt dieselben Gewaechse und Haustiere wie *Ke-pin*, dieselben ...Gebaeude, Haeuser und Basare, Muenzen, Handelswaren, Waffen, Goldsachen ...Es gibt da To-poat, Loewen und Nashoerner. Den Sitten gemaess betrachtet man das ruecksichtlose Toeten als eine gewichtige Sache. "

S. 92 „[Es ist wohl kaum ein Zweifel moeglich, *dass O-ik-san-li* den Namen Alexandria wiedergibt. ...]

[Wir lesen also ... dass *O-ik-san-li* noerdlich an Baktria grenzte,naehmlich an das zu Gross-*Goat-si* gehoerende *Ko-hu* oder Kabul, und dass es sich an die Westseite von *Ke-pin* anschloss.]"

S. 93 „ 20. ***An-sik*** (Arsak). "

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *An-sik* ist die Stadt *Pan-to*, welche 11600 Li von *Tsang-ngan* abliegt.

Es gehoert nicht zum Gebiet des Allgemeinen Schutzherrn.

Im Norden grenzt es an *Kang-ki*, oestlich an O-ik-san-li, westlich an *Tiao-ki*.

...Volksbraeuche sind wie in *O-ik(-san-li)* und *Ke-pin*. Auch hier macht man Muenzen aus Silber, welche auf der einen Seite das Antlitz des Koenigs und auf detr anderen Seite das einer Frau. ...

Es gehoeren zu diesem Reiche einige hundert kleinere und groessere Staedte. Da sein Gebiet sich ueber mehrere tausend Li erstreckt, ist es das allergroesste Reich. Es liegt am *Ui* (dem Oxus).

Oestlich von *An-sik* liegt Gross-*Goat-si*. "

S. 94 „[..*An-sik* das Reich der Arsakiden ist ...]"

S. 95 „ **Tocharistan.** "

„ 21. **Gross-*Goat-si*.** „

S. 95-97 „Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches Gross-*Goat-si*, die Stadt *Kam-si* liegt 11600 Li von *Tsang-ngan*.

Es gehoert nicht zum Gebiet des Allgemeinen Schutzherrn.

100000 Familien, 400000 Personen,100000 Krieger.

Im Sueden grenzt es an *Ke-pin*.

Boden, Klima, Erzeugnisse, herrschende Volksbraeuche, Muenzen und Kaufwaren sind ebenso wie in *An-sik*

Anfaenglich war Gross-*Goat-si* ein Nomadenreich, wo man mit dem Vieh umherwanderte. Es hatte dieselben Sitten und Braeuche wie *Hung-no*. Seine Bogenschuetzen waren mehr als zehnmal zehntausend an Zahl, und es war deswegen so stark, dass es sogar *Hung-no* geringschaetzte. Erst wohnte es zwischen *Tun-hong* und *Ki-lien*. Als der *Tan-hu Mo-tun* regierte, griff er *Goat-si* an und schlug es; ... und nunmehr zogen die *Goat-si* weit weg ueber *Ta-wan* hinaus westwaerts, griffen *Ta-ha* (Tochara) und unterwarfen es. ...Die uebriggebliebene Minderheit,die nicht abwandern konnte, behauptete sich in *Kiong* in *Nan-san* und heisst Klein-*Goat-si*.

In *Ta-ha* gab es anfaenglich keinen Hauptfuersten, sondern die Staedte setzten vielfach kleine Obmaenner ein. Das Volk war schwach und scheute den Krieg,und als die *Goat-si* zu ihnen herueberwanderten, unterwarf es sich ihnen und unterstuetzte sie.

[Diese Mitteilungen ueber die *Goat-si* und ihre Auswanderung sind zum groesst Teilen der Textstelle entnommen ... Es liegen also ueber dieses Reich die Angaben vor, dass es suedlich und suedoestlich an *Ke-pin* und im Osten an *Bu-lui* und *Lan-to* grenzte. Seine Lage im nordoestlichen Afghanistan ist hiermit gegeben, und auf Grund der Mitteilung,dass es noerdlich vom Oxus seine Hauptstadt gruendete, muessen wir annehmem, das es sich ueber Bokhara erstreckte bis dahin, wo es an *Kang-ki* stiess. Der Name der Hauptstadt, wie ihn der Text wiedergibt, zeigt aber, dass sie bald nach dem Sueden von Oxus verlegt wurde. Die obige Textauszug nennt sie *Kam-si*, *Tsang Kien* aber *Lam-si*, oder vielleicht Lam-tsi; jedoch ist es gar nicht ausgeschlossen, dass damals, gleichwie sein phonetischer Teil *kam* ausgesprochen wurde, oder einfach eine Verschreibung darstellt. ... *Weiter* sind eben da als zwoelfter Bezirk *Sang-tsoan*, 'das Quellenpaar', gennant, der in der Stadt *Sik-ke-mi-si-ti* den Verwaltungssitz hatte; diese Schreibung liegt uns das Shimischt der Araber, das heutige Ischkamischt, in ganz besonderer Genauigkeit nahe. ... dass Ischkamischt dem *Kam-si* des *Tsien Han-su* enrsprechen koennte; unser Glauben an diese Gleichkeit bleibt nichtsdestoweniger unerschuettert. ... Kap.43 B des *Tang-su* und Kap.40 des Alten *Tang-su* berichten, dass das Kaiserhaus von *Tang* im Jahre 661 die Anerkennung seiner Oberherrschaft durch die Laender des Westens sich gnaediglich gefallen liess und darauf eine Eintellung derselben schuff, mit Wiederherstellung der alten Namen, die sich in den chinesischen Schriften auffinden liessen. *To-lo-lo*, Tochara, wurde zum Generalgouvernment von *Goat-si*, erhoben, mit der Hauptstadt *At-wan* oder *A-wan*, welche die Residenz des Jabgu von Tochara war; ...

[Das *Tsien Han-su* fuehrt uns nunmehr die Verteilung des Gebiets von Gross-*Goat-si* unter fuenf Fuersten vor, die wir gewiss als Lehnsmaenner oder Statthalter, Satrapen, zu bezeichnen berechtigt sind. Es nennt sie *Hiep-ho*. Dieses wort haben wir schon in Teil I als einen hohen Titel der *Hung-no* kennen gelernt, der wohl Jehgu oder Jabgu lautete und also von den auswanderndem *Si-ki* und *Goat-si* weiter nach Zentralasien hineingetragen worden ist.]"

S. 98 „[...Nun haben unsere Texte bereits gezeigt, dass das ganze Land westlich von Jarkand, bis zur Hoehe der *Tsong*-Gebirge, von *Si-ja*, *Tsu-hap* und *Po-li* eingenommen wurde, und dass westlich dieser Reiche in Pamir und Alitschur-Pamir sich Bolor erstreckte, welches im Sueden an Udyana stiess. Folglich muss *Hiu-bit* noch weiter westlich, also in Schignan, Gharan oder West-Wachan gelegen haben; und in der Tat sagten uns die Texte, dass *Bu-lui* (Bolor) im Westen an Gross-*Goat-si* grenzte.]"

„*Sik-nok* (Schignan) gehoert zu *Ho-bit* .....*Ho-bit* heisst auch wohl *Tat-mo-sik-tiet-te* und (gleich) *Hwok-kan* (Wachan); es ist das Land, das zurzeit der *Wei*-Dynastie von *Juan* den Namen *Pot-ho* trug; ebenso der suedoestliche Teil

des ehemaligen *To-ho-lo*-Landes (Tocharistan) ... Der Koenig wohnt in der Stadt *Si-ka-sim* (Ischkaschim); noerdlich geht es zum *O-ho* (Ochos, Oxus) hinab,wo das Land kalt ist. "

S. 99-100 „Das Reich *Tut-mo-sik-tiet-te* liegt zwischen zwei Gebirgen und ist das ehemalige Gebiet des Reiches *To-lo-lo* (Tochara). ... Waelder gibt es da nur wenig, und es fehlen Blumen und Obst. Das Land erzeugt gute Pferde in grosser Zahl, die zwar von kleinem Koerperbau, aber imstande sind, lange Reisen zaehe auszuhalten. Die Augen der Menschen sind da haeufig blaugruen, ganz anders als in den uebrigen Reichen. Die Festung *Hun-to-to* ist die Hauptstadt des Reiches. ...

Das Reich *Sa-bi* liegt suedlich von *Po-ti*. . . . Im Osten liegt das Reich *Po-lo-lik* (Bolor). Der Weg ist gefaehrlich; laengs eisernen Ketten geht man hinueber, waehrend man unter sich keinen Boden sieht. In der *Hi-ping*-Periode (516-518) konnten *Sung-jun* und seine Genossen durchaus nicht t bis dahin durchdringen. [Diese Zeilen fuehren uns zum Ziel, denn nach dem, was wir auf S.83 ueber die Lage von *Po-ti* und Bolor angefuehrt haben, kann die Karte uns nur zeigen, dass *Sa-bi* Tschitral entsprechen muss.]

[Westlich von *Sang-bi* oder Tschitral, nur 60 *Li* davon entfernt, soll, nach dem *Wei-su* die Jabgu-Satrapie *Kui-song* (Kusana) gelegen haben. Wir sind also gezwungen, sie in Kafiristan zu lokalisieren.]"

S. 101 „Das Reich *Ko-hu* liegt im Suedwesten von Gross-*Goat-si*. Auch dieses ist ein grosses Reich. Sein Volk ist dem von *Tien-tok* (Indien) aehnlich, schwach und leicht zu unterwerfen. "

S. 103 „ **Sogdiana** „

„22. ***Kang-ki*** „

„Der Koenig des Reiches *Kang-ki* waltet im Winter im Lande *Lok-wat-nik(nok)*. Bis zur Stadt *Pi-tien* ist die Entfernung von Tsang-*ngan* 12300 *Li*.

Das Reich gehoert nicht zum Gebiet des Allgemeinen Schutzherrn.

120000 Familien; 600000 Personen; 120000 Krieger.

Die Volksart ist dieselbe wie in *Goat-si*.

Der oestliche Teil steht unter der Gewalt von *Hung-no*.

Zur Zeit des Kaisers *Suen* herrschten in *Hung-no* grosse Wirren. Fuenf *Tan-hu* zugleich stritten um das Reich, und *Han* verhalf dem *Tan-hu Ho-han-sa* zum Thron; jedoch der *Tan-hu Tsit-ki* verschmerzte das nicht. Er brachte die Gesandtschaft von *Han* um, zog dann westwaerts und setzte sich in *Kang-ki* fest. "

S. 109 „**Fargana.** „

„23. ***Ta-wan.*** "

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Ta-wan*,die Stadt *Kui-san* liegt 12250 *Li* von *Tsang-ngan*.

60000 Familien; 300000 Personen; 60000 Krieger.

Im Norden grenzt es an *Kang-ki*, im Sueden an Gross-*Goat-si*.

Die Hauptstadt ist die Festung *Kui-san*. Es liegt nordwestlich von *So-lik* (Kaschgar). Boden,Klima, Erzeugnisse und Volksart sind wie in Gross-*Goat-si* und in *An-sik*.

Ling-wan war urspruenglich *Pat-ha-na* (Far-gan-na), auch *Pat-han* genannt, das zur Zeit der Wei-Dynastie von *Juan P'o-lok-na* hiess.

Boden, Klima, Erzeugnisse und Volksart sind wie in Gross-*Goat-si* und in *An-sik*".

SS. 110-111 „*Sien-hong*, der Koenig von *Ta-wan*, verpflichtete sich *Han* gegenueber zu einem jaehrlichen Tribut von zwei Himmelspferden.

...auf S.35 aus Kap.123 der *Si-ki*. ..'*Das Giessen von Muenzen und Gefaessen war da unbekannt*."

S. 111 „ 25-26. ***Hiu-sun* und *Kuan-tok***. "

„Der Regierungszitz des Koenigs des Reiches *Hiu-sun* liegt im Flusstal von *Niao-hui* (des Vogelflugs ?) im Westen des *Tsong*-Gebirges,10210 *Li* von *Tsang-ngan* entfernt."

S. 112 „Volksart und Kleidertracht sind wie in *O-sun*. Mit Ruecksicht auf das Vieh folgt man den Wasserlaeufen und dem Pflanzenwuchs.

Es hat seinen Ursprung in den alten *Sak*-Volke."

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Kuan-tok* liegt im *Jen-tun*—Tal, 9860 *Li* von *Tsang-ngan*.

380 Familien, *1100* Personen,500 Krieger.

Ostwaerts bis zum Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 2861 *Li* und geht es auch nach *So-lik* (Kaschgar). Im Sueden liegt es am *Tsong*-Gebirge, das dort unbevoelkert ist. Westwaerts des *Tsong*-Gebirge hinauf liegt (Gebiet von) Hiu-sun. Nordwestlich bis *Ta-wan* sind es 1030 *Li*. Imm Norden stioesst es an *O-sun*.

Die Kleidertracht ist der von *O-sun* aehnlich. Die Wasserlaeufe mit Pflanzenwuchs, denen man folgt, lehnen sich an das *Tsong*-Gebirge.

Es hat seinen Ursprung in dem *Sak*-Volksstamm.

[*Kuan-tok* und *Hiu-sun* auf der Karte zu lokalisieren ist nicht schwer. Wir lasen, dass *Kuan-tok* westlich von *So-lik* lag,das dem heutigen Kaschgar entspricht ... ...Nehmen wir ihrer Durchschnitt,also 560 *Li*, und tragenwir sie von Kaschgar aus ab,dann ergibt sich, dass *Kuan-tok* bei der Wasserscheide vom Musdagh zu lokalisieren ist und dass somit die vom Texte gebotene Mitteilung, dass *Bu-lui*, welches Alitschur entsprach, im Norden an *Kuan-tok* grenzte, sich bestaetigt. ...]"

S. 113 „[Ist also die Lage des alten *Kuan-tok* bestimmt, so ergibt sich von selbst die von *Hiu-sun*. Dessen Regierungssitz lag 260 *Li* westlich von dem von *Kuan-tok*,und zwar 'das *Tsong*-Gebirge hinauf'; das weist also etwas suedlich. Auf S.85 haben wir ausserdem aus dem Text erfahren,dass *Hiu-sun* noerdlich von *Lan-to* lag. Es ist also wohl beim Zusammenfluss des Kizil-su mit dem Muk-su und etwa in Darwas zu lokalisieren.]"

S. 114 **„Ost-Turkistan."**

„27. Sa-ku."

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reichs ist in der Stadt *Sa-ku*. Sie liegt 9950 *Li* von *Tsang-ngan*.

2339 Familien, 16373 Personen, 3049 Krieger.

Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches. Ein linker und ein rechter Heerfuehrer. Ein linker und ein rechter Reiterfuerst. Ein Fuerst fuer die Vorsichtsmassregeln gegen *Si-ja*. Zwei Generalkommandanten. Vier Hauptdolmetscher.

4746 *Li* nordwaerts fuehren zum Regierungssitz des Allgemeinen Schutzherrn, 560 *Li* westwaerts nach *So-lik*, 740 *Li* suedwesrwaerts nach *Po-li*.

Es gibt Eisenberge, aus denen man blauen Jaspis gewinnt.

[Auch fuer das letzte Kaiserhaus stand die Identitaet des alten *Sa-ku* mit Jarkand unumstoesslich fest, und somit war waehrend seiner Herrschaft dem Bezirk, dessen Hauptstadt Jarkand ist, amtlich der Name *Sa-ku* beigelegt. ... In der Tat liegt 560 *Li* westlich oder vielmehr nordwestlich von Jarkand die Stadt Kaschgar, die dem alten *So-lik* entspricht. Auch trifft die Angabe, dass *So-lik* 380 *Li* nordwestlich von *Pi-san* lag und suedlich an *Si-ja* (Jularik) stiess, genau fuer Jarkand zu. Suedwestlich fuehrten 740 *Li* und westlich 540 *Li* nach *Po-li* (Sarikol-Karatsch), und wirklich fuehren zwei Wege noerdlich und suedlich vom Jarkand-daria nach Sarikol-Karatsch, die den gegebenen Meilenzahlen entsprechen.

Diese beiden Wege bildeten Teile der grossen Strasse, die das *Wei-lio* beschreibt als die Mittelstrasse, welche suedlich des Nordgebirges *(Pe-san)* ueber Kutscha, *Kasch* oder Kaschgar, *Kuan-tok* und *Hiu-sun* nach Fargana lief, und anderseits via *Sa-ku* und *Po-li* durch Klein-Pamir und Wachan nach Alexandria und Arsak fuehrte. Die Suedstrasse Turkistans fuehrte dagegen ueber *Pi-san* nach Udyana und Indien.]"

S. 115 „Zur Zeit des Kaisers *Suen* (73-48) hatte die in *O-sun* lebende kaiserliche Prinzessin ein Soehnchen namens *Wan-nien*, das der Koenig von *Sa-ku* liebgewonnen hatte. Dieser starb, ohne selbst Soehne zu haben, als *Wan-nien* sich in *Han* befand. Die Bevoelkerung von *Sa-ku* wollte sich *Han* enger anschliessen und zugleich das Wohlwollen von *O-sun* erwerben, und richtete den Kaiser das Gesuch,den *Wan-nien* zum Koenig von *Sa-ku* zu machen. *Han* willigte ein ...

Kaum aber hatte *Wan-nien* den Thron bestiegen, da zeigte er sich grausam und schlecht. Die Bevoelkerung wurde unzufrieden, und *Ho-to-ting*,ein jungerer Bruder des (verstorbenen) Koenigs von *Sa-ku*, brachte *Wan-nien* samt dem Gesandten von *Han* ums Leben; dann setzte er sich selbst als Koenig auf den Thron, verbuendete sich mit den anderen Reichen und wandte sich von *Han* ab. Es traff sich, dass Fung Fung-si, Inspizient der Garde, entsandt war zur Rueckbegleitung von Besuchern aus *Ta-wan*. Er fand Gelegenheit, um eine Kriegsmacht aus dem Reichen ins Feld zu bringen, griff ihn an und toetete ihn und setzte den Sohn eines seiner Brueder als Koenig von *Sa-ku* ein ...Dieses Jahr war das erste der Periode *Juan-kang* (65).

[Diese alleraeltesten dokumentarischen Berichte ueber Jarkand kommen in ausfuehrlicherer Form vor einer Biographie von *Fung Fung-si* ...]

...Von dieser Zeit hatte *Han* mehrmals Gesandte nach Westlaendern geschickt, und viele von ihnen hatten den ihnen vom Kaiser erteilten Auftrag gescha endet oder waren ihm nicht gewachsen gewesen, waehrend einige sich so habgierig und schmutzig benommen hatten, dass ihnen im Auslande eine schlimme Behandlung zuteil geworden war."

S.116 „Zur selben Zeit habe *Hung-no* eine Kriegsmacht ins Feld gefuehrt und die Stadt *Ku-su* gestuermt, sei aber, ohne sie erobern zu koennen, wieder abgezogen. Von *Sa-ku* entsandte Boten brachten auch den Bericht, dass die Reiche

der Nordstrasse alle wieder in der Macht von *Hung-no* seien; es habe dann auch die Suedstrasse erobert und sich dort (mit den Reichen) verbuendet zur Erhebung gegen *Han*. Westlich von *Sien-sien* war also alles gesperrt und unzugaenglich,denn der Allgemeine Schutzherr *Tsing Ki* und der Oberhauptmann *Se-ma I* befanden sich beide in den Reichen der Nordstrasse."

S. 117 „Als der *Tan-hu* von *Hung-no* die von *Wang Mang* verursachte Verwirrung ausnutzte, um den Westen zu erobern, weigerte sich der Koenig *Jen* von *Sa-ku*, der der maechtigste von allen war, sich ihm anzuschliessen. Er war naehmlich zur Zeit des Kaisers Juan (48-32) ein (Geisel)sohn fuer kaiserliche Aufwartung geworden,war also in der Reichshauptstadt aufgewachsen und hegte Vorliebe fuer das Mittelreich; somit hatte er sich dessen Institutionen angepasst und immer seinen Soehnen eingeschaerft, auch waehrend ihrer Regierung die *Han*-Dynastie zu verehren und sich nicht von ihr abzuwenden. Im 5.Jahre der *Tien-fung*-Periode (18 n.Chr.) war er gestorben; sein posthumer Ehrenname lautet 'der treue und streitbare Koenig'. ... Im...25 n.Chr..., vertrieb die *Hung-no* und nahm den vormaligen Allgemeinen Schutzherrn mit seinen Offizieren und Kriegern, Frauen und Kindern, ingesamt mehr als 1000 Personen, unter seinen Schutz. „

S. 118 „Dann trat er in Briefwechsel mit dem Westen vom *Hung-no*, erkundigte sich somit ueber die Vorgaenge im Reich der Mitte und erklaerte dann selbst, dass er der *Han*-Dynastie ergeben geblieben sei. Im. . (28) erhob *To Jung*, der Generalissimus des Westens vom *Huang-ho*, auf Grund seiner Machtbefugnis den *Kang* zu *Han's* Koenig von *Sa-ku*, mit dem Titel 'Verdienter und Tugendhegender', und zum Obergeneralkommandanten des Westens. "

S. 118 „*So-lik*. "

So-lik,die Stadt *So-lik*,liegt 9350 *Li* von *Tsang-ngan*. 1510 Familien, 18647 Personen, 2000 Krieger.

Ein Lehnsfuerst fuer *So-lik*. Ein Lehnfuerst fuer die Kriege gegen die *Hu*. Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches. Ein Generalkommandant. Ein linker und ein rechter Heerfuehrer. Ein linker und ein rechter Reiterfuerst. Ein linker und ein rechter Hauptdolmetscher.

Gegen Osten bis zum Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 2210 *Li*,suedlich bis nach *Sa-ku 560 Li*.

Es gibt hier einen Basar mit Ladenreihen. .

Der Westen (des Reichs) liegt an der Strasse nach Gross-*Goat-si,Ta-wan und Kang-ki*.

[Das *So-lik* mit Kaschgar identisch ist, hat die amtliche und Gelehrtenwelt Chinas nie angezweifelt. ...

Wie auf S.48 verzeichnet wurde, geht aus dem *Wei-lio* hervor,dass *So-lik* im 3. Jahrhundert unserer Zeitrechnung ein grosses Reich war, dem zwoelf andere Reiche angehoerten, die diese Quelle mit Namen erwaehnt. Sechs davon, naehmlich *Sa-ku, Si-ja, I-nai, Po-li, Kuan-tok und Hiu-siu*,haben wir kennen gelernt.]"

S. 119 „29. **Ut-to.**"

„Der Regierugssitz des Koenigs des Reiches *Ut-to*, das Tal *Ut-to*-Tal, liegt 8650 *Li von Tsang-ngan* entfernt. ...Ostwaerts bis zum Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 1411 *Li*. ...Im Sueden grenzt es an *So-lik*.

Es wird hier Ackerbau und Viehzucht getrieben, und man folgt den Wasserlaeufen und dem Pflanzenwuchs.

Die Kleidertracht ist hier von derselben Art wie in *O-sun*."

S. 120 „60 *Li* fuehren nach der Stadt *Ku-si-tik*, dem Grenzlande von *Ku-tsi*,das auch der Bezirk *Ut-to* heisst und auf dem noerdlichen Ufer des *Tsik*-Flusses im *Ko-sik*-Gebirge liegt.

[Klipp und klar ist hier also zum Ausdruck gebracht, dass der Bezirk *Ut-to* der *Tang*-zeit sich bis zum *Tsik* oder Tarim erstreckte, ...]."

S. 122 **„Das Land des *Na-rin* und des *I-li*."**

„30. ***O-sun***. "

„Der Verwaltungssitz des Grossen Kun-bi des Reiches O-sun,die Stadt Tsik-kok (des *Tsik*-Tals ?) liegt 8900 *Li* von *Tsang-ngan*.

120000 Familien; 630000 Personen; 188800 Krieger.

Ein 'Reichsverweser, der *Ta-lok*'.

Ein linker und ein rechter 'Generalissimus'. Drei 'Lehnsfuersten'. Fuer jeden Generalissimus ein 'Generalkomanndat'. Zwei 'Hauptverwalter'. Ein 'Hauptbeamter'. Zwei 'Hauptbeamte fuer das Zentrum' (die Residenz?). Ein Reiterfuerst.

Oestlich bis an den Regierungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 1721 *Li*. Westlich bis an das Land innerhalb der Umhegung von *Kang-ki* sind es 5000 *Li*.

...Man treibt keinen Landbau, saet und pfl; anzt nicht, sondern sucht, dem Vieh folgend, die Gewaesser und Pflanzenwuchs. Die Volksart ist der der *Hung-no* aehnlich.

Es gibt im Reiche viele Pferde, und Wohlhabende besitzen wohl bis vier-oder fuenftausend Stueck.

Das Volk ist hartherzig und schlecht, habgierig und unzuverlaessig, Raeuber und Diebe sind zahlreich.

S. 123 „Es ist ein hoechst maechtiges Reich. Ehemals war es von *Hung-no* untrerworfen worden, dannach aber entwickelte es sich zu voller Groesse, spielte selbst eine fuehrende Rolle und wollte nicht mehr zu den Versammlungen am Hofe (von *Hung-no)* hingehen.

Im Osten grenzt es an *Hung-no*, im Nordwesten an *Kang-ki*, im Westen an *Ta-wan* und im Sueden an die Reiche mit umwallten Stadten (d.h.Turkistan).

[Aus diesen Grenzbestimmungen folgt, dass *O-sun* dem Gebiet des Narinflusses entsprach.. . Das Gebiet von *O-sun* erstreckte sich wohl nicht ueber den Issik-kul hinaus. Dort liegt naehmlich das Flussgebiet des *I-li*,und in Textberichten

ueber *Hung-no* wird von einem *Tong-ho* von *I-li* gesprochen, der ein Satrap von *Hung-no* war.]"

S. 124 –125 „[Der *Dzet*-See des Itinerars kann nur der Issik-kul sein. Issik soll ein kirgisches Wort sein, das 'warm' bedeutet. Falls das wahr ist, so waere der chinesische Name *Dzet*, 'heiss' bedeutet, wohl eine Uebersetzung von Issik; ...]

[Das Itinerarium des *Tang-su* nennt die Hauptstadt des alten *O-sun* 'Stadt des *Tsik*-Gebirges. Das scheint uns zu berechtigen, ihren Namen, den das *Tsien Han-su* uns bekannt gibt, zu uebersetzen mit *Tsik*-Tal-Stadt. Ob wir dazu auch noch das Wort *Tsik*, das 'rot' bedeutet, uebersetzen duerfen, anstatt es phonetisch zu nehmen, ist zweifelhaft.]

„Anfaenglich,war *O-sun* das Land der *Sik*. Als die Gross-*Goat-si* nach Westen zogen, schlugen sie die *Sik-ong (Sik-ke)* und trieben sie in Flucht; die *Sik-ong* zogen dann suedwaerts ueber die hangenden Uebergaenge, und die Gross-*Goat-si* liessen sich in ihrem Lande nieder. Dann aber schlug der *Kun-bok* von *O-sun* die Gross-*Goat-si* ;die Gross-*Goat-si* zogen nach Westen und unterwarfen *Ta-ha* und der *Kun-bok von O-sun* besetzte ihr Land. Daher kommt es, dass das Volk der *O-sun* auch Staemme der *Sik* und der Gross-*Goat-si* enthaelt. "

S. 140 „**Nord-Turkistan.** "

„31-32. ***Ko-bik* und *Un-sok*.** "

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Ko-bik*, die Stadt *Lam*(die suedliche Stadt?) liegt 8150 *Li* von *Tsang-ngan*.

3500 Familien, 24500 Personen, 4500 Krieger.

Ein Lehnsfuerst von *Ko-bik*. Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches. Ein Generalkomanndant. Ein linker und ein rechter Heerfuehrer. Ein linker und ein rechter Reiterfuerst. Zwei Hauptdolmetscher.

Ostwaerts bis an den Regierungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 1021 *Li*. Suedwaerts bis *Hu-tin* (Choten) sind es zu Pferde fuenfzehn Tagereisen.

Im Norden grenzt es an *O-sun*.

Es erzeugt Kupfer, Eisen ...

Ostwaerts bis nach *Ku-tsu (Ku-tsa)* sind es 670 *Li*. „

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Un-sok*, die Stadt *Un-sok*,liegt 8350 *Li* von *Tsang-ngan*.

2200 Familien, 8400 Personen, 1500 Krieger.

Zwei Lehnsfuersten, Stuetzen des Reiches. Zwei linke und zwei Heerfuehrer. Zwei linke und zwei rechte Generalkomanndanten. "

S. 141 „Zwei linke und zwei rechte Reiterfuersten. Zwei Hauptdolmetscher.

Ostwaerts bis zum Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 2380 (1380 ?) *Li*. Westlich bis *Ut-to* sind es 300 *Li* und nordwaerts bis nach *Tsik-kok in Osun* 610 *Li*. .

Der Boden, die Erzeugnisse und was weiter dort vorkommt, sind ebenso wie in *Sien-sien* und den uebrigen Reichen.

Ostwaerts bis nach *Ko-bik* sind es 270 *Li*.

[...Das Reich *Ko-bik* dem jetzigen Bai, also dem Flussgebiet des Musart-darja, und das Reich *Un-sok* dem heutigen Aksu, dem Flussgebiet des Aksu-darja entsprochen haben muss. Die Strasse, welche von Bai nach Aksu laeuft und sich dann suedlich nach dem Choten-darja wendet, ist bis Choten etwa 1800 bis 2000 *Li* lang, und die Reise von *Ko-bik* nach Choten mag also in der Tat, ...fuenfzehn Tagereisen zu Pferd in Anspruch genommen haben.]

Von diesem Reiche (Ku-tsu) aus zog Huen-tsuang westwaerts, und als er mehr als 600 *Li* zurueckgelegt hatte,durchschrittt er eine kleine Sand- und Felsenwueste und erreichte dann das Reich *Pat-lok-ka*. Das Reich *Pat-lok-ka* ist von Ost nach West ueber 600 *Li*,von Nord nach Sued ueber 300 *Li*. Die Waelle der grossen Hauptstadt haben fuenf bis sechs *Li* im Umkres. ... Als er in diesem Reiche in nordwestlicher Richtung 300 *Li* zurueckgelegt und dabei eine Felsen-

wueste durchzogen hatte, erreichte er das Eisgebirge, das an dieser Stelle der noerdliche Anfang der *Tsong*-Kette ist, deren Gewaesser grossenteils ostwaerts stroemen.

[...das Land von Bai und Aksu... Die kleine Sand- und Felsenwueste, 600 *Li* von Kutscha, ist offenbar derjenige Teil der Ebene von Bai, der bei Jakka-arik endet; daselbst muss also das alte *Ko-bik*, spaeter *Pat-lok-ka*, gelegen haben. Von dort fuehrte 300 *Li* den Pilger nach Stadt und Fluss Aksu,denn wirklich reichen bis dahin die von ihm erwaehnten aeussersten Auslaeufer des gletscherreichen *Tsong*-Gebirges; dass hier das alte *Un-sok* lag, bestaetigt der vorliegendee Auszug aus dem *Tsien Han-su*,der besagt, das *Un-sok 270 Li* westlich von *Ko-bik* lag. Dass *Huen-tsuang* den Namen *Un-sok* nicht nennt, ist sehr begreiflich, denn derselbe Textauszug lehrt uns, dass *Un-sok* schon in der *Han*-Zeit durch Eroberung zu *Ko-bik* geschlagen wurde;. .Die von *Huen-Tsuang* angegebene Laenge des Reiches *Ko-bik*, 600 Li von Ost nach West, reicht in der Tal ueber Aksu hinaus.]"

S. 142 „33. ***Ku-tsi* (Kutscha).**"

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Ku-tsi*, die Stadt *Jen*, liegt 7480 *Li* von *Tsang-ngan*.

6970 Familien; 81317 Personen; 21076 Krieger.

Ein 'Haupt-Generalkommandant' nebst 'Stellvertreter'. Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches. Ein 'Lehnsfuerst, Wahrer der Ruhe im Reiche'. Ein Lehnsfuerst fuer die Bekaempfung der *Hu*. Ein Generalkommandant fuer das Zurueckwerfen der *Hu*. Ein Generalkommandant fuer die Kriegsfuehrung gegen *Hu*. Ein linker und ein rechter Heerfuehrer. Ein linker und ein rechter Generalkommandant. Ein linker und ein rechter Reiterfuerst. Ein linker und ein rechter 'Fuerst zur kraeftigen Unterstuetzung'. Je ein 'Oberst mit tausend Mann' fuer den Osten, den Westen, den Sueden und den Norden. Drei Fuersten fuer das Zurueckwerfen der *Hu*. Vier Hauptdolmetscher.

Im sueden grenzt es an *Tsing-tsoat*, im Suedosten an *Tsia-boat*, im Suedwesten an *U-bi*, im Norden an *O-sun*, im Westen an *Ko-bik*.

Man versteht hier das Metallgiessen und besitzt Blei.

Ostwaerts bis zu dem Regierungssitz des Allgemeinen Schutzherrn, der Stadt *O-lui*, sind es 350 *Li*. "

S. 143 „[Den Namen dieses Reiches haben wir in den alten Texten, auch in den Schreibungen *Ku-sa* und *Ku-tsa* angetroffen. ...Schwerwiegend war offenbar der Umstand, dass die Schreibung *Ku-tsi* den wahren Namen *Ku-tsa* nicht ordentlich wiedergab. ...Von der aeltesten Schreibung liess sich also nur das Zeichen *Ku* erhalten.]...[Wo die alten Gelehrten die Schreibung *Ku-tsa* aus purischen Gruenden in *Ku-jen* geaendert haben,und uns nunmehr der vorliegende Textauszug die Mitteilung macht, dass die koenigliche Residenz des alten *Ku-tsa* die Stadt *Jen* war,da koennen wie uns wirklich nicht versagen,zu glauben,dass die Gelehrten auch hier ein Zeichen *tsa* durch *jen* ersetzt haben, und dass ein ihm vorangehendes *Ku* aus dem Text weggefallen ist. Nunmehr aber koennen wir auch nicht des Glaubens erwehren, dass die Schreibung *Ku-tsi* ebenfalls eine 'Textverbesserung' derselben Sorte ist; denn es ist wirklich allzu auffaellig, dass *tsi* vollkommen dieselbe Bedeutung wie *tsa*, naehmlich 'dies, das. Dieser, jener' usw., hat, jedoch hoechst klassisch und in den heiligen Buechern auf Schritt und Tritt zu finden ist.]

[Die Lage der jetzigen Stadt Kutscha scheint nicht der der *Han*-Zeit zu entsprechen ...Kap.2 des *Sui-king-tsu* enthaelt auf Bl.7 eine Hydrographie von Kutscha, nach welcher der oestliche Flusszweig in suedoestlicher Richtung an der Ostseite der Stadt *Ku-tsi* stroemte und dann auf seiner Westseite *Lun-tai* hatte, waehrend noerdlich von diesem Zweig das Reich *O-lui*, das Gebiet des Allgemeinen Schutzherrn, lag. Ein Versuch, die Lage von *O-lui* noch naeher zu bestimmen, wird sogleich gemacht werden.]"

S. 144 „[In der *Han*-Zeit war *Ku-tsa* gewiss ein Reich von Bedeutung, sonst waere es in den Geschichtsurkunden wohl nicht unter den fuenf Teilen aufgefuehrt, aus denen der *Tan-hu Mo-tun* durch gewaltige Eroberungskriege sein Weltreich zusammensetzte. Vielleicht fuehrte es bereits die Oberherrschaft ueber die Reiche *Ko-bik, Un-sok* und *Ut-to*, von welcher im *Wei-lio* die Rede ist.]"

S. 144 „ 34. ***O-lui.*** "

„110 Familien, 1200 Personen, 300 Krieger.

Ein Generalkommandant der Stadt. Ein Hauptdolmetscher. Es hat denselben Verwaltungssitz wie der Allgemeinen Schutzherr.

Suedwaerts sind es 330 *Li* bis nach *Ku-li.* "

[Die Textberichte ueber die Stiftung des Allgemeinen Protektorats, dem die schwere Aufgabe oblag, die Oberherrschaft der *Han*-Dynastie ueber den Westen aufrechtzuerhalten, sind schon in Teil I, S.206 und in Teil II, S.50 wiedergegeben. Zur Bestimmung von dessen Regierungssitz in *O-lui* bietet die Mitteilung des *Sui-king-tsu*, welche soeben wiedergegeben wurde, einen Anhalt. Wir lernen auch aus den Texten, dass es 350 *Li* von *Ku-tsa* und 400 *Li* von *Jen-ki* lag, dessen Hauptstadt bei der Ruinenstaedte von Sortsuk, westlich von Bagrasch-See zu suchen ist. Somit laege *O-lui* an der Strasse etwa halbwegs Kurli (Kurla) und *Ku-tsa*...] „... dort lag die Stadt *O-lui der Han*-Dynastie, der Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn. Laengs der suedlichen Grenze von *Tschik-dir* erstreckte sich am Hauptfluss (am Tarim) das Gebiet des Reiches *Ku-li.* ...Der *Tschik-dir*-Fluss ist die westliche Quelle des Kasch-bik; er entfliesst den suedlichen Abhaengen des *Tien-san.*"

[Das Land *Lun-tai*,gleichfalls eine fruehe militaerische Ackerbaukolonie von *Han* lokalisiert dieselbe grosse Staatsgeographie von 190 *Li* weiter nach Westen:]. "Pukur liegt 680 *Li* suedwestlich von der Stadt Karaschar; es hat Mauer und

liegt an einem hohlen Weg. Dort ist die Gegend des *Lun-tai* der *Han*-Dynastie. Westlich von dort ueberschreitet man die Grenze von *Ku-tsa.* " [Pukur ist das an der Strasse liegende Bugur unserer Karten.]

S. 145 „[...Damals war sonach *Ku-tsu* tatsaechlich die Hauptstadt des chinesischen Mittelasiens. In der Zeit der *Sung*-Dynastie war es das Zentrum eines grossen Uigurischen Reiches, das in der Geschichte des Dsingiskhan eine hervorragende, in abendlaendischen Schriften ungenuegend hervorgehobene Rolle gespielt hat.]"

S. 145 „ 35. ***Ku-li.*** „

„Ein Generalkommandant der Stadt.

130 Familien, 1480 Personen, 150 Krieger.

Nordoestlich grenzt es an *Ut-ti*, suedoestlich an *Tsia-boat*,suedlich an *Tsing-tsoat.* Im Westen laeuft ein Fluss. Bis *Ku-tsu* sind es 580 *Li.*

[... *Ku-li 330 Li* suedlich von *O-lui* lag...]

Als unter Kaiser *Wu* der Verkehr mit dem Westen zustande kam, wurden in *Ku-li* Oberhauptleute eingesetzt und militaerische Landbaukolonien gegruendet. ...Dann kam die Periode *Tsing-ho* (92-88 v.Chr.), in der *Li Kuang-li*, der General von *Dsi-su*, mit seinen Armeen *Hung-no* unterwarf. ...

Die oestlich von ehemaligen *Lun-tai* liegenden frueheren Reiche *Tsiet-ki* und *Ku-li* bilden ein Land von grosser Ausdehnung, reich an Wasser und Pflanzen. "

S. 147 „Als damals der Lehnfuerst von *Kai-ling* den Krieg gegen *Ku-su* (Turfan) fuehrte (90 v.Chr.), waren die (als Geiseln) in der Reichshauptstadt befindlichen juengeren Brueder und Soehne von *Gui-si, Ut-ti, Lo-lan* und noch drei anderen Staaten zuvor heimgeschickt worden, damit sie die Kriegsmacht von *Han* Vieh und Mundvorrat zu fuehren sollten. "

S.154 **„36. Ut-ti."**

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Ut-ti*, die Stadt *Ut-ti*, liegt 6750 *Li* von *Tsang-ngan*.

1200 Familien, 9600 Personen, 2000 Krieger.

Ein Lehnsfuerst von *Ut-ti*. Ein 'Lehnsfuerst von An-se'. Ein linker und ein rechter Heerfuehrer. Ein linker und rechter Generalkommandant. Ein 'Fuerst fuer die Kriegfuehrung gegen die *Hu*. Zwei Hauptdolmerscher.

Nach Westen bis zum Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 300 *Li*. ... Im Sueden grenzt es an *Sien-sien* und *Tsia-boat*.

[...*Ut-ti* mag einer Grundform Urli oder Hurli entsprechen, die sich im Namen des Landes und der Stadt *Kuel-li* (Gurli), auf unseren Karte als Kurla verzeichnet, ...Eine Abmessung auf der Karte ergibt naehmlich, dass Gurli 650 *LI* suedwestlich oder westlich vom alten *Ku-li* liegt und nur 100 *Li* suedlich vom alten *Jen-ki* sich befindet, das wahrscheinlich der Ruinenstaette von Sortsuk westlich von Bagrasch-kul entsprach.]"

S. 154 „37. Gui-su."

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Gui-su*, die Stadt *Gui-su*, liegt 7290 *Li* von *Tsang-ngan*.

700 Familien, 4900 Personen, 2000 Krieger.

Ein Lehnsfuerst fuer den Krieg gegen die *Hu*. Ein Generalkommandant fuer den Krieg gegen die *Hu*. Ein linker und ein rechter Heerfuehrer. Ein linker und ein rechter Generalkommandant. Ein linker und ein rechter Reiterfuerst. Ein Fuerst fuer die Kriegfuehrung gegen die *Hu*. Ein Hauptdolmetscher. "

S. 155 „Westlich bis an den Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 500 *Li*. Bis *Jen-ki* sind es 100 *Li*.

Die Mittelstrasse fuehrt wesrwaerts nach dem Reichen *Ut-ti* und *Gui-su* und zum Koenig von *San*, die alle zu *Jen-ki* gehoeren. "

S.155 **„38. Jen-ki."**

„Die Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Jen-ki*, die Stadt *Oan-ku*, liegt von *Tsang-ngan*.

4000 Familien, 32100 Personen, 6000 Krieger.

Ein Lehnsfuerst zur Bekaemfung der *Hu*. Ein 'Lehnfuerst zur Abwehr der *Hu* '. Ein Lehnsfuerst, 'Stuetze des Reichs'. Ein linker und ein rechter Heerfuehrer. Ein linker und ein rechter Generalkommandant. Ein linker und ein rechter Fuerst fuer die Kriegfuehrung mit den *Hu*. Ein Fuerst fuer die Kriegfuehrung gegen *Ku-su*. ...Zwei Generalkommandanten fuer die Kriegfuehrung gegen *Ku-su*. Ein 'Fuerst von *Ku-su*, der zur Treue sich bekehrt hat'(?). Zwei Generalkommandanten fuer die Kriegfuehrung gegen die *Hu*. Zwei Fuersten fuer die Kriegfuehrung gegen die *Hu*. Drei Hauptdolmetscher.

Suedwestlich bis zum Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 400 *Li* und suedwaerts bis nach *Ut-li 100 Li*.

Im Norden grenzt es an *O-sun*.

Es liegt bei einem See, der fischreich ist."

S. 156 „[Der fischreiche See, an dem, diesem Textauszug zufolge, *Jen-ki* lag, ist natuerlich der Bagrasch-kul,westlich und nordwestlich von welchem die grosse Trasse laeuft]

...Es grenzt an den vier Seiten an Gebirge, wo die Wege steil und gefaehrlich sind, und es ist leicht zu verteidigen. ... Von hier reiste er (der Pilger) ueber 200 *Li* in suedwestlicher Richtung ueber ein schmales Gebirge und ueber zwei grosse Fluesse. Dann erreichte er westwaerts das flache Stromland, und als er darin mehr als 700 *Li* zurueckgelegt hatte, das Reich *Kut-tsi (Ku-tsi, Ku-tsu)*.

[Das 'schmale Gebirge' ist offensichtlich das, welches sich suedlich vom See und noerdlich von Kurla erstreckt, und die 'zwei grossen Fluesse' sind der Ghaidu und der Ghonts-

chok. ... Westwaerts vom 'schmalen Gebirge' fuehrte eine Strecke von 700 *Li* den Pilger durch die Ebene des Tarim-Beckens nach *Ku-tsa.* "

S. 158 „**Nordost-Turkistan (I).**"

„ 39. ***O-tam-tsu-li.*** "

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *O-tam-tsu-li*,das *U-lo*-Tal,liegt 10330 *Li* von *Tsang-ngan*.

41 Familien, 231 Personen, 57 Krieger.

Ein Lehnfuehrst,, Stuetze des Reiches.

Ein linker und ein rechter Generalkomanndant.

[...die Lage dieses Reiches uns einigermassen bekannt-gegeben durch den Textbericht, wonach zwischen den Jahren 48 und 32 v.Chr. durch den Allgemeinen Schutzherrn ein Teil des noerdlich des *Tien-san* liegenden Gebiets von *Ku-su* im Westen abgetrennt und daraus das Land *O-tam-tsu-li* gebildet wurde zur Besiedlung durch das Volk des unterworfenen *Hung-no*schen Koenigs von Bor. Da nun der Regierungssitz dieses noerdlichen Gebiets von *Ku-su 8950 Li* von *Tsang-ngan* und nicht weit von Urumtschi zu lokalisieren ist, so duerfte, falls der Regierungssitz von *O-tam-tsu-li* wirklich in 10330 *Li* Entfernung von *Tsang-ngan* lag, dieser im I-li-Becken zu suchen sein.]"

SS. 158-159 „40. ***Pi-liok.***"

„Der Verwaltungssitz des Koenigs des Reiches *Pi-liok*,das Reich *Kan-tong* im oestlichen Teil des *Tien-san*,liegt *8680 Li* von *Tsang-ngan*.

227 Familien, 1387 Personen, 422 Krieger.

Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches."

Ein linker und ein rechter Heerfuhrer. Ein linker und ein rechter General-

Kommandant. Ein linker und ein rechter Hauptdolmetscher.

Suedwestlich bis zum Sitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 1287 *Li*.

Der koenigliche Regierungssitz des hinter (dem *Tien-san*) liegenden Reiches *Pi-li-ok*, das Tal von *Pan-ku-li* liegt 8710 *Li* von *Tsang-ngan*.

462 Familien, 1137 Personen, 350 Krieger.

Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches. Ein Generalkommandant.

Ein Hauptdolmetdscher. Zwei Heerfuehrer.

Oestlich grenzt es an *Jok-lip-su*, noerdlich an *Hung-no* ... und suedlich an *Ku-su*.

[Die Lage dieses zweiteiligen Reiches ...verraet sich durch den Namen *Pan-ku-li* der Residenz des Noerdlich vom *Tien-san* oder hinter ihm liegenden Teils, denn schon auf dem ersten Blick erkennt man darin das Wort Bar-kul oder Bor-kul,in dem, weil ... Bar ganz richtig durch *Pan*, Kul durch *ku-li* wiedergegeben ist. Da unser Text sogleich noch ein Reich *Po-li* oder Bor erwaehnt, das ungefaehr 100 *Li* weiter vom Schutzherrn entfernt war und sich auch beiderseits des *Tien-san* erstreckte, so laesst sich annehmen, dass dieses seinen Namen dem an der Ostseite in den See muendenden Bor-flusse entlehnte und bis an dessen Ufer reichte.]"

S. 159 „ **41. *Jok-lip-su.***"

„...190 Familien. 1445 Personen. 331 Krieger.

Oestlich grenzt es an den Hauptmann der Hinterstandt von *Ku-su*,im Westen an *Pi-liok* und im Norden an *Hung-no*."

S. 160 „[...Es muss also nordoestlich vom Bor-kul und noerdlich von *Po-li* gelegen haben, ...]"

S. 160 „ **43. *Po-li* (Bor).** "

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Po-li*. Das Tal *So-dsu*,im Westen des *Tien-san*,liegt 8360 *Li* von *Tsang-ngan*.

325 Familien, 2032 Personen, 799 Krieger.

S. 161 „Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches. Ein linker und ein rechter Heerfuehrer. Ein linker und ein rechter Generalkommandant. Suedwestlich bis zum Regierungssitz sind es 1387 *Li*.

Der Koenig des hinter (dem *Tien-san*) liegenden Reiches *Po-li* wohnt 8630 *Li* von *Tsang-ngan* entfernt.

100 Familien, 1070 Personen, 334 Krieger.

Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches. Ein Heerfuehrer. Ein linker und ein rechter Generalkommandant. Ein Hauptdolmetscher. "

„[...dieses zweiteilige Reich offenbar oestlich vom Borkul zu lokalisieren ist. Die chinesische Schreibung *Po-li* ist offensichtlich eine genaue Wiedergabe von Bor. In der Schreibung *Po-le* ist uns der Name in Teil I begegnet als der des Landes, bis wohin *Wei Tsing* im Jahre 127 v.Chr. ins Gebiet von *Hung-no* vorstiess, und in den Schreibung *Po-li* und *Po-li-ho* als der des Landes, wohin sich 71 v.Chr., mit grossen Erfolg der Waffenzug des *Tsao Tsung-kuo* und *Fan Ming-jiu* richtete. Zwar wird auf den modernen Landkarten der Name Barkul zumeist *Pa-li-kun, Pa-el-kun, Pa-el-ku-el* oder *Pa-el-ku-li* geschrieben, jedoch die amtliche Schreibung ist *Po-li*-See, bis auf diesen Tag.

Der aelteste Bericht ueber Bor befindet sich in Kap.118 des *Hou Han-su*. Er lautet :] „*Po-li* war urspruenglich ein grosses Reich. Als der Westen noch zu *Hung-no* gehoerte, machte sich der Koenig des Reiches dem *Tan-hu* gegenueber straffaellig, und dieser war so sehr gegen ihn aufgebracht, dass er mehr als 6000 Menschen von Bor deportierte und im rechten Gebiet von *Hung-no* internierte,und zwar im Lande *O-ok*, das infolge dieses Ereignisses den Namen *O-ok* empfing. Es lag suedlich vom hinteren Teil von *Ku-su*, mehr als neunzig (neun bis zehn ?) Tagereisen zu Pferde entfernt. Die Armen und Schwachen waren aber in die Flusstaeler entflohen, und so ist es (*Po-li*) als Reich bestehen geblieben. „

S. 161 „**44. *Tsia-bi*.** „

„Der Regierungssitz des Koenigs des westlichen Reiches von *Tsia-bi* liegt oestlich vom *Tien-san* im *U-ta*-Tal, 8670 *Li* von *Tsang-ngan*.

332 Familien, 1926 Personen, 738 Krieger.

Ein Lehnsfuerst fuer West-*Tsia-bi*. Ein limker und ein rechter Heerfuehrer. Ein linker und ein rechter Reiterfuerst.

Suedwestlich bis an den Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 1487 *Li*. "

S. 162 „Der Regierungssitz des Koenigs des oestlichen Reiches von *Tsia-bi* liegt oestlich von Tien-*san* im *Toe-hi*-Tale, 8250 *Li* von *Tsang-ngan*.

191 Familien, 1948 Personen, 572 Krieger.

Ein Lehnsfuerst von Ost-*Tsia-bi*. Ein linker und ein rechter Generalkommandant.

Suedwestlich bis an den Verwaltungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 1587 *Li*. "

S. 162 „ **46. *Ho-hu*.**"

„Der Regierungssitz des Koenigs des Reiches *Ho-hu*, das *Liu*-Tal ('Tal der Weiden' ?) in *Ku-su* liegt 8200 *Li* von *Tsang-ngan* entfernt.

55 Familien, 264 Personen, 45 Krieger.

Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches. Ein linker und ein rechter Generalkommandant."

S. 163 „Westwaerts sind es 1147 *Li* bis zum Regierungssitz des Allgemeinen Schutzherrn und 770 *Li* bis nach *Jen-ki*.

[Das erste Zeichen des Namens dieses Reiches wird *ho* ausgesprochen, allein es duerfte wohl *ko* lauten, ... Im Kap.118 des *Hou Han-su* steht der Name in der Tat *Ko-hu* geschrieben.]

Von der Kreishauptstadt *Kao-ho* aus,80 *Li* in noerdlicher Richtung befindet sich der 'Gasthof zur Drachenquelle'. Dann weiter nordwaerts, in ein Flusstal, 130 *Li*. Darauf durch das *Liu*-Tal und ueber den 'Goldsandgrat', 160 *Li*.

[...war *Kao-ho* ein etwa 20 *Li* westlich von Turfan liegendes Flusspaar, wo in der *Han*-Zeit die Hauptstadt des Reiches *Ku-su* lag; und in der *Tang*-Zeit lag die Stadt

des Schutzherrn des noerdlichen Hofes in der Gegend von Urumtschi. An dieser Strasse lag also das *Liu*-Tal, 230 *Li* von Turfan, diesseits eines Bergpasses, welcher der von Dabantschin sein muss. Das vertraegt sich auch durchaus mit der Entfernung von *Jen-ki*, welche der Eingang stehende Textauszug auf 770 *Li* festsetzt.]"

S. 163 „*47. San.*"

„Der Koenig des Reiches *San* wohnt 7170 *Li* von *Tsang-ngan* entfernt.

450 Familien, 5000 Personen, 1000 Krieger.

Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches. Ein linker und ein rechter Heerfuehrer. Ein linker und ein rechter Generalkommandant. Ein Hauptdolmetscher.

Westlich bis *Ut-li* sind es 240 *Li*, nordwestlich bis Jen-ki 160 *Li* und westaerts bis *Giu-su 260 Li*.

Im Osten und im Sueden grenzt es an *Sien-sien* und *Tsia-boat*.

S. 164 „Das Gebirge erzeugt Eisen. Die Bevoelkerung wohnt in den Bergen und ist fuer Landbauerzeugnisse und fuer Einkauf von Getreide auf *Jen-ki* und *Giu-su* angewiesen.

[Die gegebenen Entfernungszahlen machen es wahrscheinlich, dass die Residenz des Koenigs dieses Reiches irgendwo am Suedufer des Bagrasch-kul lag, von wo 240 *Li* westwaerts nach *Ut-li* (Kurla) und 160 *Li* suedwestlich um den See herum nach *Jen-ki* (Djensil) fuehrten.

Die chinesische Schreibung des Namens dieses Reiches bedeutet 'Berg' oder 'Gebirge'. Dennoch gibt sie wahrscheinlich bloss einen Fremdnamen *San* wieder, und zwar in abgekuerzter Form; denn das *Sui-king-tsu* erwaehnt ein Reich *Bik-san, 1865 Li* von *U-bi* entfernt, mit den Worten : „Weiter ostwaerts fliesst der *Ho* (Tarim) suedlich vom Reiche *Bik-san*,dessen Regierunssitz, die Stadt *Bik-san*, westwaerts 240 *Li* von *Ut-li* liegt. "]"

S. 165 **„Nordost-Turkistan (II)"**

„*48. Ku-su.*"

S. 165 „Der Vervaltungssitz des Koenigs des vor (dem *Tien-san*) liegenden Reiches *Ku-su* ist die Stadt *Kao-ho*, 'die nebeneinander liegenden Fluesse'. Ein Fluss gabelt sich dort und fliesst dann rundum die Stadt herab; daher ihr Name *Kao-ho*. Sie liegt 8150 *Li* von *Tsang-ngan*.

700 Familien, 6050 Personen, 1865 Krieger.

Ein Lehnsfuerst, Stuetze des Reiches. Ein 'Lehnsfuerst fuer die Beruhingen des Reiches'. Ein linker und ein rechter Heerfuhrer. Ein Generalkommandant. Ein 'Generalkommandant fuer den Anschluss an *Han*'. Ein 'Fuerst' fuer *Ku-su*. Ein 'Fuerst zur Durchfuehrung des Guten' (?). Ein 'Fuerst,der sich dem Guten zuwendet'. Zwei Hauptdolmetscher. Suedwestlich bis an den Regierungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 1807 *Li* und bis *Jen-ki 835 Li*.

Der Regierungssitz des Koenugs des hinter (dem *Tien-san)* liegenden Reiches *Ku-su* liegt im *Bu-to*-Tale, 8950 *Li* von *Tsang-ngan*.

595 Familien, 4774 Personen, 1890 Krieger.

Ein Lehnsfuerst fuer den Krieg gegen die *Hu*. Ein linker und ein rechter Heerfuehrer. Ein linker und ein rechter Generalkommandant. Ein 'Fuerst zur Fuehrung des Volkes'. Ein Hauptdolmetscher."

S. 166 „Suedwaerts bis zum Regierungssitz des Allgemeinen Schutzherrn sind es 1237 *Li*.

Das Reich des Generalkommandanten von *Ku-su* mit 40 Familien, 333 Personen und 84 Krieger.

Das Reich des Hauptmanns der Hinterstadt von *Ku-su* mit 154 Familien, 960 Personen, 260 Krieger.

[Das vor dem *Tien-san* sich erstreckende Reich *Ku-su* entspricht angenommen ermassen dem jetzigen Bezirk Turfan, einem Lande also, das wegen der dort veranstalteten archaeologischen Untersuchungen in den letzten Jahrzehnten

das Interesse der Gelehrterwelt auf sich gelenkt hat. Seine aelteste geschriebene Geschichte duerfte auch deswegen die Aufmerksamkeit besonders verdienen.

...aus den Texte ist hervorgegangen, gab es anfaenglich in Turkistan ausser der Suedstrasse noch eine, die nach Westen fuehrte und vom vorderen *Ku-su* ausging. Sie hiess die Nordstrasse, spaeter aber die Mittelstrasse, und fuehrte ueber *Jen-ki*,Kurla, *Ku-tsa*, Aksu und Kaschgar ... ... Das *Wei-lio* beschreibt sie in folgenden Worten:] :

„Die neue Strasse ist die, welche, vom Sperrtor von *Ju-men* nordwestwaerts ausgehend, ueber *Hin-hang* (der querliegende Bodeneinschnitt) fuehrt und den 'Sand der drei Huegel' sowie die 'Drachenhuegel' umgeht. Darauf laeuft sie von *Ngo-tsoan* aus nordwaerts bis an die Grenze von *Ku-su* und dann nach *Ko-tsang*, wo die Oberhauptleute der Mitte die Verwaltung fuehrten; dann biegt sie nach Westen um, und (bei Kurla) mit der Mittelstrasse vereinigt, laeuft sie nach *Ku-tsu.* "

S. 167 „Der vordere und der hintere Teil (von *Ku-su*) mit Ost-*Tsia-bi*,*Pi-liok*, *Po-li* und *I-ki* sind die sechs Reiche von *Ku-su*,die im Norden an *Hung-no* stossen. Aus dem vorliegenden Teil geht es westlich nach *Jen-ki* und so zur (ehemaligen) Nordstrasse,und vom hintenliegenden Teil geht es nach *O-sun*.

[...Auch laesst sich nicht bezweifeln, dass *Po-liok* eine Schreibung von Bor darstellt und somit *liok* wie *lio* oder *lo* ausgesprochen wurde.] „

S. 168 „[Das alte *Tang-su* sagt:]: *Ko-tsang* war der Hof des Koenigs des vorderen *Ku-su*. Kaiser *Juan* der *Han*-Dynastie (48-32 v.Chr.) setzte hierselbst Oberhauptleute der Mitte ein *Kim-boan*, im Protektorat des Hofs des Nordens war waehrend der zweiten *Han*-Dynastie der Hof des Koenigs des hinteren *Ku-su* und auch der alte Hof der *Hu (Hung-no)*. Es gibt da fuenf Staedte, und der Volksname ist deshalb 'das Land der fuenf Staedte' (=Bischbalik). "

[Die *Tang*-Dynastie legte dem Reiche *Ko-tsang* den Namen *Si-tsou*,'Bezirk des Westens',bei und liess es von einem *Tu-tu*, 'Generalgouveneur', verwalten.]"

S. 169 „[...die Lage des ehemaligen *Ko-tsang* gegeben ;seine Ruinen liegen oestlich beim Dorf *Ha-la-ho-tsou*,Garagotsch, das 30 *Li* oestlich von Turfan liegt.]"

S. 170 „An der Grenze des Kreises *Kao-ho* fliesst der *Kao-ho* dessen Quellen im noerdlich von dem Kreise liegenden *Tien-san* entspringen, das auch wohl das *Ki-lien*- Gebirge heisst. Dieses Land war urspruenglich der vordere Koenigshof von *Ku-su* der *Han*- Zeit. "

S. 171 „[Im Lande *Ko-tsang* lag also, wie das *Hou Han-su* sich ausdrueckt 'Tor und Tuer der Westlande', da heisst also, es beherrschte die zwei Strassen, welche, ueber Hami und Urumtschi, Turkistan mit der Dsungarei und der Mongolei verbinden und seiner Zeit *Hung-no* die Gruendung und Aufrechterhaltung seiner Herrschaft ueber Turkistan mittels seiner Horden ermoeglichten.]...

[Das Riesengebirge, auf dem das alte *Ku-su* sich erstreckte, trug, wie aus den Texten hervorging, schon in der *Han*-Zeit den Namen *Tien-san*, 'Himmelsgebirge'. Gleichbedeutend duerfte wohl sein in der Literatur mehrmals vorkommender Name *Ki-lien*- Gebirge, sein den wir auch als den seiner Verlaengerung nach Suedosten kennengelernt haben.]"

S. 172,173 „[Kriege zur Eroberung der zwei oestlichen Reiche Turkistans, *Ku-su* und *Lo-lan*,die unter der Oberherrschaft von *Hung-no* standen, wurden seitens *Han* recht bald unternommen, nachdem dessen Feldherr *Wei Tsing* im Jahre 127 die Waffen siegreich bis ins Land von *Hu-li* und Bor getragen und drei Jahre spaeter das Gebiet des rechten *Hien*-Koenigs im Delta des *Hik* mit Krieg ueberzogen hatte, und nachdem zum Schluss im Jahre 122 der *Ho Ki-ping* die Hunnischen Fuerstentuemer im Lande vom jetzigen *Kan-tsou* und *Su-tsou* erobert und zum Gebiet von *Han* hatte. Es

war dann der General *Tsao Po-nu*,der im Jahre 111 abermals ins Flussgebiet des *Hik* vordrang ... Im darauffolgenden Jahren, so berichtet *Se-ma Tsien*, zuechtigte er *Lo-lan* und *Ku-su*,welche mehrmals Gesandtschaften von *Han* ueberfallen und ausgepluendert hatten, d.h. er nahm erst den Koenig von *Lo-lan* gefangen und fuegte darauf *Ku-su* eine Niederlage.

Im Jahre 101 hatte *Li Kuang-li* seinen beruehmten Feldzug gegen *Ta-wan* vollendet und damit den groessten Teil Turkistans unter der Oberhoheit von *Han* gebracht. Bereits zwei Jahre spaeter wurde ein Versuch zur Unterwerfung von *Ku-su* gemacht, jedoch verlief dieser erfolglos, da *Hung-no* rechtzeitig mit seiner Streitmacht auf dem Kampfplatz erschien...*Tsien Han-su* erzaehlt ueber diesen Hergang folgendes:]

Im zweiten Jahre der *Tien-han*-Periode (99 v.Chr.) machte Kaiser *Wu* den *Hung-no*-schen Koenig von *Kai-ho*, der sich unterworfen hatte, zum Lehnsfuerst von *Kai-ling*. An der Spitze der Kriegsmacht des Reiches *Lo-lan* fuehrte dieser dann den ersten Krieg gegen *Ku-su*; aber *Hung-no* schickte den rechten *Hien*-Koenig mit einigen zehntausend Reitern desem Reiche zu Hilfe, und daher zog die Kriegsmacht von *Han* ohne Erfolge zu erzielen wieder ab.

Im vierten Jahre der *Tsing-ho*-Periode (89 v.Chr.) wurde *Ma-Tung*, der Lehnsfuerst von *Tsung-ho*, mit 40000 Reitern zum Krieg gegen *Hung-no* ins Feld geschickt. Sein Weg fuehrte ihn durch den Norden von *Ku-su*,und deshalb wurde auch noch der Lehnsfuerst von *Kai-ling* an der Spitze der Kriegsmacht von *Lo-lan, Ut-li, Gui-su* und dreier anderer Staaten ausgeschickt, um von der anderen Seite *Ku-su* anzugreifen, und diesem somit keine Gelegenheit zu lassen, dem Lehnsfuersten von *Tsung-ho* den Weg zu verlegen. Diese Streitmacht der saemtlichen Reiche belagerte darauf *Ku-su*, worauf der Koenig von *Ku-su* sich unterwarf und sein Reich unter *Han*'s Oberhoheit stellte.

[*Han* sollte sich aber nicht dauernd des Besitzes von *Ku-su* erfreuen, denn bald schickte *Hung-no* seine Horden gegen *O-sun* ins Feld,welche *Ku-tsu* und *Ak-su* erobrten, *Ku-su* besetzten, und Kaiser *Tsao* noetigten, im Jahre 72 fuenf Armeen zu mobilisieren.]

Zur Zeit des Kaisers *Tsao* (86-74) schickte *Hung-no* wieder 4000 Reiter, um in *Ku-su* Ackerbau zu treiben."

S. 174 „Als dann aber *Suen* den Thron bestiegen hatte und (71 v.Chr.) fuenf Generale an der Spitze seiner Armeen gegen *Hung-no* in den Krieg Schickte, ergriff diese Landbauern in *Ku-su* eine Panik, und sie machten sich aus dem Staube. *Ku-su* stellte nun seine Beziehungen zu *Han* wieder her, aber das rief in dem *Hung-no* so grossen Zorn hervor, dass er den Kronzpzinzen von (*Ku-su*), *Kun-sok (Kun-siu)* als Geisel zu sich beschied.... ...Als dann dieser *O-lui*,selbst Koenig wurde,schloss er ein Ehebuendniss mit *Hung-no* und veranlasste *Hung-no,* die Strasse, auf welcher *Han* den Verkehr mit *O-sun* aufrecht hielt, zu sperren. ...

Als die Ernte eingebracht war, brachte er wiederum die Kriegsmacht auf die Beine und griff den Koenig von *Ku-su* in der Festung *Sik* an. Sobald diesen der Bericht erreichte, dass die Armee von *Han* in Anmarsch sie, fluechtete er nach Norden nach *Hung-no* um Beistand anzurufen. Aber noch die *Hung-no* fuer ihn eine Kriegsmacht ins Feld geschickt hatte, kehrte der Koenig zurueck und fasste auf Rat seines Reichsgrossen *So-ju* den Beschluss, sich *Han* zu unterwerfen."

S. 175 „Da er aber befuerchtete, mit Misstrauen empfangen zu werden, griff der Koenig auf *So-ju,s* Rat das Grenzreich von *Hung-no*, Klein-*Puli* (Bor), an und koepfte oder verschleppte da die Bevoelkerung; und so unterwarf er sich dem *Tsing Ki*. Das kleine Reich *Kin-hu* an der Grenze von *Ku-su* hatte hinter der Kriegsmacht von *Han* her in *Ku-su* Pluenderungszuege abgehalten, und der Koenig von *Ku-su* erbat sich nun die Erlaubnis, *Kin-hu* anzugreifen und zu schlagen.

Als es in *Hung-no* bekannt wurde, dass *Ku-su* sich unter die *Han*-Dynastie gestellt hatte, fuehrte es eine Armee ins Feld und griff es an.

Dem Koenig von *Ku-su* bangte davor, dass die Armee von *Hung-no* wiederkommen undf er dann umgebracht werden wuerde. Er floh deshalb mit leichter Reiterei nach *O-sun*, ...

...Nun schickte *Tsing Ki* die ersten dreihundert Offiziere und Soldaten nach *Ku-su*, um auch hier Ackerbau zu treiben ..."

S. 183 **„Die *K'iamg* des Westens (I)"**

„[Zu den Voelkerschaften, mit welchen in der vorchristlichen Zeit die *Han*-Dynastie in Beruehrung kam,und die sie unter ihre Oberhoheit brachte, gehoeren auch die, welche das ausgedehnte Gebirgsland bewohnten, das den westlichen Teil der jetzugen Provinz *Kan-su*, also das Stromgebiet des *Hong* (des Flusses des Bezirks *Si-ning*) und des *Ta-tung* bildet und sich suedlich des *Nan-san* erstreckt. Kap. 96 des *Tsien-Han-su* behandelt diese Barbaren nicht, was wohl dem Umstand zugeschreiben ist, dass sie durch den oestlichsten *Nan-san* sharf von dem Lande getrent waren, durch das die grosse Verkehrsstrasse mit dem Westen lief, und sie mithin als abseits der Westlande liegend betrachtet wurden. Unseren eigenen geographischen Ansichten entsprechend, waeren sie wohl zu den oestlichen Tibeten zu rechnen.

Abgesehen von den Namen *Dzong*, *Tik* und *Hu*, durch welche, wie schon in Teil I dargetan, die Barbaren des Nordens und des Westens im allgemeinen bezeichnet werden, sind diese Tibeter in den alten chinesischen Urkunden durchweg *Te* und Kiong gennant. ... die Wohnorte der *Te* mehr suedlich, die der *Kiong* im eigentlichen Kuku-nor–Gebiet lagen; ... da beide Voelker eine nomadische oder halbnomadische Lebenweise fuehrten.

Die aelteste vorhandene spezielle Abhandlung ueber die *Kiong* und die *Te* ist das 117.Kapitel des *Hou-Han-su* ...]"

S. 201 **„Die *K'iong* des Westens (II)."**

„Als zur Zeit des Kaisers *Tsao* (86-73) die *Te* von *Wu-tu* aufstanden, wurden sie von *Tsao Tsung-kuo* als Generalissimus und Generalkommandant der Schutzarmee geschlagen und zum Frieden gezwungen.

„In der Periode *Pen-si* (73-69) fuehrte er als General von Pu-*le* (Bor) den Zuechtigungsfeldzug gegen *Hung-no* ..."

S. 215 „Im naechstfolgenden Jahre (60 v.Chr.) erstattete *Tsung-kuo* dem Kaiser folgenden Bericht:

'Anfaenglich waren die *Kiong* etwa 50000 an Zahl. Unsere Kriegsmacht hat alles in allem 7600 Koepfe abgeschlagen; 31200 Personen haben sich unterworfen, fuenfbis sechstausend sind im *Huang-ho* und im *Hong* ertrunken oder haben den Hungertod erlitten."

DIXON

p. 13 „In the 1th century BC movements eastwards from central to eastern Asia ended in the formation of a confederation of tribes in Mongolia. Their neighbors, the Chinese, ...called them the Hsiung-Nu. Many haqve equated them with the Huns...The theory is open to many objections, but some support is given by a scattered distribution of cast-bronze **cooking** vessels, on average about 18 inches in the height, the hunic cauldrons. Within Europe the use of these barbaric cauldrons spread along the coast of the Black Sea into Hungary and from there through Germany westwards... Quite apart from their distinctive and exotic appearance, these whose metal content has been analyzed have shown an extraordinarily high proportion of copper in the alloy, a crude technology quite unlike anything else in Europe. All are agree to be of Hunic manifacrure and find spots of similar

vessels in Asia can be traced eastwards the Altai mountains to prototypes on the northern border of China, the area of the Hsiung-Nu confederation."

p. 14 Ill. Cauldron (stewpot)- Hungary

Map – Europe: 17 places found sites of Hunic cauldrons – France,Germany 2; Romania 4; Bulgaria 1; Russia & Ukraine 4.

DUPREE

p. 1 „BALKH, today a growing town in Balkh Province, is a town of prodigious where Zoroaster preached sometime between 1000 and 600 BC. Licentious rites celebrated at the shrine to Anahita, Goddess of the Oxus, attracted thousands during the 5th century BC; Alexander the Great chose it for his base from 329-327 BC, and in the early centuries AD, under the Kushans, when Buddhism was practiced throughout Afghanistan ... Hsuan-tsang, the Chinese pilgrim-traveller-chronicler who passed through in the 7th century AD, just before the arrival of new religion from the west, Islam. "

EBERHARD

S. 129 „Von allen Voelkern aber, wo wir derartige kosmologische Spekulationen antreffen, koennen wohl die Chinesen als diejenigen gelten, die diese Anschauungen am folgerichtgsten und in die letzten Folgerungen zu einem System von einer sonst wohl nie erreichten Einheitlichkeit und Groesse ausgebaut haben.

Ueber das Alter der Obersichtkultur in China koennen wir noch nichts Exaktes sagen. Neuere Ausgrabungen (in Yang-shao) erwiesen westliche Einfluesse gegen Ende des 3. vorchr.Jahrtausends, doch wissen wir nicht, wie weitgehend diese vor allem auf die geistige Kultur eingewirkt haben.Zur Zeit der bisher aeltesten Texte (Orakelknochen etwa aus dem 14.Jahrh.v.Chr.) erscheint der Kalendar bereits ganz ausgebildet. So koennen wir nichts Sicheres ueber den Ursprung und die frueheste Entwicklung der kosmologischen Spekulationen sagen; fuer den mutmasslichen Gang der Entwicklung koennen wir auf die Darstellungen L.de Saussure's verweisen, der diese Fragen astronomisch wohl geklaert hat, wenn auch voelkerpsychologisch noch manche Fragen offenbleiben. "

S. 130 „Der Angelpukt der Kosmologie der Han-Zeit ist die Lehre den 5.Wandelnzustaenden ('Elementen') Wasser, Feuer, Holz, Metall und Erde. ...Diese Elemente sind nicht mit unseren Elementen oder denen des Empedocles zu vergleichen, sie sind viel eher der Embleme von 5.Grundkraeften, die in der ganzenWelt ueberall wirken. ...Es liegt jedoch anderseits auch noch kein zwingender Grund vor, sie als ein fremdes, vom Westen nach China gelangtes Ideengut zu betrachten. –Die Elemente sind in der Han-Zeit gewissermassen die Symbole fuer den Weltlauf, fuer das Geschehen auf der Erde und am Himmel. Das chinesische Wort *tao*, ueber das soviel geredet und geschrieben ist, bedeutet nach der wohl besten Erklaerung [S.O.Franke] urspruenglich die Bahn des Himmel; es ist der ewig gleiche,gesetzmaessige und unaufhaltsame Lauf der Sterne, der Planeten und der Sonne am Himmel, vom Anfang bis zum Untergang und zu neuen Anfang, der damit gemeint ist. Die grosse Grundformel fuer alle Kosmologie wie Astrologie ist nun der Satz: der Lauf der Erde geht parallel, conform dem Laufe des Himmels. In China ist es die Dreiheit der Maechte, die parallel verlaufen: der Himmel, die Erde und der Mensch in der Mitte. ... Den 5 Elementen auf der Erde entsprechend ist auch der Himmel in 5 Teile, die 5 Palaeste aufgeteilt Der Zentralpalast liegt um den Himmelspol. Ihm entspricht auf der Erde ebenfalls das Zentrum, und zwar ist das besonders die kaiserliche Residenz"

S. 131 „Die 4 Richtungspalaeste am Himmel warden nun von je einem Fabeltier beherrscht. Der Ostpalast vom gruenen Drachen, der Suedpalast vom rotten Vogel, der

Westen vom Weissen Tiger, der Norden von der schwarzen Schildkroete, fuer die man, weil sie fuer den Chinesen eine anstoessige Bedeutung hat, meist einen schwarzen Krieger setzt, um den Namen Schildkroete zu verdecken. ...

Es gibt in der chinesischen Zeitrechnung vornehmlich 2 Zyklen, die die Grundlage bilden. Es sind das der Zehner- und der Zwoelfer-zyclus. Be idem Zwoelferzyclus mag aus einer aelteren Reihe von 4 Quadranten Sterne hervorgegangen sein, es sind das vier Sterne,die die Solstitien und Aequinoktien festlegten, die also mit Abstaenden von 90° (6h) an der Sphaere verteilt sind.. ..

Es galt im alten China jeder Dynastiewechsel als ein voelliger Neubeginn."

ECSEDY

p. 249 „East and West are secondary in ancient Chinese orientation. Their proper indication depende on the main directions of South and North, i.e. the starting and ritual direction of South referring to early times if only for cultic reasons on the one hand, and the politically important North with a symbolic 'imperial' rule of the Polar Star over the sky at night on the other hand. Naturally, the latter, i.e. the exact determination of the North upon the Pole-Star cannot be earlier than the appearance of the Polaris in the position of our North Pole-Star in the late 2 millennium BC at least. The beginnings of the Chinese script about the 17th – 16th century BC show a South-faced orientation, because the pictogram of the word from the Yin period (prior to the first millennium BC), *pei* 'North' represents two human figures back to back, and it meant 'North' as well as 'back side', 'turn the back' etc. In the time preceding the celestial 'rule' of the Pole-Star, i.e. in the 'South-facing' period,Southern constellations, namely Antares and its neighbourhood in the Scorpio could be the base of orientation, but this is another problem, being beyond the scope of this paper.

The direction of North-South ought to be known in China for official purposes and in authentic form, also for building houses, founding a settlement, ...

p. 254 „The *Chin-shan*, i.e. Altai region, where the mythic ancestors of the Turks entered into the horizon of Chinese historians, is lying west or northwest of the related courts and their imperial sphere of power. The *T'u-chueh*, i.e. Turks, however, are not registered in China among Western Barbarians (*jung* or *his-jung*), but among the northern ones (*pei-ti*), connecting them with a famous predecessor of Northern Barbarians, the *Hsiung-nu*'s, and thus – indirectly – with all the alleged ancestors of theirs, told to have been 'Northern'.

p. 258 „...Chinese records and East Asian history can serve as a background of the steppe history as a whole, also in the time when the second wave of the rulers of the Avarian Empire appeared in the Carpathian Basin."

EDWARDS

p. 114 „A newly discovered 2700- year- old tomb shows that these notorious horsemen had a surprising flair for graceful works of gold."

p. 118 „Digging beneath a Kurgan, or burial mound in the republic of Tuva...

Nomads and fierce warriors, they lived in Central Asia as early as the ninth century BC, and their culture spread westward to southern Russia and Ukraine, and even into Germany, before gradually disappearing early in the Christian era ...

Local people call it the Valley of the Tsars, as if all the mounds harboured kings.

p. 124 „In all, there were some 5700 gold pieces, not counting handfuls of beads. Most were small animal figures, particularly felines that resembled lions or possibly tigers, and also boars."

p. 129 „The people were excellent craftsmen. This puts the Scythians quality of life a new light."

ENCYCLOPEDIA

p. 74 „BACTRIA"

„323-302. After Alexander's death, Greek auxiliaries mutinied and were cruched by Perdiccas. Control over Bactria, frequently nominal, passed from Perdiccas (d.319), to Eumenes (d.316), to Antigonus, and to Seleukus, who campained in the eastern provinces (311-302).

c.250-210? Diodotus, the satrap of Bactria, made himself independet and conquered Sogdiana. He founded a dynasty that withstood the attacks of Seleucids.

210? Euthydemus overthrew Diodotus II (c.210) and withstood a two-year siege at Bactra by Antiochus III before making an alliance (208-206?). After the defeat of Antiochus at Magnesia (190), Euthydemus and his son Demetrius began to expand into the Indus Valley. But while Demetrius was campaining in the Punjab, Eucratides made himself king of Bactria and extended his power into India. About 100 the Yueh-zhi crossed the Oxus River, breaking Bactrian-Greek power and confining their territory to the Hindu Kush and the upper Indus and Swat Valleys. They were then overcome by the Sakas and Scytho-Partians. „

p. 43 „SOUTH ASIA, 72 BCE-500 CE. „

„The Kushana Kujula Kadphises forcibly united the five tribes of Yueh-chih in in Bactria (end 1st century BCE) and seized from the Pahlavas the Kabul Valley and adjacent regions. His son Vima Kadphises conquered northwestern India and ruled it by deputy till his death at 80. An Inscription near Panjtar speaks of a 'Gushana Great King' under date '122' which is 64 or 34 CE by the Azes or Pahlava systems ..."

„c.78-96 + CE Kanishka, who extended his rule from Benares and Kabul to the Vindhyas, and established his capital at Peshavar. Whether or not the era he founded is the 'Saka' era of 78 CE; he probably came to the throne near that date. „

FLEMING

p. 671 „Simmulent now, Central Asia has been a cruicial region in world prehistory. Turkistan especially has witnessed many key cultural interactions over the past six millennia and many movements which intruded on the Middle East, Europe and China ..."

„In the third millennium BCE, early Aryans from the west breached the mountain walls between themselves and several different stocks to the East. Lattimore dedused that Altaic hunters (chiefly Turkic) in the mountain foresrs, Chinese in some oases of Sinkiang, and Tibeto-Burmans to the south were contacted. ... *Linton* suggested that vigorous Altaic expansions in all directions, based on horse pasytoralism and cavalry tactics, were the creative responses of early Turkic peoples to this contact."

p. 679 „The Hsiung-nu of Chinese reports are often identified with the Huns. Some have seen them as Indo-Europeans, while some identify them with early Turkic or with Mongol. Surely the Hsiung-nu were a horse people, herders and warriors, but at least by the time they reached Europe incorporated a number of different Altaic, Uralic and even Germanic groups.

Either the Wusun or the Yueh-chih may be the same as the Kuchan. Chinese sources distinguish them from each other, but how much? The Saka ((archeological) are northeast Iranians who may also be the same as one of these groups, except the Kuchan."

FRANCALACCI

p. 537 „ DNA Analysis on Ancient Desiccated Corpses from Xinjiang (China)"

p. 540 „ Drawings of desiccated tissues were carrried out on several individuals naturally mummified, dated 3,200 BP, from the graveyard at Quizilchoqa near Qumul (Hami), in eastern Xinjiang (far northwest China) and from the Museum of Archeology in Urumchi. All together, 25 specimens from 11 indivifduals were collected, but up to now only 5 samples belonging to 2 individuals are available for analysis."

p. 542 „...from independent extractions of one individual (mummi #2 from Qizilchoqa). All the PCR amplifications were carried out in parallel with blank controls of both the extraction and PCR reagents.

The amplified products carriing the point mutations, referable to as haplogroups T, H, M and -10,394 Ddel ...

p. 543 „From this perspective, the sequence amplified from the ancient Xinjiang corpse is more likely related to continental European lineages. „

„In Europe nine different haplogroups (H, I, K, J, T, U, V, W, and X) are present, ..."

„Haplogroup H is the more common in Europe ..."

„Other continents show specific haplogroups. For example, more than 70% of Africans belong to the haplogroup L, while Asians can be grouped in A, B, F and M haplogroups."

p. 544 „These preliminary results are in agreement with a possible European origin of the ancient Xinjiang corpses. „

FRANCFORT

p. 165 „ Chapter 3 c „

„ I. Central Asia on the eve of the Achaemenid Conquest. "

p. 165 „ Central Asia consists of three hydrographic basins, namely the Aral Sea to the North, Lake Hamun to the south of the Hindu Kush, and the Lob Nor and Tarim east of Pamirs. To the first belong the great rivers Syr Darya

(Jaxartes) and Amu Darya (Oxus) ...The territory is bounded by the Mongol, south Siberian and Kazakh Steppes, the Caspian Sea, the desert of Seistan, the Indus basin, the Pamirs and the Himalayas, and the part relevant to the Achaemenids is situated between 55 and 75 longitude east and between 30 and 45 latitude north.

This area can best be divided into a highland and lowland zone. The mountains include the Hindu Kush, the Pamirs, the Alai, Tian Shan, Altai and their foothills, while the lowlands stretch out along the banks of the Amu Darja and in Seistan, in Xinjiang, Djungaria, Tuva and Mongolia. "

p. 168 „Central Asia north of the Syr Darja (Jaxartes) and east of Pamir, peopled by Saka and Saka-related tribes, remained outside the administrative divisions of the Achaemenid empire.

...The written sources are both Greek and Iranian (the Avesta) ...

and in the Mihr Yast (13-14) we read: 'The whole land was inhabited by Iranians, where gallant rulers organize many attacks, where high, sheltering mountains with ample pasture provide, solicitous for cattle; where deep lakes stand with surging waves; where navigable rivers rush wide with a swell towards Parthian Iskata, Haraivian Margu, Sogdian Gava, and Chorasmia. ...

...in the early years of the first millenium, Chorasmia was a culturally important and may have harboured the beginnings of Zoroastrianism. Later (eight to sixth centuries ?),when Bactria had become the dominant political power, it also claimed to have been the cradle of Zoroastrianism and the Bactrians maintained that Kavi Vishtaspa, the prophet's protector, had been one of their early kings. „

p. 169 „The Greek historians Ctesias and above all, Xenophon, also knew of a powerful Bactrian kingdom entertained relations with Assyria and Media. The Assyrian king

Ninos,the Husband of Semiramis, is said to have led an expedition to Bactria with a vast army, which at first met with defeat in mountainous terrain. Later,the Bactrian king Oxyartes was besieged in Bactra, which Semiramis carried by assault. Bactria was rich and well populated, and Ninos captured the Bactrian treasury which consisted of large quantities of gold and silver. ... According to Xenophon, there Assyrian expeditions in the time of Cyaxares and, under the successor Astyages, the Assyrians sent embassies to the king of Bactria. The Bactrians sided with the Medes against Assyrians and took part in the capture of Nineve. Finally,Ctesias tells us that the Bactrians submitted to Cyrus only because they considerd him Astyages rightful heir.

From these half-legendary fragments we can nevertheless deduce that during the first half of the first millennium a Bactrian 'kingdom' may have been one of the political powers of which the Assyrians and Medes had some knowledge. The Achaemenids therefore, were not venturing into unknown and virgin territories when they set out to conquer Central Asia. Diodorus' account of the campaigns of Ninos and Semiramis implies that the Bactrian kingdom was well known for its numerous and wallike population,for its cities, fortresses and riches. "

This view of the situation is not confuted by archaeology, although it is not always easy to define the characteristics of the culture which immediately preceded the Achaemenids. Achaemenid culture in Central Asia is rooted in a distinctive local tradition and differs marked by from what we find in Persia. The Achaemenids did not found Bactra, they did not invent irrigation, they did not creat the civilization of Central Asia, but they coveted its riches when their time came. "

p. 170 „North of the Hindu Kush, Bactria, as we have seen,was said to have been a monarchy at the time Cyrus gained control of it. "

p. 175-178 „...the participation of all the nations in the building of the palace at Susa, or at the 'New Year Festival' at Persepolis. Later, under Xerxes, contributions are in precious metals, perhaps because we are now dealing with actual tribute. ...

The Bactrians (Delegation XIII) brought gold, camels, metal vessels wrought by goldsmiths; the Sogdians (Delegation XVII) lapis lazuli, carnelian, daggers, bracelets ornamented with protomes, axes and horses; the Saka (Delegation XI) horses, bracelets ornamented with protomes, three-piece garments (trousers, tunic and coat)...

Taxes in precious metals (silver talents) are also eloquent testymony...

Herodotus' list dates from the reign of Artaxetxes I. Bactria alone brought 360 talents.

The Avesta praises the roads and bridges of the land of the Arians; the Greek admired the Great King's postal system (angareion). Bactria and India, which marked the end of the great royal road to north and south of the Hindu Kush, are refered to on the Persepolis tablets. Travellers carried sealed documents from Bactra to Susa; from Susa to Gandara; from Arachosia to Susa ..."

p. 183 „ Part III. The economy, society and culture of Central Asia in

Achaemenid times. "

p. 183 „The irrigation network of this period was not new and a large part of it dated back to the Late Bronze Age. "

p. 186 „The fortresses are known as such both from excavation both from textual references in the Alexander historians. „

FRANKE

p. 302 „...Yang Yu's *Shan-chu hsin-hua* which contains many interesting details on Chinese culture and society under Mongol rule. „

p. 303 „...This career is not without interest, because it shows that Yang was not disinclined to collaborate with the Mongol regime although his family had held offices under the Sung. ...On the whole, Yang's generation had accepted Mongol rule. Besides the Mongols and their Central Asian confederates were no more the uncivilized nomads of previous years. Chinese culture had made itself felt on them.and it is significant that the Chinese Yang Yu owed his career to the protection of Uighurs. "

GOOD – 1995

p. 319 „This paper discusses an important recent archaeological find from the Qizilchoqa (Wupu) cemetery near Hami, a late second millennium site on the NE rim of the Tarim Basin in Xinjiang. Several grave sites in the Hami region have been excavated recently by the Chinese, the human remains of which are in astonishing state of preservation. One of these graves, # 25, C'14 dated approximately 1200 BC, contained a textile fragment which was brought to my attention for study. ...This find is important not only for the field of textile history, but, more broadly, it may prove to be a small but significant signature of the Indo-European spread across Eurasia.. „

p. 323 „...Sylvan was writing before the Pazyryk silk and woolen textiles were first published in twill-binding as early as under the Yin Dynasty, they did not use it for a plain twill fabric before Tang.' This statement has remained true, to the extent that silks do not appear to be true twill binding, save the one example from Pazyryk.

There are more true twills, but all in wool. One series of examples is from Pazyryk ca.400 BC (Rudenko 1970), all considered by Rudenko to be a local manufacture.

To summarize, all of the *silk* twills found in Siberia and China during the first and second millennia BC are the warp-patterned 'figure' type in which the figure happens to be a twill, on a plain ground, *except* for the weft-patterned silk compound 1/3 twill fragment from Pazyryk barrow # 3. What is remarkable about the remainder of the early true twills is that they are all woolen.

Twill weaves are common in late Hallstatt C and D period Europe, but prior to that are very rare anywhere. „

p. 325 „This is the excent of the early evidence of twills. Aside from the Pazyryk example, true twills are not known to exist in China until the invention of the drawloom, which probably dares to the Tang period. This piece of twilled textile from Hami, then, is the easternmost known example of this kind of weaving technique for the second millennium BC. Since it lies chronologically somewhere between the very rare early examples and the later more abundant ones, it is of great interest to textile historians."

p. 332 „It is unlikely that these textiles were traded from a long distances, as the burials do not demonstrate a tremendous differential in the distribution of wealth, and in general they are quite humble."

p. 339 „[Glossary] ... **twill** a twill is a weave made by separating the warps into at least three (usually four or more) sections, and interlocking the warp and weft in a sequence giving the effect of diagonal lines in both warp and weft."

GOOD – 1998

p. 656 „All the early textiles from the Konchi Darya (Peacock River), Chaerchaen and Qumul (Hami) are composed of animal fibers, namely wool from sheep and possibly

mohair (from goat). Preliminary fiber analisys of the materials from Chaerchaen and Qumul suggest that the breeds of sheep kept at Qumul were different from those kept at Chaerchaen. This may hold special significans regarding the relationship between the peoples of the southern rim of the Tarim Basin and those of the northeast."

p. 657 „For now it appears that during the neolithic and even chalcolithic in SE Europe, the Balkans, and Western Asia sheep were used for meat consumption *only*, and that the wooly fleece had most likely *not* filly developed into a useful form before ca.3500 BCE."

p. 659 „Evidence from third millennium BCE Eastern Iran seems to fit well in this scenario; wools studied from Shahr-I Sokhta appear to be of the most primitive 'hairy medium' type, although pigment *reduction* rather than loss would better describe the lighter fibers. Moreover, by the mid-second millennium BCE, textual sources from Drehem show that the Mesepotamians had breeds of longwool and shortwool,had a wide range of pigmentation including black fleeces and practiced shearing.

...Chinese textile history does not include wool, but rather bast fibers and silk.. There is no evidence as yet that sheep were ever used in early China for their secondary products (namely dairy or wool). However an intriguing ceramic sheep's head jar lug from neolithic Erlitou in Henan suggests that wool-bearing sheep were introduced into China by the mid-second millennium BCE. ...Noteworthy here is the fact that the earliest burials so far recovered from the Tarim Basin, namely from Qawrighul (Gumugou), Kroran (Loulan) and the Konchi River region, contained small baskets of wheat placed at the nape of the neck."

p. 660 „Thus it is likely that not only were these early inhabitants of the Tarim Basin recent arrivals from farther

west (or northwest); they may well have been instrumental in the transmission of sertain material cultural traits into China, such as the use of wheat and barley. "

p. 661 „...I should mention that a new AMS date for the Qumul fragment dates not to 1200 BCE, as was thought, but rather to about 770 BCE.

In comparing the wool from the Qumul fragment with some of the fine wool from pieces from Chaerchaen, several points can be made."

p. 662 „First, the wools from Chaerchaen are relatively highly developed, and show great variation in pigment and in quality....

Second, we also have the use of what is *probably* a type of cashmere, judging from morphology of the scale patterns, the fineness and constistence of diameter of the fibers from the portion of the tapestry woven fabric from Chaerchaen burial # 4. It is now uncertain whether this particular burial dates to to 1000 BCE or somewhat later."

GUENTHER

S. 51 AKKAD

„In der Mitte des 3.Jahrt.v.u.Z. war Akkad eine Stadt am oestlichen Euphratufer. ... Um 2350 wurde *Sargon I.* (Scharrukin) Koenig (bis 2295). In mehrer Feldzuegen unterwarf er die nachbar Staedte und die Staedte der sumerischen Priesterkoenige. Akkad wurde der Name eines maechtigen Staates (aus Akkadern und Sumerern), der das mittlere und noerdliche Mesopotamien umfasste. Die sumerische Bewaesserungswirtschaft wurde erweitert und verbessert; neue Kanaele wurden angelegt und das Lusssystem nach einheitlichem Masstab reguliert. ... Das Mehrproduct erweiterte sich.. **Ein einheitliches Mass- und Gewichtssystem beguenstigte die Entwicklung des Austausches und Handwerkks.** Es gab Handelsbeziehungen zu den Staedten der alten Induskultur.

Der Akkadische Staat erreichte seine hoechste Bluete waehrend der Herrschaftsperiode des Koenigs *Naramsin* (um 2272-2235), der das Gebiete von Elam und Mari – am Mittellauf des Euphrat – und auch Staemme des Zagrosgenirges unterwarf. Die Grenzen Akkads wurden im Norden bis nach Armenien, im Westen nach Syrien vorgeschoben. ... Nachden Akkad durch lange Kaempfe gegen Amoriter und Elamiter erheblich geschwaecht war, unterwarfen es um 2200 die Gutaeer. ... Die Geschichte von Akkad ist nur fragmentarisch durch Inschriften ueberliefert, deren Originale teilweise verlorengingen, aber in Abschriften, z.B. in der Bibliotek des assyrischen Koenig Assurbanipal (669-626), erhalten blieben. Ausserdem brachten moderne Ausgrabungen akkadischer Staedte Zeugnisse einer hohen materiellen Kultur zutage."

S. 72 ASSYRIEN

„Waehrend im mittleren und suedlichen Teil Mesopotamiens hervorragende Bedingungen fuer die Entfaltung der Produktivkraefte, kam es im gebirgigen Nordmesopotamien erst mit dem Aufkommen der Bronzetechnik in der 1.Haelfte des 2.Jahrt.v.u.Z., zu einer beschleunigten wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Entwicklung. Assyrien war rech an Holz und Metallen und stand frueh in wirtschaftlichen Beziehungen an Akkad und Babylon."

SS. 73-74 „...Erst seit der Regierungzeit *Schamschi-Adads I.* (2.Haelfte des 18.Jh.)...nannte sich /er/ als erster der assyrischen Herrscher „Koenig der Gesamtheit". Unter seiner Regierung wurden die Staatsgrenzen im Westen bis an das Mittelmeer vorgeschoben... Im 15./14.Jh gehoerte Assyrien zeitweillig zum *Mitannistaat.* ...Unter der Herrschaft *Assurubalit I.* (um 1363-1328) ... und besonders *Tiglatpiliser I.* (um 1112-1074) wurde es zur Grossmacht, die sich auf Euphratgebiet ausdehnte ...Der Ackerbau wurde weiter-entwickelt, das Bewaesserungsnetz mit Wasserhebeeinrichtungen ausgestattet.

Im 11.Jh. wurde Assyrien durch die Einfaelle der Aramaeer geschwaecht. Durch militaerische und politische Reformen ...Assyrien entwickelte sich zum bedeutendsten „Militaerstaat" I im Vorderen Orient. Syrien, Phoenikien, Mesopotamien und im 7.Jh. noch Elam wurden unterworfen ... Zum ersten Male bildete sich im Vorderen Orient ein Grossreich ... die groesste Bedeutung gewann Nineve... ... In dieser Zeit (671) erstarten jedoch Babylonien, das die assyrischen Herrschaft abwarf, und Medien. 605 wurden nach langen Kaempfen die Reste des assyrischen Heeres durch die Babylonier vernichtet."

S. 84 BABYLONIEN

„In der 1.Haelfte des 2.Jahrt.v.u.Z. wurde Babylonien der bedeutendste Staat in Vorderasiens. Fast das gesamte Zweistromland geriet unter seine Herrschaft.

Um 1830 befreiten sich die in das Gebiet von Babylonien eingedrungen amoritischen Staemme von der Oberherrschaft *Isins* und begruendeten die I. Dynastie von Babylon (etwa 1830-1530). Namhaftester Herrscher Babylons war in dieser Zeit *Hammurabi* (1728-1686). Das kuenstliche Bewaesserungssystem wurde ausgebaut, in der Landwirtschaft verbreitete sich der Pflug mit dem Staattrichter ... Die Hammurabi-Stelle, war die erste ausfuehrliche Gesetzessammlung der Weltgeschichte. *Samsulina* (1685-1648), Sohn Hammurabis, konnte das Reich noch gegen die Anstuerme der Kassiten, Elamiter und der Bewohner des „Meerlandes" (an der Kueste des Persischen Golfs) verteidigen. ... Um 1530 eroberten die Hethiter die Hauptstadt. ...Die Herrscher des „Meerlandes" bildeten die II.Dynastie. Jedoch um 1450 wurde das Land von den Kassiten erobert. ... Die Kassiten waren halbnomadische Staemme aus dem Gebirge noerdlich von Elam und befassten sich mit Viehzucht und primitiven Ackerbau ... Die Kassiten wurden als die III.Dynasste von Babylon bezeichnet. Nach deren Sturz folgte eine einheimische IV.Dynastie, deren

bedeutendster Herrscher, *Nebukadnezar I.*(Nabuchodonosor, 1136-1113), erfolgreich gegen Assyrien und Elam kaempfte."

S. 85 „605 wurden die Ueberreste des Assyrischen Heeres durch den babylonischen Feldherrn Nebukadnezar vernichtet der als *Nebukadnezar II.* (604-562) Nachfolger des verstorbenen Koenigs Nabopolassar wurde. Nebukadnezar II. eroberte Syrien und Palaestina, 586 wurde Jerusalem zerstoert. ... Unter dem letzten Koenig *Nabonid* (555-538) kam es zum offenen Bruch mit der Priesterschaft. Diese Streitigkeiten nutzte der junge Achaemenidenstaat aus, und der persische Koenig *Kyros II.*(558-529) eroberte Babylonien. Die Priesterschaft Babylons oeffnete den Persern 539 kaempfloss die Stadttore."

GYULA

S. 12 „Als beweiskraeftiges, zum Nachdenkens Beispiel moegen uns zunaechst die religioesen Feste dienen. Der alte Fest der Winter-Sonnenwende – der Mittelpunkt der sacralen Zeit und der sacralen Raums, – wird in ganz Eurasien in Zeichen des Sol Invenctus und der Vita Invecta begangen und ihr Inhalt ist fast ueberall dasselbe. Dieser Fest ist sowohl im Alten und Neuen Testament als auch bei den Hindus, im Mithraskult und in Osiriskult bedeutend. Die beinahe unwahrscheinlich grosse Ausbreitung und ihren geschichtlichen Ursprung scheint man in der Urzeit suchen zu muessen."

S. 13 „Das ethnologische Forschungsergebniss ueber den Glauben der Voelker wird immer gleich lauten. Die Voelker haben im allgemeinen dieselben Grungbegriffe ueber die Natur, den Menschen, die Geister und Daemonen, ueber die Krankheiten und deren Heilung."

S. 18 „Eine andere grosse Anspruch auf historische Genauigkeit erhebene Theorie will die verschiedenen Tierstilarten erklaeren. Der eurasische Tierstil stamme in indirekter Linie v0n der Hoehlenkunst ab. Bei dem Rueckgang der Eisgrenze wanderte auch die Tierwelt nordwaerts, gefolgt von den hoehlenbewohnenden Jaegern, deren Kunst im Norden ebenso erstarrte wie ihre Lebensweise. Von hier hat diese Kunst bedeutend zu den skytisch-sarmatischen Tierzuechterstaemmen gelangt, die das gesamte Steppengebiet bewohnten."

S. 38 „Die chinesischen Chroniken der Hanzeit (206 v.Chr.-220 n.Chr.) und vorhergehenden Epoche sprechen viel von einem furchterregenden Volk, das Hiung-nu oder Hun-nu nennen. Zur Abwehr ihrer andauernden Kriegszuege wurde die grosse Chinesesche Mauer gebaut. Die beste Art der Verteidigung war aber, dass die Chinesen von ihnen nicht nur ihre berittene Kampfweise, ihre Bewaffnung und ihre Kriegsordnung, sondern auch ihre Tracht uebernaehmen. ... In den ersten Jahrzehnten des 1.Jahrhunderts v.Chr. erlitten die Hiung-nu durch die vorrueckende chinesische Armee eine entscheidende und von da an wird es immer stiller um sie. Ein Tiel ihres Volkes fluechtete westwaerts. Diese wichtige chinesischen Geschichtsquellen wurde erst um die Mitte des 18.Jahrhunderts in der europaeischen Geschichtswissenschaft bekannt. ... Aufgrund der lueckenhaften geschichtlichen Quellen ist es aber schwer, die vierhundert Jahre und die Entfernung von mehreren tausend Kilometern zu ueberbruecken. ...

In letzter Zeit hat die Archaeologie in Europa Spuren aus der Hunnenzeit entdeckt, die nach Innerasien fuehren. Die wichtige unter ihnen sind die Zikaden-Fiebeln, Randabzeichen, die auch die chinesische Armee von den Hiung-nu uebernommen hat und deren Fundorte sich von China bis nach Europa erstrecken. Weitere, ueber so grosse Gebiete sich erstreckende und in grosser Zahl gefundene Relikte sind runde Bronzespiegel und grosse **Bronzekessel**. ... Das Gebiet der Hiung-nu in Asien ist naehmlich die klassische Heimat des Tierstils. „

SS. 39-40 „...Nur wenige Funde sind mit Sicherheit hunnesischer Herkunft: beispielweise die fuer Opferung verwendeten Bronzekessel ... Anhang dieser Kessel wollen wir versuchen in die hunnische Kunst ein Blick zu gewinnen.. .

In ihrer Form entsprechen diese maechtigen Bronzekessel genau den mittelasiatischen, doch kan man an einigen europaeischen Exemplaren (und gerade an den in Ungarn gefundenen) eine Art Verzierung finde, die in den fernoestlichen Gebieten unbekannt ist. Ein Blick auf die Abbildung zeigt, dass sich am Henkel des Kessels ebensolche halbkreisfoermige Verzierungen aneinanderlichen wie am Fuss (dem eingebuergerten Sprachgebrauch gemaess am Kopf) der germanischen Fibeln des 4. und 5.Jahrhunderts. Ungarische Forscher haben schon von geraumer Zeit bemerkt, das die Henkel der Kessel mit Kraenzen von Pseudofibeln verziert sind und dass die Randverzierung der Kessel nichts anders als eine Nachahmung der hunnische Zellen-verzierung ist. Diese beiden Erscheinungen haengem miteinander zusammen. Unserer Meinunug nach verdanken weder die Fibelkoepfe noch die uebrigen nachgeahmten Verzierungen, Zellenarbeit und Gehaenge, ihren Platz am Kesselrand irgendeiner Stilbestrebung oder etwa einer verzierenden Einbildungskraft. Vielmehr beabsichtigte der Meister eine „bekkroenzten Kessel „ zu schaffen.. Diese erscheint ueberzeugend wenn man in Gedanken die vorgestellte Krone von den Kessel abhebt...

... Nun zur zweiten Frage: Lassen sich Spuren nachweisen, dass Kessel bekroent worden waeren? Auf den Felsenzeichnungen der Altaigegend stehen neben den Kesseln Menschen, die in ihnen etwas ruehren. In der Nache dieser Szene sind *Schlitten*, Tiere und Reiter zu sehen. Das Inhalt der Zeichnungen ist also nicht ganz klar. Doch soll daran erinnert werden, dass der Gebrauch des Schlittens beim Begraebnis, als ein Andenken an das kaeltere Klima der Waldgegenden, an vielen Orten noch ueblich war, als die

Lebensumstaende sich bereits lange veraendert hatten. Die Felszeichnungen widersprechen folglich nicht der Annahme, dass die hunnische Kessel in irgendeiner Weise bei Begraebnisse gebraucht wurden. Feuerspuren koennen daran erkannt werden, dass sich der in einer eigenen Form gegossene Fuss des Kessels meist von ihm abgeloest hat. Fuer das archaeologische Erbe der Hunnen ist gerade die Totenverbrennung bezeichnend. Bei der Feuerbestattungszeremonie der innerasiatischen Voelker spielen haeufig metallene Urne eine Rolle."

S. 39 „Abb.12 *Rekonstruktion einer Krone, unter Zugrundelegung des hunnischen Kessels von Toertel* (Hungary).

S. 40 „Abb.13 a-c *Altaische Felszeichnungen.*(Diese Zeichnungen zeigen genau die Formen, die in Europa gefundenen hunnischen Kessel.)

S. 41 „Zu allererst sei darauf hingewiesen, dass die innerasiatischen Meister die Totenurnen oder die zu Feuerbestattungen benoetigten Kessel, wie einst ihre Vorgaenger aus der Skythenzeit, aus Bronze gossen."

S. 88 „Groessere Bronzegussstuecke sind aus der Hunnenzeit bekannt. Es sind die bekroenten Kessel, ueber die bereits bereits gesprochen wurde. Die Kessel wurden in Gussformen gegossen, bzw. aus mehreren Teilformen zusammengesetzt. Es gelang nicht immer, die einzelnen Stuecke entsprechend zusammen zu fuegen, manchmal tretten Verschiebungen von mehr als einem Zentimeter auf. Die Fibelkoepfe, die Zellen- und Gehaengenachahmungen wurden in die Negative von komplizierten, nur mit vier Teilformen ausfuehrbaren Gussstuecken eingraviert. Die Gussformen konnten nach dem Guss nicht von den Gusssstuecken abgehoben werden. Es war also nicht moeglich, sie fuer weitere Guesse zu benutzen. Besonders wenn man an die Nachahmungen dfer Zellenverzierungen denkt, wird klar, dass die Formen nach dem Guss zerbrochen, die Reste mit dem Meissel aus den Zellen entfernt werden mussten.

Unter den Relikten der Voelkerwanderungzeit gibt es nur vereinzelt grosse Bronzegussstuecke. Die ueberwiegende Teil der Fundstuecke ist nicht groesser als einige Zentimeter."

Illustrations: N. 65 *Bronzekessel von Toertel.* Hoehe 88 cm. Magyar Nemzety Muzeum. Budapest

HAMMOND – I

p. 20 „... Hesiod would not have recorded this relationship, unless he had believed, probably in the seventh century, that the Macedones were ■ Greek-speaking people."

p. 21 „To Greek literary writers before the Hellenistic period the Macedonians were 'barbarians'. ... In the following century 'barbarian' was only one of the abusive terms applied by Demosthenes to Philip of Macedon and his people.

Normaly Alexander and his soldiers spoke the standard Greek, the *koine,* and that was what the Persians who were to fight alongside the Macedonians were taught. "

HAMMOND – II

p. 136 „In order to appreciate the originality of Alexander in his policy in Asia, we may note that the actions of Philip in the Balkan area were described in terms of traditional Greek imperialism. 'Philip made Macedonia mistress of many great tribes and city-states', write Diodorus (Diod.16.1.3)... In 349 BC Demosthenes remarked that the 'Peonian, the Illyrian and in a word all those folk, it should be realized, would gladly be self-governing and free rather be slaves, for they are unaccustomed to being anyone's subject' (1.23).

It was expected by Isokrates and no doubt by Aristotle that Philip would established his rule over as many barbarian peoples in Asia as possible. Liberation was to be for the Greek city-states in Asia (Diod. 16.91.2), but only if they fought against Persia ...

A new attitude to Asia and its peoples was initiated by Alexander on his first setting foot on Asiatic soil."

p. 137 „His actions and his words on being first to land fully armed on Asiatic soil (Arr.1.11.7) are described by Diodorus and Justin. ...'Casting his spear into the soil' was to suit the act to the words he uttered : 'from the gods I accept Asia, won by the spear',...'with the prayer that those lands should not be unwilling in accepting him as their king' (Justin). It was a proleptic but none the less confident claim, to be by gift of the gods King of Asia, which he will win with the spear but of which the people will accept him as king not unwillingly. The gods he had in mind were not only the god=gods of Macedonia and Greece but the gods also of Asia, especially Trojan Athena (Arr.1.11.7; Diod. 17.18.1; Plu.15.7).

This new attitude is borne out by series of actions in the months which followed."

p. 138 „By proclaiming Alexander of Asia the Macedonians had commited themselves to making that claim good, and on several occasions they under took to carry the campaign through to the end at Hecatomphylus; in Bactria; and after the battle of the Hydaspes. It was only at the Hyphasis river that the army refused to go further. ...At the Hyphasis river he wished to go on and conquer 'the rest of Asia'. When he agreed to turn back, he built twelve altars as a thanksgiving to the gods who had brought him so far in victory. „

p. 142 „After the battle of Issus in 333 BC Alexander struck gold coins with a head of helmed Athena, the war goddess, and on the reverse a standing Nike to celebrate his victory."

HAMP

p. 307 „Genetic relation between languages in a putative linguistic family cannot be determined by simple visual inspection, by eyeballing words lists for similarities."

p. 330 „ 10.*Thracian (and nieghbors).*

„Our firm data from this group is surprisingly slim, fragile, and opaque, considering the accessibility of the Thracians to the ancient world."

p. 342 „There are persistent indications on points of detail that at an early date Tocharian was associated with Italo-Celtic and Germanic. ...

Finally, we cannot ignore the striking correspondence of B *riye* A *ri*, AB acc. *ri*,nom.pl. *rin* 'city' <**uri*<<?<<*en urien* with Thracian *vria* presumably <**bria* or *vria* <*uri?a* ...."

HAN

p. 558 „The Xinjiang Uighur Autonomous Region is one of the main areas of contact and movement between the Easrern and Western races of the Eurasian continent. It is also one of the most important segments of the ancient 'Silk Road' as it transits Central Asia.

Between 1920 and 1940, only four foreign scholars publisched the results of their physical anthropological research in ths regoion. These four scholars were Arthur Keith of England (1929), Carl-Herma Hjorstsjo and Ander Walander of Sweden (1942), and A.N. Iiuzefovich of the USSR (1949). All together,they described a total of twenty skulls. Five of the skullscame from the northern part of the Taklimakan Desert and Keith thought they characterized the 'Loulan racial type'. Eleven skulls were collected by Sven Hedin from near Lopnur in 1928 and 1934; they have been subdivided into three groups (Nordic, Chinese, and Alpine) by Hjortsjo and Walander. "

p. 559 „(1) **The Qawrigul (Gumugou) Cemetery of the lower reaches of the Konchi (Koongque) River „**

p. 559 „...the Konchi River, about 70 km. East of the dried-up Lopnur Lake. ...the cemetery, but most of the C-14 dates hover around 3800 years BP ... recovered 18 sculls. ..

To sum up, these ckulls have definite Western racial characteristics. The homogeneity between individuals is also clear. "

p. 560 „(2)**The Alwighul (Alagou) Cemetery, Taengri Tagh (Tian Shan) „**

p. 560 „This Semetery is located in the Alwighul area of the southern margin of the Turpan Depression.

Their age is about 2600-2100 BP.. . 58 skulls ... Most of the skulls are possed of Western racial characteristics but reveal a certain amount of variation."

p. 561 „(3)**The Yanbulaq (Yanulake) Cemetery, Willow Springs (Liushuquan), Qumul (Hami) „**

p. 561 „...their age is is about 3300-2500 years BP. About 76 graves have been excaveted but only 29 complete skulls were obtained. Twenty one of them are clear Eastern Mongoloid character, while eight can be classified as belonging to the Western race."

p. 562 „(4)**The Eastern Suburbs Cemetery of Kroran (Loulan)"**

p. 562 „...Among the funerary objects recovered from the graves here were many artifacts typical of the Han Dynasty culture of the middle-lower reaches of the Yellow River such as brocades, rough silk, silk floss, bronze mirrors, lacquerware, *wuzhu* coins, etc. The date of this cemetery is rather late, about 1800 years BP (corresponding to the Eastern Han Dynasty). Among six skulls ...only one skull shows Mongoloid characteristics and the rest possess clear European characteristics : elongated and high cranial vaults, narrow nasal aperture, high arched nasal bones, and high orbits."

p. 563 „(5)**The Sampul Cemetery, Lop County"**

p. 563 „This cemetery is situated just east of Khotan at the southwest margin of the Taklimakan desert. ...According to the associated archeological artifacts from these graves, the culture of the population occupying this area has a close rela-

tionship with that of the middle-lower reaches of the Yellow River.The age of the large group graves is about 2200 years BP (C-14). Professor Shao Xingzhou (1988) thought that the human bones from Sampul exhibited primarily Mongoloid characteristics while displaying certain European features as well. But I believe that they are mainly of European character (elongated and high vault with narrow nasal aperture and actually are close to that Eastern Mediterranean type and also similar to that of the ancient Saka of the south Pamir within the former USSR."

p. 563 „(6) **The Shambabay (Xiangbaobao) Cemetery, Tajik County"**

p. 563 „The cemetery is located in. Tashqurghan (Tashikulahan), Pamir plateau. The age of this cemetery is about 2900-2500 BP (C-14 dating of coffin wood). Only one skull was collected and this has strong Westen characteristics ... close to that of both the modern Eastern Mediterranean type and ancient Saka of the south Pamir ..."

p. 563 „(7) **The Mound (Tudunmu) Cemetery, ...on the Upper Reaches of the Ili River"**

p. 563-564 „This cemetery receives its name from a kind of tomb having the shape of an earthen mound (kurgan). The age of this cemetery is about 2400-1800 years BP. ...Some archeologists consider that the human remains from the cemetery belong to the ancient Saka and Wusun. Most of the 13 skulls ... come from the Wusun graves and only two from the Saka. . .The skulls. . 11 among them can be classifyed as Western Caucasoid. „

p. 564 „ (8) **No.IV Cemetery, Charwighul (Chawuhuguo), Khotunsumbul (Hejing) County"**

p. 564 „The cemetery is located on the terrace of the southwest slope of the Taengri Tagh. 77 skulls were collected from the cemetery dating to about 2500-2000 years BP. ... These skulls are distinguished from the the 'Proto-European' type in having more modern morphological charasteristics such as high face and orbit, straight frontal slope, and narrow nasal breadth."

p. 565 „(9) **No.III Cemetery, Charwighul (Chawuhugou), Khotunsumbul County"**

p. 565 „The cemetery is situated in the Gobi to the southwest of the cemetery mentioned above ... It is dated to around 1800 BP.The wares unearthed here are different from those of No.IV cemetery. Some scholars believe that they are the remains of Xiongnu (Huns). The main morphological charasteristics are shorter cranial length, higher vault and orbital height, narrow face, and nasal projection of middle degree. While they still belong to the Caucasoid race, they show some non-Caucasoid charasteristics."

„Up to now, no conclusive evidence for paleoanthropological materials of lithic age have been discovered in the Xinjiang region. ...we may for the moment consider that this region was not within the scope of origin of *Homo sapiens*. The racial composition of the modern population of Xinjiang is closely related to this biological background of complex racial origins."

p. 566 „At least by the early Bronze Age of this area, western racial elements with primitive morphological charasteristics had entered into Lopnur area. ... So far their racil origins are concerned, they have a direct relationship with the ancestors of the analogous Cro Magnon (*Homo sapiens*) type of late Paleolithic Eastern Europe."

p. 567 „Several centuries BCE or a little earlier, other racial elrements close to that of the Eastern Mediterranean type in physical character entered into the western part of Xinjiang from the Central Asian region of the former USSR. Their movement was from west to east. In other words, some of them gradually moved along the southern margin of the Tarim Basin to the Lopnur area and converged with the

existing population in the region. This may shed some light on the origins of racial variation in the Kroran kingdom. In addition, it is also possible that some Mediterranean elements crossed to the Taengri Tagh region along the northern margin of the Tarim Basin and mixed with the previous population (as Alwighul)."

HARRINGTON

pp. 1-2 „Workers in the Indus Valley site of Harappa in Northern Pakistan were plied with sweets and entertained by local drummers this past spring following the discovery of inscribed sherds dating to ca. 2800-2600 BC. These sherds confirm dates for 1998 discoveries of early Indus script on pottery and in the impression of a square seal on a lump of clay. Punjabi custom calls for sweets and drummers to celebrate good fortune, and the Harappa Archaeological Project, led by Richard Meadow of Harvard University and J. Mark Kenoyer of University of Wisconsin, Madison, considered themselves doubly fortunate; they also recovered a cubical limestone weight from an early period conforms to later, standardized weight.

The excavators say these discoveris indicate that the development of a writing system, the use of inscribed seals impressed into clay for marking ownership, and the standardization of weights for trade or taxation occurred many decades, if not centuries, earlier than previously believed. This confirms that the Harappan culture, which flourished between 2600 and 1900 BC evolved at the site and was not introduced from Mesopotamia or Central Asia.(see „Birth of a Civilization" January/February, 1998).

...

In previous excavation seasons most inscribed pottery, seals, and other forms of script were recovered from occupation levels dating between 2600 and 1900 BC, the so called

Harappan Phase. This years discovery of inscribed sherds comes in the wake of even earlier examples of **script discovered in March 1998 from occupation levels dating to between 3500 and 3300 BC, possibly the earliest known writing in the Indus Valley."**

IIE

p. 169 „The ancient Zaghunluq cemetery is located on the tableland north of the old course of the Chaerchaen River,across from the Laelik site, and 6 kilometers southwest from the seat of Chaerchaen County, ..."

p. 170 „2.The Appearance of the Unearthed Mummies „

„The main tomb occupant was an old woman with white hair. ...She has a long and thin face, dry skin, deep eyes, a delicate and high nose,and rather prominent cheekbones."

p. 171 „Her thin eyebrows are black and look as though newly painted. Semilunar tattoos are shown on her upper eyelids,while two oblate tattoos appear in the center of her forehead right under the hair. ...Above her upper lip is fine, light brown hair and in her mouth may be seen pure white teeth.. On her upper body she is wearing a purple-colored, coarse woolen robe that is round-collared with facing lapels, but without button loops.. ."

p. 172 „She is 1.7 meters in height. Her head is 19 centimeters long, and her shoulders are 33 centimetre wide. „

p. 173 „The young woman who was also buried alive and who is now likewise in our museum is about 20 years old. She has yellowish-brown hair and wears an orange-colored and round-collatred woolen robe with facing lapels. Her eyes were gouged out, and her arms and legs were cut off. With her tongue bit tightly by her teeth, she appears to be in terrible pain. ...Her remaining body is 80 centimeters high, her head about 20 centimeters long, and her shoulders are 33 centimeters wide. "

p. 174 „3.Related Problems"

„The dating of the mummies: After another tomb at Zaghunluq was rexcaveted by the Xinjiang Museum in 1985, five specimens were submitted for C-14 testing, which resulted in a range of dates from 3200 to 2700 BP, roughly equal to the Western Zhou and the Spring and Autumn period of Chinese history.

As to the reasons for the preservation of the mummies, my opinion is that the following five factors have to be taken into account: 1.The climate in the Chaerchaen area is absolutely dry. 2.The altitude of the cemetery is relatively high, while the groundwater level is low. 3.The tomb occupants probably died in midsummer, so their corpses quickly lost fluids and dried. 4.The tomb chamber is relatively shallow and was not filled in with earth, therefore it was very well aerated. That also made the moisture in the tomb easily volatilized. 5.The sands around the tomb have a high salinity which prevented bacteria from rapid reproduction.

The ethnic and racial identities of the mummies: The mummies were determined to be Europeans, but possessing local charasterics. "

HEDIN–1936

S. 35 [In der Nache vom Qumul 'Hami']

„Der Weg fuehrte ueber zwei unterirdishe Kanaele. Diese eigentuemlichen Bewaesserungs-laeufe sind ebenso kennzeichnend fuer das Turfanbecken wie fuer Iran. Man graebt einen senkrechten Schacht zwei oder mehr Meter tief in die Erde und von seiner Sohle bergauf und bergab waagerechte Gaenge, die mit dem Gefaelle der Oberflaeche beinahe parallel verlaufen. Etwa zwanzig Meter weiter bergabwaerts wird ein neuer Schacht gebaut, und so faehrt man viele Kilometer lang fort. Die Sohlen der Schaechte warden durch den aeusserst langsam abfallenden unterirdischen Gang miteinander

verbunden bis der Landstrich erreicht ist, auf dem Ackerbau moeglich ist. Der Anfang des unterirdischen Kanaele legt bei einer Quelle oder bei einem Ablauftrichter, wo sich Schmelz=und Regen=wasser sammeln. Von diesem Punkt aus rinnt das Wasser, immer unter der Erde, gegen Sonne und Verdunstung geschuetzt, zu seinem Bestimmungsort...

Die Kanaele muessen jedoch immer sauber gehalten warden, und daher erhebt sich um die Oeffnung jedes Schachts ein vulkanfoermiger Kegel aus aufgeworfenem Schlamm."

S. 82 „Im Nordwesten thronen der Bogdo-ola, der Berg des Gottes, und die schneeigen Risen des Tien-schan.

S. 83 „Mehrere unterirdische Kanaele werden ueberquert. Offene Kanaele mit abgerissene Bruecken."

S. 88 „Bogdo-ola - der Goetterberg"

S. 128... nach dem Basar in dem grossen Dorf Bugur (auch Bygyr ausgesprochen), dem Luntai der Chinesen, fuehrt."

HEDIN–1937

S. 5 „'Die Flucht des Grossen Pferdes' kam im Herbst 1935 heraus, 'Die Seidenstrasse' 1 1936. Mit dem vorliegenden Buch ist die Trilogie vollendet.

In der Reihe der wissenschaftlichen Arbeiten von unsern Expeditionen 1927-35, ...erscheint auch eine ins einzelne gehende Schilderung des Lop-nor-Gebiets, die von Norin, Hoerner und mir verfasst wird. Dort sollen auch die Karten dieses nie vorher kartographisch aufgenommen Landes zu ihrem Rechte kommen."

S. 244-245 „Die aelteste Schilderung vom Tarim und seinem Endsee stammt aus dem ersten Jahrhundert vor Christus und ist in den Han-Annalen niedergelegt. Es heisst da, dass sich ein Quellfluss des Pamir mit einem andern des Kun-lun verreinigt. Sie ergiessen sich in das Pu-chang-Meer oder den Lop-nor einen Salzsee, der 300 Li lang und ebenso breit ist.

Da alle chinesischen Karten vor 1137 verlorengegangen sind, ist die auf einer Steinplatte aufgezeichnete, im Museum von Sian aufbewahrte Karte die aelteste, die den Tarim und Lop-nor (das Pu-chang-Meer) angibt.

Von grosserem Wert fuer uns ist die Beschreibung dieses Wasser-systems durch den Griechen Marinus aus Tyrus, einen Europaeer, der zur Zeit der Han-Dynastie lebte; sie entspricht der in den Han-Annalen. Marinus selbst bezog sein Wissen von Kaufleuten, deren Karawanen auf der Seidenstrasse entlang gezogen waren. Seine Darstellung wurde im zweiten Jahrhundert nach Christus von Ptolomaeus uebernimme, der auf seiner Karte von Asien im aeussersten Nordosten den Namen Serica oder Seidenland mit dem zwei Quellarmen gebildeten, im Osten am Fuss einer Bergkette in einen See endigen Fluss Oechardes eintrug.

Auf der Karte des Ptolomaeus finden wir, suedlich vom Oechardes, einen andern, ebenfalls aus zwei Quellfluessen gebildeten und in einem See endenen Fluss, Bautisus fluvius. Viele Geographen haben den Bautisus mit dem Tsangpo-Brachmaputra in Tibet gleichgesetzt. ...Ja, weder Marinus noch Ptolomaeus hatten eine Ahnung vom Vorhandensein Tibets. Auf dieser beruehmten Karte des Ptolomaeus zieht sich von Westen nach Osten eine Bergkette hin, die im Westen IMAUS MONS, in der Mitte Emodi montes und im Osten Serici montes heisst. Imaus ist der Himalaja, Serici montes der Kun-lun und Nan-schan oder die Bergkette, die im Sueden die Seidenstrasse des Altertums begrenzt. Tibet ist bei ihm nicht vorhanden. Die Erklaerung, dass der Tarim und Lop-nor zweimal auf derselben Karte eingetragen sind, ist sehr einfach. Die Mitteilungen vom Tarim und Lop-nor stamen von zwei verschiedenen Gewaehrsmaennern. Weder Marinus noch Ptolomaeus haben erkannt, dass die Beschreibung einem und demselben Fluss und Endsee galten. ...

Um 150 n.Chr. Geburt wusste doch Ptolomaeus, dass ein grosser Fluss mit zwei Quellarmen von Westen nach Osten stroemte."

S. 246 „Wohl hoerte ein europaeischer Reisender den Namen Lop im Jahre 1273 nennen. Er war ein Kaufmann aus Venedig, der unsterbliche Marco Polo. Die Bedeutung des Namens verstand er aber ebenso-wenig wie wir. Durch seine wunderbare Reiseschilderungen wurde der Name Lop zum ersten Male in Europa bekannt. Mit keinem Wort erwaehnt er aber den Lop-nor und schmueckt seinen Bericht mit sagenhaften Spuchgeschichten aus.

Den Namen Lop sieht man im 16. Jahrhundert zum erstenmal auf europaeische Karten, so zum Beispiel auf Jacopo Gastaldis Karte von Indien und Innerasien aus dem Jahre 1561, wo wir die Worte 'Diserto de Lop' lessen.

S. 248 „...im Jahre in seinen [Delisle] ausgezeichneten Atllas eine 'Carte de Tartarie' heraus Die neben andern, frueher vorkommenden Namen auch einige neue anfuehrt. Wir finden dort Cachgar, Ugen, Conche (=Kontsche), Cucia (=Kutscha) ... Das ganze innerste Asien nennt Delisle 'Tartarie Independante'. Er weiss, dass riesige Sandwuesten in der Mitte liegen. Zwischen Acsu (=Aksu) und Cucia hat er eine maechtige Bergkette, die wahrscheinlich ein Ueberbleibsel des Imaus mons ist,der bei Ptolomaeus das westliche Scythia intra Imaus montem vom oestlichen Scythia extra Imaum montem scheidet."

HEDIN–1939

S. 36 „Das Gras bildet gelbe Streifen uaf dem dunklen Boden. Steinhaufen kroenen die etwas groesseren Huegel. Sie werden 'Obo' gennant. Einer traegt den Namen Bajiin-bogdo-oder 'Das reiche Gott'."

S. 71 „...unteren Edsin-gol verbracht. Ich fand diese Gegenreizend und wunderbar. Sie ist ein irdisches Paradies."

S. 112 „Die Stimmung wurde erhoeht durch den Kurgantschi Bach. Sein herrliches klares Wasser stroemte mit metallischen Klingel zwischen Steine und Felsenbloecken dahin."

S. 119 „...Bogdo-ola, der Berg des Gottes..."

S. 198 „Die Chinen nennen ...die grosse Handelstrasse durch Schensi und Kansu von Sian. . dem aeussersten Tor im Westen in der Grossen Mauer, Kaiserstrasse. Von dort bis Kaschgar traegt die Fortfuehrung nach Westen noch heute den Namen Tien-schan-man-lu oder „die Strasse suedlich von Himmelsgebirge". Dieser Name bezeichnet auch den Teil der Provinz selbst, der suedlich von Tien-schan liegt. .. Eine dritte Strasse durchquert das Land der Yueh-chih oder der Tokharen, ferner Baktrien und Margiana."

HERODOTUS

pp. xxx-xxxi INTRODUCTION by Rosalind Thomas, Balliol College,

Oxford University

§4.11

„Egypt was a source of exotic luxuries, ancient wisdom, and influential styles of monumental art. These were barbarians whom Greeks could admire. Of the other Near Easrern empires, Herodotus had a skimpy knowledge, but the Persians were another matter. They had attacked or conquered Greeks and were regarded with far more hostility by them. It is all the more remarkable, then, how balanced and fair Herodotus is in his presentation of the Persians. He introduced the Persians as a people with some noble characteristics, for example their abhorence of lying (1.138), and some commendable customs, such as their rule that the King should not inflict the death penaltuy for a single fault (1.137). He carefully explains how, unlike the Greeks, they do not believe that the gods have a human form (1.131). Cyrus the Great,

who founded the Persian Empire, is depicted as an admirable ruler (though he yielded to excessive pride in the end), and to a lesser extent so is King Darius, who initiated the Persian invasion of 490. Cyrus'son Cambyses, however, is portrayed as totally without respect for normal conventions, let alone other peoples' beliefs, and Xerxes, the aggressor of the second Persian invasion, is also portayed as a typical tyrant, ..."

p. 40 „1.69 ..."Croesus king of the Lydians and other peoples sent us here with this message: 'Lacedaemonians, the god's oracle told me to acquire the Hellene as friend and supporter ... and I am eager to become your friend and military ally without treachery or guile."

p. 56 „1.95 From here out, our story demands that we inquire further about Cyrus and the Persians: who was this man who destroyed the empire of Croesus [last king of Lydia, 560-546], and how did the Persians become leaders of Asia... Persians who do not intend to magnify the deeds of Cyrus but rather to tell what happened.

...The Assyrians ruled inland Asia for 520 years. „

p. 65 „1.114...When they came into his presence, Astyages [son of Ciaxares, king of Medes] fixed his eyes on Cyrus and said „How could you, the son of this herdman, dare to inflict such injury on this man, who is foremost at my court?"And the boy answered, „My lord, I did this to him for just cause. For when the boys of the village, including this boy, were playing a game, they made me their king because I seemed to them the most suitable for this role. All the other boys carried out my commands, but this one boy disobeyed and ignored them, for which he received punishment. So if I deserve some painful discipline for this, here I am." ... And while the servants led Cyrus to an inner chamber at his order, Astyages asked the herdsman, who was now left behind alone, where and from whom, exactly, he had received the boy."

p. 118 „2.4 ... EGYPT. They say that the Egyptians were first of all peoples to discover the year, by dividing up the seasons into twelve parts to total one year, and that they discover how to do this from the stars. The Egyptians seem to me to be much wiser than the Hellenes in the way they they regulate the timing of the seasons. While the Hellenes attempt to preserve the timing of the seasons by inserting an intercalary month every other year, the Egyptians divide the year into twelve months of thirty days each and add just five days each year beyond that number, and thus their seasons return at the same periods in the cycle from year to year."

pp. 71-73 „1.129- Astyages looked him straight in the eye and asked if what Cyrus had done had been in reality Harpagos. And Harpagos told him about the letter he had written to Cyrus and that he was in that sense the true author of the revolt. Astyages then tried to show Harpados that he was in fact the most foolish and unjust of all men ... he really wished to give the kingship to someone else, it would have been more just to award this noble office to a Mede rather than a Persian. But now the Medes would become slaves instead of masters, through no offense of their own, and the Persians, the former slaves of the Medes, would become their masters.

1.130 Thus the reign of Astyages was brought to an end; he had ruled thirty five years. ... Cyrus did not treat Astyages badly at all after this, but kept him by his side until Astyages died.

1.131 I have aquired knowledge about the customs of the Persians, and here is what I learned. They do not erect statues, temples, and altars; they deem anyone who does this things a fool, and they feel this way, I presume,because unlike the Hellenes, they do not believe, that the gods have human qualities. It is their custom to climb the highest of their mountains and there to perform sacrifices to Zeus; indeed they call the whole circle of the heavens Zeus. They also sacrifice to the sun, moon, earth, fire, water, and winds. ... but at some time later they also began to sacrifice to Heavenly Aphrodite, having learned to do this from the Assyrians and Arabians. The Assyrians call Aphrodite Mylitta, the Arabians call her Alitta, and the Persians call her Mitra.

1.132 It is not permitted for an individual sacrificing privately to pray to himself alone; he must pray for the welfare of the King and the entire population of Persians.

1.130 Of all the days of the year, one's own birthday is held in the most honor.

1.136 A man's worth is demonstrared first of all by his valor in battle, but next to that, by fathering many sons ... From the age of five to the age of twenty, they teach their sons just three things: to ride horses, to shoot the bow, and to speak the truth. "

pp. 97-100 „1.180- 1.184 This is how the wall around Babylon was built. The city has two disctricts, for the River Euphrates divides it in half through the middle. ...The town itself is full of houses three and four stories high. Its streets are laid out in straight lines; they all run either at right angles or parallel to the river „

In the other district they built the sanctuary of Zeus Belos [Zeus Belos: Bel or Baal, the greatest god of the Assyrian pantheon.]

At the time of Cyrus, there was still a solid-gold statue eighteen feet high in his precinct. ...Darius son of Hystaspes had designes on his statue but did not dare to remove it.

There were many rulers of Babylon who have further adorned the city with waals and sanctuaries. ... of particular interest were two women rulers. The first of these ruled five generations earlier than the other, and she was called Semiramis. It was she who created the spectacular dikes one sees throughout the plain. Before the dikes were constructed, the river regularly flooded the entire plain.

„1.185 The queen who ruled after her was called Nitokris and she was more intelligent than the earlier queen. She not only left behind memorials which I shall describe, but also perceived that the power of the Medes was aggressive and menacing and that they had already taken a number of cities, Nineveh in particular."

„1.187 This tomb [of Nitocris] remained undisturbed until the kingship passed to Darius, who thought it was just terrible not to use this gate and not to take this money that was lying there."

p. 101 „1.188 Cyrus went to war against the son of Nitocris..."

p. 161 „2.104 ...And the Syrians who live around the River Thermodon and the River Parthenios, with their neighbors the Macrones..."

p. 250 „3.90 From the first provincial district: ...

From the second provimcial district – the Mysians, Lydians ...

From the third provincial district – the Phrygians, Thracians in Asia....and Syrians ....

...talents of silver..."

p. 254 „3.92 From the ninth province district,... from Babylonia and the rest of Assyria, came 1,000 talents of silver and 500 eunuch boys. From the tenth province – Ecbatana, the rest of Median territory, the Parikanians, and the Orthokorybantians – came 450 talents. The eleventh provincial district, which comprised the Caspians, Pausikai, Pantimathnoi, and Dareitai together, contributed 200 talents. The twelfth provincial district, which extends from the Baktrians as far as the Aigloi, paid 360 talents in tribute.„

p. 255 „3.94, 3.96 Seventh Province – Sattagydians, AY; Gandarians (Gandaris), AY; Dadikai, AY; Aparitai, AY. Twelfth Province – Baktrians (Baktrianoi), AY; Aigloi, location unknown. Fifteenth Province – Sacae, Eastern Scythians

AY; Sogdiana, AY. Sixteenth Province - Parthians (Partia), AY; Chorasmians, AY; Sogdians, AY; Areians (Areia), AY. Seventeenth Province – Parikanians, possible location, BY .... Twentieth Province – Indians (India), BY. III – Map 3.94 Persian Provinces 7-20 – in the order listed by Herodotus – (Bactrians on the Oxus River)."

p. 375 „5.22 That these Macedonians, who are the descendants of Peridiccas, are Hellenes as they themselves say, I happen to know for myself and will demonstrate that in a later part of my account. Furthermore, even those who preside over the Olympic games of the Hellenes have come to recognize that this is the case. For when Alexandros chose to compete in the games and entered the lists to do so, his Greek competitors tried to exclude him by claiming that the contest was for Greek contestants only, and barbarians were not allowed to participate. But when Alexandros proved that he was of Argive [Argos] ancestry, he was judged to be a Hellene, and proceeded to compete in the footrace, in which he tied for the first place. That, then, is the story of what happened to the Persian envoys to Macedon."

p. 523 „7.60 Now I cannot say for certain how many men each contingent contributed to the total number, since nobody can report that, but the number of troops in the whole land army added together was found to be 1,700,000. This is how they managed to count them. They gathered groups of 10,000 men together at one spot, packed them in as closely as they could, and then drew a circle around them the outside. After delineating the circle and dismissing those 10,000, they erecred a dry wall on the edge of the circle high enough to reach a man's navel. When that was done, they had others go into the enclosure they had built, until they had counted them all in this manner. After the count had been completed, the army was grawn up into units according to their various nationalities.

The following peoples were serving in the army. There were the Persians, who were dressed and equipped in this manner : they wore soft felt caps on their heads, which they call *tiaras*, and multicolored tunics with sleeves, covering their bodies, and they had breastplates of iron fashioned to look like fish scales. On their legs they wore trousers, and instead of shields they carried pieces of wicker, which had quivershung below them. They were armed with short spears, long bows, and arrows made of reeds. From their belts they fastened daggers, which hung down along the right thigh. "

p. 530 „7.86 The Medes and the horsemen of the Kissians had equipment and dress just like that of their foot soldiers. The Indian cavalry was also equipped and dressed the same as their infantry, but some rode horses and others drove chariots drawn by horses as well as wild donkeys. The Baktrians and Caspians were likewise equipped and dressed the same way as their infantry."

p. 649 „8.113 The troops with Xerxes lingered a few days after the naval battle, and then marched off to Boeotia along the same route by which they had come. ...Next he cose from the rest of the Persians the troops who wore breastplates, and 1,000 horsemen; he also took the Medes, Sacae, Baktrians, and Indians, both infantry and cavalry. ... Altogether he collected an army of 300,000 troops, including the cavalry. „

p. 759 APPENDIX G

The Continuity of Steppe Culture

Everett L.Wheeler

Duke University, Durham – NC

„Darius I's trilingual inscription at Behistun (in modern Iran) [*The original text in Old Persian, Akkadaen, and Elamite-forms part of the monument carved into a mountainside at Behistun above the high road from Babylon to Ekbatana. Copies were distributed through the empire, and part of an Aramaic*

version is preserved on a papyrus from Egypt] describing his rise in power and early campaigns includes an expedition (520-19) against the „Saka haumavarga" (drinking Sacae) and the „Saka tigraxauda" (Sacae wearing pointed caps). The latter, with their king Skukam, are depicted on the Behistun monument. *Hauma*was an intoxicating beverage of debated origin, possibly used to increase a warrior's ferocity in battle, but also consumed in the religious rituals of the Persian Magi. A much later inscription of Darius' from Persepolis refers to the „Saca paradarya" (Sacae beyond the sea), the Scythians north of the Black Sea. Scythians/Sacae east of Aral Sea and along the Oxus (modern Amu-Darya) and Jaxartes (modern Syr-Darya) rivers represented a scurity threat to the Persian empire's northeastern frontier. Here Cyrus the Great died fighting the Massagetai (1.201-214), whose name, like Scythians and Sacae, is generic term for barbarian peoples of northern Asia. Herodotus described them (1.215-216) as non-Scythians with Scythian customs.

APPENDIX J

pp. 773-780

Ancient Greek Units of Currence, Weight, and Distance

Thomas R. Martin

College of the Holy Cross

Worcester, MA

pp. 776-777 „§10. The only Greek denomination specifically mentioned by Herodotus (6.21, 7.144, 8.93) is the drachma of Athens, which on the Attic currency standard weighed about 4.3 grams on average.

§11. ...A talent was a unit of 6,000 drachmas or 60 minas, which on the Attic sandard would amount to about 57 pounds (a bit less than 26 kilograms. ... If the Babylonian talent was equal to 70 Euboean (Attic) minas, then it probably weighed about 30 to 31 kilograms.

§14. ... Herodotus tells us (1.94), **the coins** of the **Lydians were the earliest ever minted**. ... Most scholars believe that Croesus did in fact mint gold (and silver) coins; the gold coins, called „Croesids," seem to have been minted on two different standards, with a *stater* weighing approximately either 10.9 grams or 8.2 grams. *Darics* weighed about 8.35 grams. Herodotus calculates the ratio of value between gold and silver as 13:1."

pp. 792-794 APPENDIX M

Herodotus on Persia and the Persian Empire

Christopher Tuplin

University of Liverpool, UK

§1. „About half of Herodotus' texts deals with Persian history. ..."

§3. „Herodotus presents Persia and its empire in four ways. First, there's a ten-chapter passage on Persian religious and social customs.Much of this is probably accurate as far as it goes (though the apparent identification of Mitra as a gaddes in 1.131.3is a startling error, and the assertion that Persians did not antropomorphize gods was not wholly true), but is a scarppy collection, and we know enough to see that it oversimplifies the Iranian religiuos landscape."

§4. „... Herodotus offers lists of tribute districts (3.89-95) and military contingents 7.61-97).These largely identical set of nations, arranged in the twenty satrapies reputedly established by Darius and the forty-one units (twenty-nine terrestrial, twelve naval of Xerxes' army, raise many questions. Ome believe the tribute figures can be used to illumminate imperial economics (others disagree strongly); many feel that the roll call of military commanders (some of whom appear in Persopolis documents, as do persons from other parts of Herodotus' text) is good evidence about the pinnacle of Persian society."

HIEBERT-1998

p. 148 „For many years, scholars of ancient Iran have studied the significant cultural differences between the Bronze Age (through the second millennium BCE) and the Iron Age (from the first millennium BCE) on the Iranian plateau. Old Persian, an Indo-european language, appeared together with Zoroastrianism during the first millennium BCE, replacing the previous non-Indo-European Elamite language and culture found during the Bronze Age throughout Iran. This transition has traditionally been interpreted as a migration of new people (Iranians) to the Iranian plateau. The myths and vocabulary of both Persian (Avestan) and Indian (Vedic) texts suggest that their speakers originated to the north. "

p. 149 „New data from collaborative excavations in Central Asia suggests that during one period, at the beginning of the second millennium BCE, Central Asian influence on the Iranian plateau was considerable. "

p. 151 „At the end of the Bronze Age, most urban sites of the Iranian plateau, the Indus valley, and southern Turkmenistan were abandoned for the first time in centuries. In many areas of his large region, the next occupation (the early Iron Age) includes indications of an entirely new social identity which is characterized by horse riding, ceramic precursors, and iconographic precursors to the Persian-speaking, Zoroastrian Achaemenids.

By the mid-second millennium BCE practically all the Bronze Age sites on the plateau had been reduced in size or abandoned. "

HIEBERT-2008-III

p. 55 „In what historians call the „Great Game", British, Russian, and Persian leaders created Afghanistan as a buffer zone, unintentionally linking the edges of three distinct lands described by the ancient Greeks and Persians 2,000

years ago: Bactria (northern Afghanistan) Aria (western Afghanistan), and Arachosia (southern Afghanistan).

p. 57 „The Silk Road, the network of trade routes between early states, started with the exchange of goods between Rome and China in the first centuries B.C./A.D., and peaked with trade between the empires of Tang China and the Byzantines several hundred years later. There was, in fact, no „road" but a series of paths connecting cities, trading posts, caravan watering places., and hostels between the eastern Roman frontier in the Middle East and Chinese frontier, and others going north from Afghanistan from the Indian Ocean to the Siberian steppe.

The Bronze Age Background to the Silk Road

The exhibition begins with artifacts from Fullol, left by inhabitants of northern Afghanistan during the Bronze Age – a time long before the Silk Road trade began. The set of gold bowl fragments dates back 4,000 years.

p. 58 „The story of Afghanistan begins even before that. Farmers and herders settled in the plains surrounding the Hindu Kush as early as 7000 B.C. They brought traditions of building dwellings from unbaked mud brick and making pottery from local clay. These people may have grown wealthy off the lapis lazili and tin they found along riverbeds, which they traded to early cites to the west, across Iran and Messopotamia.

As farms and villages grew and trived in Afghanistan, these ancient people eventually devised methods of irrigation that allowed them to grow crops on the northern Afghanistan desert plains in what would later be known to the West as Bactria.

Unfortunately, much of what we know about this Bronze Age „Bactrian" civilization comes from clandenstine excavations.

p. 59 Afghanistan, revered as a crossroads of civilization, was also home of religion. The fortified 4,000-year-old oasis buildings appear to to be the forerunners of fire-temples. Over the passage of time and political and cultural change, such structures developed into specialized buildings for the world's earliest monotheistic religion : Zoroastrianism. Victor Sarianidi was excavating just such a fortified site at Tillya Tepe where where the intrusive burrials, interred some 1,500 years later, were found containing the Bactrian Gold.

Ai Khanum

Neighboring empires did not ignore such riches. ... ... the Persians and Greeks that they were compelled to try to claim to their own. ... ... Cyrus the Great conquered thia areas as a part of the Achaemenid Empire, as recorded on the Behistun inscription in Iran in 519 B.C. From this time onward, Afghanistan would be known as a part of the „Orient" by Western scholars. The riches of the lands in Afghanistan also attracted the attention of Alexander the Great.

The artifacts and architecture at Ai Khanum are truly a melding of Western (classical) and local ideas, products and culture.

pp. 60-62 „Alexander the Great's conquest of the Persian Empire and eventual push to the borders of India established many cities associated with this period. A number of this, including Ai Khanum, were further developed by the generals he left in charge and their successors. Thus the Greek language (used by the ruling class and for official purposes) and aspects of Greek art and culture were implanted in Afghanistan – at their fartest extension from the Greek homeland. Non-Greek people in Afghanistan used the Greek language for some five centuries for at least certain formal purposes such as coin inscriptions. The Buddhist art of Afghanistan and Pakistan in the first trough the fourth centuries A.D. shows clear connections with Greco-Roman art. And even many centuries later, in the Islamic period, legends continued to be told of a mightly hero named Iskadar – Alexander. ...

(Ai Khanum) ... This site was abandoned around 130 B.C., likely due to fierce nomadic incursions, with evidence of intense fire from which the city never fully recovered. While finds of Greco-Bactrian coins across Bactria show the influence of the culture. Ai Khanum is the only true Greco-Bactrian settlement ever excavated and documents the mix of local, other Asian, and Hellenistic traditions.

Begram and Tillya Tepe

The Begram and Tillya Tepe sites yielded the greatest archaeological treasures found in Afghanistan, if not in all Central Asia. ... From the ancient city of Begram, two store-rooms containing luxury goods from the first century A.D. ... ...From Tillya Tepe, six burials rich with gold ornaments remained untouched for 2,000 years, the remains of nomads hidden among more ancient ruins.

HIEBERT-2008-IV

TEPE FULLOL

Katalog

p. 78 1.Goblet with geometric motif (picture) - 2200-1900 B.C. Gold

p. 79 3.Fragment of a bowl (picture) – 2200-1900 B.C. Gold

HORNBLOWER

pp. 45-96 „ **PERSIA** „

p. 48 „II.The Achaemenid Dynasty, 479-330 BC. "

„Xerxes I died in 465. His successor Artaxerxes I probably ended the old quarrel with Athens in 449,...„

p. 49 „The reign of Artaxerxes ended in late 424 and after brief confusion he was succeeded by Darius II,the throne was again contested when at the end of the fifth century Cyrus the Younger sought to dislodge the new king Artaxerxes II. Cyrus was defeated and killed at the battle of

Cunaxa. ... Artaxerxes II-s reign (404-359) saw some loosening of control in the west; ...

The third Artaxerxes (Ochus) acceded in 359 and re-established Persia authority in the west."

p. 50 „King Arses, now known to have taken the title Artaxerxes IV, lasted from 338 to 336. He was succeeded by Darius III Codomannus, Alexander's cowardly opponent, who despite an early personal reputation for bravery, was to flee the battles of Issus and Gaugamela (331) and end the direct line of the Achaemenids. "

pp. 63-64 „... though sixth-century India had been tributary, it seems that there was by Alexander's time no memory of Persian dominion beyond the Indus ...

...Again, Bactria had been dissident in the fifth century, so it is interesting to find Orontes, leader of the Satraps' Revolt, a century later, described in a later inscription as 'a Bactrian by race' –the phrase is emphatic and surely excludes the idea that Orontes' family were settlers in Bactria. But Bactrians fought well at Gaugamela, and even afterwards Sogdia and Bactria were more trouble for Alexander to subdue than anywhere else (We cannot be sure that Sogdia was no longer Achaemenid by the 330s).

We are back where we began: as with the satraps at the Granicus, so with the lords of Bactria: they put aside old animosity in defence of the system by which they were sustained on their fertile, irrigated meadows. In any case, two centuries is a long time, and the local Bactria aristocracy may have coexisted happily with Persian settlers at Bactrian Ai Khanum in Afghanistan."

JARRING

p. III „Between Kashgar and Khotan I thus marked on my map over five hundred names, ... At Kothan we drew up a systematic map of the three hundred villages of the

oasis, and of their situation with regard to the innumerable irrigation-canals, which are led from the Kara-kash and te Yurun-kash, and point northwards like fingers. ... the place-names are always characteristic, in that they give some idea of the products or the position of the place; finally, among eight hundred such names there are not improbably a few which by their mere sound involuntarily carry the mind back to a long-forgotten epoch, and the point the way to important historical discoveries or questions." [Hedin]

Hedin's recording of Central Asia Turkic place-names have their value not only for establishing the existence of the place-names of the area but also as a description of the linguistic situation of that area as it was about a hundred years ago. It was an area completely untouched by the modern ideas and trends which existed in the surrounding regions and also inside China itself. It was a society which depended on agriculture, hunting and fishing and on horses, camels and donkeys for communivcation and transportation, all of which was reflected in the place-names."

p. V „The Lop-nor Tarim area was a sparsely inhabited region with a population that earned its living mainly from primitive agriculture, fishing and hunting. About a hundred years ago the means of communication with the neighbouring oases and densely populated areas were meager. People led very isolated and secluded lives. This left its mark on the structure of the place-names."

p. VI „ Hedin: 'I have already called attention to the fact that the Tarim has several different names, and that the term Tarim is the only one that is applied over a stretch of any great length, and this is simply because it means „river". The same thing applies to mountain-ranges; the only exception, the Arka-Tagh, being scarcely a proper name at all, but rather a descriptive term, „the farther mountains", the purpose in using it being less to distinguish a continuous range

than to indicate all the mountain regions that lie *beyond* and *behind* the better known mountains."

p. 10 „aj moon; month"

p. 10 „ay, agh (aq) = white"

p. 13 „ajtu = a mountain pass, big (high) pass"

p. 18 „altan = gold"

p.20 „ana = mother"

p. 22 „aq, ak = basic meaning : white

„ak-su = water from melting snow and ice, clear water, 'white water'"

p. 23 „Ak-davan = the white pass"

p. 25 „Ak-su = white water, white river; name of a province and oasis; name of the town Aq-su; name of a river = Aq-su darja",

p. 28 „ara = middle, between"

p. 29 „araba = cart"

p. 32 „ariq, arik = irrigation canal or ditsch"

p. 34 „arpa = barley, corn"

p. 36 „art = mountain pass (artu)

p. 39 „asma = elevated land"

p. 41 „at = horse „

p. 48 „eger, ager, agiz = saddle"

p. 50 „es'ek = ass, donkey"

p. 54 „baj = rich, wealthy"

p. 71 „boya, Bogha = a man's name of buya"

„boyan, Bogan = probably the same as boyana – boyun (Khotan) – a plant resembling cingilik 'convolvulus' „

„boyana, boghana, bogana = a plant; boghana = bushes (kamish) reeds; buyana = a thorny plant (with white-greenish stem), ..."

p. 72 „bol = to be, to become"

p. 76 „bugur, Bughur = village; Bughur = mountain; Bugur – humpbacked, crooked – it is pre-Turkic?"

p. 77 „bujan possibly = bojun 'neck'; bojun ~ bojan"

p. 98 „carci, Tjartji = village near Korla – no doubt – wheel wright"

„carx, tscharkh = wheel spinning wheel"

„carxliq = name of a town, Charkhiq, written Tjarklik – meaning 'the spinning wheel place'; Tscharklik – 'the wheel place'."

pp. 104-105 „Cherchen = the town of Charchan, Tschertschen – the place name Cherchen is of pre-Turk origin ...'pieces of small change'. Another man says that the place (i.e.Cherchen) has been called tjen, because it was so sparsely inhabited. Its position is in any case strange; on all sides desert and wilderness; very far to human habitations, no highroad"

p. 111 „cira, Tschira = name of a town ;no safe etymology, probably pre-Turkic"

p. 122 „darya, darga = white, dry poplar wood"

„darja = river; small lake; in the Lop-nor region darja is seldom used :it is very seldom that the word darja is used here; the natives never use it – they say tarim. Tarim and Kok-ala are the words for 'river'."

p. 127 „davan = pass"

p. 137 „dural = Sural is the capital of the northern Lop-region; The Dural district is called Lop-nor by the Chinese; in other parts of Eastern Turkistan Dural is quite simply called Lop; pass; ... Dural is said to be a rather old name, about 80 years old., Pre-Turkic ?"

p. 154 „guma = the town of Guma (uncertain etymology), the name is no doubt pre-Turkic"

p. 169 „ Xami Chami = the town of Hami – Khami, meaning 'hollow, depression'<Iran evidently based on Pelliot's hints about Soghdian origin"

„ Xan, khan = king, ruler, khan"

p. 267 „ kuc = power, strength"

„kuca Kutscha = probably the place name, rendered by Hedin as kucar."

„kucar Kutschar = the town of Kucar; pass Hedin uses the form kucar instead of kuca which no doubt is the original one. The form in final –r is according to Le Coq (1922) 108 due to West Turkistanian influence, where a final –r is used to indicate length of the preceding vowel, i.e. kuca. Le Coq assumes kuca: to be of Soghdian origin, viz. qoca 'mouth' (entrance to a pass). Murzaev (1966) accepts Soghd. Goca as origin of the name of the Kucha-river amd gorge but derives the nameof the town of Kucha from an Iranian koca 'settlement; street'."

p. 279 „li = Chinese measure of length = 485 yards" [li = 485 x 0.941 m. = 456.385 m.]

„lop Lop = region, town, lake ... the etymology is unknown, but the name, with an initial n, goes back to pre-Tang times."

p. 280 „...Hedin: '..the inhabitants of the southern lake district never use the name Lop-nor, at the very most they say Lop; the name Lop-nor is not at all in use among the natives. ... Even the merchants from Kashgar know Lop, i.e. Dural with its surrounding region, although the lake which once carried this name, does not exist any more; the village Lop near Khotan has been inhabited by people who once fled from Tjarklik-region because of an epidemic.

This name is by origin Mongolian, and an old word, which seems to have been applied to the entire region, just as nowadays the Chinese apply the same name to the whole of the district of Tscharklik."

p. 287 „ markat = burial place ... Markat gives Dolan origin. I assume Markat – Merket to be a pre-Turkic name „

p. 391 „...kurghan, kurgan fortress; kurgan an old fort or watch-tower with a square-shaped wall ...

Kurghan-bulak sp. 'the spring of the fortress'.

Kurghan-davan ps. 'the pass of the fortress'.

Kurghan-saj vl. 'the valley of the fortress'.

Kurghan-sajning-aghis vl. 'the entrance of the fortress valley'."

p. 437 „ta = great < Chinese da"

„ tay, tag = mountain (tagh)"

p. 441 „tal = willow"

p. 447 „taqla makan = pass, an arch, ruins with arches; place, habitation, thus 'the place of ruins'.

tar = narrow; narrow passage.

(2) Tar-jilga – 'the narrow valley'."

pp. 448-452 „tarim, Tarim = the name of river Tarim. Its basic meaning is 'river' ... [The name Tarim-gol for the river of Eastern Turkistan may be derived from this word as it would express the characteristic of that river better than the word tarim= cultivated.]"

p. 460 „tengri = sky, heaven; God; Chan-tengri >'the royal heaven'."

p. 487 „turfan, Turfan = pass, the etymology is uncertain."

p. 513 „vas, vasch = appears only as component of vas-sahri alternating with gas >Gas-sari >ruins of a town two days westerly from Charkhliq, ...no explanation of the word given ... pre-Turkic.""

JETTMAR–1980

p. 1 „Bolor – a Contribution to the Political and Ethnic Geography of North Pakistan"

„Anthropologists have pointed out that Dardistan, protected by so many mountain ranges with high passes and dangerous gorges, remained virtually independent and could uphold an astonishing cultural separatism until the middle of the nineteenth century.

During an earlier period, roughly speaking during the first millennium A.D., the importance of this area for exchange of material and spiritual goods throughout Asia must have been much greater than in the centuries immediately preceding the conquest and the exploration by Europeans."

p. 2 „Political Geography"

„During the period we are concerned with, the northern areas of Pakistan were crossed by heavily frequented mountain paths forming a shortcut from the northwest corner of the Indo-Pakistan subcontinent to the Wakhan or directly to Eastern Turkestan and finally to China."

p. 3-4 „Next to it Uddiyana (Petech: Wu-ch'ang) is mentioned, i.e.,the Swat valley leading deep into the mountains; Political units in the valley of Karakoram and Eastern Hindu-Kush according to the Chinese sources from the 5th to the 8th century A.D.

(P'o-lu is rendered as Bolor, in accordance with the Islamic authors)."

p. 5 „Bolor (Chavannes : Pou-lu, Stein: P'o-lu)"

„Hsuan-tsangs's famous work His-yu-chi gives the highly interesting hint that Bolor was a state which had only a restricted extension from north to south but covered a large strip of land from west to east.

Bolor consisted of two parts. The eastern half, Great Bolor, could afford to send several embassies to the Chinese court during the first half of the 8th century. But soon enough it came under effective Tibetan control. The western half was called Little Bolor."

p. 6 „The pilgrim Huei-ch'ao tells us that the king of the former Bolor state had fled before the Tibetans to Little Bolor while the common people and the nobility had remained in Great Bolor under Tibetan overlordship.

In a political unit originally including the Gilgit valley to the east (i.e. present Baltistan), the natural boundary would have been the defile of Rondu between the Haramosh massif and the Deosai plains. Until a few years ago only a dangerous

path led through the gorges of this district. Therefore it seems evident that Great Bolor is identical with present Baltistan, Little Bolor with the Gilgit valley proper. ... Moreover, it is not clear how far Bolor reached to the west.. . To defend a pass was not usual in local warfare. So it could be quite possible that the centre of Little Bolor was further to the west, for instance in Yasin or somewhere in the upper Gilgit valley."

p. 7.8 „West of Bolor, there is another state called Chieh-shuai or Chin-shih (shortened to Chieh).

A third political entity to the west of Bolor is called She-mi. ... She-mi is identified with Kafiristan, today called Nuristan, which is fully supported by the fact that Sung Yun had to cross this area when he tavelled from the royal camp of the Hephthalites in the Zebak region to the monasteries of Swat."

p. 11 „Under Darius I, Dadicae together with Sattagydians Gandarians and Aparytae formed the seventh satrapy (Herodotus III/91). Under Xerxes I the forces of Gandarians and Dadicae were under one commander but had Bactrian equipment in all respects, (Herodotus VII/66). Under Artaxerxes II all Achaemenid dependencies down the river Indus were included in a larger Bactrian satrapy. So the gold exported from the mountainous regions of the Dardae (this term replacing 'Dadicae') – according to Megasthenes, quoted by Strabo 15.1.44 – was also known as the 'gold of Bactria' in the time of Ctesias, who seems to give a reliable survey of these easternmost provinces.

This means that the areas forming the southeastern corner of Middle Asia and the extreme northwest of the subcontinent were already included in the same administrative system several centuries before they were reunited by Bactrian Greeks, the Kushanas and finally the Hephtalites."

p. 12 „Consequently the Assakenians ...later on had their realm not in the mountains but in the foreland around Taxila, as indicated by their coinage attributed to the 3rd and 2nd centuries B.C.

But even if this was perhaps only an interlude, the Dardic tribes remained a power of importance. This is documented by the fact that their name is preserved not only by Herodotus and Strabo/Magasthenes ... but also by other texts in Greek et Latin literature. Pliny speaks of 'Fertillissimi sunt auri Dardae', Ptolemy knows the Daradrei, Dionysius the Dardanoi and Nonnos the Dardae."

p. 14 „South of Bolor is the area of the Daradas. In earlier centuries, before and after the beginning of our era, it was united to a considerable political power including Swat, but now the different tracts are independent, and only Ta-li-lo is widely known for its sanctuaries.

The system existed at least between the journeys of Fa-hsien (403 AD) and Huei-ch'ao (about 726 AD). ...

The Tibetans did not limit their pretensions. When they had conquered and infiltrated Great Bolor they pushed farther to the west.

The Chinese, in turn, tried to save the integrity and independence of Little Bolor, even at the cost of dangerous and expensive interventions. The disaster in the battle of Talas against the Arabs (751 AD) and the immediate collapse of the protectorates in the Tarim basin stopped farther attempts of this kind."

p. 15 „As reported ...:al-Fadi gained a victory in 'Wakhan and Ravere of the country Bolor against the ruler of the mountains of the Khaqan and mountains of Tibet' (?). To be sure the text is not very comprehensible, but it is evident that Arab army entered Bolor via Wakhan in order to eliminate a possible basis for the impending intervention of Kashmir and Tibet in the interior affairs of the Muslims."

p. 18 „As for the ethnic character of the ruling class in the state of Bolor, we are in possession of a highly valuable source regarding the centuries immediately preceding the Tibetan invasion – the Gilgit Manuscript. These Buddhist texts written on birch-bark were produced in the 6th or 7th century AD as concluded by epigraphic comparison. ... According to LEVI, the majority of these names cannot be explained within the framework of Sanskrit; they are not even Indian. LEVI believes that they are Turkish and draws the (most probably wrong) conclusion that Gilgit was incorporated into the empire of the Western Turks since about 600 AD. I prefer the interpretation that Turkish mercenaries held high ranks in the army of the kings of Bolor – and became Buddhists."

p. 19 „Saramgha means 'chief commander of the army', ...A connection with the administrative system of the Kushanas cannot be excluded.

Perhaps a prince belonging to a minor branch of the great dynasty was posted as a guardian of the strategic mountain passes and his descendants may still have held their fief many centuries later.

But it is also quite possible that the founder of the state came from the north as strong Iranian influences were active even there."

p. 22 „So it is not surprising that Bolor is mentioned in the works of Islamic historians as a state of considerable importance. In the Hudud-al-Alam, at the end of the 10th century, we read that the Bulurinshah is regarded as the son of the sun, and is thus not allowed to rise from his bed before sunrise.

Still more important is a short note of Biruni written in the first half of the 11th century AD. He gives an exact localization. The country of Bolor is situated on the right side of the gorge which forms the exit to the basin of Kashmir."

p. 26-27 „The most important argument for a direct Burusho-Tibetan contact is the fact that Little Bolor was known to the Tibetans exclusively by the name of 'Bru-za', ...

In fact, the Tibetan literature has no other name for the area of Gilgit in spite of contacts over many centuries. Evidently, Bal-ti means Baltistan, the former Great Bolor. Bru-za must be idemtified to Little Bolor, as generally assumed.

...a district of Khotan had the name 'Hbru-so-lo-na'. In this district there was a place 'polu'. Thomas felt sure that the similarity of the names to Bru-za and Po-lu was not accidental. He advanced the opinion that there was an ethnic connection between the Khotans and the aboriginal population of westernmost Tibet.

The name of that population was already known to Ptolomy (Byltai). Thomas believed that the same ethnic element lived in the 'Kingdom of Women' (strirajya), also called the 'Gold country' (suvarnagotra) ... belonged to the same group of proto-Tibetan formations.

Perhaps the name 'Bru-za' is rooted in this complex [proto-Tibetan] and was only trasfered to a subjected tribe in the Gilgit valley at a later stage. But in any case, the Burushaski language is quite isolated. Physically the Burushos are Europoids, not Mongoids, and this is rather unexpected for a proto-Tibetan population. They are not new-comers."

p. 28-29 „Several kinship-groups of Hunza believe themselves to have come originally from Central Asia. In several versions of this legend they boast of being descendants of Alexander the Great's soldiers left behind when he attacked China. Such a story may contain a kernel of truth. Perhaps another conquering nation was replaced by the ever-popular Greeks. If we assume that in fact during the Tibetan period (7th to 9th centuries AD) the Gilgit valley was in the hands of the Burushos, we must concede that they were subjugated, overwhelmed, assimilated or displaced by the Dards, i.e. the

bearers of the Shina language who formed the dominant ethnos. The question remains open as to how and when this happened.

Strangely enough, there is no historical report that Gilgit was ever conquered by an invasion from the south, e.g. from Chilas or Darel.

...to the author of the Hudud al-Alam and Biruni, the governmental tradition of Bolor remained unbroken for a long period. I was inclined to see the most plausible explanation in the hypothesis that the melting together of the Kingdom of the North (Bolor) with the tribal areas in the south (connected by the common spiritual heritage of the former Dardic state) was a relatively peaceful process. Perhaps the rulers of Bolor took the initiative, motivated by a coomon interest, e.g. of successful plundering in Kasmir."

p. 30 „Occurance of the Term 'Bolor' in Later Centuries"

„Marco Polo described 'Bolor' as a country inhabited by wild pagans wearing skins of beasts and living by the chase. But evidently he knew of Bolor only by hearsay.

It is more embarrassing that Mirza Haidar who, as a leader of an army from Moghulistan, paid a highly devastating visit to 'Balur' in 1528/1529, emphasized the pagan character of the people. According to him, the rather dense population was living in many independent villages, always with internecine warfare. Every evening they stopped fighting to spent the night in their homes. All fieldwork was done by women, the land abounding with honey and fruits while cattle were rare."

p. 31 „So all we see that the name of Bolor was used throughout a full millennium but was finally restricted to an area which in the 9th century belonged to the westernmost periphery of the state originally bearing the name. This transfer was perhaps due to the inclusion of Gilgit into the Dardic

sphere. If the old Bolor dynasty lost its rule in Gilgit to the Daradas – or to other newcomers. "

p. 68 „In the Tarim Basin, Sir Aurel Stein and Folke Bergman found some graves which apparently belonged to the autochthonous population of the area. Their racial type is different from the rulling Iranian or 'Tokharic' nations, but resembles the mountain tribes in the Pamir and Hindukush. These very graves have traits related to our Dardic complex."

p. 69-70 „... in spite of their linguistic position, the Dards have not very much in common with the culture of the 'Vedic' Aryans. For the Kafirs proper one might find some links, but the eastern Dardic peoples with their goat-worship and their prejudice against the cow, the only animal of the Indians and Iranians, are quite separate. They are much nearer to the mythological concept of Caucasian peoples. There are several possible explanations.

1. The first is to assume that Caucasian mountain tribes migrated with the Aryans (or independently of them) to the marches of Hindustan. ... Strangely enough, bronze axes with a certain resemblance to Caucasian types have been found in the Karakoram.

2. A second possibility is to assume that such 'customs spread from the East along the Himalayas'. But what else would suggest that such a cultural diffusion started in Southeast Asia and reached as far as Caucasia?

3. A third proposal seems to be more convincing, namely, that these elements were taken over by the Dards from mountain tribes who had formed a real koine, a continuous chain north of the agricultural (and later urban) centres in the lowlands between Asia Minor and India, before the great migrations of the second millennium BC. These tribes had taken over the agriculture of the peoples in the plains as well as their husbandry. In the west they concentrated their interest on goat-breeding. The goat was perfectly adapted to the

mountains and crossed with the holy animal of the past, the markhor, which had played a dominating role in the economy of the hunters. In all other respects, too, they had preserved the old traditions."

JETTMAR – 1998

p. 215 „More effectively than anyone else, Victor Mair directed the attention of the general public and the scholars to the 'prehistoric desiccated corpses from the desert sands around the edges of the Tarim Basin'.The main challenge for him was the fact that many of the deadbodies have features of a definite 'European' character, they are 'Caucasians' according to the terminology, used in the USA.

According to Han Kangxin, quoted by Mair, these earliest settlers might have entered the area of Lop Nor, along the Koench Darya from the northwest before 1800 BCE. Han suspects that they came from the territory of the Afanasievo culture in Southern Siberia."

p. 216 „Mair had already previously suggested the possible identification of the 'Caucasian corpses' in the Tarim Basin with the ancestors of the Tocharians. He now reduces this attribution to 'at least some the corpses' and he has especcoially those of the Koench Darya in mind, who were present there 'at the twentieth century before our era', studying the written documents preserved in this area, but 2,000 years later. Then the Lop Nor Region formed an independent or semiindependent state under Indian rulers, in the 3rd and 4th centuries A.D. called Krorania. The documents, written in local Indian language, have many Iranian loanwords borrowed at different times. Underlying this language was a Tocharian substratum, attested by 100 words, and almost a thousand proper names. Only the preservation of two Tocharian languages in Kucha,Karashahr, and Turfan allows the clear identification.

JIANJUN & SHELL

p. 581 „Recent archeological finds have thrown light on the development of metal technology in prehistoric Xinjiang. ...A preliminary study of the distribution of recovered copper and bronze artifacts suggests the existence of three centres for use of copper and its alloys. The evidence clearly indicates that copper or bronze came into use in Xinjiang around 2000 BCE. and became widespread from 1000 BCE. ... The archeological finds available to date also provide some evidence for close links between Xinjiang and his neighbors.

The purpose of this paper is twofold: ... second, to present some preliminary results of scientific research on the Nurasay site, the only Bronze age copper mining and smelting site found so far in Xinjiang. „

p. 582 „The archeological finds made in recent decades have thrown light on the early use of copper and bronze in Xinjiang during the late prehistoric period (2000-400 BCE). "

p. 583 „The distribution of these copper-yielding sites [43] is given in Map.1. It is clear that most of these sites are found along what later became known as the 'Silk Road'. Sites are both in the foothills of mountain ranges and associated with oases, particularly in the Qumul (Hami), Turpan (Tulupan) and Qarashaehaer (Yanqi) Basin. More than 130 radiocarbon dates are available from the majority of these sites dating them to a period ranging from 2000 to 400 BCE."

p. 589 „Unfortunately, we have no evidence for the production process of copper and bronze in Xinjiang during the second millennium BCE, and thus no clear idea about smelting techniques used at that time.

Significant further development can be seen in the production of copper and bronze during the the following first millennium BCE. Nearly thirty sites of this period have been reported as yielding copper and bronze artifacts. These sites roughly cluster into two regions: one is the Turpan and Qa-

rashachaer Basin the other the Ili River Valley, suggesting the presence and growth of regional cultural centres."

p. 591 „Another important cemetery site, also rich in metal finds, is Chong Bagh (Qunbake) in Bugur (Luntai) County, which is described by some researchers to the Charwighul Culture on the basis of similarities between them. Eleven of the 14 calibrated radiocarbon daytes from this site cluster at about 800-400 BCE, with two younger and one older. Copper and bronze artifacts found at this site include knives,arrowheads, plain mirrors, socketed dagger-axes, horse bits, spindle whorls,buckels, plates, needles, earrings, horse-head ornaments, bow-shaped ornaments, bell shaped ornaments, and other ornaments."

p. 592 „The Ili river valley, which links Xinjiang with Central Asia, is generally thought to have been inhabited by the Saka around the mid-first millennium BC."

p. 596 „As it is well known that the technology for smelting copper sulphide ores is more complicated than that for oxide ores, such a smelting practice at the Nurasay site records a distinct stage of advance in the metallurgical technology of Xinjiang during the first millennium BCE. The metallurgy of Cu-As is quite different from that practiced in the Central Plains area of China during the same period ... The Nurasay site is actually the first ancient arsenical copper smelting site found within the present boundaries of China."

KEIGHTLEY

p. XIX „PREFACE"

„The origins of Chinese civilization is a complex and noble theme that has its own history. ...Fu His (traditional dates, 2852-2738 BC), for example, introduced hunting, fishing, animal husbandry, and the eight trigrams used in the *Yi-ching*. Shen Nung the divine farmer (2737-2698 BC), invented agriculture and discovered the medicinal properties of plants.

...persuaded many Western scholars that early China lacked any culture of its own. Joseph de Guignes, for example, claimed (1759) that the Chinese had originally come from Egypt. ...Terrien de Lacouperie .... a hundred years later, became increasingly convinced that the Chinese 'are themselves intruders in China proper' (1887) 'that the early civization and writing of the Chinese were simply derivations from those of Elam and Chaldea' and that Chinese civilization was 'a loan, a derivation, an extension eastward from a much older form of culture in the west' (1894)."

p. XX „On the basis of 'the present state of our archaeological knowledge' – and those words must be emphasized – there is now little doubt that, whatever the origin of a few particular elements, the complex of culture traits that we refer to as Chinese civilization developed in China. It possesses a respecrable antiquity and an indigenous, documented pedigree."

p. XXI „Historiographical or even epistemological questions are fundamentally important. In archaeological terms this involves the developmental models, ..."

p. XXII „In anthropological terms, the assumptions underlying the the title of this volume need to be questioned. Should 'origins' be considered as history or as process ? Should 'Chinese' and 'culture' be defined in terms of ethnic, racial, linguistic, geographical, social, technological, or other considerations?"

p. XXIII „In addition to these methodological considerations, several chapters propose a series of hypotheses about the origins of certain aspects of Chinese culture. These include, to cite some examples, the interaction between the east coast and Chung Yuan cultures (Huber), the contribution of non-Chinese populations, especially from the west (Pulleyblank),

...Numerous questions – rhetorical, perhaps, at present, but well woth bearing in mind for the future – were raised during the conference. ...

To what extent were linguistic groups and tribes coterminous? Does the ablaut relationship suggest common origin between Indo-European and Sino-Tibetan?...

What criteria – racial, social, political, economic, territorial, ideological – should be used to define early populations in China?'

p. XXIV „...Karl Jettmar, who presented two wide-ranging talks of extraordinary interest on the cultures and ethnic groups to the north and west of China in Neolithic and early historic times. His review article gives a tantalizing indication of the richness, complexity, and immense scale of the archaeological data to be found in such areas as Cis- and Trans-Baikalia, the Mongolian People's Republic, the Amur Basin, and the Maritime Province of the USSR. Whatever conclusions are finally reached about the influences that enterd China from these areas, or vice versa – and the conclusion have their political dimension – the origins of Chinese civilization will not be fully understood until the Neolithic and Bronze Age context of the Eurasian steppe as a whole is clarified. When and where does the „Neolithic revolution' appear in these areas ?Is there evidence for iron using in the second millennium BC? What significance should be attached to the rock engravings in the Karatau range which depict chariots in a style similar to that of Shang oracle-bone graph.

The art historians (such as Huber) generally argue for the existence of wrought sheet-metal prototypes, reflected in the metallic-looking shapes of Ch'-chia ceramics and the appearance of river-like knobs on both Erh-li-t'ou pots and Middle Shang *li-ho* bronzes. The existence of such a sheet-metal tradition, strongly implied but not yet demonstrated, would suggest that knowledge of metal working had been imported into China from cultures to the west."

p. XXV-XXVI · „There is no doubt, as techniques become more refind and as large numbers of dates become available, that scientific dating will aid in the formulation and testing of hypotheses about the development of Chinese culture, not only within the territories of modern China but also in such areas as Siberia, Central Asia and Southeast Asia.

The conference on the Origins of Chinese Civilization ... was held in Berkeley from June 26 to 30, 1978."

KLENGEL

S. 326 LYDIEN

„Landschaft im West Kleinasien mit fruchtbaren Taelern ... und wichtiges Karawanenstrassen nach dem Orient. ...Nach dem Zusammenbruch des Staates der Phryger um 690 traten die Lyder staerker hervor, befreiten sich von der Herrschaft der Kimmerier ... In der Hauptstadt Sardes residierte die Dynastie der Mermnaden (Gyges, Alyattes, Kroesus) die nach Kaempfen mit den Medern im Osten ihr Reich bis zum Halys ausdehnen konnte. 547 wurde Kroesus von Kyros II. von Persien geschlagen und Lydien in eine pers.Provinz umgewandelt. ... Den Liedern ist wohl die Erfindung des gemuenzten Geldes zuzuschreiben"

S. 349 MESOPOTAMIEN

„Gebiet zwischen Euphrat und Tigris noerdlich ihrer groessten Annaehrung, allg. Aber das gesamte Land an beiden Stroemen. Steinzeitl. Siedlungen wurden im hoehergelegene Norden M.s entdeckt, die aelteste Hochkultur entstand dagegen in Sueden (4.Jahrt).Ihre Traeger waren die Sumerer, neben ihnen waren Semiten in M. ansaessig. Politisch und wirtschaftlich waren die Sumerer in kleinen Stadtstaaten organisiert.

S. 350 „Grunlage war die auf kuenstl.Bewaesserung beruhende Landwirtschaft. Die dabei notwendige Zusammenarbeit forderte den Zusammenschluss der sumer. Stadt-

staaten ...(um 2400). ...Eindruck der sumer.Kultur, die sie einer Bilderschrift bediente, aus der sich bald die Keilschrift entwickelte ... Zerfall des neusumer. Reiches wurde durch Nomadeneinfaelle aus der nordsyr. Steppe (Amorriter, Westsemiten)... Nach der Zerstoerung von Ur (um 2004) zersplitterte M. in eine Reihe von Staaten ... Babylonien (Zentrum Babylon) und Assyrien (Zentrum Assur)... Hammurapi von Babylon (1792-1750) eroberte fast ganz M. (altbabylon. Zeit) Er liess Gesetze (282 Paragraphen) sammeln...

...Ende des 7.Jh. wurde Assyrien von verbuendeten Medern und Babyloniern vernichtet (614 fiel Assur, 612 Ninive. Das nachfolgende neubabylon. Reich knuepfte an die als klassisch geltende altbabylon. Zeit an. Unter Nebukadnezar II. (605-562) wurden umfangreiche Neu- und Umbauten in der Haupstadt Babylon (Ischtar-Tor, Prozessions-strasse, Turm von Babylon, Haengende Gaerten vorgenommen. Syrien und Palaestina (598-587 Einahme von Jerusalem) wurden erobert. Der Bestand des Reiches war nur von kurzer Dauer., da 539 Kyros II. M. erobern und als Sieger in Babylon einziehen konnte."

S. 503 SEMIRAMIS

„Name der assyr.Keilschrifttexten bezeugten Koenigin Schammuramat, der aus Babylonien stammende Frau des Koenigs Schamschiadad V. von Assyrien. Sie fuehrte ihren noch minderjaehrigen Sohn Adadnirari III. (809-782) die Regenschaft, als Schamschiadad frueh verstarb. Die griech. Sage (Herodotos, Ktesias) hat sie in Zusammenhang mit den „Haengenden Gaerten" in Babylon gebracht, einer Dachgartenkonstruktion ueber Gewoelben, die als eines der Sieben Weltwunder galt. Die Anlage stammt jedoch erst aus der Zeit des Nebukadnezar II.(Anfang 6.Jh.v.u.Z.)."

KUEHNERT

S. 49 „Ein Indologe wird darauf schwoeren, die Chinesen haetten ihren Sechziger-Cyclus und ihre 28 Planetenhaeuser den den Indern entlehnt, beziehungsweise deren Brihaspati-chakra und Nakshatras ins Chinesisch uebertragen. Der Sinologe wird sich vielleicht mehr mit der entgegengesetzten Ansicht befreuden, um so eher als ihm hierfuer eine groessere Wahrscheinlichkeit zu Gebote steht. „

S. 50 „Eine Identitaet der synodischen Umlaufzeit des Mondes (oder des Mondmonates) hat selbstverstaendlich keinen andern Hintergrund als die Natur, nach welcher fuer alle Orte der Erde diese Groesse glech sein muss.

Nicht so ist es mit dem Begriffe Jahr, welcher so vielfaeltig und auf naturverschiedene Einheiten angewandt wird, dass dieses Wort allein zu den wagesten Begriffbezeichnungen gezaehlt werden muss. Um Missverstaendnisse in dieser Richtung hintanzuhalten, werden im Folgenden statt des einfachen Wortes Jahr, je nach Bedarf angewandt werden die Ausdruecke: *Sonnenjahr*, fuer einen vollen Umlauf der Sonne, vom Beginne einer bestimmten Jahreszeit bis zur naechsten Wiederkehr derselben (=tropisches Jahr); *Mondjahr*, zwoelf Lunastationen oder Mondmonate umfassend; bei dem der Unterschied zwischen Sonnen und Mondjahr von Zeit zu Zeit durch Einschaltung eines Monat ausgeglichen wird."

S. 52 „Doch fast jeder derselben vergass die Zeit dieser Anordnung Yao's, welche um das Jahr 2350 vor unsrer Zeitrechnung faellt und nicht in das 17. oder 18. Jahrhundert nach Christus."

S. 53 „Die positive Seite besteht darin, dass man selbstverstaendlich auch schon vor Yao auf die 4 physischen Jahreszeiten Ruecksicht nahm und Ruecksicht nehmen musste 'the people are dispersed in the fields ', ...

S. 62 „Nachdem die durchschnitliche Dauer eines Mondmonates zu 29 ½ Tagen festgezetzt war, musste, weil der buergerliche Monat nur aus einer ganzen Anzahl von

Tagen bestehen kann, die Dauer der aufeinanderfolgenden Monatew abwechselnd zu 29 und 30 Tagen angenommen warden, wie uns schon der *Hung-fan* sagt : zweierlei heissen Monate, wozu der Tschuen beifuegt : wodurch man einem Monat abgrenzt, was nichts anderes heisst als : vom Neumonde bis zum letzten Tage enthaelt ein grosser Monat 30 ein kleiner Monat 29 Tagen. "

KUZMINA

p. 63-64 „The 10,000 km belt of Eurasian steppeland stretches from Danube to the Great Wall of China. It was a zone which for thouthands of years was the way for distributing goods, innovative technologies, new religious beliefs, art images, finally, separate ethnic groups, that determined the ethnogenesis of various peoples including Indo-Europeans.

...the Silk Road stretched from Lake Lopnur in the north running via Kucha and Karashachaer along the Taengri Tagh (Tian Shan) and theTarim River to Kashgar, over the Terekdavan Pass to Ferghana and farther, either along the Syr Darya through the steppe towards South Ural and Lower Volga, and on to territory north of the Black Sea or from Ferghana to Samarkand and then over the Amu-Darya (Oxus) near Merv, comtinuing on to Iran and the Near East. The southern route stretched from Lake Lopnur along the northern slopes of the Kunlun mountains,then along the Yarkand Darya river to Tashkurgan towards the Pamirs to Vahan and through the passes towards Merv or southward to India, through Gilgit and Kashmir to Gandhjara finishing at the mouth of the Indus.

The opening of the Silk Road is usually said to date back to the Hellenist epoch when silk was exported from China to the West, while China imported jade from Khotan, glass from the Mediterranean area, and horses and furs from the steppe nomads.

However, the actual functioning of this route has been traced back to earlier times. In the 8th century BCE Herodotus (VII,23) mentioned transit trade at great distances across the Scythian steppes. [8th century BCE?! Вероятно эрешка]

In the third millennium BCE, the 'Jade road' appeared: jade, extracted in Khotan and Yarkand, was delivered to China where it was widely used in the Lungshan culture and especially during the reign of the Zhou dynasty."

p. 65 „Linguists studying the Tocharian language and the Indo-European problem proved that the Tocharian languages A and B belong to the Indo-European family of languages and that the Proto-Tocharian language separated from it very early. ...To judge from written sources, Tocharian B remained the spoken language during the 5th to 10th centuries CE while Tocharian A had already become the dead language of religious texts. Tocharian lexemes in Indian texts written in Prakrit are dated to the beginning of the Common Era, and this serves as a terminus ante quem for the coming of the Tocharians to Xinjiang.

The fact that Tocharians passed from west to east across the steppes is confirmed by lexical borrowing between Tocharian and Finno-Ugrian languages.The speakers of the latter languages dwelt in the southern part of the Eurasian forest zone during the second millennium BCE."

p. 68 „The eastern border of Europoid settlement were the Nan Shan (South Mountains) and Altyn Tagh mountains."

p. 73 „From the fifteenth to the ninth century BCE, Xinjiang was populated by Europoids but the people belonged to various anthropological types."

p. 82 „Since the beginning of contacts may be determined as the late third to earl second millennium BCE, it is possible to come back to the problem of the origin of Chinese civilization. The culture of the Yin kingdom with its capital at Anyang is characterized by three important innova-

tions, viz., popularization of 1.horse, 2.horse-drawn chariot, and 3.metallurgy. China lay outside the natural range of wild horses, so the horse could not have been domisticated there."

p. 83 „In the seventeenth to sixteenth centuries BCE, light chariots with spoked wheels were were invented in the steppes To them were harnessed a pair of horses of selected breed. As has already been mentioned, the world's most ancient burials of chariots and bridled horses were discovered in the Volga and Ural regions. Chariots spreading in the Ancient East date from the middle of the second millennium BCE and are connected with the advent of the Indo-Iranians among the Mitanni.

All of this proves the hypothesis of the western genesis of horse and chariot in Vechina and allows for the possibility of reexamining the problem of the origin of Chinese civilization, together with the role of northwestern pastoral nomads of the Eurasian steppes in this process. "

LEXIKON

S. 430 „BAKTRA, BAKTRIEN"

„Stadt und Land, etwa heutige Afghanistan. Fruchtbarkeit und Goldvorkommen ermoeglichten eine bis aeltere Steinzeit zurueckreichende Kultur. Seit dem Eindringe der Iranier von diesem bestimmt; durch Kyros d.Gr. ins Perserreich einbezogen; unter Dareios 12.Satrapie. Vom Alexander zug an oestl.Vorposten einer bluehende hellenist. Kultur; von der Seleukidenzeit selbststaendig.. . Von 140 v.Chr. an bedrohliche Einfaelle der Saken, Skithen, Tocharer; 642 n.Chr. durch die Araber erobert."

LIN

p. 476 „'The Yuezhi originally lived in the area between the Qilian (Mountains) and Dunhuang, but after they were defeated by the Xiongnu (Huns) they moved far away to the

West, beyond Dawan, where they attacked and conquered the people of Daxia and set up the court of their king on the northern of the Kui river' –Chapter 123, by Sima Qian"

pp. 476-479 „This record comes from a report of the Han envoy Zhang Qian who, after having visited Daxia (viz. Bactria) ruled by the Yuezhi,returned to China in 126 BCE and reported to the Han emporer Wu on the above event.

The Yuezhi people who came from Dunhuang were called *Tokharoi* in classical Greek works and *Tukhara* in ancient Indian texts. As revealed by archeological and linguistic data, the language spoken by Tokharians is probably one of the earliest Indo-European languages because of its close relationship to the Hittite language of Indo-European which appeared in Asia Minor between 1900 and 1450 BCE,

Three dialects spoken by the Tokharians have been well attested in manuscripts and inscriptions found in various ancient sites around the Taklimakan desert, Xinjiang,Tokharian A which prevailed between the Argi and Gaochang kingdoms (between Qarashaehaer and Turfan), Tokharian B in the kingdom of Kucha and Krorainic in the Kroraina/Shanshan kingdom (between Loulan and Niya). The Yuezhi people did not leave any written materials in West China, but many Yuezhi terms were noted by Chinese historians and are well preserved in classical Chinese texts. ... some Tokharian words were borrowed into Chinese. One typical example is Chn. *mi*<**myit* 'honey'.This Chinese word has been taken to be a loanword from Tokharian as it is closest to Tokh. B *mit* and Kror. *meta*<*PIE *medhu* 'honey', cf. Greek *methu* and Skt. *madhu*.

The Yuezhi people were the strongest of the nomadic tribesin the northwestern steppe of China during the pre-Qin period, thus Sima Qian wrote in his *Shiji*, 'At that time the Eastern Hu were powerful and the Yuezhi strong. The Chief

of the Huns, Touman,could not withstand Qin China (c.255-205 BCE) and migrated to the north. This being the case, the Huns, Proto-Turkic, Proto-Uyghurs, and other nomadic tribes scattered over the nothwestern steppes of China seem to have been under the suzerainty of the Yuezhi during the pre-Qin period.

As for the Yuezhi vocabulary which survived in Ancient Chinese, many instances remain unidentified in Tokharian. One of them is the word *qilian* to be discussed in this article. As introduced above, this word was used for the name of a mountain in the Yuezhi people's homeland. Unfortunately, it used to be regarded as having derived from the language of the Huns because the famous Chinese scholar, Yan Shigu, of the Tang period noted in his work that the Huns called the sky 'Qilian'. ...However, from the 'Biography of the Huns' in the *Hanshu*,we know that the Huns actually called the sky *chengli* (read as *tsengli*). So far as we can tell, the Huns must have belonged to a tribe speaking some form of Old-Turkic, thus the so-called *chengli*, as French Sinologist P.Pelliot pointed out, must have been trascribed from Old Turkic *taengrim*. Obviously, the Huns called the mountain near Dinhuang *qilian* following the original local usage. Thus, *qilian* must derive from the Tokharian dialect spoken by the Yuezhi people of Dunhuang.

Recently American Sinologist V.H.Mair also noticed this problem. He suggesred that the Tokharian word transcribed as Ancient Chinese *qilian* should be the equivalent of Latin *caelum* 'sky, heaven'. This discovery is very important and helps us locate its equivalent inTokharian. As well known, Latin /c/ generally corresponds to Tokharian /k/ as attested in Latin centim parallel to Tokh.A *kaent* and B *kante* 'hundred'."

LINDUFF

p. 619 „In the late third and early second millennia BCE metal-using, agriculturally based societies emerged in several locations in north Asia-in Qijia sites in Gansu, Qinghai, and Ningxia; in western Inner Mongolia, Liaoning, and northern Hebei (Xiajiadian sites); in Shandong and in the Central Yellow River Basin (Erlitou). ... Finally, many of these established locations were abandoned. Why and how these communities grew, changed and disappeared is the focus of this paper.

The relationship between the Chinese and the 'others' was a subject of great interest to the early Chinese historiographers. They clearly stated that their forebears were not alone in the Yellow River Basin and its surrounds to the north and west in what has been called the northern corridor by modern hostorians. Their neighbors who practiced pastoralism and spoke non-Sinitic languages were labeled 'barbarians' and were thought of outsiders, since only the Chinese-speaking agriculturists were included as members of the Central Kingdom. These 'barbarians' were, however, often central players in the sagas spun by the early Chinese writers.

Archeological recoveris of the last decade have made it possible to begin to assess the contribution of these groups who lived outside the Chinese political centers. The appearanceof distinctive cultures, their independence of as well as reliance upon the cultures of the Central Plain, their role as frontier communities in relation to the dynamics of the Shang dynastic network, and their apparent demise at the end of the second millennium BCE are questions which will be addressed."

p. 623 „... the Chinese thought themselves to be vulnerable to those whom they characteized as living a different lifestyle. In spite of the questionable accuracy of those ac-

counts, this northern zone did become the home of various pastoral nomads during the first mllennium BCE. Is it possible that the roots of the pastoral economic system and its distinctive socio-political organization were already embedded in the late Neolithic societies in the Northern Corridor?"

p. 624 „Initial analysis of these early bronze-using societies in the north suggests that in the mid to late second millennium BCE,they were at a turning point, one which eventually dramatically separated them from their neighbors to the south."

LITTLETON

p. 747 „The 'Horse-rider' Thesis"

„Thanks to the pioneering research of Namio Egami (1964, 1967) and his disciples, it is now fairly certain that both Japan and Korea were conquered by mounted nomads from Central Asia in the fourth century CE. Although the bulk of this '*kiba minzoku kokka*', or 'horse rider nation',as Egami call it, was probably composed of Altaic speakers (Huns, Puyo, etc.), these steppe horsemen seem to have sustained contact with Indo-Europeans somewhere en route to East Asia,Yoshida and Obayashi have demonstrated the presence of the tripartite Indo-European ideology, as identified by the Georges Dumezil (1958), in the *Kojiki (712* CE) and *Nihonshoki* (720 CE), the oldest repositories of Japanese mythology and folklore."

p. 749 „Sword and Sword-Heroes"

„Another important reflex of the Epi-Scythian impact on East Asia – indirect though it may have been – can be seen in the presence of distinct, Indo-European-type warrior classes, that is, the Japanese *samurai* (or *bushi*) and their ancient Korean equivalent, whose members typically carried two swords, one long and the other short. This practice mirrors the two swords of unequal length carried by Scythians, Sarmatians, Saka, and other ancient Northeast Iranian-speaking warriors, as well as by the Huns. A typological image of such two-sworded steppe warrior (most likely a Saka) can be seen in the famous 'Golden Man' of Issyk. Indeed, a number of steppe images – e.g.,that of a 'Finno-Scythian' warrior from Ananyino, ca.500 BCE, wearing a body-hugging tunic (or armor), a conical hat, trousers, and a dagger."

p. 753 „In any case, two things eventually became clear: (1) that an ancient Northeast Iranian epic tradition about a hero who obtains a magical sword from a female seeres (Lancelot receives his from his foster-mother, the Dame du Lac) diffused to Europe by two separate routes between 175 and ca. 450 CE, and (2) that the British and Continental versions of this Epi-Scythian tradition eventually conflated to produce the medieval Arthurian and Grail traditions. "

p. 758 „An Epi-Scythian Presence in Ancient Xinjiang ? "

„At the end of the first millennium BCE, the easternmost outpost of Northeast Iranian culture appears to have been an Epi-Scythian tribe known to the Han as the *Wusun*. As Vernadsky (1943) long ago suggested, this word is most likely a Chinese approximation of the widespread Epi-Scythian ethnonym *Os* (or As/Az; e.g. the Ossetians and their immediate ancestors, the Sea of Azov. ... Sulimirski, following Pulleyblank observes that both the Wusun and their neighbors, the Yuezhi, were 'most probably Thocharian-speaking peoples'. More recently, Adams (1995) has concluded that the Wusun are 'a group which we know nothing about linguistically. "

p. 759 „Although the exact boundaries of the Wusun territory at the end of the first millennium BCE are unclear, it almost certainly included Mongghul Kura (Zhaosu, at Ili riv.), a site in Western Xihjiang near the Kazkhstan border that has yielded humam remains dating from the beginning of the Common Era. What is more, these remains are consistent

with both the ancient Chinese sources, which describe the Wusun as bluish-green-eyed and red haired, and Ammianus Marcellinus's account of the blue-eyed, blond-haired Alans who threatened the eastern flank of the Roman Empire in the fourth century CE."

LUBOTSKY

p. 379 „We have known for 80 years that the Chinese word for honey is likely to be of Indo-Eyropean, probably Tocharian,origin.

The question is whether there are more Tocharian loan words that can be dis covered in the Old Chinese vocabulary."

p. 381 „A. The Old Chinese and Tocharian words must match both semantically and phonetically. This rather obvious criterion makes me reject, for instance, the often proposed borrowing of Chin. *niu* 'ox, cow, cattle' <EC *ngiuw* <OC *ngji / ngi* from PIE *gou/geHu* – (Toch. B *kau*, A *ko* 'cow).

B1. ... For instance, the connection of Chin. *quan* 'dog< EC *kwenX* <OC **khi len ?*/with Toch. AB nom.sg, *ku*, obl.B *kwem*,, A *kom* 'dog <PToch.nom. **ku*, obl. **ken* is immprobable, ..."

p. 386 „Toch.B *riye*, A *ri* 'town", PIE **uriH-eH*,cf. Thracian *bria*, probably */uria/*, mentioned by Strabo as a Thracian word for *polis*.

p. 388 „Abbreviations :

Chin. (Modern) Chinese
EC Early Chinese
OC Old Chinese
PIE Proto-Indo-European"

MAIR – 1995

p. 281 „Since the late seventies, Chinese and Uyghur archeologists working in the Central Asian region of Xinjiang

have exhumed scores of prehistoric desiccated corpses from the desert sands around the edges of the Tarim BASIN. Many of these corpses are extraordinarily well preserved with their skin, flesh, hair, and inner organs all intact. They are also splendidly attired in colorful robes, trousers, boots, stockings, coats, and hats that enable us to visualize exactly what they looked when they were still alive between four thousand and two thousand years ago.

What is most startling about these uncannily lifelike corpses is that they are virtually all Caucasoid or Europoid.

As a matter of fact, a few similar (but somewhat later) Caucasoid corpses had already been discovered previously in this century by explorers and archeologists such as Aurel Srein, Tachibana Zuicho, Sven Hedin, Folke Bergmann, and Huang Wenbi."

p. 282 „The fact that the corpses recovered by expeditions before 1950 mostly dated from the second century BCE to the second century CE also tended to cause scholars to downplay their significance because they were seen as relative latecomers to the area. In contrast, the newly found corpses have been dated by radiocarbon and other types of analysis to the period from 2000 to 400 BCE. Thus,it has now been realized that large groups of Caucasoids were present in the Tarim Basin long before the coming of other peoples."

p. 283 „...David Anthony has detailed the remarkable excavations in the steppes of Russia and Kazakhstan east of the Urals that are revealing the beginnings of wagons, carts, and chariots. This line of investigation has a direct bearing on the question of the Caucasoid corpses of the Tarim Basin, for tripartite disk wheels similar in construction to those found in West Asia and Europe during the third and second millennia BCE have been found in late second millennium graves near Hami (Qomol). Similarly, spoked wheels dating to the early second millennium have been unearthed nearby

in Qinghai (Kokonor) at Nuomuhong. These discoveries have extremely important consequences for Chinese civilization since the chariot has now been demonstrated to have entered China around the middle of the second millennium BCE, at roughly the same time that bronze metallurgy and writing developed there."

p. 290 „Seventy kilometers west of the dried-up lake bed of Lop-Nor along the Konch Darya (in Mandarin called Kongque He ['PeacockRiver'],excavations of 42 graves yielded 18 skulls in two series with correspondingly dissimilar tomb types, an earlier and a later. The skulls are definitely Europoid (dolichocephalic) and closely resemble the Proto-European pattern with some Nordic features."

p. 291 „The first C-14 dates reported for the Konch Darya burials was 6400 BP or late Neolithic. Subsequent readings, together with additional types of evidence – including indications of bronze implements – put the cluster of graves at 3800 BP +- several centuries (they are calibrated at just over 4000 BP) in the same area collected by Sven Hedin fall into two groups, Nordic and Eastern Mediterranean.

The Yambulak burial ground near Hami is very important for understanding the dynamics of population interaction in Central Asia. Of 76 graves that were excavated, 29 yielded adult crania. 21 of these were East Asian Mongoloids showing obvious resemblances to the Khams Tibetans who are known from historical sources to have occupied areas immediately to the east. 8 (28%, all male) were Caucasouid individuals similar to the Bronze Age population of Konch Darya described above, though with a few distinguishing features.

From a site near Mongghol Kora (Zhaosu) in the Tekes River valley of the Tian Shan ('Celestial Mountains') close to the border with Kazakhstan, of eleven Europoid skulls measured, ten are brachycephalic and omly one is mesocephalic."

p. 292 „The Mongghol Kora site is dated to 2400-1800 BP and classified as belonging to the Wusun people who, described in Chinese sources as having blue-green eyes and red beards, were undoubtedly Indo-European or had interbred extesively with Indo-Europeans.

From the Sampul graveyard near Lop Nor on the southwest edge of the Taklamakan Desert, 56 skulls dating to approximately 2200 BP have been recovered. They display characteristics that are close to the Eastern Mediterranean type of dolichocephalic Caucasoid with some features of Central Asian Pamir (Saka). The Sampul people probably crossed over the Pamits and traveled along the base of the Qurum (Kunlun) range and the Altun Tagh to Lop Nor where they were responsible for the founding of the fabled kingdom of Loulan (Kroraina).

On the outskirts of the ancient city of Loulan itself is another cemetery dating to around 1900 BP. Out of six skulls found at this site five are Caucasoid belonging to the Indo-Afghan pattern...

While it is clear from the observations of physical anthropologists that the early inhabitants of the Tarim Basin were primarily Caucasoids, it is equally clear that they did not all belong to a single homogeneous group."

p. 299 „Although they do not speak, we know exactly what the Caucasoid corpses of the Tarim Basin look like because their bodies and the clothes they wear have been preserbved for us....There we find aristocratic donors with red or blond hair parted neatly in the middle, long noses, blue or green eyes set in narrow faces, and tall, slim bodies. ...

We also know precisely what the Yuezhi from the first century CE looked like because we have vivid representations of them from the Kushan site of Khalchayan (west of the Surkhan River between Dushanbe and Samarkand in ancient Bactria) dating from that period. What we see in these

striking painted statues of Yuezhi princes and warriors who formed the core of the Kushan confederation are Caucasoids with long noses, thin faces, blond hair, pink skin, and bright blue eyes."

p. 302 „History books date the opening of the celebrated Silk Road at around 130 BCE when the Chinese explorer, Zhang Quian, went off to the west on his thirteen-year mission (139-125 BCE) in pursuit of the Greater Yuezhi in attempt to persuade them to join in battle against their common enemy, the Xiongnu (Huns), who had pushed them out of their homeland. „

p. 303 „Altogether, well over a hundred Tarim Basin Caucasoid corpses have been discovered at about a dozen sites scattered over an area thet extends more than five hundred miles from east to west and more than four hundred miles from north to south. The graves at the four main sites alone (Zaghunluq [1000 BCE] near Chaerchaen/Qiemo in the south, Qizilchoqa [1200 BCE] near Hami in the east, Subbeshi [400] BCE] in the Toyung gorge between Turfan and Shanshan in the north, and the various cemeteries to the west of Lop Nor) that remain to be excavated are certain to yield at least a hundred more corpses. „

p. 305 „*N.B.: The word 'Caucasoid' in this article is used strictly in the sense that it is used in physical anthropology. It has no implications whatsoever for geography, linguistics, or ethnography. "

MAIR – 1998-I

p. 4 „Much progress has been made in research on the early inhabitants of the Tarim Basin and surrounding areas ..."

p. 5 „To date, the most extensive and rewarding scientific examinations of materials related to the ancient population of ECA by scholars outside China are the textile studies of Elizabeth Barber (1995,1998) and Irene Good (1995). The

technology for the production of cloth is extraordinarily complex. In the case of wool (which is usually what we are talking about in ancient ECA), this involves (not an exhaustive list!): the selective breeding of sheep in order to obtain fibers of the desired length, diameter, color, flexibility, and other qualities; twisting and spinning of the fibers into threads and the threads into yarn (... ...); dyeing, the selection and construction of an appropriate loom; weaving, in which the wraps and wefts may obviously be manupulated in many highly specific ways to obtain a variety of esthetic and functional surfaces and textures; and pattering."

p. 6 „As a result of their labors, we may say with complete confidence that the textiles of ECA during the Bronze Age and Early Iron Age were not an independent, isolated phenomenon, but that they arose as part of a technological tradition that stretches west-northwestward to Europe and west-southwestward to rhe circum-Pontic region. ... Those who are familiar with Celtic tartans will instantly recognize this arrangement (the distances between pivots and reverses are also comparable) and wonder how it could be found in the center of Asia around 1000 BCE."

p. 7 „After years of time-consuming, patient laboratory procedures, Paolo Francalacci (1995,1996) has at last cautiously announced the results of his first round of investigations."

p. 9 „ ... In other words, they have conclusively demonstrated that 'genetics and language are interralated in world populations' and that 'linguistic differences among people are at least partially reflected by the genetic differences among them' (Chen,1995). In sum, they have shown that **there is a significant correlation between genetic and linguistic distances.**"

p. 10 „Additional findings of the ethnohistorical studies of Sokal (1993) ... are the following: 1.Most, but certainly

not all, discernible population movements are relatively short distance. A frequency distribution shows that 43.7 % of the movements are within two quadrats (2 x 225 = 450 miles) in any direction. ... ... 3.Language family units occupy mid-sized to large areas and frequently move en masse. It should be mentioned that the relatively rapid population movements discussed here are of a very different nature from the gradual growth and outward expansions of language described in '*Die Sprachamoebe*' (Mair-1998).

As for the transmission of technology (e.g., broze metallrgy, wheeled vehicles), its spread can be extremely rapid and so far has not been linked directly and necessarily to genetic flow or demic diffusions, although small numbers of 'experts' and 'specialists' are usually absorbed into a population which borrows a complicated new technology (e.g., chariots, steam engines, airplanes, telegraphs, telephones, televisions, automated teller machines, etc.) from another population, bringing with them their minute pool of genes."

p. 13 „Turkic languages ... and their speakers have replaced these Indo-European languages and their speakers, but not entirely in either case. Just as the Uyghurs are genetically partially Europoid, so is their language replete with numerous elements borrowed from Indo-European languages. „

p. 21 „It is clear from this survey of research on the Bronxe Age and Early Iron Age peoples of ECA that a great deal has already been accomlished within a relatively short period of time. Nonetheless, we cannot yet answer with precision any of the following most frequently-asked questions about the ancient Europoid peoples of ECA: When did they arrive in the Tarim Basin and surrounding areas? Where did they come from ? Was it from far or near? What proppelled them to inhospitable environment of the fringes surrounding the Taklimakan and adjoining deserts? Who are their closest relatives? What language(s) did they speak? What impact, if

any, did they have on the formation of Chinese and other Asian civilizations? How were their own cultures influenced by the cultures of other groups?"

p. 22 „What was their average life span? What did they eat? What eventually happened to them? I.e., were they succeeded by the Wusun, Yuezhi, Sogdians, Khotanese, and Tocharians of historical times."

p. 28 „1.An exhaustive comparison of bronze horse bits, the distribution of which reaches from southwest Asia and northwest Europe through Central Asia to south China."

p. 29 „3.An exaustive study of the development and spread of trousers, Oetzi, the Alpine Iceman (5,300 BP), wore crotch-length leather leggings suspended from his belt. ... We know from observation that trousers, worn by many of the male Tarim Basin mummies and Scythians represented in art, were fashion of choice for equestrian men who lived in cold climates. We also know, from historical texts, that the Chinese consciously adopted the wearing of trousers from the nomads during the Warring States period (475-221 BCE) when they realized that they too would have to engage in mounted warfare if they were to withstand their enemies from the north and norhtwest. Supposedly, it was King Wuling of Zhao who in 307 BCE first ordered his troops to put on pants specifically for the purpose of mounting on horseback so that they could shoot their bows from the swift animal."

p. 30-31 „The Chinese refer to the great chain of mountains to the north of the Tarim Basin as Tian Shan ('Heavenly Mountains') and Turkic peoples refer to them likewise as Taengri Tagh ('Heavenly Mountains') Which came first? Since we initially hear of the Tian Shan in the *Shi ji (Records of the Grand Historian)* by Sima Qian, completed c.90 BCE, while the word *taengri* is very old (probably pre-Turkish), can be traced back to the language of the Xiongnu/Huns c.111 BCE, if not earlier, and was frequently applied to to

various high, sacred mountains by indigenous Central Asian peoples (whereas the Chinese appear to have confused Tian Shan with Qilian Shan ... and were evidently aware that the Xiongnu/Huns styled the mountains in question 'heavenly'), it is probable that the name 'Heavenly Mountains' was first applied by local peoples and adopted by the Chinese when they became active in Central Asia during the Han Dynasty. ...'Altaic' *tengri*, Indo-European **dyeu-s*, and Sumerian *dingir* not only sounded much alike, but all four also meant **both** 'sky' **and** 'god (of the sky)'."

p. 33 „...although we believe that the sum total of the archeological, linguistic, biological, cultural, and historical evidence indicates that some of the Bronze Age and Early Iron Age Europoid inhabitants of ECA were likely to have been Tocharians while others who came into the region were probably Iranians, we still do not know for certain what the exact identity of individuals from any given site was."

MAIR - 1998-II

p. 835 „During the past two centuries, the monumental labors of hundreds of talented and dedicated scholars have taught us an enormous amount about the nature of Indo-European languages,their development, and their intricate interrelationship. The same is true of the accheology of Eurasia, where it is certain that the Indo-Europeans arose and throve.

The combination of the linguistic and archeological data alone tell us much about who the Indo-Europeans were, where and how they lived, and with whom they interacted. "

p. 836 „Except for Proto-Indo-European (PIE) itself,all currently existing and all extinct Indo-European languages derived from other Indo-European languages. ... In other words, the core of a language family may initially arise as a sort of *Mischsprache*."

p. 837 „If the view the maps present of the Indo-European homeland and the development of the family after its breakup is moreor less valid, I would expect it to be confirmed by genetic-morphometric (for which I presently have minimal data) and other types of scientific research in due course."

p. 840 „The *Sprachamoebe* is a macroscopic unicellular protolingua of the rhizopodan order Amoebidae. *Sprachamoeben* are identified by their ability to form temporary verboplasmic extension called pseudopodia ('false feet'), by means of which they move around.

Moreover is essential to the continued existence of the *Sprachamoebe* for movement itself is a kind of voraging process. By putting out one or more pseudopods, the *Sprachamoebe* is able to surround and absorb new territories of sustenance. If the *Sprachamoebe* remains immobile for an extended period of time, it will die. This is why a vital, living *Spruchamoebe* is constantly moving and changing shape."

p. 842 „In their constant quest for nutrients, the pseudopods cannot help but probe in every possible direction, yet they are actually soft and tender, so they will always take the path of least resistance. This describese exactly what drove Tocarica far to the east. Given the circumstances in which she found herself, Tocarica had no choise but to go exactly where she did. The steppes were like a carpet of fuel for her ever-hungri, ever-flowing pseudopods. She went as far as she could wthout meeting any insurmountable obstacles, stopping only to rest for a spell in severalespecially favorable settings."

p. 843 „As the Gothic pseudopod nudged forward, it gently pushed aside the easterly pseudopods of the Celtic *Sprachamoebe* which, after having coexisted in such close proximity for over two millennia, were by now sometimes hard to distinguish in certain respects from the Germanic *Sprachamoebe's* own southeasterly extremities. Along is path, it also had to push aside Thracians, Dacians, and other nondescript aunts and uncles."

MAIR – 1998-III

p. 857 Pinyin System Original/Common Usage
(selected list)

Akesu Diqu	Aqsu District
Akesu Shi	Aqsu City; Aksu
Alagou	Alwighul; Alghul
Aletai	Altay; Altai
Balikun	Barkoel County
Bo'ertala Diqu	Boertala District
Bole Shi	Boertala City
Hami Shi	Qumul City; Komul
Heitan Shi	Khotan City
Kashi Shi	Qashqar City
Kuche Xian	**Kutsha** County
Loulan	Kroran
Luntai Xian	**Bugur** County
Luobubo	Lopnur ;Lopnor
Sai	Saka
Sijitai Ren	Scithian
Sute Ren	Soghdian
Talimu	Tarim
Tian Chi	Taengri Koel; Heavenly Lake
Tianshan	Taengri Tagh; Heavenly/Celestial Mountain
Tulufan Shi	Turpan City
Xiongnu	Huns ... ... "

MAIR–2005

p. 1 „Because the Bronze Age and Early Iron Age mummies of Eastern Central Asia (ECA) posses a European apperance, scholars from many disciplines have wondered whether they might be related to the speakers of Indo-European languages (Tocharian, Khotanese and Sogdian) who inhabited the region in the centuries following the time of the last specimens that have been recovered (roughly the 5th century AD). From that time until the arrival of large numbers of Turkic-speaking individuals from the northeast around the 9th century AD, the Tarim Basin was occupied primarily by Indo-European speakers. ...

The results of this study make clear that ECA was settled relatively late in human history and that it constitutes a zone of intense east-west interaction.

pp. 2-4 „...to determine the origins and identity of the Bronze Age and Early Iron Age mummies of ECA, it is necessary to bear in mind the following crucial factors:

1. In comparison with most other parts of the world that came to be occupied by *Homo sapiens sapiens,* human beings arrived quite late in the Tarim Basin. ...

2. Because human beings only arrived in the Tarim Basin about four thousand years ago (the mummies from Qawrighul [Gumugou], dated to 3800 BP, are the earliest known occupants of the region), ...

3. It is obvious that, viewed from a short-run perspective, the earliest occupants of the Tarim Basin must have entered the the region from somewhere nearby ... it is conceivable that the first settlers of the region could have come from any of the parts of Eurasia that have been just enumerated.

....

7. ...Surely it would not have presented any major difficulty for Bronze Age and Early Iron Age peoples, who were better equipped and much more richly experienced than their Palaeolithic forbears, to range from one end of Eurasia to the other within a matter of centuries... ....archaeology attests, that the Scythians moved all the way across Asia from north of Black Sea, through Central and Inner Asia, to Northeast Asia within matter of the 1st millennium BC, and their impact was felt all the way to the southernmost part of what is now China."

p. 4 „One of the hardest places on earth for early humans to occupy was none other than ECA."

p. 9 „At about 13,000 BP, there appears to have been an initial moistening and warming of climate across Eurasia."

p. 11 „Paleohydrological studies carried out in ECA itself reveal a period of higher than usual temperatures and increased precipitation during the period from about 2200-1800 BP. ... This warm and moist conditions coincide almost exactly with the Han Dynasty, when imperial power from the East Asian Heartland made its first significant projections into the so-called Western Regions (Xiyu)."

p. 12 „The earliest settlers in small oases along the eastern edge of the Tarim Basin would have stayed close to their water sources (streams and rivers), but later inhabitants of the region learned to channel mountain meltwater undergropund to prevent evaporation, enabling them to move their settlements many miles farther into the desert. These tunnel-canal systems ... were invented in Iran about 2500 years ago, then spread westward to Egypt and eastward to Afghanistan and the Tarim Basin.

To the west, the tangled knot of the Pamirs presented a nearly impenetrable rampart to anyone who approached the Tarim Basin from that direction."

p. 13 „...Spencer Wells rightly recognizes the virtual impregnability that the Hindu Kush, the Himalayas, the Taengri Tag (Tien Shan), and other Central Asian mountain ranges must have presented to early human migrants as they expanded across the globe out of Africa.

... it would appear that inquisitive humans first came into the Tarim Basin through the back door, as it were, entering via the Dzungarian Gate and other northwestern and northern passes, then went down past the area that is now Urumchi and Turfan to Lop Nor, where they made their maiden settlements."

pp. 15-30 „CRANIOMETRICS and GENETICS"

p. 15 „Han /Kangxin/ divided the skulls into four basic types: Proto-European (the oldest), Pamir-Fergana (next oldest), Medditerranean (next to youngest), and Mongoloid (youngest)."

p. 17 „From 1984 to 1996 ...skulls were intensively studied ...their scholary reports ... assign the main population of the ancient Sampul to the Mediterranean branch of Europoids ... Given the relatively late date [roughly 3rd century BC – 2nd century AD] and the location of Sampul just outside Khotan in the southewest corner of the Tarim Basin, this finding, like those for the still later and farther west graveyards in the vicinity of Kashgar ... are in perfect conformity with Han Kangxin,s ...findings for ECA..."

p. 25 „... colleagues at Jilin University successfully extracted mtDNA from the bones of 31 individuals that have been recovered ftom graves in the vicinity of Turfan (ca. 2000 BP) and Lop Nor (ca 1800 BP). ... Their analysis indicates that, prior to the time of Han Dynasty (206 BC – 221 AD), European genes were prevalent in the Tarim Basin, but that East Asian genes began to infiltrate the region with increasing frequency starting from the 2nd century BC. This fits perfectly with the historical record, ..."

p. 34 „The discovery in Eastern Central Asia a large numbers of human remains, including skeletal materials and many extremely well-preserved mummies, must rank high among the most important events in the archaeology of the last quarter century."

p. 35 „Among these are the nearly simultaneous appearance of the world,s earliest provable plaids (diagonal twill) in what is now Austria (Hallstatt) and Qumul (Hami, at the eastern edge of ECA) roughly three thousand years before the present; the co-occurrence of felt (a quintessentially pastoral product) among the earliest inhabitants of the Tarim

Basin circa 3800 BP and western Anatolia circa 4600 BP (the earliest known example of this material in the world); the peculiar felt peaked hat with feather stuck in their side and cords wrapped around them that were customary headgear for the inhabitants of Krorania (Loulan) from the very beginning until their disappearance approximately two thousand years later, uncannily reminding us of the typical Alpine shapeau; ..."

MAIR-2006

p. 274 „I n the summer 1934, the Swedish archeologist, Folke Bergman, was exploring prehistoric sites in the desert to the west of Lop Nor (in Eastern Central Asia [ECA], now called Xinjiang [„New Borders"] ..."

p. 275-277 „Bergman,s investigations were part of the large scale expeditions organized by his countryman, Sven Hedin (1865-1952). Hedin had first visited the region in the ninetieth century, and in 1928 he solved the problem of the changing basins of Lop Nor, which were related to the shifting lower course of the Tarim River as it flowed along the northern edge of the eastern portion of the Taklimakan Desert. ... As he went, Bergman studied a series of cemeteries in the valley of the Small River (SRC5). For over sixty years after that time, no one set foot on SRC5."

... At the end of the year 2000, the Shenzhen Da Tang Yingshi Guanggao Gonsi organized Expedition to the Great Desert of China,s Western Region. ... the expedition locared SRC5 without much difficulty on December 11, 2000.

By the end of the 2003-4 season, the excavations in the western sector of SRC5 had already reached 1.8 meters. It had still not been determined conclusively whether the successive layers of burials signify different cultural and chronological strata."

p. 278 „In the later part of September, 2004 ... began a new season, which would turn out to be the final one. ... Among the oddities discovered during that season was a male surrogate corpse made of wood, but otherwise treated as though it were the remains of a human being."

p. 279 „SRC5 is located in the desert about 60 kilometers south of the middle reaches of the Koenchi Rver. It is 175 kilometers west of the ruins of the ancient city of Kroraina (...Loulan...)."

p. 280 „... the lower limit of SRC5 is later than the firsr stage of burials at Qawrighul (MSM: Gumugou, 3800 BP), while the upper limit is possibly as early as Qawrighul I, or perhaps even somewhat earlier."

p. 284 „The strongest impression felt by those who visit the site is of the tremendous number of poplar posts to be seen there.. the total number at more than 190. Many of the posts are over four meters in height. ... The top portions of the tomb posts are cather oval or elliptical. Most curious of all are the posts that have exaggerated oar shapes, with the blades much being much broader tnan an actual oar."

p. 286 „The sexual symbolism that pervaded the necropolis was by no means limited to the large posts at the upper end of the coffins."

p. 289 „Boat burials are not at all unusual in prehistoric cultures. They are to be found, for example, at Abydos (circa 3000 BC) and other sites in Egypt. ... Riverine and maritime transportation was the earliest form of human non-pedal locomotion. As we shall see below, it was crucial even for the Bronze Age denizens of the Taklimakan Desert."

p. 292 „The mummies exhumed at SRC5 were garbed in a more or less standart set of clothing. An important item of apparel was the loin cloth. Woven of wool, it was basically a narrow band with tassels hanging down. Those of the males were shorter, just long enough to cover the genitalia. Those

for women were longer and could go all the way to the knees, in which case they may be called string shirts. On their feet, they wore low boots stitched from cowhide or lynx (?) pelt with the fur facing outward on the sole but inward elsewhere. The boots were tied around the ancle with a thick cord.

An essential possession was a large cape made of wool, ... A few tassels were attached to one edge; for women they were at the top, but for men they were at the bottom."

p. 296 „The most distinctive item of clothing of the SRC5 people – young and old, male and female alike – were their peaked, felt hats (Figure 8). These came in all the different natural shades of wool."

p. 300-301 „Of the many mysteries surrounding SRC5, archeologists ... consider the most puzzling to be the lack of any contemporaneous settlements in the vicinity. Within a radius of five kilometers is no evidence of life. Surveys conducted outward more than ten kilometers in all directions from the necropolis reveal no evidence of contemporary human habitation.

Where did this enormous amount of lumber used at SRC5 come from?... Moreover, all of the wood at the site has been extensively worked. The broad, long, sharp kuts on the posts ... present convincing evidence that special tools of sophisticated quality must have been extensively used by the community ... On present evidence we must conclude that most of the woodworking was probably done elsewhere and the finished posts, coffins, and other wooden objects transported to the necropolis from a distance. The question, then, is „How far?". "

p. 302 „Travel by boat to a point close to SRC5 would be easy and fairly quick (a matter of a few days from any of those places), and oxen could have hauled the logs a relatively short distance to and from the point of embarkation at each end of the journey."

p. 305 „Judging from cores of the desert floor that have been taken, the types of vegetation, cultural attributes, and the entirety of the archeological, climatological, and historical data, the Lop Nor region was already quite arid when human beings first began to occupy it around four thousand years ago. ... human beings could eke out a living through fishing in these aquatic bodies, hunting along the margins, pasturing their animals in the green patches that grew near them, and irrigating small plots for limited agriculture with water drawn from them. In other words, these intrepid, early settlers of the Lop Nor region were totally dependent on the fragile supply of water to them in ther form of the lakes, ponds, rivers, streams, and marshes near which they lived. Once those bodies of water dried up, it would have been utterly impossible for the inhabitants of the region to remain there.

It is well known that there used to be towns dotted here and there along the watercourses flowing into the Taklimakan Desert around the eastern and southern edges of the Tarim Basin .... By the third or fourth century AD, all of these oases were dead."

MAIR–2007

p. 22 „Even though the domesticated horse, especially for chariot traction and later for riding, was introduced to the East Asian Heartland (EAH) from abroad during the Bronze Age, the widespread practice of royal and aristocratic horse sacrifice in the EAH is conspicuous to anyone examines the archeological and historical record."

p. 23 „But if we search for parallels to the Xiongu-Xianbei custom of sacrifice of horses in sacred groves, the most plentiful earlier evidence is to be found among the Indo-European (IE) peoples. There are many IE variants of related rites, but the closest to those carried out at the Xiongnu-Xianbei autumnal sacrifices is that in which the skin

of the horse with head and hooves still attached is suspended from a pole or frame over the sacred site of the ritual or, more commonly, only the head and sometimes one or more hooves are deposited on a pole, on the ground, or in the burial chamber.

An adequate investigation of the sacrality of the associated trees and groves in which the horse sacrifices under consideration took place would require separate treatment.

p. 24 „During the Zhenjuin reign period (440-451) ... ...

„Having completed their sacrifice, Chang and the others cut down a birch tree and erected it [as a frame on which] to place the bodies of the victims, then they returned. Afterwards, the birch tree that they have erected grew into a grove worshipped all the more reverently. Everyone said that this was in response to the stimulation of the gods by the state of Wei." (*Wei shu, juan 108A*)

„A passage from the „Xiongnu zhuan [Monograph on the Xiongnu]" in the *History of the Han* shows that the Xianbei sacrificial practice described above can be traced back to the Xiongnu."

p. 25 „In the first month of the year, the elders hag a small assembly in the shrine of the *chanyu,s* court. In the fifth month they had a major aassembly in Dragon City where they sacrificed to their forefathers, Heaven and Earth, the ghosts and spirits. In the autumn when the horses were fat, they had a great assembly at Surrounding (*dai*) Grove to make an accounting (*ji*) of the numbers of people and domesticated animals. (*Han shu, juan* 94A)."

Dai is pronounced dai. It is the place for sacrifice during the eighth month when all the Xiongnu have their autumnal community gathering.

Dai means to circle around a grove of trees and sacrifice."

p. 27 „Regardless of the factuality of the events recounted in the inscription, it is obvious from the historical record cited above that the Xianbei of the Northern Wei aquired their horse-and-tree ceremony from the Xiongnu of the Han period. In attempting to trace the antedecents of this distinctive ceremony, where the trail lead us? The answer is unmistakable: to the Indo-Europeans whose origins lay to the west.

Already in the late Neolithic period, northern European peoples sacrificed horses to rivers.

In the survey of the archeological data concerning the ritual treatment of the horse in the Pontic-Caspian region during the putative Proto-Indo-European period, ca. 4000-2500 BC, Mallory (1981) shows that the horse was held in special esteem among the major groups of the Early Kurgan tradition, specifically the Sredni Stog, Yamna, and Catacomb-Grave cultures."

p. 30 „The Iranians, the other half of the Indo-Iranian dyad, were masters of the horse. In the early stages, the horse was used mainly for pulling war chariots, but gradually it came to be used for riding as well. This is attested in the *Avesta,*where horses are described as entering battlefields or sacrificial venues „on horseback".

Greek historians wrote of horse sacrifice as beeing a common rite during a Persian monarch's funeral.

Herodotus (IV,72) provides a gruesome, detailed description of the Scythians' voracious appepite for human and equine sacrifice upon the death of one of their kings."

p. 31 „According to Herodotus (IV,61), the favorite victims of the Scythians were horses, and the Massagetae sacrificed horses to the sun, their only god. ..."

p. 32-32 „The German peoples, in particular, were devoted to tree:

Germanic cultural fondness for tree symbolism appears to have been widespread, with other patron trees such as Thor's Oak appearing in surviving accounts (8th century). ...

p. 33 „ It is well known that the Scandinavian peoples were fond of making human sacrifice in sacral bogs."

p. 35 „The horsehead-and-hooves ritual, in essence, combines the two forms of worship into a remarkably impressive sacrificial ritual. In its earliest stages, the horsehead-and-hooves ritual was uniquely characteristic of Indo-European peoples."

p. 40 „Furthermore, it was especially among the people of the steppe, above all the Indo-Europeans who domesticated the horse and those who succeeded them (the Xiongnu, the Xianbei, the Mongols, etc.), that horse sacrifice was performed --- with the utmost solemnity."

MALLORY–1989

p. 41 „We know that wheeled vehicles were employed in Mesopotamia by 3000 BC in early Sumer, and their presence in southern Mesopotamia has no obvious direct association with the Indo-Europeans.

The earliest evidence for the horse in Western is presently limited to Tal-I Ibbis in south-central Iran (3500 BC). „

p. 56 „Tocharian, the easternmost group of the Indo-European languages, is attested in Chinese Turkestan from manuscripts dating from the sixth to the eight centuries AD."

p. 59 „The census for the Early Han (208 BC – 8 AD) indicates that there were about 100 000 people in the Kuchean state over one-fifth of which were military. Later documents describe the Kucheans as a sedentary population practicing mixed agriculture ...

On the other hand, the Chinese contrasted the culture of the Kucheans with both the Hsiung-nu and the Wu-sun, their nomadic neighbours."

MALLORY – 1995

p. 371 „The ethnic identity of the mummies of Xinjiang may be approached along a number of different lines, none of which are likely to be absolutely conclusive. Obviously, the best evidence would be the most direct, i.e. the association of the mummies with written documenrs or historically attested populations whose own ethno-linguistic identity is secure.

The presence of mummies of European physical type on the western province of China is remarkable as a series of finds but not so remarkable in terms of their very existence since mummified 'Europoids' have long been known from the royal tombs of Pazyryk in the Altai mountains (Rudenko 1953) which calibrated radiocarbon dates would set to c. 5th and 4th centuries BC. ...The ethnic identity of the Pazyryk burials has been a perennial problem and has ranged from Scythian, Massagetae (Iranian), Yuezhi (Iranian?, Tocharian?) to Xiongnu (Turkic)."

p. 373 „Essentially, the problem here is not so much one of mummification/preservation as the presence of a distinctly European physical type in western China from as early as the 3rd millennium BC at Konch Darya to the more recent burials of the later Bronze Age and Iron Ages."

p. 374 „During the Late Bronze Age both Mongoloid and Caucasian physical types are found in some of the cemeteries and there is also evidence for the burials accompanied by the remains of horses and sheep. ...What is not at all clear is the relationship between the Caucasian and Mongoloid types and the dates when the former first appear."

p. 375 „...in the 1930s Robert Heine-Geldern (1951) proposed that the Dongson culture of south China could be best explained as the result of influences carried directly from Europe during the 9th and 8th centuries BC. The source of the movements was held to be the Hallstatt and Caucasus metallurgical centre and the evidence was primarily typological and

stylistic, e.g. two-edged swords, socked axes and spearheads, horse-gear, design motifs on metal artifacts, etc. The route envisaged by Heine-Geldern began with Thraco-Kimmerians north of the Black Sea over the Caspian and Aral seas descending down through the Tarim Basin before dropping farther south into China. ...'Pontische Wanderung'."

p. 379 „The next window for a Europoid ethnic group on the fringes of the Tarim Basin is in Early Bronze Age where we find the Afanasievo culture occupying the territory between the Yenisei and the Altai mountains but also extending into the northwestern border of Mongolia. ... More pertinent to the question at hand is the physical type of the Afanasievo burials which have long been regargded as 'European' rather than Mongoloid or even mixed since their earliest examination in the 1930s. ... The date of Afanasievo culture is traditionally set to the 3rd millennium BC."

MALLORY – 1996

p. 7 „FOREWORD"

„By the first century AD historical records reveal peoples settled from the shores of the Atlantic to India all speaking landuages closely related to one another. These are the Indo-European languages whose origins can be traced back to a common ancestor that was spoken in Eurasia some 6,000 years ago. We call the people who spoke this ancestral language the Indo-Europeans or Proto-Indo-Europeans. But although we can give them a name, they are unlike almost any other ancient people we are likely to encounter. As the linguistic ancestors of nearly half this planet's population they are one of the most important entities in the prehistoric record – and yet they are also one of the most elusive. No Proto-Indo-European text exists; their physical remains and material culture cannot be identified without extensive argument; and their geographical location has been the subject of a century and a half of intensive yet inconclusive debate."

p. 24 „The Indo-Europeans did not burst into history; they straggled in over a period of 3,500 years, announcing their arrival in the historical record in as variedmedia as clay tablets in Anatolia and Greece, inscriptions carved on the face of an Iranian cliff, a dedicatory inscription on a German helmet or a Lutheran cathehism for pagan Lithuanians. But no matter when or how we first encounter the language of Indo-European speakers, they all have one thing in common: they invariably speak an already differentiated Indo-European language, never Proto-Indo-European. As this work seeks to trace the origins of the earliest Indo-Europeans, we must confine our attention to that brief moment when each Indo-European group first emerges in the historical record, and then seek its more immediate linguistic and archaeological origins.

The earliest Indo-European-speaking peoples to enter the historical record were the Anatolians who are first attested by about the nineteenth century BC.

p. 29 „Most arguments for an Indo-European invasion from the northeast concern the appearance of a new burial rite at the end of the fourth and through the third millennium BC. At this time, both north of the Black Sea and Caucasus, burials on the Russian-Ukrainian steppe were typically placed in an underground shaft and covered with a mound (*kurgan* in Russian). Before 3000 BC there begin to appear in the territory of the indigenous Trans Caucasian (Kuro-Araxes) culture somewhat similar burials such as the royal tomb of Uch-Tepe on the Milska steppe."

p. 33 „In his enumeration of the great army of the Persian king Xerxes (519-465 BC) Herodotus includes the Armenians, whom he informs us were 'Phrygian colonist'. On

the basis of this statement, coupled with the linguistic position of Armenian within the Indo-European family, it is generally accepted that the Armenians, like the Phrygians, emigrated from the Balkans into Asia Minor."

p. 36 „The earliest written evidence preserved for Indo-Iranian in India only occurs about 300 BC with such monuments as the Asoka inscriptions."

p. 37 „The earliest representative of this Old Indic is to be found in the *Vedas*, the ancient religious literature of India. The language is very archaic ...suggests that they were composed in northwest India sometime before the first millennium BC with a notional date of around 1500-1200 BC."

p. 56 „Tocharian, the easternmost group of the Indo-European languages, is attested in Chinese Turkestan from manuscripts dating from the sixth to the eight centuries AD. ...The manuscripts themselves were primarily the work of Buddhist monasteries and largely comprise translations from Sanskrit, ...The language of the manuscripts was identified as Indo-Europpean (written in an Indic script they were quite easy to decipher) early in this century. The language was named Tocharian after the historical Tokharoi who were known to the Greeks to have emigrated from Turkestan to Bactria in the second century BC.

...Tocharian B, the western dialect, is also known as Kuchean after the prominent state of Kucha (Kuqa)."

p. 59 „The census for the Early Han (208 BC – 8 AD) indicates that there were about 100,000 people in the Kuchean state, over one-fifth of which were military. Later documents describe the Kucheans as a sedentary population practicing mixed agriculture, frequently dining on peacocks and, like good barbarians everywhere, given to excessive drinking. ...Their cultural practices were regarded as similar to their eastern cousins and we know of marriages between the royal families of the Tocharian A and B regions. On the

other hand, the Chinese contrasted the culture of the Kucheans with both the Hsiung-nu and Wu-Sun, their nomadic neighbours.

We have every reason to believe that Tocharian was not the only language spoken in these states, and we can only assume that its speakers comprised at least the monks and civil autorities, excepting, naturally, the Chinese. Secondly, the Chinese sources provide us with the political states of Kucha, Karashahr and Turfan but no larger ethnic entities."

p. 223 „The easternmost culture to claim a relationship with the Pontic-Caspian is the Afanasievo whose remains are primarily confined to the Minusinsk Basin and the Altai."

p. 262 „But the introduction of stockbreeding, and the domestication of the horse, permitted the exploitation of the open steppe. With the subsequent development of wheeled vehicles in this area, highly mobile communities would have interacted regularly with the more sedentary river valley and forest-steppe communities. During the period to which we notionally assign Proto-Indo-European (4500-2500 BC), most of the Pontic-Caspian seved as a vast interaction sphere."

MALLORY – 1998

p. 175 „In the history of research into Indo-European origins, a traditional dichotomy has generally been proposed between the Asiatic Indo-European stocks (Indo-Iranian, Tocharian) and those of Europe.

The derivation of the Asiatic Indo-Europeans from an Asian homeland is as old as the study of the Indo-European languages itself. "

p. 176 „By the twentieth century, most homeland solutions were cofined to Europe, although several models have still survived to provide a Asiatic homeland, albeit divorced in space and often in time from those suggested a century earlier. One solution emphasized what was regarded as the

pastoral nature of Proto-Indo-European society and looked for the homeland in the steppe region of Asia. ... More recent hypotheses seek the homeland in Anatolia and associate the dispersal of the of the Indo-Europeans with the spread of agriculture through population movements,... the formation of some form of later Neolithic Anatolian-Pontic intraction sphere, an ill-defined, if not invisible, population movement from east Anatolia/Armenia, or the spread of chariot warfare in the second millennium BCE. Finally, there are some who still seek the homeland in or near northwest India. „

p. 184 „While the Balkans may have provided an impetus toward stockbreeding and agriculture, there are serious reasons to doubt that this involved a demographic 'wave of advance'. Evidence for the local adoption of agriculture east of Dniester-Dnieper line occurs quite early and in situation in which some form of acculturation by local groups makes far greater sense than any presumption of population movements from the Balkans. "

p. 185-186 „The second hypothesis suggests that the origins of agriculture in the steppe and forest-steppe regions of Europe derive from the southeast Caspian. ...

The third and most recent hypothesis looks to the Caucasus as a possible source of the Pontic-Caspian Neolithic economy. Here, a much stronget case can be made since we now have considerable evidence that the Neolithic economy penetrated the Caucasus by the 7th millennium BCE and that some of the earliest evidence for domestic livestock in the Pontic-Caspian tends to be proximate to the north Caucasus. Moreover, osteological examination of the earliest domestic sheep in the east Pontic-Caspian-southern Urals reveals a larger variety than is found in the Balkans but one which accords well with the morphology of sheep of the Caucasian Neolithic. "

p. 187 „Although the problem of which ethno-linguistic identity one assigns the Pontic-Caspian may ostensibly appear to be a problem geography, it is also basically a question of the time depth of both Proto-Indo-European and Proto-Indo-Iranian. For the sake of illustration, let us assume, as many do, that Proto-Indo-European was essentially a linguistic phenomenon of c 4500-3000 BCE and that Proto-Indo-Iranian should be sought c 2500-2000 BCE. ... ... With regard to expansions into the Balkans, there is obviously much greater difficulty in assigning the western Yamma dispersals to an Indo-Iranian stage of development rather than some form of European proto-Language. One could, perhaps, presume then that yhe Yamma culture reflects a Gracco-Armenian-Indo-Iranian continuum (=late Indo-European) prior to the differentiation of these into their individual language stocks. Accommodating linguistic relationships with archeological evidence is clearly then both a chronological and geographical enterprise."

p. 188 „The second fault line is the Ural River, the notionally convenient border between Europe and Asia. East of the Ural emerges those cultures most closely identified with the early Indo-Iranians, in particular, the Andronovo cultural-historical area which comprises a number of regional and chronologically different groups."

p. 190 „Generally, we imagine that with the emergence of semi- or fully nomadic pastoral economics, as are being proposed for the Bronze Age cultures of the steppe, there would have emerged a series of tribal confederations. These,one might speculate, would have been both ethnically and linguistically mixed, and one might expect that in this case the different language groups would be linguistically permeable, loanwords spreading from one group to the next. ... What is remarkable is that there really does not appear to be much if anything in the way of lexical loans between

Tocharian and Indo-Iranian untill well into the Iron Age (Old Iranian loans into Tocharian)."

p. 195-196 „If there was a massive revision of archeological evidence and opinion that came to support Matyushin's proposal, one might just be able to substantiate a spread of agriculture and livestock from Central Asia to the southern Urals which would, presumably, have to continue westwards to the middle Volga and beyond, thus resurrecting at least some form of Central Asian homeland for the Indo-Eoropeans. But, as matters now stand, the suggestion that the Indo-Europeans originated on the interface between Centra Asia and the steppe appears to run counter to everything else we know about the transgression of the Ural fault-line; it requires a movement from east to west at a period when the basic evidence suggests very much the reverse."

MALLORY – 2000

p. 7 „The mummies stalked into the woprld's press-rooms in 1994. ...

What lingered from the journalists' accounts was that the remains of tall, blond Europeans, possibly from northern Europe, had been found in the desert wastes of western China. Their earliest remains dated to about 2000 BC and they were found to have survived in this region down to about 1,700 years ago. And somehow the Chinese historians had got it all wrong : China had not developed its civilization in splendid isolation from the West but had been heavily influeced by prehistoric Europeans, so much so that it may have been Europeans who introduced both the wheel and bronze metallurgy two of the primary technologies of civilization, to the Chinese."

p. 16 „The most impressive aspect of the Qizilchoqa graves is, of course, the ancient corpses themselfes. ... They

are clearly of Caucasoid/Europoid extraction (long noses, deep-set eyes, blondish, light-brown or red hair, and so forth). The men are fully bearded and the women have long, braided hair. "

p. 29 „One also needs to emphasize the fact that the mummies from East Central Asia are not the products of deliberate embalming techniques such as found in Egypt or closer afield in the Iron Age tombs of the Altai Mountains; rather, they are the results of burial in an arid climate whose preserving qualities have often been enhenced by the salt content of the soil and bitterly cold winters."

p. 30-31 „The discovery of the Tarim Basin by literate civilizations permits us to draw on the evidence of written sourcesto construct an historical picture of the land of the Tarim mimmues and its peoples. Our sources will be primarily Chinese ... From these reports we can construct something of the history and ethnography of the major players of East Central Asia. These include those populations who inhabited the oasis towns of the Tarim such as Qashqar, the westernmost emporium of East Central Asia; Kucha, the largest of the oasis towns of the north; the ancint kingdom of Khotan, the capital of the southern Tarim; and Kroran or Loulan, the statelet that emerged near the barren wastelands around the great salt lake of Lopnur in the east, a territory that has yielded the most impressively preserved of our mummies. Our survey will also include the great nomadic tribes who occupied or swept through the region, in particular the Xiongnu, the masters of the Tarim and the eastern steppe who are often linked to the best known of Eurasian barbarians, the Huns; the Wusun, the major tribal confederation to form in the pasturelands to the northwest of the Tarim; and the Yuezhi, the people in historical times were forced to make the long trek west from the corridors of frontier China into the eastern realms of the former Persian empire where they founded the Kushan empire, one of the major ancient world.

We must consider the cultural evolution of the region from archeological sources which appear so far to suggest that East Central Asia was originally settled from the west or north and that it lay essentially outside the orbit of the Chinese world until the first centuries BC."

p. 35 „In the 5th century BC, Herodotus (c.484-420 BC) provides us with one of the earliest Greek attempts to peer eastwards across Asia. Before his time, maps of the known world, sich as that attributed to Hecataeus, would have been extremely schematic. An Ionian Greek who sought to prevent his people from rebelling against the Persians, Hecataeus appears to have traveled widely over both Egypt and Persia and we are left a fragmentary account of his late 6th- or early 5th-century BC travels. On the basis of what little evidence can be gleaned from these fragments and references to a slightly earlier map drawn up by Aximander (c.610-545 BC), one can fashion something of a world map c.500 BC."

p. 47 „Alexander the Great might take his armies into Bactria, defeat the nomads of the north or cross into northern India but there seems to have been no great pressure to expand geographical horizons eastwards. ... Geographers still conceived of a world ocean and beyond the mountain ranges lay the Caspian Gulf; to the ancient Greeks the Tarim mummies would have floated in a sea that lay just beyond the borders of the known world. Even Aristotle was of the opinion that one could climb the Hindu Kush and see the great Ocean at the limit of the world. The wind from the east blew from Bactria; there was nothing known beyond it.

He was nicknamed 'Beta' by his contemporaries because he was never an 'Alpha', never regarded the best, but always second.. .He was Eratostenes (276-194 BC) one of the librarians of Alexandria, the intellectual storehouse of the ancient world and the product of one of the greatest legacies of Alexander's conquests. ... His eastern limits were the Ganges and the Himalayas (Imaus)."

p. 48 „By the 1st century BC we read of the use of silk for the first time in the West adoring Cleopatra's dresses, the ownings at the Roman Colosseum or Parthian flags. A century before this we encounter the name Seres to designate a people of the far east, while the derivative 'Sericus' might mean either 'of the Seres' or 'silk', the two having become synonymous. Pliny the Elder,writing about AD 77, relates an earlier tradition that as one travels beyond the Caspian one must pass through an uninhabitable region full of snow, ..."

p. 50-51 „The major atlas of the ancient world was prepared in Alexandria, Egypt, by Claudius Ptolomy (who was active c.AD 127-145). ...He tell us himself that he was forced to rely for many of his locations on his near contemporary, Marinus of Tyre, who flourished in the early 2nd century AD. But how did Marinus know ? Here we learn that Marinus himself depended on caravan itinerary, the closest thing to a road mapin the ancient world, which he had purchased from a Macedonian trader named Maes Titianus. The account gave directions for a caravan departing from Syria eastwards to the Bactrian capital, Bactra, and then over the Pamirs to Kasia (probably Qashqar =Kashgar) and along the southern route to Throana (Dunhuang), the outpost of Chinese civilization. And how did Maes know? Maes drew his account together from information supplied by his own agents. ... Since we find a change in the unit of distance at Bactra from the Greek *stadion* (c.156-200 m or 512-656 ft) to the Egyptian *schoinos* (c.4.5 km or 2.8 miles), we may presume that the leader of the expedition also changed here."

p. 54 „Now, the *Shanhai jing* is not our only Chinese source about the wonders that lay beyond the western borders of China. In the 3rd century AD the Chinese exhumed the remains of a king who had been buried during the Warring States period some 600 years earlier. In his tomb they recovered the text of the *Mu tianzi zhuan*, an account of the travels

of the Zhou King Mu (reigned 956-918 BC) who reputedly wandered west from his capital at Luoyang. When he came to the vicinity of what was then called the Kunlun Mountains (but now more likely to be identified then with our Altai or Taengri Tag), he arrived at a lake of sparkling water in the land of the 'Queen Mother of the West'."

p. 55-56 „Our first concrete historical information about the west comes from the Han dynasty (206 BC – AD 220). ...The Chinese sources mention that during the period 176-165 BC one of the peoples at the western end of their empire, the Yuezhi, had been defeated by the Xiongnu, and their leader's skull had been fashioned into a goblet. ...
the Yuezhi had fled westwards over the Taengri Tag, to the land of the Wusun in the Ili Valley and, still pursoid by the Xiongnu captives, had then fled southwards to seize the kingdom of Bactria.

...The Chinese rulers realized that they too would have to match the equestrian skills of the nomadic raider and in order to do so, they required strong horses capable of carrying an armoured warrior into battle. ...The Han court learned from Chinese traders that in the far west, in the region known as Dayuan (Ferghana), such horses existed. Emperor Wudi (149-86 BC) therefore sent Zhang Qian on an expedition through Xiongnu territory to the west in 138 BC.

He reported that Ferghana lay southwest of the Xiongnu ...

The people lived in about 70 walled towns and numbered some 100,000 who fought with the bow and lance and could shoot from horseback.

The land of the Yuezhi themselfes lay 2,000-3,000 *li* west of Ferghana and north of the Gui River (Oxus) or Amu Darya; it was held by some 400,000 people of whom a quarter were described as 'trained bowmen'."

p. 59 „Daxia (Bactria) is described as lying more than 2,000 *li* southwest of Ferghana,south of the Gui (Amu Darya). Like the people of Ferghana, its occupants were a settled people living in walled towns. ... They numbered about a million people."

p. 64-65 „Among the variety of Tarim statelets, we will consider four in some detail. The first will be Qashqar (Kashgar), the westernmost outpost of the Tarim Basin along the Silk Road where Chinese goods were assembled to be exchanged for Western commodities, especially gold. We wil then consider the state of Kucha, the largest of the oasis towns on the northern route. As we will later see, many suspect that the language of the Kucheans is the key to explaining the origin and ethnic identity of the Tarim mummies. The main alternative to linking the mummies to the Kucheans is to be found among the peoples who established the kingdom of Khotan, the premier oasis state along the southern route of the Silk Road, where we will find evidence for an entirely different language. The northern and southern routes came together again on the eastern rim of the Tarim near the great salt marsh of Lopour in the kingdom of Kroran (Kroraina, Loulan) before continuing into the world of the ethnic Chinese.

The oases of the Tarim and Turpan basins favour those who can live by hunting, finishing or irrigation agriculture with some herding. However, agricultural pursuits would be impossible in the upland reaches of the Taengri Tagh and here,as well as in other highland grasslands, the environment attracted pastoral nomads who could move with their herds and flocks between lowland and highland pastures along the northern rim of the Tarim and Turpan basins. ... These nomads were regarded by the Chinese as 'barbarians' who continually threatened the northern and western frontiers of their civilization and for this chapter, where we must deal

with almost exlusively Chinese sources, we will blithely maintain this fiction. But, as we will later argue, these 'barbarians' were also the people who introduced the new technologies and ideas that periodically galvanized those who occupied the Huanghe (Yellow River) Valley. There can be little doubt that their influence on Chinese civilization was considerable."

p. 72 „Kucha was by far the largest and sat about midway between Qashqar, where the northern and southern routes forked, and Lopnur, where the two routes rejoined to continue their way into China. Not only was it on the major east-west route but the road north over the Taengri Tagh also began at Kucha. The general [Li Guangli] established a military colony at Bugur and Quki (south of Chadir) and so Kucha began to pass under the influence of the Han dynasty. By 21 BC it appears that the residence of the *Duhu*, the Chinese gouvernor of the 'Protectorate' that comprised the Tarim Basin towns,who formerly lived in Wulei (Chadir), was relocated to Kucha itself. Kucha was pivotal in holding the northern route against the Xiongnu and its history reflects a small state maintaining a precarious balancing act between its two highly aggressive 'protecters', the Xiongnu and the Chinese, but always ready to flex its own independent muscles when it perceived weakness in central authority or nomadic confederation.

The *Hanshu* gives the population of Kucha for the period c.206 BC-AD 8 as 6,970 housholds, which comprised 81,317 people and 21,076 soldiers, ...Kucha as regional power embraced not only the town of Kucha itself but also Bugur, Bay, Aqsu, Uch, Toksu and Shayar. ... ...the Chinese determined that Kucha deserved punishing in the 1st century BC, a force of some 50,000 troops gathered from the western lands were required to take the town. „

p. 74 „The Boshan ('White Mountain') in the Taengri Tagh Range north of Kucha yielded copper, iron, lead, gold, tin, coal, sal, ammoniac, copper oxide, orpiment, sulphur and other commodities. Some 200 *li* north of Kucha lay a mountain that reputedly exhibited fire by night and smoke by day. This mountain (idenitified as the present Hammam or Eshekbashi Ola), provided sufficient iron to equip the entire Tarim Basin with arrows, swords, lances and armour, weapons that were also important to the Xiongnu nomads, which explains why they attempted to maintain control of the territory."

p. 75 „It has been suggested that the indigenous name Kucha means 'white' because the Chinese designation of the first dynasty was *Bo* which means 'white'. It is possible that this is an ethnonym meaning 'the white people', although this need not necessarily refer to skin colour but also denote 'the Brilliant ones' or something similar."

p. 82 „From the 3rd to the 9th centuries AD, hundreds of Chinese Buddhist pilgrims traveled by sea or land to the holy land of India. ...Among these, the most famous are Faxian (his journey lasted from 399 to 414), Song Yun and his monk-companion Huisheng (travelling between 518-512), Xuanzang (travelling from 629-645), and Yijing
(on the road between 671 and 695)."

p. 90 „The Xiongnu enter our story because of their expansion into the Western Regions of the Tarim Basin. We can maintain with relative certainly that at least some of the mummies owed obedience if not allegiance to the Xiongnu *shanyu*. The Xiongnu defeated both the Wusun and the Yuezhi, and the latter were mainly driven west into southern Sogdiana. The Xiongnu controlled the Tarim Basin through what the Chinese called their *Tongpu duwei* whose title 'Commandant [in Charge] of Slaves' neatly expresses the relationship between the Xiongnu and the peoples of the Tarim Basin. The towns were required to pay the Xiongnu in both goods and labour, and such was the wealth of the region that the Tarim Basin was regarded by the Chinese as the 'right

arm' of the Xiongnu and an area which imperial policy must detach from these troublesome nomads if they were ever to rid themselfes of the Xiongnu threat. From 130 BC onwards, the Han mounted ambushes and military offensives against the Xiongnu."

p. 95 „The Yuezhi were the goal of Zhang Qian's mission to the west to find a powerful ally against the Xiongnu. ...Zhang Qian tells us that the Greater Yuezhi lived several thousand *li* west of Ferghana and north of the Oxus (Gui). In his time they were still described as culturally little different from the Xiongnu in that they were pastoral nomads. They could field an army of 100,000 to 200,000 mouted archers. A description of the Yuezhi country in the *Hanshu*, compiled mainly around AD 80, informs us that the capital of the Great Yuezhi was Jianshi. Its population was reckoned at 100,000 households or 400,000 people with 100,000 soldiers, larger than the stlled population of East Central Asia but still smaller than the Wusun.

Chinese sources emphasize how the Yuezhi (Kushans) exercised influence on the Tarim towns. Ban Chao, in his attempt to pacify the Tarim Basin, appealed successfully to the Yuezhi in AD 84 to prevent the Sogdians from assisting the king of Qashqar who was in revolt."

p. 96 „Once established in Bactria, the Yuezhi are far better known in the West as the Kushans. ...In about the 1st century AD Kushan power extended from south of the Aral Sea to the mouth of the Indus and eastwards to the Ganges, Kashmir, and the western frontier of Xinjiang.."

p. 105 „The *Avesta* is the central religious document of the religion of Zarathustra, or Zoroaster as he was known to the Greeks. ... ...Many presume that the earliest parts date to around the year 1000 BC but the leaway here, on either side of this mark, can be up to about 400 years (the usual historical date assigned to Zarathustra, who presumably composed

the earliest parts of the *Avesta*, falls between 630 and 540 BC but the language of the texts would appear to be much older)."

p. 108 „After the Greek conquest of Bactria, the introduction of the Greek alphabet makes our translation of Bactrian somewhat easier and there are various documents known in Bactrian up until the 9th century AD."

MARTIN

p. 774 „§4. The units of distance found in Herodotus related to parts of the body are finger (*dactylos*), palm (*palaste,palaiste*), span of fingers (*spithame*), foot (*pous*), elbow to first knuckle (*pygon*), elbow to tip of middle finger (*pechys*), and outstreced arms (*orgyia*, also known in translation as a fathom because it was six feet long.

§5. Scholars calculate that the length of the foot in use at ancient Athens, the so called Attic standard, equalated approximately 11.65 inches (29.6 centimeters)."

p. 779 „§20 Table of Greek Currency Units in Herodotus (Attic Standard) –

drachma = 0.15 ounces

mina (100 drachmas) = 15 ounces

talent (6000 drachmas or 60 minas) = 57 pounds"

MAU – TSAI

S. (Titelseite) „ Universitaet Bonn"

„unter Mitwirkung von Herbert Franke, Nikolaus Poppe und

Omeljan Pritsak -Author LIU MAU-TSAI"

S.3 „ Vorwort"

„Kutscha, jenes alte Kulturzentrum am Nordrand des Tarimbeckens, ist eigentlich erst zu Beginn unseres Jahrhunderts in das Blickfeld der Gelehrten gerueckt, als um Kutscha die Reste alter buddhistischer Kultstaetten mit ihren Wand-

malereien von den rasch aufeinanderfolgenden europaeischen, inbesondere deutschen Expeditionen entdeckt wurden. Gleichzeitig erregten die Schiftfunde einer bisher unbekannten Sprache besondere Aufmerksamkeit ;ihre Entzifferung fuehrte zur Endeckung von 'Tocharisch B', der Sprache von Kutscha.

Die kuenstlerischen Funde, insbesondere die Wandmalereien in den Hoehlen um Kutscha, sind von den Teilnehmern der Expeditionen, wie Stein, Gruendwedel und Le Coq, in ihren grossartigen Werken abgebildet und eingehend beschrieben worden.

Ueber die Geschichte Kutschas, besonders in der Fruehzeit, geben sie kaum Aufschluss. So sind wir hier zur Erforschung der Geschichte Kutschas allein auf die Chinesischen Quellen angewiesen."

S. 4 „Die vorliegende Arbeit umfasst die Zeit von den Anfaengen der Beziehungen Kutschas zu China im 2.Jh.v.Chr. bis in das ausgehende 6.Jh.n.Chr."

S. 7 „Der von den Chinesen mit zahlreichen aehnlich lautenden Schriftzeichen wiedergegebene Name Kutscha ist vermutlich zurueckfuehren auf das kutschanische Wort *kutsi, das wohl wie der Name des Koenigshauses von Kutscha **Po**,'weiss' bedeutet (Anm. 20,255).

Das Staatsgebiet von Kutscha war weit grosser; es umfasste etwa die heutigen Kreise Bugur, Kutscha, Bai, Aksu, Uschi, Toksu und Shah-yar; die ersten fuenf lagen an der Nordstrasse.

Es steht nur fest, dass in Kutscha in der Zeit zwischen dem 5. und 8.Jh. Kutschanisch (auch Tocharisch B oder Westtocharisch gennant) gesprochen wurde. Diese indogermanische Sprache wurde jedoch nicht von der ganzen Bevoelkerung gesprochen.

Ebensowenig darf man behaupten, dass die ganze Bevoelkerung in und um Kutscha zur Zeit der T'ang (618-906) Chinesisch gesprochen haette, nur weil man dort verwaltungs- und zivilrechtliche Urkunden in chinesischer Sprache gefunden hat.

Es ist jedoch sicher, dass ein Teil der Bevoelkerung, insbesondere die politisch und geistig herrschende Schicht von damals, dem Indogermanentum angehoerte."

S. 8 „Zur Zeit der Frueheren Han (206 v. bis 8 n.Chr) soll es dort 6970 Familien, 81317 Personen und 21076 Soldaten gegeben haben ... Dieser Anteil der Soldaten war fuer ein Agrarland sehr hoch. Vielleicht war es notwendig, militaerisch stark zu sein, weil Kutscha stets ein Zankapfel der grossen Maechte, nachmlich der Steppenmaechte und Chinas, war. Es ist aber ausgeschlossen, dass die Chinesen ihre eigenen Besatzungs-soldaten zu der Bevoelkerungszahl von Kutscha zaehlten.

Die chinesischen Nachrichten ueber die Sitten und Braeuche Kutschas werden erst in spaetern Zeiten ausfuehrlicher. Zur Zeir der Han (206 v. bis 219 n.Chr.) wurden noch keine Einzelheiten darueber berichtet. Nur summarisch schrieb mam, dass die meisten der Oasenstaaten bodenstaendig seien und befestigte Staedte haetten und dass ihre Sitten anders als die der Hiung-nu und der Wu-sun seien.

Da die Kutschaner - ... Ackerbau und Viehzucht trieben, so waren ihre Sitten im grossen und ganzen wohl baeurlich. Die Menschen bewohnten – anders als die Nomaden – keine Zelte, sondern Haeuser."

S. 9-10 „Sowohl die Maenner als aich die Frauen Kutschas schnitten sich die Haare so, dass diese bis zum Nacken herabhingen. Nur der Koenig schnitt sich die Haare nicht und band bzw. Bedeckte seinen Kopf mit einem buntseidenen bzw. brokaten Band, welches nach hinten herabfiel. ...Zunaechst spielte dabei wohl der Glaube an die magische Kraft der Haare eine grosse Rolle. ... Der Koenig von Khotan zeigte niemandem seine Haare, weil man glaubte, eine schlechte Ernte zu bekommen, wenn sie gesehen worden waren.

Nach dem Augenzeugenbericht von Huantsang, der um 630 in Kutscha weilte, schnitten sich die

Kutschaner damals die Haare kurz und trugen Kappen; ihre Kleidung bestand aus Brokat und grober Wolle. Wie Huan-tsang ferner berichtet, pressten sie einem neugeborenen Kind den Kopf mit einem (?) Holzbrett flach.

Die Waffenherstellung wurde sicher besonders beguenstigt durch die Umstaende, dass in den Bergen im Norden Kutschas Eisen vorkam und die Leute die Gusstechnik und die Schmiedekunst beherrschten. An Waffen gab es Bogen, Schwerter, Panzer und lange Spiesse. Als der General Lu Kuang im Jahre 384 gegen die Soldaten von Kutscha und den Nachbarstaaten kaempfte, sah er persoenlich ihre Ausruestungen.

Zur Datierung der Jahre benutzen die Kutschaner nach den Fragmenten in kutschanischer Sprache, wie die Chinesen und die Tuerken, ebenfalls Tiernamen wie Tiger, Schaf und Affe. Auf wessen Einfluss diese Anwendung des Zwoelftierzyclus zurueckzufuehren ist, laesst sich jedoch nicht feststellen.

Zum Neujahrsfest wurden sieben Tage lang Tierkaempfe ausgetragen. ... Das Spiel kam nach China und wurde noch im Jahre 706 mit Begeisterung aufgefuehrt. Von China gelangte es nach Japan.

Den konfuzianistischen Chronisten im 4 Jh. kam das Leben der Kutschaner verschwenderisch und genuesssurchtig vor, als sie von Weinkellern schrieben. Nach dem Augenzeugen Lu Kuang, der 384 in Kutscha war, soll in den Haeusern Traubenwein bis zu zehntausend Scheffeln gelagert worden sein. ...'Unsittlich' fanden auch die Chinesen die Kutschaner, denn sie errichteten Freudenhaeuser und nahmen auf diese Weise Geld fuer die Staatskasse ein."

S. 11 „Dagegen hielt Huan-tsang im 7.Jh. die Sitten der Kutschaner fuer schlicht. Man erkennt daran, wie subjectives mit Reiseberichten bestellt sein kann! ... Huan-tsang konnte die Weinkeller schwerlich gesehen haben, denn er hatte ja nur Umgang mit buddhistischen Moenchen, die kein berauschendes Getraenk zu sich nehmen durften.

II. Staat

Der Familienname des Koenigshauses von Kutscha wurde erstmalig im Jahre 78 n.Chr. mit Po wiedergegeben.. Der Sohn des Koenigs Kien hatte den Familienname Po und den Personennamen Pa und weilte damals bei den Han als Geisel. ... Kien war also der erste, den man nach unseren Quellen mit Sicherheit als Traeger der Po-Dynastie betrachten darf. Vor ihm wurden,wie wir sehen warden, die Koenige nur mit dem Personennamen gennant. Ob die Po-Dynastie schon von der Staatsgruendung an existierte, laesst sich nicht feststellen.

Was bedeutet nun der Name Po? Geschrieben wurde er mit Po = weiss oder Po = Seide. Die Ueberlieferung gibt keine Auskunft ueber die Herkunft dieses Namens. Ich vermute nun, dass dieser Familienname die Bedeutung 'weiss' hat, denn schon Bailey vermutet, dass der Staatsname Kutsi 'weiss' bedeute. Dazu liegt in Kutscha der beruehmte 'Weisse Berg' Po-schan; und eben dieser Name Po-schan war schon im 3 Jh. auch der Name eines Koenigs von Kutscha."

S. 15 „Kutscha hatte seit dem 3.Jh. drei Satellitenstaaten: Ku-mo (=Aksu), Wen-su (=Ush-Turfan) und Wei-t'ou (=Safar bai). ... Wie war es aber vor dem 3.Jh.? Wir wissen nicht, ob sie schon zur Zeit der Frueheren Han (206 v. bis 8 n.Chr.) Kutscha unterstanden haben, denn die amtliche Dynastiegeschichte der Frueheren Han erwaehnt keine solche Abhaengigkeit; sie berichtet wohl ueber die Bevoelkerungszahl, die Beamtentitel, die geographischen Verhaeltnisse und die Landeserzeugnisse von Ku-mo und Wen-su.

Ueber Kutschas Strafrecht wissen wir nur wenig. Wie die Quellen uebereinstimmend berichten, wurde ein Moerder mit dem Tode bestraft; Raeubern und Dieben wurde ein Arm und ein Fuss abgehackt.

Die Gunst der Natur machte Kutscha zu einem wirtschaftlich maechtigen Stadtstaat im Tarimbecken. Das milde Klima und der fruchtbare Boden beguenstigten den

Ackerbau mit Viehzucht als die Grundlage der Wirtschaft Kutschas. Dank seiner reichen Bodenschaetze spielte Kutscha auch im Bergbau eine fuehrende Rolle."

S. 16 „Die Zucht von Pferden und Zebus ist besonders zu erwaehnen. ...Lu Kuang, der...im Jahre 384 Kutscha besiegt hatte; ...sprach von Zehntausende von Pferden, die dort gehalten wurden. ...

Bemerkenswert ist die grosse Anzahl von Pfauen, die gezuechtet wurden und ueberall zu sehen waren. Allein das Koenigshaus soll staendig ueber 1000 Pfauen gehalten haben. Sie dienten den Kutschanern als Nahrung. ...[Pfauen, ...ihre Heimat Indien.]."

S. 17 „Dem 'Weissen Berg' (Po-schan) im Norden Kutschas, dem T'ien-schan, verdankte Kutscha wertvolle Bodenschaetze, die eine wichtige Finanzquelle des Staates darstellen. Dort wurden Kupfer, Eisen, Blei,Gold, Zinn, Steinkohle, Salmiak, Kupferoxid, Rauschgelb, Bleiweiss, Styrax benzoin und Schwefel gewonnen.

Steinkohle und Eisen konnten den Bedarf der 36 Staaten des Tarimbeckens decken. Man verstand auch, Eisen zu giessen und zu schmieden."

S. 20 „Wann kam der Buddhismus nach Kutscha? Die Antwort ist nicht einfach. Hatani vermutet, dass der Buddhismus etwa wie in China im 1.Jh.n.Chr. oder frueher ueber Kaschgar I in Kutscha eingefuehrt worden sei. ...Huang will den Beginn des Buddhismus in Kutscha gegen Ende der spaeteren Han, also ungefaehr zu begin des 3.Jh„ sehen ..."

S. 33 „..das im *Pei-schi* (659 entstanden) ersetzt wurde, ueber Kutscha, das 'die Sitten, die Heirat, das Begraebnis und Erzeugnisse ungefaehr denen von Karaschar gleich' seien. Ebendort wird ueber Karaschar gesagt, dass die Leute dort den Himmelsgott geglaubt haben. Wer ist nun dieser Himmelsgott? Hat er mit der Natur-religion, wie etwa mit

der Verehrung des Himmels bei den Chinesen oder bei den Tuerken, etwas zu tun, oder deutet er etwa auf den Zorroastrismus hin?

Vor der Einfuehrung des neuen Zeichens *hien* („Himmelsgott"), bestehend aus („Offenbarung") und („Himmel") zur Bezeichnung des Zoroastrismus am Anfang der T'ang-Zeit – DIEN weist allerdings in *Oriens* 10, eine fruehere Einfuehrung und Anwendung des *hien* zur Wiedergabe des buddhistischen *deva* in der Liang-Zeit (502-556) nach – ist der Zoroastrismus den Chinesen mit der Verehrung des Himmelsgottes (t'ien-schen) bezeichnet worden.

Dies laesst also den Schluss zu, dass die Leute in Karaschar, wie wir hingewiesen haben, an den Zoroastrismus glaubten. ... Wir wissen wohl, dass der Zoroastrismus in Zentralasien verbreitet war und dass er zwischen 518 und 520 von dort aus, also doch wohl auf dem Wege ueber Kutscha, zu den Noerdlichen Dynastien kam und sich zur Zeit der Sui und der T'ang in China grosser Beliebtheit erfreute. Nur wissen wir nicht, wann er nach Kutscha gekommen ist."

S. 35 „Das aelteste Zeugnis fuer die Kunst Kutschas legt der bereits erwaehnte antike Wasserkrug aus dem Jahre 109 v.Chr. ab. ...Der Waserkrug,nach dessen Inschrift im besagten Jahr als Tributgeschenk dem Kaiserhof der Han dargebracht, wurde in der ersten Haelfte des 6.Jhs. von dem hohen Wuerdentraeger und Antiquitaetensammler Liu Tschi-lin dem Tronfolger der Liang geschenkt.

Wir kommen nun zu wichtigen These, dass Kutscha schon 109 v.Chr. buddhistisch war."

S. 39 „Kutscha hatte nicht nur eine verkehrswichtige Schluesselstellung, sondern auch bedeutende Bodenschaetze. So blieb es von den Grossmaechten eingekeilt und wurde ihr Zankapfel.

Kutscha kam wahrscheinlich bereits im Zuge der Entstehung der Ost-West-Verbindungenswege mit China in Kontakt. Nachweislich stand es im Jahre 109 v.Chr. in freund-

schaftlichen Beziehungen zu China und schickte dann den ersten Geisel an den Kaiserhof."

S. 40 „Die Chinesen beginnen die Geschichte ueber die Beziehungen Chinas zu den sogenannten Westlanden,d.h. Zentralasien, immer mit der Regierungszeit des Wu-ti (=Hiao-wu-ti 140-87 v.Chr.) der Han unter welchem der Pionier Tschang K'ien von 138-126 v.Chr. dort als offizieller Vertreter Chinas weilte. Er wurde dorthin entstandt, um die Yue-tschi fuer ein Buendnis gegen die Hiung-nu zu gewinnen, aber er kam unverrichteter Dinge zurueck. ... Nur standen diese Verbindungswege unter der Kontrolle der Hiung-nu, die schon un 176 v.Chr. in einen Schreiben an den chinesischen Kaiser von ihrer Oberherrschaft ueber die Stadtstaaten sprachen. Lange vor Fu-schang K'iens Reise stand Kutscha also schon unter der Einfluessen der Huing-nu.

Erst auf seiner [Tschang K'iens] zweiten Reise zog er hoechstwahrscheinlich durch Kutscha, um dann um 116 v.Chr. zu den Wu-sun zu gelangen. Die Wu-sun lebten zwischen Issyk-kul und Ili und waren daher nur auf der Nordstrasse ueber Kutscha und durch den Bedel Pass usw. erreichbar.

Der chinesische General Li Kuang-li marschierte 104 und 102 v.Chr. durch Kutscha, um Ta-wan anzugreifen. Die Gesandten der Hiung-nu begaben sich um 77 v.Chr. ueber Kutscha zu den Wu-sun. Der chinesische Gesandte Fu Kie-tse erreichte im gleichen Jahr ueber Kutscha Ta-wan. Trotzdem verlor Tschang K'ien auch bei seiner zweiten Reise kein Wort ueber Kutscha. Doch entsandte er nach Angabe des *Schi-ki* von den Wu-sun aus Gesandte nach Ta-wan, K'ang-ku (Samarkand), Ta-yue-tschi (Tocharer), Ta-hia (Baktrien), An-si (Parthien), Schen-tu (Indien, Yu-t'ien (Khotan), Yu-mi (Uzun tati) ...

S. 41-42 „Damals stand Kutscha, wie die meisten Stadtstaaten im Norden des Tarimbeckens, nach wie vor unter der Oberherrschaft der Hiung-nu. Auch die Reisen Tschang

K'iens aenderte sich diese Situation nicht, wie Hu Sang-sing (1230-1302) im TK kommentiert."

Der Kaiser ... verzehnfachte die Zahl der Soldaten und liess sie 102 v.Chr. unter dem Kommando des gleichen Generals nochmals gegen den Westen ziehen.. .Nur in Lun-t,ai (Bugur), auf der Nordstrasse, stiessen sie auf Widerstand, konnten aber die Bewohner der Stadt niedermetzeln und dann ueber Kutscha weiterziehen. "

S. 43-44 „Wie bereits erwaehnt, verloren die Hiung-nu seit den chinesischen Feldzuegen gegen Ta-wan voruebergehend die Oberherrschaft im Tarimbecken. Doch schon 99 v.Chr. gerieten sie wegen des Turfan-Gebietes mit den Han in Konflikt. Dabei mussten die Han eine Niederlage hinnehmen. Im Jahre 89 v.Chr. konnten die Han zwar Turfan botmaessig machen, aber in der Zeit zwischen 86 und 74 v.Chr. gewannen die Hiung-nu wieder die Oberhand und gruendeten in Turfan eine Militaerkolonie mit 4000 Reitern. Ob die nomadischen Reiter dabei selbst Ackerbau trieben oder ihre Gefangenen und Sklaven aus Turfan und anderen Stadtstaaten ihn treiben liessen, kann nicht belegt warden. Beide Moeglichkeiten finden ihre Verfechter.

Doch im westlichen Fluegel war die Position der Hiung-nu so schwach, dass der Chinesische Gesandte Fu Kie-tse 77 v.Chr. in Kutscha die Gesandten der Hiung-nu toeten konnte. Kutscha war machtlos gegen diese Uebergriffe, obwohl es sich vorher gegen die Chinesen aufgelehnt und Lai-tan getoetet hatte. Im Jahre 71 v.Chr. erlitten die Hiung-nu eine grosse Niederlage durch die Wu-sun, die von dem chinesischen General Tsch'ang Hui unterstuetzt wurden. Von da an wurde die Macht der Hiung-nu im Tarimbecken geschwaecht, und so ergab sich auch Turfan wieder den Han, um bald darauf erneut Hiung-nu freundlich zu warden.

Um 68 v.Chr. ... die Hiung-nu konnten angesichts dieser Uebermacht Turfan nicht unterstuetzen. Nun errichteten die Han in Turfan eine Militaerkolonie.

Durch die Heirat des Koenigs von Kutscha mit einer halbchinesischen Prinzessin erreichte die Freundschaft zwischen Kutscha und China ihren Hoehepunkt. Kutscha stand schliesslich unter der Kontrolle des chinesischen Generalgouverneurs fuer die Westlande."

S. 45 „Seitdem die Hiung-nu im Jahre 71 v.Chr. von den Wu-sun mit Hilfe der Han geschlagen worden waren, wurden sie immer schwaecher."

S. 46 „Durch die Kapitulation des Westfluegels waren die Hiung-nu schon erheblich geschwaecht. Hinzu kam aber auch noch die Unterwerfung des Schan-yu Hu-han-ye im Jahre 51 v.Chr. Sie verloren im Tarimbecken ihren Einfluss, um sich spaeter in der ersten Haelfte des 1.Jhs.n.Chr. wieder zu erheben. "

S. 48 „Die Machtstellung der Sippe Wang der Kaiserinmutter wurde schliesslich mit der Usurpation von Wang Mang im Jahre 8 gekroent. Im Zuge seines archaisierenden Reformsprogramms geriet Wang Mang mit den Hiung-nu und den Stadtstaaten in Konflikt. Ihn stoerte naemlich, dass der Schan-yu der Hiung-nu ein Siegel von den Han trug, welches das Zeichen *si*, d.h. Herrschersiegel, enthielt, und dass die Oberhaeupter der Stadtstaaten den Titel wang (=Koenig, Herrscher) innenhatten ... Infolgedessen entsandte er im Jahre 9 die sogenannten Generaele der fuenffachen Autoritaet zu den Hiung-nu und in das Tarimbecken mit dem Auftrag, alte Siegel der Han neue Sin, dem Reich des Wang Mang auszutauschen.

Durch diese ideelle Kraenkung waren die Hiung-nu so veraergert, dass sie die Nordgrenze Chinas ueberfielen, und **die Stadtstaaten wandten sich allmaehlich von China ab.** Kutscha konnte sich jedoch nicht ruehren, weil es das Machtzentrum der Chinesen war."

S. 49 „Nach dem Untergang des Wang Mang im Jahre 23 kam auch der Tu-hu Li-Tsch'ung eines Tages gewaltsam ums Leben. Wir wissen nicht,ob Kutscha, wo der Tu-hu residierte, an seinem Tode schuld war oder irgendein anderer Stadtstaat. Nun brachen die Stadtstaaten die Beziehungen zu China ab.

Waehrend der Schwachperiode der Han geriet Kutscha unter die Abhaengigkeit von So-ku und den Hiung-nu und brach mit den Chinesen, bis es von ihnen voruebergehend besiegt wurde.

Bevor Kutscha im Jahre 46 von So-ku (Yarkand) annektiert wurde, hatte sich manches zwischen den beiden Staaten ereignet.Wir muessen zeitlich weit zurueckgehen.

Wie Kutscha zur Zeit des Koenigs Kiang-pin, so wollte auch So-ku auf der Suedstrasse sowohl zu den Wu-sun als auch zu den Chinesen in einem guten Verhaeltnis stehen. Kiang-pin heiratete um 71 v.Chr. die die Tochter der chinesischen Prinzessin und des Herrschers der Wu-sun. Der Koenig von So-ku behandelte in der Zeit zwischen 73 und 49 v.Chr.. ...Nach seinem Tode machten seine Buerger den Auslaender Wan-nien, der damals am Hof der Han weilte, zum Koenig von So-ku, weil er slbst keinen Sohn hatte. Da Wan-nien sehr grausam war, wurden er und der chinesische Gesandte, der ihn begleitet hatte, kurz nach seiner Thronbesteigung von einem Bruder des verstorbenen Koenigs ermordet, und dieser machte sich selbst zum Koenig von So-ku.

Dadurch wurde die Suedstrasse fuer die Han gesperrt. Dies konnten sie nicht dulden. ... Damals befand sich der durch seinen Turfan-Feldzug vom Jahre 68 v.Chr. bekannte Tscheng Kim it einem Heerfuehrer irgendwo auf der Nordstrasse. Feng Feng-schi beriet sich mit dessen Vertreter und beschloss den Angriff gegen So-ku Die Stadtstaaten auf der Nord- und Suedstrasse mussten 15000 Soldaten zur Verfiegung stellen. Ganz bestimmt war auch Kutscha daran be-

teiligt. Mit der Unterstuetzung der Stadtstaaten konnte Feng Feng-schi So-ku besiegen, und den Koenig von So-ku nahm sich das Leben."

S. 51 „Die Fremdherrschaft in Kutscha dauerte nicht lange. Schon einige Jahre spaeter – der genaue Zeitpunkt ist nicht bekannt – ermordeten die Kutschaner Tse-lo und Sse-kien, aber sie waren so unselbstaendig, dass sie nicht wagten, selbst einen Landsmann auf den Thron zu setzen. Sie baten nun die Hiung-nu, die vorher, um 46, Schan-schan und Ku-. ... schi (Turfan) kampflos botmaessig gemacht hatten, einen Koenig zu ernennen. Von da an geriet auch Kutscha in die Abhaengigkeit von den Hiung-nu ...Vieleicht war der Koenig ein Nachkomme eines indischen Kolonisten. Da er aber ein Adliger von Kutscha war, ist die Vermutung nicht haltbar, es sei denn, dass diese Abstammung fuer die Zugehoerigkeit zum Adel in Kutscha keine Rolle spielte."

S. 53 „Kutscha stand damals im Jahre 73 nach wie vor auf der Seite der Nord – Hiung-nu. Sein Koenig Kien mit dem Familiennamen Po war von ihnen auf den Thron gesetzt worden."

S.58 „Die Nord- Hiung-nu, die sich inzwischen von ihren Niederlagen erholt hatten, konnten die guenstige Gelegenheit ausnutzen, ihren Einfluss im Tarimbecen, inbesondere am Ostrand, wieder geltend zu machen. Sie ueberfielen ueber zehn Jahre lang chinesischje Grenzgebiete und wurden dabei von Ku-schi tatkraeftig unterstuetzt.

Erst im Jahre 123 ergriffen die Spaet-Han Massnahmen, um die verloren-gegangene Position im Tarimbecken wieder zu erlangen. Ein Tu-hu konnte jedoch nicht mehr ernannt warden. Dazu reichte ihre Staerke nicht aus. Dafuer wurde ein Generalsekretaer fuer die Westlande eingesetzt. ... Zunaechst unterwarf er im Jahre 124 Schan-schan.

In Kutscha regierte damals Koenig Po Ying Anfangs zoegerte der Koenig noch mit der Unterwerfung. ... Im Jahre

126 halfen die Stadtstaaten, darunter sicher auch Kutscha, Pan Yung, die Nord- Hiung-nu aus dem Turfan-Gebiet zu verjagen ... Kutscha, Su-le, Yu-t'ien, So-ku usw., ingesamt 17 Staaten, waren den Spaet-Han ergeben. Nur die Staaten westlich des Pamir und die Wu-sun blieben ohne Kontakt mit China."

S. 105 „[Kutscha Melodien]" (gewaehlte Liste):

1.Musik zur Verherrlichung des zehntausendjaerigen Lebensalter des Herrschers.

...

3.Musik ueber die Sage von den Treffen der bieden Sterne Kuhhirt und Weberin (=Atair im Sternbild Adler und Wega im Sternbild Leier) am 7.Abend des 7.Monats an der Milchstrasse.

...

4.Die zwoelf Stunden des Tages.

15.Musik ueber Heiligkeit und Weisheit des Herrschers.

16.Schan-schan (Staat am Lop nor).

18.P'o-kia-or (=Bagar ?)."

S. 109 „ SCHLUSSWORT"

„Kutscha nahm nachweislich bereits im 2.Jh.v.Chr. Komtakte mit China auf.

Seither blieb Kutscha im kulturellen Austausch mehr ein Gebender als ein Nehmender."

MEYER

S. 20 „Der um die Wende vom 4. zum 3. Jahrtausend v.u.Z., zuerst in Suedmesopotamien sich bildene Staat entwickelte sich dort, wie dann auch allgemein in Vorderasien zu einer Despotie."

SS. 25-26 „Die *Hethiter* sind von Beginn des 2.Jahrtausend v.u.Z. bis um 1200 v.u.Z. nachweisbar. Um 1800. v.u.Z. gelang es dem Koenig *Anitta* von der Stadt *Kuschschar*, die Oberherrschaft ueber verschiedene Stadtstaaten im Halysbogen, darunter auch ueber Chattuscha, zu erringen und so die Grundlage des hethytischen Staates zu erschaffen. ...

Um 1200 v.u.Z. erlag der hethitische Staat den Angriffen der von Westen bzw. Norden kommenden *„Seevoelker"* und *Kaschkaeer.*

Die *herrschende Schicht* der Hethiter waren Indoeuropaeer. Sie schrieben ihre Sprache in der babylonischen *Keilschrift*, benutzen aber ausserdem noch seit der Mitte des 2.Jahrtausends v.u.Z. eine *Hieroglyphen -(=Bilder-)Schrift*, die sich auch nach dem Zusammenbruch des Hethiter-Staates bis in das 8.Jahrhundert v.u.Z. in Nordsyrien gehalten hat."

SS. 60-61 „Die Entwicklung der Produktivkraefte fuehrte im 5. und 4.Jahrtausend v.u.Z. in Mesopotamien zum Uebergang vom Jaegertum zum Bauerntum und etwa um 3000 v.u.Z. zur allmaehlichen Bildung der fruehesten Staaten. Um 3200 v.u.Z. treten im Sueden des Zweistromlandes als neues Bevoelkerungselement die *Sumerer* auf, die – wahrscheinlich aus oestlichen Gebirgsgegenden kommend – die heimisch Bevoelkerung Suedmesopotamiens ueberlagerten.

...suedmesopotamischen Ruinenhuegel Warka, der einstigen sumerischen Stadt *Uruk*. Es sind dies die uralten Kulturschichten VI-IV, die etwa in die Zeit um 3000 v.u.Z. gehoeren. Man nennt diese Epoche nach dem Fundort daher *Uruk-Zeit*. Als wichtigste kulturelle Errungenschaften dieser Aera sind die *Erfindung der Schrift* (urspruenglich eine Bilderschrift, aus der sich dann die Keilschrift entwickelt hat), die Errichtung der ersten *monumentalen Bauten* sowie die Entstehung des ***Rollsiegels*** zu nennen. ...

Um etwa 2500-2350 v.u.Z. standen die sumerischen Stadtstaaten, bebesonders *Ur* und *Lagassch*, in hoher Bluete ...

S. 63 „Ueber die politischen Verhaeltnisse im alten Sumer und Akkad geben uns viele *Keilschriftdokumente* Kunde ... Fuer unsere Kenthiss der Gesellschaft sind besonders *Gesetzetexte, Erlasse* und *Wirschaftsurkunden* von grossem Wert. Die hohe Geisteskultur spiegelt sich besonders in der *sumerischen Literatur* wieder. Erinnert sei in diesem Zusammenhang hier

nur an das *Weltschoepfungslied*, das *Gilgamesch-Lied* mit dem Bericht ueber die Sintflut ... Solche Dichtungen sind erst 1000 und 2000 Jahre nach ihrer Entstehung keilschriftlich aufgezeichnet worden; vorher wurden sie muendlich ueberliefert.- Die Sumerer verehrten die ihnen *nicht erklaerbaren Naturerscheinungen* und *Naturkraefte* als *Gottheiten*

S. 89 „Die Fremdstaemme der *Kassiten* werden originalinschriftlich zum ersten Male in 9.Jahre des Koenigs Samsuilina (1685-1648 v.u.Z.), des Nachfolgers Hammurapis vo Babylon, erwaehnt. Ueber ihre Herkunft ist nichts Sicheres bekannt; moeglich, dass sie aus Transkaukasien ueber Luristan (oestlich des Tigris, in den Zagros Bergen) nach Mesopotamien gekommen sind. Ihre Herrschaft ueber Babylonien erscheint erst seit etwa 1450 v.u.Z.- ...- gefestigt gewesen zu sein (bis um 1160 v.u.Z.). ...

Babylon liegt am Euphrat, in den alten Landschaft Akkad, die den noerdlichen Teil des suedmesopotamischen Tifebene bildet. ...

In der ersten Haelfte des 2.Jahrtausends v.u.Z., besonders in der Hammurapi-Aera hat sie eine bedeutsame Rolle gespielt. Spaeter, etwa seit 1000 v.u.Z., stand sie in Abhaengigkeit fremder Staaten, vor allem Assyrien. Ihre letzte grosse Bluete erlebte die Stadt unter Nebukadnezar II. (604-562 v.u.Z.)."

S. 92 „...bekannten Gesetzesstein des Hammurapi, Koenig von Babylon (1728-1686 v.u.Z.). Das original, aus hartem Diorit verfertigt, befindet sich im Louvre zu Paris."

S. 107 „Die Landschaft *Parsua* (=Persien) wird erstmalig in den Inschriften des Salmanassar III. von Assyrien (858-824 v.u.Z.) erwaehnt. Die indoeuropaeischen Staemme der *Parsai* (Perser) sind mit denen der gleichzeitig auftretenden *Madai* (Meder) eng verwandt, die unter ihrem Koenig *Kyaxares* im Bunde mit dem Neu-babyloniern (Chaldaeern)

um 614/606 v.u.Z. den assyrischen Staat vernichteten. Im Jahre 549 v.u.Z. mussten die Meder dem Persern weichen. Letztere herrschten zeitweise fast ueber die ganze damals bekannte oestliche Welt, einschliesslicch Aegyptens. *Kyros II.* (aus dem Geschlechte der Achaemeniden) eroberte 539 v.u.Z. Babylonien. ...

Hauptstaedte der Persesstaates waren *Pasargadae* (von Kyros II. gegruendet), *Persepolis* (von Dareios I. – 521-486 v.u.Z., erbaut) sowie Susa, das schon seit dem 3.Jahrtausend v.u.Z. – also lange vor dem Eindringen indoeuropaeische Staemme – das Zentrum des alten Landes Elam gewesen war. Ebenso spielte auch noch *Ekbatana* (Hamadaen), die einstige Hauptstadt des Medes-Staates, eine Rolle. Die Perser schrieben ihre indo-europaeische Sprache in einer vereinfachten Form der babylonischen Keilschrift."

ANHANG

SS. 225 ff A.Zur Keillschrift

S. 225 „Die von den Sumerer der Uruk Zeit (um 3000 v.u.Z.) erfundene Schrift war urspruenglich eine reine Bilderschrift, d.h., das jeweils gezeichnete Bild nur **eine** eigene Bedeutung und Lesung. ... Bald wurden Lesung und Bedeutung der Zeichen erweitert, indem sie zur Wiedergabe verwandter oder auch uebertragener Begriffe benutzte ...

Verhaeltnismaessig schnell vollzog sich der Uebergang von der Wortschrift zur Silbenschrift, wobei die urspruiengliche Bedeutung des Wortes keine Rolle mehr spielte, sondern nur noch seine Lesung. ..

S. 228 'Auch ausserhalb Mesopotamiens ist die Keilschrift geschrieben worden, so bei den *Elamitern* (in Westpersien), den *Hethitern* (in Kleinasien), die *Urartaeern* (in Armenien) und in einer sehr vereinfacten Form bei den *Persern*. ... Die Grundlage zur Entzifferung der Keilschrift legte der Goettinger Gymnasiallehrer Georg Friedrich *Grotefend* im Jahre 1802, eine Geistestat allerersten Ranges."

S. 229-230 B.Zwei Stelleninschriften

a. Inschrift auf der Stelle der Sammuramat (Semiramis).

... ...

SS. 238 ff E.Zeittafel

„Einleitend hierzu sei folgendes bemerkt: Eine der wichtigsten, zugleich aber auch schwierigsten Aufgaben bei der Erforschung der Geschichte des Alten Vorderen Orient ist die genaue zeitliche Festlegung der verschiedenen historischen Perioden, Ereignisse usw. Bis zum Anfang des vorigen Jahrhunderts standen on dieser Beziehung vor allem nur die Zeugnisse der Antiken Autoren (Griechen und Roemer) sowie die der alttestamentlichen Ueberlieferung zur Verfuegung. Diese Nachrichten waren als blosse Quellen Ueberlieferung naturgemaess recht unzuverlaessing, zum anderen doch nur verhaeltnissmaessig spaerlich, womit der Forschung von vornherein ganz bestimmte Grenzen gesetzt waren. Das aenderte sich erst, nachdem seit 1802 der Goettinger Gymnasiallehrer Grotefend die Grundlage zur Entziefferung der Keilschrift gelegt hatte und umfangreiche archaeologische Untersuchungen etwa seit der Mitte des vorigen Jahrhunderts (XIX) auf dem Gebiete des alten Assyrien (Obermesopotamien) in Angriff genommen worden waren. ... Neben den Denkmaelern der materiellen Kultur kommt vor allem denen der altorientalischen Schrift bei der Festslegung eines chronologischen Schemas ueberragenge Bedeutung. ...

I.Sued- und Mittelmesopotamien
(selected list)

Fruehe Stein-Kupfer-Zeit	3900	v.u.Z.
...		
Uruk Zeit (Schichten VI-IV)	um 3000	„
...		
Stadtstaaten von Ur und Lagash	„ 2500-2350	„

Akkad-Zei	„ 2350-2150	„
...		
Staat von Ur III	„ 2070-1960	„
...		
Staat von Babylon: Hammurapi-Dynastie	1830-1530	„
Hammurapi von Babylon (Gesetz !)	1728-1686	„
Kassiten in Babylon	1680-1160	„
Eroberung von Babylon durch Hethiter	1530	„
Dynastie des Meerlandes	1675-1450	„
...zeitweilige assyrische Fremdherrschaft unter Tiglatpilesar III.=Pulu (729-727 v.u.Z.).		
...		
Nebukadnezar II.	604-562	„
...		
Einnahme von Babylon durch die Perser (Kyros II.)	539	„

MOSHREF – 1

p. 1 „Paktra; the classical writers named it Bactria, and after the conquests of Islam it has come to be called Balkh; a northern province of modern Afghanistan, which boarders to the north, the river Oxus and the former USSR. Not much has been known about this empire, only some coins and a little bit of writing and occasional archaeological artifacts.

It was from Bactria that came prophet Zarathustra (Zardasht). Another source of spiritual home that made Bactria sacred was a great temple of the ancient godess Anakid, or Analitis- Tanata in Persian and Ananita in the Avesta hymns. The temple was so rich that often it attracted the needy Syrian kings who sat out to plunder it. In her name and honor, in Armenia, girls prostituted themselfes. Anaitis was a Scythian goddess, but she is identified also as Assyrian Mylitta, the Arabian Alytta and the Greek Venus Urania. Artaxerxes Mnenon of the Sassanids was among her devotees. She is also associated with Persian Mithra. Her association with Zoroaster adds to her popularity.

Bactria, by some writers, is called 'the pride of Ariana'. The ancient local citizen called it 'Bactria the beautiful'. Bactria was popular for its fertility. Besides Oxus, the Arius [modern Hari-rud] and a few other smaller river irrigate it. A large variety of fruits and vegetables grows here and excellent breed of sheep were raised in green Hindu Kush slopes. Bactria is also known for its camels. ...the Parthians used these camels as ammunition carriers for their mounted infantry. Once were they ever celebrated in some coins. However, the most popular of the Bactrian animals is the Bactrian horse. This animal played a partial role in the reputation of Bactrian cavalry in the ancient world.

Another feature of Bactria was the succession of mighty natural forts spread over the country, asserting to the traveler the safety and excellent strategical position of the city. As an example: when Antiochus the Great sieged Bactra, the Bactrians showed so much courage and stability – thanks to their location – that the king had no choice but to break the siege. Hence, the 'siege of Bactra' in history is another way of saying stubborn resistance. When the Greeks came to Bactria [with Alexander], they were imoressed by some features of Bactrian culture, namely clean and spacious suburbs. However, they were disgusted with the treatment of the dead. The faith of Zoroastrianism required the bodies to be left exposed on a dakhma [tower of silence] so that the birds of pray could eat them. ...

The once well watered land of Bactria and its fair climate has generally changed. The courses of the rivers have shifted, thus Bactria is not as glorious as it had been during the Macedonian occupation. The river Oxus once poured into the Caspian Sea, but now it flows into the Aral Sea. The modern city of Balkh [the old Bactrus], stood on the banks of this river, but now the city is a few miles away from the mighty Oxus. "

p. 2 „The original population of Bactria were largerly Scythian [non Aryans]. Apparently the Aryans who came over and took control, formed a military aristocracy over a technologically less developed people – as was the case with early Greeks, Romans and Gauls... ...Their long time enemy was the Scythians who lived to the north of Oxus and crossred over, from time to time, to loot the border villages ... Bactria was a block to the northern barbers, and policeman in central Asia and had easy access to the nothern, eastern and western provinces.

The Aryans and the Iranians of Bactria, had a lot of common. They spoke the same language, worshiped the forces of nature, such as : Varuna, the shining Vault of Heaven; Mithra, the friendly light of the sun; Vayu, the wind that pushes aside the storms and clears the heaven; Yama, the primeval man, reigning over the blessed souls in paradise. „

p. 3 „Around 700 BC, the Medes over came the Assyrian rule and over-threw that great empire. From the Ashes of Assyria arose two new nations Babylon and Media. In 550 BC Cyrus the Great over-threw the Medes and established the Achaemenid dynasty of Persia. In 538 BC the Persians took Babylon ...After the conquest of Babylon, Bactria submitted willingly to Cyrus and for the first time the whole 'Iranian' division of the Aryan race were united under one ruler. ... After Cyrus Cambyses took power, and so continued to expand the Achaemenid dynasty.

In 334 BC Alexander's 30,000 infantry and 5,000 cavalry in the battle of Granicus won a decisive battle and set the stage to conquer Asia minor ...Bactra the sacred city and the capital of Bactria was the last of the Persian Empire's provinces to fall.

Three generals of Alexander took under their control, most of the Empire. They were *Ptolomy, Antigonus and Seleucus.* ...Diodotus I. He was a satrap stationed at Bactria.

When the Seleucides became weak he became independent and remained so untill his death in 230 BC. ... Menander I of India came to power and ruled over India and later Sactria. He was a great ruler. Menander died around 145 BC. Heliocles, a Greek of Asia minor came to claim Menander's throne, right after Menander's death. It was during this time that a horde from Central Asia over-run Bactria.

In the middle of the third century BC, Chin Shin Huang-Ti of the Chin dynasty reunited China and drove the the nomads of outside the walls away. They moved westward. The Yuech-Chi were defeated by Chins and Huns so moved westward. Finally in 140 BC, they over-run Bactria and Sogdiana. They left behind the Kushan dynasty of which, Kanishka is the greatest monarch. "

MOSHREF – 2

p. 1 „The old name of Paktra, which the classical writers named it Bactria and their language was known as Bactrian, and after invasion of Iran by Arabs in 7th century CE it has to be called Balkh; ...

It was from Bactria that came prophet Zarathushstra (Zartosht/Zardosht).Another sources of spiritual home that made Bactria sacred was a great temple of the ancient Iranian goddess, Anahit (in Pahlavi or Middle-Persian) and Anahita in the Avesta hymns.

The original population of Bactria were largerly Scythians."

MURRAY

p. 1208 „ STEIN, Sir (Mark) Aurel (1862-1943)

p. 1208-1209 „A.S. was born in Budapest. Educated there, and in Dresden, Germany, and at the universities of Vienna and Leipzig, he received his Ph.D in 1883 from the

Universitiy of Tuebingen, where he studied Persian and Indian archaeology.

In 1900, with the support from Lord Curzon (the viceroy of India) ... led his first expedition into central Asia, where he was to lead three more in 1906-1908, 1913-1916, and 1930 ...

On his first expedition he exp;ored the southern oases of the Taklamakan Desert and at settlements in the Khotan region he discovered numerous documents in Tibetan, Chinese and Kharoshti. On the second expedition, he explored the dried up Lop Sea bed and traced the long-used caravan route between China and the West by following the trail of Neolithic implements, metal objects, beads, and ancient Han coins. ...Stein's greatest find was not only the fabulous 'Cave of the Thousand Buddac' but the large number of dokuments and temple paintings at the same site, which had been undisturbed since the eleventh century AD."

MUSTI

p. 175 „SYRIA AND THE EAST"

p. 175 „Of the various Hellenistic kingdoms which arose out of the dissolution of Alexander the Great's dominions, that which resembled the empire conquered and for a time ruled over the Macedonian king was the Seleucid kingdom ... This kingdom sprang from the struggles of the Diadochi and was consolidated in the battles fought by Seleucus I against Antigonus Monophthalmus, Demetrius, Poliocertes and Lysimachus. "

p. 182 „To the north-east of modern Mashhad, on the plain of what is today Turkmenistan, exposed to the attacks of tribes (whom we now know to have been much more sedentary than was previously imagined and to be distinguished from the surrounding nomads) there was Antioch-in-Margiana (Mary, till 1937 called Merv). A little further to the east, in the region of Ferghana, ...there was Alexander Eschate ('the last'). The domain of Seleucus I also extended behind the mountains of Band-I-Baba, Hararajat and the Chain of Paropamisadae (Hindu-Kush) into modern Afghanistan, to where the high plain allows the possibility of settlement and cultivation and where there arose some of the many Alexandrias founded by the great Macedonian: Alexandria- Herat, Alexandria-Kandahar, Alexandria-Ghazni, (below Kabul), Alexandria-of the-Caucasus and Alexandria-on-the-Oxus, probably to be identified with Ai-Khanum, at the confluence of the Amu-Darja and the Kowkcheh. Here in ancient Bactria, Seleucid rule survived for a few decades, continuing that of Alexander the Great."

p. 187 „Herodotus listed twenty satrapies during the reign of Darius (III. 90-4):

... [selected list]: – 7.Sattagydians, AY 11.Caspian
12.Bactria 15.Sacae, Caspians
16.Parthians, Chorasmians, Sogdians, Arcioi
17.Paricanians ... 20.Indians

Some of these certainly did not form part of the Seleucid kingdom."

p. 188 „For the first half of the third century BC we find attested the satrapies of the Hellespont, Lydia and Greater Phrygia in Asia Minor; the satrapies of Arachosia and Gedrosia, Bactria, Parthia and Hyrcania, Media, Persia, and Susiana, ..."

p. 213 „As for the more eastern regions such as Bactria or Gandhara, Antiochus the Great (212-205/4 BC) had to be content with small acts of formal recognition which brought him certain immediate practical advantages. ...

There is a problem about the chronology if the withdrawl of the Seleucid kingdom from Bactria and the more westerly Parthia. There is a 'high' chronology, which places at least the initial stage of the process of separation in the

reign of Antiochus II, and a 'low' chronology, which transfers the whole of the these events to the regn of Seleucus II and in particular to the period of the so called 'War of Brothers' (between Seleucus II and Antiochus Hierax, c.240/39-237 BC)."

p. 214 „Bactria had enjoied a significant urban development with the coming of Graeco-Macedonian rule and considerabie hellenization of former centres, such as Ai Khanum at the confluence of the Oxus and the Kowkcheh. The city has been uncovered in the course of the excellent French excavations. A palace, a theatre, a gimnasium and other buildings were found, but the hellenization of the city can also be deduced from the discovery of Greek inscriptions and the traces left by papiri.

[M67] ...on the calization of the surrounding territory, going back to the time of the Achaemenid sovereigns and, even before, top the Bronze Age, and lasting till the Middle Ages, which was in use during the Hellenistic period ... by the new Greek landowners.

Evidence for the economic development of Bactria has been provided particularly by coins of the Greek kings of the second century."

p. 215 „Thus Bactria continued to have an autonomous existence. Its population did not change (or become radically integrated with native elements) after its separation from the Seleucid kingdom, as was the case with Parthyene. ...In Parthyene there was a change,or at least modification in the population caused by the displacement of the original settled element by nomads. The history of Bactria reflects the loosening of the Seleucid hold on the Iranian regions and the withdrawl by the Greeks of that area from its relationship and links with the central power (in Syria and Mesopotamia).

There were also trusts towards autonomy by the Iranian population: but in Bactria the latter remained undisturbed,

either in subordination to, or side by side with the Graeco-Macedonian element.

The anabasis of Antiochus III (212-205/4) which took him into Media, Hyrcania, Parthya and Bactria, did not result in a renewed subjugation of these last two regions. King Euthydemus of Bactria obtained recognition of his formal sovereignty from Antiochus III."

NAESMYTII

p. 1 „Next, with respect to the Cunieform Character. When I first went to reside in London, in 1829, I often visited the British Museum. ....

Among these objects, I was specially impressed and interested with the socalled „Arrow-head" or 'Cunieform Inscription" in the Assyrian Department. This remarkable inscriptions were on large tablets of burnt clay. ...

I was particularly impressed with the precision and simply beauty of these cunieform inscriptions ... ... This elementary form, placed in various positions with respect to each other, appeared to be capable of yielding an infinite variety of letters and words."

p. 2 „I soon perceived that the simple but distinctive characters ... were essentially connected with the employment of plastic clay; this being the material most suitable for their impression, by means of three-sided instrument or stylus. The angular extremity of this instrument, when depressed into the surface of a tablet of plastic clay in different positions and directions. ... And thus, after the tablets had been subjected to fire and made into hard brick, the impressions have come down to us, after the lapse of thousands of years, as fresh and distinct as if they had been produced but yesterday!"

p. 6 „This apparent presence of the cuneiform element in these early Greek inscriptions suggests some very interesting historic causes which led to their introduction, and so

passeed from the Greek into the Roman, and eventually into the capital letters of our own alphabet."

p. 7 „... I may mention that the Assyrians employed a cyndrical roller-seal in order to produce impressions in a wholesale way."

NEEDHAM – 1

„CONDITIONS OF TRAVEL OF SCIENTIFIC IDEAS AND

TECHNIQUES BETWEEN CHINA AND EUROPE."

p. 126 „The Chinese themselves also voyaged far; the classical example is the pilgrim monk Hsuan-Chuang, who was away in India gathering Buddhist sutras from +629 to +645."

p. 207 „The greatest of all the Buddhist pilgrim-scholar-diplomats was Hsuan-Chuang born in +603, who was in India between +629 and +645, and died in +664.

p. 209 „...the two monks had audience of the King of Udyana (Wu-Chhang; a kingdom of the Upper Indus valley, probably modern Swat).

Thus both the Taoism and the science of China were highly regarded by Chinese representatives abroad in the + 6th century.

A century later the same note is struck again. The story of Hsuan-Chuang contains several interesting points. Grousset rightly emphasises the Confucian rationality and humanitarianism of this Buddhist monk in face of certain of the cruel extravagances and sinister aspects of Hindu cults. Hui-Li informs us that in the great monasteries where Hsuan-Chuang stayed, such as Nalanda, medicine, astronomy, mathematics and magic were all studied. "

p. 214 „The complete coquest of Iran in +652 had brought Arab domination rather quickly to the frontiers of

Chinese influence ;it is not therefore,surprising that contact should have been established early both by land and sea. "

p. 215 „It was like the end of the Bactrian-Indian Greeks all over again, and while one is tempted to think that in such periods purely political anxietes predominated, it can well be imagined that the desire to save certain deposits of learning or skill could have led to transmissions."

NEEDHAM – 2

p. 406 „The Buddhist Evangelization Of China – from the middle of the 2nd sentury onwards Buddhist texts poured into China in an unceasing stream, reaching a maximal influx perhaps in the +5th."

p. 408 „Buddhist thought was always partial to such Quasi-physical speculations. In Hsuan Chuang's philosophy, the 'store conciousness' mentioned above was also a 'seed cociousness', for it continued in itself the seeds or germs of all things.

The first Buddhists arrived in China about the middle of +1st century ... a dialogue reminiscent of the Milindapanha (the Graeco-Buddhist book), in which the Bactrian King Menander asks questions of the monk Nagasena which contains nothing of particular interest for the history of science. "

p. 423 „Further books, by the great Dignaga (late +5th) were translated by Hsuan Chang."

NEEDHAM – 3a

„MATHEMATICS AND THE SCIENCES OF THE HEAVEN AND EARTH"

p. 171 „20. Astronomy"

p. 171-172 „The establishment of the calendar by the emporer of an agricultaral people, and its acceptance by all those who acknowledge allegiance to him, are threads which run continuously through Chinese history from the earliest

times. Correspondigly, astronomy and calendrical science were always 'orthodox', Confucian sciences, unlike alchemy, for example, which was typically Taoist and 'heterodox'. As has been well said 'while among the Greeks, the astronomer was a private person, a philosopher, a lover of the truth (as Ptolomy said of Hipparchus), as often as not on uncertain terms with the priests of his city '; in China, on the contrary, he was intimately connected with the sovereign pontificate of the Son of Heaven, part of an official government service, and ritually accommodated within the very walls of the imperial palace.

This is not to say that the Chinese astronomers of ancient and medieval times were not also lovers of the truth, but it did it not appear necessary to them that it should be expressed in that highly theoretical and geometrical form which was charasteristic of the Greeks. Apart from the Babylonian records, so many of which are presumably wholly lost, those of the Chinese show that they were the most persistent and accurate observes of celestial phenomena any where in the world before the Arabs. ...today,. .there is a long period (from about the -5th to the $+10^{th}$ centuries) for which Chinese records are almost the only once available, and modern astronomers have in many cases (e.g. recurrent apparitions of comets, especially Halley's) had recourse to these records with valuable results. An outstanding instance is the appearance of novae and supernovae; important incurrent cosmological theory, for which theChinese records cover the whole of the period between Hipparchus and Tycho Brahe during which the rest of the world remained in almost complete ignorance of the fact that 'new stars' sometimes appear in the heavens.

p. 205 „They simply illuminate one of the ways by which Babylonian mathematics and astronomy, especially the computation of solar, lunar and planetary ephemerides, passed to China for further development. Above we discussed

the interpolation formulae which seem to have started there with Liu Chhuo towards the end of the $+6^{th}$ century.

„THE SCIENCES OF THE EARTH"

p. 497 „22.Geography and Cartography"

p. 500 „Presumably the oldest Chinese geographical document which has come down to us is the Yu Kung (Tribute of Yu) chapter of the Shu Shing (Historical classic), which after having been granted any date back to the end of the -3rd millennium, is now considered to be probably -5th century, approximately contemporary with the pre-Socratic philosophers in Greece. It will be remembered that YU the Great was the legendary hero-emporer who 'mastered the waters' and became the patron of hidraulic engineers, irrigation experts and water-conservancy workers in after ages."

p. 502-503 „In general, it may be said that the Yu Kung, the first natuiralistic geographical survay in Chinese history, is appromximately contemporary with the first mapmaking in Europe. This is associated with Anaximander (fl -6th century). But the Chinese document is much more detailed and elaborate than anything which has come down to us from Anaximander's time."

p. 523 „For example, there was the question of the source of the Yellow River. In the time of Chan Chhien (-2nd century) it was supposed that the Khotan River, issuing from the Kun-Lun Mountains (which form the northern escarpment of the Tibetan plateau), and making its way round the north of the Tarim basin to fall into Lop Nor, was the source of the Yellow River."

NEEDHAM – 3 b

p. 19 „For the title of the *Chou Pei Suan Ching* we adopt the translation 'The Arithmetical Classic of the Gnomon and the Circular Path of Heaven', though there are sev-

eral alternatives. The first word has often been taken to refer to the Chou dynasty, at which period the dialogues in the book are supposed to have taken place, but since the word also means 'circumference' and since the book contains much on the declination of the sun at different times of the year, together with a diagram of the concentric declination-circles through which its movements take it, we may accept the view of Li Chi of the Sung, in his *Chou Pei Suan Ching Yin I*, that *chou* refers to these 'circular paths of the heavens'.

The question of its date is a difficult one. First, there is no mention of it in the bibliography of the *Chhien Han Shu*,though it purports to be a text of the Chou period; this mean either that about +100 it was thought so unimportant as not to be worthy of inclusion (which is hardly believable), or it did not exist at all,or perhaps it was not then known under its present title.This last explanation seems quite plausible, since practically all the eighteen calendrical and twenty-two astronomical books mentioned in the bibliography have long been lost.

Since there is a mention of Lu Pu-Wei in the text ... it has been argued that the *Chou Pei* must be later than the -3rd century."

p. 20 „He cannot have written on it earlier than +180, since he refers to the Chhien-Hsiang calendar, formulated by Liu Hung between +178 and +183. ...Moreover, there are close parallels with the Ssu Fen Li calendar of just the same time (+85). Chhien Pao-Tsung has noted resemblances of detail between the *Chou Pei* and the San Tsung Li (Three Sequences Calendar) of Liu Hsin (formulated in -26), as also with the Thai Chhu Li calendar of -104. Thus, in sum, there has been a tendency to regard the *Chou Pei Suan Ching* as essentially a Han book.

Such a conclusion may be accepted unreservedly for the date of final composition, but most of the book is so archaic, and especially so much more so than the *Chiu Chang Suan Shu*, that it is difficult not to believe that it goes back to the Warring States period (late -4th century), or even earlier."

p. 21 „A brief description of this ancient work would run as follows. The first portion consists of a dialogue between Chou Kung (the duke of Chou) and a personage named Shang Kao on the properties of the right-angled triangle, in which the Pythagorean theorem is stated, though not proved in the Euclidean way. A second portion of this dialogue refers to the use of the gnomon, the circle and the square, and measurement of heights and distances. Part IIa introduced two new personages in the dialogue, Chhen Tzu and Jung Fang, who continue to talk about the sun's shadow, now estimating its length difference at different latitudes, now describing the sun's diameter by means of a sightingtube method. ... It contains calculations concerning the annual movements of the sun, mentiones the use of the water-level in obtaining a horizontal surface for the sun-shadow and gives a list of sun-shadow lengths for each of the fortnightly periods of the year. It also describes the determination of the meridian from sunrise and sunset observation, the culminations of stars, the twenty-eight lunar mansion constellations, the nineteen-year period, and other astronomical matters."

p. 171 „20 ASTRONOMY"

„Astronomy was a science of cardinal importance for the Chinese since it arose naturally out of that cosmic 'religion', that sense of the unity and even 'ethical solidaruty' of the universe, which led the philosophers of the Sung to their great organic conceptions, about which much has already been said. The establishment of the calendar by the emporer of an agricultural people, and its acceptance by all those who aknowledge allegiance to him, are threads which run continuously through Chinese history from the earliest times. Correspondingly, astronomy and calendrical science were always

'orthodox', Confician, sciences, unlike alchemy, for example, which was typically Taoist and 'heterodox'. As has been well said. 'While, among the Greeks, the astronomer was a private person, a philosopher, a lover of the truth (as Ptolomy said of Hipparchus), as often as not on uncertain terms with the priests of his city; in China, on the contrary, he was intimately connected with the sovereign pontificate of the Son of Heaven, part of an official government service, and ritually accommodated within the very walls of the imperial palace.

Apart from the Babylonian records, so many of which are presumably wholly lost, those of the Chinese show that they were the most persistent and accurate observers of celestial phenomena anywhere in the world before the Arabs."

p. 172 „...Chinese astronomy was essentially polar and equatorial, depending largely on observations of the circumpolar stars, while Greek and medieval European astronomy had been essentially ecliptic, depending largely on heliacal risings and settings of zodiacal constellations and their paranatellons."

p. 176 „Maspero held that Chinese astronomy was the only ancient system of astronomy which arose at a period sufficiently recent for us to be able to gain a full view of its progress. While Babylonian inscriptions show that an advanced state had already been reached by the end of the -2nd millennium, Chinese astronomy, in Maspero's view, did not arise until the -6th or -5th century, and its primitive form, without calculations, measurements or regular observations, was still perceptible. Maspero finally came to think that it had developed entirely independent of Babylonian influences, but there can be no doubt that he overstated the case for this.

Note 'd': Maspero was not able to take into account, when he wrote, the facts regarding Chinese astronomy revealed by the oracle-bones of the -14th and -13th centuries."

p. 186 „Shinjo saw no reason why the former should not have been independently developed, and pointed out many notable differences, for example, the use of the 60-day and 60-years cycles, the division of the month into 10-day periods instead of weeks, the graduation of the circle in 365+1/4 gr. Instead 360 gr.,the totally different constellation-names, and even the selection of quite different groups of stars to form costellations."

p. 189-190 „Of the imperial astronomer (Feng Hsiang Shih) we read:

He concerns himself with the twelve years (the sidereal revolution of Jupiter), the twelve months, the twelve (double-) hours, the ten days, and the positions of the twenty-eight stars (the determinative stars of the *hsiu*). ...He takes observations of the sun at the winter and solstices, and of the moon at the spring and autumn equinoxes, in order to determine the siccession of the four seasons."

p. 193 „Furthermore,owing to the close association between the calendar and State power, any imperial bureaucracy was likely to view with alarm the activities of independent investigators of the stars, or writers about them, since they might secretly be engaged upon calendrical calculations which could be of use to rebels interested in setting up a new dynasty. New dynasties always overhauled the calendar and issued one with a new name, and this might happen even in successive reign-periods under the same emperor."

p. 194 „Astronomical data are contained in the two oldest calendars which have come down to us. One of these is known as the *Hsia Hsiao Cheng* (The Lesser Annuary of the Hsia Dynasty), the other as the *Yueh Ling* (Monthly Ordinances).

The *Hsia Hsiao Cheng* has nothing to do with the Hsia 'dynasty'. It is substantially a farmer's calendar, but it includes comments on the weather, the stars, and animal life,

arranged under the twelve lunations of the year. ...In a careful study of the astronomical content Chatley concluded that the most probable date of composition of the calendar is in the neighbourhood of -350, i.e., just about the time when, as we shall see in a moment, much astronomical activity was going on. However,the brevity of the details given would permit a dating as far back as the -7th century,though that would be unlikely. A fair estimate would perhaps be the -5th."

p. 195 „The *Yueh Ling*, which came to be incorporated (in the -1th century) ...

These Monthly Ordinances are often considered to date from the -3rd century, and they certainly cannot be later, since the *Lu Shih Chhun Chhiu* is an authentic compilation of -240 or -239, but there is no reason why the Ordinances may not be a good deal earlier. Noda, for instance, has made calculations from the star data given which lead him to the conclusion that a better approximation to the time of their collection would be -620 with a range of a couple of centuries on either side. Again, therefore, the -5th century is a likely possibility."

p. 198-200 „The present *Hsing Ching* is incomplete, containing only the stars and costelations of the 'Central Palace' (circumpolar region) and of the Eastern and Northern 'Palaces'.

After this period of preliminary observational work in the late Chou time, the Han period was notable particularly for the flourishing of cosmological theories. ... But the questions had been raised in the -4th century by the School of Naturalists in the north and by the famous poet Chhu Yuan in the south. ... The notions on the structure of the universe which the poem contains have been the subject of an interesting commentary by Wen I-To. Among them there occurs the idea that heaven has nine storeys or lauers, curiously reminiscent of Ptolomaic-Aristotelian spheres. But this had almost no echoes in later Chinese astronomical thought, though occasionally mentioned during the Han.

Retracing our steps a little, mention must be made of the very important astronomical chapter of Ssuma Chhien's *Shih Chi* (Historical Record), finished in -90. This Thien Kuan (Celestial Officials, or Governors of Heaven) chapter is written in a systematic way, the author, who had himself filled the highest astronomical and astrological offices of State, passing first in review the stars and constellations of the five 'Palaces' (Circumpolar, East, South, West and North).

The ecliptic had played very little part in Chinese astronomy before the +1st century, but about the time of the calendar reform of Chia Khuei in +85 instruments were made with which to measure it, and this new knowledge, including its obliquity stated in degrees, appears in the *Lu Li Chih* (Memoir on the Calendar) of Liu Hung and Tshai Yung in +178."

p. 211 „Heaven has a pole just as a cover has a domed top. The northern heaven is lower than the earth by 30 gr. ... The sun, following the (path of the) ecliptic, encircles the (celestial) pole. (At the winter solstice) the position of the pole is 115 gr. North of the ecliptic, and the ecliptic is 67 gr. south of it. These figures are determined from the positions of the two solstice (points)."

p. 252-253 „The Origin of theSystem of the *HSIU*."

„The replacement of Vega and Altair and other bright stars as mark-points by weaker ones in more strategic positions did not occur in other civilizations, e.g. India. And this is where we come to the problem which has caused so much controversy, namely, the relation of the Indian *nakshatra* and Arabic *al-manazil*, 'moon-stations', to the Chinese *hsiu*.

Iranian versions of the moon-stations are also known. The earliest reference outside is in a Greek papyrus of the +4th century analysed by Weinstock.

In Indian astronomy there was no keying of the *hsiu* with the circumpolars, though this was of the essence of the

Chinese system. Particularly interesting is the fact that the distribution of the *nakshatra* is much more scattered than that of the *hsiu*,following even less closely the position of the equator in the -3rd millennium. Then Indian calendrical science, following Indian climatic conditions, divided the year into three or six seasons, not four, though the *nakshatra* embody four palaces like the *hsiu*."

p. 254 „If we compare with this the Chinese evidence, we find that the four quadrantal *hsiu* at least were known in the -14th century, and that eight of them appear in the *Shih Ching* (-9th or -8th). Since the *Yueh Ling* may come from as far as -850, mentioning twenty-eight *hsiu*, there is not much to choose in date between the earliest Chinese and Indian textual evidence. ... One might conjecture therefore that in ancient times the two systems developed separately, but were brought into relation to some extent in later ages when Sino-Indian cultural contacts so much intasified."

p. 259 „The Pole and the Pole-Stars."

„The basic importance of the celestial pole for Chinese astronomy has already been made clear. But the effect of precession on the position of the pole is considerable, causing it to describe a large circle having the pole of the ecliptic for its centre. It is now, of course,extremely close to *a* Ursae Minoris, ... but some 11,000 years hence it will be at the other extremity of its 'orbit', about 45 gr. north declination, in Lyra not far from Vega. Hence in -3000 it was to be found at about 64 gr. north declination and approximately 14 hrs. R. A...

It does not, of course, follow that the Chinese observations themselves go back to -3000, since there might have been a direct taking-over of Babylonian star-names – but this has not been demonstrated."

p. 260-261 „Nearby, furthermore, are found two stars the names of which point very suspiciously to former duty

as pole-stars. Just outside the western boundary are Thien I (the 'Celestial Unique'), which has been identified as 3067 I Draconis; and Thai I (the 'Great Unique'), which is probsbly either 42 or 184 Draconis. ...They are small stars in the 5th magnitude, and might have been considered pole-stars in the earlier and later part of the -2nd millennium respectively.'

p. 262 „Before Han times it was believed that the pole star was the centre of the sky, so it was called Chi hsing ('Summit star')."

p. 284 „The most ancient of all asronomical instruments, at least in China, was the simple vertical pole. With this one could measure the length of the sun's shadow by day to determine the solsices (called *chih* from Shang times until now), and the transits of stars by night to observe the revolution of the sidereal year. ... This is after all an object low on the ground in comparison with the sun, and shows the long shadow of a low sun at the winter solstice, the moment which the Chinese always took as the beginning of the tropic year.

Probably the earliest literary reference to solstice observations has come to us is the passage in the *Tso Chuan* bearing the date -654, and it is therefore worth quoting."

p. 398 „(1) Jupiter Sui Hsing (the Year-star) W East
(2) Mars Ying huo ('Fitful Glitter') F South
(3) Saturn Chen hsing (the Exorcist) E Centre
(4) Venus Thai pai (the 'Great White One') M West
(5) Mercury Chhen Hsing (the Hour-star) w North"

p. 402-404 „The Jupiter cycle must have attracted attention at a very early date on account of the fact that the sideral period of this planet is almost exactly 12 years (actually 11.86), and therefore invited correlation with 12 cyclical characters and the 12.37 lunations in the tropical year.

Here Thai Yin [-4th century] is not, as might be supposed, the moon, but an invisible 'counter Jupiter' which moved round in the opposite direction to the planet itself.

Jupiter, with the other planets, appears to move eastwards or anti-clockwise through the stars, so a 'shadow-planet' was invented to move with them, accompanying the sun. ...The twelve Jupiter-stations were named *tzhu* and the whole cycle of years a *chi*. The names for the years have survived in two forms another astrological; and it was natural therefore that they should sometimes also have been used for the months of a single year and for the double-hours of a single day, as well as for the years of the Jupiter cicle.

Month-names,however, were not the most important in the old Chinese calendar.

Before then, in the Shang, there were months of twenty-nine days and thirty days; sometimes two of the latter came cuccessively."

NEEDHAM – 4

„28. CIVIL ENGINEERING, BUILDING, BRIDGES"

p. 139 „From these early Thang centuries many beautiful monuments remain; such as the TA-YEN-THA (Great Pagoda of the Wild Gees) at the Tshu-En-Ssu (Loving-Kidness Temple) at Sian. This was Hsuang-Chuang's headquarters, and it was built in +652 (he had returned from India in +645), repaired in +704 ..."

p. 197 „From the country of **PO-LU-LO** (**BOLOR**, modern Gilgit) to the kingdom of Wu-Chhang (Udyana, modern Swat, Chitral, etc) they use iron chains for bridges. These are suspended in the void, in order that one may cross (over the mountain chasms). If one looks downward no botton can be seen, and there is nothing to grasp at the in case of a slip, so that in an instant a man may be hurled down ten thousand fathoms. On this accont travellers will not cross over if a wind is blowing. ...

[...the ability of the Han engineers to throw an iron-chain suspension bridge across the Mekong River.]

p. 198 „After this it is natural to find that these bridges were still in use in Hsuan- Chuang's time. In his account of Udyana, written about +646, he says: 'Re-ascending the Hsin-tu River (Sindhu, - the Indus) the roads are craggy and steep; the mountains and valleys dark and gloomy. Sometimes one has to cross the gorges by (bridges of) cables, sometimes on chains of iron stretched (from side to side). There are galleris (chan tao) along the edges of a bysses, vertiginous flying bridges, and wooden ladders or stone steps up which one has to climb."

It seems most reasonable to suppose that the making of iron-chain suspension bridges radiated from the regions of most advanced iron technology...

Concrete, indeed decisive, evidence for the early building of iron-chain suspension bridges comes from a time intermediate between Sung Yun and Hsuan-Chuang."

[Index p. 893 > Sung Yun – traveller +519]

NEEDHAM – 5,1

p. 145 „The use of stencils was another pre-printing method for duplication. The stencil was usually made of sheet of thick paper perforated with needles to form the designs to be reproduced. The stencils was laid on the surface and the design was was transferred by applying ink to the perforations. The date of the earliest use of the stencil is unknown, but the recent discovery of silk fabrics printed in coloured patterns from the Han tomb at Ma-Wang-Tui, Chhangsha, indicates that the technique can be traced back to the -2nd century ...Several paper-stencils with perforated designs of Buddhist figures have been found in Tunhuang, together with finished stencilled pictures on paper, silk and on plastered walls.

the sun moves, would have been simply to divide it in two, at the sun locations at the beginning of winter and the beginning of summer.

(2) The use of the word *chun*, 'spring',need not mean that the early Chinese did not know of four seasons. They could have used 'spring' in two senses, just as we use 'day' in two senses (for 24-hour period from midnight to midhight, and also for the daylight part of that period). ...
But in any case the concept is of a solar year, and so of a solar 'zodiac', divided inti four seasons, with the solsices and equinoxes in the middles of their respective seasonal fourths.

(3) In various places and ways, the early Chinese divided the solar year and zodiac 12 equal parts (30 or 31 days or *du*). ...The scheme is found also in a '*rishu*' (book of [lucky] days) found in the recently excavated tomb M 11 at Shuihudi northwest of Wuchang, dated to 217 BC."

p. 207 (4) The middle Han scholar Liu Xin (son of Liu Xiang), in his *Shi jing* (Canon of generations), incorporated into the *Han shu* by Ban Gu, describes both a 12-fold equal division of the zodiac into named stations of the planet Jupiter, and also a further division into named 24ths. ...

Inscriptional evidence appears to indicate that a system of equal 24ths was already in use in the 11th century BC, more than 1000 years before Liu Xin.

p. 207-210 (5) The fact that there are 28 lodges, in a zodiac circle in Liu Xiang of 365 *du*, suggests that the lodges ought to be about equal in extension, 27 of them 13 *du* and one of them 14 *du*.

Since evidence indicates that a regular system divided in these ways probably existed at an early date, let me tentatively suppose that these features, of Liu's system are in fact residyces of that system. Why should the early Chinese have wanted such a system? And why does it survive in Liu only in scattered residues?"

...a solar 12th is about 30 ½ days; a synodic lunar month is about 29 ½ days. Once a day in the year is identified – e.g. 15 days before the winter solstice day, in some year when this day was the first of a lunar month – then by simple counting (and occasional checking) one can tell when an extra lunar month must be added, in order to make each lunar month contain a solar month midpoint (*qi*-center), as later calendar theory required. ... This system would have enable the early Chinese to add the intercalary month at any point in the year.But was there in-year intercalation in very early times ? This matter is debated. A set of 77 short oracle inscriptions recording a Shang royal campaign to the east in 1077-6 BC seems to me to prove that in-year intercalation was being used. ...

As it happens, the first inscription in the set, inaugurating the campaign, is dated 29 September; so it would appear that already in the 11th century BC there was a system of 24ths, and that important first days in the system were lucky days. More evidence is found in the dates of events at the time of the Zhou Conquest in 1046-5 BC: the Zhou campaign against Shang began just 15 days before the solstice, and the conquest battle was fought on the 16th day after the solstice. A system of 24ths, devised as the basis of the calendar but later used to select lucky days, would explain this."

p. 213-215 „Once a regular system is mapped on the stars, we can date it from the way it locates the solstices and equinoxes. ...

The archaic original system had the Fire Star [Antares] as autumn equinox point – as is implied by the 'Yao dian' – correct for c.2880 BC. The 13-*du* reform, again reckoning from the archaic 'Fire Star' system, had, approximately, astertism Xu (at Beta Aquarii) as winter solstice point – as is implied by the 'Yao dian' – correct for c.1960 BC. The reform

I first reconstructed, made 16 *du* after the archaic system, was correct for c.1750 or 1700 BC.

...I assume that the archaic system was part of the general culture, without political identity (which would be too early for us to know in any case), and that repeated attempts were made to go back to it and straighten it out at politically significant times. Traditionally, it was the task of the founder of a new political order in the world to 'rectify the calendar'. Since the Chinese did not know what was happening – being still unaware of precession – we can expect the dates when these systems would have been astronomically correct to bee-arlier than the dates when the reforms were made. Such was the case in the Han 'Tai-chu' (great beginning) reform of 104 BC, which used astronomy that was two-and-a-half centuries out of date."

NOWGORODOVA

S. 11 „So wirft die allgemeine Problematik der Kunst Eurasiens die Frage nach der Uhrheimat und den Ausgangsformen des sogenannten Tierstil – einer im 1.Jahrtausend v.u.Z. vom Schwarzen Meer bis zum Huang-he weitbreiteten Kunstrichtung auf.

Die neuen Ausgrabungsergebnisse in der Mongolei berechtige zu der Annahme, dass dieser Stil dort eine aeltere Kulturschicht bildete, als in den westlichen Verbreitungsgebieten. Deshalb erschien es mir angebracht, dafuer den Begriff Proto-Tierstil einzufuehren, und das um so berechtiges, als die urrtuemlichen Merkmale des Tierstils in der Mongolei und in Tibet bis in unsere Tage fortbestehen und so seine Gesetzmaessigkeit in der Kunst der Zentralasiatischen Nomaden bestaetigen."

S. 13 „Nach allen Seiten ist die Zentralasiatische Hochebene von Gebirgen umgeben. Im Suedwesten erheben sich der Tienschan und der Himalaya, im Norden der Altai,

das Sajan und das Jablonowy-Gebirge, im Osten der Grosse Chingan."

S. 16 „So wie die Bevoelkerung sowohl ethnisch als auch geographisch in zwei Gruppen – die eine im Osten, die andere im Westen des Landes lebend – unterteilt war, darf natuerlich auch angenommen werden, dass in der materiellen, geistigen und kuenstlerischen Kultur und demzufolge auch in den Sitten zwischen beiden Seiten Unterschiede bestanden."

S. 35 „Als dritte Quelle dienen altchinesische Schriften...einseitig informieren sind die Berichte doch meist tendenzioes und voreingenommen abgefasst."

S. 36 „Im Nordosten und Nordwesten des Landes wohnte waehrend der Uebergangs-periode von Steinzeit zum Metallzeitalter eine *vorwiegend europaeische Bevoelkerung.*"

S. 37 „Die Kunst der Hunnenzeit ist durch die Zeichenfunde von Noin-Ula belegt... In dieser Epoche gehoerende Felszeichnungen entdeckt, darunter hochst interassante Equipagen-Darstellungen, die thematisch und stilistisch den Grabreliefs der Han-Zeit in China sehr nahe kommen."

S. 69 „Traeger des entwickelten Tierstil waren alle Steppenvoelker der Scythenzeit. Damit ist jene Epoche an den Kuesten des Schwarzen Meeres Staedte gruendeten und im Kazakhstan sowie im Sueden Mittelasiens Massageten, Yue-tschi, Saken und Usunen auftauchen."

S. 100 „Im ersten Jahrtausend v.u.Z., als die Voelkerschaften Zentralasiens das Eisen nutzen und beherrschen lernten, hoben sich der Mongolei eindeutig zwei Kunst- und Kultur-Bereiche von einander ab. Der oestliche darf als Heimat der Voelker der mongolische Gruppe, der westliche als die der Tuerkfoelker andesehen warden. Die Grenze zwischen beiden Bereichen verlaeuft durch das Becken der Grossen Seen suedwaersts."

S. 116 „Eine ausserordentlich wertlvolle Enrdeckung war die Necropole Ulaangdom im Nordwesten... Diese Begraebnissstaette wurde 1972 bis 1974 von W.W.Wolkow und mongolische Fachkollegen untersucht...

S. 117 „...In der Grabmitte oder nahe der suedwestlichen Wand sind Spuren von Opfer-scheiterhaufen. Im Grab N 33 stand in einem Solohen ein stark verrusster **Bronzekessel**, gefuellt mit duennen Widderknochen (Abb.76). Er hat ein Kegelfuss und quadratische Henkel. In der Skythenzeit waren Bronzekessel von China bis zum Dnepr verbreitet. Ausserdem gibt es wie im Sibirien auch in der Mongolei zahllose zufallfunde solcher Kessel, z.B. der im Museum des Soinons Ischtamir aufbewahrte Kessel von Cunuj. Viele Forsher aeussersten wiederholt den Gedanken, dass das Dreifussgefaess und ebenso der Kessel auf hohen Fuss von den Viezuechtern der oestlichen Mongolei ausgegangen ist.. ..

In einigen Faellen ... stiessen die Forscher auf eine in der Mongolei bis dahin nicht gekannte Unmenge von Ton und Holzgefaessen. Sie sprechen fuer die

S. 119 „In der Necropole von Ulaangom kommen 146 Skelette gezaehlt werden. Den groessten Anteil stellen Europide, einen geringen nur Mongolide bzw. Mischlinge ...

... zeigt sich, dass der Grad der Europidisierung, je weiter man von der Mongolei nach Norden vordringt, immer schwaecher wird...

Wer waren diese Europiden und wie ist ihr Sitz in Zentralasien zu erklaeren, das von altescher als Heimat der mongolischen Voelker galt? Seit in Europa die Wissenschaftler sich mit chinesischen Chroniken befassen, flammt von Zeit zur Zeit die Diskussion ueber die blonden und blauaeugigen Ding-ling mit den hervor stehenden Nasen auf...

...M. J. Artamonow nimmt an, dass die Ding-ling mit den Yue-tschi identisch sind."

S. 184 „Inzwischen sind auch in der Mongolei wie in Transbaikalie alte staedtische Gemeinwesen – umwallte Siedlungen von strenger Plannung ...

Die Staedtischen Gemeinwesen, hatten in der Regel eine rechteckige Form, die Seiten des Erdwalls waren nach den vier Himmelsrichtungen orientiert."

OPIE

p. 431-432 „One of the most controversial attempts to solve the Tocharian puzzle appeared in an article entitled „The First Indo-Europeans in History" by Iranist W.B.Henning. Henning's complex analysis attempet to trace, in his words, 'speakers of Tocharian' to the Guti and Tukri tribes of the mountainous Zagros region of western Iran. Aside from their role in Henning's bold undertaking, the Gutis' primary claim to our attention issued from their harsh domination over Babylonia for roughly one century toward the close of the third millennium BCE. The dates of Guti and Tukri presence in Iran, shortly before the appearance of Hittites in Anatolia, accont for Henning's title, 'The First Europeans in History".

While suggesting that Guti and Tukri peoples of Iranian and Babylonian history were 'Proto-Tocharians' ... in a substantial migration from Iran to the northwest China at the close of the third millennium. During this period, Babylonian inscriptions confirm the forced departure of a mountainous tribe, the Guti, from Mesopotamia. ... In his essais, Henning did not trace the path these people followed in their presumed journey eastward toward the Tarim Basin. There, in Henning's words, the Guti 'came under the observation of the Chinese, who referred to them by their old national name, as *Guti*.' He stated further that 'The two characters which were fixed as standard orthographs for that name shortly before 200 BC are pronounced as *Yue-chih* in modern Mandarin.'Henning saw these two names, Guti and, in his spelling, Yue-chih as

'perfect equivalents', although his essay notes complications in the confirmation of this equivalency."

p.434-435 „The Guti were forced out of Iran. Henning suggests that the Guti moved more or less directly to the Tarim Basin, but there are other possibilities. They may have first moved north out of Iran and, over a period of several hundred, divided into segments which account for the east-west continuum of 'Getae' peoples : those in Thrace, the 'Thyssagetae' tribes on the steppes, and further east, the '*Massagetae*' (Ta Yue-chih)."

OSTROGORSKY

p. 81 „Michael the Syrian Chronicler"

„At the end of the seventh century Bishop John of Nikiu in Egypt wrote a world chronicle which is very important ...

There are also several contemporary and later anonymous Syrian chronicles ... and the most valuable work of Michael the Syrian.

[ed.with French translation by J.B.Chabot, La chronique de Michael le Syrien, 3 vols, Paris 1899-1904.]

PARPOLA

p. 114 „When and where did Proto-Iranian come into being and can its spread be traced archeologically? An alternative hypothesis of eastern Siberia as the home-land of Proto-Iranians is pondered and rejected in favor of the earlier candidate, the Pontic steppes. Proto-Iranian seems to have spread with the plain pottery decorated with applied clay cords (in Russan, *valikovaya keramika*), which for the first time culturally unifies the Eurasian steppes from the Danube to the Altai during the latter half of the second millennium BCE.

...the old question: Where was the homeland of the Proto-Indo-European speakers?

p. 115 „Only one language family outside Indo-European provides clear evidence for contact with Proto-Indo-European. This is the Uralic family, which consists of two main groups, the Finno-Ugric languages, spoken in the forest zone of North-East Europe from Finland to the Urals, and the Samoyedic languages, spoken in northwestern Siberia."

p. 117 „The wheeled vehicle"

The most crucial clue for the Proto-Indo-European homeland by the clear linguistic evidence for the knowledge of wheeled vehicles in the Proto-Indo-European language.

p. 118 „The ox-drawn cart or wagon with solid wheels was with great probability invented in the ancient Near East around 3500 BCE, whence it spread, apparently over the Caucasus, very widely over Eurasia within a couple of centuries.

The Pit Grave culture of the Pontic steppes, dated to c.3500-2500 BCE, extended to the steppes north of the Caucasus on the assumed route of the wheeled vehicles from the Near East. This region of the Kuban river has the heaviest concentration of the earliest vehicle burials, 118 out of the total of c.250 Pit Grave with wagons or carts dating from the third millennium BCE."

p. 119 „It seems we now must assume a Khvalynsk rather Pit Grave origin for Afanas'evo culture,which would have moved some 2000 km east without wheeled vehicles. In that case the language of the Afanas'evo people would have been a relatively early variety of Proto-Indo-European and would therefore naturally have escaped the innovative affrication of palastal stops which took place in eastern Indo-European languages in the old homeland soon after the dispersal of Proto-Indo-European. The very early new datings (3600 BCE) and derivation from the Khavalynnsk culture would exclude the knowledge and use of the wheeled vehicles, while Tocharian has Proto-Indo-European vehicle terminology –

but if the foutrh millennium wagon burial from the Sarazm (see below) is ascribed to the Afanas'evo-related traits in the Keremtchi culture of the Jungghar Basin right up to the eastern oases of Sinkiang ..."

p. 122-123 „During the foregoing Chalcolithic period, the area of the Petrovka culture had been occupied by horse-hunters of the Botaj-Tersek culture,whose 'Geometric' pottery (with either comb or pit decoration) makes it part of a larger cultural area that covers the forests of western Siberia and that may have spoken Uralic languages.

The use of the horse-drawn war chatriot,undobtedly together with bands of armed warriors, seems to have spread soon much more widely, not as means of transport (it is too delicate for longer distances), but as a prestige vehicle of the elite, used in war, hunting and racing competitions. Bone cheek-pieces of the same type as in the Volga and Ural steppes have been discovered all over southwestern Europe up to Mycenae."

p. 129 „...It is true that Old Slavonic *bogu*, Serbo-Croatian *bog*, ...Polish *bog* and Russan *bog*,all meaning 'God', correspond to Proto-Iranian **baga-* 'god' ...

The Slavic word for 'God' has in fact been considered 'perhaps an early loanword from Iranian through the Scythians."

p. 131 „Around 1500 BCE (1300 BCE in traditional chronology), the Andronovo culture is replaced by the Karasuk culture in southern Siberia, in central Kazakhstan, along the lower course of the Syr Darya river (Tagisken) and Tian Shan mountains. M.P.Gryaznov assumed the Karasuk culture to continue the tradition of the Andronovo culture, and thought that the cultural change resulted from the shift from settled agriculture and animal husbandry to a seminomadic way of life, which involved periodic migration.

The physical type of the Karasuk people was Europoid with a slight Mongoloid admixture,..."

p. 134-135 „According to Old Persian, Greek, Indian and Chinese sources, Iranian-speaking tribes called Saka lived in areas east of Sogdiana in Central Asia at least from the sixth century BCE. From c.100 BCE, kings of Saka origin ruled large parts of India for several centuries.

Corinne Debaine-Francfort (1990) has analyzed the Sinkiang archeological cultures potentially identified as Saka in the light of Chinese texts of the second century BCE. She finds that the presence of Sakas is attested between the valley of the Ili river and Tian Shan from the 5th to the 3th centuries BCE, and (after the coming of the Yuezhi from Gansu) c.200 BCE from the Pamir region near Tashkurgan.

The Saka language may have come to Sinkiang as early as 1000 BCE, when a fundamental change took place in the economy of the region : at that date horse nomadism and iron tools were introduced to the region."

PENG

p. 573 „In the summer of 1976,thirteen bronze weapons and tools were discovered in the deltaic region at the confluence of the Tekaes and Kunaes rivers. This region is in Toquztara County in the Ili area, Xinjiang Uygur Autonomous Region.In addition to these bronze artifacts, only a broken sand-tempered red pot was found.

...The thirteen bronze artufacts are unique among Chinese archeological findings.

p. 575 „Among the thirteen bronze artifacts, the shaft-hole axes are the most comparable and distinctive. Therefore, the comparison of the axes may limit our comparison to a small group of cultures. Axes of the same type have been discovered in sufficient quantity in a large territory of Russia."

p. 579 „The Russan scholars' dates have not only been questioned by Western scholars, but also do not agree with

Chinese archeological data. ...Many tools are made of tin bronze. These are typical traits of many Late Bronze Age cultures including the Seima-Turbino culture. According to a series of callibrated radiocarbon dates, Chinese scholars generally date the Qijia culture to about 2000 BCE."

p. 580 „At present, we do not know if the bronze artifacts were brought into Toquztara by traders or by western immigrants. However, what is certain is that the Ili area must have served as a passage-way for cultural relations between Kazakhstean and Xinjiang during the second half of the second millennium BCE."

PRINGLE

p. 38 „[Subtitle: Research suggests that ancient mariners may have populated the New World – and other regions – by boat more than 13,000 years ago]"

On this drizzly late fall afternoon in a lab at the University of Oregon in Eugene, the 53-year-old Erlandson looks as pleased as the father of a newborn – and perhaps just as anxious – as he shows me one of his latest prize finds.

Erlandson recently collected dozens of these little stemmed points from San Miguel Island, a scrap of land 27 miles off the coast of California. Radiocarbon dating of marine shells and burned twigs at the site shows that humans first landed on San Miguel at least 12,000 years ago, and the dart head in my hand holds clues to the ancestry of those seafarers. Archaeologists have recovered similar items scattered along the rim of the North Pacific, and some have even been found in coastal Peru and Chile. The oldest appeared 15,600 years ago in coastal Japan. To Erlandson, these miniature trees look like a trail left by mariners who voyaged along the stormy northern coasts of the Pacific Ocean from Japan to the Americas during the last Ice Age.

Untill recently most researchers would have dismissed such talk of Ice Age mariners and coastal migrations. ... So

most scientists believed that Homo sapiens evolved as terrestrial hunters and gatherers and stubbornly remained so, trekking out of their African homeland by foot and spreading around the world by now-vanished land bridges."

p. 43 „Twenty years ago, most archaeologists would simply have laughed at the idea of Ice Age mariners colonizing the globe. These days, as minds are opening to the possibility, Erlandson and others are beginning to receive major grants that will speed up the pace of research."

PUETT

p. 699 „This paper is a review of the debate that has developed concerning the degree to which early Chinese civilization was linked to other early cultures in Eurasia. ...My central argument is that we are now finally gaining enough empirical data to begin a complex exploration of the historical development of cultures across Eurasia, and that we need to undertake such an exploration in a way that will avoid the excesses of previous scholarship on the issue.

Until roughly the 1960's the dominant means of explicating the development of civilizations throughout Eurasia was in terms of process of diffusion."

p. 700 „Indeed, diffussionist theories were frequently invoked to account for the great archeological finds in Anyang during the 1920's and 1930's,which revealed to the world that a Bronze Age, state level society, possessing chariots and a written language, existed in northern China in twelfth century BCE. Since all these inventions (metallurgy, chariotry, writing, perhaps even statecraft itself) seemed to appear suddenly in the archeological record, they were commonly posited as having had a single origin in West Asia, from whence they were diffused.. . E.G.Pulleyblsank, writing in 1966, claimed:

'Viewed as a part of a world historical process, the beginnings of civilization iin China take their place as a natural extension of the gradual spread outwards of cultural developments from the Fertile Crescent which we can trace in other directions.'

Accordingly, argued Pulleyblank, the rise of the Shang state should be seen as a '... shock coming from the outside'.

p. 701 „Perhaps the best example of the radical shift in emphasis that processual archeology created can be seen in the complete reevaluation of European prehistory could be understood as a gradual acceptance of successive innovations diffused from the Near East (including,most importantly,agriculture and metallurgy), several studies were undertaken to analyze the internal development of pre-historic Aegean and European societies.

Accordingly, the government [China] funded a large number of archeological projects to trace the development of early Chinese societes. The results, as is well known, were tremendous: numerous sites were found that finally enabled archeologists to trace the gradual, internal development of society and statecraft within a progression of cultures in what is now China, and to demonstrate that such markers as Yangshao and Anyang itself were clearly products of a lengthy, evolutionari process."

p. 702 „...Ho Ping-ti's well-known work – *The Cradle of the East* ...claimed the following: 'The Chinese civilization was just as pristine as the Mesopotamian and in terms of originality could claim equal primacy. It can no longer be treated as one of the several *peripheral* civilizations of the Old World. As Mesopotamia is rightly known as the cradle of the West, so the loess region of North China deserves to be called the cradle of the East [1960]."

However, the tide then began to turn yet again. Increased archeological research throughout Eurasia, as well as a wider circulation of Soviet studies of Central Asia,began to reveal more and more ■ great deal of interaction had in fact occurred in the ancient period. This led to a number of attempts by archeologists to question such notions as a 'pristine state'."

p. 703 „Of particular interest to the topic at hand,however, are the archeological finds which have suggested possible interaction between some of the cultures in Central Asia and some of the cultures in what is now China. Certainly the most provocative of these, and the ones most likely to generate the greatest debate, concern metallurgy. As will be dscussed in more detail below, archeologists have demonstrated with increasing clarity the gradual spread of metallurgical techniques across Central Asia, reaching Xinjiang by the beginning of the second millennium BCE. The fact that such dates fit well with the emergence of bronze metallurgy in the Central Plains site of Erlitou in the first few centuries of the second millennium BCE has led several scholars to begin considering the possibility that such technologies were introduced (Childe would have said 'diffused') to the Yellow River valley cultures from Central Asia. ... the fact that iron technology has also been shown to have reached Xinjiang in the early first millennium BCE, again a few centuries before iron technology came to be practiced in northern China, has led Tang Jigen (1993) to argue that iron metallurgy as well may have been diffused into China. "

p. 704 „By the end of the third millennium BCE, however, we do begin to see the movement of particular technologies across Eurasia. Certainly one of the more significant of these was bronze metallurgy, which spread through much of Central Asia during this period. Bronxe begins appearing in Xinjiang by the beginning of the second millennium BCE (Chen 1990) and can be found in Qijia sites, located in Gansu and Quighai, soon thereafter. Bronze casting spread to the northern frontiers of China by around 2000 as well."

p. 705 „Slightly later, the chariot came into use in the western regions of Eurasia. Although the exact place of origin is still unknown, the northern steppe appears to be a likely possibility.Excavations from the Sintashta-Petrovka culture, located southeast of Magnitogorsk, have yielded chariots from around 2000 BCE (Anthony and Vinogradov 1995) Soon thereafter, chariots began appearing in the Near East, and within a few centuries chariot warfare became predominant in the area. ... Petroglyphs seem plausibly to suggest the spread of chariot warfare into eastern Central Asia, and the first chariots in northern China are then found in Anyang tombs around 1200 BCE. The technical similarities shared between Near Eastern and Central Asian chariots with those found in Anyang render it extremely likely that the chariot was introduced into China (Shaughnessy 1988)."

The introduction of the chariot into Anyang, moreover, seems to have been only one part of a fair amount of contract that occurred around 1200 BCE between the Shang and groups to the north.

Other possible links with Central Asia during this time have recently been suggested by Victor Mair. "

p. 706 „Horse riding was introduced into China around the fourth century BCE and, by the third century BCE, cavalry had fully replaced the use of the chariot in warfare.

Iron technology also became widespread throughout Central Asia, reaching Xinjiang in the first millennium BCE (Chen 1990). Within a few centuries, iron use began in China as well, and became predominant over the course of the fourth century BCE. As with bronze technology, these dates raise the possibility that iron use was introduced into China from Central Asia (Tang 1993).

(Wagner 1996): 'New finds, together with old finds only recently studied and publisched, have made this position untenable. It now seems likely that the technology of iron smelting diffused to China by the 8th century BC from the west via [Scytjian] nomads in Central Asia."

p. 707 „The attempts by earlier diffusionists to explain complex historical processes through the claim of an introduction of a single technology should be regarded as highly suspect.

This point is certainly crucial for the study of early China. For example, the rise of the state in the north China plain during the second millennium BCE certainly cannot be attributed to the use of bronze metallurgy. The fact that bronze metallurgy came to be practiced throughout much of Eurasia during this period, while states did not emerge in all societes that utilized such technology, shows clearly that there is no direct relationship between the two,and,as comparative studies with New World civilizations easily attest, state societes are certainly possible without a significant use of the technology. ...Accordingly, the recently re-opened debate about the origin of bronze metallurgy in East Asia should not be allowed to become conflated with such old diffusionist concerns as whether or not the state of China was introduced from the Near East :the state clearly emerged in north China from local processes, and bronze metallurgy, whether introduced or not, could not singly have created it.

A similar point can be made with iron technology."

p. 709 „To return to the example of the chariot: as mentioned above, the chariots found at Anyang are not necessarily indicative of a significant foregn impact at the time. Later,however, chariot warfare certainly did have such an impact. Over next few centuries, as Shaughnessy has shown, chariot warfare gradually became predominant in north China, a fact that clearly,had important social ramifications.

In short, I am arguing that a fully historical approach is needed to avoid both the similistic causal explanation that

were maintained in diffusionist analyses and the prior commitment to idigenous origins that held away for so long in processual archeology."

p. 709-710 „And on this latter point, a final set of observations should be made. Many of the technologies and practices that have been mentioned in this paper, such as metallurgy, chariot warfare, and cavalry formations, are not only common to but crucial to the ancient cultures of Eurasia, and are found only to a limited degree or not at all in ancient cultures outside Eurasia."

p. 711 „...the difffusion of a single technology, or of the idea of empire, could not possibly create the social and political conditions in which empires emerged.

...In other words, beyond the question of why certain phenomena emerged in several cultures across Eurasia at roughly the same time, much work remains to be done on comparing those phenomena themselves. Thus, comparative studies of the intellectual debates in early Greece, China, and India from roughly the fifth through the third centuries BCE should encouraged.

PULLEYBLANK–1983

p. 410 „Though the history of Chinese civilization and the history of the Chinese-speaking people are intimately bound up with one another, they are by no means synonymous. On the one hand, through the medium of the Chinese written language, Chinese culture has extended beyond China to the other East Asia countries – Korea, Japan, Vietnam – and has deeply influenced them, particularly but not exlusively at the level of high culture. On the other hand, within China, especially at the level of illiterate peasant culture but no doubt not exlusively so, there may well be hidden continuities with non-Chinese substrata that have been swallowed up and assimilated in the advance of the dominant language."

p. 412 „...is the fact that even today there are sizable remnants of non-Chinese-speaking populations in the upland regions of southern, southwestern and western China.

The Chinese were seldom interested in their 'barbarian' subjects or neighbors except from a narrow, military intelligence point of view."

p. 413 „Our first indisputable evidence for the presence of the Chinese language comes from written records on the Shang oracle bones. It is clear not only that the Shang script represents an ancestral form of the later Chinese writing system, but also that the underlying spoken language must have been a form of Chinese."

p. 443-444 „During Han we also hear for the first time of two states said to be of Wei-mo origin, Fu-yu (Korean Puyo) and Kao-kou-li (Korean Koguryo). Intresting accounts of both states are found in the *Hou-Han shu* and *Sun-kuo chih*, based chiefly on the third century *Wei chih* As described there, Fu-yu was in eastern Manchuria, around modern Ch'ang-ch'un; Kao-kou-li was farther east and south. ...

Apart from the question of ethnic relation, the picture we have of Fu-yu ...is fascinating as an example of a state forming itself on the borders of China and evidently in imitation of China.

Criminal law was strict. Murderers were executed and their families were enslaved – a practice reminiscent of Ch'in law in China. As in early China, though not in the contemporary Han dynasty, when important men died large numbers of followers were killed to accompany them to the grave. Unlike the Chinese but like the Hsiung-nu, they practiced levirate, that is, younger brothers married the wives of a dead older brother. They worshipped Heaven and took oracles, but by the examination of ox hooves rather than scapulimancy. The ruler was blamed in case of crop failure due to drought or excessive rains and could be changed or killed."

PULLEYBLANK–1995

p. 415 „The Europoid mummies from Xinjiang can,t speak to us and they weren't accompanied by any written material so why do we (some of us) think they were Tocharians? How do we even know that they spoke any kind of Indo-European language? In a Chinese source of the Tang period, probably dating from the seventh century, the Kirghiz, who were then living on the Upper Yenisei and were certainly Turkic speaking then as later, are described as 'of large stature, fair complexioned, with red hair and green eyes'. Some nineteenth century scholars did indeed assume that the blond Kirghiz must have originally come from Europe and later lost their original language but there is not a scrap of evidence to support such an assumption.

p. 417 „If the Yuezhi-Tochari were Iranians as was argued by Laufer (1917) and is often asserted as if it were a known fact), then the name Tocharian as applied to the languages of the Tarim basin is a gross misnomer. ...There is also the compromise position which wipes out the problem by saying that, being nomads, The Yuezhi were probably very mixed and could have had both Iranian and Tocharian elements."

p. 418-419 „It is the technique of mounted archery rather than the domestication of the horse and its use to pull wheeled vehicles that defines the classic nomadism that dominated the Eurasian steppe, and made possible the great steppe empires of the Xiongnu, the Turks and the Mongols that terrorized the adjacent settled peoples in China, Western Asia and Europe.

The mounted archers whom the Chinese first encountered on the Mongolian frontier north of Shanxi were called Hu. It was probably originally a specific ethnic name but it soon became a general term for inhabitants of the steppe who practiced this technique and its associated way of life and was applied during the Han period (206 BCE to 220 CE) especially to the Xiongnu who then dominated the steppe."

p. 420 „The Xiongnu ruler called himself Son of Heaven, using the same archaic title claimed by the Chinese emporers, and in his diplomatic dealings with China proposed to divide the sovereignty of the world between himself as overlord of the northern steppe lands and the Han emporer as overlord of the cultivated lands to the south. This and other elements of political organization based on Chinese models, such as color symbolism of the four directions (or five including yellow for the center),were passed on by the Xiongnu to the later steppe empires of the Turks and Mongols. A striking example of this is the Xiongnu word for 'heaven', transcribed by Chinese characters now pronounced *chengli*,which is certainly the same as Old Turkish *taengri*, Mongolian *tenggeri* 'heaven' and which has been the mainstay of those who assume that the Xiongnu spoke an Altaic language."

p. 422 „One can hardly rule out such possibilities a priori but, in the absence of evidence to the contrary, the geographically simpler assumption is that the Yuezhi were ethnically and linguistically related to ther close neighbors in Loulan, the first station west of Dunhuang on the southern branch of the silk road ... ...the kingdom of Shanshan which had its capital at Loulan and included other centers on the southern silk road as far as the border with the Iranian city of Khotan that the native language there was a form of Tocharian.

I have proposed elsewhere that the most likely period for such an occupation to have taken place without being noticed in the Chinese official histories was between 175 CE, the date of the last event recorded in the History of Later Han that implies a Chinese presence in the Western Regions, and 202 CE, when an embassy arrived from Khotan presenting a trained elephant."

p. 423 „It is not surprising in itself that the illiterate Yuezhi should have given up their own language when they moved into the settled and literate territories that their conquered. [Bactria]. "

PURI

p. VII „Preface"

p. VII-IX „The Kushanas are notable in the history of Asia in the early centuries of the Christian era. Known to the Chinese historians as Kwei-shuang, they constituted a part of the nomad tribe – the Yueh-chi – inhabiting an area beyond the Tien-shan mountains. They were driven out from their homeland by another tribe – Hiung-nu (Huns), and they finally settled down on the borders of the Greek kingdom of Bactria sometime in the first century BC. The Kwei-Shuang under their leader Kiu-Tsiu-Kio or Kujula Kadphises subjugated the other groups of the Yueh-chi tribe, and subsequently occupied Bactria. The first Kadphises ruler united Bactria and Sogdiana (capital city Samarkand in Uzbegistan), defeated the Parthians and the Sakas (Scythians) and extended his influence over the Kabul valley and Kashmir in the South. His son Yen-Kao-Chen or Wima Kadphises conquered Tien-sien (India) with his empire extending up to Varanasi (Benares) in the east and Sind in the south-west. The Chinese annals are silent after recording the political activities of this two Kadphises rulers.

Inscriptions and coins refer to another Kusana family consisting of Kaniska, the great, his sons Vasiska and Huviska, followed by Vasudeva. There are also inscriptions of Vasiska and Kaniska, his son. They might have belonged to another Kusana family, known as the 'Later Kusanas', whose coins have also been found. In between these three dynasties there were gaps, might be of a decade or more in both the cases.

Further excavations of sites in Central Asia and Afghanistan have given new new dimensions to the history and culture of the Kusanas.

...I had to wade through all the available material in English, French, and German, and write down the extracts in long hand. ...Further, the epigraphic material is properly sorted out, and all the available inscriptions along with their contents and references are noted. Literary sources are also recorded, and so also the artistic and numismatic contributions properly noticed."

p. 1 „THE NAME KUSANA"

„The term Kusana is noticed in several forms in inscriptions – Brahmi and Kharosthi, and on the coins of these rulers. The Greek coin legend of Kadphises I give *Kossanu* and *Khosansu* while the Kharosthi form on the coins is *Kusana* or *Khusana*. The Central Asian documents mention *Kushana* and *Kurshana*. The famous Mat Inscription mentions *Kusanaputra*. The Chinese Annals refer to *Kuei-shuang* ..."

p. 2 „The Kushanas were neither Turks, nor Mongols, but belonged to an Iranian and more precisely to some division of the Scythians or the Sakas. The names Kadphises, Kaniska, Huviska can in certain measure be explained as Iranian *kada* (goad)*,pise* (form of appearance as in Scythian Spargapithes. The prefix *hu* in Huviska might be eqated with *su* meaning good.

Eugen Hultzsch supposed (1915) the Kusanas to be of Turkish origin, as might be evident from the Kujula, identified with *Gujlu* (strong) and *Yavuga* identified with Turkish *Jabgu*. The proofs of the Turkish nationality of the Kusanas, according to him, are confirmed by their features, as depicted on their coins. The pointed cranium, the salient cheek bones, the large, long and heavy nose, the thick beard, of the rulers clad in loose coat and huge boots are typical of the people of Turkestan (Kennedy, J. 1912).

According to Sten Konow (1914), it is more likely that the Kusanas were originally Iranian, as might be apparent from the titles used by them. The title *Yavuga*, corresponds to *Zauva* used earlier by the Saka Patika.

The Chinese accounts refer to a tribe known as Yueh-chi, its movement, conquest of the territory called Tahia, its dispossession of the Sakas."

p. 3 „The Chinese sources suggest the Mangoloid ethnic origin of the Kusanas. The relations of the Kusanas with the Yueh-chi as one the five Yab-gou or tribe, or as one of those five clans or kingdoms which became dependent on the Ta-yueh-chi after their conquest of the Ta-hia is suggesred by the Chinese annals. It is therefor, proposed that racially the Kusanas were of Mangolian extraction (Zimmer,H. 1955). In coin images and portrait carvings features are primarily Caucasoid (Rosenfield, John M.)."

BIBLIOGRAPHY

Chinese sources

p. 4 „*Shih-chi* - Historical Records, 130 chapters; began by Ssu-ma-T'an (died 110 BC), and completed by his son Ssu-ma-Ch'ien c.100 BC with incidental additions down to 90 BC. The 123th chapter of this work contains the report of General Chang-Ch'ien (active 140 BC until his death 114 BC) who was sent primarly to secure the aid of the Yueh-chih in defeating the Hsiung-nu, the arch enemies of the Chinese on their western border.

Chien-Han-Shu –The history of the former Han Dynasty compiled chiefly by Pan-ku (AD 32-92) around AD 80."

p. 5 „*Hou Han-Shu; Annals of the later Han Dynasty It was compiled by Fan-Yeh (died AD 446);* 'The Account of the Western Region' (Chapter 118) is based mainly upon a report submitted to the emperor in or shortly before AD125 by the general Pan-Yung. The sections on the Yueh-chih country and the adjoining regions depict conditions prevailing there in the early second century AD. Fan-Yeh had added further information based on other sources up to c AD 170, ...Pan-Yung's information was based largely on the information relating to the adventures of his father Pan-chao who was sent in AD 74 by the Emperor Hsien-tsung to pacify the tribes hostile to the Chinese trade passing through the Tarim basin and beyond the Pamirs. His memorial to the Chinese Emperor is a piece of Chinese diplomacy. Pan-Yung remained active until about AD 100, when he returned to China."

p. 6 „ *San-Kuo-Chih* – Memoirs of the three kingdoms; ...covering the history of the empires of Wei (220-265) Shu-Han (221-263) ... Of these, the Wei-Chih contains two important references to the Yueh-chih."

p. 7 „*His-Yu-Chi* – The itinerary of Hsuang-tsang – 'Account of the Western Region (of the Great T'ang Dynasty)'. Compilation of notes made by Hsuah-tsang during his travels (AD 629-645),edited by Pien-Chi, completed before 649 ...The pilgrim refers to king Chia-ni-se-chia (Kaniska) of the country of Ch'ien-t'o-lo (Gandhara) who had his troops to enlarge his territory to the east of the Ts'ung-ling (Pamirs), and the rulers of the frontier tribes in the region 'West of the (Yellow) River' sending their sons as hostages to him."

p. 13 „Tozai-Kotsushi rouso' 42-47. In the opinion of the author, the authors of the *Hou-Han-Shu* had misunderstood the *Tsien-Han-Shu*. The five *hi-hou* already existed in Ta-hia when the Yueh-chi invaded the Bactrian kingdom, wherefore the Kusanas could not have been the Yueh-chi. ... Maenchen-Helfen refers to Saka-Kusanas in the Yueh-chi horde."

p. 15 „EPIGRAPHY"

„(1) The so-called Takht-I-Bahi Inscription of the year 103: ...

Frag:

Religious gift of Balasami (Balasvamin) in honour of Mira and of Prince Kapa (*Erjhuna Kapasa)* during the reign of Maharaja Guduvhara, in the 26th year, in the one hundred and third (103) on the first day of the month Vaisakha.

Note: Erjhuna Kapa is identified with Kujula Kadphises.

„(2) Panjtar Inscription of the year 122: ...

p. 16 Frag:

Records a minor gift of two trees in the year 122, on the first day of the month of Sravana, in the reign of the Gusana, The Great King."

CHINESE SOURCE

p. 20 „*Hou-Han-Shu*-Annals of Later Han Dynasty by Fan-ye.

118.9a The country of the Great Yueh-chi has its capital at the city of Lan-Shi to the west it borders on An-hsi (Parthia) at a distance of forty-nine days' travel; to the east it lies 6,537 li from the Loyang. Formerly when the Yueh-chi had been routed by the Hsiung-nu, they moved to Ta-hsia and diveded their country into five Hsi-hou (Yabgu) of Hsi-mi, Shuang-mi, Kuei-shuang, Hsi-tun and Tu-mi. More than a hundred years later, the Yabgu of Kuei-shuang (named) Ch'iu-Chiu-Ch'uch attacked and destroyed the (other) four Yabgu and established himself as the king. The kingdom was named Kuei-shuang. (This) king invaded An-hsi,, took the country of Kao-fu and moreover, destroyed Pu-ta and Chi-pin and comletely possessed their territory. Ch'iu-Chiu-Ch'uch died at the age of more than eighty years, and his son Yen-Kao-Chen succeeded him as king. He in his turn destroyed (conquered) Tien-Chu (India) and placed there a general to control it. Since then the Yuch-chi have been extremely rich and strong. In the various (western) countries (their) ruler is

always referred to as 'the king of Kuei-Shuang' but the Han, basing themselves upon the appellation, speak about 'The Great Yueh-chih'."

p. 21 „...one inscription records his association as a prince in the Court of Guduvhara-Gondophernes in the year 103. He became a full-fledged ruler within a period of 19 years (122 of the Panjtar record) and if identified with the Kusana ruler mentioned in the Taxila record(136) was a paramount sovereign 14 years later. The coins of the ruler suggest his association with the last Greek king Hermaeus, and that relationship has to be explained. Further besides Kujula Kadphises, identified with Ciu-Chiu- Chuch, there are also coins of Kujula Kara Kadphises. Probably they were identical. His son Yen-Kao-Chen is credited with the conquest of India and the appointment of a general to govern it.

According to Hirth, An-si is to be correctly philogically identified with Antioch whether the name An-si itself be Antioch (Meru) or (spelling it An-sik), Arsok. It is proposed by Tarn that all the countries in the Report are names of peoples, and there is no reason for supposing that in one case a king's name was used, especially as the Report knows nothing of the Parthian power. To Pan-Ku, An-si was originally Antioch-Meru, Parthian being a derivative of the meaning. "

KUJULA KADPHISES, GONDOPHERNES AND HERMAEUS

p. 22 „It has, however, been proposed that Kujula Kadphises finally gave a blow to the Parthian empire of Gondophernes and occupied the Kabul (Kao-fu) region where the coins of Pacores or Abdagases have not been found. The hoard found by Marshall in the remains of Sircap, containing coins of Gondophernes, Pacores and Kujula Kadphises suggests that the Kusana ruler had taken Taxila from the weak successors of Pacores.

The relations between Kujula Kadphises and Hermaeus are traced by scholars in different ways. A comprehensive study of the Hermaeus-Kujula Kadphises coins is made by Tarn. He arrives at the conclusion that Kujula Kadphises, a descendant of the Kusan Yavuga Miaos who married a relative of Hermaeus, invaded the Oromisadae, proclaiming to the Greeks the legality of his claim as their ruler on the basis of hereditary relationship.

It is suggested by several scholars that there must have been a considerable gap between Hermaeus and Kujula Kadphises during which period the Pahlavas were in possession of Kabul. The relation between Hermaeus and Kujula Kadphises does not appear to be that of blood, nor can it be presumed that Hermaeus was immediately succeeded by Kujula Kadphises."

p. 23 „Bachofer rejects Hermaeus' identity with Yen-mo-fu of the Chien-Han-Shu, and presumes that Hermaeus continued to rule in the second decade of the first century AD. Narain thinks it likely that earlier in his reign Hermaeus lost his possessions north of Hindu Kush to the Yueh-chi, perhaps to an ancestor of Kujula Kadphises. When Kujula conquered the Kabul valley from the Pahlavas, he struck coins with type of Heracles which had been adopted earlier by the Pahlava Kings. ... It is suggested by M.G.Pai that Hermaeus whose coin type is said to have imitated by Spalirises, could by no means be the colleague of Kujula who ruled till about 50-55 AD.

ROMAN INFLUENCE ON KUJULA KADPHISES' COINS

„Kujula Kadphises imitated the bust of the Roman emporer on well-known coin. The identity of this emporer is a matter of disputation among scholars. It is usually contended that the type was borrowed from a coin of Augustus, but Allan presumes him to be Claudius. A.Basham suggests that Kujula's coins bear a striking resemblance to some of the *denarie* of Augustus."

p. 24 WIMA KADPHISES

„The *Hou-Han-Shu* – 'Annals of the Later Han Dynasty' suggest that Yen-Kao-Chen (Wima Kadphises again conquered India and appointed a general there for administering it."

p. 25-26 „According to Rapson, the coins of Soter Megas which were found extensively in the Punjab, in the Kandahar and Kabul regions, and as far as Mathura in the east show a symbol of the kind which is characteristic of Wima Kadphises, and it could hardly be doubted that they were related to him in point of time. The abundance of finds of such coins and the wide area of coverage extending from Peshawar to Mathura, point to a longer reign and greater strength of this ruler."

p. 29 „According to Sten Konow, they were far removed from each other in point of time. Further, Kadphises, according to Levi, perhaps means 'the man of Kapisa, Kao-fu, and in that case it is by no means certain that the name or title was assumed only after the final of Kao-fu. Sten Konow also concludes that Kujula Kadphises extended his dominions over the Yueh-chi empire, and henceforth in reality was the Yueh-chi king. After that he seems to have struck coins with higher titles. He further regards c AD 15 as the date of the birth of Kujula Kadphises."

p. 31 „Banerji, R. D. ... :

After referring to the history of North-West India following the departure of Alexander the Great from 326 BC, the author of the paper notices the history of North-West India and Afganistan coins with the strife between the Indo-Greek and Indian forces. The numerous coins of this period between BC 165 and 308 AD and the inscriptions are

noticed both in the body of the paper and some also in the appendix. ...Some inscriptions mentioned separetely showing archaic forms belong to an earlier period. These are mostly the Buddhist inscriptions. The archaic forms are absent from the majority of Jain inscriptions showing extremely cursive characteristics."

p. 32 „Dikshit, S. K. ...:

The origin of Kaniska's era is considered with references to influence of the Indian faith on the ancestors of Kaniska, the pre-Kaniska **gold** Kusana coins ..."

p. 46 „Gobi, R....:

With a comprehensive study of the coinage of the Imperial Kusanas (published in 1957), the author first refers to the consistent relationship between the originals from the Roman empire and their adaptations for use by the Kusanas between the first century AD and the beginning of the third. Thus, Wima draws from Trajan, Kaniska from Hadrian, and Huviska fro Antonious Pius."

p. 58 „These include reference to the visit by the kings of the Kusanas together with the kings of Turan and Mekran to the court of Ardashir I to express their submission, and the description by Tabari of the campaigns of Ardashir I to the east. Some scholars also identity the Kusana king Vasudeva with Vehsajan mentioned in Moses Khorenatzi's *History of Armenia*. The only direct evidence of the conquest by the Sassanians of the territory of the Kusana empire are the Kusana-Sassanian coins. According to the author, the beginning of the minting of the Kusana-Sassanian series could be placed at the end of the seventies of the 4th century with the golden cup-shaped coins with legends in Bactrian writing."

p. 64 „The claim to extension of Kusana rule over the Pamirs into the Tarim Basin, appears to be unsound to the author. 'It is inconceivable', suggests the reviewer, 'that so massive and threatening a change of balance in Central Asia as a major Kusan invasion could have taken place without attracting the attention of the later Han annalists'."

p. 79 „The extent of the Kusana empire in the north-west as far as central Asia is based on Hiuen-tsang's account. The Chinese pilgrim refers to Kaniska governing a wide territory even to the east of the Tsung-ling mountains. He also refers to the Central Asian princes being kept as hostages by the Kusana emporer."

Numismatics

p. 161 „The issue of gold and copper coinage in a systematic way begins with the Kusanas. It is rather strange that after Eucratides, gold currency of any Indo-Greek ruler including the last king Hermaeus, is absolutely unknown. The Kusana rulers, with an extensive empire and international trade contacts, introduced gold coinage in imitation of the Roman *aurei* to meet the demands of the traders... The relationship of the Kusana standard to the Roman coinage is, however, puzzling. While the Kusana standard remained fixed throughout the period of its history at 123.2 grains (about 8.0 grams) ...Roman standard ...133.9 grains at the time of Caesar to 126.7 grains at the time of Augustus."

p. 162 „The connection of the Kusana gold coinage with the Roman *aurei* with reference to the imitation of the head of the Roman emporer and borrowing from the *aurei* standard is also considered by Rosenfield: *Dynastic Arts of the Kusanas*, with documentation ...the Kusanas whose coinage was in competition with that of the Romans in the South and who did not want the lighter Roman coins to circulate at a face value equal to their own. This seems most unlikely as the Kusana empire never extended to the south."

p. 164 „The coins of the first Kusana ruler Kujula Kadphises are only in coppper and are in several types- 'Bust of Heracles and Hermaeus', 'Bull and Bactrian Camel', 'Diademed head and enthroned king', 'Seated Buddha and Zeus', 'Head of Augustus with seated king, and the Macedonian soldier'. ... Wima Kadphises introduced gold, silver (a few pieces) and copper coinage ..."

p. 167 „Considering all aspects of Kusana coinage, the author [Puri] concludes that the Kusana rulers must have based their coinage on the model of their predecessors, but took into account other factors like the vastness of their empire, comprising of men of different nationalities, the economic pressure and international trade and local needs. ... The Kusanas did not issue silver coins. A solitary one of Wima Kadphises,now in the British Museum, is noticed earlier."

p. 168 „There is no distinctly native (Central Asia) terminology for the currency of the period from 2nd-4th century AD. The foreign currency was introduced here from the Gandhara region by the Greeks."

p. 169 „The so called joint coins of Hermaeus and Kujula Kadphises need not suggest joint rule. These are merely mechanical copies of the type of Hermaeus which were popular in the Kabul valley."

RENFREW

p. 202 „It should first be remarked that the very considerable interest evoked by these remarkably well-preserved 'mummuis' (i.e.,desiccated corpes), the oldest of which date back as far as 1800 BCE arises from a number of assumptions. It is the physical appearance of the corpes, on superficial examination in a general sense more 'European' than 'East Central Asian',which has led to the rapid surmise that they may represent a population whose origins lie far to the west of Xinjiang. This point has immediately been linked with the circumstance that at a much later date (from the seventh century CE) documents are founded in this area written in the Tocharian languages, classified as belonging to the Indo-European family, of which they represent the easternmost outliers. Could these early human remains represent the ancestors of those people who, more than two thousand years later, were speaking Tocharian in this very area?

Thus Xu (1955) remarks: 'The most notable however is the ethnic character of these ancient residents. Most of them belong to the White (Caucasian) race'."

p. 203 „...Or as Mair (1955) puts it : 'They are splendidly attired in colorful robes, trousers, boots, stockings, coats, and hats. What is most startling is that they are virtually all caucasoid. Where did these people come from, and how did they end up in the heart of Asia ?

The accompanying caption states : 'Caucasoid peoples are believed to have been the first inhabitants of the Tarim basin'."

p. 203-205 „Indeed before 2000 BCE we are in a period when nomad pastoralism was developing on the steppelands, aided undoubtedly by intensive use of the horse (for the horse by then was a domesticated food resource in the same way as sheep or goats) but without the military overtones which the horse later acquired.

...the view of Kuzmina (1994) and most Russan scholars that the first use of the horse and chariot can be set in the early second millennium BCE. Recent discoveries from Sintashta-Petrovka, north of the Aral Sea (1995) set the earliest horse-drawn chariots as far back as 2000 BCE; all the other finds from the Near East and Greece, and indeed from western Europe, are later than this. And as for horse riding for military purposes, its inception is set by Kuzmina much later than the inception of the chariot, towards the end of the time span of the Andronovo culture of the Eurasian steppes around the twelfth century BCE. Horse riding in warfare is seen more widely in the Near East and in Europe from the early first millennium BCE.

I have proposed (1973; 1987) that the earliest Proto-Indo-European homeland was in Anatolia some 10,000 years ago. ... The farming dispersal brought farming and Indo-European speech to what is now Greece, and then to the Balkans and so north and west Europe and east to the Ukraine.

It was in the steppe lands to the north of the Black Sea, including the Ukraine, that pastoral nomadism developed by the fourth millennium BCE, based on intensive animal husbandry. ...that animal husbandry of this kind also requires the use of domesticated plants (wheat, barley, etc.). It can no longer be assumed, as it once was, that pastoral nomadism preceded agriculture.

...Dereivka, the horse was used as an intensive food source (hippophagy). In that sense the horse became a domesticated animal, in the same way as sheep, goats, and cattle.

It was at a later stage, during the developed Bronze Age from about 2000 BCE, that the horse-drawn chariot with two, spoked wheels came to be developed.

Certainly it is during the second millennium BCE that the first Indo-European speakers may have reached what is now India and Pakistan. "

p. 207 „Not till the time of the Cimmerians and Scythians do we find mounted warriors in Europe : this is the Iron Age in the first millenniun BCE (although there are just one or two terracotta figurines from around 1100 BCE in late Mycenaean Greece).

The picture in western and central Europe is thus very much in harmony with what we see in the steppe lands of eastern Europe and central Asia, and indeed in Egypt and the Near East. It belies completely ... that from c.3000 BCE the horse was part of a military package that came to dominate the world. Diamond (1991) is in error by a margin of some 2000 years. If we discount the military significance of the chariot, which came into widespread use around 1500 BCE as principally an instrument of prestige, the horse was not of appreciable military significance in Europe until around 1000 BCE, and in some regions very much later."

RINGE

p. 439 „Almost a century ago it was demonstrated that the Tocharian languages belong to the Indo-European (IE) family. But while their membership in that family is beyond question, the Tocharian languages do not closely resemble any other IE languages. In other words, Tocharian languages is a separate 'branch' of the IE family, on a par with Germanic, Greek, Indo-Iranian, etc."

p. 440-441 „In any case the linguistic isolation of Tocharian from the rest of the family did not last. Eventually the Tocharians came into contact with speakers of Iranian languages and began to borrow words (and perhaps other linguistic peculiarities) from them. Contact between Tocharian and Iranian continued for as long as the Tocharian languages survived, and an analysis of the Iranian loanwords in Tocharian permits us to recognize several successive stages of language contact between the two groups.

We are on firmer ground with the next clearly identifiable stratum of Iranian loanwords, which were borrowed from Bactrian. Bactrian was the Iranian language of the Kushana kingdom, which flourisched in Afghanistan and neighboring areas beginning in the first century of the common era. But while the fact of a relationship between the Kushana kingdom and the Tocharians is tolerably clear, the nature of that relationship is (again) unrecoverable. If the Tocharians were Kushana subjects, they must then have been living well to the southwest of where we find them historically;

but it seems much more likely that there were outlying allies, or even trading partners, and in that case they could well have borrowed elements of Kushana language and culture from a considerablre distance.

Later strata of loanwords – Sogdian, Khotanese and Sanskkrit – can easily have entered the Tocharian languages after the Tocharians reached their historical home."

p. 442 „Since the first securely datable attestation of *mjit [Middle Chinese word for 'honey'] is found in the prose of Wang Chong, who wrote in the first century of the common era, the Tocharians must have been in contact with the Chinese by then – probably for some generations at least, because the diffusion of such a word under pre-modern conditions is not likely to have been very rapid. Apparently, then, the Tocharians reached their historical home in the Tarim basin before the beginning of the common era. Unfortunately the linguistic evidence does not tell us how much earlier they had entered the area."

ROMM

p. 745 „§5. Much of that knowledge came from the voyages of exploration which the Greeks, Phoenocians, and Egyptians had begun undertaking, both within the Mediterranean and outside it, starting shortly before Herodotus' time. Indeed, Herodotus lived in a golden age of geographic discovery, though because the means by which explorers published their finds were not far advanced, he was not always aware of what had been learned. The naval expedition of Scylax, a Greek sea captain hired in the sixth century by the Persians to explore the rivers of South Asia, seems to have entirely escaped his notice, since in his vague accounts of Indian he makes no reference to it."

p. 746 „§7. None of the geographic discussions of the *Histories*, however, can be understood as purely scientific researches; all are subordinated to the main theme of the work, the conflict between Greece and Persia, in that all of them help explain the global expansion of the Persian Empire and its eventual defeat at the hands of the Greeks. Though he may not have subscribed to a strict notion of geography as cultural destiny, as did a near-contemporary who authored the treatise *AirsWaters Places*, Herodotus certainly regarded

climate, topography, and access to resources as major determination of social development and, in particular, military strength. The chapter with which he closed the *Historia* highlights this idea: in Cyrus' view the Persians would remain powerful only so long as they stayed on the rugged slopes of their mountainous homeland."

SARIANIDI

p. 211 „The dark period, it was called – the period of the shadowy first two centuries A.D., just preceding the Kushan Empire in the land of Bactria, on the northern plains of today's Afghanistan.

In the rainy fall of 1978 that darkness lifted. Digging in an unussuming mound known as Tillya Tepe, the „Hill of Gold", we chanced upon the graves of six ancients who had lived within that unknown period some 2,000 years ago. And with their bones we found the wealth they were to carry to the afterlife –more than 20,000 artifacts, mostly crafted of gold and semi-precious stones – a treasure of such artistic and descriptive richness that to speak of it was already to begin to understand that distant time."

p. 213 „A cold drizzle started late at night on November 12 and forced us to break off work at noon the next day.

When the weather cleared, a workman suddenly turned up a disk that gleamed among the clods of damp earth. Gold! ... Staring at us were the hollow eye sockets of a skull, a young woman between 25 and 30 years old, perhaps a princesses. A nomadic princess from ancient Bactria looked straight at us after being hidden for 2,000 years. Surrounding her were layers of gold jewelry and ornamentation that had collapsed from her disintegrating clothing. The brilliance of her „dark period" finery astonished us.

Who burried the princess here and why?"

p. 214 „That is what we know: Four thousand years ago the first agricultural settlers appeared on the Bactrian plain; those who built the the earliest structures at Tillya Tepe must have been among them. They constructed a small fortified settlement at Tillya Tepe that we think may have been a temple.

While Tillya Tepe was abandoned, Bactria was buffeted by the growing empires of the Achaemenids Persians and the Greek followers of Alexander the Great. Bactria itself grew into an independent state, known as the Greco-Bactrian kingdom.

drama was unfolding. Where wandering tribes had clashed for centuries on the frontiers of China, an aggressive group of nomads called Kushans was pushed west by the Huns into the bleak and limitless expance of southern Siberia. There the Kushans encountered the Scythians, another nomadic tribe that had coveted the flourishing oasis cities on the trade routs to the south but dared not to act alone. United, the horde gathered courage and raged across the Central Asian steppes 2,130 years ago, leaving charred fields and human suffering. When they crossed the Amu-Darja – the Oxus River to Alexander the Great – they laid waste the Greco-Bactrian lands.

At first contemptuous of city life and Greek culture, the nomads gradually became enamored of the seductive Hellenic tradition. They rebuilt the cities they had sacked and created the Great Kushan Empire on their own debris."

SCHROT

S. 561 „Phoenikien ... war bereits im 3.Jahrt.v.u.Z. ein Umschlagplatz fuer den Handel zwieschen Aegypten, Mesopotamien, Zypern und Kleinasien. ... Es entstanden die Stadtstaaten *Ugarit, Arwad, Byblos, Sidon und Tyros.* ... Die Phoeniker handelten hauptsaechlich mit Bauholz, Heilpflanzen, Harzen, Wein, Olivenoel, Handwerkzeugen (besonders Gold-, Silber- und Glasgefaesse, gefaerbte Woll- und Leinengewebe) und Sklaven."

S. 562 „In Ugarit bestand seit Mitte des 2.Jahrt. eine Buchstabenschrift (Keilschriftalphabet mit 29 Buchstaben). Das suedphoenikische Alphabet (22 Buchstaben), Ende des 2.Jahrt. zuerst aus Byblos bekannt, verdraengte sie und wurde Grudlage des griechischen und lateinischen Alphabets."

SEIBERT

S. 15 Das Strassennetz des Perserreiches"

Aus der Jugendzeit Alexanders wird eine Episode ueberliefert (Plut. Alex. 5), dass der junger Mannn in Abwesenheit seines Vaters Philipp eine persische Gesandtschaft emfing. Dabei fragte er sie nach der Laenge der Strassen und der Art der Verkehrswege ins Landesinnere aus. ... Die Antwort der persischen Gesandten wird leider nicht ueberliefert. Aber auch so konnte sich Alexander ueber den Zustand der Strassen ein Bild machen. Die Beschreibung der grossen Ueberlandverbindung von Sardeis nach Sousa war ihm von der Lektuere Herodots bekannt, ebenso konnte er sich im Verzeichnis des Ktesias ueber die Stathmoi (Verphlegungsmoeglichkeiten) von Ephesos bis Baktra und Indien genaue Kenntnisse verschaffen."

S. 17 „Welche Strasse erhielt das Praedikat 'Koenigsstrasse'? Diodor beschreibt fuer die Diadochenzeit zwei Routen von Sousa nach Persepolis. Die eine Strasse, die gut ausgebaut war, war eine 'Koenigstrasse', die andere war schwierig und eng. Es fehlte hier an Verphlegungs-moeglichkeiten, weshalb sie fuer ein Heer ungeeignet war. Daraus ergibt sich, dass die Koenigsstrassen ueber eine Mindesbreite verfuegten und Stathmoi besassen. Aus der Beschreibung Herodots erkennen wir, dass an strategisch wichtigen Punkten – Fluss-Uebergaengen,, Paessen – zusaetzlich Forts angelegt waren."

S. 25 „15) Ekhbatana – Baktra"

„Die Koenigsstrasse von Ekhbatana nach Baktrien – die Quellen der Alexanderzeit bezeichnen sie als Heerstrasse – fuehrte ueber Rhagai, durch die Kaspischen Tore, durchquerte die Satrapie Parthyaia ueber Sousa in Reia nach Baktra, der Residenz von Baktrien. Diese Strasse haben die Perser auf ihrem Rueckzug von Alexander benutzt Sie war die einzige Verbindung im noerdlichen Bereich des Perserreiches in den Osten. Arrian bezeichnet sie auch ganz allgemein als die Strasse nach Baktra.

Der Verlauf der Strecke von Areia nach Baktra ist unsicher. Es gab eine directe Verbindung, (Strab.15,2,8), deshalb ist meines Erachten der Umweg ueber Marv nicht noetig. Diese Strasse benutzte Bessos fuer seinen Rueckzug vor Alexander, der ihm zunaechst noch ein Stueck Wegs folgte, ehe ihn der Aufstand des Satibarzanes nach Artakoana zurueckrief.

Aus Arrian (3,23,1) geht klar hervor, dass die Ueberlandstrasse von Ekhbatana nach Baktra nicht durch Hyrkanien lag 'links von der Strasse nach Baktra'. "

S. 125 „Der Uebergang ueber den Hindukusch"

Um die Jahreswende duerften die Makedonen von Arachosien nach Parapamisos vorgestossen sein. Die antiken Angaben sind aeusserst spaerlich. Wir erfahren nur die allgemeine Richtung, zum Kaukasos, d.h. zum Hindukusch. Die Strecke duerfte das Arghandab-Tal aufwaerts ueber Kabul auf Begram zu gefuehrt haben. Vor Ueberschreiten des Gebirges gruendete Alexander die Stadt Alexandreia im Parapamisos (oder *sub Caucaso*) vielleicht Begram."

S. 126-127 „In der ersten Stadt, auf die die Makedonen nach dem beschwerlichen Marsch ueber den Hindukusch stiegen, Drapsaka (h. Kunduz), liess Alexander seine Soldaten ausruhen. Dann marschierte das Heer gegen Aornos, ein Ort, der zu den groessten Staedte Baktriens zaehlte. Diese befestigte Stadt konnte offenbar ohne wesentlichen Widerstand eingenommen werden (Arr.3,29,1). Alexander liess auf der Burg eine Besatzung zurueck.

Dann marschierte das Heer auf die Residenzstadt Baktra zu (Arr. 3,29,), h. Balkh, die inder Antike auch Zariaspa gennant worden Ist. In dieser Stadt liess Alexander den Tross und das Heeresgeraet unter Bewachung zurueck. Zum Satrapen des Landes wurde Artabazos bestellt. Ueber die Behandlung der einheimischen Bevoelkerung hoeren wir nichts. Offenbar leistete sie keinen nennenswerten Widerstand (Arr. 3, 29, 1).

Fuer den Marsch von Baktra zum Oxos (Amu-Dar'ja) liegen keine topographisch verwertbaren Angaben vor."

S. 131 „Fuer die Route von Marakanda zum Iaxartes liegen keine Angaben bei den antiken Autoren vor. Alexander musste auf dieser Strecke aber mehrere staedte beruehrt haben und Besatzungen hineingelegt haben. Von dieser Tatsache erfahren wir erst aus Anlass des Aufstandes der sogdischen Staedte (Arr. 4, 1, 4). Nach dem Bericht F.v.Schwarz's kommt fuer die Strecke von Samarkand zum Syr Dar'ja nur eine Route in Frage : durch die Schlucht 'Tamerlsans Tor' zwischen dem Nura-tau und dem Malgusargebirge zur Stadt Dschisak, von dort dem sog.Turkestanischen Gebirgszug entlang ueber Ura t'ube nach Chodschent (h.Leninabad). Am Iaxartes gruendete Alexander die Stadt Alexandreia Eschate (Arr.4,1,3; Arr. 4,7,1)."

S. 137 „Die Operationen in Baktrien"

Von den Vorgaengen in Baktrien erfahren wir nur wenig. Diese Landschaft hatte sich an dem allgemeinen Aufstand im Jahr 329, als gerade Alexander die Stadt Alexandreia Eschate gruenden wollte, beteiligt (Arr. 4, 1, 5). ... Alexander verbrachte hier den Winter 329/28. Wir hoeren indessen nichts von irgendwelchen Unternehmungen. Aber seine Anordnungen beim Aufbruch nach Sogdien im Fruehjahr 328

zeige, dass die Bewegung immer noch nicht unterdrueckt worden war. Er liess die Generale Polypercho, Attalos, Gorgias und Meleager in Baktrien zurueck."

S. 138 „...Fruehjahr 328 sein Winterlager in Baktra und marschierte ... seines Heeres in 4 Tagen zum Oxus (Arr. 4, 15, 6). ...

Nach Ueberschreitung des Oxus ... in die Margiane, wo er 6 Staedte gruendete."

S. 177 „Mit beginn des Fruehjahres brach Alexander von Nautaka gegen den Sogdischen Felsen bzw. Die Burg des Ariamazes, die dieser mit 20 000 Mann besetzt hielt, auf. Durch eine Spezialabteilung der Pioniere, Gebirgsjaeger, konnte der Felsen eingenommen werden. . .. . ..Fuer die Chronologie liegen nur wenige Anhaltspunkte vor. Mit Fruehjahrsbeginn startete Alexander sein Unternehmen gegen den sogdischen Felsen (Arr. 4,18,4). Der Aufbruch von Baktra zum Uebergang ueber den Hindukusch erfolgte nach Beendigung des Fruehjahres (Arr. 4,22,3). Der Hindukusch wurde in 10 Tagen ueberschritten. Nach Indien marschierten die Makedonen erst nach Untergang der Pleiaden, also Anfang November ... Der Marsch vom Kophen an den Indos war im Winter 327/26, erst mit Fruehjahr 326 stieg man in die Bene von Taxila hinab."

S. 195 „Bei genauer Untersuchung der antiken Quellen zeigt es sich, dass Alexander in vielen Staedten Besatzungen zurueckgelassen hat. Auch werden Besatzungstruppen in mehreren Satrapien bezeugt. Es ist wohl auch zu vermuten, dass in allen Residenzstaedten, in denen die Quellen ausdruecklich keine Besatzung bezeugen, dennoch mit Truppen zu rechnen ist. Es liegt auch die Vermutung nahe, dass Alexander die Muenzpraegestaetten, die er in Kleinasien und dem Vorderen Orient neu anlegte, nicht ohne militaerischen Schutz gelassen hat.

..Alexander uebernahm von seinem Vater die Praegestaetten Pella und Amphipolis."

SHAUGHNESSY

p. 1 „In a recent article on the history of the chariot in China, I attempted to show that a West Asian prototype was introduced to the Bronze Age Shang culture of the north China plain at about 1200 BC. I used archaeological evidemce, both artifactual and figured, to suggest that the route of transmission lay across the broad plains of Central Asia and the south Siberian steppe, passing finally through the grassland and loess plateau of Mongolia, Ningxia and northern Shaanxi and Shanxi provinces, the area traditionally reffered to as the Ordos. In the course of tracing this transmission of the chariot, I discovered several other innovations in the Shang culture of this time that seemed to be introduced from the same direction. In this brief note I will simply mention, without attempting to provide complete substantiation, the most notable of these innovation, in the hope that this may stimulate consideration of the possibility that even in antiquity Chinese culture was greatly enriched through its contacts with the West."

p. 2 „The earliest oracle-bone inscriptions now extant, those of the Dui diviner-group, probably dating to the early or middle portion of Wu Ding's lengthy reign, portray a situation in which even the Shang capital was subject to attack by the *fang* borderlands.

Not only did Wu Ding survive this threat, however, but shortly thereafter he launched a major campaign of westward expansion. This campaign succeded in pushing Shang hegemony as far west as and perhaps slightly beyond the Fen River valley of west-central Shanxi province."

p. 3 „For the Shang, who had therefore been an eastern power, deriving their cultural traditions from the 'Longshan' culture of eastern Henan and western Shandong, their western push push into Shanxi opened a new window of communication with the peoples of the upper Yellow River

valley, the Ordos region, who in turn had cultural associations with cultures farther west and north. Some ccommunication between the Shang and south Siberian/Central Asian cultures has long been recognized in two artifacts that also made their first appearance in China about the time of King Wu Ding or, in archaeological terminology, Phase II of the Yinxu sequence: animal-headed (principally ram-heads) or ring-handled knives and a curious 'bow-shaped implement'. Both of these artifacts are especially associated with chariot burials, the 'bow-shaped impement', in particular, possibly playing some functional role in the driving of a chariot."

p. 4 „Previous to this time, knives of the North China Plains had been composed of two parts, a blade and a separate haft. Beginning with Yinxu Phase II, however, there are tentative Shang attempts to replicate the single-cast blade and haft that was a prominent feature of the foreign animal-headed knife. Although this technology was never fully exploited by the Shang, it is significant that it came to be the dominant knife-style of the Zhou, the more westerly people who eventually overthrew the Shang to establish the Zhou dynasty (1045-256 BC). This integrated haft-knife was not the only technological improvement in Shang weaponry. From the beginning of China's Bronze Age, the personal weapon *par excellence* had always been the *ge* or hacking-axe. But the inventory of foreign-inspiredciltural innovations in Shang China at this time is by no means limited to weaponry. The discovery in 1975 of tomb M5 at Anyang, the so salled 'Fu Hao-Tomb',contains considerable evidence of northwestern influence. This tomb, which is that of one of Wu Ding's principal consorts, probably dates to about 1195 BC, and was the first important tomb at Yinxu to have been found undisturbed. In addition to examples of both ram-headed knives and 'bow-shaped implements', this tomb also contained four

bronze mirrors, previously unknown to the Shang in any form, of a type extremely common in the Karasuk culture of the Lake Baikal region.

p. 5 „Cultural communication is perhaps most clearly attested through concrete archaeological evidence. But such artifactual imports are by no means the only or the most important features that can be transmitted from one culture to another. Intellectual influences and innovations can also be traced through judicious dating of epigraphic sources. In the case of Shang China, it is now well established that the reign of Zu Jia (1183-1162 BC?), one of Wu Ding's two reigning sons and during whose reign the Shang western hegemony was defintively lost, was marked by a revision of cultic practice so dramatic that Dong Zuob in postulated the emergence of a 'New School' of official dom."

p. 6 „Eschewing the impromptu cult know to us from the Bin xx-group inscriptions of Wu Ding and Zu Geng's (r. 1194-1184 BC ?) reigns, Zu Jia established a rigidly conservative ritual schedule. Again, this is probably not directly attributable to outside influence but was rather a reflection of the great construction in the Shang kingdom. But other more particular features of intellectual innovation can be more clearly traced to Western influnce.

The reign of Zu Jia also witnessed a radical change in calendrical practice, shifting from a year-end intercalation schedule to the more precise mid-year intercalation. It seems to me unlikely that such an abrupt and radical change could have derived from indigenous development. It is possible, moreover, that the concept of the seven-day week reached China at this time. Although never adopted by the Shang and destined within five hundred years to die out throughout China, a type of seven-day week does seem to have characterized the calendrical practice of the Zhou people, who at this time still inhabited the middle stretch of the Fen River valley; i.e., precisely the area across which the Shang contact with the Ordos was achieved."

p. 6-7 „Another feature of Central Asian culture, perhaps the most important of all, also seems to have been adopted at this time by the Zhou but not by the Shang. It is often remarked in intellectual histories of China that whereas the Shang believed in a supreme ancestor-deity named Di, the Zhou believed instead in an amorphous heaven-deity, *tian*. Seen within the context of the massive infusion of western culture at this time and also recognizing the geographic location of Zhou along the Ordos/Shang route of contacr, it is perhaps not surprising that the Zhou 'heaven' deity is strikingly similar to the heaven-deity of Mongolian and other Central Asian religions. Indeed, it is likely that the Zhou adopted even the name of this deity, the Chinese *tian*/tian being very close to the Mongolian *tengri*. Evidence, albeit circumstantial, that this cult of *tian* made its first appearance in China at about this time comes in the form of legend concerning the Shang king Wu Yi (r.1140-1119 BC ?), grandson of Zu Jia. The *Shiji* recounts that Wu Yi, out of contempt for this foreign belief, filled a leather pouch with blood, hung it and shot it with an arrow, mockingly declaring that he had 'shot heaven'."

SHISHLINA

p. 222 „The Eurasian steppe is a region of continental semi-arid grassland stretching from the Black Sea to Mongolia, with rich Central Asian agricultural regions interspersed between mountains and deserts to the south."

p. 223 „South of the steppe, in the desert and desert-steppe region, pastoralism has a different structure and organization. The primary mode of life in the desert oases of Central Asia since the late third millennium BCE was irrigation agricilture (Hiebert 1994). The traditional buildings of the oases of the oases, fortified building complexes (called *qala*, or *khovli*), typically had a considerable amount of space devoted

to stables, storage areas, etc. ... During the Bronze Age, as the irrigation systems pushed deeper into the thinly vegetated deserts of the Central Asian geserts, the size of the region needed to pasture animals increased dramatically, bringing the Central Asian groups into contact with the steppe pastoralists for the first time."

p. 224 „There is a general consensus that Eurasian pastoralism developed earliest on the western part of the Eurasian steppe: developing from the Sredni Stog and Khvalynsk eneolithic cultures (4th millennium BCE) near the Volga between the lower Don and Volga, near the Black Sea coast.

In the mid-third millennium, hundreds of kurgans appear suddenly on the western Eurasian Steppe: from Bulgaria to the Ural Mountains."

p. 226 „The time period from 1900 to 1750BCE was a period of great mobility on the Eurasian steppe. ... the metals of the Caucasus began to be depleted, the desiccation of the environment continued, and Eurasian pastoralists first came into contact with the oasis dwellers of Central Asia. The appearance of the short bow at this time strongly suggests horse riding. "

p. 230 „By 1900 BCE, the adaptation of the desert oases became successful enough that it spread and developed in many oasis areas (i.e., the river deltas of northern, southern and eastern Bactria) as well as those in Turkmenistan. The desert oasis culture of Bactria and Margiana characterized by the Bactrian-Margiana Archeological Complex (BMAC) expanded as reflected by the identification of distintive BMAC desert oasis finds to the south in Baluchistan, in southeasren Ran, and in northern Iran."

p. 231 „Interestingly, at this time, the metals of the desert oases shift from arsenical copper bronzes to tin bronzes. This shift may coincide with the first explotation of copper deposits in northern Bactria and in the western Tian Shan

near Djungaria, areas into which mobile herders of the early Andronovo had moved.

We can identify the impact of the oasis adaptation on pastoral cultures of the steppe of northern Kazakhstan, and of the highland regions of the Pamirs and Tian Shan.... On the basis of the new finds from Xinjiang, it appears quite clear that the desert oases of the Tarim Basin were first settled by the complex eastern steppe pastoralists familiar with irrigation agricultural techniques adopted from the western Central Asian oases."

SILLOTTI

p. 273 „Analogous to what happened in Europe and the Near and Middle East around the seventh millennium BC,population of hunter-gatherers in Asia in lands that are now part of China,Japan,Korea,India,Pakistan and southeast Asia began to practice agriculture and settle on a permanent basis.

The communities living in the Yangtze valley in the centre of China had already developed the cultivation of rice by the sixth millennium BC as well as practicing several forms of stock breeding.

It was here during the second half of the fourth century BC that one of the oldest cultures in Asia evolved,the Liangzhu from which many tombs have been found.

During the second millennium BC,when Neolithic peoples in the area began to use bronze and organized themselves in a proper state ruled by the first kings of the Shang dynasty,large monumental tombs appeared in the form of upside-down pyramids."

p. 274 „However, not all the peoples in Asia had followed the development from a hunter-gatherer existence to an agricultural lifestyle. Some groups on the Siberian and Caucasian steppes in the regions of the Altai and around the

Aral Sea continued an economy based on stock-breeding ;this choice obliged them to remain nomadic as it was the only way they could exploit all the grazing areas in their territory on a rotational basis.

These peoples,of uncertain origin,were called by various names but were known most of all as Scythyans. They created their own culture known for the extreme refinement of their arts and crafts,especially metal and goldworking,the construction of large tumulus tombs known as *kurgan*,and a complex funerary ritual that included the sacrifice not only of animals but also of human beings."

SINOR

p. 729 „The fact that desiccated corpses, numbering well over a hundred, exhumed since the late nineteen seventies in the Tarim Basin show Europoid features lends particular interest to their discovery. From prehistoric times to the present, the vast majority of the population of East Asia was thought to have belonged to the Mongoloid stock. The same can be said of the population of the eastern regions of Inner Asia, i.e. of the lands bordering on historical China.

Prehistoric material remains seldom shed light on the anthropological features of the population that produced them; they are always mute on the language of their users."

p. 730 „One can neither prove nor disprove the Indo-European, let alone the Tocharian, connection. For all we know, when still among the quick, these mummies might have been using a non-Indo-European language spoken by Europoids, for example a Caucasian language – of which some forty still subsist – or one of the paleoasiatic languagrs now all but extinct. Several hundred languages must have disappeared in the last three thousands years.

It has been argued by some, probably most strongly by H. W. Bailey (1981), that Iranian loanwords in Chinese show

early contacts between Indo-Europeans and Chinese. ...It can be taken as an *a priory* certainly that – as is the case with all other languages – Chinese vocabulary incorporates loan-words. Some may have been taken from an Indo-European language, others not. "

p. 731 „The desiccated corpses discovered in Tarim Basin are not the only remains of prehistoric Europoids to have become known far away from the presumed Indo-European homeland. For example, of particular importance from our point of view is the Early Bronze Age Afanasievo culture which appears around 3000 BCE in the very heartland of Inner Asia, in the sreppe island around Minusinsk. The physical type of the Afanasievo people is Europoid, with dolicocephaly prevailing and an average height of about 168 cm. They were the earliest pastoralists of the region who bred cattle, sheep, and horses, used wool, but had not yet begun to use domesticated animals as beasts of burden.

Around 1700 BCE a new civilization appears in the Minusinsk Basin: that of Andronovo people, also Europoid but brachicephalic. The Andronovo period lasted for about a thousand years and its end in the 7th century BCE ..."

p. 732 „Maenchen-Helfen (1973). In his view: ' After the conquest of present day Tuva by the Hsiung-nu in the second century CE, the population, which had been racially mixed with a preponderance of Europoid features, became not less but more Europoid.' To this group must have belonged the Wusun of the 2nd century BCE, described as having green eyes and red hair, and at least a substantial part of the population of the Tashtyk culture (first centuries CE) for which the portrait-like burial masks reveal a mixed population of Europoid and Mongoloid types. The presence of Europoids in China can be followed across many centuries."

p. 733-735 „In the description of the Trojans' advance against the Achaeans the *Iliad* say '...the Trojans advanced

with the ahouting and din like that of birds. They filled the air with glamor, like the cranes that fly ... ...to bring death and destruction to the Pygmies ...

Western sinologists, who in times past knew their Classics, remembered this motif when they came across it in Chinese texts, recognized the essential identity of the Classical and the Chinese traditions and, not surprisingly, attributed a Greek origin to the Chinese tales. ... many first-rate observations on Greek-Chinese contacts. The story about the Pygmies and the cranes did not escape his attention, and he followed the myth...

p. 740-741 „Several aspects of early Greek civilization can be traced to North Eurasia. Some of these were discovered and examined in the pioneering works of Karl Meuli (1935,1960). It is known that Greek contains only a relatively small number of words of Indo-European origin, or to put it more strikingly, most of the Greek vocabulary is of unknown origin. The amazing Greek civilization is just a veneer covering a solid core of unknown substance. ...

...Pulleyblank (1966) ...one step further Prusek (1971) wrote '...there was no Indo-European invasion on the western frontiers of China in the early years of the first millennium BC ...for simple reason that the Indo-Europeans had been settled there since time immemorial.' The relevance of my approach to the subject of Europoid bodies discovered in Ximjiang lies, at least so I hope, in that it reveals the existence of an archaic mythical continuum covering the whole of Eurasia and at least part of North America. Myths have a longer life than humans or their artifacts.

An important by-product of the increased awareness of Europoid populations all across Eurasia may he the overdue bursting of the bubble usually referred to as the Indo-European Homeland. The prevailing view among the majority of scholars, dead or alive, would locate that homeland some-

where in Eastern Europe, preferably north of the Black and Caspian Seas. I would be ready to accept this hypothesis as long as it is understood that by homeland *(Urheimat)* we understand a hypothetical territory where lived a hypothetical people *(Urvolk)* using one and the same hypothetical language *(Ursprache)* . "

p. 742 „David W.Anthony ...suggests (1994) 'that horses were first domesticated and that riding began in the western Eurasian steppes about 4000 BCE.' „

SOOTHILL

p. 1 „There are two phrases in *The Analects* of Confucius, which are not difficult to translate, but with whose interpretation it is less easy to be satisfied.. ...

The first of the phrases reffered to may be translated as follows:

'To govern by *Te* is to be like the Pole-star, which abides in its place while all the other stars bow towards [or circle round] it.'

The second phrase ...may be translated:

'Reverently ordering himself, he faced south, and that was sufficient'; or 'All that he did was to array himself and face directly south', and all obeyed him."

p. 2 „Shun is the seventh sovereign on record in Chinese traditional history. ... Perhaps even the Emperor Shun existed, though not, maybe as depicted by his hero-worshipers of later ages, but as a ruler who laid the foundations of government on which following generations have built. There is, of course, no more reason for insisting upon the reputed date of his reign as being from 2255 BC to 2205 BC, than for a believer in the Creation as set forth in Genesis as being at 4004 BC; but the date ascribed to Shun has far greater probability. Before Shun and Yao was a period even more 'legendary'; but with Shun and Yao Chinese traditional history begins."

p. 12 „The *Shu*, or 'History', is relatively a late compilation. It was destroyed during the Burning of the Books in 213 BC, and was restored and edited later. It consists chiefly of addresses to and from the Throne, supposedly beginning with the period of the legendary emporers Yao and Shun, early in the third millennium BC."

p. 13-14 „The *Chan Kuo Ts'e*, or Record of the Warring States, and other accounts, lead us on to the *Shih Chi*, or Historical Records of Ssu-ma Ch'ien, the first accredited historian of China (c. 100 BC), most of whose work has been translated into French.by ...

Edouard Chavannes."

p. 16 „In one of so-called Confucian Classics, the *Li Chi*, or 'Book of Rites', there is a section 'Monthly Observances',... It is the fourth section of the book, and in it are given complete directions for the rites connected with each new moon of the year."

p. 18 „By 51 BC a large number of copies of the ancient writings had been gathered into the royal library. ...

The two scholars of this period ...were Tai Te and Tai Sheng, known respectively as the Elder and the Younger Tai. ... are preserved for us in the Han and Wei collection as the *Ta Tai Li*. Included amongst these is what is known as "The Calendar of the Hsia Dynasty", a month calendar of great value, whether it be of the Hsia period or later."

p. 19 „...that portion of the *Li Chi*, Section IV, known as the 'Monthly Observances, or Ordinances'. As this section is important witness to our subject, its value must also be assessed, and some account given of this origin. Whence were its twelve monthly records obtained ? They are records precisely of such regulations as we might expect from the hierarchical class of a more ancient China, a logical continuation of pre-historic ideas and ritual such as, we now know, thanks to the anthropologists, was common over a wide area of the civilized world."

p. 48-49 „'Mourning is man's end', comments Chu His, 'winter is the year's end, therefore at this season the mourning regulations are ordered'. And yet, during this month 'there is great drinking and cooking of flesh.' ...

It was the saturnalia of the Chinese, being the close of the year's harvesting. It was the saturnalia of the Chinese, taking place in the Tenth Month, earlier therefore than in the Roman Empire. The Son of Heaven now prays to 'the host of heaven' for the coming year, offers 'The Great Sacrifice' at the earth altar and the public gates, and rewards the farmers, 'in order to give them rest from toil'. The Great Sacrifice, means the great Cutting, and may mean the slaughter of the three victims, the bull, ram, and boar, which was the complete sacrifice. The 'host of heaven' probably means the seven rulers of the sky, i.e. the day, the night and the seasons, or the sun, moon, and five planets. ...

In the Eleventh Month responcible officers are commanded to take care that nothing covered be thrown open, and there should be no calling up the masses of the people. ... But decree of heaven says that this should be the Enjoyment Month. 'In this month, too, the **shortest day** arrives, 'when the forces of darkness and light struggle together' again as they did in the Fifth Month. Now is the time when life is just beginning again, and must not be disturbed: so women's work at this time must be lessend; they should remain indoors. As at the summer solstice, responsible men should also avoid active exercise, repress desire even more stringently than in the summer, and keep both mind and body calm, 'in order to aid **the demarcation of darkness and light** '. ...
But already 'rue begins to grow; sedges shoot; worms twist and turn; the elks shed their horns; and the waters and springs are stirring'."

p. 50-51 „The harmony of heaven, earth, and man would assuredly be set in discord by the the wrong ritual of the emporer as representative of mankind and the nation; and his potency would likewise suffer.

There is an interesting confirmation of the continuance of these conceptions in the *Ta Tao Lu* ,where a memorial is quoted which was addressed to to the emporer Su Tsung of the T'ang dynasty, AD 756, after the change of dating of the years. It is stated:

The Monthly Observances were created by the men of the Chou period, and they held to the Hsia seasons, with certain known alterations... since the alteration in dates, the harvests have not ripened, the price of grain has constantly risen, the people have been uneasy, and those of the lower officials who had not the mind of the court, suddenly, at the eleventh month, hurried on executions without consideration. Therefore delay is adviced as to the twelfth month, in doudtful cases, for revision of sentences."

p. 52 „THE CALENDAR"

p. 52-53 „In China, then, the calendar was one of the most remarkable unifying forces, and remained so to the very end of dynastic rule. In the time, under Taoist influence, it became an object possessed of magical powers. ...The origins of such a calendar are therefore of much significance.

'The Calendar',writes Professor Langdon, 'is the the framework of any civilization, the time index for all business transactions and religious observances, the rule by which all dayly life is regulated'. The Sumerians, he tells us,who founded their great cities long before 4000 BC, had already devised lunar calendars, most of which can be traced back to about 3000 BC, by which period they had evolved the various groupings in the constelations, and woven about them their myths of the month. As early as 2500 BC, the stations of the moon were called 'houses' in Sumerian astronomy. Babylonian astronomers, following them, had arrived by the sixth century BC 'at an almost accurate calculation of the length of the lunar month', he says, 'as 29 days, 44 minutes, 3 1/3 sec-

onds. The Assyrian menologies, promulgated about 1000 BC, were copied from Babylonian originals, and thus inherited the Sumerian mith-months. ...

How far, if at all, this knowledge reached or inspired the early Chinese Wise Man, no one as yet can say. That there was some sort of ancient traffic between Western Asia and the basin of the Yellow River seems probable, not only because of evidences of early coincidences in the lunar zodiac, but because of the finds of early painted pottery of similar types."

p. 54 „Leopold de Saussure considered that Mesepotamian astronomy reached China before 200 BC. This date is very questionable, but it seems probable that before that arrival Chinese observers of the heavenly bodies had already realized something of their grouping, their rising and setting in relation to the seasons, the recurrences of the equinox, and the seasonal visitations of thunder.

We have already dealt with the *Yueh Ling*, that calendar devised to bring the necessary imperial ritual into line with the motions of the celestial luminaries, and nature upon earth. There is another ancient Chinese calendar, upon which it was obviously based, the chief difference being that the 'Hsia Calendar', as it is called, or *Hsia Hsiao Cheng,* is purely a farmer's or nature calendar. ... This Hsia Calendar, one of the most interesting in the world, has been attributed, probably wrongly, for many centuries to the legendary Hsia dynasty, which reigned, according to the old traditions, between 2205 and 1818 BC. It is reputed the oldest work of its kind in existence. It was in the *Ta Tai Li* along with other matter edited by the Elder Tai, but was omitted from the *Li Chi*. ... Its style is archaic and unusual, and as Professor Douglas said: 'In the Hsia Calendar we find with few exceptions a grammatical construction which is diametrically opposed to the recognized cannons of Chinese syntax.' There is truth in

this observation, and the inference may be either that the structure of the language changed, or that the Calendar was a translation."

p. 56 „The Hsia Calendar begins its year, as did the calendar in China in modern times before the Western calendar was introduced, with the third month of the solar year, that is to say, the third month after the **winter solsice**. This means any time that the moon might indicate between the middle of January and the end of February.

Now the Chinese Lunar zodiacal costellations, which, with the sun and the moon, formed the basis of all the calculations, were early grouped in sevens, though at what period is unknown. These sevens were put under four *Kung*, or Mansions. The four *Kung* form the four quadrants, or quarters of the sky."

p. 60 „A very ancient and characteristic method of determining the seasons and months of the year, to which the Chinese are fond and alluding, was the revolution of Ursa Major. One of its name, of which it has several, is the 'Northern Bushel'. Under this name it is often confounded with the North Pole, and also with one of the twenty-eight mansions in Sagittarius, which has the same name. Its tale is called the 'handle'. There is a clear statement of this method of determining the seasons in the writings of Ho-kwantsze : 'When the tail of the Bear points to the south, it is summer to all the world. When the tail of the Bear points to the west it is autumn to all the world. When the tail of the Bear points to the north, it is winter to all the world. ...

Later he speaks of – ' the use of Ursa Mayor as a kind of natural clock,whose hand makes one revolution in a year."

p. 61-62 „As elsewhere in the world, the main difficulty in the creation of the Calendar was the necessity for an intercalary month. In Assyria, Asurbanipal in the seventh century

BC promulgated a calendar with twelve months and three short intercalary month. Various systems were employed in Greece, the chief being intercalation each third, fifth, and eight year. The cycle of Meton in 432 BC determined seven intercalations in nineteen years. Callippus a century later determined the year at 365 ¼ days, and this was adopted in the Julian Calendar of 46 BC. Hipparchus in 126 BC had reached the point of greatest accuracy, but his system was not adopted. The Greeks in Homer's time seem to have had only a lunar year, with no intercalation. ... In the end the Greeks solved the riddle by a system, slightly imperfect, which was later adopted in the Julian year; but there is no evidence that the Chinese ever solved the problem. That they had at an early period an intercalary month need not to be disputed, for it was essential in the farmer's lunar-solar year. If the phrase in *The Shu* is not interpolation, then the *Jun Yueh*, or intercalary month, is mentioned in the *Canon of Yao*. 'The annual period', we read, 'is 366 days: and by an intercalary month are determinined the four seasons for completing the year.' ... The only other mentions of it in the Confucians classics are in the *Spring and Autumn Annals* for 621 BC, when Duke Wen did not offer the new moon sacrifices in the intercalary month; nor in 400 BC when Duke Ching of Ch'I was buried; nor at the date given in the *Li Chi* XI, I,3."

p. 63 „The Greek system, however, or at least the Attic, was simpler and more regular. Like the Sumerian, with its 'decan' or ten-day week, it divided the month into three periods of ten-days each. The Chinese system also divided the month into three ten-day periods, or 'weeks', which,according to the *Shu* existed in the earliest recorded period. In that case, there can be no connection with the Calendar of Alexander. That some common origin for both the Chinese and the Attic systems may be looked for is reasonable: but where? We have as yet no answer."

p. 69-70 „The Ming T'ang was the Son of Heaven's great temple. ...There were oblations to certain ancestors, the *tsung ssu*,the spring and autumn audiences, or *ch'ao chin*, the ploughing of the sacred plot; the best owing of food on the old relatives and officers; the distinguishing of worth; the archery tournament; the offering up of captives of war; the regulation of the calendar; the observation of the clouds and weather; the announcement of the new moon; and the giving of orders of government. All these affairs were transacted within it: and therefore it was the hall, or palace, of Great Instruction.. ...

The *Ta Tao Li* proceeds: 'The Ming T'ang was first built according to the design of Shen Nung', the Divine Farmer and second legendary emporer, whose date was traditionally given as 2736 to 2705 BC, and who was the second of the five *Ti*."

p. 71 „But it was under the next legendary emporer, Huang Ti, or Yellow Emporer, traditionally 2692 to 2598 BC or during the period attributed to him, that the Ming T'ang, according to the *Ta Tao Li*, attained fuller development. There are certain phrases connected with Huang Ti which tally with this tradition; for him is ascribed the building of an observatory and the appointment of officers for astronomical and weather observations, with a view to the regulation of the calendar, the creation of which is set thus early in Chinese tradition."

p. 97 „It seems reasonable clear that the Hall of Light reached its fully developed form under the Chou Dynasty, which lasted from 1122 till 255 BC. But this is a long period, over a thousand years, and it saw many changes.

About seven years after King Wu had overthrown the last 'voluptuous tyrant' ruler of the Shang (or 'Yin') dynasty, and founded the line of Chou, he died, leaving his infant son

as successor in the care of his younger brother, known as Chou Kung, as regent. Chou Kung by his wisdom and fidelity established the new throne and eventually handed over to the young emporer the team of turbulent barons whom he had, by dint of hard work, partially broken into loyal service. For this he has received admiration and homage from Confucius and other scholars down the ages.

The two Ming T'ang buildings, then, according to the records, existed in the days of Confucius, c. 500 BC."

TAO

p. 162 „The Tarim Basin is noted in Chinese history because of the oasis states there during the period from the Han through Tang dynasties. But no bronze cultural remains were found there before 1976. ...Now things have changed.

In 1976, a bronze cultural cemetery was found at Shanbabay of Tashqurghan County, neat the southwest edge of Xinjiang.

Pottery vessels were shaped by hand and consist of pots, jugs, and bowls. ...Usually there are no decorations on the surface of pottery vessels.

Most bronze artifacts from Shanbabay are ornaments. They include earings, rings, waist band ornaments, and pendants. In addition, there area few small weapons and tools such as arrowheads, knives, and so forth.

Another cemetery of Late Bronze Age or perhaps Early Iron Age at Bozdong, Aqsu-Konashahar County, near the northwest edge of the Tarim Basin, was found in 1985."

p. 163 „The Sampul cemetery located in Lop County, near the southern edge of the Tarim Basin, was discovered in 1984. ...Funeral objects are varied, such as pottery, bronze, iron, and wooden implements, as well as wool coats and foods.

The most important discovery was in Charwighul, Khotunsumbul County, near the northeast edge of the Tarim Basin. A total number of a thousand burials was found there.

Funeral objects consist of pottery, bronze, iron, stone and wooden wares, plus wool coats,and so on."

p. 164 „...The painted pottery has red decorations on a pale yellow background. ...On many vessels there are various kinds of painted bands. They usually unclude designs made out of of the following shapes or patterns: triangles, mesh, chessboard, rhopmbus, or vertical lines. ...Bronze ware found at Charwighul includes small tools, weapons, and ornaments, such as knives, arrowheads, spearheads, awls, rings, hair clasps, and pendants.

Remains similar to those of the Charwighul Culture are found in Chong Bagh cemetery, Bugur County and other sites along the southern slopes of the Taengri Tagh."

p. 165-166 „The painted pottery of the Charwighul cemetery is a special cultural element that can hardly be found in the western and southern parts of Tarim Basin. But it is a common element that existed in the Turfan Basin. Based on radiocarbon dares, bronze cultural remains in the Turfan Basin existed from about 3145~75 BP to 2225~70 BP. Dates for the Charwigul cemeteries range from about 2770~90 BP to 1900 BP. The Chong Bagh cemetery is dated from about 2795~100 BP to 2490~90 BP. So the time when painted pottery elements existed in the Charwighul and Chong Bagh cemeteries is later than the time when they existed in the Turfan Basin. This means that these elements appear to have originated from the eastern part of Xinjiang and spread toward the eastern edge of the Tarim Basin."

p. 167 „...The famous Chinese physical anthropologist, Professor Han Kangxin, has studied cranial remains found in a pit tomb of the Shanbabay cemetery. In physical morphology, the population of the Shanbabay cemetery has a close

relationship to the eastern branch of the Mediterranean subgroup of Indo-Afghan racial type.

...They do not resemble the Mongoloid racial type. „

p. 168 „The Tarim Basin is a large region about which we have come to know just a little concerning the Bronze Age and Early Iron Age cultures that existed long ago. ...It was in the first half of the first millennium BCE (or perhaps even earlier in the second half of the second millennium BCE) when some Caucasian people, mainly members of the east branch of the Mediterranean subgroup of the Indo-Afghan racial type, from the Fergana Basin and the Vakhsh River valley of Southern Tajikistan, crossed the Pamirs and entered the western part of the Tarim Basin. ... Some of them skirted the northern edge of the Tarim Basin and drove straight through the Qarashahar Depression, meeting with Mongoloid peop|le in the Charwighul area. Another branch moved along the southetrn edge of the Tarim Basin and arrived in the region of Lop (near Khotan), even going as far east as the region of Lopnor in later times."

THEODORESCU

p. 72 „Perioda controlului hunic asupre tinuturilor est- si est-central europene, intre care si partile meridionale si de sud-vest ale actulului teritoriu romanese (376-454), este ilustrata in continuare mai ales de prodoabele, de metal pretios cu insertii de pietre colozate, pe care hunii le intilnisera si le preluasera, ca si precursorii lor germanici, in stepele nord-pontice."

pp. 73-74 „Nu ne vom opri aici asupra alter piese di metal tipice neamurilor hunice-anume *cazanele de bronz* cu functie rituala, de sacrificiu, de felul gasite, integri sau fragmentare, in sudul Muntenier si Oltenier, la Bosneagu, Desa-Ciuperceni, Hotarani Celei, datate in prima parte a secolului al V-lea si foarte asemanatoare unor descoperiti din Ungaria, Serbia de est si Siberia. Acesta cazane – a caror decoratie, foarte, sareca dealfel, in care recunoastam motivul „ciuper cutelor" regasit la unele podoale si vase de metal hunice din Altai pina in Ungaria, si a caror forma, no mai putin, sint de evidenta inspirate asiatica, find aduse de huni, impreuna cu alte piese de metal (oglinzi, aplice zoomorfe, din Asia centrala si de la Volga inferioara – pot li atribuite cu siguranta artei hunilor, dominata de un principiu abstract si metrizant opus animalier geometrizant opus, dupa cum direct legate de huni sint si diademele din foaie de metal pretioc...

Fig. 71 Desa – cazane ritual

THE SILK ROAD

p. 14 „The Swedish explorer Sven Hedin passed through Xinjiang, the cradle of the Chinese section of the Silk Road in 1933-35.

Tourism had also arrived with a wengeance and the legendary travelers of Old like Marco Polo and Xuangzang – were they to retread the ancient highways – would be severely challenged to recognize towns like Xian and Kashgar as they are today. "

p. 15 „Baron Ferdinand von Richthofen first coined the term 'Silk Road, or Seidenstrasse, in 1877, but it is misnomer. It was not really a road at all; it was a vast network of land based martime trade routes and the merchants who used it carried far, far more than just silk. The beginning of land-based trade between Orient and Occident can probably be pinpointed to around 105 BC, when the Chinese Emporer Wudi (140-87 BC) sent a group of Chinese emissaries to the court of Mithriadates II (128-88 BC), the Parthian ruler of Persia. Wudi's mission appears to have marked the beginnings of trade with Persia in 53 BC; the Persians unfurled dazzling silk banners during their battle with the Romans at Cardae.

By 46 BC, however, Chinese silks had reached Rome. A triumphal procession for Julius Caesar in that year included silk canopies, and it was not long before the commentators of the day were lamenting the Romans' obsession with the new material and the drain it placed upon the economy. So pervasive was the new fashion that in 14 BC Rome's Senate was obliged to issue a ban against a men'disgracing themselves with the effeminate delicacy of silk apparel, but to little effect, it seems. The Roman commentator Seneca, writing in the first century AD, makes no attempt to hide his disapproval of women who wore silk.

At different times and throughout its history, trading centres grew and prospered along the highways of the Silk Road. Great cities like the Abbasid capital of Baghdad, the Sogdian town of Samarkand and the Bactrian metropolis of Merv became dynamic entrepots where goods were traded in both directions."

p. 19 „There was conciderable traffic in human beings in both directions along the Silk Road and there were also many instances of mass migration of entire communities. We will examine the migration of the Yuezhi, founders of the Kushan Empire, elsewhere in this book and also look briefly at the Europoid mummies of the Tarim Basin but perhaps the farthest wanderings of any single people are contained in the migration of the Roma, or Gypsies, who now number between eight- and twelve-million souls and reside mainly in Eastern Europe...

p. 23 „The life and achievements of Alexander the Great (336/23 BC) preceded the establishment of the Silk Road by some three centuries."

TUITE

p. 448 „The Tarim Basin, site of the desiccated human remains which are the principal focus of this volume, is surrounded by mountains on three sides: the Tian Shan range to

the north, the Kunlun Shan to the southwest, and the Altun Shan to the southeast. Just beyond the western rim of the basin are the Pamir, Hindu-Kush and Karakorum mountains, a region noted for both its rugged terrain and the diversity of ethnic groups which have settled its valleys. One such group in particular has fascinated linguists and historians for hearly a century: the Burushos of northern Pakistan. ...no strong evidence that the ancestors of the Burushos ever inhabited the vast depression 200 km northeast of their current homeland, I believe the study of Burusho prehistory to be relevance for understanding the cultural and linguistic context of the western Tarim region in the 2nd millennium BCE, the period to which the oldest mummies have provisionally been dated (Mair 1995).

The Burushos speak a language, Burushaski, that has not been convincingly grouped into any know linguistic family.

p. 449 „...the Proto-Burushos were historically linked to the Caucasus region, and very likely migtated to their present homeland from there ... The belief that the peoples of the Caucasus and Hindu-Kush/Karakorum region are somehow connected is of course far from new: the hypothesis has been discussed from time to time in the German- and Russian-language anthropological literature, and even some Greek geographers of antiquity saw links between Colchis and India. „

p. 450 „...the Proto-Burushos arrive in the Hindu-Kush/Karakorum region several centuries or a millennium before the Indo-Iranian-speaking peoples. As to their previous whereabouts, the evidence is less direct, and primarily derives from comparative linguistics and ethnology."

p. 467 „The archeological evidence indicates that the Northeast Caucasian peoples have been in roughly their present location for several millenia at least. ...The common features discussed in this paper could have as well diffused more

slowly across a chain of highland communities to the south of the Caspian, across Iran and Afghanistan. ... Perhaps some of the influx into the Bronze Age Tarim Basin came from this second, less-studied southern route."

WALBANK

THE HELLENISTIC PERIOD

SOURCES FOR THE PERIOD

p. 4-5 „II.Surviving writers"

„The earliest historian of the period to have survived in substantial amounts, and the only one of outstanding merit is Polibius of Megapolis (c.200-c.118). He pursued a public career as a statesmam of the Achaen League down to 168 when, after the defeat of Perseus of Macedonia, he was compelled along with a thousand other Achaens to go to Rome, where he was detained until 150. During these eighteen years he became the friend and teacher of P. Scipio Aemilianus and set about the composition of the 'Histories', originally designed to cover the years 220 to 167 in thirty books, in which he proposed to explain, primarily for Greek readers, 'how and thanks to what kind of constitution' the Romans had during that period become masters of the whole of the civilized world, the occumene."

WANG

p. 508 „Genetic relations become useful when they reflect monophyletic groupings. To paraphrase a biologist who studied such questions extensively, 'a monophyletic group is a group of languages in which every language is more closely related to every other language in the group than to any language outside the group."

p. 510 „In terms of archeology, the most recent 'news' which has caught the attention of the media in the West has to do with a large collection of desiccated corpses found in eastern Xinjiang. ...Some of these corpses date as back as 4000 years, though others are considerably younger. Because they are remarkably well preserved by the desert climate of Xinjiang, they are clearly recognizable as Caucasian."

p. 511 „According to Baldi, 'it is now generally held that the speakers of Tocharian were part of a very early migration from the Central Indo-European area, possibly as early as 2000 2000 BCE'."

WENKAN

p. 357 „In the last 16 to 17 years, Chinese archaeologists have unearthed about 100 well-preserved corpses of ancient human beings from the burial ruins all over Xinjiang, the oldest of which dates from $,000 BP. For example, in 1980 ... found a female mummy in the Lop-nor area (along the Tieban River, a section of the Kongque River which flows into Lop-nor), who had a good-looking face, deep eye sockets, high nose, and brown hair and died at an age between 40 and 45. The sheepskin she is wrapped in has been tested as dating from 3880 +_ 95 BP."

p. 358 „The most notable, however, is the ethnic character of these ancient residents. Most of them belong to the White (Caucasian) race. ... So the early period of activity of these white people was equal to the turn of the Neolitjic and Bronze Ages and earlier than the generally accepted dating of the opening of the Silk Road by about 2,000 years."

p. 360 „In addition to the various types of the Europeans, ...the Mongolians from the East also appeared in ancient Xinjiang. The relics of the earliest Mongolian people in scattered groups available today are from the Hami area and date from around 3,000 BP. The massive immigration of the Mongolians probably began in the Han or even later periods."

p. 361 „For example, in the 'Account of the Western Regions', ...Yan Shigu made a comment on 'Wusun': 'The Wusun (People) have the most strange physical shape among

the various foreign peoples in the Western Regions. Today's foreigners with green eyes and red hair, looking like rhesus monkeys, originally came from the Wusun'."

p. 366 „Both 'Yuezhi' and 'Wusun' were tribal unions. The Yuezhi were not the Scythians but a powerful nomadic tribal union in the period from the 5th century BC to the 4th century AD, spreading in the area north of Hetao [the Great Bend of the Yellow River] and south of the Altai Mountains, keeping a close relationship with the Altaic (in the geographic sense) 'Scythinians', which can be proven by the textile fabrics, pongee with phoenix pattern, lacquerwares and bronze wares with veins like the Chinese character III (pronounced *shan* and meaning 'mountain') unearthed from the Paziryk tombs."

WHEELER – E

p. 749 „§4. Many believe that Herodotus visited Olbia c. 450 or slightly later, but no scholarly consensus exists on the question, and Herodotus himself left the matter ambiguous. Clearly his detailed knowledge decreases the farther his narratives depart from Olbia. For example, specific tribal names (Kallipidai, Alazones) eventually yield to generic ethnic descriptions (Maneaters, Black Cloaks). Herodotus concedes as much when, for data on the interior and farther reaches of Scythia, he cites Aristeas of Proconnesus' poem *Arimaspea* (variously dated c. 475 or c. 550) and certain accounts of Greek traders who had journeyed as far as 'the bald men'."

p. 754 „§10 *Cannibalism*. Herodotus exolicitly attributes cannibalism to the Maneaters, a people that some identify with the Sula River group of Scythian-related culture east of the middle Dnieper. At least seven sites of this group show unbroken human bones mixed in kitchen refuse with cut and broken animal bones. The evidence is taken to indicate the practice of ritual cannibalism like that of the Massagetai and Issedones, who Herodotus says ate males who had reached extreme old age. Similar ritualistic cannibalism is attested archaeologically for the Sauromatai of the southern Urals and lower Volga River, as well as Iranian tribes in the Kazakhstan steppe."

WHEELER – F

p. 756 „§2. ...Scythians belonged to that complex of Iranian-speaking peoples inhabiting the vast expanse of Central Asia between the Ural Mountains of Russia and Kazakhstan and the Altai Mountains of southern Siberia in the third and second millennia, including the ancestors of the Medes and the Persians and the forebears of the various tribes of Sacae (also Scythians) around the Aral Sea and Jaxartes (modern Syr-Darya) and Oxus (modern Amu-Darya) rivers."

p. 757 „§5. ...Some scholars have suggesred, because of their location north of Herodotus' Royal Scythians, that this group was the Black Cloaks, but there can be no certainty. Beyond this point identification of cultural groups with Herodotus' various peoples east or north of Scythia becomes extremely hazardous. The only secure identification is that of the Sauromatai, a different Iranian group from the Scythians and first attested arcahaeologically in the sixth century. The Sauromatai extended from the area east of Lake Maeotis (modern Sea of Azov) and the lower Don (ancient Tanais) across the Volga River to the southern Urals in the fifth century. They had close cultural ties to the Scythians, whose burial mounds they often reused."

WHEELER – G

p. 759 „§1. Herodotus had a vague notion of a general Scythian nation inhabiting the area from the Ister (modern Danube) River deep into Central Asia. His Scythians of Amyrium, brigaded with the Baktrians in Xerxes' army in

480, were named Sacae because the Persians called all Scythians Sacae. Herodotus' view reflects rival generic ethnic terms: Greeks called the Iranians north of the Euxine (Black) Sea and the Aral Sea are Scythians, where for the Persians they were Sacae. According to Herodotus, the Scythians called themselves Scoloti.

§2. Darius I's trilingual inscription at Behistun (in modern Iran) describing his rise to power and early campaigns includes an expedition (520/19) against the 'Saka haumavarga' and the 'Saka tigraxauda' (Sacae wearing pointed caps). ... Here Cyrus the Great died fighting the Massagetai, whose name, like Scythians and Sacae, is generic term for barbarian peoples of northern Asia. Herodotus described them as non-Scythians with Scythian customs."

p. 760 „§5. From the Scythians to the Mongols, steppe culture was based on the horse. ...The pastoralism practiced by the Scythians and later peoples involved herds of horses, cattle, and sheep, supplemented by agriculture in river valleys. Scythians knew bronze and iron working, produced their own pottery, and could develop settlements. To view them as nomads constantly on the move is a gross and incorrect generalization."

WHITEHOUSE

pp. 1-2 „The first known examples of writing may have been unearthed at an archaeological dig in Pakistan. So-called 'plant like' and 'trident-shaped' markings have been found on fragments of pottery dating back 5500years. They were found at a site called Harappa in the region where the great Harappan or Indus civilisation flourished four and a half thousand years ago. Harappa was originally a small settlement in 3500 BC but by 2600 BC it had developed into a major urban centre. The earliest khown writing was etched onto jars before and after firing. Experts believe they may have indicated the contents of the jar or the signs associated with a deity. According to Dr. Richard Meadow of Harvard University, the director of the Harappa Archaeological Research Project, these primitive inscriptions found on pottery may pre-date all other known writing.

Last year it was suggested that the oldest writing might have come from Egypt. Clay tablets containing primitive words were uncovered in southern Egypt at the tomb of a king named Scorpion. They were carbon-dated to 3300-3200 BC. This is about the same time, or slightly earlier, to the primitive writing developed by the Sumerians of the Mesopotamian civilisation around 3100 BC. „It's a big question as to if we can call what we have found true writing," he told BBC News Online, „but we have found symbols that have similarities to whast became Indus script." One of our research aims is to find more examples of these ancient symbols and follow them as they changed and became a writing system." He added.

The discovery will add to the debate about the origins of the written word. It probably suggests that writing developed independently in at least three places Egypt, Mesopotamia and Harappa between 3500 BC and 3100 BC."

WIKIPEDIA

p. 1 „Balkh, also known as Bactra, was once a major world city but was destroyed entirely by the Mongols. Today it is a small town in the province of Balkh, northern Afghanistan ...some 74 km south of Amu Darya, the Oxus River of antiquity."

Balkh was one of the major cities of Khorasan. It was located in a Persian-speaking area of eastern Persia.

The ancient city of Balkh, the oldest in today's Afghanistan, is associated with the Vedic name Bhakri, which

later became Bactra for the Greeks, giving its name to Bactria. It was mostly known as the centre and capital of Bactria or Takharistan."

p. 2 HISTORY OF BALKH

„Balkh is one of the oldest cities of the region and is considered to be the first city to which the Indo-Iranian Aryan tribes moved from the North of Amu Darya, approximately between 2000-1500 BCE. The Arabs called it Ummul-Belaad or Mother of Cities due to its oldness and antiquity. ...

For a long time the city and country was the central seat of the Zoroastrian religion, the founder of which, Zoroaster, died within the walls, according to the Persian poet Firdousi. Armenian sources state that the Parthian Arsak established his capital here. Some scholars believe that a number of mythological rulers of ancient Iran e.g. some kings of Kavi Dynasty (or Kayanian in Persian) were historically local rulers of an area centerd around Balkh. From the Memoirs of Xuanzang, we learn that, at the time of his visit in the 7th century, there were in the city, or its vicinity, about a hundred Buddhist convents, with 3,000 devotees ...

At the time of the Islamic conquest of Persia in the 7th century, however, Balkh had provided an outpost of resistance and a save heaven for the Persian emporer Yedzgird who fled there from the armies of Umar."

WINCHESTER

p. 11 „What is to be wondered at in China," wrote Caspar da Cruz, the Dominican who was there in 1556, „is that there many bridges in uninhabited places throughout the country, and these are not less well built not less costly than those which are nigh the cities, but rather they are all costly and all well wrought." (J.Needham, 1971)

pp. 100-101 „...it took him (J.Needham) to the farthest northwestern reaches of China, far beyond the western terminus of the Great Wall and out into the hot and sandy deserts of what now is called either Sinkiang or Xinjiang but during the war was called, much more romantically Chinese Turkestan.

On this journey he (J. Needham) headed to one specific spot in the Turkestan desert where there was a very small cave... Western scholars have given it a number 17,and it is one of the 400 man made Mogao Crottoes that line a cliff outside an oasis beside the far western town of Dunhuang, which is otherwise known as a rest stop on the Silk Road, which restaurants that offer steaks cut from local donkeys.

This cavern ...was the place where, thirty-six years earlier, in 1907, an immense and ancient Chinese library had been discovered, including a printed scroll that was now recognized as the oldest dated printed book in history. It is known as the Diamond Sutra, and had been printed in AD 868."

p. 102 „That this book was made by a Chinese man demonstrated conclusivly that printers had been at work in China six cenryries before eather Gutenbeerg or Caxton set their own first books in type in Europe."

pp. 121-122 „On Early Suspension Bridges"

„In this region (Chang-ku, now Tan-pa, on the Sichuan-Xizang border) there are three suspension bridges. Hundreds upon hundreds of stakes and piles are driven in on the two banks of the river, and stones heaped over them. Long bamboo cables are suspended between them, with wooden boards laid down, and large ropes at the sides to help the traveller to support humself. Passengers walking over these bridges feel their feet declining and sinkiing as if they were on soft mud. But such bridges can be built where no stone structure is possible."– From *Chin Chuan So Chi*,seventeenth century-

„There is the site of a cable suspension bridge market just at the point where the line of the Great Wall crossed the Yellow River southwest of Ningxia and turns northwest ..."
- J. Needham, Volume IV, Part 3 -

pp. 130-132 „Stein, who was born beside the Danube in the city of Pest in 1862, took degrees in Sanskrit.

...Stein, plodding patiently through the deserts just north of the mountain ranges to discover the answer. His research, and that of other scholars in France and Germany, showed that it was all the work of a number of determined and very peripatetic monks. Some of these monks were Indian, some were Chinese, and in the first decades of the first millennium they had managed, through grim determination and no doubt some memorable heroics, to carry the message of the Buddha – usually by word of mouth – across the dangerous high-altitude passes between the two great empires.

One of these wandering monks ie remmembered today in particular and with reverence. He was Xuan Zang, a scholar's son from the east of China. Tales of his adventures along the Silk Road in the seventh century, and his expedition to Nepal and India and to present day Pakistan and Afghanistan, became well-known in Chang'and beyond."

pp. 137-139 „...-the visitor (Stein) managed to persuade the poor, grinning, stupid monk Wang Yuanlu to hand them over. To sell to a foreigner, in other words, virtually the entire contents of the cave (Cave 17).

Stein then began taking the papers away. ...And by the time the orgy of taking was over the monk had handed over to the visiting Briton what would be twenty-four wagonloads of papers thousands and thousands of ancient objects,comprising, everyone now agrees,one of the richest finds in all of archaeological history.

Most important of all were the scrolls that had been carried by wandering monks hundreds of years before, written in languages as different as Sanskrit, Manichean Turkish, Runic Turkic, Uighur, Tibetan, Sogdian, Central Asian Brahni, and classical Chinese. There were also star charts – the oldest in the world, fashioned in the Tang dynasty between the seventh and tenth centuries, and showing the sky in the northern hemisphere, with the Big Dipper and Polaris as easily recognizable as they are in this morning's newspaper.

And there, too, was primus inter pares. A fifteen-foot grayish-yellow scroll, which had a colophon suggesting, incredibly, that it be given away free to anyone who wanted a copy – and which is now known as the Diamond Sutra.

This was the object that answered the most urgent of Stein's obsessions, the object that so impressed learned Britons in London when they first saw it, the object that so impressed Joseph when first he heard of it in Cambridge in the early 1940s. This one document, covered with Chinese writings and with pictures of the Buddha and other sacred scenes, was not, as everyone had first supposed, a manuscript. Rather, the Diamond Sutra had been *printed*. It was the result of wooden-block printing, and in all likelihood hundreds, perhaps thousands, of copies had been made, and this was the only one to survive."

ZE*EV

p. 638 THE SASANID MONARCHY

p. 639 „... the Iranian plateau was sparsely settled, with the main centres of habitation clustered around and along the sources of water emerging from the Zagros: rainfall is low, and beyond the reach of rivers qanats (underground water channels) lay the Gedrosian Desert in the South-east, where much of Alexander's army had perished in 324 BC, and the salt desert of the Great Kavir to the North. ...the sub-Caucasian zone in the North-west, where Iran competed for influence with Rome among the nobilities of Armenia, Laszica, Iberia and Albania and attempted to control movements across the Caucasus passes, and the wide expanses of Transoxiana, where Iran had to confront its traditional enemies, the succession of nomadic federations of the Central

Asian steppes, the Hephtalites or White Huns who dominated the frontier in the fourth and fifth century. ..."

p. 642 „...Sasanid sources are mostly preserved for us through compilations from the Islamic period, of which the most important are the Annals of al-Tabari in Arabic and the Shahmama or Book of Kings of Firrdawsi in new Persian."

p. 644 „The last Sasanid ruler,Yazdgard III (631-51), had only just ascended the throne when he had to confront Islamic attacks;. . Yazdgard was forced to flee to the north-east, where he was eventually killed. "

ZHIMIN

p. 45 „The territory of Xianjiang, China situated on the 'Silk Road', became a vital region for east-west cultural exchanges as early as prehistoric times. ... The Bronze Age in Xinjiang, dating from c.2000-400 BCE, can be divided into three periods, with the middle one seeing the introduction of iron. The earlier occurrence of both bronzes and irons in comparison with North China suggests that Xinjiang functioned as intermediate link in eastward spread of metal culture, which is an important subject through research.

The initial opening of this communications line was by no means marked with the Han envoy Zhang Qian's journeys to the Western Regions or with the emergence of silk trade; it may be traced to prehistoric times, which is exemplified by the discovery of bronze culture along the 'Silk Roads'.

p. 47 „Here we distinguish ten regions of bronze culture and list their representative cemeteries or sites as follows: 1)The eastern margin of the Tarim Basin – represented by the Qawrighul cemetery in the Konchi River valley ...2)The Qumul (Hami) Basin – including the Yanbulaq cemetery ... 3)The Turpan Basin – including the Ayding Lake cemetery in Turpan Ci, Subeshi and Yanghe cemeteries on Pichan County and Qaghichaq cemetery in Toqsun County. 4) The Qarashaehar (Yanqi) Basin – represented by the Sharwighul cemetery I Khotunsumbul (Hejing) County: also including the Chong Bagh cemetery in Bugul (Luntai) County and Bozdong cemetery in Aksu-Konashaer (Wensu) County. The whole complex is called Charwighul Culture. 5) Mountain valleys in the middle Taengri Tagh (Tianshan Mountains)- with the Alwighul and Yewirghul cemeteries in Urumchi City as the center. ... 6)The Barkol grassland – including the Tort Erik (Sidao-gou) site in Muri County ...7)The Altay grassland – including the Keremchi cemetery in Altay City and similar remains in the Tarbaghatay (Tacheng)) region and near the Barkol grassland. 8)The Ili River valley ...9)The Pamir highland – including the Shambabay cemetery in Tashqurghan County and Aqtala site in Qashgar-Konashaehar County. 10) The northern foot of the Qurum (Kunlun) Mountains – represented by the Sampul cemetery in Lop County."

p. 53 „Vessels have only been found rarely. Typologically there are only the plate, caldron, trileg *fu* caldron, etc. Appearing relatively late and spreading merely in the steppes around and north of the Taengri Tagh they must have a close relationship to northern nomadic cultures. All of them belong to the late period except for the caldron from Koek-tokay (Lan-zhouwanzi) of Barkoel County which be a middle period object (Fig.5: 1-2, p.52).

p. 54 „The caldron is large mouthed, double-handled, deep-bellied, and round bottomed with a ring-foot below and belongs to the type of cooking vessel prevailing in the Eurasian steppes, so its source is also clear. (Photo 11: Bronze caldron, South Mountain, Urumchi City – Photo 12: Bronze caldron, Koek-tokay, Barkoel County)".

p. 58 „...2) The Middle Period (c.1500-1000 BCE)

The main radiocarbon dates are as follows: 1700-1100 BCE for Yanbulaq, 1100-900 BCE for the Qaradowa Res-

ervoir. In addition, tke Shintala site and the cemetery at Barkoel South Bend, etc. also lie within these chronological limits.."

3)The Late Period (c.1000-400 BCE)

...In addition the large-sized tools, weapons, vessels, warrior figure, ... should also be dated to this period, although some of them might have been still later...

In the middle period, bronzes were principally small in size but rather great in number, and a few large bronzes came into use... The late period was characterized by the increase of bronzes in both number and variety, which marked the further advance of metallurgical technology."

pp. 59-60 „...Moreover, in the Central Plains, embryonic bronzes came into being in the Longshan culture going back to 4000 years ago, which, however was far less advanced than the Qijia culture of Northwest China judged by the number of bronzes. Obviously, the sudden appearance of early bronzes in the Central Plains was a result of influence from Northwest China. The cultural complexes of the middle and Bronze Age in Xinjiang more distinctly present close relations with the east and the west. ...The germination and development of iron metallurgy in Xinjiang were also earlier than those in the Central Plains. ... Being a region with bronzes and irons appearing earlier than in the Central Plains, Xinjiang was bound to become an intermediary zone for the eastward spread of metal culture. Nevertheless, as time went on and things developed further, the Xinjiang region in turn came under the strong influence of Central Plains cultures, which is quite distinctly shown in the later development and change of bronzes and irons, particularly in the specific example that the iron casting techniques of the Central Plains newly-invented in the Warring States period rapidly spread into the territory of Xinjiang."

YONG-SONG

S. 264 „Yong-Song-Li, Der Uigurische Tierzyklus nach einen Hua-yi-yi-yi –

Manuscript."

„...die Chinesen nach der Vernichtung der mongolischen Yuan Dynastie (1271-1368) und der damit eingehenden Gruendung der Ming Dynastie (1368-1644) die mongolischen Sitten und Gebraeuche verworfen haben..."

S. 266 „(9) Die einzelnen Glieder des 12er Zyklus stehen fuer folgende Tiere: 1.=Maus/Ratte, 2.=Rind, 3.=Tiger, 4.=Hase, 5.=Drache, 6.=Schlange, 7.=Pferd, 8.=Schaf, 9.=Affe, 10.= Huhn, 11.=Hund, 12.=Schwein."

S. 268 „(13) In einigen Turksprachen ist anstelle von *ulu* u.a. 'Drache' das Wort fuer 'Fisch' in Gebrauch: Kazatschai-balkar. cabaq jil- baliq jil."

S. 269 „IX. Bai-chen-yin [becin yil] (14) Dieses Wort ist heute noch in einigen Turksprachen belegt: altai-turk, macin d'il ... Karakalpak-masin jili, Kirgis – masin jili, ...Tatar besin yili, neben maymil yili, Turkmen bijin yili, neben maymin yili – 'das Jahr des Affen'. In einigen Turksprachen ist an Stelle von *becin* u.a. 'Affe' das gleichbedeutende Wort MAYMUN u.a. arabischan Ursprungs in Gebrauch : Baschkir maymil yili, Karatschai-balkar maymil yil, neuuigur. Maymun zili, tatar maymil yili, neben besin yili, usbek. Maymun yili 'das Jahr des Affen' ..."

S. 274 „...Affe > becin - (orchoninschriften...)..."

S. 275 „Im Neuuigurischen lauten die Tierbezeichnungen fuer die Jahreszaelung : 1.Cacqan-Maus; 2.uy-Stier; 3.bars-Panther; 4.tosqan-Hase; 5.beliq-Fisch; 6.zilan-Schlange

7.at-Pferd; 8.qoy-Schaf; 9.maymun-Affe; 10.toxu-Huhn; 11.it-Hund; 12.toyuz-Schwein."

И З В О Р И

СЪЧИНЕНИЯ, ПУБЛИКУВАНИ НА КИРИЛИЦА

БАКАЛОВ-2000 — Бакалов, проф.д-р Георги. Предговор към книгата на Д. Съсълов "Пътят на България" II издание, изд."Кибеа", София, 2000.

БАКАЛОВ-2005 — Бакалов проф. д-р Георги. "Малко известни факти от историята на древните българи" в: *"Little known facts of the history of ancient Bulgarians" in Science Magazine. Union of Scientists in Bulgaria. Vol.15 (2005) Issue* I. Цитираните извадки от http://protobulgarians.com

БЕШЕВЛИЕВ — Бешевлиев, Веселин Иванов, "Първобългарите – бит и култура", изд. Наука и изкуство, София, 1981.

БОЛЬШАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ — Большая Энциклопедия, в шестидесяти двух томах, том 4, Москва 2006.

ВАКЛИНОВ — Ваклинов, Станчо. "Формиране на старобългарската култура", София, 1977.

ВЕНЕДИКОВ — Венедиков, Иван. "Медното гумно на прабългарите", София, 1983.

ВОЙНИКОВ — Войников, д-р Живко. "Прародина и преселения на древните българи", в

Ави-Тохол, исторически сборник – том 2, София, 2006.

ВЪЛЧЕВ – Вълчев, Йордан. "Календар и слово", София, 1982.

ГЕОРГИЕВ – Георгиев, проф. Георги И. "Развита родова община през новокаменната и меднокаменната епоха", в: "История на България", том I, Българска академия на науките, София / 1979.

ГОЛИЙСКИ – Голийски, Петър. "Тарим и Бактрия – В търсене на българската прародина ", в Ави-Тохол, Исторически сборник – том 2, София, 2006.

ГРАКОВ – Граков, Б. Н. Скифы, Москва, 1971.

ГУМИЛЬОВ – Гумильов, Лев. "Хуните", История на народа хуну, Превод от руски Мариян Петров, Гея II, София, 2007 г.

ГЮЗЕЛЕВ – Гюзелев, проф. Васил. "Прабългарите и Византия в края на VI в. – Михаил Сирийски. В "Христоматия по история на България", том I, София, 1978.

ДЕНЕВ – Денев, Добрин. "Неизвестното в българската история, изд. "Нова звезда", София.

ДИМИТРОВ, Л. – Димитров, проф. Ленин. "История на древнокитайската култура", изд. "Наука и изкуство", София – 1966 .

ДИМИТРОВ, Д.– 1 – Димитров, Димитър Ил. "Произход и значение на името българи", в Ави-Тохол, исторически сборник – том 1, София, 2005.

ДИМИТРОВ, Д – 2 – Димитров, Димитър Ил. "Титлата цар – най-древната имперска титла в света", в Ави-Тохол, исторически сборник – том 1, София, 2005.

ДИМИТРОВ, Д – 3 – Димитров, Димитър Ил. "Още за идентификацията на Авитохол от именника", в Ави-Тохол, исторически сборник – том 1, София, 2005.

ДИМИТРОВ, Д – 4 – Димитров, Димитър Ил. "Титлата Канасубиги", в Ави-Тохол, исторически сборник – том 1, София, 2005.

ДИМИТРОВ, Д – 5 – Димитров, Димитър Ил. "По пътя на българите", в Ави-Тохол, исторически сборник – том 1, София, 2005.

ДОБРЕВ – Добрев, Петър. "Царственик на българското достолепие", София, 1998.

ЗЛАТАРСКИ – Златарски, проф. Васил "Известието на Михаил Сирийски за преселението на българите" в Известия на Историческото дружество в София, кн. 4, София, 1915. По-късно преиздадено в поредица "проф. Васил Златарски – избрани произведения" том първи, София, 1972, на което се позовава настоящата разработка и се отнасят съответно посочените страници в текста.

КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ
Климент Охридски, "Събрани съчинения", том трети, "Пространни жития на Кирил и Методий", София – 1973, изд. Българска Академия на Науките. Подготвена за печат от Бонко Ангелов и Христо Кодов.

КОВАЧЕВ — Ковачев, Й. „Народна астрономия и метеорология" в Сб. Н. Ум. кн. XXX.

МАРИНОВ — Маринов, Д. „Народна вера и религиозни народни обичаи", в Сб. Н. Ум. 1914.

МАРКО ПОЛО — Марко Поло, перевод старофранцузкого текста И. П. Минаева, редакция и вступительная статья И. П. Магидовича, Государственое издательство – Географической литературы, Москва – 1956.

МОСКОВ — Москов, М. "Именник на българските ханове", София, 1988.

НИКОЛОВ — Николов, проф. Никола и Харалампиев, проф. Владимир. Звездобройците на древността, изд. "Наука и изкуство", София – 1986.

ОЛЬВИЯ — Ольвия – в IV-II вв. до н.э. "Ольвийский декрет о денежном обращения"- IPE. B. Latyschev, Inscryptions antiquae orae septentroonalis Ponti Euxini graecae et latinae. Перевод В. В. Латышева в: Хрестоматия по Истории древней Греции, Москва, 1964.

ПЕТРОВ — Петров, Петър, "Образуване на Българската държава", София, 1981.

ПОПОВ, СВ. — Попов, Светозар. "По дирите на Авитохол", ■ Ави-Тохол, исторически сборник, том 1, София, 2005.

ПЛУТАРХ — Плутарх – Избрани животописи, София, 1969, превод Богдан Богданов.

ПРИЦАК — Прицак, проф. Омелян. "Печенегите" в Ави-Тохол исторически сборник – том 1, София, 2005.

ПТОЛОМЕЙ — Птоломей, Клавдий."Тетрабиблиос", превод от старогръцки Владимир Ненов – "Времена" изд. "Зограф", В. Търново, 2000.

РАШЕВ–2006 — Рашев, Рашо. "Мит и история за началото на Българската държавност", в сп. Исторически преглед, Българска академия на науките, год. 62, кн. 3-4, София 2006.

РАШЕВ–2008 — Рашев, Рашо. "Българската езическа култура VII-IX век", ИК "Класика и стил" ООД, София, 2008.

САНПИН ЧЕН — Санпин, Чен. "Някои бележки за китайските българи", в Ави-Тохол, исторически сборник, том 2, София, 2005.

СЕЛЕШНИКОВ — Селешников, С. И. "История календаря и хронология, Москва, 1977.

СИМЕОНОВ — Симеонов, Борис. "Източни извори за историята и названието на Аспаруховите българи, в сп. Векове, VIII-кн.1, София, 1979.

СЪСЪЛОВ–1936 Съсълов Димитър. "Пътят на България " изд. Придворна печатница, София 1936; Второ издание "Пътят на България", изд. Кибеа, София 2000, на което се позовава настоящата разработка и се отнасят съответно посочените страници в текста.

СЪСЪЛОВ–1939 Съсълов, Димитър. "Още някои данни за българите в Средна Азия от китайските летописи според Де Гроот", в списание "Известия на Българската орда", София, 1939 г.; препечатана в "Ави-Тохол", исторически сборник, том първи, Новият прочит на българската древност, София 2005 г., на препечатката се позовава настоящата разработка и посочените съответно страници, цитирани в текста.

СЪСЪЛОВ–1957 Съсълов, Димитър. "Българите отпреди две хилядолетия", ръкопис 1950 –1957 г., публикуван от изд. "Слово" – В. Търново, 2006 г.

СЪСЪЛОВ–1964 Съсълов, Димитър. "Учение за върховното единство", ръкопис от 1964-1965 г., публикуван в "Ави-Тохол", исторически сборник, том първи, Новият прочит на българската древност, София 2005.

СЪСЪЛОВ–1971 Съсълов, Димитър. "За българското времечисление", ръкопис – писмо до Пепси Танева Хрянова, от 13. 6.1971, публикувано в "Ави-Тохол", исторически сборник, том първи, Новият прочит на българската древност, София 2005 г.

СЪСЕЛОВ–син Съселов, Димитър (син). "Съчинения, публикувани наскоро, занимаващи се с историята ■ населението на Таримската котловина в последното хилядолетие преди Христа", Доклад от научната конференция "2000: Приносът на българите в световната цивилизация", гр. София, публикуван в "Ави-Тохол", исторически сборник, том втори, Новият прочит на българската древност, София, 2006 г.

ТАНЕВ Танев, Тачо "Българското везмо и Изтокът", в: списание "Известия на Българската орда", София, 1941 г., препечатана в "Ави-Тохол", исторически сборник, том I, Новият прочит на българската древност, София 2005 г., на която се позовава настоящата разработка и посочените съответно страници, цитирани в текста.

ТУКИДИД Тукидид, "История на Пелопонеската война", в: "Световно историческо наследство", превод Милко Мирчев , София, 1979.

ФЕРНАНДЕС-АРМЕСТО
Фернандес-Арместо, Фелипе, "Цивилизациите", изд. Прозорец, София, 2004.

СЪСЪЛОВ–1936 Съсълов Димитър. "Пътят на България " изд. Придворна печатница, София 1936; Второ издание "Пътят на България", изд. Кибеа, София 2000, на което се позовава настоящата разработка и се отнасят съответно посочените страници в текста.

СЪСЪЛОВ–1939 Съсълов, Димитър. "Още някои данни за българите в Средна Азия от китайските летописи според Де Гроот", в списание "Известия на Българската орда", София, 1939 г.; препечатана в "Ави-Тохол", исторически сборник, том първи, Новият прочит на българската древност, София 2005 г., на препечатката се позовава настоящата разработка и посочените съответно страници, цитирани в текста.

СЪСЪЛОВ–1957 Съсълов, Димитър. "Българите отпреди две хилядолетия", ръкопис 1950 –1957 г., публикуван от изд. "Слово" – В. Търново, 2006 г.

СЪСЪЛОВ–1964 Съсълов, Димитър. "Учение за върховното единство", ръкопис от 1964-1965 г., публикуван в "Ави-Тохол", исторически сборник, том първи, Новият прочит на българската древност, София 2005.

СЪСЪЛОВ–1971 Съсълов, Димитър. "За българското времечисление", ръкопис – писмо до Непси Танева Хрянова, от 13. 6.1971, публикувано в "Ави-Тохол", исторически сборник, том първи, Новият прочит на българската древност, София 2005 г.

СЪСЕЛОВ–син Съселов, Димитър (син). "Съчинения, публикувани наскоро, занимаващи се с историята и населението на Таримската котловина в последното хилядолетие преди Христа", Доклад от научната конференция "2000: Приносът на българите в световната цивилизация", гр. София, публикуван в "Ави-Тохол", исторически сборник, том втори, Новият прочит на българската древност, София, 2006 г.

ТАНЕВ Танев, Тачо "Българското везмо и Изтокът", в: списание "Известия на Българската орда", София, 1941 г., препечатана в "Ави-Тохол", исторически сборник, том I,Новият прочит на българската древност, София 2005 г., на която се позовава настоящата разработка и посочените съответно страници, цитирани в текста.

ТУКИДИД Тукидид, "История на Пелопонеската война", в: "Световно историческо наследство", превод Милко Мирчев , София, 1979.

ФЕРНАНДЕС-АРМЕСТО

Фернандес-Арместо, Фелипе, "Цивилизациите", изд. Прозорец, София, 2004.

ХЕРОДОТ-1 Херодот. История, част първа, поредица "Световно историческо наследство", София, 1986 г.

ХЕРОДОТ-2 Херодот. История, книга втора, поредица "Световно историческо наследство", София 1990 г.

ЩЕРЕВА Щерева, Ирина. "Голямата Базилика в Плиска", в "Кирило-Методиевска енциклопедия", т. 1, БАН, София, 1981.

ЮХАС Юхас, Петер. "Тюрко-българи и маджари", София, 1985 г.

ТОПОГАФСКИ ДАННИ Топографски данни, енциклопедия Britannica – Almanac, 2004.

ПОДБРАНИ ИЗВАДКИ ОТ СЪЧИНЕНИЯ, ПУБЛИКУВАНИ НА КИРИЛИЦА – ЦИТИРАНИ В ТЕКСТА

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА АВТОРИТЕ В АЗБУЧЕН РЕД

БАКАЛОВ – 2000

с. 12 "В увода към първото издание на "Пътят на България" Д. Съсълов изрично подчертава, че книгата му несъмнено има "грешки и пропуски", но критиката не ги посочва. Раздразнен от скептицизма на "служебните историци", както назовава защитниците на официалната историография, Съсълов смята, че се загърбват значителни масиви от данни в китайските източници. Самият автор за съжаление не посочва в своите бележки откъде взема изнесените факти. Съдейки по честите позовавания на Де Гроот, Кисельов, Масперо, Хирт и др., може да се предполага, че ги ползва от "втора ръка".

сс. 13,14 "Натъкваме се на типичен възрожденски романтизъм, все още жив сред част от интелигенцията ни през 20-те и 30-те години на отминаващия век. И тук бих се съгласил с оценката на авторката на книгата "Спомени за достойни българи" Вера Гюлгелиева, че Димитър Съсълов в този контекст бе един от последните български възрожденци.

Напоследък на българския читател се предлагат немалко нетрадиционни хипотези, които се опитват да коригират важни постановки на родната история. Не мисля, че онова, което се прави за промяна на стереотипите, винаги е удовлетворително. Често пъти слабо подготвени автори спекулативно интерпретират данни на палеолингвистиката, археологията и антропо-

логията, с която създават по-скоро недоверие, отколкото интерес към тази пренебрегвана проблематика. Настоящата книга не е сред тях. Димитър Съсълов ни поднася своя концепция, върху която не тегне давността на времето. Предмет на неговото осмисляне са изключително важните проблеми за етнопроизхода и по-съществените етапи на историческото ни развитие от най-дълбока древност до преломните събития от четиридесетте години на нашия век.

От книгата на Д. Съсълов читателят ще научи за събития, исторически личности и факти, за които никога нищо не е прочел в официалната научна и публицистична литература. ... Днес становището на Фердинанд фон Рихтхофен за Таримската котловина като прародина на много азиатски и европейски народи, което Съсълов изцяло приема, намира все повече привърженици... Може би поради погрешно зададената посока, която насочваше вниманието на българските учени към "тюрко-алтайската" теория, и до днес остават без внимание податките на старокитайските източници, като летописите "Шъ-дзи", чиято 110-а глава съдържа значителни сведения за хунорите.

Съсълов не твърди, че хунори и прабългари са напълно идентични, а че древните ни предци произлизат от тях и търсейки корените си, не можем да ги оставим без внимание".

Март, 1999 година

БАКАЛОВ – 2005

сс. 1,2 "...Ноевият син Яфет имал син Гомер, чийто пък син е Тагарма. Същият имал 10 сина, от които деветият се казва Болгар.. Той, според известието, е родоначалник на българите. Появата му може да се отнесе около 5300-5250 г. пр. Хр. Византийският летописец от VI в. Йоан Малала, ... респектиран от древността на българите, ги отъждествява с Омировите мирамидонци. ...някои автори отиват и по-далеч, като лансират смелата хипотеза за българите като родоначалници на шумерската цивилизация. След близо двадесет века престой в долината на Тигър и Ефрат, твърдят защитниците ѝ, нейните защитници, българите-шумери преминават Кавказките проходи и поселват земите на древна Скития. Близостта в културата на скити, сармати и древните българи, прави допустимо подобно предположение. Голям интерес за учените представляват старокитайските източници, които за съжаление все още са недостъпни за нас. В тях има сведения за народа бо-гор, или болор, който древнокитайските автори сочат в районите западно от Тибет. Посоката най-общо съвпада с лансираната теза за Памирско-Хиндукушкия регион, където се предполага, че са най-старите местоживелища на древните българи. Това становище намира подкрепа и в староарменската география "Ашкарацуйц", съставена от Мовсес Хоренаций през VII в. Според познавача на този паметник акад. С. Емерян, "Ашкарацуйц" именува обитателите на района Памир-Хиндукуш като булх (по всяка вероятност арменското име на древните българи). Сведението се допълва от описанието на арабския пътешественик ал-Истахри, който пише, че "древния Богог" се намира недалеч от земите на тохарите, а южно от тях са индийците от днешен Кашмир.

На сегашния етап проучванията навеждат на два извода, които изглеждат най-вероятни.

1. **Прародина на древните българи е районът на реките Амударя и Сърдаря и Бактрия, известна още като Балхара.**

2. Езикът е сравнително обособен с ирански корени и памирско-ферғански лексеми.

БАКАЛОВ – устно изразено становище

Относно религията на древните българи.

Като припомня съчинението на Теофилакт Охридски, в тази част, в която той разказва за езическите българи по времето на хан Крум, проф. Г. Бакалов обръща внимание на текста на Теофилакт, че българите са се кланяли на небето, слънцето, месечината и звездите. Това показва, че те не са имали за свой бог Тангра".

БЕШЕВЛИЕВ

сс. 18-19 "Унгарският византолог Д. Моравчик приe също така, че "Българският народ е произлязъл по всяка вероятност от **смесването** на последните остатъци от хуните, които след смъртта на Атила са останали и се оттеглили на изток с огурските племена, които са се били установили на северния бряг на Черно море".

...Хипотезата за хунския произход на българите се застъпва и от турколога Omeljan Pritsak.

с. 20 "Едно е сигурно извън всички горни предположения, че дунавските българи са потомци на **българското племе** уногундури, чиято точна етническа принадлежност не е установена, но които безспорно са били от тюркски произход".

с. 31 "...може да се смята за сигурно или приблизително установено значението на следните прабългарски думи (подбран списък):

barsa–тигър, рис *dox*–свиня *elem*–първи
icirgu–вътрешен *tangra*–небе ".

с. 33 "До неотдавна от първобългарските *руни* бяха известни отделни знаци, издълбани или надраскани върху каменни блокове, керемиди, глинени съдове и др., намерени в Плиска, Мадара, Преслав и другаде, където те имат религиозно и практическо значение. ... Само в няколко случая се срещат съчетания от няколко знака, издълбани един до друг, очевидно надписи...

Напоследък бяха открити повече от 60 първобългарски рунни надписа, надраскани по стените на издълбани в скалите църквици и галерии ■ меката тебеширена скала при Басараб (Мурфатлар) в Северна Добруджа на около двадесетина километра западно от г. Кюстенджа. Тези надписи, които имат навярно религиозно съдържание, още не са разчетени и проучвани от тюркolози специалисти. Въз основа на чисто външни наблюдения може да се установи, че те, както останалите тюркски рунни надписи, се четат отдясно наляво".

с. 34 "Заслужава да се отбележи, че четири букви в кирилицата, а именно **Ь, Ъ**, *(Е-двойно)* и *(Ъ-широко)*, на които произходът е неизвестен, приличат на подобни рунни знаци в Басарабските надписи и на първобългарски знаци, което навежда на мисълта, че рунните знаци са били техният първообраз с променена звукова стойност".

с. 42 "Владетелят у тюркските народи е бил смятан за **поставен** от техния върховен бог Тенгри. В Орхонските старотюркски надписи Билге е "станалият **чрез небето** (Taengridae) каган" или "поставеният от небето (Taengri jaritmis) каган.... ...Същата представа са имали без съмнение и първобългарите".

сс. 56,57 "Според същия надпис (№ 42) фронтовата войска е била разделена на две крила: дясно и ляво. Дясното крило, което се простирало от Берoя до неизвестното място Дултроини, е било началствано от ичиргу боила. Тук, на лявото крило, което е обхващало Анхиало, Дебелт, Созопол ... е командувал боилът кап-

хан Иратаис. ... Връзката между двете крила или началник на двамата и бил братът на Крум. ... Че братът на Крум е командувал отделна армия, се потвърждава от Теофан ... Във всеки случай у другите тюркски народи разпределянето на войските на източно и западно е било обичайно, напр. у хуните от предхристиянската епоха (позовава се на De Groot – S. 55-58,60). Командването на цялата българска войска обаче се е намирало в ръцете на Крум, който е стоял начело на централното ядро на войската, съсредоточено на предните линии при Версиникия и готово да започне сражението с византийците.

с. 67 "Първобългарите вярвали, както всички тюркски народи, че цялата вселена е изпълнена с една особена свръхобикновена или свръхестествена сила или сили, която не представя винаги едно точно определено божество. Тя се крие във всички по някакъв начин осезаеми предмети".

с. 68 "Ето защо се е вярвало, че онзи, който пиел от чаша, приготвена от черепа на лица, изпълнени особено много със свръхестествена сила, като владетели, прочути войни, светци и т.н., и той я придобива. Този широко разпространен и датиращ от далечна древност обичай (позовава се на De Groot – S.223) е засвидетелствуван и у първобългарите. ... българският владетел Крум направил от черепа на загиналия византийски император Никифор чаша за пиене, която отвън била обкована със сребро".

с. 69 "В 756 г. византийският император Константин V нанесъл голямо поражение на българите, което било първият неуспех, откак била основана българската държава. Този неуспех бил изтълкуван като знак, че върховният бог Тангра е оттеглил вече благоволението си от стария хански род Дуло и че е било време да бъде заменен с друг".

с. 70 "У хуните от предхристиянската епоха (позовава се на De Groot – S. 60-61) е важело правилото "При пълнолуние или при увеличаваща се луна се предприемало нападение или се водело сражение, а при намаляваща луна войниците се оттегляли. ...Хуните от предхристиянската епоха принасяли жертви на небето, земята и други на първия, петия и деветия месец на годината (позовава се на De Groot – S.59)".

с. 71 "Различни предмети, които произхождат от това време (преди покръстването на българите), имат често издълбани или надраскани особени знаци, от които знакът IVI се среща най-често. Този знак е известен засега само от области, които някога са образували първата българска държава, главно в Плиска, Мадара, Калугерица, Виница, Преслав, Варна и др. По всяка вероятност той е бил символ на Тангра".

с. 74 "Покрай вярата в една неочертана вездесъща свръхестествена сила, също обща за всички тюркски народи, е била представата за съществуването на един висш бог, наречен Тангра или Тенгри. Първоначално думата тенгри значи небе, която пряко представата обиталище на върховния бог и добила значението върховен бог или само бог... Хазарите почитали един бог, създател на всички неща...

Хуните на предхристиянската епоха и тюрките му принасяли жертви в определени дни (позовава се на De Groot – S. 59).

У аварите и монголите клетвата в небесния бог се смятала за най-силна (позовава се на De Groot – S.223).

Тангра е бил висшият бог и на първобългарите, както свидетелствуват един късен турски ръкопис и един силно повреден първобългарски надпис (№ 6).

Според турския ръкопис името на висшия бог гласяло Tangry. В надписа се съобщава, че Омуртаг бил извършил жертвоприношение в чест на бога Тангра".

с. 75 "Според китайски известия предхристиянските хуни (De Groot – S.59) и тюрките хитаи почитали земята и ѝ принасяли жертви".

с. 78 "Китайските извори за хуните от предхристиянската епоха съобщават, че един техен владетел при жертвоприношения в чест на небето си служил с един златен идол (позовава се на De Groot – S. 120-121).

...Напоследък под основите на голямата базилика при Плиска се откриха останки от по-стар градеж, които могат да принадлежат на някогашно езическо капище".

с. 80 "Хуните от предхристиянската епоха принасяли в жертва коне. (позовава се на De Groot – S.223)".

Човешкото жертвоприношение е засвидетелствувано и у други тюркски народи, напр. у хуните от предхристиянската епоха (позовава се на De Groot – S. 186)".

с. 82 "...там те заклаха един бял кон с един нож кинг-лу и Тан-ху разбърка виното с едно ким-лиу-ли, като употреби като съд за пиене главата на краля на Гоатси, която Тан-ху Ао-шанг беше отсякъл, и изпиха заедно кръвната клетва (позовава се на De Groot – S. 223) Ето защо може да се приеме с голяма вероятност, че и първобългарите са се кълнели в небесния бог Тангра".

с. 103 "За погребението на владетеля на хуните от предхристиянската епоха един китайски извор съобщава следното (позовава се на De Groot – S. 60). "Що се касае до неговото погребение, той получава ковчег, гробница, злато, сребро и дрехи. Обаче надгробни дървета и траурни дрехи по този случай няма ... Как са били погребвани българските владетели, не е известно".

с. 110 "Първобългарите, както много средноазиатски народи, употребявали за определяне на времето т. нар. цикъл на дванадесетте животни, в който всяка година от дванадесет носи името на определено животно, която се повтаря на всеки дванадесет години. Месеците били означавани с редни числителни".

с. 114 "Акламациите за дълголетие, т. нар. полихронион, които стоят на края на строителните надписи (№55-57), са засти също от византийския дворцов церемониал.

Забележително е, че акламацията за дълголетствие била възприета без всякакви промени, въпреки че в нея се призовавал християнският бог. В желанието си да се изравни с византийския император езическият български кан не се е смущавал от обстоятелството, че се призовавал християнският бог, а не се молел за дълголетствие и победи българският Тангра. В съзнанието обаче на първобългарите двете божества са били навярно отъждествявани".

с. 125 Орхонските надписи – началото на VI в.

с. 126 "...появата и съществуването на първобългарските надписи не се дължи нито на стара традиция, нито на влиянието на християнската църква. Тези надписи са едно съвършено самобитно явление, което стои уединено всред средновековната култура на Европа".

с. 137 "...почти в началото на българската държава в Дунавската област около 707 г. е бил изваян конен релеф при Мадара и издълбан от двете му страни летописен надпис и съобщението на Теофан за мирен договор в 717 г., така и наличието на рунни старотюркски надписи в Орхон от около същото време дават право и основание да се приеме, че обичая да се поставят надписи са донесли със себе си от старата си кавказка родина....Следователно, първобългарите са дошли на Балканския полуостров с известни традиции за писменост.

Трябва да се отбележи, че нито хуните, нито аварите са оставили надписи, нито пък са известни поне засега надписи от хазарите. И в това отношение българите правят пак изключение, което свидетелствува за едно по-високо културно стъпало пред останалите тюркски народи в Източна Европа".

БОЛЬШАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ – 2006 г. т. 4.

Том 4, с. 476 "Бактрия, Бактриана, область лежавшая между реками Хинду-Куш и Амударья...Гл.городом являлся Бактры Зариастра (ныне Балх), расположен в сев. части Афганистана. Уже в др. времена Б. была заселена иран. племенами. В нач. 6. в.до н.э. ее завоевали мидяне, а в сер. тоже века она попала под перс. господство. При Дарии I Б. управлялас перс. сатрапом. В IV в.до н.э. в Б. бежал царь Дарии III, разгромл. Александром Македонским. Местный сатрап Бесс убил царя, после чего область была включена в империю Александра. При нем в Б. были заложены и воздвигнуты многочисл. греч.города и введено греч. письмо Ок. 250 до н.э. Б. вышла из состава царства Селевкидов ... ...бактрийские цари распространяли свое влияние до берегов Инда. Б. часто подвергалась нападениям парфям и центр. азиатских племен. В сер. 7. в. н.э. Б. завоевали араби-мусульмане.

с. 532 "Балх (Balkh), Вазирабад, город на севере Афганистана в провинции Балх, расположен на р.Балх. ...В пределах Б. на высоте 300-400 м. находятся развалины г. Бактра (возник в 6. в. до н.э.) – столицы Бактрии в периоды Греко-Бактрийского (III-II вв. до н.э.) и Кушанского (первые вв н.э.) царств.

ВАКЛИНОВ

с. 25 "За собствена прабългарска материална и духовна култура, в това число и изкуство, може да се говори едва от VI в. ... Но техният тюркски език, обществен строй и военноплеменна организация, тяхната религия, календар и някои белези на тяхното традиционно приложно изкуство говорят за далеч по-дълбоката древност на тяхната етническа, политическа и културна история".

с. 27 "По по анализа на описанията, които римските автори правят на хуните като физически тип, става ясно, че при първите контакти с европейските народи те **вече далеч не са имали монголоидни черти**, както, трябва да се предполага, са имали първоначално. И все пак неяснотите се увеличават, когато съпоставим данните за хуните с тези за тюрките... ...все пак хуните през цялата си вътрешноазиатска история остават чужди на тюрките и различни от тях".

с. 28 "...заплахата от Китай, борбите с хуните постепенно карат значителни маси тюркски (?) население да бягат на запад и да дирят убежище във Фергана, Согдиана и Бактрия".

с. 30 "Групата племена, която носи названието *българи* през тази епоха, е съставена от смесено население с преобладаващо европеидни черти".

ВЕНЕДИКОВ

с. 8 "Описвайки разселването на част от българите, т. е. прабългарите по времето на император Маврикий (582–602), византийският хронист Михаил Сирийски пише... И ние днес бихме приели това съобщение за вярно, но добре е известно, че още много преди Маврикий има българи, които нападат Източната Римска Империя и носят своето народностно име.

Следователно легендата за произхода на тези българи е измислена, но заселването им в земите на империята може спокойно да бъде исторически факт".

с. 38 и сл. „...Кан сюбиги Омуртаг е от бога владетел на земята, където се е родил..." ...С тази формула започват и завършват и други надписи от първата половина на IX в. Наистина тези надписи са езически и много пъти в българската история се подхвърля мисълта, че с настъпването на християнството представите и идеите на висшето общество в България са се променили. Казва се още, че християнството било наложено насила от Византия. Няма страна, в която езическият народ да се е намирал по това време в ръцете на едно ръководещо малцинство, толкова близо до християнството, колкото българското".

с. 96 „Нова година ... Днес празнуваме Нова година на 1 януари – деня, на който църквата празнува св. Василий. На много места обаче народът е запазил спомена за началото на Нова година около времето, когато денят започва да расте. Разбира се, той не знае, че астрономически най-дългата нощ и най-късият ден са на 22-23 декември. Един празник, чисто християнски, близък до тази дата, е Игнажден – празникът на св. Игнатий, честван на 20 декември, и народът казва, че от този празник денят вече е пораснал с едно просено зърно... Това навежда на мисълта, че в стария български календар... първият месец *ЕЛЕМ* се е падал някъде около тази дата, започвал е от нея".

ВОЙНИКОВ

с. 38 „Саките – тури, описани в „Авеста" като „турите с бързите коне", са наричани в персийските източници – саки, в китайските – юеджи, а в гръцките – скити".

с. 39 "Кои са тохарите? Започвайки от 5-и в.пр. Хр., китайските хронисти съобщават за появата на саките, наречени от тях юеджи, западно от оазиса Хеси, като са достигнали почти до Ордос и северозападно от оазисите Хами и Турфан".

с. 39 "На границата на Таримската котловина и Памир край езерото Баракул е съществувал град с името Болуй, наричан от китайците Пу-ли, който погрешно е взет от Съсълов за населен с хуни".

с. 40 "Кушаните имат бактрийска писменост и висока за времето си култура. Оставили са културно наследство".

ВЪЛЧЕВ

с. 7 "Финландецът Й. Микола установява,че древните българи отмерват времето и кръговрата по 12 години; годините са слънчеви – по 365 дни, и на всеки 4 години високосен ден; всяка година носи име на животно; редът на животните остава неизменен във всеки следващ 12-годишен кръговрат.

с. 42-43 "Изконният, собственият на китайците календар е лунен. Годината от 354 дни започва от новолунието, което предшествува встъпването на слънцето в съзвездието Водолей (януари-февруари). Годината е разпределена в 12 месеца – нечетните по 29 дни, четните по 30".

с. 91 "Димитър Съсълов (1893-1973) ... след излизането на книгата му "Пътят на България" през 1936г., той до края на живота си проучва главно Именника и българския календар. Към 1942 г. установява наравно с чуждестранните изследвачи, че българският календар е слънчев, сочейки астрономическото явление, от което започва българската година. Към 1942 г. идва и откритието му, че кончината на Кубрат е настъпила в 641г., без да е уточнил месеца и деня ."

с. 92 "Заселва се в Пирдоп, Съсълов съставя през 1970 г. един ръкопис под заглавие "За българското времечисление". Ръкописът обема 20 машинописни страници, около 800 реда".

с. 174 и сл. "Изображенiя на календарните животни непременно са били използувани не само за вълшествени гербове на владетелите. С тях са се датирали знатни обществени и частни постройки". „За най-старо възрожденско изображение можем да сметнем коня, върху който седи Маринчо Бимбалов Страшния от неговия надгробен паметник. Изписаната върху камъка година на неговата кончина – 1762, е по календара Кон".

с. 175 „През 1836 г. започва възстановяването на манастира в Поморие. Високо над входната врата на черквата изпъква малко каменно изображение на агне. Строителите отбелязали годината на възстановяването й по българския календар – 1836 г. – Коч".

с. 176 "В черквата "Света Богородица" в Свищов се съхранява стар надгробен кръст – голям и изящно изработен. Върху него над името на починалия е издълбан малък равнораменен кръст, върху който е кацнал петел, а отдолу е отбелязана година 1837, която по календара е Петел".

от стр. 176 до стр. 183 са посочени 19 примера на съответстващи години по съвременния календар с отговарящата година по животинския 12-годишен цикъл, както подреждаме тук по-долу:

1582 г., образ КОН,	грамота от с. Мирково
1762 г., образ КОН,	надгробен паметник от с.Факия
1836 г., образ АГНЕ,	църква на манастиря в Поморие
1837 г., образ ПЕТЕЛ,	ц. Св. Богородица, Свищов – надгробен кръст
1837 г., образ ПЕТЕЛ,	живопис, с. Дъбене – Карловско
1853 г., образ ВОЛ	манастир с. Пещера, Пернишко
1854 г., образ БАРС	мраморна чешма гр. Серес
1856 г., образ ЗМЕЙ	чешма в Лопушанския манастир
1857 г., образ ЗМИЯ	историческа къща в Панагюрище
1860 г., образ ОВЕН	църква с. Живовци, Михайловградско
1861 г., образ ПЕТЕЛ	портал църква с. Живовци
1861 г., образ ПЕТЕЛ	между портите на къща в Панагюрище
1861 и 1862 г., образи ПЕТЕЛ и КУЧЕ,	фасада къща в Свищов
1862 г., образ КУЧЕ	арка на портал Лопушанския манастир
1863 г., образ СВИНЯ	каменен релеф, къща в Свищов
1867 г., образ ЗАЕК	портал на къща в Габрово
1868 г., образ ЗМЕЙ	чешма [redacted] манастиря Струпец, Врачанско
1868 г., образ ЗМЕЙ	къща в Банско
1873 г., образ ПТИЦА (ПЕТЕЛ ?),	къща в Банско.

ГЕОРГИЕВ

с. 83 През неолита и халколита обитателите на днешните български земи с голямо желание се украсявали с различни накити, изработени от глина, мрамор и особено от черупките на мидите *Cardium* и *Spondylus* и по-рядко от мед и злато. Антропоморфно изрязаните пластинки от Хотнишкото златно съкровище, Русе, Варна и другаде, които датират от края на халколита, също били използвани като украшения, макар че не е изключена възможността да били употребявани и като амулети. ... Новооткритите антропоморфни изображения от злато ... потвърдиха становището, че този вид находки са действително от края на халколита, а не от раннобронзовата епоха. (Халколит – 5,500 – 3,000 ; Не-

олит – 7,200 – 5,500 **преди Христа**). Както през неолита, така и през халколита са познати **глинени печати (пинтадери)** за татуиране на тялото или имащи друго предназначение. Докато през неолита формата им ■ елипсовидна и по-рядко правоъгълна, през халколита те имат кръгла основа. Върху долната им равна плоскост са врязани различни геометрични знаци (кръгове, спирали, зигзаг и др.).

с. 84 В България са открити археологически находки, които недвусмислено са свързани с началото на един вид **писменост,** която все още е научна загадка, тъй като поради малкия брой паметници не може да се разчете. Става дума за откриването на едно малко глинено съдче (а не за плочка, както обикновено се приема) в с. Градешница, Врачанско, датирано от началото на халколита (IV хил. пр. н. е.). Върху външната страна на дъното на съдчето е гравирано човешко изображение, обградено със знаци, а върху вътрешната му страна в четири реда – "буквени" знаци. В същото селище са открити допълнително и други подобни знаци върху глинени съдове. Още по-интересен и загадъчен е един глинен печат (пинтадера), намерен в могилата при с.Караново и датиран към на IV хил. пр. н. е., върху долната плоскост на който са гравирани пиктограми и знаци, чието значение досега не е установено. Те имат голяма прилика с подобни знаци от критската и хетската йероглифна писменост. ...По различни причини праисторическата "писменост" не се развила по-нататък, както е случаят в егейския свят, връзките на който с Близкия Изток били по-тесни".

ГОЛИЙСКИ

с. 142 "Отдавна в световната наука се е изградило едно схващане, което десетилетия механично се

преповтаря, а именно, че юеджите са идентични с тохарите, както и че юеджите са идентични с кушаните и асианите. Първата идентификация е абсолютно алогична по най-малко две причини – юеджите са номади, а тохарите са уседнало население. Вторият абсурден момент е как е възможно тохарите да се отъждествяват с юеджите, след като вторите са обитавали района на Кансу около планината Нан-шан, намиращ се на около 600 километра източно от Турфан".

ГРАКОВ

с. 6 "Первые сведения о скифах, впрочем, не называя их имя, дает Илиада".

с. 7 "Геродот из Галикарнасса (около 484-425 гг. до н. э.), касаяс истории скифов, в разных местах своего труда о греко-персидских войнах, а особенно ■ 4. книге детально освещает географию и границы Скифию, происхождение скифоф, их обычаи и религию, торговой путь на северо-восток и нравы более северных народов, живших близким к скифскому бытом, но иных по языку и не входивших в Скифское царство".

с. 10 "Известны монеты нескольких скифский царей 3. века до н. э. царя Канита и 2. века до н.э. Скилура. Первые чеканены ■ Истрии, вторые в Ольвии ...".

с. 12 "Путь торговли уходил от причерноморских портов на северо-восток ■ далекие Прикамье и Приурал. Вместе с тем повернохностно эллинизовалась скифская верхушка. Если в середине V в. до н. э. лишь единицы, как царь Скил, усваивали греческую письменность, то в II в. до н.э. в городе Неаполе, скифской столице Крыма, выставлялись греческие надписи порой от имени скифских царей. Уже в IV в. до н. э. изображения греческих божеств и мифов, подчас вероятно, толкуемые в духе местных преданий, пошли у аристократии в ход".

с. 13 "С самого начала географическое положение Скифии определяется главным образом пределами степей Украины между Дунаем и Доном. ... Больше столетия скифы стремились в эту сторону, поражая своими набегами Ассирию, Урарту и Мидию. Соответственно именно степные районы Кубани дали до сих пор наиболее роскошные инвентари меотских курганов VII-VI вв. до н. э., содержащие импортные изделия и следи отчетливого влияния Передней Азии".

с. 15 "Геродот представляет Скифию в виде квадрата: южная сторона – побережье Черного моря от устьев Истра (Дунай) до киммерийского Боспора (Керченский пролив), восточная – образована Меотийским озером (Азовское море) и Танаисом (Дон), северная сторона – от Танаиса до Истра, западная – Истр".

с. 17 "Севернее скифоф-пахарей ■ андрофагов, по Геродоту, между фантастическим озером, из которого вытекает Днестр, и Днепром живут невры. ...У невров, по Геродоту, были скифские нравы".

"... и далее на восток жили меланхлены, т. е. люди, носящие черные плащи. Восточная их граница неясна, но они должны были где-то ближе к Дону соприкаться с будинами и, можно быт, с савроматами. Это – особое, нескифское, племя, но образ жизни у него скифский. Возможно, меланхлены названы нескифским народом, потому, что они имели свой язык, или же потому, что они не входили в скифскую политическую группировку".

"Выше савроматов по Дону, за их степью...т. е. в лесостепи, жили будины – очен большой, по Геродоту, и кочевой народ". „Будины говорили на своем собственном языке ...и были несомнено, политически совершенно независимы".

с. 18 "В степях Средней Азии Геродот размещает массагетов, близких к скифам по нравам. Но все эти народы, не исключая и савроматов, для Геродота не скифы, кроме пяти первых племен. Особено это подтверждают различия в языке, постоянно отмечаемые Геродотом. Где-то в той же стороне, за ирками, фиссагетами и аргиппеями, жили исседоны. Первые три из этих племен обитали за будинами и занимались охотой. Аргиппеи якобы были плешивы от рождения, жили в юртах, ...Исседоны почитали своих предков, убивая их в немощной старости, варили их мясо с баранной вперемешку и ели, черепа золотили и применяли на поминальных празднествах".

"Сами скифы относили время своего появления на Днепре за тысячу лет до Геродота. ... Впервые же имя скифов у греков встречается ■ отрывке на Гесиода, где это племенное название сопоставляется с таким же, как у Гомера, обозначением их жизни".

"бел. Д. С.–Гесиод – *Hesiod*, um 700 v.u.Z., der erste historisch fassbare griech. bzw. europaeische Dichter; sein Vater stammte aus Kyme (Kleinasien) und siedelte nach Askra (Boeotien) ueber".

с. 22 "В языке скифов видно много следов его иранского происхождения".

"Все языки этого корня, повидимому, произошли из Средней Азии, а именно из древней Хоразимии (ныне Хорезм)".

с. 35 "Рядовое население Скифии, судя по рядовым погребениям, ... все же было свободно, воевало на конях... ".

с. 36 "Геродот передал два в высшей степени важных предания. События первого предания хронологически связаны с началом VI в. до н. э. Царевич Анахарсис побывал в Греции, принял мистический и экстатический культ Матери богов в Кизике, пытался ввести его на родине. По доносу царь Савлий лично проверил

это и убил Анарсиса. Второй эпизод более историчен и относится к середине V в., т. е. примерно ко времени пребывания Геродота в Ольвии. ...Цар Скил сын царя Ариапифа и гречанки из города Истрии на Дунае, более любил греческие обычаи. Он часто бывал в Ольвии, жил там с местной горожанкой ■ роскошном дворце, носил эллинскую одежду, свободно вращался среди ольвиополитов, говорил и писал по гречески, поклонялся греческим богом. ...Скил был свергнут и бежал во Фракию, где у него были родственные связи".

с. 45 "По Геродоту известно, что земледельческие скифские племена культивировали пшеницу, ячьмен, просо, бобы, лук и чеснок".

с. 46 "Как можно судить по остаткам похоронных колесниц, найденных в насыпях курганов царей и аристократии, коней использовали и для перевозок".

с. 51 "В курганах на р. Калитве (Донбасс) были найдены золотые изделия урартского и ассирийского происхождения. Это вполне соответствует времени последних походов скифов в Переднюю Азию".

с. 58 "Как видно из хранящихся в скифских курганах золотой, серебряной и бронзовой утвари и других предметов, скифы-аристократы постигали вполне ценность этих металлов, но копили их и хранили преимущественно в утвари пиршественного назначения".

с. 61 "Скифы... В их стране еще во время Геродота не было городов. ... Возникнув в VII в. до н. э., (ниже Ольвии) это поселение приобрело затем каменные постройки и после VI в. до н. э. совершенно эллинизовалис ... На Нижнем Днепре ... Только на рубеже V и IV вв. до н. э. здесь возникли два города".

с. 81 "О скифских божествах у греческих писателей очень мало сведений. И тут первое место занимает Геродот. ... Более всех, по его словам, почитают Табити греческую Гестию, т.е. богиню царского очага, и Папая, приравниваемого к Зевсу. Его супруга Гея (Земля) у скифов именовалась Апи. Гойтосир скифов соответствует Аполону, Аргимпаса – небесной Афродите...".

ГУМИЛЬОВ

с. 21 „Силните и храбри варвари – както ги нарича авторът на „Юйгун", – скрити в планините, горите и пустините, отделят за дълго и сигурно източния център на културата от западносредноморския и от южноиндийския. Но кои са тези „варвари", които отделят Изтока от Запада? Не може да са хуну, които по това време живеят доста по на север и встрани от пътищата на керваните".

"Картата на Птоломей е толкова приблизителна, да не кажем фантастична, че идентификацията на географските названия е доста трудна".

с. 24 "От 1700 до 1200 г. пр. Хр. западната половина на Южен Сибир и Казахстан до Урал е заета от андроновската култура. Носителите й, принадлежащи към бялата раса, завладяват през 18 век пр. Хр. Минусинската котловина и за малко не успяват да се срещнат с глазковците по Енисей. Андроновците са земеделци и уседнали скотовъдци, познаващи бронза от металите и в чиито гробове са се запазили многобройни изящно орнаментирани глинени съдове".

с. 26 "Но наличието на европоиден елемент от различни видове ■ Сибир и Китай дава следното решение на въпроса – ди и динлините са народи от европейския расов клон, но от различни расови типове, т. е. сходни са, но не и идентични. Г. Е. Грум-Гржимайло, който отъждествява ди и динлините, отбелязва: "Дългоглавата раса, населяваща Южен Сибир по време на неолита, едва ли има някаква генетична връзка с

племената ди, т. е. с динлините (?), живеещи, както знаем, от незапомнени времена в басейна на Жълтата река...". Но китайците смятат именно тази дългоглава раса за динлини и наричат Саянските планини „Динлин". И така, динлините са този народ, с който се смесват дошлите от юг предци на хуну".

с. 37 "На север от хуну живеят динлините. Те населяват двата склона на Саянския хребет от Енисей до Селенга. По Енисей се разполагат Киргизите (на китайски –"цигу") – народ, възникнал от смесването на динлините с неизвестното племе хянхун, а на запад от тях, по Северния склон на Алтай, живеят кипчаците (на китайски – "кюеше"), външно приличащи на динлините и може би родствени им".

"Като се започне от 5 век пр. Хр., в китайските хроники се появяват споменавания за юеджи, чергарски народ живеещ в Хеси, т. е. в степите на запад от Ордос. Територията им се определя от "Дунхуан на север и от Великата стена при Ордос до Хами на северозапад".

с. 51 "Тук не е описана пустинята Такламакан, както би могло да се помисли, защото през 3 век пр. Хр. китайците не проникват толкова далече. Това е чисто и просто сухата степ по предпланините на Наншан и по река Ъдзин Хол".

с. 53 "В древността княжеството Цин е погранично феод, борещ се с жуните. След подчиняването на 12-те жунски племена княжеството ги включва във владенията си и усвоява в значителна степен обичаите им. Присъединило и княжеството Бо (в Шънси), основано от бегълци от Шан-Ин, Цин възприема не джоуската, а шанската линия на китайската култура. На север Цин установява връзки с чергаруващите юеджи. После дните получават от цинските князе великолепни

платове и огледала, запазили се до наши дни в горноалтайските могили, а цинците заимстват от юеджите конния строй, премахват тромавите неповратливи колесници".

с. 64 "Моде веднага се захваща на военно дело своята конница и я научава да използва свистящите при полет стрели".

с. 65 "Моде обединява 24-те хунски рода и създава държава, която е толкова силна, че китайците я сравняват със Средната империя".

с. 69 "От писмо на хунския шанюй научаваме, че през 177 г. събраните от всички страни хунски войски успяват да разбият юеджите. Резултатите от победата са твърде осезаеми, тъй като хуну завладяват всички княжества на Източен Туркестан, Усун и земята на кяните".

с. 73 "Обикновено е прието да се смята, че номадските държави са племенни съюзи или орди-сборщини от хора, подчинени на военна дисциплина. По отношение на хуну и едното и другото са неверни. Хуну са единно племе, разделено на родове, което ги отличава от племенния съюз".

с. 86 "Точната дата на окончателното поражение на юеджите не може да бъде определена, но това се случва в периода между 174 и 165 г. пр. Хр. През 165 г. наследникът на Кидолу преминава с народа си Сърдаря и на бреговете на Амударя се сблъсква с населението на Гръко-бактрийското царство, което е отломка от империята на Александър Македонски".

"Юеджите завладяват без някакви проблеми Бактрия и повече и не помислят за възобновяване на войната с хуну, която им идва нанагорно".

"Територията, изоставена от юеджите – Седморечието, заемат усуните, смесили се със саките и останалите от юеджите".

с. 98 "Всяка пролет хуну принасят жертва на "своите предци, на небето, на земята и на духовете". Два пъти дневно шанют се кланя: сутрината – на изгряващото слънце, а вечерта на луната".

с. 112 "Историята на китайските географски открития е дълга и интересна. Светът е откриван не само откъм запад, но и откъм изток, и името на пътешественика Джан Цян трябва да бъде наредено до имената на Херодот и Страбон".

"Той прекарва десет години у хуну и улучил момента, бяга на запад в Даван (Фергана). ... Дават му водач и той преминава през Согдиана до владенията на юеджите".

"Разказите на Джан Цян откриват пред китайците нов и непознат свят".

с. 131 "Само град Аунту (Бугур, на 680 ли на запад от Карашар) се заинатява. Той е превзет с пристъп и всичките му жители са избити. След това китайците спокойно се добират до Даван. Даванците ... са разбити и се скриват зад стените на столицата си, която китайците наричат Гуйшан (Кушан)...".

"Освен това Ли Хуанли получава сведения, че в крепостта има инженери от Дацин (Рим и Гърция), които умеят да копаят кладенци...".

с. 167 "В средата на 1 век пр. Хр. Кангюй е описан като номадски феод, разположен на разстояние 2000 ли, т. е. около 900 км от Даван, т. е. от Ферганската долина... и хълмистата степ на Източен Казахстан, между езерото Балхаш и Иртиш".

"Китайските названия на васалните владения ... не позволяват идентификация с местните наименования или с названията, известни от Страбон. Тези малки лимитрофни княжества пазят Кангюй от Согд, Иран и Гръко-Бактрия, а по-късно – от Кушан. Затова кан-

гюйците са принудени да се сблъскат непосредствено с партяните, тъй като по левия бряг на Сърдаря, под Късъл Орда, са се запазили от древни градове, а съгласно Страбон, на източния бряг на Аралско море живеят даите, основното партянско племе".

с. 210 "Засилването на Хотан (към 60-те години сл. Хр., бел. Ц .С.) обаче не влиза в сметките на Хуну. Поради това те хвърлят срещу него 30 хиляди свои съюзници от Куча, Харашар, Хами и други феоди".

"През 73г. малоброен китайски отряд превзема оазиса Хами".

с. 211 "Аналогичен успех имат и хуну, които утвърждават в Куча протежето си Гян, а той завоюва Кашхар и издига за владетел там кучайския войвода. С това хуну си компенсират загубата на Шаншан и Хотан".

"През 75 г. владетелят на Харашар напада наместника и изколва всички китайци в главната му квартира. От север пък идват хуну и обединили се с въстаналите чешисци, обкръжават войската на военния наместник, и князът на Куча и Аксу (княжество Гумо) обсажда Бан Чао в крепостта Панду, която е до Кашхар. След дълга съпротива Бан Чао е принуден да отстъпи Кашхар на кучаецците и да се оттегли в Хотан".

с. 221 "През 88 г. идва ред на Яркенд. Начело на хотанците, шаншанците и кашхарците, Бан Чао се приближава до този упорит град. На помощ на Яркенд идват князете на Куча (Гуйци) и на Аксу (Гумо)".

с. 223 "През 91 г. капитулират Куча, Аксу и Уч Турфан. Бан Чао се ограничава само с това, че сменя княза на Куча и принуждава отново покорените да му предоставят войски".

с. 232 "През 123 г. ... "Ситуацията в Западния край е следната: Шаншан запазва верността си към

Китай; Хами е в ръцете на хуну; северните оазиси, особено Задно Чеши и Харашар, активно подкрепят Северно Хуну; а на югозапад – Кашхар, Яркенд и Хотан – са под протектората на Кушан".

"През 124 г. Бан Юн влиза с отряда си в Шаншан и награждава неговия владетел за верността му. Владетелите на Куча, Аксу и Уч Турфан се предават на милостта на китайския пълководец и предоставят под негово разпореждане 10-хилядна пехота и конница".

с. 233 "През 127 г. идва редът на Харашар – планинското гнездо на антикитайските настроения".

"След падането на Харашар, Кашхар, Яркенд и Хотан признават властта на Китай. Обаче е по-лесно да се завоюва Западния край, отколкото да бъде удържан".

ГЮЗЕЛЕВ

с. 72 "По това време трима братя излезли от Вътрешна Скития, водейки със себе си тридесет хиляди скити; те пътували 60 дни, докато достигнали до планината Имеон. Те пътували през зимата...".

ДЕНЕВ

с. 189 "Имеон се знае къде е – на територията на днешен Афганистан".

ДИМИТРОВ, А.

с. 44-45 "В книгата "Дзуо-джуан" /(VI–V в. пр. н.е.) се казва: ... това се нарича велико единство...".

с. 97 "Като мярка на летоброенето инците взели периода на лунното кръгообращение".

"Всяка година се подразделяла на 354 или 355 дни. За да бъде тая година в съответствие със слънчевата година, инците се принудили да добавят през всеки три години допълнителен месец (тринадесети месец по лунния календар), или през всеки пет години по два допълнителни месеца – високосна година".

"През VII–VI в. пр. н. е. китайците направили това съчетание по-точно".

с. 98 "И едва през 433 г. пр. н. е. астрономът Менон (Гърция) създал календар, в който на всеки 19 години се падали по 7 допълнителни месеца".

ДИМИТРОВ, Д. – 1

с. 22 "За Китай многобройните народи, живеещи по северните и западните граници на империята, носят имена, които имат също смисъл на "чужденци"(дзиона, дзиана), и са обединени в две групи единствено по географски признак – "северни варвари", "западни варвари".

с. 22 "За древноиндийските епоси, от народите, населяващи териториите на север от Индия (Централна Азия), само едно име има определено значение – името на властващия и силен народ "балхи" (балги)".

"Във великото преселение на народите е участвало многобройно население с различен етнически състав, но имената имащи главно значение при него са три – хуни, българи, алани.

с. 25 "Пръв в нашата историческа литература Д. Съсълов обърна внимание на споменавания многократно в китайските хроники народ По-Ле, който бил ядрото на западната част на империята хуна-ну".

с. 26 "Димитър Съсълов предлага за прародина на българите Таримската долина".

ДИМИТРОВ, Д. – 2

с. 33 "..хронологията на династията Канишка, управлявала Кушанската империя през 2 столетие сл. Хр., както и надписа върху камък от Ара (близо до река Инд) ...".

"...Канишка замества кушанската монархическа титулатура допогава присъстващите титли – индоскитската махараджа раджа тираджа (цар на царете) и гръко-бактрийските поданици на империята, с персийската шаонаношао (цар на царете). Заедно с тези титли отпадат и гръцките героически и божествени персонажи от кушанските монети, заменени с ирански, както и гръко-бактрийската писменост и език, заменени с ирано-бактрийски".

"Както ■ известно, по времето на Канишка империята на кушаните се е простирала от поречието на река Инд на югозапад до поречието на река Ганг на югоизток и от Хорезъм и Согдияна на северозапад до Таримската котловина и Котан на североизток, т. е. цяла Централна Азия, териториите, откъдето най-общо казано са "дошли" българите".

ДИМИТРОВ, Д.– 3

с. 83 "...известна е будистката легенда за смъртта на Канишка по време на негов поход на север".

"Дали целта на похода му е била Таримската котловина, или земите около езерото Балкаш, не е изяснено точно. Все пак, ако се има предвид, че китайците, които са загубили Тарим след смъртта на знаменития си пълководец Пан-час (102 г. сл. Хр.), правят първите си опити отново да установят своето влияние там около 130 г. сл. Хр., най-вероятно походът на Канишка да е бил именно срещу тях".

ДИМИТРОВ, Д. – 5

с. 238 "Димитър Съсълов, който въвежда това име в употреба, ясно ■ указал неговото етническо съдържание, свързвайки го пряко с един добре известен индоевропейски народ – каситите. Друг учен, свързан с кръга около Съсълов, д-р Тачо Танев, смята, че те не са нито индоевропейци, нито тюрко-монголци или тюрко-алтайци, а народ с особен древен произход".

с. 239 и сл. "...концепциите и теориите за произхода и историческия път на българите са твърде различни – индоевропейската, наречена "памирска", теория на Петър Добрев и "хунорската", или "таримската", разработена от Димитър Съсълов, която е в центъра на научните търсения и на днешните му последователи".

"...тези различия са изкуствено създадени и поддържани и например от географска гледна точка те не могат да бъдат защитени".

"...беше географската разпределителна линия между двете теории – къде трябва да се определи местоположението на планината, която древните народи са наричали Имаус (Имеон)".

"Британската енциклопедия описва Имаус (Имеон) по следния начин:

В древната география част от дългата планинска верига, която отделя Руски "Тюркестан" от "независим" Търкестан (днес Китайски Тюркестан, или Тарим – б. р.), с чиито размери и посока древните географи не са били добре запознати. Според тях тази планинска верига е разделяла Скития на две части – Скития от вътрешната (западната – б. а.) страна на Имаус (Имеон) и Скития от външната (източната – б. а.) страна на Имаус (Имеон)...Птоломей описва Имаус (Имеон) като планинска верига, насочена от север към юг и след това към изток. Пинкертън твърдо определя Югоизточен Имаус (Имеон) като Хималех (Хималаите) на древните индийци".

с. 242 "Карта 2 (Орбис Птоломей, средата на 2-и в. сл. Хр.). Споменатите несъответствия са коригирани. Картата е точно от периода, през който е станало

едно от ранните преселения на българите от Централна Азия към Европа (153 или 165 г. сл. Хр.). Тук виждаме Наропамисес, поставен на мястото си, на запад от Памир и Хиндукуш, от които пък на изток отстои Имаус (Имеон). Имеон продължава от тази точка на север, там където се намират днешните планински вериги на Тиян Шан и Алтай. На мястото на днешните Хималаи е поставено името Емоди".

"Карта 3 (Ориенс, средата на 1-и век сл. Хр. Имаус (Имеон) е идентифициран с днешен Тиян Шан, Емоди с Хималаите".

"Карта 4 (Орбис Ветерибус Нотус).

Особено важна карта, тъй като пряко указва една географска даденост, която ще намерим упомената в свидетелството на Михаил Сирийски за преселението на част от българите през 6-и век. Тук не само са отъждествени Имаус (Имеон) с Тиян Шан и Емоди с Хималаите, но е дадено и делението, за което споменахме – Скития Интра Имаум и Скития Екстра Имаум, т.е. Скития от близката (вътрешната) страна на Имаум (Имеон) и Скития от отвъдната (външната) страна на Имаум (Имеон)".

ДОБРЕВ

с. 50 "От българската етнографска книжнина личи, че от дълбока древност българите считат за първи ден в годината най-късия ден – 22 декември".

с. 51 "Кой точно цикълв календар в света е найдревен – еламският, китайският или прабългарският, днес все още е трудно да се установи".

"Поради тази особеност той се нарича на народен език ЕДИНАК или ЕДНАЖДЕН (т. е. отделен, обособен ден) и след него се редят обикновените месеци от 30 и 31 дни".

с. 85 "Всички древни летописи, които са споменали откъде произлизат прабългарите, в един глас твърдят, че преди да дойдат при Кавказ, те са живеели на изток при планината Имеон. Патриархът на Антиохия Михаил Сирийски е описал дори как е станало едно от късните преселения на българите от Имеон".

"Тогава – пише той – от Средна Азия излязоха трима братя, водейки със себе си 30 хиляди души. Те направиха път от 60 дни откъм клисурите на планината Имеон до реката Танаис (Дон), която се влива в езерото Мантиос (Меотида). Пътуваха зимно време, за да намират вода. Тези хора бяха наречени от ромеите българи".

с. 137 "А от изследванията на видни български етнографи и историци, като Димитър Маринов, Димитър Съсълов и др., пролича, че голяма част от българските народни и дори църковни празници са повлияни от стари български календарни дати, свързани с особената прабългарска система на летоброене".

ЗЛАТАРСКИ

с. 52 "Още в 1898 г. И. Маркварт... съобщи известието на сирийския хронист Григорий с прозвище Бархебреус от 13-и век за преселението на българските племена в Европа. Но вече в 1903 г. същият учен посочи, че хрониката на Бархебреус не е нищо друго освен един препис от сирийската хроника на антиохийския якобитски патриарх Михаил Сирийски от 12-и век".

с. 53 "Напоследък обаче бе изнамерен и самият сирийски първоначален текст на Михаиловата хроника и вече е издадена заедно с френския му превод на J.-B. Chabot. Понеже текстът, който съдържа споменатото известие за българите, не бе излязъл още на свят в 1903 г. ...то Маркварт, възползуван от любезност-

та на Шабо, който му бе изпратил оригиналния текст на това място тъй, както с и сирийския текст на Михаил, предложи точен превод на това известие в сравнение с текста на Берхебреус, който се оказал не само препис от Михаиловия, но още и неизправен и непонятен. В следната (1904) година обаче излезе същият този текст в изданието на Шабо във френски превод. По този начин засега ние притежаваме два превода на интересуващото ни известие на Михаил Сирийски за българското преселение. Понеже тия два превода се различават в някои места, ние ще приведем паралелно и двата".

с. 54 "Marquart, S. 484-485

In dieser Zeit (zogen aus) drei Brueder aus dem inneren Skithien, indem sie mit sich fuehrten dreissig tausend Skithen, und sie kamen einen Marsch von 65 Tagen von jenseits des Gebirges Imeon ...".

"Chabot, p. 363-364

A cette epoque, trois freres (sortirent) de la Scythie interieure, conduisant avec eux trente mille Scythes, et firent rout pendant 60 jours, depuis les defiles du mont Imaeon...".

с. 55 "В това време (потеглиха) трима братя от Вътрешна Скития, водейки със себе си 30 хиляди скити, и те направиха един път от 65 (Шабо: 60) дена от отвъд планина Имеон (Ш: от проходите – теснините – на планината Имеон)...".

с. 56 "...Птоломей, който разделя Скития на две: вътрешна и външна, с планина Имай (днеш. тур. Тенгридаг, Тян-Шан в Средна Азия), т. е. Скития на запад и Скития на изток от тая планина, която според старите писатели се простирала далеч на север към Урал".

с. 57 "И тъй в текста у Агатий може ясно да се види, че ... ще трябва да разбираме страната на запад от планина Имай, т. е. там, където по-сетне възниква

държавата на турците в Средна Азия. Затова ние мислим, че в случая преводът на Шабо се явява по-верен и по-точен, отколкото оня на Маркварт".

с. 61 "...самото известие е било съставено от автор, съвременник именно на тази епоха, с други думи, това известие не принадлежи на Михаил Сирийски, а той го е заимствувал от друг, по-стар автор. Ако се съди по времето, тоя по-стар автор може да бъде само Дионисий Телмахрски (Dionysios von Telmahre), монофизитски патриарх в Антиохия от г. ...".

"Впрочем това се потвърждава и от предговора на самия Михаил, дето последният между другите извори, от които се е ползувал за своята хроника, назовава и патриарха Дионисий Телмахирски...".

с. 66 "И тъй въз основа на направения тук разбор ... нашите заключения за него са следните:

1/че във 2-ия и 3-ия откъслек то ни говори за събития, които са станали не в 6-и, а в 7-и век;

2/че то е могло да бъде съставено в 9-и век може би от Дионисий Телмахрски, от когото го е заимствувал Михаил Сирийски;

3/че поради своето изкуствено построение, което не отговаря на истинския вървеж на събитията, то не може да има първостепенна историческа стойност...".

КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ

с. 126, гл. VIII. "По това време дойдоха при гръцкия цар пратеници от хазарите, които казаха: "Ние открай време познаваме единого бога, който и над всичко, и нему се кланяме на изток, но пази и някои наши срамни обичаи. (Константин) веднага тръгна на път. Като стигна в Херсонес, той изучи еврейския език и книжнина ..."

с. 127, гл.IX. "Като се качи на кораб (Константин) пое пътя към Хазарската земя между Меотийското езеро и Каспийската врата на Кавказките планини".

с. 128, гл.IX. "Каганът вдигна чаша и рече: "Да пием в името на единия бог, който е създал всяка твар". А философът, като взе чашата си, рече: "Пия в името на единия бог и неговото слово, който чрез словото е създал всяка твар, чрез когото се утвърдиха небесата и в името на животворящия дух, чрез когото се крепи цялото им войнство. "Каганът му отговори: "За всичко говорим еднакво, но различно мислим само по това: вие славите троица, а ние само един (бог), придържайки се в "Писанието".

КОВАЧЕВ

с. 23 „Овчарска звезда = Арктур или Сириус,
Янкул = Юпитер или Марс,
`Мами керван` (или Полярната звезда),
Зорница или Вечерница = Венера,
Колата – `едно от най-популярните съзвездия` – по неговото положение селянинът си определя времето през нощта.
Ралица = Орион, Орачът е Сириус А"

с. 25 „Янкул (Юпитер) и Зорница-Вечерница брат и сестра ...останали сирачета и били харизани далече едно от друго. Когато Янкул порасъл, тръгнал да си търси невеста; видял сестра си и без да я знае, че е тя, поискал я за жена и му я дали; но отсетне като се разбрали, те се разделили... те след всеки 7 години еднаж се срещат. От последното твърдение излиза като твърде достоверно, че тази звезда е собствено Юпитер".

МАРИНОВ

с. 8 „Слънцето (... до средата на връшняка до върха или *преслана* на небето) – тогава е пладне".

с. 9 „...една песен, която се пее само на Еньовден – в обичая наречен –Еньа,– вършен в чест на слънцето".

с. 17 „Звездите (... народа, и по тях той е определял времето през нощта и времето през годината".

с. 21 „Освен това по квачката, кумовата слама, ралото и колата селянинът знае да ви определи: дали е настъпило пролет... Той познава, дали е настъпило лято ...есен ...дали е близо зимата ...".

с. 49-50 „Дрен (клонка) ... символ на здраве ...и за символ на дълъг живот". „Така на Игнажден (народната Нова година) полазниците ... на Суроваки сурвакарите ходят по къщите да полезват, да коледват и да сурувакат ...с дренови пръчки, с дренови криваци".

с. 268-269 „Народен календар"

„...Но за да знае кога се пада еди-кой си празник, селянинът се ръководил от два вида календари:
а/звездите
б/рабуш-календар или патерица-календар".

„И вековните наблюдения са извели нашия селянин на такъв прав и непогрешен път при определяне на времето, щото имало е старци, които с една чудесна приблизителност и точност са умеели да кажат: до Младенци има още 10 дни, до Благовец още 15 дни, Гергьовден ще дойде после двадесет дни и тъй нататък".

с. 270-271 „Празници по месеци – Голям Сечко – Януари ..."

„ИГНАЖДЕН – **20 декември** – Игнажден ...
Идинак (Плевенско, Ловчанско) ,
Игнат (преселени от Ромъния),
Игнет (Охрид),
Поляз, Полязовден (Подвис, Медвен, а също и в тези места Идинажден) „...ние го турихме на чело на м. Януари, т.с. на гражданската Нова година за

това, защото и народното вярване го счита за начало на народната нова година. – От Игнажден се начиня Големият Сечко и ...“.

„Нов ден (Лесидрен, Литаково), – От тоя ден се брои народната Нова или Млада година; оттам той се счита за НОВ ДЕН – МЛАД МЕСЕЦ".

„На тоя ден в Подвес и Вресово казват ИДИНАК. Думата Идинак значи НАЧАЛО НА ГОДИНАТА, ГОДИНЯК. От тамо и юнец или konче, които са навършили година наричат се ИДИНАК, ИДИНАЦИ, т.е. ГОДИНЯК".

„Понеже тоя ден се счита за Млада година, то народното вярване е установило обичая Поляз с полязниците и тяхните благопожелания".

„Игнажден е Нов ден, Млада година".

с. 272 „На Игнажден, когато идва сполезникът (първият гост още по тъмно) и вика: Добро утро! На много весели години! Да ви е честита Младата година!“

с. 279 „Народното вярване е наредило три КАДЕНИ вечери, или КАДОВНИ вечери, които се казват още БЪДНИ вечери ...".

МАРКО ПОЛО

с. 3 до 41 "ВСТУПИТЕЛЬНАЯ СТАТЬЯ" редактора И. Магидович

с. 3 "Торговые связи между Европой и Китаем установились не позднее I в. до н.е., а если оперировать косвенными доказательствами (пока недостаточно убедительными), то на несколько веков раньше. Именно в I в.до н.е. появляются первые достоверные указания в римской литературе на потребление шелковых тканей несомненно китайского происхождения".

с. 22 "Следующий участок пути Поло – от Кайена до Шабаргана, который расположен к западу от города

Балх (теперь Вазирабад в северном Афганистане) – не выяснен".

"От Балха, двигаясь на восток, вдоль южных предгорий Гиндукуша, путники вступили в Афганский Бадахшан, высокогорную страну, расположенную на левом берегу Пянджа (верхная Аму-Дарья). Продвигаясь дальше на восток вверх по долине Пянджа, они дошли до небольшой области Вахан, т.е. достигли южной окраины Памира".

"От Памира, повернув на северо-восток, венецианцы спустились в оазис Кашгар, расположен на одной из рек бассейна верхнего Тарима, а затем обогнули с юга пустыню Такла-Макан".

с. 27 "Если собрать весь географический материал, разбросанный по разным частям "Книге", то складывается представление, конечно очень условное, о географическом кругозоре венецианца, о "мире по Марко Поло". Такую карту и составил английский комментатор "Книге" Г. Юл; здесь она дается в упрощенном виде (стр.29)".

"К Н И Г А"

с. 73 "Глава XLV"

"Здесь описывается большой ■ знатный город Балк (Балх)".

"Балк большой, знатный город, а прежде он был и больше, и еще лучше. Татары ■ другие народы грабили его и разрушали... В старину, скажу вам, тут было много красивых дворцов, много прекрасных мраморных; все они разорены, разрушены. В этом городе Александър женился на дочери Дария и тут же пределы Персии на восток и северо-восток".

"От Балка двенадцать дней едешь на северо-восток и восток, и нет тут жилья, потому что народ

со страху, от злых людей, и войск и всяких собраний, бежал в горные крепости".

с. 76 "Глава L"

"Здесь описывается большая река Бадасиана (Бадахшана)".

"Из Бадасиана двенадцать дней на восток и северо-восток едешь по реке, принадлежит она брату бадасианского владетеля. Много там городков, поселков. Народ храбрый, молится Мухаммеду. Через двенадцать дней другая область, не очень большая, во всякую сторону три дня пути; называется она Вахан. Народ мусульмане, говоритсвоим языком, в битвах храбр".

"Отсюда три дня едешь на северо-восток, все по горам, и поднимаешься в самое высокое, говорят, место в свете".

"Двенадцать дней едешь по той равнине, называется она Памиром; и во все време нет ни жилья, ни травы; еду нужно нести с собою. Птиц тут нет оттого, что высоко и холодно. От великого холоду и огонь не так светел, и не того цвета как в других местах, и птица не так хорошо варится".

"Через три дня, как я говорил, сорок дней едешь на северо-восток и восток все через горы, по склоном гор, и во всю дорогу нет ни жилья, ни пастбищ. Продовольствие путники везут с собою. Страна эта зовется **Болором**. Люди тут живут в горах. Они идолопоклонники и дики; живут охотою; одеваются в звериные кожи. Люди злые. Оставим эту страну и поговорим об области Каскар (Кашгар)".

с. 77 "Глава LI "

"Здесь описывается царство Каскар (Кашгар)".

"Каскар в старое время был царством, а теперь подвластен великому хану. Народ здешний мусульмане. Городов, городков тут много. Каскар – самый большой

и самый знатный. Страна тянется на северо-восток и восток – народ тут торговый и ремесленный; прекрасные у них сади, виноградники и славные земли. Хлопку тут родится изрядно. Много купцов идут отсюда торговать по всему свету. Народ здешний плохой, скупой; едят и пьют скверно. Живут тут несториане; у них свои церкви и свой закон. Народ здешний говорит особенным языком. Эта область тянется на пять дней пути".

с. 78 "Глава LIII"

"Здесь описывается область Шаркан (Яркенд)".

"Яркан – область в длину пять дней пути. Жители мусульмане; есть также несториане; все они поданные племянника великого хана ..." ...

"Глава LVI"

"Здесь описывается большая область Хотан".

"Хотанская область на восток и северо-восток; тянется она на восемь дней пути и принадлежит великому хану; живут тут мусульмане, и много здесь городов и городков". ...

"Глава LV"

"Здесь описывается область Пейн (Пима)".

с. 79 "Глава LVI"

"Здесь начинается об области Чиарчиан (Черчен)".

"Глава LVII"

"Здесь описывается город Лоб".

с. 81 "Глава LIX"

"Здесь описывается Камул (Хами)".

"Камул теперь область, а в старину был царством. Городов и замков тут много, а главный город зовется Камулом. ... Жители идолопоклонники и говорят особенным языком" ...

сс. 239 до 343

"РАЗНОЧТЕНИЯ И ПРИМЕЧАНИЯ" редактора "Книге"

с. 267 К главе XLV

"Балх – древняя Бактра, в 329 г.до н.э. завоеванная Александром Македонским, после 250 г.до н.э.– столица недолговечного Греко-Бактрийского царства, существовавшего около 120 лет (распалось не позднее 130 г.до н.э.). Всередине VII в.н.э. Балх был завоеван арабами насильственно утвердившими здесь ислам".

с. 267 К главе XLVI

"Здесь верно отмечается характерная до XX в. для местных горцев двойная оседлость – зимняя и летняя: на летних пастбищах строится постоянное жилище, а не ставится временное, переносное жилье (юрта,шатер и т.д.), как у кочевников-скотоводов в других районах Азии и в Северной Африке".

"Балазиан, Балашан, Бадазиан, Балачан, Балашам, Балаша, Баласка, Балаксиам (Бадахшан – В.Б).... ...исторической приамирской области Бадахшан, в настоящее время разделенной рекой Пяндж (Аму-Дарья) на две части ...".

К главе XLVII

с. 268 "Лазурит (ляпис-лазур), добываемый в Бадахшане с древнейших времен, по крайней мере со II тысячелетия до н.с. в хребте Тургаран (в верховьях Кокчи, левого притока Пянджа – Аму-Дарья) "Особенно известен лазурит Бадахшана (Афганистан), который в древности продавался на рынках Индии и Бухары в трех разновидностях: густосиний – нили, цвет индиго – небесно-синий – асмани, и зеленовато-синий – себций ...".

с. 269 К главе L

"Вокан, Вошам, Вохан... ...Историческая область Вахан расположена на обоих берегах верхнего Пянджа, между Ваханским хребтом и Гиндуку – шем. Правобережье Пянджа ■ его притока, реки Памир, теперь входит в СССР ... левобережье с бассейном Вахандары при-

надлежит Афганистану (так называемый Афганский, или Малый, Памир)".

"Отожествление Болора с Кафаристаном вряд ли правильно. Путешественники XIX в. называли Кафаристаном восточную область Афганистана, расположенную к югу не только от Памира, но даже от Гиндукуша, в бассейнах левых притоков реки Кабул (главным образом бассейн реки Кунар). Между тем в тексте говорится о движении на северо-восток и восток от Памира ■ течение на сорок дней, после чего следует описание Кашгара. Географическое положение "Болора" всего правдоподобнее определить так: восточная окраина Памира, т.е. Сарыкольский хребет и параллельные ему хребты Аксайбаши, Кашгарский, Кандартаг и Раскем в верховьях рек, составляющих Тарим. Название Болуло применительно к этой области встречается впервые у китайского путешественника Сюань-Цзяна (VII век н.е.)".

МОСКОВ

с. 29-30 "Различията са в разчленяването и превеждането на календарния израз верениалем. Този израз трябва да се разчлени на верени алем: първата дума верени е названието на V поредна (дракон) година от 12-годишния цикъл; втората дума алем със значение "начален, първи" е название на допълнителния месец към високосна година".

с. 55 " Има ■ други проблеми при изследването на прабългарския календар: пряка или косвена е връзката му със старотюркския и китайския календар; първичен или вторичен е по произход спрямо тях; заем ли е от тези календари или те са заети от него; разкриването на астрономичната и астрологичната му същност; доколко е свързан с битовите сезонни календари".

с. 62 "Високосната година е имала допълнителен XIII месец и той се е наричал алем, елем. Според досегашното схващане алем е I месец. Месеците в прабългарския календар са нямали специални названия. Те са били означавани с числителни редни".

с. 64 "През I в. от н. е. китайският шестдесетичен календар все още е бил използван със старото си предназначение – да означава дните. На границата на нашата ера този календар е бил приспособен за означаване на годините. ...в началото на нашата ера към всеки цикличен знак "земен клон" били прибавени и названията на животните".

с. 68 "Дванадесетгодишният циклов животински календар е разпространен сред алтайските народи – тюрки, монголи, тунгузо-манджури. ...Едно от мненията е, че той е създаден от тюрките (Шаван, Лауфер). ...Други автори разбират тази постановка в по-разширен вид – цикълът е създаден от западноазиатската астрономия: родината му трябва да се търси в Централна Азия. Хуните са се заселили в китайската провинция Шън-си и може би китайците са го заели от тях.

...В полза на алтайския произход на 12-годишния цикъл говорят и две сведения – цитат от изчезнал труд от VII в. (предаден в китайска география от X в.) ни осведомява, че китайците през VII в. са възприемали като любопитен факт употребата на 12-годишния цикъл за календарни цели от жителите (тюрки, согди?) на област между Самарканд и Бухара".

с. 69 "Въз основа на всичко това може да се направи изводът: прабългарският календар произхожда от алтайския календар като централноазиатски и е негов вариант подобно на хунския, тюркския, монголския, тунгузо-манджурския. Китайците заемат названията на 12-те животни през I в. от народа хун-ну (хуни, прабългари, тюрки и др.) и ги използват като синоними на названията на дванадесетичния китайски цикъл . ... От това следва, че прабългарите като народ и прабългарският календар идват от дълбините на историята (Б. Рогев –1974 г.; Й. Вълчев – 1986 г.)".

с. 76. "За началото на годината в прабългарския календар няма преки данни. Това може да се установи въз основа на другите лунно-слънчеви календари. Началото на годината в Китай е свързано с първото новолуние след влизането на слънцето в съзвездието Водолей, т.е. не по-рано от 21 януари и не по-късно от 19 февруари. ... Въз основа на тези данни могат да се направят някои заключения за началото на Новата година сред азиатските народи:

1/начало между 21 януари и 20 февруари, свързани с лунната година и чрез нея с 60-годишния циклов календар;

2/за начало е бил смятан денят на зимното слънцестоене (22 декември и дните след него). В процеса на хронологизиране на българските ханове по данните от Именника се доказа, че началото на прабългарската лунно-слънчева година е свързано със зимното слънцестоене (около 22 декември)".

с. 93. "Деветата циклова година – годината на маймуната, е незасвидетелствана (в Именника). Можем да я възстановим (в прабългарски) "бичин" ... Самата общотюркска и общомонголска дума bicin се смята за заемка от Согдийски ...".

с. 96. "За всички изследователи алем (елем) означава I месец на годината. Нашата теза е, че той е допълнителният XIII месец".

с. 7. "Центъра на своята дейност Смит поставя в онзи дворец, ■ който Леярд открива първите плочки от Ниневийската библиотека. Шестстотин добре обучени работници внимателно пресяват пръстта в диаметър от 200 м, докато под десетките тонове земя се покажат хиляди и хиляди глинени плочки".

"На всяка табличка плочка Джордж Смит намира винаги един постоянен надпис: "Екал Ашурбанапла, шар кишати, шар мат Ашур ", което на български значи: "Дворец на Ашурбанипал, цар на Вселената, цар на Асирия". Този надпис съвсем ясно показва кой е събрал десетките хиляди плочки – огромната библиотека, на която векове след това е могла да съперничи само библиотеката на Александрийската академия".

"Ашурбанипал царува от 668 до 630 г. пр. н. е. Той наследява от баща си Асархадон огромна по територия държава, която се простира от крайните земи на Иран на изток до Средиземно море на запад и от Задкавказието на север до Персийския залив и Етиопия на юг".

с. 9 "Година след година в двореца на Ашурбанипал се натрупват хиляди и хиляди глинени плочки, едни печени на огън – по-важните, а други сушени само на слънце".

с. 69 "Годината 1314 пр. н. е. е през XIX династия на Средното Царство (Египет), когато календарът, ако се съди по много писмени паметници, е бил известен, а годината 2770 пр. н. е. е по времето на III династия на Старото царство, когато е била въздигната първата пирамида. Тогава вече трябва да е имало календар, ако вземем предвид писаното в т. нар. Палермски камък, а също и в останалите ■ някои пирамиди текстове, в които се говори за петте допълнителни дни, посветени на боговете. В такъв случай, казва археологът Едуард

Майер, трябва да приемем, че египетският календар води началото си от 4228 г. пр. н. е.

с. 70 "Срещу това твърдение обаче има твърде сериозни възражения. Първото и може би най-сериозното е, че писмеността в Египет е възникнала едва през втората половина на четвъртото хилядолетие пр. н. е., и то по-вероятно в края му. Много изследователи на древния Египет смятат, че не може да се говори за календар, без същевременно да се говори за писменост...".

"Археолозите Цинер, Нойгебауери главно Сюел намират, че календарът в Египет ■ влязъл в действие в 2770 г. пр. н. е. ".

с. 114 "Многогодишните наблюдения още от Ашурбанипаловата епоха определят продължителността на лунния месец – 29.53 денонощия".

"Още в раздела за епохата на Хамурапи споменахме, че крачка към по-точното съгласуване на календара с годишните времена се прави през 527 г. пр. н. е. чрез въвеждането на осемгодишен календарен цикъл, в който три години са с по 13 месеца".

с. 118 "Астрономическите, както и историческите текстове на древен Китай, са записани върху над 100 000 черупки на костенурки и кости от други животни, а също главно в древните "Книга на историята" (Шудзин), "Книга на песните" (Шъдзин) и "Исторически записки" (Шъдзи)".

с. 131 "Съгласно летописа на династията Хан от III в., който синолозите познават като книга "Хан-шу", китайците са въвели календар още в дълбока древност. Той е бил въведен не по-късно от времето на царуването на династията Ин (1373 –1122 г. пр. н. е.). Обаче са намерени текстове за шест календара, първите от които се отнасят още към времето на полумитичните императори Хуанди (2696 –2597 г. пр. н. е.) и Джуансюй (2518 – 2435 г. пр. н. е.).

"За календара от епохата Шан-Ин са останали надписи върху черупките на костенурки. От тях може да се узнае, че календарната година съдържала 12 месеца. Имало обаче и високосни години с по 13, 14, и дори 15 месеца ...

...Едва през епохата Чунцю, обхващаща интервала от 722 до 481 г. пр. н. е., вече няма години с повече от 13 месеца. Тази епоха е наречена по името на книга, която се смята, че е написана от Конфуций".

"... към края на VI в. пр. н. е, се отнася регулираното въвеждане на добавъчен 13-и месец. Правилото, по което ставало това, може да се нарече "седем допълнителни месеца в цикъл от 19 години".

с. 132 "Исторически е регистрирано, че горната зависимост е получена от древногръцкия астроном и математик Метон през 432 г. пр. н. е. и позната с името Метонов цикъл".

с. 139 "...виждаме едно почти пълно съответствие между имената на годините в китайския 12-годишен цикъл и имената на годините, употребявани от прабългарите в техния календар, следва, че и първобългарите са използвали групиране на годините [redacted] цикли от по 12 години, аналогични на годините в циклите на китайците. Оттук могат да се правят догадки, че в едно далечно минало, предхождащо събитията, за които става дума в Именника, между прабългари и китайци са съществували връзки".

"Това може да се разглежда като знак, че прабългарите са си служили с аналогичен на китайския календар заедно с народите, с които са живеели в съседство в по-късната си история".

с. 140 "Освен Именника на българските ханове са известни още два документа с датиране, в които се използува календарът на първобългарите. Първият е известният Чаталарски надпис ... на хан Омуртаг, в края на който четем:"Времето, когато се построи беше по български Шегор Елем, а по гръцки индиктион петнадесети". Вторият [redacted] една приписка, [redacted] която се казва, че княз Борис е покръстил българите "в годината Етх Бехти".

"И двата документа са много важни, защото в тях освен датирането по старобългарския календар е указана и годината по византийския индиктион".

"Ние не знаем например дали той е бил лунен, или слънчев, защото съществуват съображения, говорещи както за едното, така и за другото. Няма сигурни данни и за това, кога е било началото на годината по летоброенето, използувано от прабългарите. Правят се предположения, че годината е започвала в деня на пролетното равноденствие, а също [redacted] че е започвала в деня на зимното слънцестоене. Независимо обаче от непълните ни сведения по тези въпроси сигурно е едно: българите са дошли на Балканския полуостров с календар, който сам по себе си сочи едно високо равнище на знания, на култура – материална и духовна".

с. 141 "Широко известно е, че върховен бог на прабългарите е бил Тангра или Тенгри. Неговото име се среща само в един късен тюркски ръкопис, в който се говори, че Омуртаг принесъл жертва в чест на бог с това име. Думата тенгри означава Небе. Небето е и обиталище на този главен български бог".

ОЛЬВИЯ

сс .632-633

6. Ольвийский декрет о денежном обращения

"Надпись на мраморной плите, найденная в 70-х годах XIX в. на Малоазийском берегу Босфора в развалинах древнего святилища Зевса, датируется первой

половиной IV в. до н.э. Это наиболее ранний эпиграфический документ, отражающий экономическую жизнь города, в котором денежное обращение было уже настолько развито, что городские власти могли диктовать свои условия валютного обмена иностранным купцам".

"Въезжат в Борисфен дозволено ...

... (3)Продават и покупать все на городские деньги – на мед и серебро ольвно политовь ...

бел. 2 – В первой половине IV в. до н.э. монетный двор Ольвии пускал ... и чеканные серебряные монеты достойнством в две драхми (статеры) и в одну драхму..."

ПЕТРОВ

с. 99 "Напоследък името българи получава ново тълкуване. Преди всичко прави впечатление широкото разпространение на това име сред тюркските народи в Средна Азия. То се среща и в китайските летописи от II в. пр. н. е. до VIII в. от н. е. под формите *пу-ку/ пу-гу/ бу-гу/ ба-го*. При това положение името българи се разглежда не като привнесено отвън, а като самоназвание възникнало в периода на формирането на прабългарите като самостоятелна етническа група".

ПЛУТАРХ

АЛЕКСАНДЪР

с. 12 "...Александър се родил в началото на месец хекатонбион, наричан от македонците лоос, на шести, в същия ден, когато изгорял храмът на Артемида в Ефес". /3/

с. 14 "Дошли веднъж пратеници от персийския цар. Филип отсъствувал. Александър ги приел любезно и ги спечелил с изисканото си отношение и с това, че не им задавал дребнави детски въпроси, а се интересувал от дължината на пътищата, от това как трябва да се уреди един поход нататък, за отношението на самия цар към неприятелите, за персийската отбрана и военна сила". /5/

с. 54 "...това е наречено едновременно Хиркейско и Каспийско море". /44/

"Оттам се отправил в Партия". /45/

с. 65 "Македонецът Проксен ...окопавал земята около река Окс за царската палатка ...". /57/

ЦЕЗАР

с. 132 "Решил и започнал подготовката на поход срещу партите ...". /58/

"Той умно измислил и довел до изпълнение нов календар, в който се коригирала една неправилност. Този календар бил много по-удобен. Още от дълбока древност римляните използували календар, в който месеците не се свързвали правилно с годишния период и това станало причина лека-полека празниците и жертвоприношенията да се извършват в съвсем друго време". /59/

с. 133 "Този календар римляните използуват и досега и като че ли преодоляват по-добре естествената грешка, отколкото други народи". /59/

АНТОНИЙ

с. 269 и 2701 "Любовта към Клеопатра обаче станала причина Антоний да не може да се възползува от тази огромна и добре въоръжена войска, която вселявала страх дори у индите отвъд Бактрия и карала да трепери цяла Азия". /37/

- Пояснителна бележка: Бактрия – царство подвластно на партите, по горното и средно течение на Аму-Даря – (Оксус).

ПРИЦАК

с. 164 "Името печенеги за пръв път се появява в историята на китайската династия Sui (581-618–Sui-shu), съставена между 629–636".

с. 164 "Китайците от времето на династията на Хан (209 г. пр. Хр. – 220 г. сл. Хр.), след като започнали да изследват външния свят (Западните земи) в края на втори век пр. Хр., са отбелязали присъствието на няколко групи, които можем да приемем, че са говорели тохарийски. Сред тях са: Малките Йех-чих в западната китайска провинция Кан-су, Големите Йех-чих, които оставили името си като строителите на Централноазиатската ■ Индийската кушанска империя, У-суните на север от Тиян Шан, К-анг шу (=нашите кангари) ■ района на Ташкент, Та-юяан (-Тахуар "Тохар") ■ някои други групи в Бактрия и Согдиана".

"Точно в този район (Куча, Турфан, Карашахр, Тун-хуанг) бяха открити тохарийски текстове (на два езика, А и В) и паметници на тяхното (предимно будистко) изкуство от 500-700 г. пр. Хр., от експедиции, проведени в началото на нашия век

с. 165 "Печенегите, или кангарите са обитавали първоначално района между Аралско море и средното течение на реката Сър Даря, където се е намирал техният някогашен център, близо до днешния Ташкент".

с. 169 "Също важен е бил хуно-българският елемент (или хунската културна традиция, или двете заедно), които можем да открием в използването на протобългарски език и азбука (базирана върху гръцката) от елита на печенегите. За това свидетелства известният рунически надпис на печенежкия вожд Боила Жупан от края на девети – началото на десети век, така нареченото съкровище на Наги-Сент-Миклош".

ПТОЛОМЕЙ

с. 5 Предговор на преводача:

...Четирите най-важни точки по пътя на слънцето – двете равноденствия и двете слънцестояния ...

"...При екстраполация на астрономическите данни се констатира, че между 6-о и 4-о хилядолетие пр. Хр. тези четири точки се намирали в Близнаци (пролетно равноденствие), Дева (лятно слънцестоене), Стрелец (есенно равноденствие) и Риби (зимно слънцестоене)".

с. 6 "Между 2-о хилядолетие пр. Хр. и Рождество Христово отново в резултат на прецесията, четирите най-важни еклиптични точки се изместили в Овен, Рак, Везни и Козирог".

"В изворите е известно, че някъде към 7-и в. пр. Хр. зодиакът в съвременния смисъл на понятието като кръг, разделен на 360 градуса с 12 секции по 30 градуса всяка, вече е бил използван ... По-късно като измервателна единица градусът е бил възприет и в гръцката астрономия. Първият астроном, който прилага към всички кръгове 360-градусовото разделение, е Хипарх (194–120 г. пр. Хр.)".

с. 51 Книга Втора, гл. 3.

"Нашият населен свят се разделя на четири квадранта...".

с. 52 "...първият квадрант ... в него са включени Британия, Трансалпийска Галия, Германия, Бастарния, Италия, Цизалпийска Галия, Апулия, Сицилия, Тирения, Келтика ■ Испания ..." и в

"Централните райони на този квадрант – Тракия, Македония, Илирия, Елада, Ахая, Крит и Цикладските острови, малоазийското крайбрежие и Кипър".

с. 53 "Вторият квадрант обхваща южната част на Велика Азия и областите, включващи Индия, Ариана, Гедрозия, Партия, Мидия, Персия, Вавилония, Месопотамия и Асирия".

с. 55 "Третият квадрант включва северната част на Велика Азия – Хиркания, Армения, Матиана, Бактриана, Касперия, Серика, Савроматика, Оксиана, Согдиана и районите североизточно от населения свят..."

Те ..."...почитат Юпитер и Сатурн ...".

"...имат много богатства и злато, в живота си са чистоплътни и благопристойни, в областта на религията – учени и вещи, в маниерите си справедливи [redacted] либерали. Те са възвишени и благородни, готови са да умрат за приятели, чест или свещена кауза ...".

"Бактриана, Касперия и Серика ...са богати, бляскави и са последователни на музите".

"Районите на Савроматия, Оксиана и Согдиана се влияят от Водолей и Сатурн. По тази причина народите там са по-недружелюбни, неотстъпчиви и диви".

"Останалите области на квадранта ... Витиния, Фригия, Колхида, Сирия, Комагена, Кападокия, Лидия, Ликия, Киликия [redacted] Памфилия ...".

с. 56 "Последният квадрант ... включва Либия, Нумидия, Картаген, Африка, Фазания, Насамонития, Гарамантика, Мавритания, Гетулия, Метагонития ...".

с. 147 Бележки на преводача:

"Оксиана = част от Согдиана Серика = Китай или западната му част Савроматия (или Сарматия) = територията на днешна Русия".

РАШЕВ–2006

с. 3 „Истински шанс е, че разполагаме с документи, които съдържат две различни версии, както на домашното, така на византийското становище по въпроса. Това са „Именник на българските ханове", Българският апокрифен летопис от XI в., протоколите на VI и VIII църковни събори, хрониките на Теофан Изповедник, патриарх Никифор, Йосиф Генезий, Лъв Дякон и Михаил Сирийски".

с. 17-18 „ ...И ако досук все пак реалната историческа картина не е съвсем размила очертанията си, у Михаил Сирийски през XII в. темата за федератството на българите е развита в обстоен разказ, но вместо към царуването на Константин IV Погонат е отправена към управлението на Маврикий (582-602). В. Н. Златарски е бил склонен да смята, че вероятно в разказа за Булгар се визира преселението на Аспарух [redacted] че в основата си той би могъл да отговаря на историческата истина, т. е. Аспарух първоначално наистина да се е заселил като византийски федерат и по-късно да е отхвърлил федератските си задължения, станало причина за похода на Константин IV през 680 г. За подобни взаимоотношения липсват, както е известно, каквито и да било преки данни. Разказът за Булгар, появил се във Византия през средата на X в., е по-скоро опит да се подмени историята с легенда, която е част от подготовката на византийското обществено мнение за ликвидирането на българската държава. На мястото на историческото съдържание на събитията се поставя една легенда, която независимо от името на своя герой е била създадена не [redacted] България, а във Византия. Булгар от VI в. е неисторическо лице, той не [redacted] познат нито в съвременните на събитията византийски източници, нито в българските от по-късно време ...

Но успоредяването на Булгар с Аспарух е опит за историческа фалшификация, предизвикана от търсенето на исторически аргументи за решаване на политически проблем, една илюстрация за онази вечно актуална връзка между политика и история".

РАШЕВ–2008

с. 62 "В настоящия момент разполагаме с пълния план на три дървени строежа.

Дървената постройка западно от Тронната палата (т. XII/2; XIII; XXVII/2) има основна кръгла част с диаметър 14 м, очертана от два концентрични кръга

от ями, в които били положени кръгли вертикални дървени стълбове.(Плиска)"

с. 63 "През 2004–2005 г. в очертанията на Цитаделата (на Плиска) бе открита втора подобна по план и размери дървена постройка. Постройката има форма на правилен кръг, съставен от три концентрични пояса (т. XII/5; XV; XXVII/1).

с. 98 "Каменните сгради във Външния град. За датирането им преди или след пожара (на Плиска) липсват преки данни. Като се вземе под внимание малкият брой каменни сгради преди пожара и самия център, малко вероятно е каменното строителство още тогава да се е появило и на територията на Външния град. Според строителната си техника попадащите се там сгради имат общи белези (пилоти с четириъгълно и кръгло сечение) със строежа в центъра както преди, така и след пожара. По-вероятно изглежда да се приеме, че всички каменни сгради там са издигнати след него.

с. 99 "Различни становища са изказани за датировката и атрибуцията на ***кръстовидната сграда*** под основите на Голямата базилика (т. XXV/9; XL/4, 5). С твърде лаконична обосновка отначало тя бе определена като езически храм (Ваклинов 1977; 169-170) – мнение, което има свои привърженици (Станилов 1982; Попконстантинов 2005 с неубедителни средноазиатски аналогии). Тя се определя още като мавзолей на някой от българските канове, преустроен по-късно в църква (Бояджиев 1986). Нейният изследовател я определя като църква, претърпяла по-късно преустройства (Тотев 1984)... Най-обстоятелствена е аргументацията за издигането на сградата още в периода преди официалното покръстване и интерпретирането ѝ като мартириум в памет на Енравота, братът на хан Маламир, не пожелал да се откаже от християнската вяра и посечен по този повод. След преустройство мартириумът функционирал като църква до изграждането на Голямата базилика (Георгиев 1993; 41).

Тази интерпретация има неопровержимо доказателство в изграждането на двете постройки една върху друга, но в същото време тъкмо това обстоятелство поставя въпроса защо една толкова важна за ранното българско християнство сграда, каквато е предполагаемият мартириум, е била разрушена до хоросановите подложки на основите, когато е могла да бъде включена или добавена в предполагаемото си качество на първа християнска култова постройка към изграждането на новата базилика. Някои от аргументите за функционална връзка между тях са наистина противоречиви (Попконстантинов 2005; 26). Тезата за ханския мавзолей трябва да се изостави поради липсата на всякакви данни за съществуването на предполагаема крипта (Георгиев 1993; 47). Трябва да се признае, че не са особено силни и съображенията за езическия характер на сградата... ...Засега очевидно съображенията за християнския характер на паметника остават най-добре обосновани ...".

с. 212 и сл. "V.1. ПРЕДСТАВИТЕЛНО ИЗКУСТВО"

с. 215 "Различният стил на трите части на надписа (на Мадарския конник) е по-вероятно да се дължи на трима автори, работили един след друг или едновременно поради големия обем на текста и поради сюжетното му обособяване в две или три части".

с. 216 "Надпис II описва събития с голяма динамичност, свързани с войни, договори и злато, и не подхожда на управлението на Кормесий... Обратно, тъкмо такива са събитията от краткото управление на Крум, преминало почти изцяло в сблъсък с Византия.

Надпис III съдържа името на Омуртаг. То се схваща като признак за датиране на последната от трите различни части на надписа (В. Бешевлиев) или като време, когато са били изсечени релефът и целия надпис около него (Г. Фехер)".

с. 231 и сл. "VI.1. НАДПИСИ И РЪКОПИСИ"

с. 233 "Две особености, придаващи оригиналност на тези надписи (изсичани върху камък), са останали вън от вниманието на досегашните изследвачи. Първата се отнася до заимстването на фрази, в които е концентрирана основната идея на автора, от други източници. В Търновския надпис на хан Омуртаг това е идеята за преходността на живота, изразена в известната фраза "човек дори добре да живее, умира и друг се ражда". Според някои издирвания фразата е заета от Корана (устна информация на П. Юхас). В надписа на Персиан от Филипи текстът: "...Който търси истината, бог вижда, и който лъже, бог вижда. На християните българите направиха много добрини и християните ги забравиха, но бог вижда".

с. 244 и сл. "VI.3б. ЕЗИКЪТ НА ПРАБЪЛГАРИТЕ"

с. 245 "4. БОЖЕСТВА

Тангра (надпис от Мадара)

Тангри (Турско-арабски ръкопис,Schott 1866 :147)

с. 262 и сл. "VII.1г. РАСОВ ТИП"

с. 264 "Допълнителни данни в това отношение предлага антропологичното изследване на черепите от християнски некрополи от втората половина на IX-X век по Черноморието и в басейна на Русенски Лом. Общата констатация е, че погребаните в тях индивиди принадлежат на европеидния расов тип с незначително проявен монголоиден примес".

с. 270 и сл.

"VII.2б. СОЦИАЛЕН СЪСТАВ И ИНСТИТУЦИИ"

с. 273 "При Крум ичиргу боил Тук командва по-важната **дясна** страна на войската, докато **лявата** била поверена на кавхан Иратаис".

с. 275-276 "*Народни събори*. Първото и най-сигурно известие за съществуването на тази институция е във връзка с кризата в България от средата на VIII в. Теофан Изповедник нарича това събрание *комвентон* ... Представлявало е събрание на представители на влиятелните родове, които решавали въпроси около избора на владетеля и относно отношенията с Византия.

С намаляването на значението на родовия признак при избор на хан и налагането на наследствения признак на престолонаследие от баща на син тази институция (държавен събор) постепенно загубила значението си. Крум свикал събор, който не взел решение, а само изслушал вече взетото от владетеля. Това показва съществена промяна във функцията на една институция, изживяла времето си. В съответствие с новия статут на хана някогашният събор е бил заменен от постоянно действащ орган, назначен от владетеля – съвета на шестимата велики боили, в който той имал решаваща дума".

с. 281 и сл. "VII. 2.е. КАЛЕНДАР И ВРЕМЕ"

с. 281 "*Официален календар*. Измерването на времето и датирането на събития, свързани с историята на държавата и делата на владетелите, ставало посредством 12-годишен циклов календар от източен тип, в който всяка година е означена с име на животно. В най-пълен вид той е използван в Именника на българските ханове...

Изказани са мнения, че той е лунен, слънчев или лунно-слънчев; няма единство по въпроса оригинален ли е той, или заемка от азиатските календарни системи...

Твърденията, че 12-годишния циклов календар продължил да се използва през Второто българско царство и до периода на Възраждането (Вълчев 1986; 2005), не се основават на сигурни данни".

с. 289 и сл. "VIII.1а. НЕБЕСНИ БОЖЕСТВА"

с. 292-294 "*Тангра и прабългарският пантеон.* Името Тангри фигурира като бог на старите българи в турски ръкопис от сбирката Diez в бившата кралска библиотека в Берлин. В. Бешевлиев пръв (и единствен) в българската литература обръща внимание на това сведение, като го цитира в полза на съществуването на този бог в религията на прабългарите, добавяйки в подкрепа становищата на видни тюрколози (Бешевлиев 1939: 33, бел. 3; 34, бел. 2; 1981а: 74, бел. 67, 80; Beševliev 1981: 361)... Авторът, който въвежда сведението, е В. Шот. В една студия, посветена на тюркските езици, като търси доказателства за езиковото единство между хуни, тюрки, авари, хазари, маджари и българи, той привежда сходни по звучене и съдържание думи в техните езици (Schott 1866; 140-146). Една от тях е *тангри*, спомената в недатиран от него турски ръкопис. В този ръкопис се говори за серия от въпроси, зададени на арабския халиф Муавия (661–680) от неупоменат по име византийски император. Първият от тях бил какви са имената на Аллах [redacted] различните езици. Халифът назовал това име в 13 езика и посочил, че в езика на българите то е *tangry* ... Известни съмнения в достоверността на сведението изказва и Р. Рьослер. Като привежда бележката на В. Шот в полза на тюркския произход на (пра)българите, той добавя, че правилността му от езикова гледна точка е безспорна, но трябва да се установи дали те са пазели своята тюркоезичност толкова късно, колкото датира сведението. Той посочва още, че tangry в значение на Бог, първоначално "небе", е известно не само в тюркски, но "so ist koibal.tiger Himmel karagass. tere id."... Другите писмени източници за българската езическа религия не съдържат преки данни за Тангра. Забележително е, че в Отговорите на папа Николай I липсва не само директно указание за това божество, но и дори намек за него.

Надписът, намерен в Мадара, е бил преупотребен като подставка на олтарна трапеза в малка църква от периода на Второто българско царство. Той е повреден чрез отлюспване на значителна част от надписното поле, така че разполагаме само с началните и крайни букви на редовете. Думата ТАГГРА е запазена тъкмо по тази причина – началото ѝ се намира в края на ред 5, а краят – в началото на ред 6....

Още от първото му издаване надписът се определя като летописен текст, съобщаващ за принасяне на жертва на "бог Тангра" (Бешевлиев 1992а: 131-132). В по-нов анализ се привеждат основателни бележки надписът да се причисли към групата, означена от В. Бешевлиев като възпоменателни надписи (Филипу 1993: 3-5). Те имат доста стандартна структура. Започват с титлата и името на хана, продължават с титлата и името на покойника, който е обикновено "хранен човек" на владетеля, и завършват с мястото и обстоятелствата на смъртта. Подобна структура [redacted] имал изглежда и надписът от Мадара ...".

с. 333 и сл. "ЗАКЛЮЧЕНИЕ"

с. 335 "...Традиционното схващане за азиатския произход на прабългарите е причина някои елементи от материалната, както и от духовната култура от VIII-IX в. да се търсят сред народите и културите на изток от Волга. ... Като резултат за принадлежащи на определен етнос се обявяват форми на материалната и духовната култура, които имат помежду си само

външна прилика. С това трябва да се обяснят опитите за "идентифициране" на най-ранните прабългарски паметници в твърде рано време и в твърде отдалечени региони на Азия. Съществува още един подход, който **не заслужава да се обсъжда**, ако не се разпространяваше ■ големи тиражи и не се представя като нов поглед и преоценка на остарели схващания. Той се изразява в "национализация" на отдавна известни и безспорно определени в етническо отношение култури (например на **Кушанската империя**), които с един замах на перото се обявяват за "прабългарски" въз основа на погрешни исторически интерпретации и предвзети хипотетични аргументи".

с. 337 "Във всеки случай използването на чуждоезикови културни форми – тюркски 12-годишен циклов календар, военно-административна титулатура, лични и родови имена или официални надписи на гръцки език – невинаги е доказателство за етническия произход на потребителя".

с. 339-340 "*Историзъм.* Една от най-характерните ■ черти е нейният историзъм. Използването на източния 12-годишен календар и византийската индиктионна система за датиране издава напълно оформено чувство за протяжност и цикличност на времето. На този факт се противопоставя, но само привидно, отсъствието на исторически съчинения от типа на съвременните византийски хроники. При подобно отношение към времето би трябвало да се очаква наличието и в България на професионални дворцови хроникьори. Такива обаче липсват. ... Именникът на българските владетели е типичен паметник на лаконичното историческо изложение, което не изисква подробности и представлява списък на владетели. ... Със същия лаконизъм се отличават и летописните прабългарски надписи, които

винаги визират конкретно събитие от управлението на един владетел. Въпреки пределно сбитата форма на текста те издават ясно изразено чувство за историческа памет и историческо мислене. ... Единствено надписи I и II около Мадарския конник са съдържали, доколкото това може да се установи при сегашното им състояние, по-пространни обстоятелствени описания и обяснения на събитията".

САНПИН ЧЕН

с. 310 "В началото на 6-и век ... в северен Китай се появила една Ху ("варварска") група с името Булуодзи ... известна също като Дзиху. Питър Буудберг (HJIS, I 1936) беше първият, който идентифицира този етноним с волжките и дунавските българи".

"По отношение на расовия им тип има силни податки, че Булуодзи включвали ярко изразен европеиден или кавказоиден примес".

"С глави на Ху, но с език на Хан. Това показва, че въпреки очевидната си китаизация (с език на Хан) Булуодзи продължавали да имат различен от китайците физически облик".

"Друг аргумент в полза на кавказоидните черти на Булуодзи е твърде честата ■ внезапна промяна на китайския йероглиф "Ху", което се отнася спрямо Сюнну, с цел да се означат кавказоидни средноазиатци, което съвпада с появата на Заху. За начина на живот на Булуодзи "Чжоу шу" съобщава, че те били по-скоро уседнали и частично заети със земеделие".

"Чжоу Йилиян (1963) ...стига до толкова далече, че предполага, че Булуодзи били дошли от Западния край (Таримския басейн – бел. прев.)".

с. 311 "Карл Менгес в едно от редките си позовавания на труда на Буудберг (в бележка под линия!)

подчертава че китайският йероглиф "дзи" отговаря на крайно -г в последната сричка (която той отново свързва с устна бележка на Буудберг), за да подкрепи предположението на Менгес, че става въпрос за архаичния алтайски колективен суфикс -gir, засвидетелстван най-отчетливо [redacted] племенни [redacted] родови названия. Етнонимът Булгар демонстрира вариант на този суфикс. Иска ни се да посочим по-ясно свидетелство относно окончанието -г в името Булуодзи, което фактически създава пряка връзка между Булуодзи и Булгар. ...Това е суфиксът -n във вариантите Полуохан (Полюхан, Булюхан, Булуодзян и Булунген, засвидетелствани основно в лични имена. Добре известно е, че китайското -n било често използвано, за да транскрибира чуждоезичното -r) !".

с. 311 "Ако името Булуодзи е название на българите, както Буудберг предлага, тогава естественият въпрос е: Били ли са по някакъв начин свързани българите от Китай с техните европейски и централноазиатски съвременници ...".

"Употребата на животинския цикъл, както личи от прочутия Именник на българските ханове. Последните археологически открития показаха, че животинският цикъл е бил в употреба [redacted] Китай не по-късно от епохата на Воюващите царства (480–222), тоест по-рано, отколкото доскоро се смяташе".

СЕЛЕШНИКОВ

с. 28 "Неравномерное движение Земли по своей орбите вызывает неравномерное видимое передвижение по небесной сфере: в разное время года Солнце перемещается с различной скоростью. Поэтому продолжительность истинных солнечных суток постоянно меняется. Так например 23 декабря, когда истинные сутки

наиболее длинные, они на 51 сек. продолжительнее, чем 16 сентебря, когда они всего короче".

с. 30 "Из графика (рис. 11) видно, что четыри раза в году уравнение времени равно нулю (пладне 12.00 ч.). Это бывает около 14 апреля, 14 июна, 1 сентября и 24 декабря. Наибольшие численые значения уравнение времени принимает около 12 февраля (+14 мин.) = (12.14 мин.) и около 3 ноября (-16 мин.) = (11.44 мин.)".

с. 44 "Примерно за четыре тысячи лет до нашей эры на берегах Нила существовала одна из самых могущественных и культурных в то время стран Египет. Здесь зародился и впоследствие получил широкое развитие один из первых солнечных календарей".

с. 60 "Хаотичность римского календаря создавала такие большие неудобства, что неотложная реформа его превратилась в острую социальную проблему. ...в 46 г. до н. э. инициатором ее был римский государственный деятель и полководец Юлий Цезарь. Создание нового календаря он поручил группе александрийских астрономов во главе с Созигеном".

с. 61 "Созиген разделил год на 12 месяцев ...".

"За первый месяц года был принят январь ..."

с. 120 и 121 "В дальнейшие века истории еврейского народа, примерно в IV в. до н. э., лунный календарь начал постепенно вытесняться более сложным, лунно-солнечным календарем. Его разработка продолжалась много столетий и ее полное завершение обычно относят к 499 г. н. э.".

"Годы, состоящие на 12 месяцев, называются простыми или обыкновенными, а состоящие на 13 месяцев – эмболисмическими и являются високосными".

"В еврейском календаре применяется 19-летний цикл, состоящий из 12 простых лет и 7 високосных".

с. 125 "Примерно за 360 лет до н. э., т. е. почти на целое столетие раньше, чем в Египте, китайцы составили первый звездный каталог".

"Однако самым важным достижением древней китайской науки является создание календаря. Зачатки его относятся к третьему тысячелетию до н. э.".

"...уже в эпоху Шан-Ин (XVII-XII вв. до н. э.) была установлена продолжительность года в 356 дней, а сам был разделен на 12 месяцев по 29 и 30 дней. Время от времени вставляли добавочные месяцы".

"... семь раз в течение 19-летного периода вставлялся добавочный, 13 месяц. Это были високосные лунные годы...".

СИМЕОНОВ

с. 49 "Настоящото проучване си поставя за цел да докаже, че род, племе или родово-племенно обединение с название *българи/бугари*, образували прабългарския племенен съюз и по-късно и Велика България, е регистрирано в различни извори за Средна или Централна Азия по време по-рано от V в. и по на изток от Приазовието".

с. 52 "Ив. Богданов пише в своята "литературна" работа за прабългарите, че се позовава на Н. Я. Бичурин и на Де Гроот и др., че открил по техни сведения името *пу-лей*, което било равно на булгар, и че това име било според него вече не тюркско, а китайско и че било "явен романтизъм" да се търси нашето народностно име в китайските летописи и прочее. По от цялото му изложение личи, че той не познава и не е чел нито Лю Мао Цай, нито Н. Я. Бичурин, нито Де Гроот, защото в посочената от него литература пределно ясно е посочено, че името *пу-лей, пу-ли* не е китайско, че земите на този народ били два пъти превземани от китайските войски ... че съществували и два града *Пу-ли* и прочее, че тия сведения се съдържат главно ■ III том на Н. Я. Бичурин, а не във втория и прочее. Както ще видим по-нататък, *пу-лей* или *пу-ли* би могло да бъде само едно твърде погрешно, неточно предаване на названието във форма *булгар*.

Следователно разгледаните дотук идентификации на името *булгар* в китайските летописи са незадоволителни и неточни, поради отсъствие главно на лингвистични и ономастични критерии".

с. 54 "Известният руски изследовател Н. Я. Бичурин ... съобщава: ... Най-ранното пряко споменаване на *пу-ку/бу-гу* е отбелязано в края на II в. пр. н. е., по-точно в 103 г. Съобщава се, че едно селище на *пу-ку/бу-гу* било разорено от китайците, а жителите му – избити. В по-неточна форма *пу-лей/пу-ли* се споменава през 48 г. от н. е.".

(Всички позовавания на Б. С. за сведения от китайските летописи са към трудовете на Бичурин (1850-1851 г.– преиздаден 1950-1953). Няма цитати или коментари на Б. С. от труда на Де Гроот, който труд, без друго, е представен с четири "правописни" грешки – бел. 6, стр. 51. При това, заслужава да се отбележи със съжаление, че Б. С. не познава и втория том от труда на Де Гроот, който е посветен в една огромна част на ПО-ЛЕ и БОЛОР. Би могло да се съмняваме дали Б. С. е имал в ръцете си дори първия том на Де Гроот).

СЪСЪЛОВ – 1936

с. 19-20 "Доскоро като начална точка в миналото на България се смяташе времето на Испериховото отделяне. ...Отвъд това време, смятано за начало, всяко търсене да се определи по-точно миналото, не е засягало България, а само една частица от българския народ,

от която се е смятало погрешно, че са произхождали Испериховите българи".

с. 21 "...Поради това всеки опит да се проследи пътят на България и неговата посока в миналото, без да се вземат под внимание сведенията на китайските летописи, е обречена на неуспех. Доскоро обаче използването на сведенията на китайските летописи за българската история бе, ако не съвсем невъзможно, то поне много трудно, тъй като преводите, които имаше от тези летописи, бяха много откъслечни, неподбрани, а често и непатъчно надеждни. Тези почти непреодолими трудности бяха отстранени едва след като се появи трудът на Де Гроот, Die Hunnen der Vorchristlichen Zeit, Chinesische Urkunden Zur Geschichte Asiens, uebersetzt und erlautert von J. J. M. de Groot, I Teil, Vereinigung wissenschaftlicher Verleger, Berlin und Leipzig, 1921".

с. 27 "Прародината на средно- и североизточноазиатските племена, към които без съмнение са принадлежали и някогашните българи заедно с всички хунорски племена, е вероятно Таримската котловина, наричана сега Източен Туркестан".

с. 29 "Краят на III и началото на II хилядолетие пр. Хр. са ознаменувани от едно велико събитие със съдбоносно значение – появата на опитомения кон".

с. 30 "Към 2000 г. пр. Хр. върху вавилонската Шумерска империя се нахвърлят откъм североизток каситu, те водели със себе си коня – планинското магаре, както го нарекли шумерите, които дотогава не го познавали. Към 1750 г. пр. Хр. каситите здраво се утвърдили в покорената от тях – благодарение на коня – Месопотамия и я владели около 600 години .Пак тогава, към 1800 г. пр. Хр., хиксите също водейки със себе си коня, нахлуват и завладяват Египет, където успяват да се задържат за дълго. Приблизително по същото време, около началото на II хилядолетие пр. Хр. и китайските летописи започват да съобщават за нападения на различни северни и северозападни племена, които извършват своите набези за първи път вече на коне. Но докато каситите и хиксосите си служат само с бойни колесници и още не умеят да яздят, племената, които нападат Китай, са вече ездачи – още по-бързи и по-страшни в своите внезапни нападения. И едните и другите ... идват все откъм Средна Азия. Тъкмо оттам те водят за първи път опитомения от тях кон.

...Вероятно опитомяването на коня е станало или в самата Таримска котловина, или в някоя от съседните ѝ котловини".

с. 35 "В китайския език липсва звук "р", а също и знак за обозначаването му. Поради това обикновено звукът "р" или съвсем не се обозначава особено в случаите, когато следва гласна в края на сричката, или се заменя със знаци, които вместо него съдържат звуковете "и", "л", "н" или "к". Така в случая сричката "но" трябва винаги да бъде четена като "нор".

с. 36 "Освен хунорските племена обаче китайците започват да различават и други чужди племена. За племената, които останали да живеят на запад към Таримската котловина, в източната ѝ част или в полите на Наншан, те вече употребяват названието юе-джъ, гет-ти или – както Де Гроот чете – гоат-си...".

"Между II и I хилядолетие пр. Хр. за хунорите се знае твърде малко. Освен за частичните им нападения, извършвани на китайска земя, е известно още само, че те живеели в непосредствена близост до Китай, в северните части на сегашните области Шенси, Шанси, Бей Джъ-ли и почти в цялата Гансу. ... Освен това познати са били и някои от обичаите на хунорите, напри-

мер обичаят, според който синовете след смъртта на баща си, ■ трябвало да вземат за жени неговите жени, принасянето на коне, кучета в жертва...".

с. 38 "...Възниква въпросът дали под споменатите "бу-джун" ще се крие и първото споменаване на името българ – бугар".

"Първото споменаване на бу-джун, известно засега, е по времето към 541 г. пр. Хр. ...".

с. 39 "Хуноритe били народ от ездачи – яздещи стрелци. Още от малки децата им се учели да яздят. ...В поход всички хунори – мъже, жени, дори и най-малките деца – тръгвали на коне. ... В своите походи хунорите вземали и колите си, но ги употребявали главно за да возят покъщнина и за почивка нощем".

с. 40 "Лов и риболов били най-любимите мирновременни занимания на хунорите. ... Със земеделие, макар и да го познавали добре, хунорите не се занимавали много. При все това всеки от тях имал собствено голямо парче земя, част от която се засявала за храна на добитъка. Хунорите отглеждали много и разнообразен добитък. Те притежавали големи стада коне, волове и овце. Освен това отглеждали камили, магарета и мулета, които и тогава наричали катъри к-ут-ти. ...Градове, обградени с каменни стени или с дървени огради, каквито имали китайците, хунорите нямали. Живеели обаче в широки пространни землища, целите заобиколени с дълбоки окопи и висок насип. ... Тези заселища хунорите наричали онгъл или онгл".

с. 41 "Хунорите имали съвсем различен от китайците външен вид, обличали се различно от тях, носели бради и говорели на съвсем друг език.

За храна хунорите употребявали месото на убития дивеч, месото на домашните си животни и твърде много мляко и сирене".

с. 42 "Начело на хунорския народ, начело на всички хунорски родове е стоял родът на държавния глава, който е носел званието кхан-ю – великия кхан".

с. 43 "Според китайците хунорите нямали нито Дао, нито Ли, нито пък И, което означава, че хунорите нямали всъщност нито някаква вяра, нито някаква особена нравственост. Китайците често приписвали и на своите омразни царе хунорски обичаи, като казвали, че били лишени от Дао".

с. 44 "Всъщност хунорите наистина нямали определени божества и не се прекланяли и не боготворели нито дракона, нито някое друго животно. Вяра обаче те имали. Техният Бог според вярванията им се намирал на небето, или по право обхващал небето. Бил е, както изглежда, единствен, безименен – наричали го Този, който е на небето, Небесния – Тенгри, като не са се старaели да му придават някакъв определен образ.

В първия месец на годината при жертвеното място на великия кхан-ю ставал малък събор на първенците. Тук, след принасяне на жертва, са били разисквани по-важните държавни работи. В петия месец имало голям събор в главния онгъл (Лионг-окопа), по време на който са принасяли големи жертви, а в деветия месец, през есента, имало също така голям общ събор с жертвоприношения и преглед на войските.

(в забележка* Намереното златно изображение при похода на китайците през 121 г. пр. Хр., принадлежащо на княз Хиу-То, се смята за будистко изображение.)

Погребалните обичаи у хунорите, сравнени с китайските, също били прости... ".

с. 46 "Както по-горе бе споменато, най-възрастната жена, най-верният слуга и най-любимият кон, заедно с личното оръжие, обикновено са придружавали умрелия в неговия гроб. При погребението на кхан-ю поня-

кога с него са били погребвани и десетки от неговите жени и близки прислужници. ... Военното устройство и начините на воюване у хунорите са били особени и твърде различни от китайските. Войската се състояла само от конници – яздещи стрелци".

с. 48 "Пленници обикновено хунорите не вземали, като заловените живи обезглавявали на самото място на боя, но отличилите се с храброст врагове обикновено оставяли живи, като им предлагали да се заселят и да живеят свободно при тях. ... За държавното устройство на хунорите докъм второто столетие пр. Хр. у китайците няма почти никакви сведения, както няма преки известия и за съществуването на голяма единна хунорска държава. Сведенията за хунорското държавно устройство се намират едва в летописите по времето на китайската династия Хан. Те се отнасят за хунорската държава, такава каквато и била тя по времето на кхан-ю Мо-дун и след него. Може обаче да се приеме, че такова или почти такова е било устройството на хунорската държава и преди това време".

с. 50-51 "В средата на държавата, на безопасно и добре защитено място, се намирал главният – средният, онгъл. В него живеела най-голямата орда от хунорския народ. Той служел за постоянно местожителство на кхан-ю, там обикновено той принасял жертви, свиквал своя съвет, приемал пратениците на другите държави, а също така задържал и техните заложници. Към североизток и към запад – по на няколко стотин километра нададеч – се намирали двете главни крила на хунорската държава, чиито ядки живеели в устроени също така на безопасни места във вътрешността на страната големи онгли. Това били постоянните живелища на левите и десни то-ци, кок-ле, дзи-ток и други областни първенци, които, както видяхме, са били кханове или князе от кхански род. Освен тези три главни онгли, пръснати из обширната хунорска държава, във вътрешността и в крайграничните области са се намирали вероятно още множество второстепенни онгли, които служели за прибежище и за зимни жилища главно на охраняващите орди и на техните жени".

с. 53 "...хунорите си служели с чаша, приготвена от черепа на убит неприятелски предводител, който се бил оказал виновен било в нарушение на сключен договор, било в някаква друга измяна".

с. 60 "...Наистина върху територията, където по-късно е била образувана китайската държава, дълго време преди това е било заседнало едно сравнително многобройно население, което вече обработвало земята и имало доста развита култура. Това население в своята по-голяма част е било от съвършено друга порода (раса) и не е приличало нито по външни белези, нито по език и нрави на хунорските племена".

с. 61 "Трудно е да се определи по кое точно време това население е било събрано в едно и е била образувана първата държава. Според отбелязаните много по-късно в летописите предания първоначално Китай е бил управляван от трима царе полубожества, а именно Тиен-хуан (Небесен цар), Ди-хуан (Земен цар) и Жен-хуан (Човешки цар). След тях управлявали петима приказни царе – У-ди, от които третият по ред вече е трябвало да се сражава с Хун-Ок (хунорите), за да ги прогъди на север. Разбира се, както първите трима, така и следващите петима царе са само една приказна измислица, съчинена много по-късно и съдържаща в твърде ограничена степен само отражения на някаква историческа действителност, запазила се като смътен спомен".

с. 62 "След петимата приказни царе идват други трима, също така приказни, макар и по-ясно определени царе. ... Според преданията и те също е трябвало да се сражават с хунорите, за да запазят китайското население от разорителните им нападения.

Едва след смъртта на последния от тях, царя Ю, който управлявал според китайските летописи до 2197 г.пр.Хр. и е бил наследен от сина си Ци, започва предаването на царската власт по наследство. Поради това и цар Ци се смята като родоначалник и основател на първата китайска династия, известната ни вече Ся, която управлява Китай до около 1766 г.пр.Хр., като дала седемдесет царе".

с. 63 "Втората династия, основана от Чън Тан и наречена Шан, е управлявала от 1766 г. до 1122 г. пр. Хр. и е дала на Китай двадесет и осем царе.

По времето на Пан-гън, около 1401 г. пр. Хр., хунорските нападения над Китай така зачестили, станали така настойчиви и опасни, че породили необходимостта от преместване на престолния град от западната провинция Шанси, където дотогава той се намирал, в Ин – в сегашната област Хънан".

с. 65 "Третата китайска династия е била основана от княза на Джоу – У-ван. Княжеството Джоу се образувало на сегашните северозападни граници на Китай, в сегашната област Шенси. ... Поради своето гранично положение Джоу е трябвало често да воюва, за да отбива нападенията на други хунорски племена, идващи от север и северозапад.

Бащата на У-ван, княз Чан, успял да разшири границите на своето княжество и получил от китайския император титлата си *си-бо* (западен крал). ...

...Въпреки тези успехи У-ван е трябвало със сила да завладява останалите области на Китай, особено южните, които, макар да не се явили в помощ на сваленaта династия, не признавали първоначално и новата. Според китайските летописи "Шу-дзин" в решителното сражение У-ван е бил подпомогнат главно от войските на осем хунорски племена".

с. 66 "У-ван се постарал да обедини китайските земи. ...Неговите грижи най-напред били насочени към войската. Той въвел в нея хунорско облекло, хунорски строй и хунорски начини на воюване. Заповядал също така обучение по езда и стрелба с лък от седло. По време на неговото царуване за първи път се отбелязва изработването на медни пари и изработката на бронзови предмети".

с. 67 "Китайската държава започнала бързо да се разлага и вървяла към пълен упадък.

Въпреки това културното развитие на Китай вървяло в обратна посока. То крачело бързо напред и изпреварвало извънредно много съседите".

с. 69 "Около 638 г. пр. Хр. в едно свое нападение хунорите минават на юг не само реките Хуан-хъ и Луо-хъ, но дори и планинския гребен Лог-Хун и с това застрашавали да разделят Китай на две половини. Трябвало най-сетне това положение да стресне китайските князе, които с непрекъснатите борби помежду си никога не успявали да се обединят за обща защита срещу хунорите. ...Това състояние на Китай било означено в китайските летописи с името – Джан-гуо (Воюващи държави)".

с. 70 "Тъкмо в това време на общ упадък... се появил и великият китайски мъдрец Конфуций (Кун-фудзъ). Конфуций бил роден около 551 г. пр. Хр. и живял докъм 479 г. пр. Хр.

Конфуций изучавал и познавал добре старите китайски летописи, в които било идеализирано предишното положение на неговата родина.

... Конфуций е не само най великият китайски мислител. Той е и един от най-великите мъдреци на цялото човечество".

с. 75 "...Тъкмо в такова положение се намирал Китай, когато като негов спасител се появил един човек, надарен с изключителен ум, с желязна воля и с безподобен държавнически усет, презиращ дълбоко цялата китайска култура, смятайки, че тя не представлява абсолютно никаква ценност.

Този човек нарекъл себе си Шъ-хуан-ди – "Първият цар".

През 246 г. пр. Хр. Шъ-хуан-ди поел властта в княжеството Дзин. Постепенно с военна сила той започнал да завладява земите на съседните по-малки княжества...".

с. 76 "След като завладял изцяло Китай, Шъ-хуан-ди възстановил старото звание на китайските царе *хуан-ди* и сам се нарекъл с името, под което е известен и досега. Това станало през 221 г. преди Христа".

с. 80 "През 213 г. пр. Хр. Шъ-хуан-ди заповядал като първа мярка да бъдат изгорени всички китайски книги, всички ръкописи, цялата китайска художествена, философска, научна и историческа литература. Позволил да бъдат запазени само съчиненията върху чисто технически отрасли и върху обработването на земята.

По време на едно пътуване през 209 г. пр. Хр. Шъ-хуан-ди неочаквано починал".

с. 81 "Държавата, която Шъ-хуан-ди е създал, е оцеляла цели две хилядолетия след смъртта на своя основател".

с. 82 "Един от техните (на въстаниците) пълководци на име Лиу Бан – обикновен селянин от Бей, се провъзгласил за крал на княжество Хан... Той успял да завладее столицата и да се обяви за китайски император около 206 г. пр. Хр."

с. 83 "Династията Хан, която Лиу Бан основал, управлявала Китай докъм 230 г. сл. Хр. само с едно малко прекъсване от около петдесет години, когато Китай бил управляван от самозванеца Ван Ман. Първата династия Хан, или както по-късно била наречена старата Хан, управлявала до 9 г. сл. Хр. Втората – младата Хан (Хоу Хан), управлявала от 25 г. до 230 г. след Христа.

Управлението на двете династии Хан се смята за златното време, за най-блестящия период в историята на Китай".

с. 84 "Скоро след като се възцарил, Лиу Бан отменил забраната на старите книги и дори насърчил издирването на запазилите се ръкописи".

с. 87 "Лиу Бан починал през 195 г. пр. Хр.

След смъртта на страшната Лю-хоу (вдовицата на Лиу Бан) за император бил провъзгласен останалият жив незаконен син на Лиу Бан, който се възкачил на престола под името Вън-ди (управлявал от 178 г. до 156 г. пр. Хр./. ... След Вън-ди китайският престол бил зает от Дзин-ди, който управлявал до около 140 г. преди Христа. След неговата смърт китайският престол бил зает от император У-ди, един от внуците на Вън-ди.

У-ди е може би най-бележитият от всички царе на династиите Хан. Заел престола твърде млад, той управлявал Китай в продължение на 55 години (от 140г. до 86 г. пр. Хр./."

с. 88-89 "Но най-важни от всички походи, които У-ди заповядал да бъдат предприети, били многобройните походи срещу хунорите, започнали веднага след възкачването на У-ди на престола и продължили почти до края на неговото царуване. Тези походи, общо взето, не били особено сполучливи за Китай, а освен това го лишили почти от цялата му войска, но все пак създали убеждението, че хунорската мощ не е напълно неуязвима.

След У-ди... за престола бил предопределен от самия него един правнук, още съвсем малко дете, вместо когото до пълнолетието му управлявал генерал Хуо Гуан. По-късно, по времето на Сюан-ди (управлявал между 73 г. и 43 г. пр. Хр.) походите срещу хунорите и особено срещу западното им крило били възобновени с необикновена дотогава настойчивост за Китай. В тези походи Китай бил значително подпомогнат от съюза, който успял да сключи с о-су-ните. Този път победата на Китай изглеждала решителна".

с. 90 "След Гуан У-ди Китай бива управляван от император Мин-ди (от 58 г. до 76 г. сл. Хр.). Неговото управление е забележително с това, че будизмът, идващ от Индия, започнал да си пробива път в Китай".

"...около 83 г. след Христа. След това цялата Таримска котловина за известно време попаднала под владичеството на Китай ..." но "...през 107 г. сл. Хр., Китай загубва отново Таримската котловина".

с. 94 "По времето когато Шъ-хуан-ди завладявал китайските земи ■ със сила обединявал населението от китайски произход в един народ... над голямата вече хунорска държава властвал кхан-ю То-Бан (името То-Бан се чете различно: Краузе чете Доу-Ман, докато Де Гроот – Дорбан или Дорбар).

То-Бан е първият хунорски кхан-ю, чието име знаем благодарение на китайските летописи".

с. 95 "Границите на То-Бановата държава били приблизително следните: на изток до държавата на източните хунори *дун-ху*, която заемала днешна Средна ■ Източна Манджурия и граничела също така с Китай; на юг границите на То-Бановата държава първоначално вървели южно от река Хуан-хъ, впоследствие той е бил принуден от Шъ-хуан-ди да се оттегли на север от реката; на югозапад държавата му граничела с тази на гоат-сите; на запад тя се е простирала до владенията на няколко хунорски и нехунорски племена, а именно о-сун (нехунорско племе) и ки-кун (киргизи), кут-ча (кучи) ■ по на север тингли и о-кут; на север, доколкото е известно, само племето орко или орхон (у китайците хун-пу) е било самостоятелно при То-Бан и не е влизало в неговата държава".

с. 98 "Една от второстепенните му жени успяла да добие над То-Бан особено голямо влияние. Под нейно влияние, както изглежда, То-Бан намислил да отстрани от престола своя най-голям син, който се наричал Мо-дун (Де Гроот чете още Мортур или Бортур, а Краузе сравнява Мо-дун със следните: Маодун, Модук, Бактур или Багатур) и да постави на неговото място сина на своята второстепенна жена. Кхан-ю То-Бан не се решавал да направи това открито...

Но тъй като бил постоянно подбуждан от своята любимка, той решил по друг начин да се отърве от престолонаследника си. Кхан-ю То-Бан изпратил сина си като заложник при югозападните съседи на хунорите – гоат-сите (юечите), с намерение, когато Мо-дун пристигне при тях, да ги нападне безпричинно, като по този начин ги обиди ■ ги предизвика да убият сина му.

В ония времена гоат-си-те населявали източните области на Таримската котловина ■ полите на планината Наншан. В източно направление техните заселища се простирали чак до западните части на сегашната област Гансу".

с. 99 "Гоат-си-те вероятно са били част от населението на Таримската котловина, които най-дълго време останали в старите си живелища и поради това, както по нрави, обичаи и език, така и по култура твърде много се различават от хунорите. Племената на гоат-си-те са известни впоследствие и на западните историци ефталити или бели хуни. Най-новите изслед-

вания са показали, че техният език е твърде близък до общия корен на т. нар. европейски езици.

Неочакваното и неоправдано нападение на хунорите... хоат-ите с право приели като тежка обида и предизвикателство. Те смятали в правото си да отмъстят, като убият сина и наследника на своя враг... Мо-дун обаче схванал бързо страшната опасност, изплъзнал се от ръцете на хоат-ите и като отнел един от най-добрите им коне, успял да избяга невредим при своите хунори".

с. 100 "Той (Мо-дун) приел командването на десетте хиляди конници... обучил своя отряд в стрелба от седло и се заел да го организира така, че да действа като един човек, без всякакво колебание, в изпълнение на заповедите, които му давал. За тази цел той приготвил свирещи стрели.

Обучавайки така отряда си, веднъж Мо-дун пуснал своята свиреща стрела към един от своите най-ценни коне. Неколцина от силно изненаданите стрелци не се решили да последват своя предводител и веднага били обезглавени. Друг път... Мо-дун пуснал стрелата си по една от любимите си жени. И при този случай неколцина нерешителни войници трябвало да бъдат обезглавени".

с. 101 "Скоро след това Мо-дун отишъл на лов със своя баща кхан-ю То-Бан. По време на лова Мо-дун пуснал една свиреща стрела върху кхан-ю То-Бан. И този път никой от неговите войници не се поколебал нито за миг... Китайският летописец описва това събитие в "Шъ-дзи": "...тогава отиде той с баща си кхан-ю То-Бан на лов и изстреля една стрела по него. Цялата му свита стреля в същата посока и така уби кхан-ю. След това уби своята втора майка... и своя по-малък брат, а също и министрите (съветниците), които му отказали послушание, и се провъзгласил за кхан-ю".

с. 104 "Като научили за смъртта на стария кхан-ю и за обстоятелствата, които я предшествали ... тунг-ху-ите правилно предположили, че тя се дължи на дворцови спледни под китайско влияние ...".

с. 105-106 "... затова техни (на тунг-ху-ите) пратеници съобщили на Мо-дун, че предводителят им много би желал да има известния по своята издръжливост кон на предишния кхан-ю, който може да премине 1200 *ли* наведнъж. (бел): *Ли* е китайска мярка за дължина – 1000 *ли* са били равни на около 300 километра. Дължината 1 *ли*, изглежда, зависела от разстоянието, до което е могла да долети бойната стрела, поради това в различни времена е била различна. Сегашната дължина на 1 *ли* според речника на Ошан, с. 888 е 576 метра.

Мо-дун събрал първенците си и им съобщил искането на дунг-ху-ите. Въпреки съветите на повечето от тях... Мо-дун заповядал да се предаде твърде много ценения от него кон, като казал, че едно добро съседство струва много повече и от най-добрия кон на света.

Насърчени от тази неочаквана отстъпчивост на Мо-дун, дун-ху-ите помислили, че той се страхува от тях, и вероятно за да се уверят, продължили предизвикателствата си. Те изпратили нови посланици до Мо-дун, които този път му съобщили, че техният предводител иска да има една от най-хубавите, една от най-любимите жени на кхан-ю.

Мо-дун пак събрал първенците си на съвет. ...Те съветвали вече единодушно своя господар за незабавна война срещу *дун-ху* ...Кхан-ю Мо-дун обаче отклонил и този път техните настойчиви и единодушни съвети. Той заявил, че една жена, колкото и хубава, любима и скъпа да е тя, не струва все пак колкото една война и заповядал да се предаде исканата от *дун-ху* негова собствена жена.

Като видели изпълнено и това свое желание, дун-хузите били вече напълно убедени, че кхан-ю Мо-дун се страхува много от тях и няма в никакъв случай да се реши да воюва. Те изпратили вече за трети път своите посланици ... Сега *дун-ху* искали да им бъде предадена обширната земя, която се намирала между границите на тези две държави ... и която била по това време във владение на хунорите. И този път Мо-дун свикал своите първенци и им съобщил новото искане на тунгху-зите, като им предоставил да се изкажат по него. ... Неколцина от хунорските първенци от съвета на Мо-дун, които не проумели предишната отстъпчивост на своя господар ... изказали мнение, че е еднакво оправдано и този път да се отстъпи или пък да не се отстъпва. Кхан-ю Мо-дун не послушал техния съвет. Напротив, той не само събрал незабавно войските си, но и заповядал да бъдат обезглавени веднага онези първенци, които си позволили да го посъветват да предаде без борба една, макар и безплодна, пустинна и ненужна област".

с. 107 "След като разбил, подчинил напълно и присъединил към държавата източните хунори, Мо-дун трябвало набързо да прехвърли войските си на югозапад. ... Тук той обърнал в бягство, както китайските летописи съобщават, гоат-си-те, вероятно са искали да се възползват от притесненото положение на Мо-дун и неговата държава и от нападението на дун-ху-зите.

Сега той нападнал Китай и завзел всички отстъпени по-рано, по времето на баща му То-Ман, хунорски области, които се намирали по бреговете и дори южно от река Хуан-хъ и които след Шъ-хуан-ди се смятали за част от китайската държава. (бел.) По повод завземането на областта Ордос южно от река Хуан-хъ се споменава за пръв път името на българското племе боян *боян*. Че това племе е действително българско, се вижда от обстоятелството, че то, както и цялата област Ордос, са принадлежали към западното, т.е. българското крило на държавата".

с. 108 "Вероятно по тези причини Мо-дун охотно се съгласил да преговаря за мир. Изглежда китайският император е приел всички предварителни условия за мир, защото кхан-ю Мо-дун скоро напуснал заетите китайски области и оттеглил войските си на север от големия китайски окоп. Китайците изплатили първия годишен данък, състоящ се вероятно от млади девойки, южни плодове, храни и коприна. Докато траели преговорите, Мо-дун се отправил с войските си на север и подчинил независимите дотогава хунорски племена: хун-у (както Де Гроот обяснява, това е китайското записване за племето орко или орхон – цит. съч. с.61), кут-чи (ку-чи), динлин, кик-кук (кир-гизи) и син-ли ...".

с. 109-110 "Заедно с посланиците, които китайският император е трябвало да изпраща при хунорите ... той изпратил и 10 съгледвача, които да разузнаят силата на хунорите и средствата за борба, с които те разполагат.

...от донесенията им китайският император се убедил, че този път ще може лесно да победи хунорите и сам лично повел войските си срещу тях. ...Слабите хунорски конни отряди и малки орди, на които била поверена защитата на граничните хунорски предели... отстъпвали бавно пред многобройните войски на Лиу Бан... Отстъпвайки така и увличайки след себе си китайците, те изчакали пристигането на своя господар кхан-ю Мо-дун с цялата конница, която по онова време наброявала вече над 400 000 стрелци. И след пристигането на главното ядро на Мо-дун отстъплението продължило по негова заповед.

Смятайки се вече за победител, той (китайският император) изпратил пратеници до Мо-дун, които трябвало да предадат... че той го моли все пак да му предостави възможност за едно сражение. ...Преди обаче неговите пратеници да стигнат до Мо-дун, Гао неочаквано получил искания отговор. Едва що влязъл в Пин-чън със своите войски, които наброявали 320 000 души, китайският император бил заграден от Мо-дун съвсем неочаквано от всички страни.

Седем дни и нощи, преизпълнени със смъртен страх, прекарали в Пин-чън китайският император, неговите военачалници, съветници и всичките му войски... В това време Мо-дун, както пишат китайските летописи, дори не се готвел за военно нападение. Напротив, той разделил конницата си – поставил черните коне на север, червените на юг, белите на запад, а сините (сивите) на изток, и с това очертал кръста на четирите световни посоки, така както ги означавали китайците.

На осмия ден Мо-дун отворил обръча на страшната обсада и освободил китайския император и всичките му войски да напуснат невредими".

с. 117 "Освен Китай Мо-дун имал и други врагове, от които гоат-си-те все още стоели на върха на своето могъщество, макар и да били вече един път побеждавани от него. ...Изглежда такъв повод скоро му се представил и той нападнал и разбил напълно войските на гоат-си-те".

с. 119-120 "Но Мо-дун не се задоволил само с победата си над гоат-си-те. Като свършил с тях, той продължил на запад, победил и завладял множество малки държавици, които по онова време заемали Таримската котловина – старата прародина на хуните. ... (Откъс от писмо до китайския император от Мо-дун): Според китайския летопис "Шъ-дзи" то гласяло:

"Великият кхан-ю на хуните, когото Небето е поставило на престола, се осведомява найпочтително при Хан дали той е свободен от грижи"...

... "Чрез благословията на Небето, боеспособността на военачалниците и войниците ми и силата на моите превъзходни коне той срази гоат-си-те, всички тях изкла, смаза и подчини. След това подчини и (племената) лоу-лан, о-сун и о-кут с (други) двадесет и шест прилежащи държави".

"Всички тези са така (по този начин) превърнати в хунори и народите, които опъват лък, са сега (вече) обединени в едно семейство (род).

..."Ако Хан би желал ... ...моето посолство щом пристигне, веднага да бъде препратено. В течение на шестия месец ще бъде в областта Синг-Бонг".

с. 121 "Китайският император разбрал добре, че всяко нарушение на договора носи не само нещастие и разорение на неговата страна... Поради това до края на живота си Мо-дун, който починал недълго след това, през 174 г. пр. Хр., китайският император не се решил да направи нещо, което да възбуди само подозренията на хуните, че се готви да наруши договора, било да се отнася небрежно към неговото изпълнение".

с. 123 "След смъртта на Мо-дун на престола се възкачил неговият син Ки-Ок или Ки-Йог (Де Гроот чете още Ки-Ор или Ки-хор)".

с. 124 "Около 166 г. пр. Хр. обаче Ки-Ок се видял принуден да навлезе [redacted] китайските земи с войска от около 140 000 конници.

Китайските войски потеглили срещу Ки-Ок едва след като той напуснал пределите на китайската дър-

жава и се бил отправил наново срещу гоат-си-те. ...Ки-Ок победил и смазал гоат-си-те [redacted] обезглавил техния предводител. Той ги принудил да се изселят вече окончателно от своите дотогавашни живелища. Едните прогонил далеч на запад от Памир, в южните части на Западен Туркестан, където станали известни под името ефталити или Бели хуни. Другата, по-малката част от тях избягала на юг и през мъчно проходимите планини се установили [redacted] котловината на езерото Коку-нор, където образували зависимо от хунорите княжество, известно под името малки гоат-си. След победата Ки-Ок заповядал да приготвят от черепа на обезглавения предводител на гоат-си-те, който се оказал виновен за нарушаването на стария договор, чаша за пиене при тържествени случаи".

с. 128 "Когато Кун-Син заел престола (160 г. пр. Хр.) ..."

с. 130 "Китайските летописи ни съобщават за това време, че по вратите на дългата китайска стена се започнала усилена търговия. Хунорите разменяли коне, добитък и кожи от дивеч срещу китайски копринени платове, южни плодове и други стоки, от които една малка част употребявали за себе си, а другата, по-голямата част, изглежда, пренасяли далеч на запад към средиземноморските държави".

"Около 140 г. пр. Хр., както е известно, на китайския престол се възкачил най-способният от всички императори от династията Хан – У-ди".

"Най-напред У-ди потърсил съюзници против хунорите. За тази цел през 138 г. пр. Хр. той изпратил придворния си Джан Циен с поръчение, като се промъкне през хунорските земи, да намери гоат-си-те в новите им живелища и да ги склони да подновят съюза си с Китай срещу хунорите. Пътят на Джан Циен бил през западното – българското – крило, където той скоро бил заловен ...".

"Десет години Джан Циен живял свободно между хунорите, изучил страната, особено западното ѝ крило, възползвал се от свободата си, избягал при гоат-си-те, откъдето влязъл във връзка още и с о-суните и други полузависими от хунорите племена, които подстрекавал против хунорите".

с. 132 "През пролетта на 127 г. пр. Хр. хунорите за втори път били нападнати от голяма войска, начело на която стоял пак бележитият Вей Цин. Този път нападението било насочено срещу западното крило на хунорската държава. Китайските войски преминали в западна посока река Хуан-хъ, навлезли в областта Ордос ...".

"Вей Цин се опитал да продължи още похода си в западна посока и като преминал отново река Хуан-хъ и Веригата Алашан, се срещнал вече с новодошлите подкрепления на западното хунорско крило, между които било и силното племе *по-ле*, с което той се сражавал и под напора на което е трябвало да отстъпи в южна посока...".

"Тук за първи път записано от китайските летописи в този вид – "**по-ле**" се среща и името на **българите**".

с. 141 "Наскоро след тези събития (около 109 г. пр. Хр.) У-ди събрал грамадна войска – над 180 000 конници, и като застанал сам начело, явил се в северните области на държавата. Да нападне обаче хунорите отвъд пустинята, той, разбира се, не се решил".

с. 142 "След 109 г. пр. Хр. "... китайският император У-ди, който за втори път успешно влязъл във връзка с о-суните, гоат-си-те и други племена, живеещи на запад, успял да откъсне о-суните и да ги направи

свои тайни съюзници. И този път негов пратеник бил известният Джан Циен, който, от своя страна – изпратил пълномощници чак до Ан-сик (Арсак – Персия), Син-ток (Индия), а също и до по-близките Да-ван (Фергана), Канки, Да-ся (Тохара) и другаде, които да подстрекават тези държави и народи против хунорите".

с. 144 "За да постигнат тези кройки, китайците започнали строежа на голяма крепост северно от река Хуан-хъ и малко встрани от кервапския път между Калганския проход и Урга, която нарекли "Град за приемане на подчинение".

с. 146 "Войските на десния кавхан разорили западните китайски области и успели напълно да разрушат новите укрепления и да избият изпратените там китайски защитници. На връщане те препречили пътя на китайските войски, които се завръщали от похода си към държавата Та-ван във Фергана. Тези китайски войски били изпратени вече за втори път със задача да принудят държавата Да-ван (Фергана) да сключи съюз с Китай срещу хунорите и да предаде определен брой от прекрасните си коне, "които се потели с кръв".

с. 149 "... китайският император У-ди се решил отново да опита да действа с открита сила срещу хунорската държава. През 99 г. пр. Хр. китайският военачалник Ли Гуан-ли бил изпратен с един отряд, наброяващ повече от 30 000 конници, срещу западното крило на хунорската държава... Хунорите отново употребили старата си тактика за воюване. Предните охраняващи части били оттеглени пред настъпващия противник... и по този начин го увличали навътре. Така Ли Гуан-ли успял да достигне планината Тиеншан, като предполагал, че побеждава. Тук обаче той бил заграден с цялата си войска от войските на десния хунорски кавхан, бил окончателно разбит и с голяма мъка и цял изранен едва успял да избяга и да се спаси от плен".

с. 150 "Кхан-ю Хо-Лог-Ко управлявал хунорската държава от 96 до 85 г. пр. Хр. Съвсем млад, почти дете, слаб телесно и с разклатено здраве той предпочитал да живее по възможност в мир с Китай".

с. 151 "След шест години сравнително мир Хо-Лог-Ко... заповядал на малки свои орди да предприемат нападения в северните китайски области и да завземат ордата южно от река Хуан-хъ.

...главните китайски сили – около 140 000-150 000 души, били насочени към средната орда на хунорската държава, като същевременно друг силен отряд бил отправен срещу западното хунорско крило, от чиято намеса китайците вероятно най-много се опасявали.

В първите боеве, които били много кръвопролитни, хунорите бавно отстъпвали, увличайки след себе си цялата китайска войска в неудобни за нея местности. ... Сега вече хунорите ги преследвали отблизо, като в продължение на няколко дни непрекъснато ги нападали и постоянно им нанасяли тежки загуби. Най-после кхан-ю Хо-Лог-Ко успял сам лично – начело на 50 000 конници – да отреже пътя на отстъпващите китайски войски.

В страшното кръвопролитно сражение, което последвало, цялата китайска войска била изтребена почти до човек, като и самият главнокомандващ бил взет в плен".

с. 152 "...успели(-те) да се завърнат в Китай и да съобщят за страшния погром, който претърпели войските на Хан. А в това време отрядът, който настъпвал към западното хунорско крило, след като достигнал планината Тиеншан, без да може да влезе в бой с отстъпващите хунорски части, се принудил бързо да отстъпи назад пред опасността да бъде също заобиколен и унищожен".

с. 154 "Наскоро (87 г. пр. Хр.) китайският император У-ди починал".

с. 155 "Две години след смъртта на У-ди, през 85 г. пр. Хр., се разболял и починал хунорският кхан-ю Хо-Лок-Ко ...

... една от жените (навярно също китайка) скрила смъртта на кхан-ю и приготвили подправени заповеди от негово име, с които поставили на трона един от по-младите му синове на име О-Йен-Те".

с. 156 "О-Йен-Те управлявал хунорската държава [redacted] продължение на седемнадесет години".

с. 157 "...О-Йен-Те наредил да се изкопаят кладенци, та в случай на студени и снежни зими да има откъде да се черпи вода. Той заповядал да се строят и хамбари, за да се приготвят запаси в случай на неплодородие. Също така наредил да бъдат построени няколко крепости, [redacted] случай на нападения от страна на Китай".

с. 159 "На запад племето о-сун си позволило да разшири своите владения за сметка на някои части от Хунорската империя... За да го накаже, О-Йен-Те изпратил срещу него един отряд, който успял да отнеме не само сега завзетите области, но още и Куча и Аксу в северната част на Таримската котловина...

Китай събрал всички възможни войски, които под началството на петима генерали били изпратени срещу хунорската държава и главно срещу нейното дясно крило. Войната избухнала през 71 г. пр. Хр. и по-голямата част от тази китайска войска, която наброявала 150 000 души, а също така и войските на племето о-сун, които наброявали над 50 000 конници, заедно с войските от малките таримски държавици, действащи като съюзници на Китай, били насочени към главния онгъл на дясното хунорско крило, намиращ се при езерото Бор-Кул. Западното крило с мъка понесло този страшен удар [redacted] дало грамадни загуби. Голяма част от неговите войски били унищожени, голяма част от населението му било избито и стотици хиляди глави добитък и коне били отвлечени... Престижът на държавата паднал много".

с. 166-167 "Според китайските летописи Цит-Ки бил избрал за място на този нов онгъл една област в горното течение на река То-Лай (Де Гроот вижда в името То-лай китайското предаване на името на река Талас, с. 229). Когато Цит-Ки с тези свои орди преминавал високите близо 4000 м заснежени проходи обаче, настанал страшен студ, а може би и снежна буря, които унищожили целия му отряд, като само 3000 души от няколкото десетки хиляди успели да слязат в долината на То-Лай. Тук Цит-Ки решил да построи крепост ...

Докато траел строежът, изглежда, че осведомени от Кан-дзи китайски военачалници, които по това време се намирали в Тарим, с войска над 40 000 души решили да нападнат нищожния остатък от отряда, още повече че с него все още се намирал и самия Цит-Ки...

В отчаяната борба, която, изглежда траяла само един ден и една нощ, освен всички войници взели живо участие и жените. Стреляйки със своите лъкове, те се сражавали, докато били убити или докато привършвали всичките си стрели. След като половината от защитниците били избити, неприятелските войски успели да навлязат във вътрешността на онгъла, като запалили построения от дърво дворец, в който се намирал Цит-Ки, жените му, престолонаследникът и всички останали живи защитници. [redacted] страхотната борба, която последвала, Цит-Ки бил ранен и обезглавен...".

с. 197 "Преди да бъде основана японската държава, островите, които тя заема сега, а именно Кюшу, Шикоку, Хондо и Йедзо, са били населени от племе, силно различаващо се дори и сега от днешния японски народ – племето айну. По своята външност аините

приличали, приличат и досега твърде много на славяните и напомнят силно руския селянин. Какъв е обаче техният произход, не е известно. Някои ги смятат за сродни – за клон от кавказката индоевропейска раса... ".

с. 198 "...Докато от запад през Корея и Цушима са нападали хунорски родове, почти по същото време и от юг са пристигали островитяни от малайски и малоазийски произход".

с. 203 "... По-късно, около раждането на Христос, изглежда и други хунорски родове са преминали от материка и ■ се установили на западните брегове на острова, където образували друга отделна държава, защото по-късно... синът на император Кейко (от 71 до 130 г. сл. Хр./ е трябвало отново да завладява тази част на острова".

с. 207 "По това време били създадени и първите запазени японски летописи: "Коджики", завършен около 712 г. сл. Хр., и "Нихонги", завършен по-късно около 720 г. сл. Хр. ".

с. 226-227 "Така след завършването на похода към западното хунорско крило през 127 г. пр. Хр. самият император У-ди в една заповед изтъкнал изрично като особено важно постижение на своя пълководец Вей Цин обстоятелството, че той бил кръстосал оръжието си и с *по-ле*. По време на втория поход (121 г. пр. Хр.) срещу същото крило китайският командващ генерал получил титлата генерал Пяо-ци. Тази титла, както бележи Де Гроот, представлява записване на чужда, некитайска дума. Де Гроот не се спира и не обяснява коя. (бел. + *Пяо-ци;* първият знак от това звание се среща и в други две записвания, със съвсем други значения, но явно подбирани така, че освен предаването звуково на чуждата дума да означават още и храброст; наяздване; разтъпкване с кон; заплашване; заповядване ■ др.

Общо двата знака, макар и не най-сполучливо, предават несъмнено името **българ.** ++ Със същия знак *(бу)*, с който е записано това име (Бу-джун) е показано едно от няколкото записвания на една стражева българска орда в Памир по долината на **Вакхан** Даря, която е носела в ония времена и името **по-ли**. Записването е -бу (у) -луй, което записване Де Гроот чете освен Бу-луй, още и **Булур, Болор**, като и въз основа на посочените и други данни го приравнява с ***по-ли*** и стига до четенето ***бал-хор***. Само една малка стъпка го делила от четенето *бол-гар*".

с. 227 "А когато (71 г. пр. Хр.) се подготвя решителният удар срещу хунорите, той бил насочен главно срещу западното им крило, всички съединени войски на китайци, на о-сун ■ на таримските княжества били отправени към главния ъгъл на това крило при езерото **По-ле**. При това един от пълководците пак носел титлата генерал По-ле. Както знаем, този поход завършил с успех за Китай... Освен избитите около 39 000 души от западното крило, били пленени и множество хунорски крале (кханове)... Това е и единственият случай, в който се съобщава за някаква победа над войските на ***по-ле***".

с. 231-234 "Така че ***по-ле***, каквото е първото записване, или само ***по***, според означението на По-Йин-Ван или По-Ли-Хо при означаване името на реката, която се влива в езерото, или най-сетне По-Хо-Ло, както е записано името на един хунорски княз, са начини, които са пригодни за предаване на името ***българ***. Това записване във всеки случай много по-вярно и много по-близко би предало същинското име, отколкото записването, за което Хирт съобщава, че е намерил като най-старо (около 600 г. сл. Хр.) в китайските летописи и което е ***пей-йу***. Де Гроот чете записаното **по-ле** като **бор**. В

бележката си за това име, той само казва, че **по-ле** във втората част на книгата му ще се срещне записано и с други знаци – записване, което всъщност се намира още и в първата част на книгата му при предаване на титлата на генерал По-ле и названието на езеро По-ле. За съжаление Де Гроот не дава никакви други пояснения нито за името ***по-ле = бор***, нито за племето, което е носело това име, освен че то (името) се [redacted] запазило и досега [redacted] названието на езерото Бор (или Бар)-кул”.

Както видяхме, името на езерото е било предадено у китайците със следните знаци ***по-ле*** (всъщност *по-ли* (*po-li*) според посочените страници у Де Гроот, а реката, която се влива в него [redacted] носи същото име – *По-ли-хо(ху)*. Знакът *хо(у)* не е същият, с който китайците означават река – *хо, и има в случая само звуково значение*... Както видяхме по-горе, Де Гроот предполага при чуждите имена произношение ***ор***. В такъв случай този знак би могъл да се чете *хор, гор* или още *гар*.

Но ако името на рекичката, в което е ясно, че и досега се е запазило названието на някогашното племе, е носило окончанието ***гор*** или ***гар***, естествено е и името на племето да [redacted] имало това окончание. При това имената на езерото и рекичката не са единствените наименования, в които се е запазило името на племето.

Южно от езерото се намира голяма планинска верига. Самата верига, най-високият ѝ връх и най-важният ѝ проход носят името *Боркул*: Боркул даг – връх Боркул и Боркул дабан (дабан значи проход). Напълно естествено е името на езеро да завършва с *кул*, което означава езеро. Същото окончание и в името на селището, което е на брега на езерото, също [redacted] името на реката, която се влива в него, е ако не естествено, то все пак допустимо. Но да се намира такова окончание в името на една голяма планинска верига, в името на

най-високия ѝ връх и в името на най-важния ѝ проход, това е една наистина недопустима безсмислица. И все пак това окончание стои непоколебимо [redacted] чака своето обяснение. Как може да се обясни тази безсмислица? Само ако окончанието *кул* не е означавало езеро....

Единственото заключение, което може да се извади, е, че както езерото, реката, така и планината и проходът са се наричали Българ езеро, Българ река, Българ планина и т. н.”.

с. 235 “На около 800 *ли* западно от Бор-кул се намира голямо езеро, което и досега се нарича Баграш-кул (Кьол)... Непосредствено западно от езерото започва веригата Борокхатан даг и още по-на запад се намира селището **Бугур** или **Бугюр**. Пак на запад на около 400 *ли* от Ак-су високо в планината се намира **Болганди** или **Болгарди курган** – Българското гробище. На север от Бар-кул на около 400 *ли* протича почти през средата на Алтай (Ектаг) река Булгун, приток на Урунгу. На север от Ку-ча (Ку-чъ) северно от река Или се простира планинската верига Борохоро, по на северозапад една от реките, които се вливат [redacted] езерото Еби-нор, носи името Бор-тала. Всички тези географски названия, а те не са единствените, са в очевидна връзка с името на племето, записано у китайците ***по-ле***, а едно от тях – Болганди курган, е запазило цяло и почти непроменено българското име”.

с. 236 “Мо-дун със своите завоевания разпрострял пределите на империята далеч на запад. Докъде точно в тази посока са стигнали те, е невъзможно да се определи по данните, запазени в китайските летописи.

... благодарение на западните азиатски писатели... е едно съобщение, ясно и недвусмислено, на сирийския летописец Мар Абаса, живял и писал вероятно около втората половина на II или около началото на III в. сл.

Хр. Ние разполагаме с неговото съобщение не направо, а запазено и предадено от арменския историк Мойсей Хоренски в неговата арменска история (писана около 470 г. сл. Хр.). Според това съобщение по времето на Аршак I (царувал между 127 и 114 г. пр. Хр.) се появили "големи смутове в пояса на голямата Кавказка планина, в земята на българите, от които мнозина, като се отделили, дошли в нашата (арменската) земя и за дълго време се поселили на юг от Кох,а".

с. 237 "Но независимо дали Мар Абаса е живял през II в. пр. Хр. или през III в. сл. Хр., това няма никакво отношение към верността на събитията, за които той ни съобщава, и за времето, по което те са станали".

с. 243 "В съобщението на Мар Абаса, което Хоренски предава, е казано "преселниците вх,ндур на булгара Вунд,а"...

И наистина вх,ндур звучи твърде много по хунорски и особено със своето съвсем хунорско окончание.

Най-после "Вх,ндур-булгар" би могло да означава и хунор-българ – хуноро-българи".

с. 255 "Освен в строежа на укрепени онгли, глинени колиби, къщи, бойни кули, дворци и дори каменни къщи, освен в направата на превъзходните здрави и топли шатри, българите са били особено изкусни в строежа на планински пътища и на свързаните с тях висящи мостове, които учудените китайци, когато ги видели за първи път, ги нарекли "висящи преминавания". Първото съобщение за тях се намира в "Циен Ханшу", гл. 96 (Де Гроот II, с. 77 и сл.). Висящите преминавания са в скалисти планини, там, където речната долина е недостъпна, където чрез въжета се издърпват един друг и така се прехвърлят оттатък. С малки изключения това не са били пътища, предназначени за търговия

или за обикновени пътувания, а само за връзка между отделните български стражеви орди. И по-късно те са служели само на пустинници и поклонници... И почти само от описанията на такива поклонници се знаят по-големи подробности за тези пътища. Ето какво е казано в описанието на един поклонник:

с. 256 "Опасен беше пътят и дълбоки и тъмни бяха планинските долини; той ту трябваше да преминава по дебели въжета, ту да се вкопчва в железни вериги. Пътеки, издълбани в планински стени, лежаха в празното въздушно пространство; преминавания (мостове), които висяха във въздуха, водеха над опасни водни ждрела ... след като измина повече от 500 ли, той достигна до Бо-ло-ло (една от стражевите български орди, която Де Гроот II, с. 84, уеднаквява с Бо-лор, Бол-хор).

с. 257 "Почти никой вече не оспорва, че хунорите са били по-напреднали от китайците в обработването на металите, особено на медта и желязото, и че в това отношение китайците са им били ученици".

"Освен за оръжие, за строежа на опасните планински пътища и "висящите преминавания" и за някои други уреди, пособия и домашни предмети, желязото и особено медта в различните ѝ сплави служели за изработването на украшения, каквито са намирани не само в областта на Тиеншан и Тарим до Ордос на юг, но и из цяла Европа на север".

с. 258-259 "Някогашното българско бойно облекло може да се види твърде ясно на барелефа на воин, държащ за юздите коня си – поставен на гроба на император Тай-дзун, вторият от рода Тан и по-стар съвременник на кхан-ювиги Исперих.

Това облекло се вижда особено ясно на автопортрета на живописеца в Пещерата на рисунките при Казъл, недалеч от Куча, в Таримската котловина.

За женското облекло освен изричните, но твърде общи сведения, които се съдържат в отговорите на папа Николай, и освен един **боен калпак**, намерен на главата в гроб, открит от Свен Хедин край отново появилото се Българско езеро (Лобнор), нямаме почти никакви други достоверни данни.

... боен калпак – той изглежда не е служел само за походи и лов, но е бил използван и всекидневно. Това личи от украсата му, която се вижда от находката на Свен Хедин. Че калпакът е български, не може да има никакво съмнение. Гробът наистина едва ли е на българка, но въпреки че изглежда е от китайско време, очевидно не е на китайка (това доказват чертите на погребаната). Такива женски калпаци в Китай са непознати. Самото езеро, както е известно, е пресъхнало най-късно около 330 г. сл. Хр., така че калпакът не може да бъде и на никое друго хунорско племе, пак хунорско племе, тъй като местността и досега е все още същинска пустиня.

За носене на долно облекло китайците съобщават пак само във връзка с българите, но това не означава, че и другите хунори не са носели такова облекло. То е било главно от ленени тъкани, но по високите места в Памир и Каракорум и вълнено. В по-знатните родове са употребявали и китайски копринени тъкани".

с. 261 "Китайците укорявали хунорите, че нямали Дао, нито Ли и И. Този упрек, като остатък от миналото, е изразен още на първия лист на гл. 110 от летописа "Шъ-дзи", посветена изцяло на хунорите. Наистина хунорските прави и обичаи в много отношения били пълно отрицание на китайските Ли – правила за нравственост, благоприличие и вежливост, и И – правила за жизнен дълг справедливост, чест и достойнство".

с. 262 "Според Лао-дзъ (съвременник на Зороастър), най-великия източно-азиатски мислител... Дао се намира навсякъде, прониква във всичко, то е същината на всичко – съществувало, съществуващо или което ще съществува. То е безкрайно по пространство и време, които включва, както включва и Вселената, обхваща всички закони, които управляват Вселената, но стои неизразимо по-високо от тях ...".

с. 263 "Къде се е появило това понятие Дао – да го наречем на български (не в превод а като име) – Върховно единство – дали у китайците, или в Иран, или някъде другаде, например у хунорите, засега не би могло да се каже. Обстоятелството, че сега черпим преки сведения за него почти изключително от китайските писания, не означава още, че то непременно се е зародило най-напред в Китай. Това означава само, че най-напред то е било записано в Китай, и то с китайското му име ...".

с. 271 "...Според хунорите, които... познавали Земята, тя не само че не е могла да бъде приравнявана към Небето, но дори сама не е представлявала самостоятелно средище, каквото е било например Слънцето. Единственото средище за тях във Вселената била Полярната звезда".

с. 274 "Както в устройството, така и във времечислението си хунорите и българите се основавали върху тройното деление и се ръководели от значението на числата. И за времечислението им първите ясни и изрични сведения дават китайските летописи. Както и в другите разбирания, така и във времечислението има някои основни, начални прилики, но също и големи различия с китайското времечисление. Приликите са особено големи между хунорското и българското времечисление и китайския "научен", "астрономически" календар, а

различията са с "гражданския" китайски календар, запазен и досега като единствен общоприет и признат".

"Според уредбите на цар Яо (XXIV в. пр. Хр.) началните дни и на гражданския календар, а именно слънцестоянията и равноденствията, е трябвало да бъдат определяни астрономически и да служат за неизменна основа".

"По времето на Яо годината била определена на 366 дни (Де Сосюр, с. 24) и вероятно хунорите са приемали тази продължителност".

с. 275 "В хунорското и българското времечисление, както и в китайския астрономически календар за начален пръв ден на годината е бил приет най-късият – денят на зимното слънцестоене".

с. 326 "Разбира се, никога няма да се знае с пълна увереност дали наистина самите хунори са се наричали така. Твърде е възможно тяхното собствено общонародностно име да ■ било по-друго или най-малко да е звучало по-другояче".

с. 327 "Според последните проучвания, правени при разкопките в Тарим и главно около оазисите Турфан и Хами, се установява, че населението на Таримската котловина, поне за времето около раждането на Христос или малко по-късно, е имало белези и език до т. нар. индоевропейска раса. Като се знае, от друга страна, че в продължение на повече от три до четири хилядолетия преселвания в посока от Европа или Индия към Средна Азия, и по-специално към Таримската котловина, не е имало, а напротив, че тъкмо в този период от 3000 до 4000 г. пр. Хр. Тарим е давал само изселници, и то във всички посоки ...".

"...би трябвало да се стигне до заключението, че всъщност още най-старото население на Таримската котловина ■ имало език и белези, близки до езика и белезите на т. нар. индоевропейска порода".

СЪСЪЛОВ – 1939

с. 75 "..средищната орда на българите – ПО-ЛЕ или ПО-ЛИ от областта на езерото ПО-ЛИ-ХО. В глава 96 на Циен Хан Шу, като се говори за завладяването от Китай на "западните земи", а именно на Таримската котловина, Джунгарията – земите на предишното средище на западното крило от Хунорската империя, пише: "Тогава (по времето на император Иуан – 48-32 год. пр. Хр.) се подчини хунорският народ на източните ПО-ЛИ, по име Цу-Лик-Ки с над 1700 души" (п. с. стр. 51/. Подчинилите се били заселени на запад в долината на река Или (стр. 158) и създадената подвластна държавица била наречена О-Т,АМ-Ц,У-ЛИ. Явно е, че това е могло да стане само в последните години от управлението на този император, след оттеглянето на Цит-Ки и навярно едва след погиването му, защото преди това китайците никога не са се били осмелявали да проникват толкова надалеч на северозапад, а камо ли да владеят земи, в които и да се решат да се поселяват подчинилите им се доскорошни врагове". "Правителственото седалище на краля на ПИ-ЛИ-ОК долината Кан-Тонг ■ източната част на Тиен Шан ..." и т. н. и после: "Кралското седалище на запад (от Тиен Шан) – лежащата държава ПИ-ЛИОК, долината на ПАН-КУ-ЛИ ..." и т. н. Както Де Гроот пише, няма никакво съмнение, че ПАН-КУ-ЛИ е всъщност БАР-КУ-ЛИ, вследствие на което той се задоволява да го чете като Баркул (стр. 159)".

"В старанието си да намери поне още малко за главната орда на ПО-ЛЕ Де Гроот привежда и една извадка от 118 глава на Хоу-Хан-Шу, която той смята за най-старо съобщение за ПО-ЛЕ. В това съобщение е казано: "ПО-ЛИ беше отначало една голяма държава".

с. 76 "Когато столетия по-късно летописците на Хоу-Хан-Шу са се занимавали със "западните земи", там не е могло да не направи силно впечатление голямото разпространение на името ПО-ЛИ, навред по обширните гори за китайските мерки, предели на "западните земи".

"...някои от малките орди българи, пръснати из пределите на "западните земи". Без да го казва изрично, изглежда, че Де Гроот смята тези орди за различни от другите ПО-ЛИ. Въпреки почти пълната еднаквост понякога на знаците, с които са записани, приема за тях едно по-друго четене, а именно Булур, Болор или Болер, което обаче още по-близко и по-вярно предава българското име".

"Правителственото седалище на краля на държавата ПО-ЛИ е долината ПО-ЛИ...".

"Според китайските географски източници от оня времена, а и по-късно тази долина на ПО-ЛИ не е същата оная долина при езерото Боркул, североизточно от Тиен Шан, а съответствала на долината на сегашното езеро Саръкйол в Памир, като държавата ще е обхващала още и областите Карач и Ташкурган, значи – непосредствено западно от Кашгар и Яркард".

"...на стр. 79 четем: "ПО-ЛИ и държавите И-НАИ и БУ-ЛУЙ са от същия вид като СИ-Я. СИ-Я се отличава от Ху и нейните поселения са подобни на ГОНГ-ите ТИ-те". Но какво е търсела тази, все пак сравнително голяма българска орда във вечно заснежените области на Памир?

с. 77 Ако погледнем на картата, ще видим, че тъкмо оттам минава големият път на югозапад за Индия. ...за да пази този важен път, е била поставена българската орда при езерото Саръгйол и прохода Таш-Курган".

"Почти същата служба е изпълнявала и другата българска орда, която се е намирала на югозапад от тази ПО-ЛИ на около 540 ли и която е записана от китайците със знаци ПО-ЛИ-ЕЛ, същите които Де Гроот чете БУ-ЛУ (Булур, Болор, Болер)".

"Правителственото седалище на краля на държавата БУ-ЛУИ е градът ЛО, който отстои... южно до О-ТО, северно до КУАН-ТОК, западно до голямата Гоат Си. По сведения от китайските източници Де Гроот определя мястото на тази държава в областта Вахан, към изхода на малкия Памир, все по големия път на запад и Индия. Все в тази посока, но вече малко северозападно, китайските летописи споменават и държавата П,О-ЛО. "Тази земя е влажна и топла. Страната е равнинна... ...Де Гроот е право бележи, че всъщност тия три имена: ПО-ЛИ, ПО-ЛО-ЕЛ (БУ-ЛУИ) и П,О-ЛО, са само различните начини на записване на едно и също име. Той дори се пита дали не се отнася до една и съща държава".

"Както знаем, в края на първата династия Хан, в последните десетилетия пред Рожд. Христово, пределите на Китайската империя се разширяват, като достигат до Памир и долината на река Или. Кръгозорът на китайците се разширява още повече на запад и те получават сведения макар и не точни, за земите дори до Каспийско море. По този начин те научават за българите онова, което е отбелязано в летописите на Ши-Ки, Цисн-Хан-Шу и Хоу-Хан-Шу".

СЪСЪЛОВ-1957

с. 16-19 "Българите отпреди две хилядолетия и техните деди и прадеди са първите, които са носили това име, носили са го и с ненадминато достойнство и са единствените, които имат най-голямо право над него...

Почти всичко, което се отнася до българите от ония далечни времена, с твърде малко, нищожно изключение, ни е известно само благодарение на китайските летописи, които се отнасят до тези времена".

Главните източници са следните китайски летописи: "Шъ-ки" – "Исторически писания", съчинени от Се-Ма-Тан и сина му Се-Ма-Циен, известен и като "великия княз астролог" при Ву-ти. Цялата 110 глава ■ този летопис се занимава само с хунорите и обхваща събитията докъм 97 г. пр. Хр. Тя е почти буквално предадена в гл. 94 на летописа на "старата Хан" – "Циен-хан-шу", който летопис съдържа и едно продължение, обхващащо събитията докъм 25 г. Писан е от Пан-Ку и довършен от сестра му Пан-Чао. Ценни сведения съдържат и "Цин-Чиу" – "Годишници", за които се смята, че били съставени от Кунг-фу-дзъ. Освен това от значение са и по-късните "Хоу-хан-шу" – "Книга за Новата Хан", и "Пен-ки" – "Коренни записвания". Всички сведения, които се съдържат в тези летописи, са ни станали достъпни благодарение главно на превода им, извършен от Де Гроот...

От също така голямо значение както книгите на Де Гроот за тази ми работа са били и статиите на Леополд де Сосюр, събрани и издадени след смъртта му в една книга под надслова "Произход на китайската астрономия"...

...от особено значение бе и книгата на Д. Маринов "Народна вяра и религиозни народни обичаи" ...

От голяма полза се оказаха и сведенията в... книгите на Свен Хедин за последните му проучвания ■ Синкианг, Г. Е. Грум-Гржимайло – "Описание путешествия ■ Западный Китай; В. Еберхард... проф. д-р Ив. Д. Шишманов...; Тачо Танев – "Българското везмо и изтокът"; ...Рене Грусе;... Хд. Арден де Тизак; и др.".

с. 26 "Но в същинска противоположност на основните китайски разбирания за Ли и И, и в противоположност и на Конфуциевото учение се явява учението за Тао. Според китайските схващания Тао ту произхожда от съчетанията на Ян и Ин, ту пък то самото ги излъчва. Това последното схващане изглежда ■ било внесено в Китай и развито от мислителя Лао-дзъ".

с. 27 "Според това учение Тао е единственото първично, вечно и неизменно начало. Намира се навсякъде и във всичко, безкрайно по време и пространство, съставя същината на света. То е в нагледността на нещата, но не се вижда...".

с. 32 "Не само в това, което се отнася до военното дело, китайците са търсели поука от хунорите. Новите проучвания показват, че както в областта на изкуствата, така и дори в астрономията китайците са заемали твърде много от северните си съседи... През Кан-су, която област Ву-ти успял да си възвърне, китайците стигнали до вратите на Таримската котловина .Сега вече, търсейки съюзници против хунорите, Ву-ти изпратил своя служител Чанг-киен да дири хунорските врагове – гоат-си-те, които като китайски съюзници били бити и прогонени от хунорите далече на запад, западно от Памирския възел... След тринадесетгодишно отсъствие пратеникът се завърнал и донесъл **първите сведения за "западните страни"**.

с. 33-34 "В същите времена, по които в Китай са били родени Лао-дзъ ■ Конфуций, оттатък Хималаите се родил (в 563 г. пр. Хр.) Сидарта от рода Сакия, който по-късно бил наречен Буда – Събудения – най-великия мъдрец на Индия...

Огромното различие между тези две учения (на Конфуций ■ Буда) най-ясно показва различието между тези два най-големи на земята народа... Обаче между

учението на Лао-дзъ има някои, макар и слаби, сходства, които сочат за възможен общ корен в твърде далечно минало на някои от основните им мисли".

с. 35 "... Индия... заградена... от североизток и север с почти непроходимите, особено тогава, Хималаи, Тибет и Каракорум, а откъм северозапад – с Хиндоки и по-лесно проходимите Белуджистански планини, които образуват и единствената врата към Индия.

И тъкмо през този северозападен отвор са минали в XV до XII в. пр. Хр. тогавашните завоеватели на Индия – ариите, един клон на разраслалата се тогава порода, която сега бива наричана "индоевропейска". Още преди това обаче Индия е била вече преживяла времена на голям разцвет, веществените паметници на който разцвет са били унищожени от нахлули чужди завоеватели. (бел 1. Останки от тези веществени паметници, били открити при разкопките в Мохенджо-Даро и Харапа, направени между 1920 и 1926 г.) Едва след нашествието на персите в Пенджап – Петоречието, при Дария към края на VI в. пр. Хр. и още повече след проникването на Александър Македонски отттатък р. Инд към края на IV в. пр. Хр. у индусите назряло времето за образуване на голяма и силна държава, която успешно да може да се брани от чужди нашествия".

с. 36 "Към 322 г. пр. Хр., само 3-4 години след нашествието на Александър Македонски, един индуски войн – Сандрагупта, завоювал северозападната част на Индия и образувал така първата индийска империя, която все пак успяла да просъществува докъм 185 г. пр. Хр".

с. 38 "На северозападните граници на Китай, в западен Кансу и по на запад до Тунхоан, допреди времето на Хан са живеели гоатсите... По времето на Цин, в продължение на няколко века, ще да са били в някакъв неравен съюз с тази полукитайска държава. След сваляването на рода Цин от императорския престол на Китай гоатсите навярно са успели да добият напълно своята независимост... Така че те се появяват в летописите от времето на Хан като напълно самостоятелна и независима държава, толкова силна, че не се бояла дори и от хунорите. "Първоначално Голямата Гоатси беше номадска държава (...) нейните нрави и обичаи бяха като на хун-но(рите). Нейните стрелци (с лъкове) бяха повече от десет пъти десет хиляди на брой и затова бе така силна, че презираше дори хун-но(рите)". Но въпреки че летописците отбелязват както за гоатси-те, така и за осуните еднакви нрави и обичаи като хунорските, тези две племена все пак не са били от еднакъв с хунорите произход. Установено е вече, че те са говорели един особен език, клон от голямата индоевропейска езикова общност. Мнозина ги смятат за еднакви с гетите (масагетите). Навярно са били клон от индоевропейската порода".

с. 39 "Презрението им към хунорите, а вероятно и вече доброволният им съюз с Китай на Хан, станали както изглежда, причина за унищожаване на държавата им край западните граници на Китай и за изгонването им далеч на запад. Към 176 г. пр. Хр. те били разбити от хунорите, като осуните се подчинили напълно на хунорите. Не много по-късно обаче гоатсите отново били разбити от хунорите, които този път обезглавили предводителя им, направили от черепа му клетвена чаша и ги изгонили съвсем от тогавашните им живелища. Но и тук гоатсите не могли за дълго да се задържат... Гоатсите заели бреговете на р. Амударя, откъдето отново прогонили саките".

с. 40 "...По това време разбит от Хун-но, Гоатси избяга на запад, нападна Санг-онг; Сак-онг избяга на юг далече и гоатсите се установиха в техните земи.

Кун-бок, който тогава бе вече як и силен, помоли позволение от кан-ю да отмъсти за злото, което бе претърпял (от гоатсите – б. м., Д. С), запъти се подир тях на запад и нанесе поражение на Голямата Гоатси. Отново избягаха гоатсите на запад и отидоха в земята Та-ха (Тохара – б. м., Д. С.). Кунбок завзе техния народ и остана да живее там. (Кунбок син на краля Осун). Тук, в Согдиана (Тохара), гоатсите заварили изгонените от тях саки, прогонили ги отново и покорили местното население... Тук границите на гоатсите се очертавали приблизително: на югоизток – саките, които сега установили държавата си в Капича; на югозапад – О-ик-сан-ли (Александрия); на запад – Ансик (Арсак) – Персия при Арсаковците; на север – Канг-ки и Таван (Фергана); а на изток – **бу-луи** (българите)... Както е известно, в своя поход на изток Александър Македонски стигнал до Памирския възел и преди още да навлезе в Индия, основал и преименувал на свое име множество градове и военни селища, в които оставил за охрана свои военни части".

с. 41 "Северно и северозападно от реките Амударя и особено от Сърдаря земите и населенията им не са били засегнати от походите и завоеванията на Александър Македонски. Тамошните населения, главно от скитско-сарматски произход, постепенно попаднали под хунорско владичество, още повече че северно от тях се простирали живелищата на киргизите... твърде близки до същинските хунори".

с. 43-44 "Към края на III в. пр. Хр. или най-късно в началото на II в. пр. Хр. всички хунорски племена, които съществували в това време – както източните, така и тези, които дотогава били независими – били обединени към ядката на същинските хунори, които китайците наричали просто Хун-но... В самото начало на II в. пр. Хр. великият хунорски кан-ю Мо-тун (Бортур или Богадур) освобождава от китайско владичество племената Лоухуан и Боян, разположени в северната чупка на р. Хуанхъ. Малко по-късно той присъединява и племената Хун-у, Кут-ша (Чу-шо), Тинг-лин и Кик-кун (Киргиз), а също и вероятно нехунорското Син-ли".

(бел. 2 – "Де Гроот,ч. I, с. 61, смята, че знаците - кут-ша, би трябвало да бъдат четени "куча" и че означавали гр. Куча в Таримската котловина. "Шъ-ки" обаче изрично бележи, че тези пет племена са се намирали на север, а не на юг или югозапад. При това за завоеванията си в Таримската котловина Мо-тун съобщава доста по-късно, така че става съвсем невероятно с тези знаци да е било отбелязано името на гр. Куча".)

с. 52 "За държавното устройство на хунорите китайските летописи дават някои сведения, които, колкото и да са кратки, го очертават в неговите основни начала.

Управително и военно държавата се подразделяла на три главни области и три главни войскови отряда: средищна област със средищен войскови отряд под началството на самия кан-ю, лява – източна... и дясна – западна ...".

с. 58-59 "Рано сутрин кан-ю напускал чадъра си и вън от стана се покланял на изгряващото слънце. При появата на първата месечина /на запад/ той също й се покланял...

Когато сядал, кан-ю бил обърнат с лице към юг. Лявата му страна била почетната и това било винаги източната. Ляво и изток, дясно и запад у хунорите били винаги еднозначни. Северът с господстващата над него Полярна – Средищна – звезда бил страната на хунорите. Югът бил страната на врага, на Китай, на усилената работа, на войната. Полярната – Средищ-

ната – звезда олицетворявала върховното единство на Небето, а пък в държавата и народа то било олицетворявано от кан-ю".

с. 60 "Противно на китайците, които имали множество богове, хунорите признавали само един-единствен бог. Не го оприличавали нито на човек, нито на някакво друго живо същество или на някакъв предмет в природата. Една от неговите страни било това, което те наричали Върховно единство – название, което отговаряло в известна степен на китайското Тао".

с. 63 "..хунорите били изключително сръчни в обработката на металите и техните сплави, особено на желязото. Първите пари в Китай били наричани "хунорски ножове", защото били отливани по форма и тегло по подобие на хунорския месингов нож".

"Хунорското въоръжение се състояло от сложен съставен лък и стрели, отначало с костени или рогови върхове, а по-късно с медни, а след това и с железни. Мо-тун въвел, а навярно и изобретил страхотните свирещи стрели".

с. 66 "За някои хунорски племена китайците съобщават, че си приготвяли и си служели за лов със ски, които обточвали отдолу с конска кожа, за да не се плъзгат назад при изкачване. По надолнищата те се плъзгали по-бързо, отколкото можели да тичат елените, а по равното си помагали с тояги. (За това сведение Д. С. се позовава на съчинението на W. Eberhard-Kultur und Siedlung der Randvoelker Chinas, Leiden – 1941, S. 50)".

с. 73 "В похвалното писмено изявление, което китайският император Ву-ти направил по случай първите китайски победи срещу хунорите през 127 г. пр. Хр., между другото било казано: "...настъпвайки на запад, той (Вей-цинг) предаде в моите ръце земята южно от Хуанхо. По протежение на старите гранични укрепления на Ю-ки той премина през Це-лианг и Лианг-пе река. Той воюва с **По-ле** и победи Ху-ли.

(бел. 1 –"по-ле-бол или -бъл. Де Гроот, ч. I, с. 110, смята, че "по-ле" предава "***бор***" и означава име на племето, както и на езерото (Бор-кул), край което по това време е живяло...")

Това е ***първото*** споменаване на българите със собственото им име, което може да се установи със положителност в китайските държавни книги и летописи".

с. 75-76 "Остава още един въпрос, чието разяснение е от значение за нас. Къде е станала срещата между китайските и българските войски? Де Гроот... изказва предположение, че Вей-цинг ще е стигнал планината Холи или дори долината на р. Хик (Икс или Едзин, или Морин кол), а във втората част на книгата си като че ли допуска Вей-цинг да е стигнал дори до пределите на племето ***Бор***, както той смята, че се ■ наричало племето, означено с ***По-ле*** от китайците... Обаче от императорското похвално писмо се вижда, че не става дума за планината, а за племето Хули, чиито войски са били бити, а непосредствено след това, след срещата с По-ле, китайците се оттеглили. Нищожните човешки загуби на хунорите – китайците не съобщават за своите – показват, от друга страна, че бойните срещи не ще да са били много горещи...

...Действията на българския отряд изглежда направили особено силно впечатление на китайците, защото след това те не престават да споменават тяхното име ■ да го прикачват... като съставна част на звания на свои пълководци или заслужили държавници".

с. 77-79 "И наистина, само година преди този поход бил се завърнал в Китай изпратеният преди 13 години от Ву-ти Чан-киен да дири гоатсите. При опи-

та си да се промъкне през земите на западното крило, за да отиде при гоатсите, Чанг-киен бил заловен и задържан в Хунорско цели 10 години. Успявайки да избяга, той можал да стигне до гоатсите, като преминал и през други подвластни на хунорите държави като Таван, О-сун и др... Хунорите го оженили за свое момиче и го оставили съвсем свободен. В гл. 123 на "Шъ-ки" четем: "Като старши главатар потегли Чан-киен с генералисимуса (Вей-цинг) на война срещу Хун-но. Нему бяха познати местностите, дето има вода и растат треви, и по този начин военните сили успяха да преминат (пустинята). Императорът го прогласи след това за княз на По-уанг... ... Титлата "княз на По-уанг... може би е била във връзка не само с военните, а и с политическите му заслуги... ... В Китай било обичай да се дават титли на военачалници или заслужили държавници, които съдържали и чужди имена или думи в някои случаи, като напр. когато някой военачалник се е отличил срещу опасен враг или в някоя вражеска област или пък се е очаквала от него победа над такъв враг или в такава област, или най-после, когато държавник е трябвало да бъде отличен за особени заслуги във връзка с някоя чужда страна, народ или племе".

с. 79-82 "Но защо на Чан-Киен е била дадена титлата *княз на По-уанг?* Двата знака, от които е съставена, взети заедно като титла, на китайски дават само безсмислица и явно представляват *звуково* предаване *на чужда дума* или думи. Първият знак и в други случаи е служил за предаване името на *българите*, макар и да не е от най-употребяемите; вторият за предаване на думата "*онгъл*".(Тук авторът Д. С. се позовава на Де Гроот-1921, сс. 77, 119, 258)... .... "Наистина в южната част на пустинята Ала-Шан има едно езеро, образувано в края на неголяма река, идваща откъм юг, което носи

необяснимото име *Пей-хай*. Езерото не е нито някъде на север, нито пък е голямо... По това малко езеро нито хунорите са могли да наименуват "бай" – голямо, нито китайците "хай"– море или голямо езеро, или пък да го отбележат като "пей" – северно... И така, първият от употребените в написването знаци от титлата знаци, освен че предава първата сричка от името "*бъл(гар)*" означава "обширен, основен, изучавам и играя (на карти)", вторият – "оглеждам се за нещо" и пр."...

"Ву-ти поискал да отличи и племенника на генералисимуса Вей-Цинг... и го прогласил за "*пиао-яо*" – старши главатар. Две години по-късно, в началото на 121 г. пр. Хр... е произведен в генерал със същата, малко поизменена в изписването титла – "*пиао-ки*"..."

...Особено по начина на второто ѝ записване тя доста сполучливо предава *българското* име – "пиао-ки" или "пиао-джи" – "*биа(р)-джи*"или "*биа(р)-гри*".

сс. 83-84 "Приблизително за около същите тези времена – последната четвърт от II в. пр. Хр са запазени сведения за българите, за първи път откъм западния край на Азия, от границите ѝ с Европа. По време на управлението на арменския владетел Аршак – царувал между 127 и 114 г. пр. Хр. и значи съвременник на Итиша – се съобщава, че на север, в пояса на Кавказките планини, в страната на българите, настанали големи смутове, които принудили една част от българите начело с предводителя им Вунд да се пресели на юг в арменска земя, като областта, която заели, се нарекла по името на предводителя им – Вананд. Това съобщение е предадено в "Арменската история" на Мойсей Хоренски. Който пък бил го заел от сирийския писател Мар Абаз. (бел. 1 ... Патканян обаче, като разглежда историята на Мойсей Хоренски, изказва съмнение относно времето, по което самият сирийски писател Мар Абаз

е живял... Поради това смятал – вече съвсем неоснователно, – че и сведенията, които Мар Абаз предава за преселването на българите на юг от Кавказ, са могли да имат значение само като сведения от III в., а не и от II в. пр. Хр. ... Но дори и да се приеме за вярно Патканяновото твърдение, че Мар Абаз бил живял не във II в. пр. Хр., а в III в., това с нищо не може да засяга верността на сведенията, които той е предавал за по-стари времена... Щом като той не посочва сам годината, а съобщава, че събитието е станало във времето на еди-кой си цар, а от други източници знаем вече кога е царувал този владетел, не може да има никакво съмнение, че събитието е станало по времето на това царуване. Мар Абаз е посочил времето на събитието именно по този начин.)".

с. 86-87 "През 71 г. пр. Хр. бил предприет голям поход против българите. Той бил насочен направо към техния средищен огън при езерото, което сега се нарича Боркул. Повече от 200 000 китайски и осунски войници взели участие в похода...

Походът целял пълното смазване на западното крило и особено на главното му племе – българите... Но този страхотен кроеж не успял, въпреки че нито средищното, нито лявото крило не се притекли на помощ. ...Само войските на осуните, чието нападение в гърба изглежда било изненада, успели да стигнат до двора на десния кокли-кан, да избият или пленят около 20 000 души... а освен това и голямо количество плячка – около 700 000 коне, волове, камили и овце. За този успех императорът наградил старшия главатар Шанг-хуи, който бил изпратен като съветник при осуните. ...От другите пет военачалници двама напреднали съвсем малко и предпочели веднага след това да се завърнат... За да избегнат наказание за неуспехите си, и двамата се самоубили. Генералът, който бил "прекосил Аиас", стигнал до По-ли-хо, обезглавил или пленил около 700 души от двата пола, плячкосал около 10 000 глави добитък и също поел обратно... (а в бел. 3 Съсълов коментира названието **По-ли-хо,** като пише: по-ли-хо – предава най-точния и пълен за китайските писмени знаци начин името "българ". Според Де Гроот, ч. I с. 165 това трябва да е името на реката, вливаща се в езерото Боркул, обаче в ч. II, с. 165, той изоставя това свое мнение и приема, че това е името на страната (следователно и на племето)".

с. 88 "бел. 1 Съсълов пише: По-ле-дзьд – По-ле-езеро. Както се вижда, по времето на тези събития езерото все още не е било наричано Бор-кул, а навярно "бол-(гар)-езеро"; Де Гроот, ч. I, с. 19".

с. 89 "Всичко това завършило с разделянето на две и пропадането на хунорската държава... В пределите на старото западно крило били останали още няколко български орди. Цит-ки отишъл да ги прибере и на връщане във високите проходи бил застигнат от страшна снежна буря, която унищожила почти всички... с изключение на 3000 души – мъже, жени и деца. Тях Цит-ки установил в долината на р.Толай или Талас, където започнал да им строи огън и където непредпазливо се оставил да бъде обкръжен и убит от китайците през зимата на 36 г. пр. Хр."

Голямото ядро на българското племе, което било разположено някъде из земите на киргизите, изглежда че след смъртта на Цит-ки ще е отстъпило още по-на запад и така излязло завинаги от кръгозора на китайците. Но отделни малки ордички, главно из високопланинските долини на Тиеншан, Памир и Каракорум, настанени там от по-рано със стражеви задачи, ще да са били оставени и от Цит-ки по местата им –

сега вече със задача да бранят откъм изток неговата държава. ...Също и в коренните български области ще да са останали отделни малочислени български родове, които по-късно образували малки ордички. Всички тези малобройни български орди били заварени там от китайците, които, където и да ги намирали, ги приемали за отделни полусамостоятелни "държави" и както се вижда, признавали ги за полунезависими под китайско върховенство".

с. 90 "...След смъртта на Цит-ки ... една такава ордичка ... се оказала без всякаква поддръжка... предпочела да премине към китайците с няколко свои рода. Известието за този случай гласи: "Тогава хунорският крал (кан) на източната По-ли, по име Цу-лик-ки се подчини с повече от 1700 души".

"Сведенията за другите няколко ордички, наричани също така от китайците "държави", гласят както следва: "Правителственото седалище на държавата По-ли, долината Содзу, на запад от Тиеншан, лежи 8360 ли Чанг-нган. 325 рода, 2032 души, 799 войни. ... Югозападно до правителственото седалище на общия покровител са 1387 ли". А за нейна съседка .... "Кралят на оттатък (на Тиеншан) лежащата По-ли живее на 8630 ли от Чанг-нган ...." и т. н. Точното местоположение на тези две ордички не може да се установи. Де Гроот смята, че са били разположени източно от ез. Боркул, но еднакво възможно е и доста по-западно. Във всеки случай, несъмнено те са се намирали около Тиеншан, и то в източната част на веригата.

с. 91 "Пак там наблизо са се намирали и следните две орди: "Правителственото седалище на краля на държавата Пи-ли-ок, долината Кантонг в източната част на Тиеншан, лежи 8680 ли от Чанг-нган, 227 рода ... Един ляв и един десен преводач. Югозападно от правителственото седалище на общия покровител са 1287 ли". И съседната ѝ: "Правителственото седалище на отзад (на Тиеншан) лежащата държава Пи-лиок, долината Пан-ку-ли, лежи 8710 ли от Чанг-нган. 462 рода, 1137 души... един главен преводач. Двама пълководци. Източно граничи с Йок-лип-су, северно с ху-по(рите), западно с Киеп и южно с Ку-су (Турфан)".

с. 92-93 "Правителственото седалище на краля на държавата По-ли, е долината По-ли, която отстои на 9550 ли от Чанг-нган. 650 рода, 5 000 души, 2 000 воина. Североизточно до правителственото седалище на общия покровител са 5396 ли, източно до Са-ку (Ярканд) – 540 ли, северно до Со-лик (Кашгар) – 550 ли. Южно граничи със Сийя и Цухап. Западно до Булуи са 540 ли ...Получава земеделски произведения от Са-ку (Ярканд). Населението и нравите му са като на Цухап". Според дадените разстояния – по около 550 ли от Кашгар и Ярканд – местоположението на долината По-ли се пада около мястото, където веригите на Каракорум и Кунлун се допират до Памирския възел.

"През тази долина навярно е минавал прочутият в ония времена със своите страхотни "висящи мостове" път за юг и югозапад".

(бел. 1 – Дадените дотук описания на ордичките около Богдо и Боркул, както и тези, които следват за ордите около Памир, Кунлун и др., са извадени от географско-етнографското описание на гл. 96-а от "Циен-хан-шу", вж. Де Гроот, ч.II, с. 79-85, с. 158 и сл.

бел. 3 – Въз основа на по-късни сведения Де Гроот (ч. II, с. 80) уточнява долината По-ли в сегашната Саръкол.)

с. 93-95 "Правителственото седалище на краля на държавата **Бу-луи** е градът Ао, който отстои 9950 от Чанг-нган. 1 000 рода, 7 000 души, 3 000 воини. Се-

Вероизточно до правителственото седалище на общия покровител са 2465 ли. Южно до **По-ли** – 540 ли. Южно граничи с О-то (Удиана), северно с Куан-ток, западно с Голямата Гоат-си. Облеклото прилича на осунското. Народностният вид като на Цухан". Така, както е дадено, местоположението на Бу-луи изглежда, че се е намирало някъде в средата на Памирския възел, северно от По-ли. Но в такъв случай би трябвало източно и североизточно да граничи с Кангар, а не с Куантог и западно – с Таван (Фергана), а не с Гоатси, която се е намирала твърде по на юг. Де Гроот предполага, че има някаква грешка и че би трябвало да се чете не "до По-ли", а "от По-ли" ■ тогава Булуи би се намирала югозападно от По-ли в "Малкия Памир" и Вакхан по пътя, който води през Саръкол (По-ли) и Вакхан на югозапад към Удиана. Към тези български орди би трябвало да се прибавят още: Цухан или Сия, която според "Хоу-хан-шу" се наричала също и Пиаоша, и "държавите" Пи-сан и Сан.

"Кралят на държавата Сия, който бива наричан и крал на Цухан, управлява Хо-киен долина, която е отдалечена от Чанг-нган 10250 ли. 350 рода, 4 000 души, 1 000 воини. Североизточно до правителственото седалище на общия покровител са 5046 лиш. Граничи източно с Пи-сан, югозападно с О-то. Северно със Саку и западно с По-ли. По-ли и държавите Кнаи и Булуи са от същия вид като Сия. Сия се различава от Ху и нейните народностни родове са прилични на гонгите и ти-те".

"Правителственото седалище на краля на държавата Пи-сан лежи на 10050 ли от Чанг-нган. 800 рода, 3500 души, 500 воини. ...Един главен преводач. Североизточно до правителственото седалище на общия покровител са 4292 ли. Югозападно до Удиана са 1340 ли. Южно граничи с Тиен-ток (Индия) Северно до Ко-бик са 1450 ли. На югозапад **владее пътищата към Кепин (Капича) и О-ик-сан-ли (Александрия)**. Северозападно до Саку са 380 ли".

Местоположението на тези две орди е съвсем ясно. Сия се е намирала южно или малко югозападно от Яркенд (Саку) във вътрешността на Кунлун по долината на Яркенд даря, може би на около 200 км. Пи-сан се е намирала югоизточно от Яркенд на 380 ли, т. е. някъде южно от Гума, навярно там, където сега са намира селището Пишана.

Последната ордичка, на която предстои да се спрем, се е намирала доста далеч от тези две, в североизточната част на Таримската котловина, южно и югоизточно от езерото Баграш. Това е ордичката, отбелязана от китайците само със знака "Сан" или "Шан".

"Кралят на държавата Сан живее на 7170 ли отстояние от Чанг-нган. 450 рода, 5 000 души, 1000 воини. ...Един главен преводач. Западно до Ут-ли (Курла) са 240 ли. На югоизток и на юг граничи със Сиен-сиен (Лолан) ■ Циа-бит. Планината произвежда желязо. Населението живее в планината и купува земеделски произведения от Йен-ки и Гиу-су".

Навярно тази орда, толкова близо до Йен-ки и Гиу-су, не е имала никаква задача, свързана с охраната на пътищата, а вероятно е пазела железните рудници, от които е била копана нужната на българите желязна руда".

с. 96 "В едно описание на пътешествието на Сонг-юнг се казва: "Един път води към държавата По-ло-лик (бел. 1 "по-ло-лик" вж. Де Гроот, ч. II,с. 45 чете "**болор**") към О-тианг (Удиана) в който (път) железни вериги образуват мостове и висейки във въздуха, те служат за преминаване". ■ описанието на друго едно

пътешествие името на същата тази "държава" е написано "По-ло-ло". И двете записвания се отнасят до същата Булуи, сведенията, за която бяха дадени по-горе и която и тогава граничеше с Удиана. Малко по на юг от тази Булуи (Болор) Йи-тунг-чи отбелязва друга една По-ло-ел, която се е намирала южно от Ярканд и би трябвало да бъде на мястото на Сия, която била наричана също и "пиао-ша" и в част от времето на Хан се числяла към Удиана, а по времето на Вей и към О-каогонг, когато тя ■ описана и се споменава като По-ло... Освен това във "Вей-шу" се говори и за една друга орда:

"...Държавата Пот-хо (бел. 6 пот-хо; вж. Де Гроот, ч. II, с. 82; само с две срички най-сполучливото записване на българското име. Де Гроот чете "бол-хор".) отстои западно от Кат-пан-то (Гарбанд). Страната е още по-студена, така че човеци ■ добитък живеят заедно в пещерите на почвата. Също и там има високи снежни планини, които в далечината приличат на сребърни върхове. (Там) ядат само пексимет и пържено жито, пият приготвена от жито (ръж) ракия и се обличат с вълнени дрехи. Има и два пътя, а именно един, който отива западно към Йен-тат (Хефтал), и един, който води южно през О-тианг (Удиана)".

с. 97 "Няма никакво съмнение, както и Де Гроот приема, че тази Пот-хо е вече описаната по-горе По-ли, в областта на днешния Саръкьол. Но в същия лист на "Вей-шу" се намира още ■ следното записване: "Голямата По-ти ... лежи западно от Пот-хо ... държавата Шаби лежи южно от По-ти ... а източно от Шаби лежи държавата По-ло-ли".

В Танг-шу има още и следните описания: "Голямата Пу-лит, която също се нарича По-ло, лежи точно западно от То-поан (Тибет). На запад се допира до малката Пу-лут; тя е съседна на северната Тиен-ток (Индия) и на О-тианг (Удиана)"; а не много преди това ■ казано: "През планината оттатък се достига до речната долина на По-ми-ло (Памир), която мери от изток на запад 1000, а от юг на север 100 ли. Там вали сняг и пролет и лете. В южната част живеят племената По-ло. Там има много тъмночервено злато. "И най-после едно записване на същата орда в Си-ю-ки, за която е казано: "Южно от речната долина на Памир, през планината оттатък, лежи държавата По-ло-ло. Там има много злато ■ сребро. Златото има огнен цвят".

с. 98 "В действителност и китайците малко по-късно са схванали пълната еднаквост на името в почти всички тези разнообразни записвания. Че това навярно ще е така, ни убеждава и бележката на самия Де Гроот на с. 84, ч. II:

"Учените, на които е било възложено съставянето на Йи-тунг-чи, не са се оставили да бъдат напълно заблудени от голямото разнообразие на името "**болер**", а напротив, разпознали са еднаквостта на някои от вариантите му".

с. 99-100 "Всъщност ето какво пише Йи-тунг-чи за По-ло-ел. Това са: "области, които се намират югозападно от Ярканд и източно от Бадагшан и през които преминава трибутният път от исляменските страни за столицата (на Китай). По времето на Хан те принадлежали към землището на държавата О-то (Удиана) и по времето на северната Вей към землището на държавата О-као-тонг". Както и да е, не подлежи на съмнение, че всички тези разнообразни записвания на имената на "държави" ■ области в и около Памир, като се започне от Западен Тиеншан – между р. Или и Аксу – и се стигне до мястото, където се съединяват с Памир веригите на Индокуш, Каракорум и Кунлун, и оттам до северозападната чупка на р. Инд и северната тибетска

граница – всички тези записвания се отнасят всъщност до различни части по време и място на една ■ съща "държава" и представляват едно ■ също име. Обаче, ако не и изрично, както китайците, така и Де Гроот са правили разлика между всички тези й записвания, отнасящи се до ордите в Източен Тиеншан около Богдо и ез. Боркул.

Взети отделно, имената на "държави" и в тази група (на източен Тиеншан) без съмнение се отнасят пак до едно и също общо име.

...Така при изписването на новопрокарания в ония времена тъй наречен "Северен път" от Китай към запад се казва: "Северният път отива на запад: той води към Източен Циаби, Западен Циаби, Пит-лиок, По-лиок, Отампули".

с. 101 "В действителност не съществуват никакви особени различия, щото тези записвания да дават основание за отделяне на две или три групи на записаните имена. Няма никакво основание – поради начина на записване – да се отделя една група, за която се приема, че предавала основно име, което гласяло: "булур", "болор" или "болер", както това прави Де Гроот, или – "по-ло-ти" и "по-ло-ел", както приемат китайците, а за друга: "бор" или "бар", както би било според Де-Гроот, или "по-ле", "по-ли", или несъкратено "по-лихо" ■ "по-л-хо" според китайците".

сс. 104 до 129 ***Анализ на Д. С.*** на китайските записвания и знаци с тълкуване за съдържание на племенното (народностно) име – ***българи***.

с. 130 "Според началата на хунорското държавно устройство империята се е разделяла управително, народностно и военно на три главни области: средищна област, ляво (източно) и дясно (западно) крило. Всяка от тези области ■ заемала толкова обширни землища, че въпреки сравнително немногобройните им населения

са изглеждали дори ■ на китайците като отделни големи държави".

с. 132-133 "Голямото разширение и обединение на Хунорската империя било завършено по времето на Мо-тун и сина му Ки-ок. ... Когато Мо-тун заел престола, българското племе не само вече било в състава на държавата, ■ било и в западното й крило, като негово основно средищно племе. Че това е било така, личи ясно от китайските летописи. ... Самият Мо-тун, а също и Ки-ок им съобщавали за всички свои завоевания, а също и за разместванията, които извършвали. ...както напр. е бил случаят с изместването на осуните и гоатеите и др. И разбира се, те в никой случай не биха пропуснали да известят за преместване на такова голямо племе, каквото са били българите, ако това би станало в ония времена. ... Наистина едно късно предадено съобщение – в "Хоу-хан-шу", говори за българите, че те някога разгневили силно кан-ю и той ги изселил далече на запад от техните дотогавашни живелища...

Явно е, че поне така, както е предадено, това съобщение е измислено... Но в съобщението има и нещо, което отговаря на действителността. Българите наистина са били голямо племе и наистина от тях са били отделяни орди, изпращани на запад със стражеви ■ други задачи, където те трябвало да останат за постоянно. Една такава орда е била изпратена, както знаем, чак в прикавказката област, горе долу толкова далеч, колкото се казва в съобщението на "Хоу-хан-шу" – 90 дни път на кон".

сс. 138-141 "Пак само българи са били поставени и в самата Таримска котловина. Не само имената на езерата Баграшкул и Болджар (Лобнор), не само имената и на ордите, настанени в Памир и Кунлун, които свидетелстват за това. За обстоятелството, че цялата Таримска котловина заедно с всичките "земи

на запада", както ги нарекли китайците по-късно, са били поставени под пряката власт на българите, говори почти направо и следното съобщение от гл. 96 на "Циен-хан-шу":

"Държавите на запада имат общо взето *заседнало население с крепости, земеделие и скотовъдство.* ***Народностно те се отличават от хун-но(рите) и осуните.***

Някога всички те се намирали под властта на хун-но(рите) и дзиток-краля на западната гранична област на хун-но(рската) държава поставяше генерал-командант за управление на запада, които имаха своите постоянни седалища в Йенки, Гиу-су и Уйли, откъдето те събираха от държавите данъци и земеделски произведения, а от имотите получаваха вноски (данъци)".

Наистина в това съобщение не се споменава пряко българско име. Но в него изрично е казано, че управителите на тези "земи на запада" – генерал-командантите, са били назначавани не от самия кан-ю, нито дори от догри-(токи) и кули-кановете, които били синове или братя на кан-ю, а от дзиток-кана, на "западната гранична област". Известно е, че дзиток-кановете били племенни канове, а единственото, граничещо с Таримската котловина, хунорско племе са били българите. Никое друго хунорско племе по никое време до изселването на българите не е било споменавано там. Всички други хунорски племена от западното крило са живеели край границите на Китай, като се започне от северния завой нар. Хуанхо, та до поречията на Едзингол (р. Хик) и горното и средно течение на р. Суло (Булунгур). Но край езерцето, в което е завършвала р. Суло, се е намирал българският онгъл Тунхоан – вратата откъм запад за Таримската котловина.

Под "държави на запад" китайците наистина подразбирали главно таримските държавици, осуните, Таван (Фергана), Канки, Саку и Хапсо. По-далеч китайският кръгозор не е достигал по това време (двата века преди Христа). ...По това време те били дочували името само на Ан-сик или Хапсо – Арсакова Персия.

Заслужава внимание съобщението и за местата, където били постоянните седалища на изпратените в Таримската котловина български главатар-предводители (генерал-командантu). Според него главните седалища били Йен-ки, Гиу-су и Уй-ли.

Същата летопис дава сведения за тези места, **когато те са се намирали вече под китайска власт:** Правителственото седалище на краля на държавата Йен-ки, градът Оан-ку, се намира на 7300 ли от Чанган. 4 000 рода, 32 000 души, 6 000 воини. Един княз подпора на държавата; един за воюване срещу ху(-норите). Един княз за защита от Ху. Един ляв и един десен генерал-командант. ...Един княз за воюване срещу Ку-су (Турфан). Един княз от Ку-су, който се присъедини и (обърна) към верността. ...Трима главни преводачи. Югозападно до управителното седалище на общия покровител са 400 ли южно до ут-ли (уй-ли) 100 ли. На север граничи с Осун. Лежи до едно богато с риба езеро.

Правителственото седалище на краля на държавата Гиу-су, градът Гиу-су, лежи 7290 ли от Чанган... Един княз за войната против Ху... Западно до правителственото седалище на общия покровител са 500 ли. До Йен-ки са 100 ли. А за Ут-ли или Уйли е казано:

Правителственото седалище на краля на държавата Утли, градът Утли, отстои на 6700 (7600) ли от Чанган ...Един княз за воюване против Ху... На запад до управителното седалище на общия покровител са 300 ли.

Недалеч от тях, на около 300-400 ли, се е намирало селището О-луи, където впоследствие е било устано-

вено и "правителственото седалище" на общия покровител, както е бил наричан китайския императорски наместник за "земите на запад", включително и цялата Таримска котловина. Селището О-луи се намирало на около половината път между градовете Курла и Куча, навярно недалеч от сегашното селище Чадър (вж Де Гроот, ч. II, с. 144)".

с. 142 "...Оанку е отстоял на стотина ли от Учили или днешния Курла... Така в гл. 118 на "Хоу-ханшу" е казано: "Кралската столица на Йен-ки се намира северно от крепостта на южната река (най-вероятно Тарим) ...Там има един езерен залив, който се вмъква между четири планини." ... твърде вярно описание на северозападния ъгъл на Баграшкото езеро".

с. 143 "По всичко личи, че главният онгъл на българския наместник в тази област ще да е бил в онази местност, където по-късно е бил построен градът Оанку...

Тук се явява питането, не означава ли името Оанку думата, названието "онгъл"? И също така записването "Йен-ки", не е ли само по друг начин за предаване на същата тази дума? Нещо повече, в по-късни известия името Йен-ки е било предадено със знаци "анки", "акини" и др. Така в "Сиюки" е казано: ...държавата Акини мери от изток на запад 600 ли, от юг на север повече от 400 ли... Тя граничи от четири страни с планини, където пътищата са стръмни, и поради това е леснозащитима. Потоци ■ реки я обкръжават ... оттук той (поклонникът, чийто път се описва) премина около 200 ли в югоизточна посока, през една тясна планина и през две големи реки. Тогава той стигна западно равнинната страна и след като мина по нея около 700 ли (стигна) до Куча...".

с. 158 "Наскоро след като затвърдил империята си в земята на киргизите, Цит-ки решил напълно да изостави старите предели и да доведе оттам останалите все още в тях стражеви орди и родове – главно българи. На връщане към запад страшна снежна буря застигнала преселниците и от всички тях – може би няколко десетки хиляди мъже, жени и деца – само три хиляди успели да оцелеят. Споменът за това нещастие е името **Болганди (Болгарди) курган**".

с. 162 "...Свирещите стрели, съставните лъкове, сабите, арканите, както и юздечките, седлата и стремената – безспорно хунорски изобретения. Също така хунорско е било ■ пригоденото за езда, лов и бой облекло. Още към края на IV в. пр. Хр. китайските летописи съобщават, че техни крале въвеждали хунорско въоръжение, облекло, както и упражнения в езда и стрелба от седло".

с. 166 "Според китайските летописи Цит-Ки бил избрал за място на този нов онгъл една област в горното течение на река То-лай (Де Гроот вижда в името То-лай китайското предаване на името на р. Талас, с.229). Когато Цит-Ки с тези свои орди преминавал високите близо 4000 м заснежени проходи обаче, настанал страшен студ, а може би и снежна буря, които унищожили целия му отряд, като само около 3000 души от няколкото десетки хиляди успели да слязат ■ долината на То-лай. Тук Цит-Ки решил да построи крепост, защото се опасявал, както изглежда, да изостави малцината свои хора на милостта ■ на несигурната вярност на Кан-дзи.

Докато траел строежът, изглежда, че осведомени от Кан-дзи китайски военачалници, които по това време се намирали в Тарим, с войска над 40 000 души решили да нападнат нищожния остатък от отряда, още повече че с него все още се намира и самият Цит-Ки.

Така Цит-Ки се оказал неочаквано заобиколен не само от 40 000 китайски войници, повечето от които

били хунорска конница от племената, останали с Хо-Хан-Ша...

с. 174 "Това са високопланинските пътища, главно в Памир, строени несъмнено от българите. Когато учудените китайци за пръв път ги видели, те ги нарекли "висящи преминавания". "Висящите преминавания са скалисти планини – съобщават китайците, – там където речната долина е недостъпна и където посредством въжета се издърпват един друг и така се прехвърлят оттатък". ...След като тия места попаднали под китайско върховенство, само пустинници и поклонници ... минавали по тях.

От такива поклонници са и повечето описания. В гл. 3 на "Као-сен-чуан" – отчети за бележити будистки духовници, е дадено особено картинно описание на един от тия пътища. Фа-Июнг пътувал с група поклонници (будисти) за Свещените земи. След като минали гр. Куча и Кашгари, навлезли в Цонг планина – Памир, те не продължили по обичайния път на запад, а свили на юг и югозапад.

Така достигнали до една река, която течала бързо като стрела ...

"По страните на планините, на източната и западната страна – продължава описанието – били завързани дебели въжета, които служели като мостове.

с. 175 Десет души едновременно преминавали по тях оттатък и запалвали димящ огън като знак и когато останалите назад забележат това, знаели, че предшестващите ги са стигнали оттатък ...и че самите те също можели да продължат. Не забележили ли обаче след дълго чакане никакъв пушек, тогава знаели, че някакъв буен вятър ще е минал по мястото и е съборил хората в реката".

Три дни по-късно поклонниците минали по други подобни места.

"Висящи (отвесни?) планински стени, които стоели там като зидове, там нямало място, на което да стъпи кракът. В скалистата стена се намирали стари дупки за дървени колчета по на еднакви разстояния, успоредни една на друга; всеки вземал по четири колчета, изваждал най-напред долните и залавял едно по-високостоящо с дясната ръка и така хващал колчетата едно след друго..." (Де Гроот, ч. II, сс. 77-78).

"Опасен беше пътят и дълбоки и тъмни бяха планинските долини, ту той трябваше да преминава по дебели въжета, ту да се вкопчва в железни вериги ... по мостове, които висяха във въздуха ...той достигна държавата По-ло-ел". (По-ло-ел = българи)

с. 177 "Навярно всички хунори са използвали при нужда и водни пътища, но само за българската река Цика – Тарим, е отбелязано в летописите такова използване. Казано е именно, че от държавата Ут-то (бел. Ут-то навярно е друг начин на писане на думата "орда"...) до Кашгар не е имало сухоземен път и затова съобщенията се правели по р. Цика".

сс. 178-179 "В обработването на металите, особено на медта и желязото, хунорите винаги са били по-напред от китайците и този факт бива все по-рядко оспорван. ...Но ако по отношение на оръжията, конската сбруя и особено на обикновените домашни потреби и земеделски сечива китайците понякога и да са изпреварвали хунорите – и то главно в медните отливки, в обработването на желязото до Христа те не са успявали да ги достигнат. Но и тук главните сведения, които се намират в летописите, се отнасят до западното – българското крило на държавата, и то по българско време. Така, като описва "държавата" (ордата) Бик-сан, на южния бряг на Баграшкото езеро ...китайският летописец казва, че "там планината дава желязо".

...Защото едва ли само тук, в Бик-сан, те са намерили използване на железни руди. Навярно това ще е било първото доброкачествено желязо, което между другото ще е послужило за направата на "висящите" мостове с техните железни въжета и железни вериги, за които се говори в летописите. Едва след като китайците успели да завземат тези рудници ...да се научат на добрата обработка на метала, едва тогава китайското желязо се е прочуло със своята доброкачественост и се е сдобило със славата на най-добро дори и в Европа. Но това станало, след като българите вече завинаги са се били оттеглили от тези места".

с. 188 "През III в. пр. Хр. хунорското звездоведство е било вече напълно установено и ... към края на този или началото на II в. пр. Хр. също така напълно било установено и времечислението".

с. 190 "(бел. 1.) "Де Сосюр в статиите си за основите на китайската астрономия ...унищожи напълно и из основи всички възражения и оспорвания за достоверността на тези китайски писмени данни. Главното основание на направените възражения, бе, че в изпълнение на заповедта на Шъхуанди всички китайски летописи, цялата китайска писменост до негово време е била унищожена напълно. Това възражение е неосновятелно. Не само че Шъхуанди е позволил да се запазят няколко преписа от всички унищожени съчинения, не само че заповедта му не е засягала всички съчинения, като например е изключвала летописите на собственото му кралство Цин, и съчинения от "техническо" естество, но освен това впоследствие са били намерени няколко сбирки, предшестващи цинското владичество над Китай. Така по времето на Хан са били открити в стара гробница, сбирка летописи и други съчинения, писани на бамбукови стъбла, отдето носят и името си "бамбукови летописи". Освен това при едно голямо срутване на почвата, причинено от наводнение на Хуанхо преди около 60 години, е била открита богата сбирка, писана на костенуркови черупки ...В допълнение на всичко това де Сосюр доказа по чисто астрономически път, че "установленията на Яо" са могли да бъдат направени само в XXIV в. пр. Хр. ... Тези "установления" са написани, така да се рече, на самото Небе и никаква човешка ръка никога не би могла да ги заличи".

с. 211 "За китайците точното определяне на един и същ постоянен ден за начало на годината, за Нова година е нещо съвсем чуждо. И досега Нова година по техния граждански календар – единствения, спазван от населението – е почти толкова променлив, колкото християнският Великден. За хунорите обаче новогодишният ден бил най-важният, най-главният средищен ден и са се стараели той да бъде точно установен, поне доколкото това е било възможно".

с. 222 "По съветите на своя велик княз астролог Се-ма-цисн Ву-ти се решил най-после да принесе жертва на Тай-Йи – Върховното единство, в деня на зимното слънцестоене. Това било за пръв път, нечувано в Китай и показвало стремеж за възприемане на научния, астрономически календар. А всичко това означавало продължаващо хунорско влияние в звездоводството и времечислението. Но след смъртта на Ву-ти ...било пристъпено към възстановяване на обичаите от времето на Хсия (първата династия в Китай ...".

с. 275 "Беше се създало погрешното убеждение, че "тенгри" означавало "бог". Благодарение на изричната бележка у Де Гроот (ч. I, с. 53) и обяснението на "Циен-хан-шу", знаем вече с положителност, че "тенгри" не е "бог", а "небе". Вярно е, че китайците употребяват една и съща дума – "тиен", както за да обозначат

"небе", така и "бог", защото за тях Небето е било най-висшият Бог".

СЪСЪЛОВ –1964

с. 315 "Нашата Вселена, единствената осезаема за човека измежду множеството други, е била обявена за съдържаща седалището на BEg. Тя – Нашата Вселена, е била онова единство, в което са били неотделно включени както Небето с излъчените небеса, всички съзвездия и звезди...".

"В средището Небе е имало точка, означена със звезда, около която се завъртват както само средищното и другите небеса и съзвездия, така и всичко съществуващо във Вселената...".

"В учението на BEg Средищната звезда е олицетворяващ белег на особено важно значение".

СЪСЪЛОВ – 1971

с. 409 "Най-доброто, най-опростеното и най-точното, съществувало досега на земята, е българското времечисление".

"Звездоведските му основи, като троене на небосвода: кръговрата на Янкул (кит. Куи-синг, евр. Юпитер), правилото за Назначени Наместници (кит. Шоти-ко), съотношението на посоките – последните от Ока на Колата с тия на предните звезди и Овчарската (кит. Кио, европ. Арктур) и Средищни (по-рано Средищно звездно вкупяване), изглеждат дълбоко вкоренени в IV, а може би и V хилядолетие пр. Хр.".

"Звездата Тенгри на кит. Тйен-и – "Небесно единство ", която се намирала най-близо до средищното място към 2824 г. пр. Хр. и сегашната "А" от М. Кола е станала вече "Полярна" отдавна, въпреки че ще достигне това си място едва през 2105 г.".

с. 410 "В ония времена, 27-я, 26-я в. пр. Хр. ..."

"...проф Шаван нарича това "особена религия", Леополд де Сосюр го смята за "силно развита наука" изпреварила в звездоведско и времечислено отношение, халдео-египетските познания с най-малко две хилядолетия".

"Първото запазило се писмено свидетелство от тия времена са така наричаните "Установления на Яо". Цар Яо бива смятан за приказен, но действително е съществувал и установленията му, силно оспорвани до неотдавна, са потвърдени с положението на звездите на самото Небе по ония времена, 24-я – 23-я век пр. Хр., дадено точно в един откъс от тях. Този най-важен откъс, в звездоведско и времечисленото отношение гласи: "Средният ден (пролетно равноденст.), звездата Няу служи да цъфти средата на пролетта. Дългият ден (лятно слънцестоене), звездата Хуо установява средата на лятото. Средната нощ (есенно равн.), звезда на Хсю установява средата на есента. Дългата нощ звездата Мао (зимното слънцестоене) служи да се определи средата на зимата. Годината (има) 366 дни".

с. 411 "...великият цар Ю... въвел в Китай наследствена царска власт. Нему се приписват много откъси от летописа "Шу-киен ("Шу-Дзин"). Особено неразбираем се смята "архаизма" в него според който :"петте сиреч четирите годишни времена" и, който удостоверява, че още по негови времена, първият ден на годината, сегашният български "Идинак" – Еннале́м от Именника, е бил отделен в особено, най-важно средищно – първо годишно време, с което годишните времена стават пет, а не четири".

с. 416 "Спътникът Янкул (Юпитер) обикаля небосвода за около 12 години, но избързва с над 50-ина дни и поради това, ако и добре познат и в Халдея и Индия

и другаде, не бил използван като време указател. Но хуннорите и българите не желаели да се откажат от него и потърсили и намерили средство да поправят този му недостатък, още преди да били успели да установят първите си средищни звезди. Средството е известно с китайското му преводно име Шо-ти-ко, за което обаче китайците не са знаели за какво може да им служи".

"Така [redacted] началото на първата година от кръговрата на Янкул, на слънцестойния зимен ден, се следяло коя звезда минава преслапа (меридиана) приблизително заедно с Янкул. Тая звезда бивала назначавана за пръв негов наместник. Янкул можело сега да си избързва, но звездата наместник не избързвала и показвала точно 12-те пълни години".

с. 417 "...звездоведското правило "назначени наместници" (Шо-ти-ко). За това правило "великият княз астролог" на Ву-ти, най-добрият звездовед за времената си и най-добросъвестният летописец, не само за времената си, Се-Ма-Цйен, казва че било излязло от употреба още преди Яо".

СЪСЕЛОВ – син

с. 26 "Мнозина са убедени, че прародината на индоевропейците е степта северно от Черно море и Каспийско море още в началото на бронзовата епоха. Други са склонни да разширяват територията със степите край Аралско море и достигат до Алтай".

"Не така единодушни са мненията за времето, през което индоевропейците са проникнали в областите приблизително в рамките на днешната китайска провинция Син-дзян, която включва Таримската котловина, Джунгария и пустинята източно от тях".

с. 27 "Малори (Mallory, 1998), основавайки се на използваните технологии за напоителни системи и лексиката с ирански образци, смята, че проникването на европеидите (в Тарим) е станало през началото на първото хилядолетие пр. Хр.".

За Антъни (Antony) е без съмнение, че поне от Бронзовата епоха хората от Синдзян са тясно свързани със степите на запад. Към западните степи ги насочват техният физически тип, тъкани и технология на колелото".

"Професор Камбери (Kamberi) предлага изследванията в Тарим от 1886 г. насам да бъдат разделени на четири периода:

ПЪРВИ – от 1886 до 1935 г. Период много важен за историята на Тарим, като постига забележителни постижения. Главните водещи фигури тук са: Алберт фон Льокок (Германия); Пол Пелжьо (Франция); Оурел Стейн _(Англия), който в периода 1906 – 1908 г. успява да предостави на науката около осем хиляди ръкописа [redacted] първото съобщение за странни мумифицирани погребения; Свен Хедин (Швеция) изглежда да е най-неоспорваният най-успешен изследовател на Тарим през този период. През 1899 – 1902 г. той известява на света за откриването на легендарния град Лоу-Лан заедно с изпепадващи данни за някогашния Път на коприната. По-късно, през 1928 – 1934 г., вече заедно с Фолкс Бергман Хедин разкопава предисторически некрополи край Лоп-Нур и освен другите забележителни находки установява мумифицирани погребения с трупове, носещи белезите на кавказоиди (европеиди)".

"ЧЕТВЪРТИ – след 1976 г., който се характеризира с ценни и [redacted] голямо количество находки от Бронзовата епоха. През 1980 г. е открита мумифицираната "Красавица на Лулан. На следващата година професор Виктор Маир за пръв път е в Тарим, първоначално с конкретни интереси към откритите древни ръкописи.

Той посещава Синдзян и през следващата година, а в музея на Урумчи изследва намиращите се там мумии".

"Китайските извори от времето на династията Хан (206 г. пр. Хр.- 220 г. сл. Хр.) съобщават за 36 държавици в Източна Централна Азия".

"...Всъщност за отношенията на хуните със завладените в Синдзян държавици могат да са поне две противоречащи си определения в китайските хроники. Според едното хуните са контролирали Тарим със свой "командир на робите". Според другото тази област е била в съюз с хуните и се е смятала за "дясна ръка" на хуните" (Mallory&Mair)".

с. 27-28 "Заслужава да се изтъкнат изобилни нови сведения както от китайски летописи, така и от археологически изследвания за етническо (някои автори предпочитат определението "антропологическо" вместо "етническо") и културно сходство между населението на Тарим ■ хората, обитаващи намиращата се далеч на изток област Ордос, ■ голямата чупка на Жълтата река. Трябва да подчертаем, че това високо плато е оставало почти винаги извън Великата китайска стена. Още по-любопитно е установяването на некитайско индоевропейско население в един твърде отдалечен от Евразия район. В днешната югозападна провинция Юнан; встрани от исторически пътища ■ една обширна област Ерхай, край езерото Ер, китайски хроники съобщават за "южни варвари" (хуни) ДИ. Освен писмените сведения богат археологически материал потвърждава това присъствие (Mallory & Mair), (Peng)".

"Към III в. пр. Хр. населението на Таримската котловина в т. нар. градове държавици е било интегрирано в няколко "съюза".

Най на запад, в полите на Памир, град Кашгар, който е контролирал трудно преодолимите проходи през памирските възвишения към долините на запад и

елинистична Бактрия, е "обединявал" известен брой по-малки оазисни селища. По южните склонове на Тенгри-Даг (Тиен-Шан) градът Куча е бил по онова време най-големият от оазисните градове на Тарим. Разположен по средата на северния периферен път на котловината, заобикалящ пустинята Такла-Макан, Куча едновременно е заемал ключова позиция ■ началото на единствения проход, който пресича надеждно Тенгри-Даг и свързва Тарим с Турфанската долина и обширната Джунгария. В по-късни времена град Куча се превръща във важно средище по "Пътя на коприната". Към града държава Куча са принадлежали също и оазисните държави и съвременни селища Бугур, Аксу, Уши, Тоску и Ша-Яр".

"Най-рано датираните некитайски писмени паметници са открити край Куча. Това са тохарски ръкописи от 642 г. По южната периферия на Тарим в Котан са открити ръкописи на език, различен от този на Куча, но и в този случай учените регистрират определени паралели с древни европейски езици (Mallory & Mair), (Mair-1998-2). След IV в. сл. Хр. в Тарим се отбелязват езикови влияния от Согдиана... Съществуват предположения, че още към VI в. пр. Хр. в Тарим трябва да са съществували определени заемки от близък на Сака източноирански език".

с. 29 "В тохарския език "В" съществуват безспорни протоирански заемки, които се отнасят към технологията на напоителните системи. Като се има предвид, че иригационните системи, без които селскостопанското производство по тези места, а с това и уседналия живот не биха били възможни, са регистрирани на запад и югозапад от планинските вериги Памир и Хиндукуш преди 2200 г. пр. Хр., а в Тарим и Източна Централна Азия не по-рано от 2000 г. пр. Хр., изглежда, че както технологията, така и свързаните с нея думи и понятия имат най-вероятно индоирански произход".

"През 1997 г. Гунар Яринг публикува обемист труд, който съдържа няколко хиляди наименования на места и селища от района на Лоп-Нор и Тарим заедно с опит за превод и обяснение на смисъла, както и етимологически анализ на думата".

"...наименованието на езерото Баграш остава според автора с неизвестен произход... "Бог" се превежда "да бъдеш" или като странна дума, означаваща понякога "на добър път"... ...градът Бугур, а и едноименен хребет в негова близост от Тенгри-Даг нямат обяснение, докато за град Корла авторът твърди, че е стародревно предтюркско име. В Тарим не се използва тюркската дума за река – даря, а се нарича "тарим" със смисъла река, което не е тюркска дума; ...името на град Хами се определя като предтюркско, вероятно согдийско и вероятно означава преспа, яма (градът е разположен край обширна депресия с котировка повече от сто метра под морското ниво)".

с. 30 "В този поглед върху някои въпроси от топонимията на Тарим и някои съседни области, с известно пристрастие, което не крием, спираме вниманието си към една частица в топонимията "БО". Нека да обясним, след това и да разсъждаваме за причината на интереса ни към това. Преди всичко частицата "БО" е определено свързана с най-значителния оазисен град-държава в Тарим – град Куча. Оттук и ще започнем. Гунар Яринг, в споменатото по-горе съчинение, допуска, че наименованието Куча има вероятно согдийски произход и означава "сила", "могъщество", а и може да е свързано с понятията "устие", "излаз" или начало на "планински проход". Добре и да припомним, че град Куча е разположен именно в началото на най-проходимия планински проход през планината Тенгри-Даг, който води от Тарим към северните области и Джунгария. Малори и Маир разчитат древното име на Куча – "БО" със значението "бял". Освен град Куча същото име носи и най-могъщата държавица в полите на Тенгри-Даг "БО", а извисяващият се северно от града планински хребет (част от веригата Тенгри-Даг) се нарича Бо-Шан или "бяла планина". Хората тук наричат себе си БО или "белите хора", което според Малори и Маир не е непременно свързано с цвета на кожата и по-скоро означава "брилянтните хора", тъй като БО би могло да се превежда освен като БЯЛ, но също като сребро, блестящо благородно".

"Лиу Мао-Цай, посветил обширна студия на Куча, намира, че ПО (БО) освен названието на град-държава е също и името на династията, легендарна основателка на града, както и на планинския хребет По-Шан (Бо-Шан). Авторът определя значението на ПО (БО) като "бял", но и като "коприна".

"Наталия Шишлина е на мнение, че ...при заселването си в Тарим хората са били принудени да усвоят напоителна система за обработка на земята поради категоричните изисквания на климатичните местни условия. Археологическите находки свидетелстват ясно, че още в най-ранен период през II хилядолетие пр. Хр. населението на Тарим е добивало просо, а малко по-късно и жито".

с. 31 "Освен това един от най-ранните центрове на бронзовата металургия, изпреварващ Китай, се намира близо до сърцето на Китай – южно от чупката на Жълтата река, в Ордос. За това население хрониките пишат, че са "варвари". Бронзовите изделия, изработвани тук, се наричат "в стил Ордос". А според професор Емма Бънкър произведенията от бронз и желязо, докато рязко се отличават от изделията от Китай, показват очевидна връзка между Ордос и Тарим".

"След Нурасай забележителен център на рудодобив и металургия в Тарим е Куча. В БО-Шан, Бялата планина част от Тенгри-Даг, се копаят мед, желязо олово, злато, цинк и каменни въглища. Археологическите находки показват че център на рудодобив и обработка на метали е бил град Бугур (Бюгюл или Бъгур)".

"Ан Жимин (Zhimin) представя бронзов котел, открит край Баркьол (езерото Бар, район северно от Тенгри Даг, където са възможни силни връзки със Северните "номадски" култури. Описанието на казана (котела) сочи несъмнени прилики със степната култура на Евразия. Авторът датира находката в периодизацията на *бронза* в Синдзян в Средния период (1500-1000 г. пр. Хр.) установен по методите на С-14. Джсанин Кимбол (Kimball) допуска друга датировка на находките край Баркьол – между 25 и 220 г. сл. Хр.

...Изображението на котела от Баркьол има и вероятна за окото прилика с открития в Тьортел – Унгария, всемирно известен "голям хунски бронзов казан", многократно публикуван, а изследван от академик Ласло Гюла (Gyula)".

"В Тарим с най-високи постижения в технологията за производство на тъкани от вълна в древността се смята град Черчен. Тук [redacted] регистриран и първият в Източна Централна Азия "чекрък". Заедно с панталоните, които степните (но не "номадски") народи пренасят в Европа, са въведени в китайската конница на "ездачите варвари", в материалите на погребенията на Тарим са намерени [redacted] шапки от плъст, с пера".

с. 32 "Съществуват правдоподобни предположения, че династията Джоу произхожда от съседни, некитайски племена, които са имали свои утвърдени виждания за устройството на държавата и вселената. Така в този период (към 1046 г. пр. Хр.) откъм северозапад в Китай се появяват цяла поредица революционни новости: колелото и колесницата; добивът и обработката на мед, а по-късно и на желязото; ездитните коне; облеклото на ездачите и бойците; въоръжението; овцевъдството; вероятно и производството на коприна. Шоунеси намира радикални промени и в календарната система на Китай, като са възприети от съседните "варвари" различни принципи. Заедно с другите новости се отбелязва приток на други, от съществуващите в Китай дотогава виждания в астрономията, особено системи свързани със Средищната – Полярната звезда. Този период според Мишел Пюс представлява истински идващ отвън културен шок за Китай. Лиу Мао-Цай пише, че [redacted] контактите си с Китай мощната Тариска държава Куча е била в културния обмен по-скоро ДАВАЩ, отколкото ПОЛУЧАВАЩ".

ТАНЕВ

с. 94 "Първият от тях е моят учител проф. Геза Фехер. Той ме научи да виждам образите в останките на миналото".

"Вторият е г. Съсълов – този, комуто дължа появата на това издание. Но моята признателност към него не се отнася само до тая негова постъпка, а също така и до нещо много по-важно. Той ми даде възможност, чрез своята книга "Пътя на България", още навремето си да видя ярко отсечен върху платното на световната история образа на нашите предци в тяхната първоначална родина в Далечния изток. Аз имах и преди това редица представи за тях. Но в тия представи липсваше най-същественото – онази картинна действителност, която китайските летописи разказват ...".

"Третият човек, без който бе немислимо написването на моя труд, е г-жа Е. Петева-Филова. Нейните

три монографии върху Българското Везмо ми дадоха основния материал за разглеждането и заключенията, до които стигнах".

"Четвъртият човек е един французин, вече покойник – Леополд де Сосюр, брат на големия лингвист Сосюр и син на друг един голям учен по естествените науки. Делото на Леополд де Сосюр в полето на китайската и далекоизточната Астрономия доби официално признание чак след смъртта му".

с. 105-106 "32. Светлината върху многобройните и разнообразни кръговрати на Далечния Изток ще отбележи и действителното разгадаване и проникване в тайните на неизвестните още за науката светове. Едни от най-забележителните от тези кръговрати са календарните или годишните кръговрати.

Според проникновената книга на Леополд де Сосюр – "Произход на Китайската Астрономия", върху която изцяло се основава и нашето разглеждане, в Китай намираме три годишни кръговратни системи:

1 – кръговрата на Яо-тиен, или първичния кръговрат;

2 – кръговрата на Чуан Хию, или реформирания кръговрат и

3 – традиционния кръговрат, който е получил своето широко разпространение в целия Далечен Изток и Вътрешна Азия.

Всички тези кръговрати са слънчеви, а не лунни, както обикновено се предполага, и са екваториални, в разлика от гръко-халдейските кръговрати, които са еклиптични и зодиакални".

"34. Изброените три кръговрата в Китай почиват върху следната основа още от първия миг на създаването на установената астрономия в Китай: Небесният шар има един връх – това е северният полюс – въплътен в полярната звезда наричана с имената:

Полярна звезда =Т,иен йи=небесно единство
Шанг ти=върховен цар, императора отгоре
Т,ай йи=върховно, превъзходно единство
Т,иен ти=небесен

"36. Градусите на далекоизточните кръговрати, които продължават да играят своята астрономическа роля и почти до най-нови исторически времена, не представляват равномерни фиктивни деления, неравномерни, действително съществуващи деления на небето, разграничени чрез 28 звезди, разположени главно по дължината на екватора и наричани "сиеу". Повечето от тях не са звезди, лесно видими с окото от 1 и 2 величина, а често пъти са от 5 и 6 величина – т. е. звезди, едвам доловими от човешкото око, а понякога като че ли и недоловими".

"37. Най-важната особеност при подбора на тези звезди-определителки е началото на диаметралната им противоположност, открито от Сосюр. Всяка една от тях има друга насреща ней звезда, която се намира точно на 180 градуса от небесната й дължина. Явяващата се разлика, която е неизбежна, защото се работи с природни величини, е толкова незначителна, че целият подбор на сиеута със своята изрядна уточненост, предполагаща дори като че ли съществуването на съвършено усъвършенствувани астрономически инструменти, което надали е отговаряло на истината. Този избор още повече достойно предизвиква нашето учудване, защото никога симетричните звезди-определителки не могат да се видят на небосклона заедно и да се провери очевидно тяхната симетрия по отношение на северния полюс, а едва след изтичането на много време може да се сравнят данните за едната с данните за симетричната й другарка от противоположната небесна област".

с. 107 "38. Китайските сиеути, според анализите, извършени от Сосюр, отговарят ■ са идентични в по-голямата си част на древноиндийските нанщаатри и техните йогатвари (звезди-определителки), както и на по-късните арабски меназили. Това обстоятелство говори в полза на голямата древност на известни астро- номически познания, легнали в основата на техния общ подбор, или, че индийската и китайската система на звездите-определителки имат общ корен и този корен отива в една толкова дълбока древност, че нашият исторически поглед го загубва".

"41. Сосюр показва предназначението на системата на лунния зодиак, откривайки началото на диаметралното противопоставяне, за което вече стана дума в точка 37. Съобразно това начало сиеутата, или изобщо звездите-определителки служат да определят звездното място на слънцето по един косвен път чрез луната. Предназначението на системата е било:

1 – да определя годишните дати чрез наблюдаване звездното място на луната;

2 – да определя звездното място на слънцето, диаметрално разположено на пълнолунието".

с. 117 и 118 "95. Слънчевият принцип ...е бил приложен, заедно с въвеждането на гномона, в една много древна епоха, за което свидетелствува текста на Яо тиен. астрономическото събитие, което този текст ни дава, се отнася до една определима епоха. Сосюр изчислява, че събитието се отнася до 24-я век преди Христа. Ако достоверността на самия текст относно епохата, в която е писан, и да ■ оспорвана и да принадлежи към много по-късни времена, то затова пък самото предадено астрономическо събитие не може да се оспори, защото то действително е станало, и то само през посочената епоха, и защото по естеството

си не е повторимо в рамките на досегашната човешка история".

с. 120 "106. В началото на своята научна дейност Сосюр предполага, че императорът Чуан Хию извършил върху първичния кръговрат една реформа. За самия император той казва, че може би е дядо на Яо, живял според изчисленията му през 24-я век пр. Хр. (виж точка 95). Тази реформа той приписвал на Чуан Хию въз основа на един цитат от книгата Куо йу, предаден от френския мисионер-йезуит в Китай – Гобил, който предаваме тук по други съображения:

"Чуан Хию поправил злото (от изкуствената астрономия) ...той срязал връзката между небето и земята ...".

"107. Датировката на тази реформа предоставя на Сосюр една мъчнотия. Размяната на някои от животните, поради присъствието на подобна размяна в листата на старотюркските месеци съобщена от Албируни, го кара да отнася произвеждането на реформата към календара на династията Йин, а по тълкуването на йероглифните знаци реформата предхождала Яо".

"108. Към края на живота си Сосюр обаче ето какво казва за тази реформа:

"По времето на Чоу и изглежда още по-точно това на Ц,ин (255-206 Ц,ин или Хунско владичество – ТАНЕВ с. 96) (не както по-рано погрешно приписвах тази реформа на дълбока древност) се противопоставили на древната условност и поискали да заместят акроничната лунна астрономия със слънчева ...

От момента, от който гномонът е влязъл в употреба за определяне на слънцестойната дата, календарът със самия този факт е станал урегулиран, без да става нужда да се подпомага с неточното ■ предисторическо средство (метод) на пълнолунието".

"110. От всички тези думи на Сосюр следват следните заключения: ...

2 – че произходът на реформирания кръговрат Сосюр отнася до Хунската държава на Ц,ин. Това обстоятелство е особено важно за нас. Следователно датировката относно появата му в Китай Сосюр отнася вече към епохата, предхождаща Хан".

с. 121 "114. Този кръговрат не е нищо друго освен "реформираният кръговрат на Чуан Хию", както го е наричал Сосюр. Ето защо няма нищо чудно, че той се налага върху целия Далечен Изток, след като претърпява две малки промени и приема днес съществуващата си форма наричана от Сосюр "традиционен кръговрат".

Под традиционен кръговрат Сосюр разбира онзи днес широко употребим в Азия реформиран кръговрат, в който змеят е разменен с кучето ... и в който годината започва с мишката".

с. 122 "118. Датировката на традиционния кръговрат е трудна. Явно е, че между него и реформирания кръговрат не съществува разлика по време. Относно последния Сосюр се отказва от първоначалното си мнение, когато я приписвал на император Чуан Хию. Към края на живота си той е наклонен да приеме, че внасянето на реформирания кръговрат в Китай се дължи на Ц,ин. Дали реформираният или традиционният кръговрат (според моето мнение не бива да се дели единият от другия), е дело на Хунските народи, които да са го внесли в Китай чрез Ц,ин, представлява все пак още отворен въпрос, при все че най-вероятното е това да е станало така. За всеки случай, тези кръговрати се отличават от първичния кръговрат с по-здрав реален усет и в това отношение стоят по-далече от склонността на китайците към умствени спекулации и по-близо до реалистичния дух на Хуните".

с. 132 "157. Реформата на Ц,ин, извършена върху стария Юпитеров кръговрат, се е отнасяла до 208 г. пр. Хр.".

с. 133 "163. Именникът на Българските Ханове представлява един много важен паметник и на далекоизточната астрономия. В него са дадени числителните имена на месеците и животинските имена на годините за всеки хан поотделно, и то на Хуно-български, докато останалият текст е на Славянобългарски език".

с. 138 "179. Сосюр на много места говори за самостойните астрономически и религиозни концепции на Хунските народи... Също така говори за влиянието на Севера върху астрономията на Китай посредством разните нововъведения и преобразования, които са били извършени и са дошли чрез държавата на Ц,ин, както и тая на Хан, която безспорно е търпяла едно огромно северно, т. е. Хунско влияние. Обаче, Сосюр смесва понятието Хуни с тюрки, и затова ние тук ще се спрем за малко върху този страничен въпрос".

"180. Редица учени също смесват тия понятия. Обстоятелството, че старите тюрки се явяват на историческата сцена в едно доста късно време, което може да стига до 1000 и повече години след появата на хуните, излежда, че не смущава тия учени. Причината за това смесване, струва ми се, се корени в лингвистически обстоятелства, а именно, че езикът на старите тюрки е известен и познат, докато тоя на Хуните на Изток не е известен от преки паметници".

с. 144 "223 В Небесната вяра, такава каквато ни я предават извънредно оскъдните исторически материали в България, Върховното Божество, лишено от каквато и да е персонификация или олицетворение, представлява едно единство, наричано "Тангра".

ТУКИДИД

(Анализ на проф. Христо М. Данов)

с. 13 "Твърде важен е въпросът за изворите, които е използувал Тукидид".

с. 14 "...документални източници, например текстове на важни международни договори, които се пазели обикновено във формата на надписи в архивите на отделните гръцки полиси ...авторът е запознат съвсем точно със съдържанието ... и ги привежда много често дословно".

ФЕРНАНДЕС-АРМЕСТО

с. 11 "...в определени среди цивилизацията се поддържа с повече усилия, отколкото в други ...".

"В различни части на света сходни среди предизвикват различни отговори и решения. В този смисъл историята на цивилизациите е обусловена от средата, но не и "детерминирана" от нея, въпреки че тя влияе силно и към едни е благосклонна, а към други не".

"...нещата се случват напосоки, в граници, наложени от смесицата между воля и крайна материална принуда".

с. 34 "И когато онези, родени от въображението ми същества, които нарекох пазители на галактическия музей, погледнат назад към нашето минало от обективната гледна точка на наблюдатели, застанали в някой отдалечен край на Вселената, те ще поставят Китай в централната музейна зала, а западната цивилизация ще сбутат в ъгъла на някоя витринка".

с. 46 "В цялото животинско царство само човекът е в състояние да оцелее във всяко кътче на планетата".

"На езика на еколозите човешкият вид притежава широк "толеранс на приспособяване".

с. 92 "Скалните рисунки в Дънхуан разкриват живота по пътищата на керваните ...

...Те доказват, че Дънхуан е удивителен кръстопът, където се срещат евроазиатските култури "мястото", според поема издълбана в една от пещерите, "където номадите и китайците от династията Хан общуват помежду си", "гърлото на Азия", където пътищата "към западния океан" се преплитат като жилите на врата".

с. 93 "Друга пречка освен пустините били планините по периферията им – Тяншан на юг или Алтай откъм по-северния път към вътрешността на Монголия. Тяншан, Небесната планина, която преграждa пустинята Такла Макан, е сред най-труднопроходимите в света: дълга е 2897 км най-широките ѝ части достигат 483 км и се издига на височина 7315 м".

с. 129 "Най-ранното превозно средство, известно като колесница, датира от началото на второто хилядолетие пр. Хр. и е открито в Южен Урал".

"Степта е родината на стремето, тайното оръжие, позволило на конниците номади да тероризират земеделците векове наред, преди жертвите да усвоят тази технология".

с. 141 "Ние, монголите, казва Мънгу – доколкото може да се доверим на разбраното от Уилиям, – вярваме в единствен Бог, с който се раждаме и умираме и към когото е открито нашето сърце".

с. 324 "Град Персеполис бил основан от Дарий, най-великия от наследниците на Кир, управлявал от 522 до 486 г. пр. Хр. И все пак Персеполис бил само един провинциален град, докато Дарий не решил да бъде погребан там. Достъпът до него станал възможен благодарение на персийското усърдие в строителството на пътища. Те кръстосвали империята във всички посоки,

а общата им дължина стигала около 2700 km. Така гъстата пътна мрежа хвърлила мост между цивилизациите, някога разделени от могъщите планини на Персия. Така империята свързала гръцките градове в Средиземноморието с индийския град Таксила отвъд река Инд. Поданиците от крайните райони на империята обаче извличали добра полза от персийското владичество: управниците построили канала между Нил и Червено море, напоителните съоръжения на реките Оксус и Карун ...".

ХЕРОДОТ – 1

(От увода на Б. Богданов)

с. 10 "Днес се смята, че основните му (на Херодот) източници са устни разкази".

с. 11 "...така както ги е чул или прочел, като оставя читателя сам да направи заключение. Аз съм длъжен, казва той, да кажа какво се говори, но не и да му вярвам напълно".

(От книга първа на Херодот)

с. 31 "**7.** ... Кандулес – цар на Сарди (Лидия)...".

с. 56 до 62 За Крез, Солон и Кир

с. 63 "**94.** .. Лидийците и елините имат доста близки обичаи ...

...лидийците са първите, които секли и пуснали в обращение златни и сребърни монети; те били и първите търговци на дребно".

с. 64 "**95.** Кир, който унищожил царството на Крез, и как персите се сдобили с хегемония в Азия".

с. 76 "**131.** Персите, знам, имат такива обичаи, че статуи, храмове, олтари не правят и не строят ... Извършват жертвоприношения в чест на Зевс ...и целият небосвод наричат Зевс. Жертва принасят и на Слънцето, и на Луната, и на Земята, и на огъня, и на водата, и на ветровете".

с. 99 "**201.** Когато Кир подчинил на властта си и този народ (вавилонците), появило му се желание да прибави към поданиците си и Масагетите. Този народ разправят, е многоброен и храбър; обитавал земите на изток, към изгрева на слънцето, на отттатъшния бряг на река Аракс (Араксес), срещу мъжете иседони. Има някои, които разправят, че този народ е скитски".

"**202.** За Аракс разправят ту че е по-голям, ту че е по-малък от Истър... Реката Аракс тече от земята на матиените, откъдето води началото си и река Гюндес; тази земя Кир разделил на триста и шейсет канала...".

"**203.** Единият от ръкавите на Аракс тече през открита местност и се влива в Каспийско море. Каспийско море е само за себе си – не се съобщава с друго море. До западния край на морето се простира Кавказ, най-просторната и най-високата планина между планините".

"**204.** ...това море, наречено Каспийско, е прегърдено от Кавказ; а в посока към зората и към изгрева на слънцето се разкрива равнина, широка и необгледана. Една съвсем малка част от тази равнина заемат Масагетите, срещу които на Кир му се дощяло да воюва".

с. 100 "**205.** Царица на масагетите, понеже мъжът й умрял, била жена, чието име било Томирис; ... Кир ...повел в поход войската си открито към Аракс срещу масагетите; прехвърлил мостове през реката, за да мине войската, а върху ладиите ...издигнал бойни кули".

с. 103 "**215.** Масагетите носят облекло, подобно на скитското, и водят начин на живот, подобен на скитския, бият се на коне, и без коне (владеят и двата начина), стрелят с лък, хвърлят копие и обикновено носят сагари. За всичко използват злато и мед. Каквото

им трябва за копията, за върхове на стрели и за сагари, все от мед го правят; а за главата, коланите и ремъците през рамо използват злато за украса ...Конете им: около гърдите им слагат медни ризници, а поводите, юздечката и начелниците украсяват със злато; желязо и сребро изобщо не използват"

"216. Не сеят нещо; живеят от добичета и риба; от Аракс хващат много риба; пият много мляко. Единственият бог, който почитат, е слънцето, на което принасят жертва коне".

(От книга втора на Херодот)

с. 203 "88. Тъй Дарий, синът на Хистапс, бил признат за цар и всички в Азия му били подвластни, освен арабите ...".

с. 204 "89. Дарий установил в Персия двайсет области, които самите перси наричат сатрапии; като установил областите и им назначил управители, Дарий наредил всеки народ да му плаща данък ...".

с. 205 "93. Саките и каспиите докарвали двеста и петдесет таланта – това била петнайсета област. Партите, хорасмиите, согдите и арсите давали триста таланта, това била шестнайсета област... Народът на Индия е далеч най-многобройният от всички, които познаваме, и докарвали данък ...триста и шестдесет таланта златен пясък; това била двайсетата област".

с. 211 "117. В Азия има една равнина, оградена отвсякъде с планини; в тези планини има пет скални пореза. Тази равнина била някога на хорасмиите, тъй като се намирала в границите на територията им, както и тази на хюраканиите на партите, на сарангите и на таманайте; но след като персите завзели върховната власт, равнината станала притежание на царя. Та от тази всъщност околна планина изтича голяма река, името ѝ е Акес. Преди, разделена на пет ръкава,

тя напоявала земите на онези народи, за които говорих, отивайки по всеки един от скалните прорези до всеки един народ...".

ХЕРОДОТ – 2

(От книга IV на Херодот)

с. 12 "11. Скитите номади ...живеели в Азия, но масагетите ги притиснали с война и те преминавайки през река Араксес, се отправили към Кимерия".

"12. ...бягайки в Азия от скитите, кимерийците се установили да живеят на полуострова, където днес е елинският град Синопе...".

с. 14 "16. Дори Аристеас, за когото споменах ... не твърди, че е ходил по-натам от земите на иседоните ...Аристеас казва, че иседоните са тези, които са му разправили за тези земи".

с. 15 "21. Преминеш ли река Танаис, вече не си в Скития. Първата област, на която попадаш, е на савроматите, които като се почне от най-вътрешната част на езерото Меотида, обитават земите на север ... Над тях втората област държат будините – страна, цялата в гъсти гори с всякакви дървета... Нататък от страната на педиските – плешивите хора, ...които обитават подножието на високи планини".

с. 16 "24. Ние добре познаваме страната чак до земите на плешивите ...и за народите, живеещи в земите преди тяхната ...Скитите...се разбират с тях на седем езика със седем преводачи".

"25. ...за племената, които живеят над плешивите, за тях никой не може да разкаже нищо точно – страната е преградена от високи, непроходими планини и никой не ги преминава".

с. 22 "46-47. Скитите...нямат нито градове, нито строени крепости ...умеят да пускат стрели, както са

на кон, не живеят от земеделие, ами от скотовъдство".

с. 25 "**59.** Молят се само ...най-вече на Хистия, на Зевс и Гея; ...а след това на Аполон Афродита=Урания, на Херакъл и Арес".

с. 27 "**65.** ...самите глави (на убитите противници), но не на всички, а само на най-големите им врагове ... я позлатяват отвътре ■ така я използват вместо чаша".

ЩЕРЕВА

с. 511 "Установена е строителната история на паметника. На мястото където е изградена Голямата базилика, се откриват три строителни периода. За първия свидетелствуват останки от кръстовидна сграда, със заоблени рамене, от която са запазени хоросанови подложки на основата с гъста мрежа от дупки от вертикално забити в земята дървени колове (пилоти). С тази сграда се свързват некропол от епохата преди приемането на християнството в Б-я и възпоменателните надписи от времето на хан Омуртаг (814-831). За характера ■ предназначението на тази сграда съществуват две работни хипотези. Някои я приемат за езическа култова постройка унищожена съзнателно след приемането на християнството (Ст. Ваклинов). Според други изследвачи сградата е християнски храм, построен от Борис I след покръстването (Т. Тотев)".

ЮХАС

с. 6 "Най-стари известия за тюрко-българите намираме в историческите съчинение на народите, които са живели в съседство с тях. Имаме предвид китайските хроники и летописи за събития далеч преди новата ера. Днес вече е известно, че тюрко-българите и европейските хуни са отделни, независими един от друг народи".

с. 9 "Китайските хроники са по-точни, но при тях всеки народ и племе са означени с китайско название, което не съвпада с названията в европейските извори".

с. 17 "Сабирите са дошли от Източен Туркестан и са заели местата на сарагури, оногури, и огури и, както знаем, край р. Иртиш образували и държавата Сабир, откъдето иде днешното название на областта. Има и други потвърждения, че Западен Сибир е бил прародина на тюркско-българските племена и на огури, оногури и сарагури".

"Дюла Неймет доказва местонахождението на тюркско-българската прародина в Западен Сибир с факта, че през II в. р. Урал е имала прабългарско име. Старото ѝ наименование било променено по заповед на Екатерина II, тъй като с него бил свързан споменът за въстанието на Пугачов. Някогашното тюркско наименование на реката било Яик, което при Птоломей (около 140 година) се среща като Даикс, а в съчиненията на Менандър от VI в. – като Даих".

с. 19 "Според сведенията на китайските летописи отделни тюркски племена около 2000 г. пр. н. е. се оттеглят под натиска на други племена в географската граница между Европа и Азия. Според същия източник най-западната и най-северозападната територия, разположени около изворите на Иртиш и Об, са се населявали от племе известно под името тинг-линг (дин-лин). Имаме сериозни основания да смятаме че този народ е идентичен с огурските тюркско-български племена. Името тинг-линг фигурира в китайските документи от края на III в. пр. н. е. Тогава обаче китайските историци го използуват като име на държава".

с. 20 "Решаващо доказателство за тъждествеността на тюркско-българските племена и западната част на племената тинг-линг беше намерено от Карой Цегледи при съпоставяне на византийските с китайските писмени източници. Според сведенията на Приск Ритор огурските племена, в т. ч. и оногурските, пристигнали в района на Волга и Кавказ [redacted] съседство с аланите през 463 г. Тези земи остават под тяхно управление и сто години по-късно, когато войските на западния тюркски хаган пристигат край Волга през 567 г. Въз основа на разказаното от тези пратеници византийските източници представят оногурите като могъщ [redacted] уверен в собствените си сили народ, който се изправя на борба с "непобедимите " тюрки, но надеждите му не се сбъднали [redacted] бил принуден да им се подчини. От летописите на китайската династия Суй научаваме, че същата тази област (долината на р. Волга и населявания от аланите район) е владяна от западната група на племенния съюз тие-льо и създаването на тюркската империя било последвано от борбите между тюрките и представителите на този племенен съюз. Летописът на династия Вей отъждествява племенния съюз тие-льо с живялото по-рано в Западен Сибир племе тинглинг. В летописа на династията Тан като членове на племенния съюз у-хо, у-го (т. е. угорски племена, тъй като китайската транскрипция не може да отрази звука р)".

с. 29-30 "Творец на всичко е небесният бог Тангра или Тенгри (небето) и живее на най-горния етаж. Вероятно в началото бог Тангра е бил единствен, защото това отговаря на старото обществено устройство на тюрко-българите, т. е. на голямото им патриархално семейство. Небето или слънцето е било господар, както на земята е господар бащата в семейството и

ханът в държавата. ...е бил силно развит култът към хана, но от надписа на хан Омуртаг се вижда, че не са го смятали за бог.

...Менандър пък съобщава за тюрките, че независимо от това, че почитали земята, водата и огъня, все пак имали само един бог – "създателя на света.

с. 65 "Убедително доказателство за това е писмото до китайския император от Моде (176 г. пр. н. е.), основал азиатската държава на хуните, които са споменавани в китайските летописи под името хун-ну. В това писмо хунският вожд съобщава, че "с божия помощ и благодарение превъзходството на своите командири и войници и на отличните коне той покорил двадесет [redacted] шест държави (термин, употребен според китайската писмена традиция – бел. ред.) и "те всички станали хуни, а народите, които опъвали лъкове, се обединили в едно семейство".

с. 105 "Основавайки се на работата на своите предшественици и на разкопките по левия бряг на Енисей, С. А. Теплоухов пръв систематизира бронзовата и желязната епоха в Минусинската котловина. Изхождайки от наименованията на отделните находки, той разделя медно-бронзовата епоха в хронологичен ред на следните култури *афанасевска култура* (до 2000 г. пр. н. е.), *андроновски култура* (до 1500 г. пр. н. е.) и *карасукска култура* до 1000 г. пр. н. е.)".

"...С. В. Кисельов написва труда "Древна история на Южен Сибир". Вдъхвайки живот на камъни [redacted] кости, той пресъздава древната история на сибирските племена и макар да не достига до идентифициране дин-лин и огуро-огузките племена, по същество решава сложната задача за произхода на древните жители на тази област".

с. 106 "ГФ. Дебец посочи, че древното европоидно население на Минусинската котловина през времето на

карасукската култура започва да се смесва и в навечерието на новата ера монголоидният елемент според него става все по-доминиращ.

"От китайските извори знаем, че в Минусинската котловина е живял западният огурски клон на племената дин-лин. Въпреки това ние не разглеждаме разкрития там материал изцяло като наследство на огуро-дин-лин. Защото в Минусинската котловина, хилядолетия населявана от огуро-дин-лин, са пребивавали различни племена и са се сливали с тях. Затова археологическият материал е и кръстосан, и смесен".

с. 107 "В Минусинската котловина С. А. Теплоухов се натъква и на некрополи от неолитната епоха. ..Според Г. Дебец намерените тук черепи и скелети показват твърде своеобразни белези. Мъжките черепи още нямат някои белези на мъжките черепи от по-късната афанасеевска култура, но при някои крайни варианти на женските черепи тази прилика вече е налице. Безспорно е следователно, че те не са спадали към монголоидния тип, който през неолита е господствуващ тип в Енисейско-Ангарската зона".

с. 109 "За разлика от заобикалящото ги монголоидно население създателите на афанасеевската култура, които може би са били предци на племената огуро-дин-лин, са се числили към палеоевропоидния тип. Техни характерни черти са остро издаден напред нос, относително ниско чело, ниско разположени вежди, широко чело. От днешните европейци ги е отличавало широкото лице".

с. 114 "При афанасеевската култура огуро-огузките дин-лини населяват поречието на Енисей и образуват най-източния клон на европоидните племена в Евразия. Племената огуро-дин-лин, които пребивават по средното течение на Енисей през третото и второто хилядолетие пр. н. е. вече се отделят от масата

на източносибирските обитатели, продължили своя поизостанал ловно-рибарски начин на живот. Културните връзки на огуро-дин-лин били насочени на запад и югоизток, което е засвидетелствувано от много "вносни" стоки".

с. 116 "Докато паметниците на афанасеевската култура са разположени по долината на Енисей и нейните притоци, андроновската обхваща значително по-широка територия. По необятните земи на Казахстан, на изток от планинските вериги на Урал и р. Урал, в Западен Сибир, в южния район на Урал са живели племена, които са ни завещали паметниците на т. н. андроновска култура. ... През втората половина на второто хилядолетие пр. н. е. андроновските племена се разселили далеч на юг, появили се в южен Казахстан и в Киргизия, където са открити голям брой паметници с белези на андроновска култура. През този период племена с близка до андроновската култура се появяват не само в Хорезъм, но и в южните райони на Средна Азия чак до границите на днешен Афганистан и Пакистан. Общо погледнато, тази култура е монолитна. Нещо повече, на запад от нейната територия по протежение на цялото Долно и Средно Поволжие, а също от Черно море до Днепър, на юг по степите, простирайки се до днешна Одеса и гористия степен пояс, ограничен от басейна на р. Оса, са живели племена с т. нар. "култура на гробниците с гредоред", твърде близка по външни белези до андроновската култура".

"Някои археолози смятат, че създатели на тази култура са племената дин-лин, живеещи по поречието на Енисей. Потвърди се обаче и тезата, че нейните създатели отначало са живели по Средното Поволжие и в южните райони на Урал".

с. 128 "Голямата разлика между андроновската и карасукската култура наистина е очебийна. ...Населени-

ето станало много по-подвижно и поддържало връзки не толкова със Запада, колкото с Изтока и Югоизтока: Манджурия, Северен Китай, Байкалските области, територията отвъд Байкал, както и с древното население на Средна Азия.

с. 129 "При карасукската култура дървото изчезва от вътрешната уредба на гробовете. Погребението се извършвало в дялани от камък саркофази".

с. 132 "Високото развитие на бронзовото производство през карасукската култура по поречието на Енисей, каквато по-рано няма в Западен Сибир, вероятно се обяснява с югоизточните контакти на тогавашното население.

с. 133 "Карасукските паметници на територията от Енисей до Северен Китай днес може да се проследят в няколко локални групи: в района на Байкал ...в Минуската котловина и Алтай – там броят на същинските карасукски паметници е най-голям; и накрая в Казахстан – в Семипалатинск и в района на езерото Зайсан. Според бележки в китайските хроники именно по тези места са се разселили племената, обитавали преди това Северен Китай. ...Това обяснява и някои родствени черти в календара на китайците и тюркобългарите".

с. 142 "Създателите на афанасевската култура – племената огуро-дин-лин, както видяхме... са спадали към европоидния тип – само широкото лице ги е отличавало от днешните европейци. Но потомците на народа, създал карасукската култура, вече били примесени с далекоизточни монголоидни елементи. Налага се изводът, че голямата промяна в телесната конструкция на огурите, или тюрко-българските племена, настъпила по време на карасукската култура (1200-700 г. пр. н. е.)".

с. 143 "Днес е възприето единодушно становището, че прародината на динлинските племена е на те-

риторията между пустинята Гоби и Жълтата река". (Киселев, с. 106)

с. 163 "Общоизвестно е, че в края на III в. господството на племенния съюз хиунг-ну се разпространило от Средна Азия далеч на запад и от 201 г. той подчинил южно-сибирските племена. Като ни запознава със завоеванията на хуинг-ну, Съма-Циен в "Шики ("Исторически записки") споменава, че те завзели "земите на дин-лините" и ги покорили. "Затова племенните вождове отстъпили пред вожда Мао-дун и го признали за мъдрец".

с. 171 и 172 "Огуро-дин-лин от ташчикската култура и преселилите се в Европа тюрко-българи имали по-слабо изразена монголоидност в сравнение с днешните хакаси. В това отношение твърде важни са данните от китайските летописи. Според тях потомците на старите огуро-дин-лини – киргизите, които населявали поречието на Среден Енисей, били "червенокоси, с румени лица и сини очи".

с. 210 "В историческата наука се смята за доказано, че в началото на нашата ера голяма част от тюрко-българските племена обитават земите по горното течение на реките Аму Даря и Сър Даря, докато основната маса продължава вероятно да живее в Западен Сибир, в Джунгария, в плодоносните оазиси по долината на р. Тарим и в Източен Туркестан. Под непрекъснатия натиск на китайци и сянбийци хуните изтласкват значително тюркско население на запад към Ферғана, Согдиана и Бактрия, където тюркското племе юечжи създава огромното Кушанско царство, просъществувало до III в. Населявайки земите, дето някога е цъфтяла древна земеделска цивилизация в съседство със старите културни центрове на Средна Азия, Хорезъм и иранската култура на Партската държава, тюркските племена бележат бързо развитие. През този период

тюрко-българите несъмнено са полуномади, което определя и техния начин на живот".

с. 212 и 213 "...в края на VII в. племето кучи-булгар (коцагири) живее сред тюркско- българските племена на север от Сарматия, но старата им родина е локализирана от В. Хаусиг в района на град Куча. Същият се намира в Средна Азия или по-точно в Източен Туркестан край пътя Кашкар – Нами. Сведенията за това време са от по-късна дата – от V в., но това е все още времето, когато по средното течение на Сър Даря живеят отделни тюркско-български племена. Дори до края на VI в., както посочва Михаил Сирийски, от този район продължават да се придвижват към Европа закъснели вълни на тюркско-български племена".

"Според древните хронисти населението на град Куча произвеждало много търсени стоки, като мед, желязо, тънки вълнени платове, олово и др. По всичко личи, че търговията в Куча била развита много добре, тъй като в редица древнокитайски хроники се съобщава за търговци от Куча "които продават най-вече юфт, килими, червен арсеник, белила, парфюми, хубави коне и зубри". Жителите на Куча обичали музиката, на Нова година устройвали празненства с боеве на камили и кочове, надбягвания с коне. Земята им била плодородна, раждала пшеница, ориз и грозде, а в Куча добивали метали и злато".

"Тези сведения се допълват в арменската география "Ашхарацуйц" от края на VII в., която между племената, обитаващи подножието на Памир, посочва племето *булхи*. Идентичността на названието булхи с названието българи се потвърждава от друг арменски източник, цитиран от В. Каховски. Там народното име булхи е употребено вече за живеещите в европейска Сарматия тюрко-българи. При това племето булхи ■ споменато тъкмо в кръга на онези племена, които

са били родствени с тюрко-българите или са влизали в техния племенен съюз. Арменската география локализира племето булхи в района на някогашните държави Согдиана и Сакастан". В тези две области обитават до 15 племена, които са богати занаятчийски и търговски племена, които заемат пространството между Туркестан и арийците (т. е. Иран) ■ подножието на планината Имеон, която е по-висока и по-дълга от всички планини. От 15-те племена (в Согдиана и Сакастан) един се нарича масагети, неговата царица умъртвила персийския цар Кир . След него идва племето бхух (уточнено от С. Еремян – булх), на северозапад от его са холозъмците /т. е. хорезъмците, където в областта Тур се добиват Хорезъмски камък ■ най-хубавият сердолик".

с. 272 "Територията, носеща името на согдианците – Согдиана, околностите на днешна Бухара и Самарканд, е била една от крайните провинции на Ахеменидската империя, а по-късно – в средата на III в. пр. н. е – се откъснала от Иран, за да просъществува самостоятелно до завоюването ѝ от арабите".

с. 418 "Дюла Шебещейн доказва, че странстващите певци от XI в. се появяват обикновено на втория ден на Коледа, а през Средновековието Нова година се ■ посрещала на 25 декември".

с. 419 "Това положение на пролетното равноденствие се пада приблизително около 4000 –2100 г. пр. н. е. ... (Дюла Шебещейн) През следващите векове интересът на източните народи, боготворящи слънцето, се насочва не към пролетното равноденствие, а към зимния кръговрат.

ЗА БЪЛГАРСКОТО ВРЕМЕЧИСЛЕНЕ

Най-доброто, най-опростеното и най-точното, съществувало досега на Земята, е българското времечислене. Разкрива се в: някои откъслечни най-старинни китайски известия; в откъслека, известен като „Именник на българските ханове", и някои каменни надписи и други писания, като това на Тудор Доксов, и в запазили се досега български народни обичаи.

Звездоведските му основи, като троене на небосвода; кръговрата на Яикул (кит. Суи-синг, евр. Юпитер); правилото за Назначени Наместници (кит. Шоти-ко); съотношение на посоките – последните от Ока на Колата с тия на предните ѝ звезди и Овчарската (кит. Кио, европ. Арктур) и Средищни (по-рано Средищно звездно вкупяване), изглеждат дълбоко вкоренени в IV, а може би и V хилядолетие пр. н.е.

Звездата Тенгри на кит. Тйен-и – 天 – „Небесно единство", която се намирала най-близо до средищното място към 2824 г. пр. н.е., може да е била избрана за Средищна еднакво в 2806, 2866, както и 3086 г. пр. н.е. И сегашната „А" от М. Кола е станала вече „Полярна" отдавна, въпреки че ще достигне това си място едва в 2105 г. Но още преди Тенгри, имало е несъмнено звездни вкупявания, които са служили като Средище за определяне тултежа при троенията на времената, било в нощта, било, с помощта на предните от Колата, края на Ока и Овчарската, троенето на времената в годината, както и троенето на небосвода и въобще на просторите. Защото, още в ония далечни времена хунорско-българското звездоведство е служило и като един от основните указатели на мисълта във всяко отношение.

Крайното изтънчване на наблюденията позволило в сравнително съвсем къси времена определянето на

няколко следващи се наскоро една друга средищни: след Тенгри, И-Тйен- 乙天 -2668 г. смествана с първата и двете Тай-и - 太 – „Върховно единство", по-първата в 2263 г., по времената на ц. Яо, и втората в 2171 г., по времената на ц. Ю, все преди Хр., също смествани една друга. Само първата – Тенгри, е била сравнително светла – 3,5 вел., „А" от Дракона (европ.); следващата – „Първа (или „Единствена") в Небето, само 4,8 вел., „И" пак от Дракона, докато останалите две Тай-И-ВЕg, едва от 6 вел. – почти невидими за обикновено око.

Избирането на такива Средищни звезди и наименоването им с особените имена, показва не само крайно изтънчена наблюдателност, а и упоритото търсене с определена цел, точно неподвижно средище и най-точното му означаване, макар и с най-слабовидима звезда. Каква е била тази цел? Какво е означавало средищното място и какво е обезпечавало точното му означаване?

Целта е била откриване постоянно средище на Вселената – колкото и далече да е то и колкото означаващата го звезда, поради това да изглежда по-слабовидима –, а това познаване и означаване, обезпечавало точното определяне туптежа на времената: в денонощието, годината и живота на човека и рода му, в Природата и Вселената; означавало още и точните посоки, не относителните от личното средище на човека, а и общия важещи в Пространството и неговите простори. Търсещи това средище, те ще са разбрали, че денонощното завъртане на небосвода е само привидно, дължащо се на собственото на Земята завъртане около себе си, а също ■ годишното на небосвода е пак така привидно и изразява обиколката на Земята около Слънцето. Тъкмо тази пълна обиколка на Земята представя и времената годината – основата на българското времечисление.

По тия времена обаче, никъде във никое познато средище на културата в Европейския материк или Африка, не са търсели в помощ на своето времечисление постоянно средище в небосвода. Навсякъде другаде за изчисления на времената са си служили със залези и изгреви на лични звезди, като образували с тях годишни списъци, наричани зодиаци. Този начин давал в най-добрия случай точност от 3 до 5 дни. Българско-хунорските начини с измерване дължината на обедната сянка на стожера в зимния слънцестоен ден и отбелязване със звезда минаваща презлапа, точно в утрото на този ден, давал точност до ден и час. С точните посоки пък, особено нощем, никой друг не се занимавал.

Като знаем обаче, че известията за всичко това се намират в старинни китайски писания, изниква питането: не са ли тези познания китайско, а не хунорско-българско достояние? Както са мислили повече от изследователите, както мислел и Леополд де Сосюр, един от най-добрите познавачи на старинната „научна" китайска астрономия, почти до годината на смъртта си.

От същите старинни китайски писания, знаем за живота, разбиранията, стремежите, както на китайските тогава населения, така и за хунорите, които още тогава китайците познавали като „сан-ху" – трите хунорски племена, едно от които са били българите. Докато хунорите били стадници, ловджии, воини, постоянно в движение, прекосяващи многократно пустинята и живеещи в лесно преносимите си чъдъри, движещи се както дене, така ■ дори повече нощем. Едно от най-големите им удоволствия както в движение, така и при почивка нощем, било наблюдение на звездното Небе. Китайците, земеделци, живеещи почти неподвижно, обичали веднага щом мръкне, да се приберат в жилищата си, дупки в земята, и „високо" да вдигнат вратата, с

пожелание нищо да не ги безпокои до съмване. Ненавиждали всякакви нощни гледки и наблюдения и смятали звездоведство и времечисление „царска работа". Смятали на десетдневия и то до 5-я век пр. н.е., най-много до 6 десетдневия. Измежду звездите познавали само някои от най-светлите. Подобни имена на звезди, като казаните по-горе, ако ■ възможни като преводи, били основно противни на китайските двоични (дуалистични) разбирания. Това особено се отнася до понятието Тай-и – ВЕд, против което китайците упорито се борили в продължение на повече от две хилядолетия.

Но, как са могли да бъдат вмъкнати и запазени в китайските писания хунорски имена и разбирания, дори и само като преводи?

Китайската държава не би могла да възникне върху двоичните противодържавни схващания в миналото на тамошните населения. Тя е дело на хунорски държавнически дух и устройствена мисъл. Отделни търди, понякога дори цели орди, откъснали се от „сан-ху" – трите основни хунорски племена, както ги наричат китайците, са завладявали китайски землища и подчинявали техните населения, устройвайки ги в своя и тяхна защита в малки или по-големи държавици. Преди да се претопят напълно, те нареждали да бъдат записвани познанията им, наблюденията, опитът и разбиранията им, които така се запазвали като почти „неразбираеми", „свещени" указания в поколенията.

В ония времена, 27-я, 26-я в. пр. Хр., в някой хунорски, възможно български род, се родил изключителен, с необикновено проникновение и дълбочина човек, който обхванал в начално единство дотогавашните хунорско-български разбирания и познания за Природата, Вселената, звездоведството, Пространството и просторите, Времето и времената, живота и устрой-

ството на всичко това. Докато проф. Шаван нарича това „особена религия", Леополд де Сосюр го смята за „силно развита наука", изпреварила ■ звездоведско и времечислително отношение, халдео-египетските познания с най-малко две хилядолетия, до Хипарх, а европейските с четири хилядолетия. Той, Сосюр, препоръчва тяхното преподаване в мореплавателните академии!

Името на този човек отдавна е било напълно забравено, но името на неговото учение носят и досега двете най-слабовидими Средищни звезди – Тай-И – „Върховно Единство".

Първото запазило се писмено свидетелство от тия времена са така наричаните „Установления на Яо". Цар Яо бива смятан за „приказен", но действително е съществувал и установленията му, силно оспорвани до неотдавна, са потвърдени с положението на звездите на самото Небе по ония времена, 24-я и 23-я век пр. Хр., дадено точно в един откъс от тях. Този най-важен за нас откъс, в звездоведско и времечислително отношение, гласи: „Средният ден (прол. равноденст.) звездата Няу служат да цъфти средата на пролетта. Дългият ден (лятно слънцестоене), звездата Хую установяват средата на лятото. Средната нощ (есен. равн.) звездата Хсю установяват средата на есента. Дългата нощ звездата Мао (зимното слънцестоене) служат да определят средата на зимата. Годината (има) 366 дни. Вмъкнатият месец установява четирите годишни времена". Този откъс съдържа не само кръговрата на времена, но и на начала – главно на дейното и почивното и израз на мисъл за допълнителност, взаимодействие, противоположност и тъптежност в кръговрата, ако и изразени полуприкрито и неспоменавани изрично, както изрично не е споменавана и Средищната по тия времена, първата Тай-И – ВЕд.

По времената на втората Тай-И управлява първия в Китай наследствен царски род Хсия. И неговия учредител – великия ц. Ю бива смятан за „приказен“, но съществува несъмнено. Китайските книжници не могат да му простят, че въвел в Китай наследствена царска власт. Нему се приписват много откъси от летописа Шу-кинг. Особено неразбираем се смята „архаизма“ в него, според който: „петте сиреч, четирите годишни времена“ и който удостоверява, че още по негови времена първият ден на годината, сегашният български „Идинак“, Еиналем от Именника, е бил отделен в особено, най-важно средищно – първото годишно време, с което годишните времена стават пет, а не четири.

Поради хунорския му произход и запазване докрая на царуването му на хунорски нрави и обичаи, Хсия (Сия) – родът на ц. Ю, бил мразен в Китай, повдигани били въстания и най-после бил свален и прогонен при хунорите. Последван бил от вече китайския по произход род Шан-Ин, който управлявал Китай 650 год. Ин били свалени от полухунорските Джоу, които били запазили хунорските си разбирания, възстановили слънчевото времечислене, въвели хунорските си разбирания и нова Средищна, – „Б“ от М. Кола, тъй като в хилядолетието изтекло от времената та втората Тай-И, тя била останала твърде много встрани от средищното място. Джоу въвели в Китай халтаво устройство, което се превърнало във феодализъм, а и те скоро се покитаичили. Но ако и само книжно, те запазили старинните хунорски постижения в познанията, времечислението а донякъде в звездоведството, които се превърнали в неразбираеми за съвременниците „архаизми“. В императорската готварница запазили или по право възстановили старите хунорски жертвоприношения именно: зимна жертва (за зимн. слънцестоен ден) млада свиня

– българското коледно прасе; за първия ден на втората третина от годината – агне – българското гергьовско агне; за летния слънцестоен ден – червен петел – българското петровско пиле; за средата на китайската година, почти съвпадаща с началото на третата годишна третина, варен бик – както и досега на третия български народен събор.

Въпреки че в управлението си Джоу имали като една от най-важните служби „велик княз астролог“, времечислението им и календаря им бивали постоянно в плачевно състояние. Ставало нужда понякога да се прибавят за оправянето му по три допълнителни месеци – четвърт година. Докато пък в народа продължавали да си служат с шест десетдневия, като нямали понятие за година, както това се вижда и от предаден в летописа Цо-чуан, анекдот.

През втората половина на 3-я в. пр. Хр., полухунорските Цин завладяват и обединяват изцяло Китай. Те, както и също обединената хунорска империя си служат със същото звездоведство и времечисление, ползуват както 12-год. Янкулов „животински“ кръговрат и 60-годиш., на Великия Кроеж кръговрати; тросията; звездите указателки; правилото Шо-ти и т. н., докато китайските населения продължават да се приучват в използването на 12-год. кръговрат за броене на месеците. След завършване напълно обединението, Цин Ши-Хуан-ди, в г. Змей, от кръговрата Вода, за благодарност се поставя под покровителството на Вода, приема цвета ѝ (черно) за свой средищен и постановява, като трои: долу (юг) – Китай – червено, и горе – златно (Хунорско).

Почти заедно хунори и Цин приемат нова Средищна – съвременната по-късно на Исуса, – тъй като „Б“ от М. Кола вече е доста далеч от мястото, соче-

но от земната ос. И хунори, и Цин минават отново към 12-месечна година, изоставящи приетата от тях 13-месечна редовна год. Това косвено се потвърждава от запазилия се старинен чувашки календар (13 месеца от по 28 дни).

Малко преди българите да се видят принудени да се изселят на запад от живелищата си в съседство с Китай, имп. Ву-ти от Хан – след 2-хилядолетна борба на Китай против ВЕд, – се оставя да бъде убеден да приеме за главно божество хунорското ВЕд-Тай-И. На зимния слънцестоен, 113 г. пр. Хр., той лично му принася най-голямата императорска жертва. Наистина, в угода на двоичните свои и китайски схващания той прогласява и „Суверенката Земя" за Божество.

* * *

Българите били принудени да напуснат прародината си, северозападно от Китай, за да запазят свободата и достоянията си – своите разбирания, познания и начина си на живот, обичаите си, между които били от особено значение тяхното звездоведство и времечисление. И те успели да ги запазят, в много отношения, почти до не много отдавна.

Благодарение оцеляването на два – казва се, че бил намерен и трети – откъса от преписи от писание на славянобългарски, наречено „Именник на българските канове" – Именника, сега имаме несъмнено пряко свидетелство за тяхното тогавашно времечисление, а косвено и за тяхното звездоведство, устройство и разбирания.

„Авитохол жит лет 300 род ему Доуло а лет ему Дилом Твирем. Ирник жит лет 150 лет род ему Доуло а лет ему Дилом Твирем. Гостун наместник сии 2 лет род ему Ерми а лет ему Дохс Твирем. Коурт 60 лет

дръжа род ему Доуло а лет ему Шегор Вечем. Безмер 3 лет а род ему Доуло а лет ему Шегор Вечем. Сии 5 кънъз дръжаше кнъжение обону страноу Дуная лет 515 остриженами головами и потом приде на страноу, Дуная Исперих кънз тоджс и доселе. Есперих кнз 61 лета род ему Дуло а лет ему Верениалем".

Това е първата, най-важната част от писанието.

Какво ни показва Именника? Той не е разказвателно писание, особено в първата си част, която има вида на израз (формула). Тоя израз, чрез посочване точен сбор е превърнат в уравнение, съдържащо по крайно опростен начин същината на българското времечисление, както и пример за начина, по който трябва да бъдат правени бъдещи отбелязвания. Тази първа част е достигнала до нас като че ли без грешки, докато следващите несъмнено съдържат някои, направени при преписванията, на преписи от преписи. Преписите не са от първообраз, който, невъзможно е, да е бил съставен на славянобългарски. Правени са били от преписен превод.

Питането на какъв език е бил съставен и написан първообразът на Именника би било съвсем излишно, ако от името и авторитета на науката не бе наложено недоказуемото твърдение, че бил писан на гръцки. Основанията за такова твърдение са, че има запазени надписи на гръцки или поне гръцки букви, че гръцкият език бил международен и др., между които, ако и не всякога, бива изтъквано „простотията и варварството" на българите. Вече съм обяснявал в „Българското писмо", че Именника ще е бил написан на български, със знаци познати на българите от по-рано, с които са били свикнали да си служат за такива отбелязвания. Много от тези знаци са влезли в новосъздадената българска азбука, а други, много по-голямата част, оказали се излишни за азбуката, са се запазили в употреба и до-

сега в народа. В по-късни китайски писания изрично се казва, че „турците възприели хунорската писменост“, а Киселев твърди за намерени в долината на р. Талас некитайски надписи от 1-я в. пр. Хр., т.е. по времена, когато българите са строили там свой ъгълъ.

Обстоятелството, че надписи и писания с такова българско писмо не са били намерени досега, в днешните предели на България, не означава, че не е имало. А само, че или всички са били унищожени, или дори че не са били търсени достатъчно усърдно, за да бъдат намерени. Пък и откъслечните преписи на Именника са се запазили далече от днешните български предели.

Предположението за написване Именника на гръцки, или поне с гръцки букви е най-невъзможното. Първата му част представя по строежа си особен израз. Не би могло да се допусне такъв израз да бъде измислен набързо, било от Исперих-кан, било от помощниците му. Подобни по строеж изрази е имало и преди това – първият, познат ни, е Яо-вия, тогава вече, 3 хилядолетия почти по-рано, – нужни за съкращения на най-стари записвания, по разни причини, напр. поради въвеждане нова Средищна, или дори случай, подобен на Исперихо-вия, когато предишни записвания ще са били останали при по-стария брат Безмер, или както при Цит-ки кан-ю, при по-младия. А и предишните, пак на гръцки ли са били? Или при Атила на латински? Известно е, че той знаел латински! Ами преди него?

Има друго особено важно в този случай обстоятелство. Исперих-кан заповядва първоначалното свое записване в деня Ени-алем, г. Бер..., в който ден провъзгласява самостоятелността на своята трепина от Българския народ. Той се отделя от брат си, защото оня приел чуждо подчинение. Кой предводител би си позволил при такива обстоятелства да използва чужд език и писмо? Такава постъпка би унищожила цялото му обаяние и доверие, що племената му са имали в него.

Написан на български, с български белези, Именникът ще е бил преведен на славянобългарски, след въвеждане азбучното писмо, навярно по времената на Симеон-цар. Превода ще е бил извършен от българин, точно и вярно, а проверени преписи, приготвени в Преслав и Охрид, ще са били изпратени в съседни славянски земи, както и в Русия.

Мнозина са се занимавали с Именника. Ще споменем само три имена: Англичанинът Бъри пръв открива в строежа му 60-годишен кръговрат. Предположи го за китайски, потърси и не откри „интеркалация“; Финландецът Микола, верно откри 12-годишен „животински“ кръговрат, разбра и доказа, че се касае до слънчево времечисление. И двамата бяха открили, почти напълно главните основи на българското времечисление. Но и двамата не бяха се досетили, че първата част на Именника е сметков израз – формула, съдържаща съчетание и на двата кръговрата, а се заеха поотделно да дирят и поправят действителни и въображаеми грешки. Грешки, доколкото има в известните преписи на Именника, могат да бъдат поправени само след като се познаваше и би се разбрала напълно тази формула. В това отношение проф. Златарски направи най-много грешки. Липсата на „интеркалации“ вместо да го насочи към мисълта, че са ненужни, го увлече да обяви „летоброенето“ за „лунно“, като забравяше, че ако времечисление може да бъде и лунно, дори и денонощно, каквото е било напр. народното китайско, на 10-дневния и до 6-десетдневния, то летоброенето може да бъде само слънчево.

Златарски се опита освен това да нагажда данните от Именника и българското времечисление, като изхождащи от Р. Хр. Така, годината, що смята за първа [redacted] 12-год. кръговрат – Мишката, – приравнява с първата сл. Хр., върху такава произволна основа, опита чрез размествания, да поправя „грешки“ в Именника. Грешки, които не прилягат към неговите лични погрешни построения. В действителност такива по-големи или по-малки грешки извършиха всички. Не само не се опитаха да разберат особения израз в първата част на Именника – ключ към разрешаване всички по-важни питания, но и прибягнаха до поправки, въз основа на данни за времената по съвсем обърканите византийски сведения, за които знаеха, или трябваше да знаят, че са объркани, ненадеждни и неверни.

Златарски с право отхвърля „поправката“ на Микола от „сиалем“ в оналем – 11, – което други пък сега поправят на 10, но следващ предубеждението си за приравняване българското времечисление към Р. Хр., а после и към византийското, обърка го вече съвсем безнадеждно. Той бе прав, като твърдеше, че в Именника има само числителни месечни имена, но заключението му от тук, че нямало въобще месечни имена в българското времечисление, бе напълно произволно. Поне два от месеците [redacted] досега са запазили обичайните си имена, Голям и Малък Сечко, или Големина и Малкина. Имали [redacted] ги и другите български племена, като напр. чувашите: Ман (голям) и Кесен (късен, по-млад) Карлач; имали са ги били и онея българи, които сега биват наричани татари; наследили са ги били и част от турците, както свидетелства Ал-Бируни. Златарски произволно твърди, че българите нямали определен ден за начало на годината. Те са го имали, и то най-добрия възможен – зимния слънцестоен, с множество имена, някои преведени на

славянобългарски още по времената на покръстването, като напр.: Пръвден, Еднажден; Единак, сега Идинак и др. непреводими, като Коледа напр., присвоено след покръстването на Рождество, защото зад него е трябвало да бъде прикрито тържественото и шумно чествуване, забранено от църквите за самия слънцестоен ден. В действителност няма друго така точно и вярно определяне слънцестойната година, както означаването ѝ с постоянен непроменим поради особеността си начален ден, както слънцестойния зимен – най-късия с най-дългата нощ, с две наблюдения, които всеки здрав човек е могъл вярно да извърши. При такова определяне началния ѝ ден, продължителността на годината е съвсем точно определена, дори и да не се знаят точно дните ѝ по число (365 или 366).

В началния си израз-формула, Именникът крие и още сведения, които поотделно Бъри и Микола не бяха успели да видят. Така [redacted] „Авитохол жит лет 300“ и „Ирник жит лет 150“ се разкриват не само кръговрати. 60-годиш. бе вече познат от китайско времечисление, макар и нееднакъв с този на хунори и българи. При това той бе само единия от кръговратите на Именника. Другият, откритият от Микола, 12-год., носещ имена на животни, бе станал известен чрез, тогава неотдавна, откритите турски надписи, поради което означени като турски. В действителност това бе Янкуловият (Юпитеров) кръговрат. В турските надписи липсва всякакъв намек за 60-годиш. Причината ще е липсата на такова съчетание между 12 и 60-годишни кръговрати и у китайците, от които турци са възприели своето времечисление. Китайският 60-годишен е подобен на техния двумесечен – 6-десетдневен, докато хунорско-българския е съчетание между Янкуловия 12-год. и кръговрата на 5-те Вещества-Начала, по техния

Творчески кръговрат на Великия Кроеж (поправения!), (Петте Вещест.-Начала западните превеждат с 5-те елемента, докато русите с 5-те стихии).

И така, времената на Авитохол 300 г. и на Ирник 150 г. предават и нещо повече; Авитохоловите са 5 шестдесетгодишни, а Ирниковите 2.5 60-год., но едновременно те са 25 – 12-год. на Авитохол и 12.5 – 12-год. на Ирник. И Авитохоловите и Ирниковите започват с год. Дилом–Змия, м. Твирем – 9-я. Ирниковите обаче завършват с г. Докс–Свиня, пак м. Твирем. Началната година и в двата случая е Дилом, която и по трите вида животински кръговр. (и в Китай!), именно: примитивен; реформиран и традиционен, е седма подред – първата от втората половина на годината, при това първата, втората и третата година, и в първата и във втората половина, и в трите вида кръговрати не сменят местата си. Това показва, че Докс – Свиня, годината, в която започва управлението Гостун – наместника, и завършват кръговратите на Ирник, е първата в животинския Янкулов кръговрат. У китайците обаче, както и у турците, приели времечисление и кръговрат от китайците, първата - Свиня, и поставена накрая, а вместо нея за първа е приета втората – Мишка. Но въпреки тази смяна, тези животни запазват действителното си годишно значение, напр. края на Ирниковите – Свиня, и в двата случая само – 579 г. По този начин Именника ни дава точното съотношение с китайското времечисление.

За Авитохол и Ирник времената са отбелязани с „хит“, докато за всички други с „Дръжа“. Вече от дадените в двата случая времена личи, че това различие не е случайност, нито грешка. С „дръжа“ явно се означава действително лично времеуправление. „Жит“ несъмнено означава живот, но личи, не живота, от раждане до смърт на едно само лице. Навярно „жит“ тук означава

същото, каквото по-късно името на превърналия се в българска буква знак – ж – (Ж) – най-опростеният изглед на българската елбетица, именно „живот“ с всички възможни допълнителни значения, а в дадения случай, живот на няколко поколения от един и същи род, в точно дадени времена.

Мнозина предполагаха, че Авитохол е друго записване името на Атила и че под неговото име се крият неизвестно множество имена – измислени или забравени – преди него. Същото предполагаха и за Ирник. Но, всичко това са оказаха лесни отговори на трудни питания, на които само Именника дава верните значения. Няма забравени или измислени владетели, няма незначителни имена, поради което да са били пропуснати; няма и никакви произволно „закръглявани“ времена. Авитохол не е Атила и неговите времена нито на Ирник са бивали „закръглявани“ или „нагласявани“.

Авитохол е име на бъдещ кан-ю, родил се в година 129 сл. Хр. – Дилом, (средата на кръговрата), м. Таирем (9). 5-шестдесетгодишни или 25 – Янкулви кръговрати по-късно се бил родил най-младият Атилов син Ирник, все от рода Дуло. Смъртта на Атила се случила пак в год. Дилом, 9-я м., но 24 г. по-късно. Тъкмо затова животът на Атила не е прилягал за израза-формула и останал неизползуван в него. Гостун от рода Ерми е трябвало да поеме управлението като наместник, докато ще може да го предаде на малолетния тогава Курт-кан, в г. Докс, пак м. Твирем, назначен вероятно на състоялия се тогава трети редовен годишен събор. Така съществуващите събития и данни за тях дали възможност да се приготви най-важната част от сметковия израз, със същината на българското времечисление.

Предстояло да се вземе и обяви важно решение – независимостта на Испериховата третина от Бъл-

гарския народ, поради това, че брат му, Владетелят Безмер, приел чуждо върховенство. Предстоял и най-големият български празник – Ешалем – Новагодина, зимният слънцестоен ден, с първия годишен събор. Естествено Исперих-кан го използувал за прогласяване тържествено самостоятелността и получаване всенародно одобрение. С това, и едно от имената на българската Нова година – Нов-Единствен, Нов-Първенец ден, като най-важно от годишните времена, влязъл в израза-формула.

Като знаем всичко това, безсмислено е да си представяме, че е могло името на Атила да бъде забравено, забравени и имената на предшествениците му, а помнен само най-младият му син с точните му времена и че и след него, било поради забравяне, било поради липса на проявили се, били пропуснати всички, до наместника Гостун. Пропуснат дори и бащата на Курт-кан, също от рода Дуло. Всичко това ни показва колко старателно и умело е бил съчетан този израз, така че в него всичко да бъде съвършено точно ■ да не дава основания за никакви съмнения, а също така и да може да бъде помнен и запазен за в случай дори когато написаните части от него биха били загубени или унищожени.

Това ни показва и нещо друго. За да бъде възможно съставянето на израза, необходимо е било щото правилата за използуване на Янкуловия кръговрат не само да са били добре помнени, но ■ непрекъснато използувани, защото без тях „паметната книжка“, каквато представяло самото Небе, би останала неизползуваема.

Спътникът Янкул (Юпитер) обикаля небосвода за около 12 години, но избързва с над 50-тина дни и поради това, ако и добре познат ■ в Халдея и Индия и другаде, не бил използуван като времеуказател. Но хунорите и българи не желаели да се откажат от него

и потърсили и намерили средство да поправят този му недостатък, още преди да били успели да установят първите си средищни звезди. Средството е известно с китайското му преводно име Шо-ти-ко, за което обаче китайците не са знаели за какво може да служи. То е било взето направо от държавното и племенно хунорско устройство, според което висши ръководители имали властта да „въздигат“ – назначават за временни свои пълномощници „наместници“, не по родовия ред.

Така в началото на първата година от кръговрата на Янкул, на слънцестойния зимен ден, се следяло коя звезда минава преслапа (меридиана) приблизително заедно с Янкул. Тая звезда бивала назначавана за пръв негов наместник. Янкул можело сега да си избързва, но звездата наместник не избързвала и показвала точно 12-те пълни години. След изтичане 12-те години, пак в същия ден (слънцестойния), бил въздиган друг „наместник“. Но тъй като могло да се случи, щото както сам Янкул, така и първият му наместник да се намират понякога под небосклона, ■ да били нужни за някакво уточняване, то на първия наместник избирали точно противоположна звезда, при което се стигнало до такова съвършенство, че разликата в часовия ъгъл между двете звезди бивал само няколко секунди или рядко по няколко минути. Това ново звездоведско устройство от двойки срещуположни звезди добило име „звезди указатели“ или „определители“. Те започнали да бъдат използувани за точно определяне часовете през нощта. Впоследствие тези звезди били заети както в китайската държавна астрономия – която не знаела как да ги използува, – така и в Индия, дето ги използували по крайно неточен начин за „Лунен зодиак“, и у арабите почти неизползувани.

Назначените наместници и съвременната им Средищна давали и особената възможност, чрез положението на Яикул, всяко събитие от особена важност да бъде означавано по начин, щото само с няколко думи – имена на звезди, да бъде „записано на небосвода" за вечни времена.

Освен че откри 12-год. животински кръговрат, Микола чрез сравняване данните от Омуртаговия (Чаталарски) надпис, който е върху камък и дава българската година Шегор – Вол, равна на 821 със също така Шегор върху орхонския каменен от 737 г., доказа, че този 12-год. кръговрат у турците е от същия вид, както и у българите.

Проф. Златарски отхвърли това сравнение под предлог, че не било указано как е била установена годината 737 на орхонския надпис. Известно е обаче, че орхонските са придружени от китайски и върху точната им датировка не може да има спор. Не може да има спор, че те са също въз основа на слънчево времечисление, като китайското. Доказателството на Микола е просто: 737+(7 кр. x 12) 84 равно 821. Можем да си послужим със същата год. Шегор за установяване г. на Курт-кановата смърт, която според Именника е също шегор. И наистина 737-96 (8k x 12) равно 641. Златарски приема, че Курт-кан умрял в 642 г., защото, според Йоан от Никиу, бил жив през 641 г. Обаче Курт-кан може да е бил жив в началото на 641 (при това септемврийска – започва 1 септ. 640!) и не е умрял през м. Вечем – 3-я на 641 слънцестойна год. Всички други сравнения, които могат да се направят с орхонските надписи, показват еднаквост, което ще рече, че и турското, взето от китайското, не дава никакви отклонения в годината.

В самото начало – първото още изречение, на следващата част на Именника е дадена и последната

част, важна за времечислението. Това изречение е могло да бъде написано дори още в началото, като бъде оставено място за написване годината: „... Есперих кнъз... род ему Дуло а лет ему Верениалем". В ясно сгрешеното „Верениалем", несъмнено „вер... означава името на поредното годишно животно в кръговрата, именно Змей, навярно посбъркано и съкратено. Еди-алем, видяхме означава: Нов-първенец, Нов-единствен и го има преведен като Единак (сега Идинак), Еднаж-ден; Нов-ден; Новагодина. Че кръговратното животно е действително Змей и че наистина се отнася до год. 644, ни уверява пак сравнение с Орхонски-Селенгинския камък – надпис, пак от Змей, 728 г. Съставен за 716 и изрязан в 728 г. Така: 716 – 72 равно 644, или 728 – 84 = 644 год. (в единия случай 6, в другия 7 кръговр.), по-рано от Селенгинския. Сега, когато вече с пълна увереност знаем че прогласяване независимостта е станало в първия ден на год. Змей (644), можем да изтъкнем още едно съвпадение: Змей е царствено животно, олицетворение на Небесния (Божия) син, съвършено самостоятелния. Това е китайско разбиране, но по обратно влияние, било е не само известно, но и споделяно до някоя степен от хунори и българи. Дори китайците са били принудени да дадат на Мо-тун кан-ю званието, преведено на хунорски Тенгри, като – Небесен син. Това съвпадение в годината и подбрания ден Единак – само деня е могло свободно да бъде подбран – за прогласяване независимостта ясно говорят за значението на събитието и защо тогава е станало първото отбелязване в Именника.

Когато говорим за сходства на китайски и турски календари и българското времечисление, трябва да се има предвид, че те, сходствата, са само външни, въпреки продължилата и досега еднаквост в годините. В действителност за турски календар не може да се

говори. Турците взимат каквото могат от китайците, използуват го за късо време и го изоставят при приемане на целяма, като го заместват с най-изостаналото съществуващо – „лунното". Както китайци, така и турци, макар че са се ползували от 12-год. животински кръговрат, те не познават в действителност основата му – Янкуловия (Юпитеровия), нито начина на ползуването му.

Както по-горе бе казано, Янкул избързва в 12-те години на своя кръговрат с над 50-тина дни. За поправка на тази му неточност хунори и българи са били учредили звездоведското правило „назначени наместници" (Шо-ти-ко). За това правило „великият княз астролог" на Ву-ти, най-добрият звездовед за времената си и най-добросъвестният летописец, не само за времената си, Се-Ма-Цйен, казва, че било излязло от употреба още преди Яо. Това значи, че в Китай никой, дори и сам той, не го е разбирал и не е знаел използуването му, докато Цин и хунорите са го използували до пропадането си, а българите, поне до покръстването. Без звезди определителки, без назначени наместници и без вярна Средищна – все хунорско-български звездоведски устройства, точното използуване на Янкуловия кръговрат е невъзможно. Може би и поради неумението си да си служат с този кръговрат, китайците късно се решили да го приемат, както и още по-късно да приемат 6-десетгодишния. Таблицата за 60 год. виж в речника Ошанин, стр. 884. Наверно поради всичко това те, китайците, не се решили да изхвърлят и „интеркалационните" си месеци.

С всичко това основният израз в Именника ни дава косвено сведения и за българското особено звездоведство, което, еднакво с общохунорското, както могава, та чак до времената на 17-я век, е било изпреварило европейското с над 4,000 години, както това твърди

А. де Сосюр. Също така косвено този израз-формула ни дава сведения за основите на държавното устройство, и главните обичаи и разбирания в народа ни: най-голям празник и най-важен в държавно управително отношение – Първия, Единствения ден – Ениалем – Идинак, денят на откриване първия редовен годишен събор. Също така важен е третият събор в 9-я месец Твирем. Наистина, навярно поради липса на значително събитие, не е споменат в Именника вторият събор, започващ в първия ден на 5-я бълг. м., но затова пък по-късно Тудор Доксов попълва тази празнота. Този ден – първият на 5-я м., по време на покръстването, се падал в денят когато църквата чествувала своя светия храбрия Георги.

Заедно с потвърждаване основното начало на троене във времената, виждаме го потвърдено както в обичаите, така и в държавно-устройствената област.

Обстоятелството, че за обяснение на неславянски думи в преводния препис на Именника и за доказване слънчевата основа на времечислението в него бе станало нужда от сравнявания с думи от турските орхонски надписи и с години, показани и установени (чрез китайски успоредици) в тия надписи, даде ново „основание" за „правилността" на възприетото крайно погрешно становище, според което хунорите и българите, дори и първичните им три племена – сан-ху, били от турски, турански произход, порода, раса и т.н., а езикът им – турски. Това погрешно становище, внесло досега толкова объркаиост във всички почти области на познанията ни за миналото на хунори и българи, сега проличава с всичката си недотъмност. Вече не само обстоятелството, че хунори и българи с особения си произход, нрави и минало са по-отдавнашни, най-малкото с повече от три хилядолетия, преди появата на турците, неща добре познати и досега, но лекомислено

пренебрегвани, но и особените им познания в областта на звездоведството, времечислене и др., както и духовното им развитие, изразено в учението за Върховно Единство, правят тази невярна „теория" неудържима. Независимо от числото и личния „авторитет" на привържениците ѝ. Това, разбира се, не накърнява в никаква степен, правото и на турците върху общухунорските достояния и духовно наследство, доколкото и те са потомци на хунори.

* * *

С няколко думи само особеностите на българското времечислене, които го правят най-доброто, най-опростено и най-точно от всички съществуващи досега на Земята – както се проявяват в старинни китайски писания, Именника и др. наши надписи и писания и в запазили се дори досега народни обичаи – са следните:

1. Отделен единствен, невлизащ в месечните и седмичните дни, ден за началото на годината, както е и в проекта на комисията при ООН, но с превъзходство над този проект, че българският Идинак е и по собствените си особености (най-късият ден с най-дългата нощ, изразяващ точно времето за обиколката на Земята около Слънцето) единствен, докато избраният от комисията при ООН, 1-ви Януари е обикновен ден, без ясно очертани и лесно установими от всекиго свои си особености.

2. Троене на годишните времена: Идинак и първите дни на 5-я и 9-я месец, представляващо особени удобства в устройството, управлението, стопанството и обучението, които ние не ценим само защото не ги познаваме. Троения и във всички други времена, до денонощието включително.

3. Тримесечията са с по равно число дни и седмици, което уеднаквява седмичното разпределение във всички тримесечия. По стария обичай, Г. Сечко и всеки първи в тримесечието месец има 31 дни, всички други по 30. Същото е прието и от комисията при ООН.

4. Използуване 12- [redacted] 60-годишни кръговрати, създаващо големи удобства в живота, както на отделните лица и родове, така и за цялото население, в управление, в образование, служебност и др. Особено, при възстановяване обичая към името на всяко новородено да се прибавя и това на кръговратната година.

Въпреки хилядолетни гонения от страна на църква [redacted] държавни власти, учудващо много от разбиранията и познанията на българите са се запазили в същината си, дори до края на турското робство. Преследванията, започнали с избиване на няколко хиляди първенци – духовни водачи на народа, още в първите дни на втория редовен събор, на който било прогласено приемане християнството. Това стреснало всички останали първенци, и самия Борис-кан.

Българите, смятащи, че между Исусовата проповед за благоволение и техните разбирания няма големи противоречия, се усъмнили в исканията на византийските църковници за жестоки преследвания и още нови гонения. Още на следния редовен събор изглежда било решено да се пратят довереници до папата [redacted] Рим с искания и питания за „чисто християнство, без петна и бръчки".

Просташката нетърпимост на византийската църква, незадоволителността на папските отговори, който явно не е разбирал българите, и противоречието в изискванията [redacted] на двете тия църкви с учението на Исуса, както българите го разбирали, породило у тях движение за запазване същината на достоянията, раз-

биранията, устройствените уредби и обичаи зад църковни празници и чествувания.

Наблюжавал Идинак – зимният слънцестоен – най-големият дотогава български празник. Набързо изглежда било решено шумните всенародни тържества и чествувания да бъдат отложени с ден-два, за деня Рождество, което така получило българското си име Коледа. Но слънцестойният ден не зависи от никаква църква, плиткоумни папи, патриарси и църковници. Потърсили прикритие за тоя ден и намерили един от най-скромните църковни св. Игнатий, зад когото прикрили чествуването – скромно, но достойно, на слънцестойния и така се получило Единаждсн-Игнаждсн. Скромен бъдни вечер, следене мига Единак по звездите в полунощ, поливане първенеца със студена вода, сурвакането му и сурвакане пеленачетата в леглата им от стара жена. Така чрез трите главни обреда: наблюдаване звездите, полива с ледена вода и сурвакането в утрото, било извършено чествуването на първия ден на годината.

Идинакският поляз дал пък и допълнителното име на деня Полязовден, за да се знае, че тоя е денят в който може да се извършва поляза. Но всичко това било свързано с точно и вярно времечислене, а то с особеното българско звездоведство.

Несъмнено голяма част от звездоведските познания и способи по времената на кървави преследвания ще да са се били загубили, забравили, опростили и излезли от употреба. И все пак изглежда, много нещо измежду най-важното е могло да се запази. Навярно то би се оказало много повече, ако проучванията и събиране на оцелялото би станало към края на робството, или поне веднага след освобождението, защото училището в ревността си да насади нови знания способствува в голяма степен за по-бързото забравяне или отхвърляне на стари познания.

Като извлечен от старинно китайско писание „архаизъм" звучат думите на Исуплийския овчар, който, запитан за Месечината, отговорил: „тя слугува на месеците". Едва ли има начин за изявяване схващането, че Месечината с мените си няма никакво значение във времечислението. Разпределението – месеците, е важното – тя само им „слугува". Началото, краят и продължителността на българските месеци са независими от мените ѝ. Така първият – Г. Сечко, почва на следния ден от слънцестойния, продължава 31 дни, Малкият продължава 30 дни и третият Вечем, също 30 дни (нямат нищо общо с Януари, Февруари и Март!); Четвъртия 31 дни и т.н.

В народа ни и досега е запазено схващането за чисто слънчево времечисление. И макар че Месечината отпреди повече от 5 хилядолетия не служи за мерило и нейните мени продължават да бъдат подложени на троене: доскоро имаше само три мени, а не 4 „фази", както се учи.

Анкетата на Йор. Ковачев преди 50-тина години показала, че голяма част от имената на звездите са били забравени в населението, че една част от имената са нови, усвоени по време на турското робство, и че повечето от старите ще да са преведени на славянобългарски. Малко са запазили старшините си имена, като Хорото с Гайдаря, Тепсията и др. Една част от звездите, посочени от населението, не са могли да бъдат отъждествени с европейски от извършващите анкетата. Навярно ще се касае за недобре известни малки звезди. Общо взето обаче, известните звезди отговарят в голямото си мнозинство на някогашните звезди определителки, способни да служат за това си назначение и при най-последните Средищни на българите, като напр.: 14 звезди от Колите; тия на Ралицата;

на Хорото; Тепсията; Кръстовете; Квачката със стожера, на Овчарската и множество от неопределените с европейски имена.

Особено важно е, че всички почти са знаели за службата на звездите по определяне дните в годината и часовете през нощта, макар че и не всички да умеят да го правят. Троенето и времената, освен в годината чрез трите главни съботни дни, и троенето на Месецината, ако и вече неизползувано, е чсягало и троенето в денонощието. Така: утрото – от полунощ до изгрев слънце; бял ден – от изгрев до залез-слънце, и вечер – от залез до полунощ. Троенията в държавата и народа са запомнени с изрази като: трета част от България; първа България; третина от българския народ, а в рода: прав ок и ляво или дясно колена.

Троенето на годишните времена с дните – най-големи народни празници и държавно устройствени събори, описвани преди повече от две хилядолетия от Се-Ма-Цйен и важещи за най-малко две хилядолетия преди, са запазили оттогава и досега почти същия си обичаен вид и начин.

За Идинак-Коледния бъдни вечер всички са събрани вкъщи. Почва каденето. Трикратно, огнището – средището на дома, после двете основни първични начала. Дейното – пламтящия в огнището огън, и почивното – водата в бял менец, топляща се над огнището. Следва петте Вещества – Начала: Огън във вид на три живи въглена; Вода за пиене в делва или стомна; Земя в пръстена чинийка; Дърво – бъдникът, полязните тояжки и сурвакници, край огнището, и Желязо (Бакър) – палежникът, на който са поставени трите живи въглена, и бакърените съдове. Следва трапезата с храните-жертвоприношения; петте посоки и ако има и други помещения, накрая и тях. След каденето, първенецът –

родоначалникът, поставя бъдника да гори на огнището и през оджака кани Бога на вечеря. Отговаря най-старата жена: вечеряйте да ви е наздраве! Първенецът и домакинята разчупват обредния хляб над самата трапеза и раздават на всекиго по къс. Почва вечерята. Не е мълчалива, както по-късно станала Идинакската, но е тържествена, без излишен шум.

Към полунощ първенецът-родоначалникът, придружен от по-възрастни мъже, излиза за наблюдение на звездите. Поклон към Средищната в мига Идинак. Бива поливан със студена вода и сурвакан. В същото време стара жена сурвака пеленачетата в леглата им. Вкъщи е разтребено; очакват се гости – коледари и сурвакари. Още отвън с песни влизат коледарите. От старинните пожелания и думи сега не е останало почти нищо. Смисълът е трябвало да бъде прикриван – църковници и чужденци поробители! По гласът и тутпежът се е запазил. Коледарите ходят на неголеми чърди или куди. След гощавка, преди да са си отишли коледарите от последната куда, пристигали и първите сурвакари – момчета на около 10-13 години, малки за да бъдат коледари. Сурвакарите не били гощавани, но ги дарявали с кравайчета и сушелки. С настъпване бял ден ставало време за поляза. Външен посетител, щом разбирал, че е първи, отивал направо вкъщи, при огнището, и с полязната си тояжка започвал да разрива останалата от Бъдника пепел, докато заискри, и тогава благославял:

Колкото искрици в огнището,
колкото звездици на Небето,
толкова здраве, радост... и т.н.
В този дом и род...

Преди покръстването, кан-ювиги, или първенецът в стана, принасял рано КОЛЕДНАТА жертва прасе пред събралия се народ. Следвало общо къпане или поливания

със студена вода. На този ден, както изрично стои в Именника, е била прогласена самостоятелността на Испериховата третина от Българския народ. След покръстването на този ден изглежда решения не са били взимани, а жертвоприношението е било забранено от църквата. По същата причина – църковна забрана, ■ къпането било забранено и пренесено на Богоявление. Църковната забрана не успяла – нали тогава ■ сам Исус бил къпан! На другия ден – първия от Г. Сечко, съборът на първенците почвал своите сборове, а докато траели съвещанията, народът и гостите се веселели – това били Буганите дни.

Първият ден на 5-я бълг. месец бил денят на втория редовен годишен събор – началото на втората годишна третина. Бил най-многолюдният и най-веселият. Всички отивали с пеленачета на гръб. Важни държавни или народностни питания, които е трябвало да получат всенародно одобрение, обикновено нямало, само възвестяване на приятни радостни събития бързо минавали сутринта през Съвета.

В 866 г. Борис-кан, навярно смятащ за радостно събитие, възвестил приемане на християнството. Това довело до крайно злощастните събития и сетнини за България. По този случай бил изключение. Съборът обикновено бил посветен на чествуване сватбите. И този обичай бил запазен дори допреди само няколко десетилетия. Бивал наричан гюлцветен и всичко бивало окичвано с цветя. На жертвеното агне, умито и вчесано, поставяли венец; родоначалникът го освещавал; всичко ставало във веселби и песни. През нощта – наблюдения на звездите и главно Овчарската.

На другия ден сутринта жертвените агнета били печени в особени пещи, издълбани в клоновете на височини, най-малко по една за всеки род. В тях по ред

семействата на рода пекли всяко свое агне. Това било стар обичай, когато по цели племена отивали на стан и нямало друг начин да опекат жертвите си. Следобеда люления, общи къпания и гледане на пръстени за бъдещи възможни годежни и сватбени двойки. След събитията през 866 г. празникът, който по ония времена съвпадал точно с деня на св. Георги, бил станал образец на прикриване старинни чествувания зад църковни празници. Георги станал най-любимият светец, ■ денят му, поличен ■ от Великден, както се пее в народните песни.

Третият редовен годишен събор се свиквал в първите дни на 9-я м. Твирем. Бил най-ненавижданият за византийски и дори за някои български църковници под предлог, че ставал в тъжни за църквата времена, като успение Богородично и Посечене. Отказвали освещаване жертвата бик, защото била „нечиста"; искали отлагане, дори забраната му. Същинската причина била чисто военното му естество, отбелязано още от Се-Ма-Цйен: преглед на войските и оръжие; преброяване населението, коне, добитък; разискване важни за държавата питания, както и начало на военни походи, войни или начало поне на ловове-бойни упражнения. На този събор в 866 г. ще е било взето решението за пращане посолство при папата, с искане за „чисто християнство" и навярно свикването му на точното време с пълния му военен блясък ще е било последната причина и повод за изпълнение църковническия заговор против Расате Олдамур-кан, ако такъв заговор е бил изпълнен. На него събор, след смъртта на Владимир-Олдамур-Расате, е бил избран за кан-ювиги Симеон ■ решено приложението на българското писмо и славянобългарския език в църквата и богослужението.

На този събор, тогава, така и досега, отивали само здрави, силни мъже и жени. Нетълно години за бой-

ни походи, бременни и кърмачки не се допускали. Деца също не се водили и не се допускали. Това са били трите главни събора. Имало е и други – извънредни, както и други чествувания по разни празненства или внезапно появили се събития.

За всички били приготвяни заедно с животинските жертвоприношения и особени обредни хлябове – също жертвоприношения. Тия обредни хлябове, нашарени с белези, имали всеки от тях свой определен смисъл, в пълно съгласие с чествуването, значението що му се отдавало и връзката му с времената. Шарките представлявали различни мисли и понятия и по начина, по който могли да бъдат съчетавани, могли точно да предадат значението, що се свързвало с дадено чествуване. Винаги то било в пълно съгласие с даденото чествуване, а също и със службата на хляба в това чествуване. Тези мисли и съчетания на мисли, що представлявали, в миналото били ясно разбираеми за всички почти. Сега обаче ние тепърва ще трябва да се научим да ги разбираме и точно разчитаме, за да разберем напълно всичко онова, що още крие нашето времечисление.

За българското писмо

В далечното минало, преди повече от две хиляди години, българите не са имали писменост в сегашния смисъл на думата. Но те са имали знаци, които са използували за отбелязване отделни понятия и мисли. Знаците са бивали издълбавани върху камък, бакър, кост, желязо, отпечатвани върху глинени изделия или отливки, изрязвани върху дърво или изшивани върху плат или кожа. Такива отбелязвани върху камък и метал има изровени ■ днешен Китай, включително и в земи, населявани в ония времена и от хунори и българи, произхождащи отпреди повече от 3500 години, а и тук в окастрените предели на днешна България, от времената на първите канове.

Вече към времената преди 2000 години, те, българите, са познавали писмеността (китайската) и при нужда (сношения с Китай – писма, и свои по-важни отбелязвания) са си служили с нея. Че това е било така, свидетелствуват: 1. Отбелязвания в китайски летописи за хунорски писма и изрично, че турците появили се към средата на VI век сл. Хр., приели хунорската писменост. 2. Руският пътешественик Грум Грижимайло видял на прохода Буйлук на Тйен-шан, малко източно от върховете на запазилата си и досега име Богдо планина, две каменни изображения с неразбираеми (некитайски и нерунни), надписи, а С. В. Киселев пише за множеството надписи, открити в долината на р. Талас, при горното течение на която Цит-ки кан-ю бе строил своя ънгъл, няколко десетилетия пр. Хр. Старинността на надписите била различна, но имало и такива отпреди р. Хр. 3. Българите са имали и са запазили свои думи за писмен знак-буква; за книга и др., а са белязали имена и времена на владетелите си, несъмнено още много преди

отделянето на Исперих-кан. Голяма част от знаците, с които са си служили, са се запазили в употреба и досега или почти досега у нашия народ, изрязвани върху дърво, извиивани върху платно, или като шарки върху обредни хлябове. Не малко от тях са запазили старинните си имена, било в славянобългарски превод, било чисто българските им имена, като напр.: кукла; елбетица[1]; гюл и др.

Че българите са имали и използвали своя си писменост и допреди нагласяването на новата българска азбука, съвсем ясно личи както от думите им за буква, книга, чъртая (пиша) и др., така също и от твърдението на Черноризец Храбър, че „преди славянитѣ нѣмаха книги". Съвсем ясно е подчертано, че се отнася до славяните – не до българите. Обстоятелството, че и български славяни са се опитвали да използуват и „гадаятъ" с български „чърти и рѣзки", показва само, че са се опитвали да се приравнят и в това отношение със същинските българи.

Една малка част от старинните български знаци, онези, чието написване е било най-просто, са влезли в новонагласената българска азбука. В нея те съставяли повече от едната третина букви. Другите, поне грамадното множество от тях, са се запазили почти и досега, освен като шарки на обредните хлябове, шевици, резби и др., още и като числени[2] белези. Не е известно поради какви причини–възможно поради опасения от обърквания, или за да не се увеличава много броят на новите знаци – българските числени знаци са били заменени, по гръцки образец, с букви. В народа обаче те продължили да бъдат употребявани и бяха използувани до

---

[1] Вж. приложението накрая.

[2] Вж. приложението.

преди 30-тина години, а възможно някъде дори и досега, от българи, също и такива, умеещи да четат и пишат, винаги когато се измерваха количества в наливно или насипно.

Дълбокото преобразование на Борис-кан е целяло не само вероизповедно-народностно обединение и приравняване – чрез писмеността, то е подготвяло и пълно езиково обединение. Езиково преливане е било започнало, частично, навярно още от времената на Атила и Ирник, но едва след отделянето на Исперих, то ще се е било засилило, облагоприятствувано от многоженството. Ако дори дотогава многоженството не ■ било широко разпространено у славяните, след Испериховото отделяне, то ще е било насърчавано у новообразуваните славянобългарски родове.

По времената на Борис-кан езиковото премесване, следващо народностното, ще е било вероятно твърде напреднало, но несъмнено не еднакво във всички родове ■ особено по всички места. За пълното еднакво обединяване дотогавашното българско писмо, със свои знаци, изразяващи понятия и мисли, е било съвсем недостатъчно. Използването на гръцка писменост и език не допринасяло почти нищо, а се явявало и като опасност. За създаващия се постепенно нов славянобългарски език, за пълното му и бързо обособяване, била нужна своя си българска писменост, основана на звуково означавани думи, чрез своя българска азбука.

Съвсем погрешно новостъкмената азбука и създадената на нея писменост биват наричани славянски. Азбуката не е славянска, не е нагласена за да отговори на някаква славянска нужда, не и по някакво славянско искане, каквито не са съществували. Не и за някакъв славянски говор. Създадена е била за различен от другите славянски говори, език който за отличие от чистия

български наричаме славянобългарски – език, с който са си служили и тогава и сега само българите и си е останал само български. Създадената с тази българска азбука писменост е само българска, писана от българи, за нуждите на българския народ, макар че и други някои славянски племена са се възползвали наготово от нея. И ако за езика може да се използва, за отличие от чистия български, и означението „славянобългарски“, то за народа винаги е било употребявано и може да се използва само името български. Така и за неговата писменост. Обстоятелството, че някои славянски племена са приели българската азбука и са я използвали, както са използвали наготово и писмеността, не ги превръща – азбуката и писмеността – в славянски. Някои дори славянски племена тогава – превърнали се сега в народи – са и били, и са ѝ останали и досега враждебни.

Мнението, създало се благодарение лековерното приемане за истински, подправени (фалшифицирани) български жития – подправени и унищожени от гърците, – че противници на българската азбука и писменост били някакви немци, е съвсем погрешно. Азбуката е била отхвърлена от славяни, защото им е била чужда, както съвсем чужди са останалите множество от нейните букви и на ония племена, които все пак са я били приели. Това личи от прочистванията, които са правили, изхвърляйки от азбуката букви, означаващи чужди им звуци, но присъщи на българския език. Ако немци са могли да имат някакво влияние върху предводителството на едно от славянските племена, то върху повечето от останалите, които не възприемаха и българската писменост, те в ония времена не са могли да имат никакво влияние. Опитват се да обяснят, че византийци и гърци наричали в ония времена с името „немци“ всички представители на западната римокатолическа църква.

Това може да е вярно. Но да се внушава, че католическите проповедници са изгонили българската азбука и писменост в ония времена въпреки желанието на славяните, е нещо повече от глупаво. Защото известно е, че тъкмо римския папа бе благословил делото на светите Кирил и Методий. Единствените непримирими врагове на българската азбука и писменост измежду неславянските племена са били и са си останали гърците, Византия и подчинената ѝ цариградска църква.

Унищожението на българската писменост ■ поробена от Византия България, унищожението на преславското училище на Борис-кан, с цялото му книжно богатство, унищожението по-късно на Климентовото училище в Охрид с цялата му богата книжнина, унищожението на българските жития и заместването им с подправени, и то вече на гръцки, измислянето на лъжливи жития и събития, не е било извършено от някакви „немци“, каквото ■ да се подразбира под това име, а от висши гръцки църковници. Гонитбата на всичко българско, и особено на българската азбука и книжнина, се е простирало ■ навън от поробените части на България – навсякъде, докато са достигали дългите ръце на Цариградската патриаршия.

За Кирил и Методий – съставителите на българската азбука – има напластени множество заблуждения, основани все върху доверието в подправените от гръцките църковници български жития. Твърдяло се, че Кирил и Методий били гърци от Солун или Солунско, или се допуща, че поне един от родителите им – бащата, бил грък (или погърчен), а майката възможно славянка от Македония. Смята се, че и двамата братя са били нещо като служители на византийския император и проводници на византийската държавна и църковна политика. Твърде мъчно е сега да се разбере дали в

тази подправка на житието, в това отношение, има и нещо истина. Сам подправячът ще да се е досещал, че е мъчно да се приеме, че синовете на грък, или гъркоман, висш византийски служител в Солун, сами те служители на Византия, ще се заемат със съставяне българска азбука (ще се възрази може би: не българска, а славянска!) за някое неопределено тогава още славянско племе. Защото дори само мисълта за такова начинание у държавни византийски служители би била оценена като измяна. Необходимо е било някакво обяснение и подправячът го е измислил. Такава задача им е била възложена от самия император Михаил, с цел „християнизиране" славянски населения. Няма значение, че и дотогава от векове вече, славянски населения са бивали християнизирани с цел да бъдат поглъщани и че славянска азбука и книжнина биха били най-голяма пречка за тази единствена цел. Глуповатият четец няма да забележи противоречието. Че действително е било така, няма нужда да се гадае. Приемане подправените жития за истински – доверието в тях – дори и досега, достатъчно добре го показва.

Но и само делото на Кирил и Методий – българската азбука, изобличава подправките и лъжите. Наистина, тя не казва направо нищо за народностния произход на двамата братя, нито за родителите им, но разкрива много други неща от по-голяма важност, като косвено отговаря и по отношение на ония питания, за които направо не казва нищо. Повече от една трета от буквите на съставената от тях азбука са били чужди както на тогавашните гръцка, латинска, така и на други, ползвани в Европа и предна Азия. Тези нови знаци, казано бе, са били вземани измежду ония, които българите са използвали дотогава. Кой грък, гъркоман, или дори славянин на византийска служба, е могъл да знае нещо за тях? Дори да се допусне, че по някаква случайност, някои небългарин се е постарал да ги научи, това не би могло да стане нито в Солун, нито в Цариград; трябвало би да е живял дълго време в България, между българи, познаващи добре и използващи тия знаци достатъчно често. Но и в такъв случай, какво би могъл да научи за тях? Начина на начертаването им и значението им като понятие или мисъл, защото букви, никои от тях още не са били. За какво биха му послужили, дори да се приеме измислицата, че ще му е било възложено от императора да състави славянска азбука? За славянска азбука повечето от тях биха били излишни. Готовите гръцка и латинска биха били напълно достатъчни. Това се вижда добре от съществуващите славянски азбуки въз основа на латиницата. А че са били съвсем излишни, личи и от това, че ония славянски племена, които са приели българската азбука, постепенно я прочистили от повечето български знаци.

За по-добро, лесно и бързо запомняне знаците в почти всички азбуки имат имена, или нещо прилично на късо име, някои дори неразбираеми за езиците, в които са бивали заемани. Така знаците в гръцката азбука, заемана от финикийците, носят съвсем малко изменени, все още финикийските си имена. И буквите в новосъставената българска азбука имат имена, но никое от имената не е същото, употребявано в азбуката от която знакът е бил заемен, макар и повечето букви да са били заемани. Всичките имена са български, а някои дори чисто български. Може ли да се допусне, че такива имена на буквите би дал, би могъл да даде, грък или какъв да е друг на византийска служба?

Въведените в съставената нова българска азбука старинни български знаци за букви са следните: Л; Ж; Ч; Ш; Щ; Ѣ; Ъ; Ь; Я; Ц; Т; Ю; З; Ѫ; І-Ѫ; Ь-І; Ф. Пове-

чето от тях по изглед и написване са съвсем еднакви с китайски ключови знаци. Едни от тях на стилизираните печатни, като напр. Ш и Щ, други по-близки до ръкописния им изглед, като: Л; Ж; З; Ч; Ѣ; Я и Ж[3]. Някои произлизат от техни съчетания, каквито и в китайската писменост, като Т, или по същия начин, като китайските, напр. Ф; І-ж, или чрез малки съкращения, като напр. при З и Ц.

Как са били подбрани тези знаци? Случайно ли? Да видим. Така: буквата Лж, старинното и българско название „Люди" е бр. 9 от китайските ключови знаци, който означава „човѣкъ, човъци". Жж – название „Житъ", кит. кл. зн. 119, бележи „жито, оризъ, зърнени храни". Шж – к.к.з. 46 – означава Шан – планина, старинния български, писанъ също като китайския – 山 –. Щж, като кит. к.з. 45; и българския, писанъ също като китайския – 屮 –. Я, к.к.з. 92, който звучи съвсем също Йа (я), пише се почти като ръкописния китайски; печатния – 牙 –. Цж – съкращение от китайския Щ – 屮 → 凵 –. ь, кит. к.з. 70, печатно – 方 –. Чж, к.к.з. 5, както и предишния свободно избрани. Ъ, к.к.з. 112, съвсем подобен на ръкописния китайски; по подобие, с незначително изменение и Ь. Зж, с нищожно изменение като к.к.з. 54. Знаците Ю; І-ж и Ь-І, са свободни съчетания по начин подобен на китайския, като напр. Фж, кит. – 中 –, съчетание между: к.к.з. 2 и 30, или 31 и Тж, като кит. – 丁 –, к.к.з. 1 и 6; при това в значението на Тж – „Твърдо", има нещо твърде близко до значението и на кит. знак – „възрастенъ", як, силен, „работникъ". Старинното му произношение е – Тунг, сегашното Дун.

[3] Вж. приложението.

Единственият знак, който може по изглед да бъде оспорен, защото се намира и в гръцката азбука е знака Тж, но както видяхме, българското му име прави безсмислено такова оспорване. Но дори името да не правеше без значение каквото и да е оспорване, в какво би могло да се състои то? Само в това, че еднакво би могло да се приеме китайски както и гръцки произход. Всички други знаци имат като причина за приемането им особено свое си значение, което никой друг – освен българин, който отлично е познавал не само знаците, но и тяхното значение и произношение – не би могъл да ги подбере. Това се отнася дори и за онизи знаци, които изглеждат подбрани като случайно, поради лекия и прост начин за написване.

По-голямата част от другите български знаци, които не били включени в азбуката, са се запазили досега като шарки върху шевици и обредни хлябове[1], като числени знаци и др., като напр. мартениците. Всички те са запазили старинните си значения на понятия и мисли, някои повече, други по-малко ясни. Така напр. двете преплетени скачени (стоящи) вълни, израз на взаимно съчетани типтежно излъчени вълни, върху различните обредни хлябове имат различни – според съчетанието им с други знаци –, значения, обаче близки помежду им, в основата на които е мисълта за съгласувано сътворение, чрез взаимодействието на двете начала – дейното и почивното. Съвсем близко е и значението им в мартениците, при които дейното е означено с червен, а почивното с бял конец, взаимодействието на които в случая означава създаване и събуждане на живота. Когато пък скачените вълни са окръжени от два знака „небе", вътрешния от които представя средищното, а

[1] Вж. приложението, точки: 4, 5, 6, 7 и 8.

Външния цялото небе, а хляба вътре е празен, цялото това съчетание означава Върховното Единство, изразено чрез празнотата, създаващо Вселената, означена от двете небеса, чрез излъчените от него дейно и почивно начала. Същата почти мисъл изразява и елбетичният кръст при шевиците, с допълнение и за създаване живота. Обикновеният кръст означава почти във всички случаи „петината" – петорното делене, едновременно с понятието „пълно", каквито са му и имената. „Кривата кръстачка" (свастиката) означава световния кръговрат, а когато е в средата на обреден хляб, шевица и др. Върховното Единство. При числените знаци обаче, кръстът означава също и „десеть", както и у китайците. Българските числени знаци от 1 до 5 и 10 са почти напълно еднакви с китайските. Знака „слънце", когато в средата му е поставена звезда, представя Средищната (Полярната) звезда – Средище на Вселената.

Тези няколко примера са измежду най-простите съчетания на знаци, изразяващи обаче едни от най-важните за българите мисли и познания – техните разбирания за Света, за Вселената, за създаването, ■ Върховното единство и за живота. Без да са съдържали нищо противно на Исусовата проповед, тези познания, мисли и разбирания са били гонени най-жестоко от църквата, защото са противоречали на езическите полузнания, които тя е била възприела като свои. Тъкмо поради това не е могло те да бъдат писани с думи и букви от новосъставената азбука, а за да останат в тайна, запазени от преследвания ■ унищожение, продължило се е означаването им по стария начин. Тъкмо и поради това, а и защото са били свързани със старинните чествувания към които са били прикрепени, те се оказали най-широко разпространени: почти всички повъзрастни във всеки български род са разбирали смисъла им, като мъжете са могли да ги начертават и дълба-

ят, а жените да ги извиват ■ приготвят като шарки върху обредните хлябове. Макар и по-сложни както в съчетание, начертаване и възпроизвеждане, така и в изразяваните мисли, множеството други знаци и белези също са се били запазили, било като шарки върху обредните хлябове, като шевици, резби или по други начини, но тяхното разбиране сега е силно замъглено – повече от хиляда години гонения и робства!

Всичко това съставя особено писмо. Цялостно, то е било мъчно усвоимо, мъчно разбираемо и твърде трудно за възпроизвеждане – поради разните начини и средства: чертане, изрязване, шиене, месене с тесто и др. Поради това малцина ще да са били ония, които изцяло са го познавали и са могли да си служат с него. Но до времената на Исперих-кан, а може би и век след него, то е било напълно достатъчно.

След Исперих обаче, когато ще са се били разраснали и прелели в българския народ множеството образувани и продължаващи да се образуват славянобългарски родове, това писмо ще се е било оказало недостатъчно. То ще е било почти съвсем неизползуваемо в своята цялост за челядта на тия родове, освен в сравнително малкото случаи, където то е било свързано с обичаите и обичайните чествувания, в които случаи майки и баби са обучавали дъщери и внучки във възпроизвеждането и значението на шарки върху обредните хлябове, на шевици и на мартеници. Това навярно ще е станало причина за използване на гръцки букви, а по-късно и на гръцко писмо, особено за отбелязване на сметани за важни неща или събития, по начин по-лесно разбираем не само за новите славянобългарски родове, но и за останалото чисто славянско население в пределите на държавата, което все още не се е преляло в българския народ. С букви по-лесно и бързо е било възможно да се издълбае върху камък известието, което е трябвало да стане

известно на всички. Поставен на достъпно за всички място, каменният надпис е могло да бъде четен от всички умеещи и превеждан, слушан от останалите.

Преди това, българските писания със старинни знаци, които е трябвало да бъдат запазени и за по-дълго време, ще да са били начертавани, било върху кожени „книги", било изрязвани върху дъсчици. Несъмнено така ще са били направени записванията на имената и времената им, на българските канове, не само от първата част на Именника[1], но и на следващия откъс.

[1] Първата част на Именника, написана несъмнено по заповед на Исперих-кан, навярно или още на самия ден Енналем (Единак, зимн. слънцестоен) 644 г., или в някой от близките следващи дни, гласи:

"Авитохолъ житъ лѣтъ 300, родъ ему Доуло о лѣтъ ему Диломъ – твиремъ. Ирникъ житъ лѣтъ, родъ ему Доуло, [redacted] лѣтъ ему Диломъ – твиремъ. Гостунъ намѣстникъ сии 2 лѣтъ, родъ ему Ерми а лѣтъ ему Дохсъ – твиремъ. Коуртъ 60 лѣтъ дръжа родъ ему Доуло а лѣтъ ему Шегоръ – вечемъ. Безмръ 3 лѣтъ а родъ ему Доуло а лѣтъ ему Шегоръ – вечемъ. Сии 5 кънязъ дръжаше княжение отбону страноу Дунаямъ лѣтъ 515 остриженами главами и потомъ приде на страноу Дунаям Исперихъ канзъ тодже и доселе." Следва, след смъртта на Исперих-кан, неговите [redacted] на приемниците му времена, лично неговите: "Исперихъ кнзъ 61 лѣто родъ ему Доуло, а лѣтъ ему Вер... енналемъ."

Това е най-важната част на Именника стегната и точна като сметков израз, тя дава изцяло строежа на българското времечисление – най-съвършеното и несъществувало досега никъде другаде на Земята, – тогава вече старо повече от 3400 години. Несъмнено този израз не е бил измислен нито от Исперих, нито от помощниците му. И той ще да е бил наследен от дълбока старина, ако и да не е бил така ста-

Това писание ще да [redacted] било преведено на славянобългарски по времената на Симеон-цар и написано с буквите на новосъставената азбука. Навярно пак по неговите времена препис от превода на това писание, заедно с други писания, било в превод, било [redacted] повечето случаи направо на славянобългарски ще да са били отнесени [redacted] Русия – първото разбираемо писмо, с което руското славянско население ще се е било сдобило. Такива преписи, приготвени навярно [redacted] Преславското и Охридското училище, ще да са били разнесени и по всички български тогава земи. Част от тези земи не попаднала под византийско владичество, а някои били присъединени към разширяващата се тогава Киевска руска държава. Но всички тези първи преписи са били напълно унищожени; голяма част, може би и по-голямата – умишлено, а останалата, по липса на грижа за запазване и най-вече поради нетрайността на основата върху която са били написани, [redacted] сравнение с времената изтекли оттогава – цяло хилядолетие. Измежду унищожените умишлено в земите, невлезли под византийско господство, някои все пак са били запазени в силно подправени нови преписи, в които всичко забележимо, отнасящо се до България или българския им произход, е било грижливо прочиствано. Такива запазени отчасти писания са били главно, ако не почти единствено от църковническо естество, и то най-вече преводи от гръцки. Но дори и в така старателно подправени и прочиствани писания личи, по езика, че са били български.

ринен, както самото времечисление. Отбелязвания по същия израз ще да са били правени навярно от векове преди Исперих и със същите знаци, с които ще си е бил послужил [redacted] той. Това личи и от пълното му и безпогрешно съответствие с времечислението на Цин в Китай.

Каква е била, каква е могла да бъде, по съдържание българската писменост в ония времена? Поради това, че грамадната част от запазилите се преписи – подправяни и прочиствани от всичко забележимо българско – са с църковническо съдържание, и то повече преводи от гръцки, или съставени според гръцки образци, пак с църковническо съдържание, приемало се е, че тогавашните български писания – под силно гръцко влияние – са били с такова църковническо съдържание, и то главно преводни. Съвсем малкото оцелели откъси от чисто български писания са били смятани като нищожни изключения, непроменящи общото правило на църковническо съдържание в писанията. При това, смятало се е, че всичко, почти без изключение, е възникнало едва след приложението на новосъздадената българска азбука. Преди това, единствените български писания били няколко каменни надписа на гръцки или с гръцки букви и оцелелите откъси от Именника, смятан също за написан в първообраза си на гръцки.

Какво вярно има във всичко това? Вярно е, че случайно запазилите се преписи на чисто български писания с нецърковническо и непреводно съдържание са сравнително нищожно малцинство. Но това в никакъв случай не показва, че такова е било съотношението в действителната тогавашна българска книжнина. То показва само, че грамадната част от чисто българските писания с нецърковническо и непреводно съдържание е била така грижливо унищожавана, че само нищожна част от него е могла като по чудо само да оцелее. Достатъчно е само да се прегледат оцелелите остатки от творчеството на Черноризец Храбър и Иоан Екзарх, за да се разбере какво е вълнувало най-много тези тогавашни български писатели-книгаджии. А това, което е вълнувало тях, ще е вълнувало и повечето от истинските

други писатели. Разбира се, винаги е имало писатели – и досега ги има в грамадно изобилие, – чието творчество се състои от преводи или садобявания на чужди и по чужди писания.

От обстоятелството, че са били запазени само съвсем ограничен брой каменни надписи и само откъслечен ■ сгрешен препис от Именника, също не може да се вади заключение за малобройност на българските писания отпреди въвода на азбуката. И тук единствено заключение, което това обстоятелство позволява да бъде направено, е, че унищожението е било твърде грижливо проведено. Чудно е не малкият им брой, а и че поне толкова са могли до оцелеят. Именникът е писание прилично на израз-Формули. Този израз е съставен въз основа от познания, разбирания и опит, наследени от хилядолетия. Самия Именник, дори така като откъслечно и някъде сгрешен, се е запазил, показва, че изразът според който е бил съставен, е бил избистрен и установен преди стотици години най-малко, от времената на Исперуховото отделяне, и е бил използуван непрестанно от стотици години преди. Обстоятелството, че предишните отбелязвания са загубени, би могло да има значение само докато не се знае основата на именниковия израз и началата, върху които се основава. А те се разкриват при по-внимателно разглеждане дори и в откъсите му, оцелели досега. Независимо от това, те се разкриват и от изразените в българските обичаи старинни разбирания[1].

[1] 60-годишният кръговрат е бил открит от Бьори, а 12-год. „животински" от Микола, само по данните от първата част на Именника; други подробности и особено, че 60-год. се образува от съчетаване на „животинския" с кръговрата на петте вещества-начала, се установява от българските обичаи, особено от Идинак-Коледните.

Освен Именника има и други запазили се, ако и откъслечно, писания отпреди Борисови времена. Това са, преминали в тъй-наричаните „апокрифни" книги, сведения за българския народ ■ държава, отнасящи се дори до предиспериховн времена. Тези сведения не са били измислени от създателите на „апокрифитѣ", а са несъмнено взети от изчезнали отдавна вече старинни писания, но не са много по-късно от съставеното азбучно писмо. Те са били съставени чрез старинните знаци, бележещи понятия и мисли, знаци от същия вид на онези съществуващи и досега като шарки, резби и шевици, запазили се тъкмо поради това, че не са били никъде разбирани от врага, а при това са бивали непрестанно използвани. За унищожението им, необходимо би било унищожението и на всички, що са ги използвали, ще рече всички по-възрастни мъже ■ жени.

На няколко пъти става дума за гонения против българската писменост, за подправяне български писания и за пълно унищожение на такива писания, които не са били с чисто църковнически съдържания, не са били преводи от гръцки, или са съдържали в някои свои части известия за България и българите. Естествено възниква питането кой е кроил, уреждал и насочвал това преследване и унищожение и кой го е изпълнявал и извършвал на дело. За покорената и поставена под византийска държавна и църковна власт България отговорът е отдавна известен. Цариградската патриаршия е кроила и уреждала преследванията в продължение на цялото владичество над България и над българските земи, които и докогато е успявала да ги задържи. Провеждането е ставало чрез висшите църковници – гърци, какъвто напр. е бил охридският архиепископ Теофилакт, най-големият известен фалшификатор на български жития. Извършването на унищоженията са ставали от

по-нисши църковници гърци. Отговорът на питането, когато се отнася до унищожаването или подправянето на българските писания в земите, непопаднали във византийска власт, и особено ■ Русия, малко се различава. Пак кроежите за подправяне ■ унищожаване се произхождали от Цариградската патриаршия, провеждането обаче на тези кроежи е ставало доста по-сложно и, разбира се, по-мъчно. Защото то не ■ могло да се извършва направо от гръцки църковници и нужно ■ било да се търсят и намират надеждни сътрудници, а освен това, необходимо е било, ако не съдействието, то поне непречението от страна на тамошното управление.

Докато голяма част от славянското население на българските земи се била преляла сравнително лесно в българския народ, сродяваща се със него и образуваща нови славянобългарски родове, друга, макар и малка част, продължавала да се държи враждебно. Известни са прибягвания във Византия на цели славянски племена; голямото множество от известните „приятели на Византия" в България са били от славянски произход, а е имало и такива, които лесно се поддавали на немски примамки и се опитвали да се присъединят към държавата на Франките. И това е било не само по времената, когато християнството не е било още държавно прието – нещо, което за тогава би могло да се сметне като верска причина – християнските славяни да предпочетат Византия, а и по-късно, когато християнството било прието и в България. Добре известни са броженията и откритите бунтове по времето на Симеон, подстрекавани и уреждани от църковници в услуга на Византия. Мнозина от тези църковници ще да са били от славянски произход. Прикритите се „приятели на Византия" щом са имали нужните способности, стараели са се да прикрият това свое приятелство към

Византия под църковническо расо. Църковното устройство, новата азбука и славянобългарския език давали за това добри условия. Българите по тия времена предпочитали отново войската и въобще борбата против проявилия се отново смъртен враг.

Също така враждебно против България са се държали и повечето от другите славянски племена. Неколкократните сръбски измени и нападения в гръб на България в най-решителните мигове на борбата с Византия са предостатъчно доказателство за това. Наистина мъчно може да се предполага, че веред славянските племена, населяващи Русия, по ония времена ще е имало враждебност против България. Но там са господствували варяги, понякога врагове, но по-често наемници и приятели на Византия. И когато България при цар Петър изпаднала в съвършено безсилие, те – варяжките господари на тогавашна Русия, независимо като приятели или противници на Византия, се опълчили против България чак до нейното унищожение. Нямало и причини, щото те и техните приближени да не сътрудничат на Византия и особено на Цариградската патриаршия в рушителното им дело против българската книжнина. Продължилите дълго време войни против България, предоставяли добра възможност за подстрекателства на противобългарски настроения, вече и в славянски участници на руските дружини взимали участие във войните. Всичко това ще е давало добри възможности на Цариградската патриаршия да намира пристрастени, а не изключено и платени славянски сътрудници във всички тия земи. Както Васил Българоубиеца бе ги намерил при превземането на Видин в тогавашните църковници там и при унищожението на България в лицето на тогавашния „български" патриарх, така и още по-лесно дори Цариградската патриаршия ще ги

е намирала между властници и църковници на Киевска Русия и другите славянски църковници. В Русия особено, оттогава напосле, противобългарското настроение и предпочитане на елинизма и гърците станали обичайни за руските власти и църква.

След буен разцвет в само един век българското азбучно писмо в поробена България изглеждало затрито, дори и под вида на само църковнически преводни писания. Но в някои боилски родове ще да са били спасени от унищожение, по някое и друго българско писание, добре укрито от врагове и издайници. Едва ли измежду тях ще да са се намирали писания с църковническо или преводно съдържание. Българското съзнание, споменът за Българската държава, споменът и копнежът за свобода и най-после споменът за злочестините, сполетели България в цар Петровите времена, когато над страната господствувало църковното устройство, въвеждащо робство, както и споменът за измените и предателствата на църковници по времената на отчаяни борби за запазване свободата и съществуването на България, не ще да са били от естество да поддържат у тия родове привързаност към църква и църковници. Едва ли някои, освен църковници, ще е ценял писания с църковнически съдържания. При търсене български писания, тъкмо те ще да са били предавани за унищожение, като чисто българските с нецърковническо съдържание ще да са били грижливо укривани.

Че запазените тогава писания ще да са били чисто български, отнасящи се до България и българския народ, до миналото, до Българската държава и до владетелите ѝ, личи от няколко различни източници. Първо, в преписката между Иваница-цар (Калоян) и папата се споменават сведения в писания, отнасящи се до произхода на Асеневия род. Сведенията са били от такова

естество, щото папата се е видял принуден да признае царския произход на Асеневци. Също така в преписката се споменават сведения за други събития из миналото на България и за предишни сношения между български царе и папи. Няма значение, че се намират историци, дори и българи, оспорващи истинността на сведенията за царския произход на Асеневския род – важното е, че такива писания са съществували.

Второ. Сведения за българското минало, отнасящи се дори и за времената на Испериховото отделяне, та и преди това, се намират – ако и откъслечни, в така наричаните „апокрифи“. Съвсем нищожна част от тази апокрифна книжнина е оцеляла, но като свидетелство за ненавистта към църковното устройство и църковници и, като привързаност към народа – българския народ, и тая малка част е достатъчна. Достатъчна е тя и с това, че дава сведения за миналото на България, каквито би могло да бъдат намерени само в старинни български писания отпреди византийското робство. Трето. Че писанията, в които се проследявало миналото на България несъмнено са съществували още запазени – може би и вече в по-нови преписи, дори и по времената на „второто царство“, личи от сведенията, поместени от преводача на Манасиевата хроника, които сведения той не би могъл да намери нито във византийски хроники и писания, нито в някои други. А че такива старинни писания не са били съвсем малко и че съществуването и съдържанието им ще е било доста нашироко известно в народа ни, показва и една коледарска песен, в която се разправя, че „трима крале“ молят „стан-нанина“, комуто коледуват, да даде сина си, защото му се „пише“, че трябва „цар да бъде“. Тази песен показва, че в народа се е знаело и вярвало, че съществуват писания, съдържащи не само известия

за миналото на България и българския народ, но и за царския род и всички негови разклонения, та е възможно било, при прекъсване правия ок на този род, да се проследи от писаното кому се пада – „пише царь да бъде“.

За естеството и насоката на тези запазили се дотогава старинни български писания косвено може да се съди и от обстоятелството, че след освобождението от византийско робство църквата в България не е вече византийска послушница, а милее за България и българския народ. И, когато последва ново поробване и нови още по-жестоки преследвания на всичко българско, тъкмо църковници и църква се заемат да запазят в писменост спомена за миналото на България и българския народ, българският език и за надеждата му, въпреки страшните нови изпитания. До какво съвършенство се е издигнала тогава българската писменост, тъкмо в това отношение, проличава в чудното описание на Григорий Цамблак за падането на Търново. Ако остатъки от книжнината отпреди византийското робство са се били запазили, навярно най-вече благодарение на някои боилски родове, то остатъците от българската книжнина, след второто поробване са се били запазили само благодарение на църковници в българските манастири. Едва ли без тези оцелели съкровища, старанията на Отец Паисий биха могли да сполучат.

В последните десетилетия на турското робство и след освобождението българският език и писмо бяха подложени на нови изпитания. По време на дългото робство езикът бе прекарал особено развитие, неследвано от една съществуващата по ония времена българска писменост. С възраждането на писмеността, появила се бе необходимост от подреждане последиците на това развитие и приспособяване писмеността към него, а също и уеднаквяване на новопоявилите се

различия, подреждания, нужни за запазване единството както на езика, така и на бързо никнещата писменост. Това подреждане и уеднаквяване бе извършено твърде задоволително. Разбира се, невъзможно е било да се избегнат някои грешки, особено под влиянието на чужди езици. Това не би било голяма беда. Но ето че оправданият стремеж за оправяне и уеднаквяване език и писменост в отделно протеклото им развитие, отвори възможност и за съвсем неоправдани домогвания за подновявания и прочиствания в езика.

По време на турското робство, неизбежно някои турски думи са проникнали в българския език; някои български думи, близки по корените си са турски, получили турски произношения. Обяснимо е било желанието турските думи, или произношенията по турски, да бъдат премахнати, особено когато са съществували за изразяваните от тях понятия, български. Но в безразборното усърдие за прочистване биват изхвърляни стотици чисто български корени или отделни думи, обявени за „турски“, като вместо тях биват въведени чужди, някои съвършено чужди на българския език, като напр. вместо гюль – роза; вместо светилник – гръцката лампа; вместо юнак – изкълчената гръцка херо, герой и т.н. Увлечението в това, по времената на робството е обяснимо, но най-големите пакости в това направление биват извършвани вече след освобождението. Писачи, непознаващи или по-вярно необичащи българския език – според тях „грубъ“ и „негоденъ“, се мъчат да присадят в него чужди, ненужни, не само думи, но и изрази.

В този стремеж към обнова, нахвърлиха се и срещу българската азбука. Остарял, мъчен и „неправиленъ“ бил българският правопис, та нужно било да бъде поправян и, макар че наскоро бе установен, да бъдело съгласуван със съвременните изисквания. Но тъй като

в основите на самия правопис, нямаше какво особено много да се променя, нахвърлиха се върху българските букви и започнаха да го чистят от тях. Още от първите години на свободен живот, една от постоянните грижи на българската просветна политика бе прочистването на българската азбука от български букви, от чисто българските буквени знаци. Една по една много от тях вече са изхвърлени, макар че изхвърлянето им създава не само големи неудобства при вярното предаване на българския език, не само прави от правописа вече същински кривопис, но постепенно се налага и върху изговора, като го загрубява и осакатява.

Създадена за да послужи като средство за пълно народностно-езиково обединение ■ за предпазване българския народ от чужди, вредни духовни въздействия, българската азбука, така осакатена, се превръща в разединително средство, ставаща негодна с едни и същи букви да предава различни говорни произношения. По този начин, говорните различия вместо да се превърнат в звукови говорни оттенъци, годни да бъдат използвани еднакво във всички говори, така сега те са насочени към все по-силно различаващо се говорно обособяване.

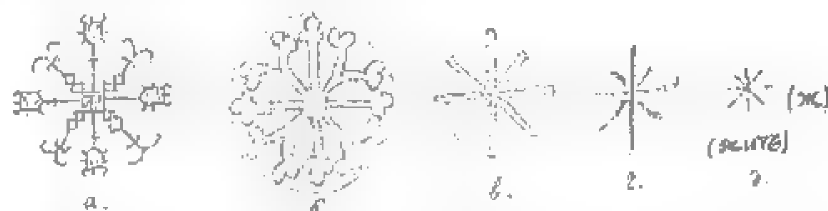
С всичко това се извършва най-голямото зло. Това че бе отворена възможност за всекиго, особено за „специалисти“ по различните клонове на днешните науки, да наливат в българския език потоци от чужди ненужни думи, без да си дадат труда да проверят дали вместо тях не съществуват български; това че азбуката бе осакатена дотолкова, че да загуби до голяма степен българския си изгледен и звуков вид; това че осакатената азбука ■ объркaният правопис затрудни вярното и точно предаване на хубавия доскоро български език, не е още всичкото. Заедно с чуждите ненужни думи

нахлуха в нашия език и множество чужди изрази – дотолкова чужди, че дълго време обикновеният българин не можеше да ги разбира. За това допринесоха най-много преводачите на „художествена“ чужда литература, или непознаващи собствения си език, или смятащи го за груб – „просгъ“ и „грубъ“ в своите изрази.

Би трябвало отдавна вече да се види, че българският език е изложен на изкуствено насаждано разложение. Езиковото разложение може да има непоправими последици; то може да стане източник на зараза за общо духовно разложение не само на дадено поколение, а и на целия народ. Сегашното нравствено и духовно падение на днешните поколения може [redacted] да не се дължи, в най-голямата си степен, на езиковото разложение, но не може и то да не е оказало своето вредно въздействие. Съвсем ли забравихме зова на Паисий „знай своя родъ [redacted] езикъ“ и Вазовата защита на „Българскиятъ езикъ“ – „Езикъ свещенъ на моите дъди.“?

ПРИЛОЖЕНИЕ – БЕЛЕЖКИ

1. Елбетица, чертежен израз, известен най-вече като шевица в множество различни разновидности, като резби и, особено като украси на обредни хлябов: а.) като чертеж, шевица, резба [redacted] др., б.) украса върху обреден хляб, в.) основен кроеж, г.) китайски писмен знак, д.) българска буква „жить“.

2. Числените знаци, използвани до неотдавна у нас, в сравнение с китайските: а.) български, б.) китайски и в.) сегашни.

а. —; =; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]
б. 一; 二; 三; 四; 五 ([illegible]) 五; 十
в. 1; 2; 3; 4; 5; 10

3. Писмени знаци, еднакви или почти еднакви с китайски ключови знаци: а.) китайски ключов знак, б.) българска буква в старината азбука.

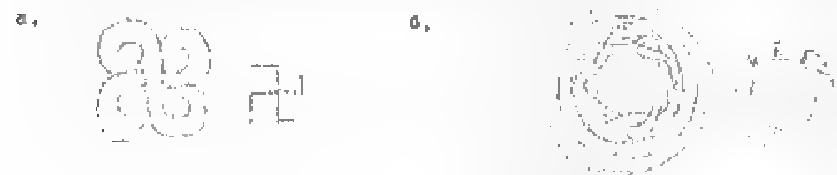
а. 乙-5; 人-9; 米-119; [illegible]; Ш-[illegible]; Щ-[illegible]; [illegible]; [illegible]; Я [illegible]
б. Zа; Ла; Жж; Зз; Шш; Щщ; Ѣ [illegible]; Ѣ [illegible]; Я

Другите, подобни на китайските, български букви са съчетания, подобни на китайските, с китайски ключови знаци, като напр.: — k.з. 1; | k.з. 2; 口 k.з. 30 и др. Особен е произходът на българската буква ѫ, еднаква с китайския знак, писан сега 不 , от шарката „птица“: а.) като изшивка на плат или кожа и като

чертеж, б.) като украса върху обреден хляб и в.) като старинен писмен знак (отпреди три хиляди години) и българска буква.

4. Обредни хлябове. Грамадното им разнообразие е свързано с честването на българските народни схващания за Вселената, за произхода ѝ, и за живота. За всяко чествуване и за всяка основна мисъл в тия схващания и чествувания хлябовете са различни, с различни шарки и съчетания на различни шарки. Изработените от тесто шарки биват прилепвани върху хляба, но в много случаи само шарките или техните съчетания сами биват отделни обредни хлябове, така: Куклата, със същото си име; Гюла (или цветето) и др. Като пример – освен показаните по-горе 1-б и 3-б – тук са дадени: а.) Кривата кръстачка (свастика) и б.) един кравай-съчетание между две небеса (тестени кръгове, от които външният означава цялото (или Вселената), а вътрешният средищното Небе и съчетание – две преплетени скачени вълни, означаващи туптежни излъчвания от Върховното Единство: а.) Крива кръстачка, б.) Коледен кравай.

5. Мартеница, по-рано Плетеница, както е и досега като шарка на обредни хлябове. Преплетени, бял – означаващ почивното, а червен – дейното начало, копринени или вълнени конци, изразяващи съчетаното взаимодействие между двете основни начала, създаващо или възбуждащо живота.

6. Върховно Единство, единствено първично, основно начало, излъчващо, обхващащо, просмукващо всичко съществуващо. Непредставимо и затова неизобразимо, поради което означавано често само чрез празнота, като отделните му особености, означавани само с различни знаци, като напр.: туптежните му излъчвания чрез преплетени вълни; върховното му средищно отличие чрез слънце, в средището на което звезда – съчетание отделно означаващо Средищната звезда – но и ВЕд, когато е поставено в средището на хляб; кръговрата на Вселената чрез Крива кръстачка, също когато е в средата на хляб и т.н.

7. Петината, Петицата, Кръст. Означава петорното делене – две последователни или едновременни троения; „пълно", т.е. „завършено", а по отношение на времената „изтъкло", „изпълнено" време и др. Тук: а.) като чертеж, шевици или резба и б.) като шарка върху обреден хляб.

8. Крива кръстачка (свастика), означава кръговрат, а във връзка с означения на ВЕд – кръговрат на Вселената. Вж. по-горе бел. 4-а.

Кръговрата на годините според българското и хунорско времечисление

Преди Христа

-226 с годината Докс (свиня) почва кръговратът Вода (или според китайското и източно турско, в година -225 с годината мишка).

-221 в годината Змей (по български Вер...) Мъхуанди завършва завладяването и обединението на Китай, поради което, в чест на времечислителния кръговрат Вода (-226 до -225) се поставя под покровителството на началото ВОДА.

-214 с год. Докс почва кръговрата Огън
-206 г. Коч (овен) Мо-тун засма властта
-202 с Докс почва кръговрата Земя

-190 почва кр. Дърво
-178 „ „ Желязо
-166 „ „ Вода
-154 „ „ Огън
-142 „ „ Земя
-130 „ „ Дърво
-118 „ „ Желязо
-106 „ „ Вода
- 94 „ „ Огън
- 82 „ „ Земя
- 70 „ „ Дърво
- 58 „ „ Желязо
- 46 „ „ Вода
- 34 „ „ Огън
- 22 „ „ Земя
- 10 „ „ Дърво

В края на годината Маймуна (10-та) в кръговрата дърво, по сега всеобщоприетото европейско времечисление, се е родил Исус, наречен Христос. Но според видимото съединение на Янкул (Юпитер) и Сатурн – Витлеемската звезда, раждането на Исус ще е станало навярно по-рано, в края на годината Барс (Тигър), същия кръговрат – Дърво, или в първия ден на следващата Двани (Заяк).

Според общоприетото времечисление, в третата година след Христа е почнал кр. Желязо. и така за времената Сл. Хр. кръговратите са следните:

3 сл. Хр. започва кр. Желязо
15 ------------------------ Вода
27 ------------------------ Огън
39 ------------------------ Земя
51 ------------------------ Дърво
63 ------------------------ Желязо

И така нататък, според което времечисление е бил съставен и Именника на българските канове. Списък на кръговратите за времената сл. Хр. на отделни листове следват.

Най-вътрешният кръг – 12-годишният Янкулов кръговрат, с животните имена по тогавашен български, както са в Именника и на днешен бълг.; над тях, месечният годишен кръговрат с годишните третини (с червено) и броят на дните във всеки месец. С „И" – Идинак (Енидлем) – самостоятелният, зимен слънцестоен, невлизащ в седмиците и месеците ден – първият, началният на годината – същинската българска Нова година. Със „Сл." – Слънчовден – летният слънцестоен, също самостоятелен невлизащ в месеците и седмиците ден, еднаж на всеки четири години.

Външните кръгове: Творческият кръговрат – „Великия Кроеж" и над него съответния Янкулов кръговрат с поредицата му години.

С НОСТАЛГИЯ ПО ПРЕДЛАГАНАТА ТУК ВРЪЗКА „БАЩИ – ДЕЦА"
(Послеслов към тази необичайна книга)

През изминалите четири десетилетия занимания с литература ми се е налагало да бъда редактор, автор на предговори или послеслови към немалко книги. Опитвал съм се във всичките тях да съм с „открити карти" спрямо качествата и слабостите им – както в очите на техните автори, така и на евентуалните им читатели. Със съвсем малки изключения, това са били издания, чието съдържание е било от кръга на моите лични занимания и интереси, на автори, чието творчество познавам добре. Едва ли на практика винаги се е получавало желаното като краен резултат – тук говоря за нагласата, намеренията...

Случаят с делото на календариста и философа на българската история Димитър Д. Съсълов е друг. Подбудите и основанията навремето да поема определен дял в подготовката и издаването на книгата му „Българите отпреди две хилядолетия" – писана и завършена през 1950-1957 г. в Пирдоп, а видяла „бял свят" едва в 2006-а във Велико Търново (изд. „Слово"), нямат нищо общо с професионалните ми интереси, с обичайните ми вътрешни опори за подобен жест. Позволих си го с и сега ненапусналата ме удовлетвореност, имайки предвид единствено пълната отдаденост и високия морал на самия автор. Порази ме неговата воля и съвест с цената на всичко да остане верен на себе си в безкористното обслужване на една кауза, сблъскала го както с толерираните представители на академичната историческа наука, така и с грубите мерки на политическата власт.

Защо да крия и другото – неоправдаващите се очаквания на по-широката читателска аудитория личностите с подобна съдба да получат своята оценка, специалисти обективно да очертаят мястото им в българската култура. За причините това да не се случва, можем да гадаем. Нормално ли е претенциозен справочник като тома „Български историци", не само в първото, но и в „допълненото си и преработено издание" от 1999 г. да отдава „достойно" място на оставилите името си под очерци за „окръжни пионерски, отечественофронтовски и партийни организации", а да изпуска характеристиката на Д. Д. Съсълов с неговите книги „Велика Сърбия или България" (1932 г.), „Пътят на България" (1936 г.), „За българската конституция" (1937 г.)? И едва в последния си вариант (2010 г.), на същия този познат ни „фон от историци", скъпернически да му се отреждат само няколко реда?... Напразно ще търсим името на Съсълов и в многотомния справочник „Офицерският корпус в България" (1996, т.5-6), като офицер, сражавал се за Отечеството, получил ордени за храброст и т. н.

Отбелязвам тези факти, споделящ максимата, следвана от самия Съсълов, че ако примерите от миналото заговорят на съвременника, трябва да сме по-спокойни за бъдещето, а ако те остават затворени в собствените си черупки, ние сме, които ги лишаваме от правото да хвърлят мостове дори към настоящето. Все по-настоятелно набира скорост поплакът по липсата на личности с доказано държавническо мислене през последните десетилетия, а с пълна немара игнорираме предлаганите образци и модели на поведение от близкото минало – не ги познаваме, не искаме да знаем за тях. С риск да предизвикам реакцията на някои ис-

торици, в определена сфера на публичния живот вписвам като харизматичен пример и делото на Димитър Д. Съселов.

Основанията ми за скромна намеса в осъществяването и на книгата „Българите в древността – отсам и отвъд Памир", подготвена в продължение на няколко години от арх. Димитър Съселов, са същите. Нейното изстрадване, външно погледнато, не тръгва от предпоставки, които свързваме с автора на капиталния труд „Пътят на България". Но в самия риск – от пълноценния старт в избраната професия, да пренасочиш своите усилия в диаметрално противоположна сфера, в която са заниманията на бащата, за да го продължиш – откриваме отгласите на съзнанието за синовен дълг, чрез който се изстрадва създаването на тази книга.

Хаосът и динамиката, присъщи на всяка от фазите на живот, който води българинът през столетията на Новото време, по традиция винаги зареждат с напрежение и конфликтност връзката „бащи – деца". Като „сюжет", в често срещания си вариант, тя е благодатно поле и доста ефективно обслужва литературата. Но тук напомням за нейните житейски проекции, за мястото ѝ в социума и трагичните последици при липсата на континюитет в рамките на фамилното, на публичното и духовно-интелектуалното пространство.

На фона на съвременната ситуация – пренатоварена от зловещи факти на тотално разкъсани връзки, на повсеместна практика и психоза „децата да не приличат на бащите си" (Л. Каравелов) – случаят, пред който ни изправя Димитър Съселов-син с решението си, вече на възраст, да загърби своята професия и да се обрече на попрището, завещано от бащата, за да го продължи според силите си, би трябвало да предизвика

искрена възхита, преклонение и носталгия по необратимото. Не виждам защо трябва да спестя изненадата си от умилението, с което той – солидният архитект, в дните непосредствено преди достолепната си 85-годишна възраст, така интимно-естествено започваше редица моменти от разговора ни с: „татко казва...", „татко мислеше...", „татко остави...". А календаристът Димитър Д. Съселов е починал през далечната 1973 г., което ще рече – преди цели 27 години! Който има сетива, ще ме извини – сантиментът е все още присъщо състояние на човека и аз няма как да не гласувам доверие на стореното от личност, съхранила го през десетилетията.

„Урокът", на който в случая ставаме свидетели, е толкова нужен днес! И той не е поднесен в очакваните лековати декларативни форми и евтини есеистични възпоминания. Читателят трябва да забележи – във въведението се споменава името на бащата, но никъде не срещаме високопарни апологетични епитети и оценки. Така синът в духа на потомствена традиция – тръгваща още от дядото-опълченец, защитавал Самарското знаме, – изпълнява своя дълг, но и по-впечатляващо постига себе си в нашите очи. Убеден, че делото на бащата остава неоценено и заслугите му в областта на праисторията и календаристиката – неотчетени и незаели своето основополагащо място, арх. Димитър Съселов просто решава изцяло да се посвети на идеята посвоему да придаде завършеност на неговото дело. Да не забравяме – става дума за настойтелно читателско и изследователско усилие и търпение, изпълнили всекидневието на редица години, прекарани в читалните на наши библиотеки, но най-вече сред томовете с извори и интерпретации, които му предлага книгохранилището на Харвардския университет...

Книгата „Българите в древността - отвъд и отсам Памир" на Димитър Съселов-син наистина е уникална по своя замисъл и съдържание, по начина на поднасянето им. Според думите на автора тя е част от по-мащабно намерение, което предполага подобен том върху същите проблеми, но постигнат чрез подхода и възможностите на интерпретацията, съсредоточена върху възловите полемични точки на тази проблематика. Дано Господ-Бог го дари с време, за да реализира идеята си. Едва тогава предлаганата тук книга ще разкрие по-категорично целите си, макар че тя и в този вид в достатъчна степен защитава своята автономност.

Доколкото мога да съдя, в каталога на българската литература липсва издание, издържано в този дух. Въплъщаващо строго личен замисъл, то постига себе си, залагайки на старателно издирвани „разширени цитати" от „чужди текстове", инвентаризирани в духа на определена, строго следвана концепция, с неприкрити акценти върху информативно-справочното начало и схема, прилагана в речниковия тип пособия. Така и не успях да попадна на удовлетворяващото ме, на адекватното жанрово определение на тази книга. Като се отказвам от чуждите „дайджест", „компендиум", ще отбележа само, че в някаква степен при създаването ѝ, формално е следван христоматийният, антологичният принцип.

При така поставените си цели и задачи, дали Димитър Д. Съселов-син е успял да преодолее изкушенията на субективизма? На този въпрос ще си отговаря всеки от специалистите и читателите на книгата, в зависимост от своите лични пристрастия и познанията си в тази област на историографията. Впечатлението е, че в това отношение се е придържал към подход, формулиран в предговора: „В работата си се опитваме да избегнем едностранчивия поглед върху историческите факти и тяхната интерпретация. Един от подходящите пътища за осъществяване на това намерение смятаме привличането на достатъчен и конкретен материал от разнообразни, понякога откровено противоречащи помежду си, автори, сведения, предположения и мнения. Освен всеобщо познати авторитетни съчинения, които е немислимо да бъдат пропуснати или пренебрегнати, към изворите по-нататък ще се стремим да намерят място значителен брой публикации от по-широк спектър на историографията. Някои от тези съчинения се датират от последните едно, две десетилетия. Освен че понякога те се опират на нова фактология и разработки, те на всеки случай допринасят още и за съществено обогатяване от различни гледни точки на проблематиката".

Тъй като включените на латиница „извадки" отвеждат към изключително широк кръг издания на няколко езика, които поради своята специфика и трудна достъпност е абсурдно да бъдат набавени за евентуална сверка, авторът бе помолен да ги прегледа внимателно, защото само той има практическата възможност да направи това, и издателството да му се довери. Така и стана.

По моя препоръка, но с естественото съгласие на г-н Съселов-син, като „Приложение" към тази необичайна книга са включени текстовете на два ръкописа, оставени от бащата: „За българското времечисление", „За българското писмо". По понятни причини те не са сред цитираните – интерниран след 1945 г. в Пирдоп, без никаква възможност да публикува резултата от изследванията си, в края на 60-те и в началото на 70-те

до смъртта си той е принуден в машинописни варианти да ги разпространява сред близки и съмишленици.

На фона на днес съществуващата литература от този тип двата фрагмента на Д. Д. Съсълов стоят може би твърде скромно и неубедително. Но да не забравяме кога са създадени и какво друго, вън от неговите страници, тогава е имало от наши специалисти за прабългарския календар. И не по-малко важното – да не забравяме тяхното предназначение за апокрифно разпространение. В този си обем и характер на съдържанието те сполучливо изпълняват мисията си.

За твърдостта в гражданската позиция на календариста Съсълов като интелектуалец можем да съдим по много неща – участник във войните, от тях той се завръща, отличен с ордени за храброст; немски възпитаник, той неотменно държи за отграничаване от пътя на Западна Европа и вярност на завещания от родната традиция; свидетел на политическа хамелеонщина и нагажденство след 1944 г., той предпочита унизителната съдба на малтретиран и интерниран. По онова, с което в най-голяма степен ни спечелва, е неговата непоколебима отдаденост на идеите, превърнали се в смисъла на неговия живот. С това си обяснявам непресекналото общуване с хората, които са били около него преди политическата промяна – Тачо Танев, Николай Станишев, Фани Попова-Мутафова, Вера Гюлгелиева... Също то става предпоставка за възраждане на авторитета му през 60-70-те години, за личностите, които излъчва следващото поколение като негови следовници или занимаващи се с календаристика – в лицето на писателя Йордан Вълчев, библиографа Иван Богданов, проф. инж. Иван Ганев, проф. Никола Николов, преводача полиглот Светослав Колев, инж. Венцеслав Бъчваров, проф. Петър Добрев, Венко Седларски от Бургас, М. Иванова от Пловдив, инж. Симеон Мачев от София, Борис Кашъмов от Самоков и др.

Откъслечните данни, с които разполагам, ме убеждават, че с близките си Д. Д. Съсълов поддържа кореспонденция, в центъра на която са единствено проблемите на българското праминало. Достатъчни са примерите и за неофициалното, ръкописно разпространение на неговите текстове, създавани в годините на политически наложена изолация и забрана за публична изява, за сътрудничество в периодическия печат. Така Вера Гюлгелиева споделя, че през дългите години на контактите си с календариста, тя е получила и притежава десетина ръкописа на негови съчинения. Каква е съдбата им днес, не знаем.

В архива на писателя Йордан Вълчев, освен набора от десетина лични писма от ръката на Д. Д. Съсълов и свидетелство за конфискуваната книга „Пътят на България" с автограф, срещаме машинописни екземпляри на студиите „За българското времечисление" (20 с.) и „За българското писмо" (17 с.). Като има предвид точно тази роля, за първата белетристът отбелязва, че Съсълов предпочитал „да изпраща копия от своята малка студийка на приятели и почитатели, които от своя страна са разпространявали преписи на свои пък почитатели". Въпросният, минал през редица ръце, екземпляр на ръкописа „За българското времечисление" е с дарствения надпис:

„На г. Симеона Мачевъ
Пирдон, 20 алтем, Докс – Дърво (12. 6. 1971).
Д. Д. Съсъловъ".

Инж. Симеон Мачев, вече отбелязан като скромен поклонник на календариста, е притежавал и дру-

го свидетелство за няколкото си посещения в Пирдоп. Става дума за собствения му екземпляр на книгата „Пътят на България", върху който получава следния автограф: „На г. Симеон Мачев с най-добри чувства, ако ■ книгата не от мен, подписвам: Д. Д. Съсълов. Пирдоп, 20 алтем, Докс-Дърво (12. 6. 1971)".

Така календаристът си отива от живота през 1972 г., без какъвто и да е личен опит за публично официално оповестяване на позицията и аргументите си чрез някои от своите по-разгърнати изследвания. Малко по-късно, в два от своите ръкописи, също отречени от представители на официалната историческа наука и неиздадени тогава – тритомникът „Българският календар и приложението му в държавния ■ народния живот от древни времена до наши дни" (1980) и „Българският календар" (ч. 1-2, 1977) Йордан Вълчев предвижда отпечатването на притежавания от него „много съкратен препис" (думи на самия Съсълов) на студията „За българското времечисление", но уви... Едва наскоро, тя и ръкописът „Учение за Върховното Единство" виждат „бял свят" в сб. „Новият прочит на българската древност" (2005, т. 1).

Счетох за нужно да привлека тези факти, защото не ме напуска подозрението, че авторите, насочили се в последно време към тази „модна" тема, са склонни да забравят от кого и как се поставя нейното начало като проблем на българската историография и философия на историята. Именно техен е дългът да се разкрие ■ своята пълнота „явлението Съсълов", да се открои истинският му ръст на интелектуалец и българолюбец, да се надникне в атмосферата на неговите общувания със съвременниците му и т.н. Имайки предвид последното, ще завърша тази част на бележките

си с незначителен на пръв поглед конкретен щрих. Пред мен е факсимиле на книга от личната му библиотека – сб. „Песни за Македония. 1913-1916 г." на поета Иван Вазов. Дарственият надпис гласи:

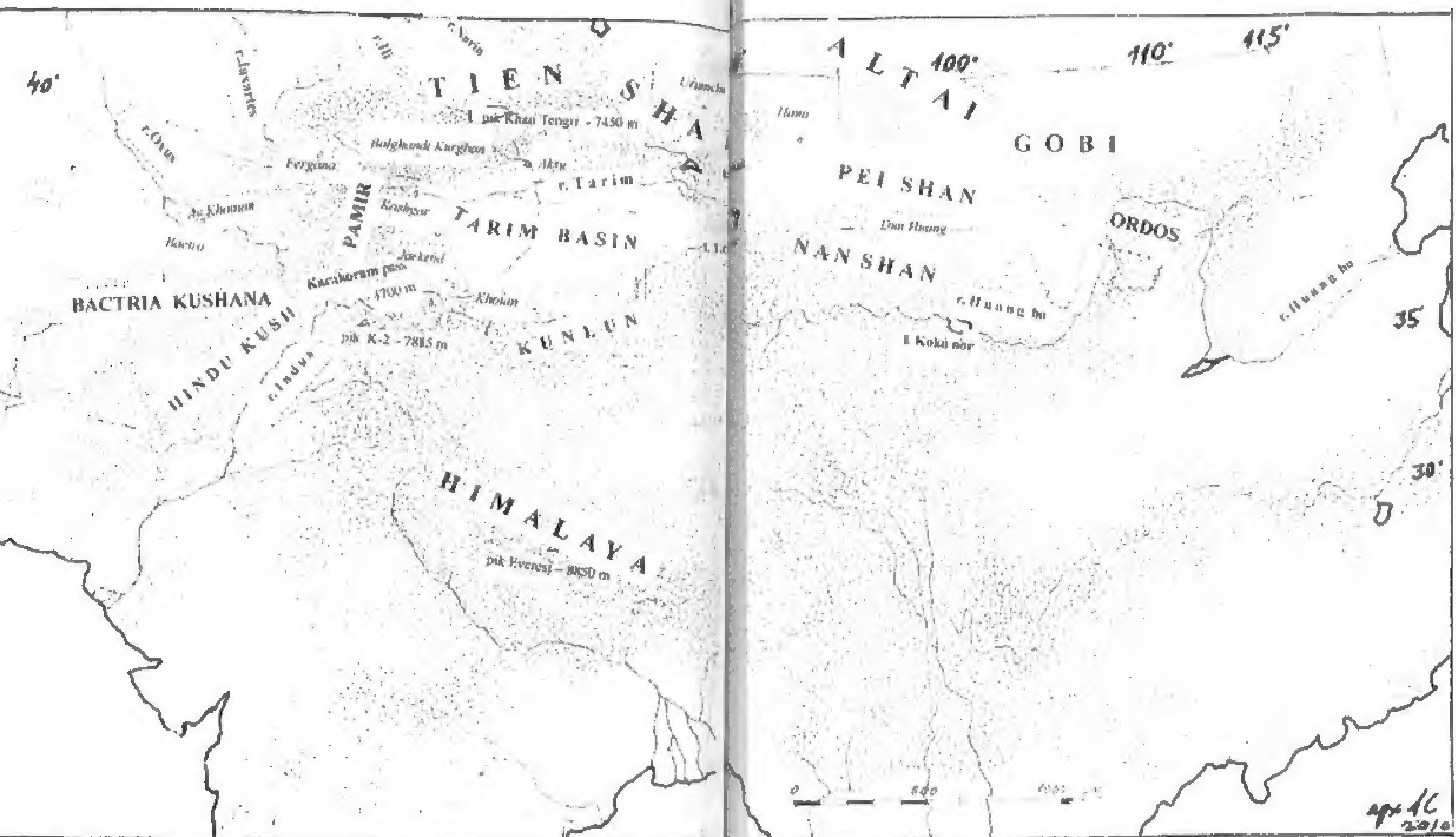
„Г-ну Д. Съсълову
Авторът!
4 март 1916, София".

Чрез възможностите на бележките-послеслов, покрай изразената си лична позиция към явлението „Димитър Д. Съсълов" и предлаганата книга, се опитах да открия някои неща, които авторът не си е позволил да огласи, ръководен от своята скромност и деликатност. Те открехват завесата към част от онова, което стои зад лаконичното му признание: „Конкретната причина за интереса ни към това не би могла лесно да се разкаже...". Завършвам ги с очакванията изданието да намери своето място в интересите на съвременника, с пожеланията неговият автор Димитър Съселов-син да има сили, време и воля да осъществи докрай своето благородно начинание.

Иван Радев

76° 80° 84° 88° 92° 96° 100° 104°

r. Narin
l. Issyk kul
TIEN SHAN
PAMIR
ALTAI
GOBI
pik Khan Tengri - 7450 m
Uch Turfan
Aksu
Bugur
Korla
l. Borkul
Hami
PEI SHAN
r. Tarim
TARIM BASIN
TAKLA MAKAN DESERT
Kashgar
Jarkend
l. Lop Nor
Dun Huang
r. Huang ho
Cherchen
ALTYN DAG
NAN SHAN
PAMIR
Khotan
HINDU KUSH
KARA KORAM
KUNLUN
l. Koko nor
r. Indus

TIEN SHAN
ALTAI
GOBI
PEI SHAN
NAN SHAN
ORDOS
PAMIR
TARIM BASIN
BACTRIA KUSHANA
HINDU KUSH
KUNLUN
HIMALAYA
pik Khan Tengri - 7450 m
pik K-2 - 7815 m
pik Everest - 8850 m
Karakoram pass
r. Tarim
r. Indus
r. Oxus
r. Jaxartes
r. Huang ho
l. Koko nor
Fergana
Kashgar
Jarkend
Khotan
Aksu
Urumchi
Hami
Dun Huang
Bactra
40'
100'
110'
115'
35'
30'

ДИМИТЪР Д. СЪСЕЛОВ-син

БЪЛГАРИ В ДРЕВНОСТТА
ОТСАМ И ОТВЪД ПАМИР

Редактор *Иван Петров*
Технически редактор *инж. Мариян Кенаров*
Компютърен дизайн на корицата *Борислав Ангелов*
Коректор *Златина Бончева*
Предпечатна подготовка *Издателство „Абагар"*

Формат 84х108/32
Печатни коли 43

Печат „Абагар" АД, Велико Търново
Издателство „Абагар", Велико Търново
ул. „Никола Габровски" 98
Главен редактор 062/64-78-14
Редактори 062/64-26-86
Организатор продажби 062/64-27-79
e-mail: abagar@dir.bg
www.abagar.net

Цена: 15 лв.

ISBN 978-9-54427-892-2

